

K 254.848
3

ბიბლიოთეკის
სახელმწიფო
ოფისი
სამსახური

ქართული
საგოთა
რომანი

აღიჭანდრა
აბაშელი

იჭანა ყიფიანი

პეტრული
საგჳრთა
რომანი

აღაქსანდრა
აბაშვილი

ქალი სარკვეში

ფანტასტიკური რომანი

ივანე
ყიფიანი

აგონი
ანუ
ათასი წლის
შეშვებ

ფანტასტიკური რომანი

„მეჩანი“ თბილისი

1987

აღექსანდრე აბაშიძის რომანი „ქალი სარკვეში“ და ივანე ყიუიანის რომანი ანუ ათასი წლის შემდეგ“ ქართულ ლიტერატურაში მეცნიერულ-ფანტასტიკური ჟანრის ნაწარმოებებს შექმნის პირველი ცდები.

ამ რომანების დაწერიდან დღემდე დრომ განვლო. ამ ხნის განმავლობაში მეცნიერებამ გიგანტური ნაბიჯები გადადგა წინ, განვითარების ახალ ეტაპს მიაღწია. ბევრი რამ წანტაზიიდან დღეს უკვე სინამდვილეს წარმოადგენს: ხალხის მშვიდობიან სამსახურშია ატომი, წარმატებებით განზოტციელდა დედამიწის თანამგზავრის გაშვება, ადამიანის ფრენა კოსმოსში. ახლო მომავალში კაცობრიობა, ალბათ, საბლანტთაშორისო მოგზაურობის მოწმეც გახდება.

ამდენად, რომანებში შეიძლება მკითხველს ზოგი რამ მოეჩვენოს გულუბრყვილოდ ან მოძველებულად, ზოგი კი მითითხვებს მეტ მეცნიერულ დაზუსტებას, მაგრამ მკითხველმა არ უნდა დაივიწყოს, რომ ეს არის ფანტასტიკური რომანი, მხატვრული ნაწარმოები და არა მეცნიერული გამოკვლევა.

რომანების მთავარი ღირსებაა მათი თანამედროვეობა, უდიდესი რწმენა ადამიანის გონების უსაზღვრო შესაძლებლობისა, მშვენიერი ოცნება ჰენი პლანეტის ხალხთა მშვიდობიან თანაარსებობასა და თანამშრომლობაზე კაცობრიობის საუკეთესო მომავლის შესაქმნელად.

შემდგენლები: ბ. გვირგვინთელი
ბ. შანჭიკიძე

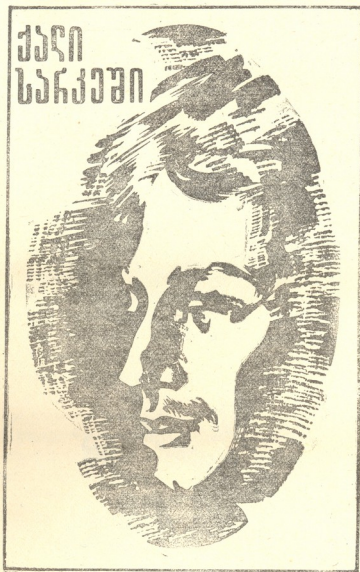
მხატვარი სპ. ცინცაძე

K 254.848
3

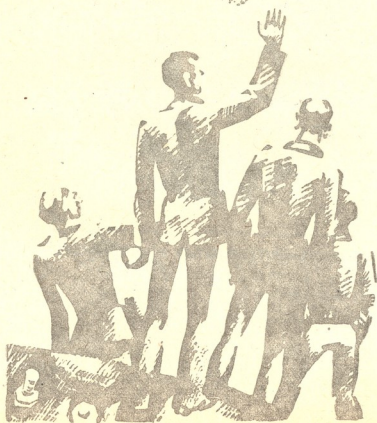
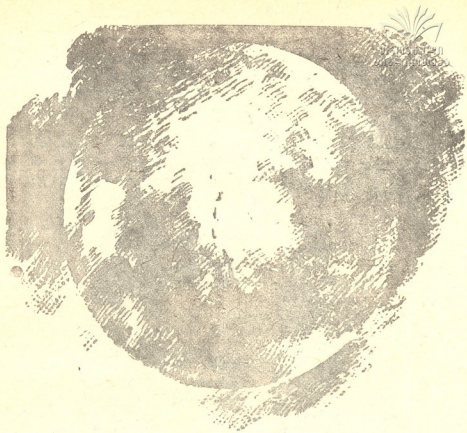
სპეც-2000
შეგოვამკულია

საქართველოს
პარლამენტის
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ადექსანდრე აბაშელი

ფანტასტიკური რომანი

თქვენს წინ დგას კედელავით მაღალი და განიერი სარკე.
განცვიფრებული იხედებით შიგ.

თქვენი სახელია გურგენ, გვარი — კამარელი,

ინჟინერი კამარელი,

ხართ ახალგაზრდა.

კარგად იცით თქვენი საქმე. გიყვართ ფიზიკა და ღირსეულად ატარებთ მოწინავე იდეების გაუზზარავ ჯავშანს. ხართ ოდნავ ბოტი (რადგან ქართველი ბრძანდებით) და გაინტერესებთ ასტრონომია.

გატაცებული ხართ ელექტრონის თეორიით. გულში ვინთიან პატარა ფილოსოფიური სანთელი და კმაყოფილი ხართ, რომ ეს სანთელი საკმაოდ სიმბლიერით აშუქებს თქვენი მსოფლშემეცნების დაბინდულ ბილიკებს. კარგად არჩევთ პაწაწინა, ერთფეროვან, ერთსახოვან აგურებს, რომლებისგანაც აშენებულია ჩვენა მრავალფეროვანი, მრავალსახოვანი განუსაზღვრელი მსოფლიო.

დგას თქვენ წინ უზარმაზარი სარკე და თქვენ შიგ იხედებით.

თქვენ ხართ მამაკაცი.

ხომ გაგიკვირდებათ, თქვენი საკმაოდ მოზრდილი და ნაცნობი ცხვირის ნაცვლად სარკეში რომ სრულიად უცნობი მშვენიერი ქალი დაინახოთ?

მე, სამწუხაროდ, ვერ გეტყვით, ვინ არის ეს ქალი.

თქვენ თვითონ მოგიხდებათ ამის გამორკვევა.

არის კიდევ მეორე პიროვნება: ინჟინერი გუსტავ ვაისმანი.

მგონი გერმანელია. მაგრამ რისთვის ლაპარაკობს ინგლისურად?

ვეება სათვალეს ატარებს შავი ნიღაბით.

მართალი გითხრათ, მეზარება შავსათვალნიანი კაცი: ჯაშუშივით გიყურებს თვალებში, შენ კი ვერ ხედავ მის თვალებს და არ იცი, გიცინის თუ გემუქრება!

იქნება ღამით... თთახში შემოგებაროს, ყელი გაქვრდოს და წავიდეს.

ეზოში სათვალეს მოიძრობს, სანაგვე ყუთში ჩაავდებს და წავა. სულ სხვა სახე აქვს.

შესაძლოა, პირიქით, ძალიან სასარგებლო კაცი გამოდგეს. ვნახავო.

ახლა სიუჟეტი.

უნდა მიმადლოდეთ, რომ საპატიო ადგილი მოგეცით რომანში. ხომ შემეძლო მიმეგდეთ სადმე კუთხეში?

მე თქვენ დაგაყენეთ ჯადოსნური სარკის წინ და შემოქმედების ელვარება განთიადის შუქივით ჩავლვარე თქვენს გაცივებულ თვალეებში. მე თქვენ მოგეცით იმდენი ძალა, რომ გაფითრებული საბათი შიშით შემოგცქერით დაფლეთილი ღრუბლებიდან და არ იცის სად დაიმალოს.

და მთელი ეს ამბავი მოგონილია თავიდან ბოლომდე.

მაგრამ მაინც დაწურული ფაქტოლოგიაა.

რადგან ესემა სვალინდეელ საქმეს.

სვალინდეელი საქმე კი, უფრო მეტი რეალობაა და ფაქტი, ვიდრე გუშინდელი.

ვინაიდან გუშინდელი იყო და გაქრა.

სვალინდეელი მოდის...

თქვენთან საუბარი დიდად სასიამოვნოა, მაგრამ უკვე მესმის, როგორ მოაბაკუნებს ტროტუარზე პატარა ფეხებს ინჟინერი გუსტავ ვაისმანი.

ახლავე შედით თქვენს კაბინეტში და დაუცადეთ. ის თქვენთან მოდის.

I

ინჟინერი ვაისმანი

-- ათ საათამდე ნურავის შემოუშვებ ჩემთან.

-- მესმის.

ინჟინერი გურგენ კამარელი შედის თავის სამუშაო კაბინეტში, მიუჯდება მაგიდას და პორტფელიდან ქალაქებს ამოალაგებს.

ღია ფანჯარაში, პატარა ეზოდან, ახლად გაშლილი ფიჭვის
 ლეების შრიალით შემოდის თბილისის მზიანი აპრილი.

კამარელი ერთ ქალღმერთს გაშლის და წინ დაიდებს. პორტ-
 ფელს განზე გადასდებს, ქალღმერთი ინგლისური მანქანით არის
 ნაბეჭდი.

კითხულობს:

„საქართველოს სსრ რესპუბლიკის ელსადგურთა მმართველს
 ინჟინერ კამარელს.

ჟურნალ „Electricity“-ში წავიკითხე თქვენი მუშაობის
 შესახებ. ვინაიდან მეც ამ დარგში ვმუშაობ და დაინტერესე-
 ბული ვარ თქვენ მიერ აღბრუნული პრობლემით, გთხოვთ გაი-
 ზიაროთ ჩემი დაკვირვებანი და ზოგიერთი მიღწევა.

ინჟინერი გუსტავ ვაისმანი.

ჩიკაგოს ელექტრო-ინჟინერთა ასოციაციის წევრი.
 1931 წლის 12 აპრილი.
 თბილისი“.

შემდეგ მინაწერი:

„ერთი კვირაა თბილისში ვარ, ჩამოვყვევი ამერიკელ ინ-
 ჟინერთა დელეგაციას. პასუხისათვის გთხოვთ, ნება დამართოთ
 პირადად გინახულოთ 14 აპრილს, დილის ათ საათზე“.

კამარელი დახედავს მაგიდის კალენდარს:

14, აპრილი. სამშაბათი.

დაიხედავს მაჯაზე: ცხრას ოცი აკლია.

ათის ნახევარზე დიდუბის ტრანსფორმატორი უნდა დაე-
 თვალიერებია, მაგრამ წასვლას ვეღარ მოასწრებს; ბარემ და-
 უცდის უცხოელ სტუმარს და მერე წავა.

— ვინ უნდა იყოს, ნეტავ, ეს ვაისმანი? — ფიქრობს კა-
 მარელი და თითებით შუბლს ისრესს; უძილობისაგან თავი
 სტკივა — მთელი ღამე, დილის 6 საათამდე, ლაბორატორიაში
 მუშაობდა.

რბილი სავარძლის დაქანებულ ზურგზე მსუბუქად დაასვე-
 ნებს დაღლილ სხეულს და ჩაფიქრდება.

ვაისმანი! ახალგაზრდაა უთუოდ! არსად შეხვედრია ამ სა-
 ხელს ლიტერატურაში. თუ რამ გასაზიარებელი აქვს, სია-
 მოვნებით მოუსმენს... მაგრამ ვინ იცის, იქნებ მანტაჟისტია...
 საბჭოთა ქვეყანაში ამერიკიდან მოსული, ისიც ახალი მიღწე-
 ვების ძღვენით?! საჭიროა სიფრთხილე..

ოთახში ღია ფანჯრიდან შემოსული გაზაფხულის თბილი ჰაერია და ისმის მწერთა ზუზუნი, თითქო სადღაც ოცნებათა აღმძვრელი ჩონგური წკრიალებდეს...

შემოდის მდივანი და კამარელს წინ დაუდებს სადარბაზო ბარათს.

— სთხოვეთ!

კაბინეტში შემოდის პატარა ტანის მამაკაცი. აცვია რუხი ფრენჩი, თითქმის ნახევარ სახეს უფარავს შავი სათვალე.

— მოხარული ვარ თქვენი გაცნობით, — დაბალი ხმით და უცნაური ინგლისური ენით ლაპარაკობს უცხოელი.

„რა უსიამოვნო სახე პქვს“, — ფიქრობს კამარელი და თავაზიანად ესალმება სტუმარს.

სხდებიან.

— მე თქვენი უცნობი მოწაფე ვარ, — განაგრძობს უცხოელი. — ჩემზე დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა თქვენმა გამოკვლევამ ეთერის რეალობის შესახებ. აქედან გამომდის ელექტრომაგნიტური ტალღების თეორიის ახალი მიღწევება. მე ვიცნობ აგრეთვე თქვენს თამამ ჰიპოტეზას კომეტების მოძრაობის შესახებ. მაგრამ ეს ერთი წელია გატაცებული ვარ თქვენი უმავთუძლო განათების თეორიით.

— ფრიად სასიამოვნოა თქვენი გაცნობა, — ბუტბუტებს კამარელი.

— თქვენ არ უნდა გაგაკვირვოთ ჩემმა ჩამოსვლამ. მე შემეძლო ამერიკაში მუშაობა, მაგრამ ვარჩიე თქვენთან თანამშრომლობა.

მცირე პაუზის შემდეგ — უცხოელი განაგრძობს:

— რა თქმა უნდა, ყველაფერი, რასაც ჩვენ გავაკეთებთ, კაცობრიობის კეთილდღეობისაკენ იქნება მიმართული, ჩვენ ვიმუშავებთ უანგაროდ, ყურადღებას არ მივაქცევთ შიშობეზრებელ ოქროს საწყაოს, რომლითაც იზომება დღეს ყოველკვარი მეცნიერული და ბოეტური აღმაფრენა. ჩვენს ლაბორატორიაში ოქროს ღმერთს ადგილი არ ექნება!

უცხოელი დადუმდა.

კამარელი გრძნობს გაურკვეველ სიმძიმეს, გრძნობს სადღაც გულის კუნჭულში, რომ უცხოელის ეს სიტყვები ნამდვილი განზრახვის დასაფარავად არის წარმოთქმული. რა საჭიროა ეს აბდაუბდა? პირდაპირ თქვათ: ამხანაგო! მე საბჭო-

თა ქვეყნის თანამგრძობი ვარ და მინდა ვიმუშაო საქართველოს სოციალისტურ რესპუბლიკაში!

— საქართველოს სოციალისტურ რესპუბლიკაში, — თითქო მიუხვდა ფიქრებსო სტუმარი, — მდგომარეობა სულ სხვაა! ამას გარდა, თქვენ ჩემი მასწავლებელი ხართ და მეც მინდა ჩემი წვლილი შევიტანო თქვენს საერთო გარჯაში. იმედი მაქვს თქვენს დიდ მიზნებს ცოტაოდენ სამსახურს მეც გავუწევ!

— ჩემთვის მეტად სასიამოვნო იქნება თქვენი თანამშრომლობა, — თითქო თავისთვის ამბობს კამარელი. — ჩვენი ქვეყანა დგას დიდი ამოცანების წინაშე. ბევრი რამ არის გასაკეთებელი, დაბრკოლებაც უამრავია და ასეთ დროს თქვენისთანა ღირსეული მუშაკი ჩვენთვის მეტად საჭირო და სასურველია!

უცხოელი ყურს უგდებს კამარელს, ზის უძრავად და იატაკს ჩასცქერის.

— მე წავიკითხე თქვენი დისერტაცია, ბელგიაში გამოქვეყნებული „ელექტრონული ენერგიის ცვალებადობა“, — უცებ აწევს უცხოელი თავს და სათვალის ორ შავ ფინჯანს მიაბყრობს კამარელს. მე ფრანგული სუსტად ვიცი, ამიტომ თქვენს ნაწარმოებს ინგლისურ თარგმანში გავეცანი, რომელიც იმავ წელს დაიბეჭდა ნიუ-იორკში. ინგლისურადაც ცუდად ვლაპარაკობ, მაგრამ ეს ჩემი გერმანული წარმოშობის ბრაღია... მე ძლიერ დამაინტერესა თქვენმა თეორიამ და მას შემდეგ, ეს იყო ერთი წლის წინათ, ვიმუშაობ თქვენ მიერ დასახული მიმართულებით. მადლობა უნდა მოგახსენოთ — თქვენმა წიგნმა სწორ გზაზე დამაყენა: მე უკვე მაქვს ერთგვარი მიღწევა, რაც მიმანია თქვენგან შთაგონებულად და თავს მოვალედ ვრაცხ, უწინარეს ყოვლისა თქვენ გაგიზიაროთ ჩემი დასკვნები.

როცა უცხოელი დისერტაციას ახსენებს, რატომღაც ეს ფაქტი კამარელზე დიდ გავლენას ახდენს და ის უფრო თავზიანად და თითქმის მეგობრულად მიმართავს სტუმარს:

— ჩემი მხრით უმადურობა იქნება არ დავაფასო თქვენი კეთილშობილური ნაბიჯი. ჩემში თქვენ იპოვით გულითად მასპინძელს და მადლიერ თანამშრომელს. ჩვენ არ ვართ განებივრებული უცხოელი სპეციალისტების ასეთი მოპყრობით

და მით კეტეს დასაფასებელია თქვენი უანგარო წინადადება.

— მინდა თქვენთან დავბინავდე და ვიმუშაო თქვენი ხელმძღვანელობით, — ამბობს უცხოელი. — ამჟამად მე „ორიანტში“ ვცხოვრობ, მაგრამ ჩემი მუშაობისათვის საჭიროა ლაბორატორია. თქვენი პრობლემა, უმავთულო განათების შესახებ, თქვენ მიერ თეორიულად საკმაოდ დამუშავებულად მიმაჩნია. მაქვს კორექტივი, რომელიც საჭიროებს ლაბორატორიულ ცდებს.

როცა საუბარი კონკრეტულად ეხება კამარელის ჯერ დაუმთავრებელ აღმოჩენას, მასში იღვიძებს მეცნიერ-ენტუზიასტი, უზომოდ გატაცებული თავისი ახალი იდეით, რომელიც ასე ახლთა, თითქმის ცხვირის წინ, მაგრამ ჯერ მაინც ხელშეუხებია.

კამარელი ზე წამოიჭრება და ნერვიულად დაიწყებს სიარულს ოთახში.

— თეორიულად დასაბუთებული აღმოჩენა პრაქტიკულად ჯერ ვერ გამოვიყენე. ავანთე სანათური სამი კილომეტრის მანძილზე, მაგრამ მეტად რთული მიმღები აპარატის მოწყობა შეიქნა საჭირო, რაც ჩემს აღმოჩენას უკარგავს პრაქტიკულ მნიშვნელობას. რადიოს ბრინციბი აქ განუხორციელებელია: აუარებელი ენერჯია უნდა გაიფლანგოს უმნიშვნელო შედეგების მისაღწევად. ამჟამად მე ვისახავ მიზნად ენერჯიის არარკალური მიმართებით, არამედ პირდაპირი ხაზით გადაცემას.

— აი, სწორედ აქ არის ჩემი კორექტივი, — აწყვეტიანებს სიტყვას აღელვებულ კამარელს უცხოელი ინჟინერი. — სწორედ პრაქტიკული მნიშვნელობისათვის საჭიროა ენერჯიის, რადიოტალღების მსგავსად, რკალურად გავრცელება, რომ განსაზღვრულ ზონაში ყველგან შესაძლო იყოს, ენერჯიის დაცლა.

— ეს იქნებოდა განუსაზღვრელი სივრცის გათბობის უნაყოფო ცდა, — შეედავება კამარელი.

— თქვენ კარგად მოგეხსენებათ, — დამშვიდებით უსაბუთებს თავის აზრს სტუმარი, — რომ დიდხანს იყო გაბატონებული ელექტრო-მაგნიტური ძალის შორს მოქმედების თეორია. მაგრამ მაკსველისა და ფარადეის შემდეგ ეს თეორია

დამარცხდა. მათ დაამტკიცეს, რომ ელექტრონის არე იმყოფება განსაკუთრებულ მდგომარეობაში, იგი სავსეა ელექტრონული ძალის მბრუნავი საზებით. ამ საზების მკვრივი მოძრაობით, შეკუმშვა-გაწევათ აიხსნება ნივთიერებათა ურთიერთ-მიზიდულობა და განტოლვა. ელექტრული ცენტრების გარშემო სივრცე ამოძრავებულია ამ საზებით და სწორედ მათი უმეშვეთ მოქმედების შედეგია მიმზიდველობისა და უკუქცევის მოვლენები.

— სრული სიმართლეა, — ადასტურებს კამარელი.

— ამას მიუმატეთ, — განაგრძობს სტუმარი, — ლორენცის მიერ აღმოჩენილ სპექტრის საზების დაყოფა, რომელიც დაკავშირებულია მაგნიტური ველის დაძაბულობის სიდიდესთან და ელექტრომაგნიტურ ტალღათა ანომალური დისპერსია. სინათლის გავრცელების ელექტრომაგნიტური ბუნების თანახმად სინათლის წყაროდ იგულისხმება ატომის შიგნით მოძრავი ელექტრონი. ელექტრული არე და მაგნიტური ტალღები განსაზღვრულ ურთიერთობაში იმყოფებიან. აქ გამოჩნდა ერთი სრულიად მოულოდნელი კანონი, რომელიც აღმოჩენილი იქნა თქვენი თეორიის წყალობით, ეს არის ელექტრული ტალღების მოძრაობის მონვენებითი დეგრადაცია.

კამარელი ყურს უგდებს სტუმარს ფერმიხდილი და უზომოდ გაკვირვებული. იგი გრძნობს, რომ უცხოელი ინჟინრის უნილავი სკალპელი დაურიდებლად სჭრის მისი ტვინის ყოველ ატომს და განსაცვიფრებელი სიცხადით აშუქებს შემეცნების ბურუსში მიმალულ იდეებს.

— ამ კანონის მისხედვით ელექტრული ტალღა მაგნიტური დენის არეში იჩენს გასათვარ თვისებას: გადადის უჩანარ ინერციაში. მე დიდხანს ვიმუშავე ამ კანონის ირგვლივ და მივიღე ფორმულა, რომელიც მაძლევს საშუალებას ელექტრომაგნიტური ენერგიის პასიური ტალღებით გავჟღინთო განსაზღვრული რადიუსის სივრცეში შუქმტარი ეთერი. ეს ტალღები ეთერში იმყოფებიან ნეიტრალურ მდგომარეობაში და არა აქვთ მიდრეკილება გავრცელდნენ მათთვის განსაზღვრული წრის გარეშე. თავის პასიურ ყოფაში ეს ენერგია სრულიად შეუმჩნეველია ფიზიკურ და ქიმიურ პროცესში. მარაგი ენერგიისა მუდმივად ინერციულია, ვიდრე იგი სპეციალური აპარატის საშუალებით ცოცხალ ენერგიად არ იქცევა.

— ენერგიას საიდანღებულობთ? — აწყვეტინებს
კამარელი.

— ენერგიას იძლევა ჩვეულებრივი ელსადგური, რომელსაც ემატება მაგნიტური აუზის მანქანა. ეს მანქანა ისეა მოწყობილი, რომ იზიდავს ატმოსფეროში უსარგებლოდ გაბნეული ელექტრონების დიდძალ მარაგს და ინახავს აუზში, ასე ვთქვათ დაკონსერვებულ ელვას. შეიძლება ელსადგურმა მუშაობა შეაჩეროს, ეთერში დაგროვილი ენერგია კი იმუშავებს, ვიდრე სრულებით არ ამოიწურება. ამით რადიკალურად არის გადაჭრილი თქვენს მიერ დასმული საკითხი უმავთულო განათების შესახებ. ცენტრალური ელსადგური განსაზღვრულ სივრცეს ავსებს ენერგიით. განსაკუთრებული ელმეტრით იზომება ეთერის გაჟღენთის ინტენსივობა და რადიუსი. მუშაობის ყოველგვარი მოულოდნელი შეწყვეტა, რაც თანამედროვე დიდ ელსადგურთა უარყოფით მხარეს წარმოადგენს, აქ არავითარ ხიფათს არ შეიცავს. სადგურს შეუძლია იმუშაოს როცა უნდა, ოღონდ ეთერში იქონიოს ენერგიის პოტენციური მარაგი. სრულიად უვნებელი და უჩინარი, ასე ვთქვათ — მძინარე ელექტროენერგია შეიძლება გადაყვანილი იქნას კონკრეტულ ფორმაში მხოლოდ განსაკუთრებული აპარატის საშუალებით. ეს აპარატი სრულიად უბრალოა და ადვილად მოსაწყობი.

— რაც შორეულ ოცნებაში ბუნდოვნად მელანდებოდა, თქვენს სიტყვებში სწორც ისხამს! — თითქო თავის თავს ესაუბრება გაფითრებული კამარელი.

— საქმე იმაშია, რომ მძინარე ენერგიას, მაგნიტური ასიმილაციის ერთი თავისებური თვისების გამო, რომლის შესახებ შემდეგ მოგახსენებთ, ეკარგება მოძრაობის სიმძიმე. ამ მდგომარეობაში ის უაღრესად ნეიტრალურია. მაგრამ საკმარისია სადმე მას შეუერთდეს სიმძიმის გამომწვევი წერტილი, რომ იმ მიმართულებით გაექანოს მთელი ენერგია სწორედ ისევე, როგორც ჰერმეტიულად დაცული რეზერვუარის ყოველ სვრელს აწვება შიგ მოთავსებული აირის მთელი მარაგი. ამ აპარატს ექნება სხვადასხვა ზომა და სახე, იმის მიხედვით, თუ რა სამუშაო უნდა შეასრულოს: განათება, გათბობა თუ მოძრაობა. კერძოდ, განათებისათვის საკმაოა ყოველ სანათურს გაუკეთდეს პატარა საათისოდენა მანქანა. შეიძლე-

ბა აგრეთვე მთელი სახლის ან ქალაქის გასანათებლად დამზადდეს ერთი მოზრდილი აპარატი, მხოლოდ ამ შემთხვევაში ასეთი აპარატი შეერთდეს მავთულით სინათლის ყველა წერტთან.

კამარელი დგას უცხოელის წინ გახვევებული. ის, რასაც უცხოელი ასე უბრალოდ ამბობს, თავზარდამცემი აღმოჩენაა, ადამიანთა ურთიერთობაში უდიდესი რევოლუციის მომასწავებელი. ეს იყო კამარელის ოცნების საგანი, რომლის განსორციელება მას მომავალ თაობათა საქმედ მიაჩნდა. მისი მუშაობა უმავთულო განათების პრობლემაზე მცირე რამ ნაბიჯია იმ გოლიათურ ნახტომთან შედარებით, რასაც პირდება მეცნიერებას უცხოელის პროექტი.

— იცით, რაოდენ შესაძლებლობის შემცველია თქვენი აღმოჩენა? — ეკითხება უცხოელს სახეგაფითრებული კამარელი და ნელი ნაბიჯით უახლოვდება მას.

— ყველაფერი, რასაც მე ვამბობ, უკვე მოცემულია თქვენს წიგნში, — დამშვიდებით მიუგებს უცხოელი. — თუ გასანათებლად შეიძლება ენერგიის ცარიელ სივრცეში უმავთულოდ გადაცემა, რად არ შეიძლება იმავე ენერგიის გამოყენება ძრავისთვის?

— მაშ, თუ თქვენი ფორმულა გამართლდა... ეს განსაცვიფრებელი ამბავია... — კამარელი ჩააცქერდება უცხოელს სახეში და მხოლოდ ახლა შენიშნავს, რომ მისი სტუმარი უწვეურულვაშთა, როგორც უასაკო ყმაწვილი, თუმცა საერთო შთაბეჭდილებით ის უნდა იყოს არა ნაკლებ 25 წლისა.

— მე ეჭვი არ მეპარება ფორმულის სისწორეში, — დამაჯერებლად ამბობს უცხოელი, — თუმცა ცდა ჯერ არ ჩამატარებია, მაგრამ იმედი მაქვს თქვენი ხელმძღვანელობით ეს ცდაც წარმატებით დაგვირგვინდება.

კამარელი გაოცებულია უცხოელის არაჩვეულებრივი თავაზიანობით და ამ გენიალურ აღმოჩენაში საკუთარი დამსახურების გაუგონარი მიფუნჩებით. რისთვის აძლევს ასე გულუხვად ქართველ ინჟინერს ვიღაც უცხოელი მეცნიერი თავისი ბედნიერი აღმოჩენის პრიორიტეტს? ხომ არ იმალება ამ გადაჭარბებულ თავაზიანობაში წინასწარ მოფიქრებული მზაკვრობა? მაგრამ კამარელი არ არის გამოუცდელი ტაბუკი, რომ მაცდურმა სიყალბემ თვალებში პატივიმოყვარეო-

ბის მტკვერი ჩაუყენოს, მას კარგად აქვს მომარჯვებული ნიერული აზროვნების ისარი. ძნელია ბუნების უჩინარ თა ბირველად თვალის შევლება, უცნაურ განონთა ბნელი ფარდის პირველი შეჩხევა, ხოლო თუ თვალმა, თუნდაც ბედნიერი შემთხვევის წყალობით, ოდნავ შენიშნა ამ ფარდის გრებილა, მაშინ ადვილია ფარდის ახლა... უცხოელი არა ტყუის. „მძინარე ენერგია“ ეს იგივეა, რაც ქვაში მთვლელორე კინეტიკური ძალა, ატომში ჩაჭედული ქარიშხალი... საქმეა ამ ენერგიის გამოცოცხლება... მაგნიტური გრიგალისა და სიმძიმის ურთიერთობა... ეს ხომ აინშტაინმაც აღიარა, რომ სიმძიმე არის მოძრაობის შედეგი...

— აინშტაინის გენიოსური აზრი, — მეორედ იჭერს კამარელის აზრთა დენას უცხოელი, — რომ სიმძიმე მოძრაობის შედეგია...

— ჩემს აზრს კითხულობა! — შიშით გაიფიქრებს კამარელი და უფრო გაფითრდება.

— ...სავსებით ეთანხმება ჩემს ფორმულას, მაგნიტური დენის აუზი, რომელიც უნდა გაიაროს ეთერში გადაღვრის წინ ელექტროენერგიამ, ანიჭებს მას თვლემის უნარს, რაც აუცილებელია მისი შენახვისათვის, თქვენ რა თქმა უნდა, იცით, რომ ამგვარად დაძინებული ენერგია იმყოფება, ასე ვთქვათ, ლეტარგიაში, ვიდრე იგივე ძალა, მაგნიტური ელვა არ გამოიყვანს მას ასეთი მდგომარეობიდან.

კამარელი მაგიდას მიუჯდება.

— „ჩანს ოცნებაში იხატება ათასი შესაძლებლობა, — ხმა-მაღლა ოცნებობს კამარელი. — ერთი დიდი ელსადგური, ან რამდენიმე ელსადგურის კომბინატი ავსებს რესპუბლიკის მთელ სივრცეს მძინარე ენერგიით... მიწაზე და წყალზე, ჰაერში, მიწასა და წყლის ქვეშ, ბრუნავენ ძრავები, დაქრიან თვითმფრინავები, ექსპრესები, გემები, ავტობები, მუშაობენ ქარხნები, ტრაქტორები... საჭირო არ არის არავითარი სათბობი მასალა... თვითმფრინავს შეუძლია წლობით იფრინოს ჰაერში, მიწაზე დაუშვებლად; თუ მფრინავებს საკვები ექნება... რადიკალურად გარდაიქმნება კაცობრიობის ცხოვრება...“

— მე მახარია, — ამბობს უცხოელი, — რომ ეს აღმოჩენა პირველად თქვენს ქვეყანას მოგვლანება.

— და ეს იქნება თქვენი პირადი დამსახურება კაცობრიო-

ბის წინაშე, — დიმილით ეტყვის გამარელი და ხელს გაუწო-
დებს სტუქმარს.

— ჩემი დამსახურების ჯილდოდ, — ამბობს უცხოელი და
გამარელს ხელს ჩამოართმევს, — მე მოვიტხოვ, თუ თქვენ
ნებას დამრთავთ, ერთ სრულიად მარტივ პირობას.

— ბრძანეთ!

— ყველაფერი, რაც გაკეთდება ჩვენი საერთო მუშაობით,
მიგეთვისებათ თქვენ ერთს. ჩემი სახელი, როგორც თანამ-
შრომლის, არ უნდა გამოჩნდეს.

— მე ვერ მივიღებ ასეთ პირობას, — ამბობს გამარელი.
პლაგიატობას ჩვეული არა ვარ, — დასძენს სიცილით.

— პლაგიატობა მაშინ იქნება, რომ მიითვისოთ ჩემი ნამუ-
შევარი. ამ შემთხვევაში, ჯერ ერთი, მთელი ჩემი მუშაობა
თქვენს თეორიულ აღმოჩენაზეა დამყარებული და, მაშასადა-
მე, თქვენ ითვლებით ზნეობრივად ჩემს მიღწევათა ავტორად;
მეორე — თუ რამ ურევია ჩემი საკუთარი ამ მუშაობაში, ჩემი
წვლილიც ჩემის ნებით ჩამიბარებია თქვენთვის. სად არას აქ
პლაგიატობა? ამასთანავე უნდა გითხრათ, რომ მე მაქვს გან-
საკუთრებული მიზეზი, მოგმართოთ ამგვარი თხოვნით. თა-
ვის დროზე თქვენ გაიგებთ, თუ რა მამოქმედებს მე ამჟამად
ასეთი სიფრთხილით. მერწმუნეთ, რომ არავითარ უღირს
განზრახვას აქ ადგილი არა აქვს!

888. 458. 3

გამარელი უკვე საბოლოოდ რწმუნდება, რომ უცხოელი
ინჟინრის სახით მას მოეველინა ხორცშესხმული გამოცანა,
რომ ეს იდუმალებით მოცული დარბაზობა მხოლოდ შესავა-
ლია მომავალი მოულოდნელობის, რომლის წინასწარი გან-
ჭვრეტა შეუძლებელია და უთმობს სტუქმარს: პირდება თხოვ-
ნის შესრულებას.

— მხოლოდ ერთი პირობით, — დასძენს თავის მხრივ გამა-
რელი, — როცა თქვენი საპატიო მიზეზი გამოირკვევა, უნდა
გამოსწორდეს ის ბოროტმოქმედება, რომლის ჩადენას მე
თქვენ მაიძულებთ.

— თუ ამას საჭიროდ დავინახავ? — თითქო იღიმება უცხო-
ელი, მაგრამ თვალები შავ ნიღაბში სხედან და ამიტომ დი-
მილიც უცნაურია.

საქართველოს
პარლამენტის
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

„ლ მ ბ ა რ ბ ი ნ ი“

ინჟინერი ვაისმანი გადავიდა კამარელის ბინაზე, ტრიბუნალის ქუჩაზე, სადაც მას დაეთმო ლაბორატორიის მოსაწყობად ერთი განიერი ოთახი.

ვაისმანმა გადმოიტანა თავისი ბარგიც: ექვსი პატარა და ერთი უზარმაზარი ჩემოდანი.

ორი კვირის განმავლობაში კამარელის განკარგულებით ვაისმანი ამუშავებდა სამ რჩეულ ინჟინერს. ზაპესის მთავარ მაგისტრალიდან გაიყვანეს ლაბორატორიაში ელდენის ხაზი. ვაისმანის ნახაზებით კამარელმა შეუკვეთა ქარხნებს მრავალი ხელსაწყო და მანქანა. ეზოში ამოაღებინეს ღრმა ჭა, რომელშიაც ვაისმანმა ჩამარხა რაღაც ფისისმაგვარი წებოთი სავსე სპილენძის გრძელი მილი. ლაბორატორიიდან ამ მილისაკენ გაიყვანა ტყვიით დაფარული ვერცხლის მავთული და შეუერთა სპილენძის მილს ორმოში, ლაბორატორიიდან სახურავზე გაიყვანა ტელესკოპის ობიექტივით მორთული შვიდი მეტრის სიმაღლის ანძა, წყალქვეშა ნავის პერისკოპისმაგვარი.

ორი კვირის შემდეგ ვაისმანმა დაითხოვა ინჟინრები, ჩაიკეტა ლაბორატორიაში, ამოალაგა პატარა ჩემოდნებიდან აუარებელი ხელსაწყო, სხვადასხვაგვარი რთული აპარატები და შეუდგა ლაბორატორიის მოწყობას.

მაისის 15-სათვის ყველაფერი მზად იყო. დილის 11 საათზე ვაისმანმა ლაბორატორიაში მოიწვია კამარელი.

როცა კამარელი ლაბორატორიაში შევიდა, ერთ ხანს ვერაფერი გაარჩია: ოთახში სრული სიბნელე იყო, როგორც რენტგენის კაბინეტში. ერთ კუთხეში მაგიდასთან იჯდა ვაისმანი, წინ ედგა პატარა შავბაჟურიანი ლამპა იისფერი შუქით.

— მობრძანდით! — მიესალმა ვაისმანი კამარელს და უცებ განათდა ოთახი: საიდანღაც შემოვიდა დღის სინათლე და აავსო ლაბორატორია.

კამარელმა შენიშნა, რომ ლაბორატორიას ფანჯრები არა ჰქვს. იქ, სადაც ოთახს ორი ფანჯარა ჰქონდა, ამჟამად მთელ

კედელზე მიკრულია კინოს ეკრანივით ოთხკუთხი შავი და
 უნებურად თვალებით დაიწყო სინათლის წყართს ძებნა
 მაგრამ ამაოდ.

— ლაბორატორიაში არ ვარგა არც ფანჯრიდან შემოსული
 მზის სინათლე, არც ჩვეულებრივი ელექტრონის შუქი, —
 თავაზიანად მიაგება თავისი განმარტება ვაისმანმა კამარე-
 ლის გაკვირვებას. აი, აგერ დაბრძანდით. ახლა საქმეს შევუ-
 დგეთ.

— ვიდრე ჩემი ფორმულის გაშლას შევუდგებოდე, საჭი-
 როთა ელექტრომაგნიტურ ტალღათა დისპერსიის ერთ, დღემ-
 დე შეუმჩნეველ თვისებაზე შევჩერდეთ!

* * *

ორი საათი შესრულდა, როცა ცდისათვის ლაბორატო-
 რია მზად იყო. კამარელი სავსებით გაეცნო ვაისმანის ფორ-
 მულას და გულის ფანცქალით ელოდა ცდის შედეგებს.

მიუხედავად იმისა, რომ კამარელი მთელი თავისი არსე-
 ზით გატაცებული იყო ახალი აღმოჩენის სიდიადით, მას შე-
 უმჩნეველი არ დარჩა ვაისმანის გაუგებარი განზრახვა: ისე
 აეხსნა ფორმულის ყოველი დეტალი, რომ უკანასკნელი სიტ-
 ყვა საბოლოოდ განმარტებისათვის ყოველთვის კამარელს
 რგებოდა. გამოდიოდა, რომ ვაისმანი კი არ განმარტავდა
 ფორმულას, არამედ კამარელი, რომელიც ამ საიდუმლო სე-
 ანსის დროს ვაისმანზე მეტს ლაპარაკობდა. ფორმულის ნამ-
 დვილი ავტორი მხოლოდ კითხვებს იძლეოდა, ისე მოსერხე-
 ბულად და ოსტატურად, რომ კამარელი დაუყოვნებლივ პო-
 ულობდა საჭირო პასუხს, ხოლო ამ განმარტებებს, როგორც
 საბოლოო დასკვნა, მოჰყვა კამარელის მიერ ვაისმანის ფორ-
 მულის, როგორც საკუთარი ნაზრების გადმოშლა.

ამუშავდა პატარა მოტორი, რომელსაც მძინარე ენერჯით
 უნდა აევისო ათმეტრიანი რადიუსის სივრცე. ლაბორატორიის
 კუთხეში მაგიდაზე იდგა პატარა უმავთულო ლამპა, სათანა-
 დო აპარატი.

სამ საათზე ელმეტრმა აღნიშნა ეთერის საკმაოდ გაქლენ-
 თვა.

მოტორი შეაჩერეს.

კამარელი დაჯდა. შემავიწყლო ლამბასთან და ვეისმანმა
ოთახში სინათლე ჩააქროს.

ლაბორატორია მთიცივა აბსოლუტურმა სიბნელებ.

კამარელმა ლამბის ღილაკს თითი დააჭირა და ლამბა ან-
თო თეთრი შუქით...

შემდეგ იქვე პატარა ძრავის ბერკეტი გადასწია და მოტო-
რი ასრიალდა უხმოდ და ბორბალმა ტრიალი დაიწყო.

ცდა გამარჯვებით დამთავრდა.

* * *

მეორე დღეს კამარელმა საქართველოს მეცნიერებათა
აკადემიაში მოხსენება გააკეთა.

საჯარო ცდის მოსაწყობად კამარელს გადაეცა საჭირო
თანხა და დეველა მოსამზადებელი მუშაობის სასწრაფოდ
ჩატარება.

ახალი აღმოჩენის შესახებ დეპეშათა სააგენტომ ცნობა გა-
დასცა მთელ ქვეყანას.

* * *

ზაპესის ერთი გენერატორი გამოყოფილ იქნა კამარელის
განკარგულებაში. ვაისმანმა გენერატორის მახლობლად ააგო
პატარა კოშკისმაგვარი ქვის შენობა და მოაწყო მაგნიტური დე-
ნის აუზი. ამ კოშკს შეუერთა გენერატორის მაგისტრალი. კო-
შკსა და გენერატორს შუა ააგო ტრანსფორმატორი, სადაც
ელდენი მაგნიტურ არეში შესვლის წინ განიცდიდა საჭირო
ცვლილებას, მაგნიტის კოშკიდან გამოსული ელდენი შედიო-
და განსაკუთრებული ზრუნვით მოწყობილ აპარატში, სადაც
ხდებოდა ვაისმანის ფორმულის რეალიზაცია. ეს აპარატი
მთავსებული იყო ზაპესის მთავარი შენობის გვერდით, სა-
განგებოდ გაყვანილ გვირაბში, გარეშეთათვის სრულიად უჩი-
ნარ ადგილზე. აქედან სპილენძის მავთული უჩინარადვე გა-
დიოდა მთავარი შენობის კედელში და უერთდებოდა სახუ-
რავზე მაღალ ანძას, საიდანაც იღვრებოდა სივრცეში ლეტარ-
გინი.

კამარელმა ქარხნებს შეუკვეთა შვიდი სპეციალური თვით-
მფრინავი და ათი ავტომანქანა. თბილისში ნავთლულამდე და

ზაქესის მიდამოებში ააგეს 1.500 მაღალბოძიანი უმაკთულესი ლამპიონი თითო 10.000 ვატიანი.

პირველი ღია ცდა ჩატარებულ იქნა სპეციალისტთა ვიწრო წრეში.

ხუთი ივნისისათვის მზად იყო ერთი თვითმფრინავი, ერთი ავტომანქანა და სამი ლამპიონი.

სხვათა შორის მოწვეული იყო სამი ინგლისელი ინჟინერი. ისინი წინააღმდეგობით თბილისში ჩამოჰყვნენ მანჩესტერის ფეიქართა დელეგაციას.

დღის 12 საათზე სპეციალისტებმა დაათვალიერეს და შემოწმეს თვითმფრინავი, ავტომანქანა და ლამპიონების მოწყობილობა, განმარტებას აძლევდა ინჟინერი კამარელი.

პირველის ნახევარზე თვითმფრინავში მფრინავის ადგილი დაიჭირა ვაისმანმა და ჩაისვა სამი მგზავრი, მათ შორის ერთი ინგლისელი ინჟინერი. ავტომანქანაში ჩაჯდა ხუთი კაცი, მათ შორის ორი ინგლისელი.

კამარელმა ნიშანი მისცა და... თვითმფრინავი აიჭრა ჰაერში, ავტომანქანა კი ნავთლულისაკენ გასრიალდა.

30.000 ვატიანი ლამპიონების ელვარება მზის სინათლეს ეფიბრებოდა.

დამსწრეთა გაოცებასა და სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა.

გაისმა მუსიკის მწყობრი ხმები და „ვაშას“ გრილი. თვითმფრინავმა შემოუარა ირგვლივ თბილისის მიდამოებს და ქროლვით დაეშვა იქ, საიდანაც აფრინდა.

ნავთლულიდან დაბრუნდა ავტომანქანა...

იყო სრული და უდავო გამარჯვება.

სალამოს გაიმართა თათბირი, სადაც გადაწყდა: ივნისის 26-ს, ზაქესის გახსნის ოთხი წლისთავზე, მოეწყოს „ლეტარგინის“ საჯარო დემონსტრაცია და მოიწვიონ უცხოელი სპეციალისტები.

თბილისი დიდი აღფრთოვანებით ემზადებოდა 26 ივნისის ზეიმისათვის. ზაქესის ეზოში ააგეს უზარმაზარი ესტრადი ორკესტრისა და გუნდისათვის, იქვე მოეწყო საგანგებო აეროდრომი. მტკვრის მარჯვენა ნაპირზე თბილისამდე და დიდუბის ველზე აშენებულ იქნა ხის ფარდულები ხალხისათვის საჩრდილობლად, წყლისა და საწოვავის მისაწოდებლად.

დადგმულ იქნა ასი ათასი კაცისათვის სკამები. თბილისში ზეიმის დღემდე ორი კვირით ადრე გათავისუფლდა მდგმურთაგან ყველა სასტუმრო ზეიმზე მოწვეული სტუმრებისათვის.

ევროპის და ამერიკის პრესაში დიდი სენსაცია გამოიწვია საქართველოს დეპეშათა სააგენტოს ცნობამ ცდის შედეგის შესახებ. ამ ცნობის სინამდვილეს, საბჭოთა ქვეყნისადმი სკეპტიკურად განწყობილ ევროპის მეცნიერებს, ურყევად უდასტურებდა სამი ინგლისელის დეპეშები და წერილები. ისინი გადმოსცემდნენ ცდის ყველა დეტალს დაწვრილებით აღწერდნენ შედეგს და აღფრთოვანებით ულოცავდნენ ქართველ მეცნიერებს დიდ გამარჯვებას.

ინისის 24-ს უცხოელი სპეციალისტები სხვადასხვა მეცნიერულ ასოციაციათა და ორგანოთა წარმომადგენლები, აგრეთვე მუშათა ორგანიზაციების ზელებატები უკვე თბილისში იყვნენ. ზეიმის წინა დღით ჩამოვიდნენ მოკავშირე რესპუბლიკების და საკავშირო სამეცნიერო და სამრეწველო ცენტრის წარმომადგენლები. თბილისი აივსო სტუმრებით.

ზეიმის დღეს, დილის 11 საათზე, უკვე ყველა მოედანი ხალხით იყო გაჭედილი. მცხეთიდან ნავთლულამდე გუგუნებდა ღვარად მომსკდარი ხალხის თვალუწვდენი ზღვა. გზა აჭრელებული იყო ათასი ფარდულით, ნოხებით, ნეშოთა და ქოლგებით. საზეიმოდ გამოწყობილი ჯარის ნაწილები, ცალკე რაზმებად დაყოფილი, გადაულახავ ჯებირებად იდგნენ ამ ხალხის ზღვაში და იცავდნენ მიმოსვლის წესრიგს.

შვიდი შავად შელებილი თვითმფრინავი და ათი წითელა ავტომანქანა მწკრივებად იდგა ზაჰესის აეროდრომზე. ინჟინერ კამარელის განკარგულებით უცხოელი სპეციალისტების თვალწინ მოხსნეს ძრავები და სათანადო შემოწმების შემდეგ ისევ მანქანებში ჩასვეს.

გასინჯეს ელმეტრი: უჩვენებდა — ენერგიით კონცენტრაციის ზრდას.

12 საათზე თბილისმა ზარბაზნის გასროლით ხალხს ამცნო ზეიმის დაწყება.

ზაჰესის შენობის მაღალ ანძაზე ავარდა წითელი დროშა და 700 კაცისაგან შემდგარმა ორკესტრმა და გუნდმა ინტერნაციონალი დააგუგუნა.

ინტერნაციონალის აკომპანიმენტის ქვეშ პირველმა

თვითმფრინავმა შავი არწივივით გააპო სივრცე და აფრინდა. მას მიჰყვა მეორე, მესამე და რამდენიმე წამის განმავლობაში თბილისისაკენ მიჰქროდა წეროებივით ჩამწკრივებული, შვიდი შავი ფრთოსანი. თვითმფრინავების ჩვეულებრივი გამაყრუებელი ვრიალის ნაცვლად ისმოდა მხოლოდ ყრუ გუგუნო. მცირე ხნის შემდეგ წითელი ავტომანქანები მწყობრად გასრიალდნენ გზატკეცილზე.

აღტაცებისა და გაოცების გრივალმა შეარყია ხალხი. მცხეთიდან ნავთლულამდე ბობოქრობდა მილიონთავიანი ზღაპრული დევი. ზარბაზნების რაზმი, თოფხანის მთაზე ჩასაფრებული, ისევ აგრივდა. ხალხი ჰგავდა უეცრად აღელვებულ ზღვას და ზღვაზე თითქო მძვინვარებდა გამძაფრებული შტორმი.

როცა თვითმფრინავებმა თბილისის შუაგულში რკალი მოხაზეს, მათ შუა ამოტივტივდა თავისუფლების მოედნიდან აშვებული უზარმაზარი თეთრი აეროსტატი, მაღალტარიანი გეება წითელი დროშით. კონუსისებური თეთრი ბუშტი თანდათან ზევით იწევდა და მიაფრიალებდა წითელ დროშას, თითქო მყინვარის თავზე დარტობილი დროშა მოსწყდა მთაგრეხილს და ცაში აფრინდაო. შავი თვითმფრინავების რკალი ფერხულს უვლიდა დროშის ირგვლივ და მყინვარით მისდევდა მზიან ცაში ავარდნილ წითელ ხავერდს.

როცა დროშამ მიაღწია საკმაო სიმაღლეს, მაყრიონს გამოეყო ერთი თვითმფრინავი, დაეწია მას და ფრთის ერთი აქნევით წინასწარ მომზადებული მარყუჟით ზურგზე მოიდო აეროსტატი; მფრინავმა იმ წუთსვე გახსნა სარქველი და დაფშუკული ბუშტი თეთრ ზოლად დააწვა შავ თვითმფრინავს. მიჰქროდა თვითმფრინავი ზაჰესისაკენ და გადაჭრილ ცისარტყელასავით მიაფრიალებდა ორმოცდაათმეტრიან წითელ ხავერდის დროშას. ექვსი თვითმფრინავი ორ წყებად უკან მისდევდა მოწინავეს.

თვითმფრინავები დაეშვნენ ზაჰესის აეროდრომზე და ზარბაზნების გრიალაც შეწყდა.

გაიმართა მიტინგი.

პირველი სიტყვა წარმოსთქვა საქართველოს მთავრობის თავმჯდომარემ, რომელმაც დაუკავშირა ქართველ ინჟინრის უდიდესი მიღწევა საბჭოთა ქვეყნის უმაგალითო აღმავლობას.

შემდეგ გამოვიდა ინჟინერი კამარელი. საზოგადოება მას
ტამისა და „ვაშას“ გრიალით შეხვდა.

კამარელმა მორცხვად აღნიშნა, რომ მისი მიღწევა უფრო
ბედის საქმეა, ვიდრე მისი ჰირადი დამსახურება, რომ მას
საქმეში ესმარება თანამშრომელი, რომელსაც ჯერჯერობით
შეუძლია უწოდოს მხოლოდ ბედნიერი შემთხვევა.

ხალხმა კამარელს ოვაცია გაუმართა და მისი სიტყვები
მეტისმეტო თავმდაბლობისა და მორცხვობის გამოვლინებად
ჩასთვალა.

ილაპარაკეს სხვადასხვა ქვეყნის დელეგატებმა. განსაკუთ-
რებით აღფრთოვანებული სიტყვა წარმოთქვა ჟურნალ
„Electr power-ის“ წარმომადგენელმა.

სამ საათზე მიტინგი დასრულდა.

სალამოს სადღესასწაულოდ გაჩირაღდებული თბილისის
განაგრძობდა ზეიმს. სრულ ათ საათზე მოულოდნელად ჩა-
ქრა ყველგან ელექტრონის შუქი და ერთი წუთით მთელი
ქალაქი მისი აგუგუნებული ქუჩებით არაჩვეულებრივმა სიბ-
ნელომ შთანთქა. წუთიც... თითქო ღამის ცა გასკდა და მზე
გამოჩნდაო, 1500 მაღალ ბოძზე აინთო თხუთმეტ მილიონ
ვატიანი ლამპიონი — ქალაქსა და მის მიდამოებში დღის სი-
ნათლე ჩაიღვარა.

* * *

კამარელის გამარჯვებამ დიდი სენსაცია გამოიწვია მთელ
მსოფლიოში.

სპეციალისტებმა ახლა იკადრეს ხმის ამოღება და აუა-
რებელ გამოკვლევებს ბეჭდავდნენ ახალი აღმოჩენის შესა-
ხებ. ევროპისა და ამერიკის ფიზიკურ ლაბორატორიებში გა-
ჩაღდა ცხარე მუშაობა, რათა ფარდა აეხადათ კამარელის აღმო-
ჩენის საიდუმლოებისათვის, მაგრამ გამოცანა აუხსნელი რჩე-
ბოდა. საბჭოთა ხელისუფლება კი დიდ საიდუმლოებაში ინა-
ხავდა კამარელის აღმოჩენას და ემზადებოდა ახალი მეცნიე-
რული მიღწევა გამოეყენებია ასაღორძინებლად.

მეცნიერთა ციებ-ცხელებას მოჰყვა პოლიტიკური პრე-
სის ახმაურება. ლიბერალურად განწყობილი გაზეთები მო-

ითხოვდნენ საბჭოთა ხელისუფლებასთან დაუყოვნებლივ მთავრობის დაპარაკების გამართვას. „თუ საბჭოთა მთავრობას, — წერდნენ ისინი, — რაიმე აგრესიული განზრახვები არ დაუკავშირებია ახალ აღმოჩენასთან, იგი უთუოდ დაამტკიცებს კაცობრიობისადმი თავის ლოიალობას და მთელ ქვეყანას გაუზიარებს მსოფლიო მნიშვნელობის აღმოჩენას“. უფრო „მაგარი“ პოლიტიკის გაზეთები აშკარად მოითხოვდნენ ამ „საშიშ“ აღმოჩენისაგან საბჭოთა ქვეყნის განიარაღებას. „სად არის გარანტია, — წერდა პარიზელი „Matin — რომ მოსკოვი არ გამოიყენებს ამ აღმოჩენას წითელი იმპერიალიზმის სამხედრო ძლიერებისათვის. არავინ იცის, რა სიურპრიზებს გვიქადის ეს აღმოჩენა სამხედრო ტექნიკის დარგში“.

პრესის განგაშიმა უფრო იმატა მის შემდეგ, როცა ერთმა ამერიკელმა ინჟინერმა გამოაქვეყნა წერილი: „რას უნდა ველოდეთ?“, სადაც ის ამტკიცებდა, რომ მოსკოვს შეუძლია „ლეტარგინით“ დატენილი უზარმაზარი ყუმბარა-მანქანების გადმოსროლა განუსაზღვრელ მანძილზე. „საშინელება იმაშია, — წერდა ინჟინერი, — რომ ასეთი მფრინავი ყუმბარების წინააღმდეგ შეუძლებელი იქნება რაიმე ზომის მიღება. ეს იქნება ხელოვნური მეტეორიტი, გაცილებით უფრო საშიში თავისი გამანადგურებელი მოქმედებით, ვიდრე ციდან ჩამოვარდნილი ქვა“.

III

მოულოდნელი აღმოჩენა

კამარელმა მთელი აგვისტო დაჰყო მოსკოვში თავისი სამეცნიერო საქმეების გამო.

სექტემბრის პირველს, წამოსვლის წინა დღეს, თბილისიდან მიიღო შემდეგი შინაარსის დეპეშა:

„ორ სექტემბერს მივდივარ როსტოვს ტრანსფორმატორების დასაკვებად. ათს დავბრუნდები. თუ მანამდე ჩამოხვალთ, სუთ რეგულატორს ჩემს ლაბორატორიაში იპოვით. თორმეტი თბილისის ქარხანას შევუკვეთე.“

ვ ა ი ს მ ა ნ ი“.

ვაისმანის პირველი შეხვედრის დღიდან სწრაფად როლა ხუთმა თვემ. იმდენმა მოულოდნელმა განცდამ თა ეს საოცარი ამბებით დატვირთული დრო, რომ კამარელს აღარ ჰქონდა საშუალება რამდენიმე წუთით მაინც დაფაქრებულიყო საკვირველი თანამშრომლის ბევრ უცნაურობაზე. მის წინაშე იდგა ვაისმანი, როგორც ძნელად ასახსნელი ამოცანა და გაურკვეველი შიშის მომგვრელი გრძნობა დროდადრო ელვასავით დაჰკრავდა მას, მაგრამ გამარჯვებით აღტაცებულს არ შეეძლო ღრმად ჩაწვდომოდა ამ ფაქტს. დეპეშით გამოწვეულმა მღელვარებამ კვლავ ამართა მის წინ ეს შავი რებუსი და გამარჯვების გრილისაგან თდნავ დაღლილი მისი გონება დაუბრუნა გულის მჩხვლეტავ ეჭვებს.

მთელი გზა მოსკოვიდან თბილისამდე ფიქრებით დანისლულმა გაატარა.

სექტემბრის ხუთს კამარელი თბილისში იყო.

თავიდანვე აღელვებული შევიდა ის ლაბორატორიაში, სადაც ყოველთვის განიცდიდა აუხსნელ მღელვარებას. ახლა კი, როცა ვაისმანი იქ აღარ ეგულებოდა, მღელვარებას თან დაერთო გაურკვეველი მოლოდინის დაუთრგუნავი გრძნობა. ინათა.

კუთხის მაგიდაზე ეწყო ხუთი რეგულატორი.

კედლის ეკრანზე შავი სავერდის ფარდა იყო ჩამოფარებული.

კამარელი მივიდა ფარდასთან და ზონარი ჩამოსწია.

ფარდა გაიხსნა, როგორც სცენაზე.

გამოჩნდა შავი სარკის მაგვარი დაფა, რომელიც კამარელს წინათაც ბევრჯერ ენახა.

დაფის ერთ კუთხეში მან შენიშნა პატარა ყუთი, ადამიანის სიმაღლეზე მიმაგრებული. წინათ ეს ყუთი მას არ შეუნიშნავს.

კამარელმა გააღო ყუთი: შიგ აღმოჩნდა პატარა ბარომეტრისებური აპარატი ბორბლით, ზარით და ხუთიოდე სანტიმეტრის სიგრძის ნიკელის ტარით.

ტარი ფრთხილად დასწია. ბორბალმა ტრიალი დაიწყო და იმავე წუთს ზარმა დაიწკრიალა.

თვალი გააყოლა ყუთიდან კედელზე გაკრულ მავთულს: ზემო კუთხიდან დაფის პირდაპირ მეორე კედელზე გადიოდა

და იქ უერთდებოდა მრიცხველის მსგავს პატარა ოთხკუთხედ მანქანას.

თრიოდე წუთს ათვალეებდა ამ მანქანას, რომ გამოერკვია მისი დანიშნულება.

უცებ ზურგს უკან ზარმა მეორეჯერ დაიწკრიალა.

კამარელი მობრუნდა დაფისკენ და... გაკვირვებისაგან ელდა ეცა.

დაფაში, როგორც განათებულ სარკეში იდგა ახალგაზრდა უცნობი ქალი და გაოცებული თვალებით შესცქეროდა კამარელს.

კამარელმა თვალი მოავლო ლაბორატორიას, თითქო ეძებს სარკეში გამოსახული ქალის ორიგინალსო, მაგრამ დარწმუნდა, რომ დაფა სარკე არ არის და შიგ ჩასახული სურათი მის მიღმა არსებობს.

კამარელი უეცრად მიხვდა, რომ ეს არის შთრეული ხილვის ეკრანი, რომლის გარშემო დიდი ხანია მეცნიერები მუშაობენ, მაგრამ ასეთი შედეგისათვის ჯერ არავის მიეღწია.

ცოტა გულს მოეფინა: ალბათ აქ არის ვაისმანის საიდუმლოების გასაღები.

ამ დროს ქალი მიტრიალდა და თაახის კარი მიხურა. მხოლოდ ახლა შენიშნა კამარელმა, რომ ეკრანს იქით სულ სხვა თაახია: უფანჯრო კედლები უცნაური ფოთლებით და ყვავილებით მოხატული, შუა იატაკზე პატარა სამკუთხა მაგიდა, ირგვლივ სამი მაღალზურგიანი წვრილი ხის სკამი, ეკრანის წინ გრძელი სავარძელი, შუაში ამართული ზურგი.

ქალს ეცვა რაღაც გამჭვირვალე ქსოვილი, რომელიც ფერს იცვლიდა სხეულის ყოველ შერხევაზე. არც ჰგავდა ქსოვილს: ქალს თითქო ცეცხლის ალივით ეფინებოდა მკრთალი შუქი, ფარავდა და არც ფარავდა მის სხეულს. თმაც რაღაც შუქით ელავდა და ქალის სახეს ძველი წმიდანის ფრესკასავით ნათელის შარავანდედით მოსავდა.

ქალი მობრუნდა და ეკრანთან სავარძელზე ჩამოჯდა, ხელით ანიშნა კამარელს, ისიც დამჯდარიყო.

კამარელმა ეკრანთან მისწია სკამი და დაჯდა.

ქალი თვალმოურიდებლად ჩასცქეროდა კამარელს; თვალებიდან თვალებში გაება ორი უხილავი სხივი და დაქროდა

ამ სხივებში ტკბილი შიშის და სანეტარო გაოცების ტელი.

კამარელი გრძნობდა, რომ მისი სულის საწყათ ივსებოდა უცნობი, წარმოუდგენელი ელვარებით და რაც მეტს უცქეროდა გასათვარ ჩვენებას, მით უფრო მეტი გამაფრებით მცხერებოდა მისი თვალები სარკეში მოკიაფე თრ უნახავ ვარსკვლავს.

ძნელი იყო ქალის სახის დაჭერა: თრი თვალი, რომლის მსგავსი არაფერი უნახავს კამარელს, თრი მნათობივით ენთო ქალის სახეზე. ხან თითქო საშინელი მწუხარებისა და ხან უნაპირო სიხარულის გამომსახველი თვალეუბი ფერს იცვლიდა ქალის ნამიან წამწამებში.

ამ ყოფაში გაატარა კამარელმა რამდენიმე ვრძელი და მწვავე წუთი.

როცა ოდნავ გონს მოეგო, სცადა გარკვეულიყო.

ცხადია, ეგ არის ვაისმანის საიდუმლო. მაგრამ ვინ არის ეს ქალი? სადაურია? საიდან მოზიდა ჯადოქარი ინჟინერის მიერ გაკეთებულმა ეკრანმა ეს სათცნებო არსება? რომელი ქვეყნიდან? ქალი არ ჰგავს არც ამერიკელს, არც ევროპელს.

კამარელი უცებ წამოვარდა. ქალადზე დაწერა ინგლისურად, ფრანგულად და გერმანულად: „სადაური ხართ? რა ენაზე ლაპარაკობთ?“ და ქალს გაუშალა ეკრანის წინ.

ქალმა გაიღიმა. (კამარელს გულში თითქო ანთებული ჩირაღდანი ჩაუსვენესო). წამოდგა, მაგიდიდან აიღო პატარა შავი კამათელის მსგავსი ოთხკუთხი რამ, ჩადო განიერ თხელ კამერაში და კამარელს უჩვენა.

კამერის შავ ჩარჩოზე თეთრი წარწერა გამოჩნდა. რამდენსაც არ აკვირდებოდა კამარელი, ვერ გაერჩია რა ენაზე იყო წარწერა. კამარელმა სცადა ხელების და სახის მოძრათობით ეცნობებია ქალისათვის, რომ ვერ გაარჩია ნაწერი.

ქალმა დაფა მაგიდაზე დადო, მობრუნდა და ხელებით რაღაც აუხსნა კამარელს: ჯერ თითი თითს გადააჭდო ჯვარედინად, მერე მარჯვენა ხელი ჭერისაკენ ამართა, შემდეგ უკანა კედლისაკენ გაიშვირა. მერე მოტრიალდა და კედელთან მიდგა. უცებ კედელი გაიხსნა და გამოჩნდა ნარინჯისფრად შეფოთლილი ბაღი და ჩამავალი, თუ ამომავალი მზე.

კამარელმა საათს დახედა. დილის 11 საათი იყო. დაიწყო

სწრაფად მოფიქრება თუ რომელ ქვეყანაშია მზე ასლა ამო-
 მავალი ან ჩამავალი. ამოდის აფრიკაში და საბჭოთა კავშირის
 რის დასავლეთ მხარეზე... ჩადის წყნარ ოკეანეზე... მაგრამ
 წითლად შებურვილი ბალი ადრე გაზაფხულზე... უფრო მოსა-
 ლოდნელია აფრიკაში.

ქალი მიბრუნდა და კამარელს ხელით მზე ანიშნა, დახუ-
 რა კედელი, გაიღიმა, ხელები ფრთებივით გაასავსავა და
 ეკრანის კუთხეში ტარი ჩამოსწია.

უცებ ჩაქრა ეკრანი და კამარელსაც გულში ძაფი ჩაუწყდა.
 შავად გაპრიალებული დაფა გულგრილად ამტკიცებდა, რომ
 მოჩვენება გათავდა.

კამარელმა დაკეტა ეკრანის ყუთი და ოთახში ნერვიულად
 დაიწყო სიარული.

ვაისმანის საიდუმლოებას თითქმის მიაგნო, მაგრამ თვით
 საიდუმლოება უფრო დამძიმდა, ბურუსით შეიმოსა. რა და-
 მოკიდებულება აქვს ვაისმანს ამ ქალთან? სად არის ამჟამად
 ეს ქალი და ვინ არის იგი? ტყვედ ხომ არ ყავს დამწყვდეუ-
 ლი სადმე ამ ახალი ტიპის მაგიის მოციქულს მშვენიერი
 არსება, რომ ქალის პატრონს ზღაპრული ჯილდო დასტყუოს?
 ან იქნებ სიყვარულმა იმდენად გაამხეცა ძლევათსილი მეც-
 ნიერი, რომ სადმე მიუვალ კუნძულზე ჩამარსა მისთვის ურ-
 გები ძვირფასი საუნჯე და დაუტოვა მთელი ცის ქვეშ მხო-
 ლოდ ერთი ფანჯარა, ეს თილისმიანი ეკრანი, რომ განრის-
 ხებული მიჯნურის მეტს არავის შეეძლოს მისი ნახვა!

დიდხანს ფიქრობდა კამარელი, ათასგვარ ახსნას ეტანებო-
 და მისი აბორგენული გონება, მაგრამ ვაისმანის ბნელ საქ-
 მეს ნათელი ვერ მოჰფინა.

— საჭიროა ოდნავ დამშვიდება, რომ ფსიზელმა გონებამ
 ასწონოს ეს აუტანელი ტვირთი, — გაიფიქრა ბოლოს კამა-
 რელმა, დააქრო სინათლე, დაკეტა ლაბორატორია და გარეთ
 გავიდა.

ქუჩის ჰაერმა, ნაცნობების მისალმებამ და ქალაქის ჩვეუ-
 ლებრივმა მოძრაობამ კამარელი თანდათან რეალობას დაუბ-
 რუნა.

ქვეითად გაიარა ჭავჭავაძის ქუჩა და რუსთაველის გამზი-
 რი.

აზავთებული გრძნობა ნელინელ დაცხრა, მაგრამ საბჭოში
მოულოდნელად აელვებული ქალის სახე არ შორდებოდა
თანდათან ჩალაგდა გონებაში ამ უცნაური მოვლენის
ბუნებრივი ახსნა.

ვაისმანი დიდი მეცნიერაა. რა გასაკვირია, რომ მას ასე
ბრწყინვალედ გადაუჭრია შორეული ხილვის მაცდური პრობ-
ლემა? განა მისი „ლეტარგინი“ ნაკლები გენიოსობის უცნაუ-
რობაა?

და სადღაც გულის შორეულ კუნჭულში ნემსმა უნსვლი-
ტა. ეს გაზვიადებული აღელვება, ბავშვური გაოცება და თით-
ქმის მისტიური შიში იმის ბრალი ხომ არ არის, რომ მეც-
ნიერულ აღმოჩენასთან დაკავშირებულია მშვენიერი ქალი?
რამ უფრო ააღელვა კამარელი: ეკრანმა თუ ქალმა?

კამარელმა მოკლედ შეკრეჭილ უღვაშში ჩაიციხა: ესღა
აკლია „სახელოვან მეცნიერს“, რომ სარკის აჩრდილს აედევ-
ნოს.

ვიდრე სასახლეს მიაღწევდა, მან უკვე სავსებით დაიურვა
ასე უცბად ასლექტილი გრძნობიერება, რომელიც გახედნილი
რაშივით ლაგამამოდებული ბორგავდა მუდამ კამარელის არ-
სებაში, მეცნიერული სიდიდით დათასმული.

სასახლის კიბის საფეხურს ისე მარდად შეახტა, თითქო
გაქანებულ უზანგში ფეხი მთიმაგრაო.

* * *

ღამით შინ გვიან დაბრუნდა.

დღეს ბევრი იმუშავა და მისი ვაჟკაცური ჯანით სავსე
ტვინი კმაყოფილი იყო. როგორც ჯანსაღი ბავშვისთვის მოძ-
რაობა და განუწყვეტელი ფუსფუსი საამური მოთხოვნილებაა,
ისე კამარელისთვის მოზღვავებული ენერგიის ხარჯვა წარ-
მოადგენდა აუცილებელ სტიქიას, რომლითაც იგი სუნთქავდა,
როგორც ჰაერით.

დღესაც ჩვეულებრივი გატაცებით უტრიალებდა თავის
საყვარელ საქმეს, მაგრამ თითქო რაღაც ახალი მიემატა მის
მუდმივ აღფრთოვანებას. სადღაც გულის მივარდნილ კუნ-
ჭულში იდგა ანთებული სარკე, საიდანაც ელავდა უცნობი
ქალის მომაჯადოებელი მშვენიერება. გაცხარებულ საქმი-

ნობაში, მწვავე კამათის თუ დიდი გააზრების დროს, კამარტელის შინაგანი ჭკრეტის თვალი განუწყვეტლივ ჩასცქეროდა სარკეში მოელვარე ჩვენებას და გადაჰქონდა ქვეშემცნების ფარულ არეში გაოცების, სიყვარულისა და იმედის უზილავი ფრთები.

მაგრამ ყველაფერი ეს ვარეგნულად შეუმჩნეველი იყო კამარტელისათვის და მის ღია თვალებში ძველებურად ერთო დაჯერებული ქმედობის ენერგია.

ტანთ გაიხადა. დაწვა. სიამოვნებით დაასვენა ლოგინზე სიჩუმესა და სიმშვიდეს მოწყურებული სხეული.

შუქი ჩააქრო.

და უცებ წარმოუდგენელი სიცხტველით იელვა ეკრანმა და კამარტელის თვალწინ ანთო უცნობი ქალის ნაცნობი სახე.

კამარტელი წამოხტა და შუქი აანთო.

მოჩვენება გაქრა, მაგრამ კამარტელის გულში კატასტროფა მოხდა: დღევანდელი მოჩვენებითი სიმშვიდე, გარეგანი თავდაჭერილობა და სულიერი წონასწორობა დაარღვია მოულოდნელმა გაელვებამ. იგი კვლავ შეიპყრო მოლოდინის მოუსვენარმა გრძნობამ და გულმა, სისხლის ნაცვლად ცეცხლის ალით გაუბერა ძარღვები.

სალათი ჩაიცვა და ფანჯარა გამოაღო.

ირგვლივ სიწყნარე სუფევდა. ისმოდა დაგვიანებული ტრამვაისა და ცარიელ ქუჩაში აუჩქარებელი ავტომანქანის შორი გუგუნი.

მთაწმინდიდან გრილმა ნიაჲმა დაჰბერა.

კამარტელი მიეყრდნო ღია ფანჯრის ჩარჩოს და უბრძოლველად დანებდა აუტანელი ალტყინების ძლევამოსილ ქარიშხალს. შავარდენმა ერთი დაკვრით აიტაცა გნოლი და ცაში ააფრინა...

კამარტელი იყო 30 წლისა. თბილისში უმაღლესი სკოლის დასრულების შემდეგ იგი უცხოეთში იქნა გაგზავნილი სპეციალური განათლების მისაღებად. დიდი წარმატებით დაამთავრა ბელგიაში ფიზიკა-მათემატიკური ინსტიტუტი, შემდეგ ორ-ორი წელი იმუშავა გერმანიასა და ინგლისში და

საქართველოში დაბრუნდა უკვე საკმაოდ სასულემანო მენცერი... აქ მთელი ენერგიით ჩაება საქართველოს ელექტროფიკაციის საქმეში და თავდავიწყებით მუშაობდა. ცოლის შერთვაზე არასოდეს არ უფიქრია. ყოველთვის, როდესაც შესაძლებელი იყო ქალთან ნაცნობობა გაცდილებოდა უბრალო მეგობრობის ფარგლებს და გადაზრდილიყო უფრო სერიოზულ ურთიერთობაში, მოულოდნელად ისე იცვლებოდა ვითარება, რომ კამარელს არ შეეძლო რაიმე სერიოზული გადაწყვეტილების მიღება. დარწმუნებული იყო, რომ ქალის საკითხი მის ცხოვრებაში არასოდეს არ დაიჭერდა სერიოზულ ადგილს. იგი მთელი თავისი არსებით ეკუთვნოდა მეცნიერებას, შემოქმედებას, და მისი ღრმა რწმენით თჯახი დღევანდელ პირობებში ხელს შეუშლიდა მის ნაყოფიერ მუშაობას. ასეთ მშვიდ სულიერ განწყობილებაში გრიგალავით შემოიჭრა ჯადოსნური ეკრანიდან ამოვარდნილი ქალის სახე და საშინელი გამძაფრებით დასჭიმა მისი აცანცახებული ნერვები. კამარელის არსებაში მოხდა მოულოდნელი გარდატეხა. შური იძია დაუშრეტი წყურვილის მარადიულმა ძალამ და თავდაჭერილ მენცერს მოულოდნელად მოუვლინა მარადისობის ფანჯრიდან თავბრუდამხვევი ჩვენება. მენცერი ძლეულ იქნა სავსებით. განთიადის შუქმა ნელ-ნელა გაანათა ფანჯრის ჩარჩოს მიყრდნობილი კამარელი, რომლის გულში უკვე ტახტი ედგა მძლეეთამძლე სიყვარულს.

მზის ამოსვლამ კამარელს მთაგონა გუშინ ეკრანზე ნანახი ამომავალი (თუ ჩამავალი) მზე. მთაგონდა ქალის უცნაური მორთულობა და ბინა. სადაურია? რა ტომის? ვაისმანის დაბრუნებამდე უნდა მოასწროს ქალის ვინაობის გამორკვევა, რომ მომზადებული დახვდეს მოსალოდნელ ბრძოლას საშიშ მეტოქესთან. ვაისმანთან ბრძოლა ძნელია, უფრო საშიში იქნება ეს ბრძოლა, თუ ოდნავ მაინც არ გაანათა ბრძოლის ასპარეზი. სიყვარულის უჩვეულო გრძნობით დამთვრალი გონება დასცურავს ანთებულ ოცნებაში და იმედის და სასწაულის ცისფერი ფრთები შრიალებენ, შრიალებენ და გაუგონარი მუსიკის ელვარე სმები შორს მიაქანებენ კამარელს უნახავი ქვეყნის ბრწყინვალე სანაპიროებისაკენ...

ათის ნახევარზე უკვე ლაბორატორიაში იყო.

გადასწია ფარდა, ეკრანის ყუთი გააღო და მანქანა აამოძ-

რავა. ზარმა დაიწვრიალა და კამარელის აფანცქალეზული გული ცეცხლის ალმა ჩასძირა.

რამდენიმე წუთის შემდეგ ზარმა პასუხი დარეკა და ამავე დროს ეკრანს იქით გამოჩნდა მეორე ოთახი: გუშინდელა ქალი იდგა ეკრანის კუთხეში და მარჯვენა ხელი გაწვდილი ჰქონდა მანქანის ტარისაკენ.

გაუღიმა კამარელს და ხელები ფრთებივით დაუქნია.

კამარელს ლახვარივით მოხვდა გულში ქალის უცნაურად ანთებული თვალები. იმ წამსვე მიხვდა და დარწმუნდა, რომ წუხანდელი ჰალუცინაცია და სულიერი ბრძოლა იყო არა მოჩვენება და წარმავალი მღელვარება, არამედ მისი ბედის საშიშარი უღელტეხილი, რომ მისი სიცოცხლე ამიერიდან გადაბმულია ამ ქალთან და არ არსებობს ამ სასწაულებრივი კავშირის გამთიშველი ძალა.

დაჯდა და ქალს მიაშტერა სიყვარულით სავსე თვალები, ქალიც დაჯდა.

ხმაამოუღებლად, გაუნძრევლად ისდნენ ერთმანეთის პირისპირ და თვალებით გაუგებარ ენაზე საუბრობდნენ.

დიდი ხნის შემდეგ ქალი წამოდგა, ორივე ხელი მიატანა თვალებთან და ისეთი მოძრაობით, თითქო თვალები ამოიძროთ კამარელს ხელები გაუწოდა და გაიღიმა. კამარელმაც მექანიკურად გაუწოდა საბასუსოდ ხელები და თავი დაუქნია. ეს უცნაური მოძრაობა კამარელმა გაიგო, როგორც ნიშანი ქალსა და ვაჟს შორის ურყევი კავშირის დამყარებისა.

კამარელი წამოდგა. უკანა კედელს ხელი შეასო და მუნჯურად ანიშნა ქალს, გუშინდელივით გაეხსნა მისი ოთახის კედელი.

ქალი მაშინვე მისვდა, გაიღიმა და კედელი ფარდასავით გასწია.

გამოჩნდა წითელი ოქროთი შებურვილი ბაღი და მზე.

ანიშნა ხელებით: მზე ამოდის თუ ჩადის?

ქალმა ხელებითვე უპასუხა, რომ მზე ჩადის.

კამარელი განცვიფრდა: მზე ჩადის ახლა წყნარ ოკეანეზე. იმ მერყიდიანზე არსად კუნძული არ არის...

ქალი მობრუნდა, კამარელს რაღაც რთული ნიშანი მისცა. ბუნდოვნად მიხვდა კამარელი, რომ ქალი საიღაც მადის და ხუთი დღის განმავლობაში ვერ წახავს მას. მაგრამ შემ-

დეგისათვის სამაგიერთოდ პირდება რაღაც სასინარულო რეზიუმეზე ხელები მიიღო და ტუჩები აამოძრავა, — უთუოდ უთხრა რაღაც:

იქნება ქალი უკვე მიხვედრილია, სად იმყოფება კამარელი და მასთან მოსვლას აპირებს? ხუთ დღეში გადალჩავს კამარელისათვის უცნობ მანძილს და შორეული აჩრდილი სორცშესხმულ არსებად იქცევა.

ვიდრე კამარელი ამ მოსაზრებებს ზომავდა, ქალმა გამომშვიდობების ნიშანი მისცა მას და ეკრანი ჩააქრო.

* * *

ვაისმანის დაბრუნებამდე კამარელმა გაატარა ხუთი დაუსრულებელი საუკუნესავით გრძელი დღე.

ყოველ ღილით მიდიოდა ეკრანთან, რუკდა, საათობით ელოდა, მაგრამ პასუხი არ იყო. ამ გარემოებამ იგი დაარწმუნა, რომ დაახლოებით სწორად გაივო ქალის ნიშანი და მოსალოდნელი იყო ახალი რამ. აშინებდა ვაისმანის და ქალის ერთდროულად ჩამოსვლის შესაძლებლობა.

სექტემბრის ათს, დაპირებისამებრ, ვაისმანი როსტოვიდან დაბრუნდა.

ათასჯერ მოფიქრებული შეკითხვები ვაისმანის დანახვისთანავე კამარელის თავში აირია უთავბოლო ქათსად. კამარელი შიშის ზარმა აიტანა და მთელი დღის განმავლობაში სიტყვა ვერ დასძრა ეკრანის შესახებ.

ვინ იცის, როგორ შეხვდება ვაისმანი მის შეკითხვას. ვინ იცის, რა კავშირი არსებობს ეკრანის ქალსა და ვაისმანს შორის? იქნება რაიმე მოსაზრებით მეცნიერი ქვეყანას უმაღლავს ამ ქალს და კამარელის დაუბატიჟებელ ჩარევას, ამ საიდუმლო საქმეში, შესაძლოა მოჰყვეს კამარელისათვის საშინელი შედეგი: მეცნიერი მოხსნის ეკრანს და სხვაგან გააკეთებს სადმე მიუწვდომელ ბუდეს. მაშინ სომ სამუდამოდ დაჰკარგავს იგი საყვარელ ქალის თუნდაც შორეული ხილვის საშუალებას? მეორე მხრივ, ქალის მიერ დანიშნული ხუთი დღე გადის და ყოველ წუთს მოსალოდნელია ეკრანიდან ნაჩვენები ბნელი შიფრის გახსნა.

ვაისმანი მთელი ღამე მუშაობდა ლაბორატორიაში.

კამარელს მთელი ღამე არ ეძინა და ნერვებდაჭიკულ
ბორკავდა თავის კაბინეტში.

მეორე დღით, საუზმის დროს ვაისმანმა ჩვეულებრივ
საუბარში მოულოდნელად ესროლა მღელვარე მოლოდინით
დათასმულ კამარელს კითხვა:

— თქვენ ჩემი ეკრანი ნახეთ?

ტყვიასავით მოხვდა კამარელს ეს შეკითხვა. გაფითრდა,
გაქვავდა, თავს ძალა დაატანა, გაიღიმა და ძლივს გასაგონად
წაიბუტბუტა:

— მართლა, სრულიად შემთხვევით წავაწყდი, როცა...

— მე ბოდიშს ვიხდი თქვენთან, — გააწყვეტინა სიტყვა ვა-
ისმანმა, — რომ ჟვითონ არ გაცნობეთ ჩემი ახალი გამოგონ-
ების შესახებ, მაგრამ ჯერ ცდა დამთავრებული არაა პაქეს
და სიურპრიზს ვამზადებდი თქვენთვის... უნდა იცოდეთ, —
ღიმილით განაგრძო ვაისმანმა, — რომ ეს მიღწევაც მორიგი
გამარჯვებაა თქვენი გაბედული ჰიპოტეზისა — ელექტრომაგ-
ნიტურ ტალღათა ცვალებადობის შესახებ.

— მართალია, შორეული ხილვის პრობლემა მე დავუ-
კავშირე ჩემს ჰიპოტეზს, — თითქო თავს იმართლებსო, დარ-
ცხვენილი ტონით წარმოსთქვა კამარელმა, — მაგრამ განსა-
კუთრებულად ჯერ არ მიმუშავია ამ დარგში და მე მაჩარებს
თქვენი ახალი გამარჯვება.

კამარელი გრძნობდა, რომ სხვა დროს ეს აღმოჩენა აავ-
სებდა მას განუზომელი სიხარულით, მაგრამ ამჟამად მასში
სდუმდა ენთუზიასტი-მცენიერი და ღელავდა და იტანჯებო-
და ჩვეულებრივი მიჯნური. მას ახარებდა ვაისმანთან მშვი-
დობიანი საუბარი, ამ საკითხზე და ეძებდა მარჯვე შემთხვე-
ვას ეკითხა ქალის ვინაობა.

— ეკრანთან შეერთებულია ქალი, — გააწყვეტინა ფიქრი
ვაისმანმა, — რომლის ვინაობა და ადგილი ჯერ არ მაქვს გა-
მორკვეული.

ამ სიტყვების გაგონებაზე კამარელს ტანში გააჟრჟოლა.

— ერთსა გთხოვთ, — ბეჯითად წარმოთქვა ვაისმანმა და
კამარელს სათვალეები შავად შიანათა, — რამდენიმე დღეს,
ვიდრე საბოლოოდ დავამთავრებდე ცდას, ეკრანის შესახებ
ნურაფერს მკითხავთ და როცა დავასრულებ მუშაობას, თვი-
თონ დაგიძახებთ.

კამარელი გაშრა, განცვიფრდა, როგორ შეიძლება ვაისმანი-
 მა არ იცოდეს ქალის ვინაობა? მაშ ვინ აუგო ამ ქალს-
 თივე ეკრანი, როგორიც ვაისმანის ლაბორატორიაშია? სტყუ-
 ის უთუოდ ვაისმანი, დროის მოგება უნდა, რომ დაუკითხა-
 ვად შემოჭრილ ცნობისმოყვარისაგან თავი დააღწიოს და თა-
 ვისი საიდუმლოება ფარულად შეინახოს. ვაისმანი იწყებს
 ბრძოლას და კამარელს არაფერი დარჩენია იმის გარდა, რომ
 გამოწვევა მიიღოს, რაც არ უნდა დაუჯდეს.

— კეთილი. თქვენი ლაბორატორია თქვენს განკარგულე-
 ბაშია, — თდნავ საყვედურით უპასუხა კამარელმა, მაგრამ ვა-
 ისმანი უკვე ფეხზე იდგა და სათვალეს ისწორებდა, საყვე-
 დური არ შეიმჩნია, მხიარულად თავი დაუქნია კამარელს და
 დაუმატა:

— ჩვენი კავშირი, მეგობართ, ბევრ ახალ გამარჯვებას
 გვიქადის. ახლა კი წავიდეთ.

— თქვენ მგონი ქარხანაში უნდა წახვიდეთ? — შეეკათხა
 კამარელი.

— დიახ.

კამარელმა საათს დახედა.

— პირველს ოცე აკლია. მე გამგებობაში მიცდიან, — აიღო
 პორტფელი და გაჰყვა ვაისმანს.

კამარელს არ უნდოდა ვაისმანთან ერთი გზა ჰქონოდა,
 შინ დარჩენაც უხერხულად მიიჩნია ამ ლაპარაკის შემდეგ და
 ამიტომ იცრუა გამგებობის სხდომა მაქვსო.

ქუჩაში ერთმანეთს რომ დასცილდნენ, კამარელმა ზემოთ
 აუხვია და ათ წუთში შინ დაბრუნდა.

საჩქაროდ შევარდა კაბინეტში, დააგდო პორტფელი და
 ქუდი მაგიდაზე და ლაბორატორიაში შევიდა.

ყველაფერი ერთ წუთს მოისაზრა:

ვაისმანსა და ქალს შორის არ უნდა იყოს კარგი ურთიერ-
 თობა. ქალს კამარელი უყვარს, ყოველ შემთხვევაში ამჟამად
 სხვაგვარად შეუძლებელია მისი მოქმედების ახსნა. მაშასა-
 დამე, ვაისმანის წინააღმდეგ ბრძოლას ქალთან კავშირი
 ხელს შეუწყობს. საჭიროა მისი სასწრაფოდ ნახვა, რომ უკა-
 ნასკნელი ძალის მოკრებით გააგებინოს საქმის მდგომარეობა
 და როგორმე გაიკვლიოს მისკენ გზა.

დარეკა ეკრანზე. თვალეში თითქო სისხლი მთაწვათ.

ნუთუ, დღესაც უპასუხოდ დარჩება მისი აწრიალებული
ლის კივილი?

იმავე წუთს გამოჩნდა ქალი, სხვანაირად ჩაცმული: ცი-
სარტყელას შვიდფერ ალში გახვეული ელვარებდა ჟანგლი-
ლიკით ანთებული, იცინოდა და ხელების ქნევით, თათქო
ცეკვავასო, სალამს აძლევდა კამარელს. შემდეგ ეკრანის ჩარ-
ჩოდან ჩამოსხნა რადიოს ტელეფონის მაგვარი აპარატა და
ყურებზე გაიკეთა.

ანიშნა კამარელს.

ეკრანის ჩარჩოზე კამარელის მარცხნივ ეკიდა იმგვარივე
ტელეფონი.

კამარელი მივარდა აპარატს და საჩქაროდ თავზე წამო-
იცვა.

იმავე წუთს ყურები აევსო დამატკობელი ამით:
ქალი ღაპარაკობდა. მაგრამ სიტყვები იყო გაუგებარი:
„Sanor den Obra ver gara, Obran sanoren largi“ თითქო
მღეროდა უცნაურ სიტყვებს და ნათლით მოსილი სახის ელ-
ვარებას აფრქვევდა ეკრანზე.

როცა მისწყდა ქალის მელოდიური ღულუნა, კამარელმა
სცადა პასუხის გაცემა. ქალი სმენად იქცა, მაგრამ კამარელმა
შეატყო, რომ ვერაფერი გააგებინა. მაშინ ტელეფონი მოახს-
ნა, მობრუნდა უკან. კარადას თავიდან წამოიღო გლობუსი და
ეკრანთან მიიტანა. დიდი წვალეებით ანიშნა ქალს, როგორმე
ენკვენებია გლობუსზე ის ადგილი, სადაც ის იმყოფებოდა.

ქალი დააცქერდა გლობუსს, რომელსაც კამარელი ნელი-
ნელ ატრიალებდა, მაშინვე მოშორდა ეკრანს და მკორე ათა-
ხში გავიდა. მალე დაბრუნდა გლობუსით ხელში და კამარე-
ლის წინ პატარა მაგიდაზე დადო.

გლობუსი იყო შავი, თეთრ-ყვითელი ხაზებით აჭრელქუ-
ლი და თავისთავად ტრიალებდა.

კამარელი ეცა გლობუსს, დააკვირდა, მაგრამ ვერაფერა
გაარჩია: ვერც ერთი ხაზი ვერ იცნო.

ქალს შეხედა, თითქო მისგან ელის ახსნასო...

ქალი იდგა ცისარტყელაში ამოვლებული და ორა საკ-
ვირველი თვალი ორი ვარსკვლავით შეჰნათოდა კამარელს.

შავი გლობუსი ოდნავ ტრიალებდა, ხოლო გარინდებულ
კამარელს საშინელი წინათგრძნობისაგან სასხლი უცოვდე-

ბოდა ძარღვებში. დააცქერდა გლობუსს და როცა ჩრდობრუნულ
 თის ბოლარულ წრეს თვალი შეავლო, თავში უცერად იელვა
 გულის გამგმირავმა სიტყვამ: მ ა რ ს ი!

და ყველაფერი ერთი წამის განშავლობაში ცხადი და ნა-
 თელი შეიქნა: კამარელი ელაპარაკებოდა მარსელ ქალს,
 100 მილიონზე მეტ კილომეტრის მანძილით დაშორებული
 და ამ დაუძლეველი უფსკრულის გაყინული სივრცე სამუდა-
 მოდ აქრობდა ყოველგვარ იმედს და მის საბედისწერო სიყ-
 ვარულს უკარგავდა ყოველგვარ აზრს.

გულმა მთელი სისხლი ჯერ ტვინს შეასხა, შემდეგ უკა-
 ნასკნელ წვეთამდე უკან შეისრუტა და ძარღვებში ჩაჰკეტა.
 მკვდარივით გაფითრებულმა კამარელმა ერთხელ კიდევ მო-
 ავლო თვალი საყვარელ ქალს და გულწასული იატაკს დაე-
 ნარცხა.

როცა გონს მოვიდა, თავს საწოლ ოთახში იწვა და ექი-
 მი მაჯას უსინჯავდა.

ვაისმანი ფინჯარასთან იდგა და ქუჩას გასცქეროდა.

IV

წაკითხული პანამა

კამარელმა გადაიტანა ნერვების ანთება და ოქტომბრის
 შუა რიცხვებში, როცა ოდნავ მომჯობინდა, ექიმების რჩევით
 გაემგზავრა სამკურნალოდ შავი ზღვის პირის ერთ-ერთ სანა-
 ტორიუმში.

ნოემბრის დამლევს მას ესტუმრა ინჟინერი ვაისმანი.

კამარელი ვაისმანის წინაშე თავს დამნაშავედ გრძნობდა
 და სინდისის ქენჯნას განიცდიდა.

ათასგვარი უღირისი ეჭვი, უკვე განვლილი სულიერი ქა-
 რიშხლის დროს მასში აღძრული, ახლა თვით მასვე სტან-
 ჯავდა, ვაისმანს მის თვალში თავდადებული მეცნიერი და
 ღირსეული მეგობარი იყო. გადაწყვეტილი ჰქონდა მომავალ
 საერთო მუშაობაში ათკეცად მიეგო მისთვის მეგობრული სი-
 ყვარული, ამიტომ, როცა გაიგო ვაისმანის ჩამოსვლა, ძალიან
 გაეხარდა და მაშინვე მოიწვია.

ეს პირველი შეხვედრა იყო კატასტროფის შემდეგ: ექიმების მიერ აკრძალული იყო ავადმყოფთან მეცნიერული ხატების ბაასი და ახლობელ თანამშრომლებს მას არ აკარებდნენ, ასლა კი, კამარულს სავსებით მოკეთებული იყო, მხოლოდ ფერის სიმკრთალე შერჩა და გულს ჩაწოლილი უჩინარი მელანქოლია.

— ალბათ შემდურით, — პირველი მისაღმების შემდეგ უთხრა ვაისმანმა, — არ ვიყავი თქვენთან ბოლომდე გულახდილი, მაგრამ, იმედი მაქვს დამიჯერებთ, რომ ჩემს მოქმედებას საფუძვლად ედო მხოლოდ მეცნიერული მუშაობისათვის საჭირო სიფრთხილე. მონდოდა მომესწრო პირველი შედეგების შეჯამება, რომ ჩემი შეცდომები თვითვე გამესწორებია.

— პირიქით, — დარცხვენით უპასუხა თავდახრილმა კამარულმა, — მე უნდა მთვისადო თქვენს წინაშე ბოდიში, ბავშვურად მოვქეცი, აფყვი გაუწაფავი გრძნობების უსუსურ ატაცებას, მე შეგიშალეთ ხელი და ღირსი ვარ იმ სასჯელის, რაც მივიღე.

— სასიამოვნოა, რომ უკვე კარგად ხართ და, მაშასადამე, შეგიძლიათ მალე შეუდგეთ მუშაობას.

— ორი კვირის შემდეგ დაბრუნებას ვაპირებ! ასლაც ვმუშაობ ცოტათუნს, — კამარულმა გაიღიმა და მაგიდაზე რვეულებს თვალი მოაფლო.

— მეც იმოტომ გამომიშვეს თქვენთან ექიმებმა, რომ მუშაობა ნებადართული გაქვთ. ჩემი ეკრანი ამჟამად თითქმის დამთავრებულია, ჟუნდი თქვენს ჩამოსვლას, რომ საბოლოოდ მსჯავრი დავსდოთ.

— მე პირდაპირ მალრჩობს თქვენი ახალი მიღწევების დეტალურად გაცნობის სურვილი!

— მეც სწორედ იმოტომ გნახეთ, რომ გავიგო, როდის შეიძლება თქვენი სურვილის შესრულება!

— ერთი რამ არის ჩემთვის სრულიად გაუგებარი: როგორ მოხდა, რომ მარსზედაც სწორედ ისეა მოწყობილი ეკრანი, როგორც თქვენს ლაბორატორიაში? შორეული ხილვის პრობლემის სინათლის სხივებთან დაკავშირება ჩემთვის გასაგებია.

ვაისმანმა პასუხი შეაგვიანა.

— ამაზე ცოტა ვრცლად მომიხდება ლაპარაკი. ვშიშობ, რომ დაგლლით!

— ნუთუ ისე ცუდად გამოვიყურები?

— მაშ, ნებას მომცემთ?!

— მე სმენად ვარ ქცეული!

ვაისმანმა პორტფელიდან რამდენიმე წიგნი და რვეული ამოიღო, მაგიდაზე დააღაგა და დინჯად დაიწყო:

— თქვენმა ჰიპოტეზამ ელექტრომაგნიტურ ტალღათა პარალელურად ასხივების შესახებ მე მიმიყვანა იმ დასკვნამდე, რომ შორეული სიღვის პრობლემა გადაწყდება უფრო წარმატებით ორ პლანეტათა შორის, ვიდრე დედამიწის ზედაპირის ორ პუნქტს შორის. დედამიწაზე სხივის სწორხაზობრივი მოძრაობა აბრკოლებს მის გამოყენებას შორეული სიღვის მიზნებისათვის. ამიტომ მე ავაგე მუშაობა სულ სხვა პრინციპზე. როგორც იცით, მარსი და დედამიწა ხშირად ძალიან უახლოვდებიან ერთმანეთს. ამ დროს პარალელური სხივების კონა ადვილად მიაღწევს უცვლელის ძლიერებით ერთი პლანეტიდან მეორემდე. მაგრამ სხივების დასაჭერად საჭიროა ორივე პლანეტაზე არსებობდეს მიმღები და გადამცემი აპარატები.

— სწორედ ეგ არის ჩემი შეკითხვის აზრი, — წარმოთქვა კამარელმა და სკამის ზურგს მიეყრდნო.

— მე ერთი წუთითაც არ მეეჭვებოდა, — განაგრძო ვაისმანმა, — რომ მარსზე არსებობს სიცოცხლე. მართლაც, როგორ შეიძლება ადამიანმა იფიქროს, რომ განუსაზღვრელ სამყაროში, ამდენ მზეთა სისტემაში, ურიცხვ პლანეტებზე, რომელთა შორის უთუოდ მრავალია ისეთი პლანეტა, როგორიც დედამიწაა, თავისი ქიმიურ-ფიზიკური პირობებით, როგორ შეიძლება ამ უამრავ ქვეყნებში არსად სიცოცხლე არ არსებობდეს და მხოლოდ დედამიწა იყოს რაღაც უცნაური გამოწკლისი? ეს აზრი, როგორც მოგეხსენებათ, მეცნიერებაში უდავოა: ჩვენს სისტემაში, დედამიწის თვალსაზრისით, სიცოცხლე შეიძლება არსებობდეს მხოლოდ მარსზე.

— ამიტომ აკვდებოდნენ ჩვენი მეცნიერები მარსის შესწავლას, მაგრამ სამწუხაროდ არაფერი გამოდიოდა, — გააწყვეტინა სიტყვა კამარელმა. — ბოლო დროს, სომ მთლად შევრცხვით: 1924 წლის აგვისტოს, როცა მარსი 55 მილიონ კილომეტრამდე მოუახლოვდა დედამიწას, მთელი ქვეყნის ობსერვატორიებიდან ტელესკოპებით შეიარაღებული მეცნიერები სინ-

ჯავდენ მის ყოველ ხაზს და წერტილს, მაგრამ, როგორც იცით, არათუ არაფერი ახალი არ აღმოჩნდა, სრულიად გაქრისის საოცარი არხებიც, რომლებიც ათასჯერ უნახავთ ტელესკოპებით გაცილებით უფრო შორი მანძილიდან.

— მეც სწორედ აქეთკენ ვაპირებდი ჩემი საუბრის გადატანას, — გაეხარდა ვაისმანს. — დაკვირვებისათ თუ არა თქვენ ამ გაუგებარ მოვლენას? რამდენიმე საუკუნის განმავლობაში უფრო სუსტსა და პრიმიტიულ ინსტრუმენტებში დიდ სიშორეზე ნათლად და გარკვევით ჩანდა არხების სწორი ხაზები. 1924 წელს კი, თანამედროვე ტელესკოპების უდიდესმა და ურთულესმა ობიექტივებმა არხების კვალაც ვერ შენიშნეს!

— სწორე ვითხრათ, მეც გამაკვირვა ამ მოვლენამ! — დაუდასტურა კამარელმა.

— მე კი, მეტად ჩამაფიქრა, — განაგრძო ვაისმანმა, — და სწორედ ამ დროიდან დავიწყე არხების შესწავლა ძველი რუკებით და ფოტოსურათებით. რომ ეს უცნაური ხაზები არსებობდნენ, ამაში, ეჭვი არ მეპარებოდა: სხვადასხვა დროს მეცნიერთა აუარებელი დაკვირვება ამოწმებს ამ ფაქტს. ფოტოგრაფია ხომ უტყუარია ამ შემთხვევაში! როგორც ხსნიდნენ ამ ხაზებს მეცნიერებაში, პირველ ყოვლისა იპყრობდა ყურადღებას ის გარემოება, რომ ხაზების მწყობრი სისტემა შეუძლებელია ყოფილიყო ბუნებრივი პროცესების შედეგი არსად დედამიწაზე ამგვარ მოვლენას ადგილი არა აქვს. მაშასადამე, რჩებოდა ერთი ახსნა: რომ ეს ხაზები გაყვანილია რაიმე მიზნით გონიერ არსებათაგან. ყველაზე უფრო დამაჯერებელ ახსნას დედამიწის თვალსაზრისით იძლეოდა არხების ჰიპოტეზა. მაგრამ ამ ჰიპოტეზას გამოუსვლელ მდგომარეობაში აყენებდა არხების განსაცვიფრებელი განი: 60-დან 300 კილომეტრამდე. ასეთივე ვეება არხების გაყვანა პლანეტის ერთი პოლუსიდან მეორემდე, მწყობრი, პარალელური და სამკუთხური სისტემით, ადამიანისათვის არ არის არც მიზანშეწონილი და არც ტექნიკურად მოსახერხებელი. მიაქციეს აგრეთვე ყურადღება კიდევ ერთ გასაოცარ მოვლენას: ზოგიერთ კუთხეში ეს უზარმაზარი არხები ხანდახან სრულიად ქრებოდა რამდენიმე კვირის და ხან დღის განმავლობაში. იცვლებოდა აგრეთვე დროგამოშვებით არხების მთელი სისტემა.

— მართლაც გასაკვირია ეს მოვლენა! — ვერ მოითმინა კამარელმა.

— როცა არხების ფოტოსურათების შესწავლას შევუდგინებო, განაგრძო ვაისმანმა და რვეული გადაფურცლა, — ჩემს დასაწყისში ღებო მიიპყრო სკიაპარელის მიერ გადაღებულმა სურათებმა. მან გადაიღო არხების ერთი და იგივე ადგილი ჯერ 1884 წელს, შემდეგ 1886 წელს და სრულიად გაუგებარსა და აუსხნელ მოვლენას წააწყდა: ორი წლის განმავლობაში არხების მთავარი მიმართულება დარჩა უცვლელად, ხოლო ცალკე ხაზები ზოგან გაქრა, ზოგან ახალი მოემატა და კუთხეთა კომბინაცია შეიცვალა.

ვაისმანმა რვეულიდან ამოიღო არხების სურათი და კამარელს წინ გაუშალა.

— ეს არის სკიაპარელის მიერ 1884 წელს გადაღებული სურათი. დააკვირდით ამ სისტემას, განსაკუთრებით მის შუა ნაწილს, და შეადარეთ ორი წლის შემდეგ გადაღებულ იმავე არხების სურათს.

ვაისმანმა კამარელს მეორე სურათი გაუშალა წინ.

— ეს იგივე სისტემაა, გადაღებული 1886 წელს. შედარება ნათელყოფს პარალელებისა და სამკუთხედების ისეთს ცვლილებას, რაც უკარგავს არხების ჰიპოტენუსს ყოველკვარს საფუძველს.

— არხებობს სხვაგვარი ახსნა, — ჩაუთოთ სიტყვა კამარელმა და მეორე სურათს დაუწყო სინჯვა, — რომ ეს შავი ხაზები წარმოადგენენ არხების ნაპირებს, სადაც მცენარეებია გაშენებული. თვით არხები არ ჩანს. მცენარეებს კი დიდი ადგილი უჭირავს და ჩრდილის ზოლებივით მისდევს არხების მიმართულებას.

— რატომ ქრება ხშირად ამ ზოლების ნაწილი? — იკითხა ვაისმანმა.

— შემოდგომაზე მცენარეებს ფოთლები სცვივა და ჩრდილიც იკარგება, ვგონებ ასე ხსნიან.

— აბა, დააკვირდით ორივე სურათს: ტერიტორია ერთი და იგივეა, ზოლები სხვადასხვა. ფოთლების დაცვენით ამ ცვლილების ახსნა შეუძლებელია. მაშინ ზოლები კი არ უნდა იცვლებოდეს, სულ უნდა ქრებოდეს განსაზღვრულ დროს. რა თქმა უნდა, ასეთი ახსნა არავის აკმაყოფილებდა. იყო სასაცილო ვარიანტიც: თითქო ეს ზოლები გზებია, სადაც დროგამოშვებით მოძრაობენ ცხოველთა დიდძალი ჯოგები.

ვაისმანმა ორივე სურათი წინ დაიდო და მცირე ხნით
ჩერდა.

1924 წელს, როდესაც ზოლები სულ არ გამოჩნდა, — განაგრძო მან მცირე პაუზის შემდეგ, — მე ამ გარემოებამ, როგორც გითხარით, ძალიან ჩამაფიქრა: თუ ასე ახლოს არაფერი სჩანს, ტელესკოპების მოჩვენება ხომ არ იყო ეს არხები? მაგრამ ბროლის ობიექტივი უაღრესად ობიექტურია და ჰალუცინაციებს არ არის ჩვეული. ფოტოსურათების შესწავლამ ზოლების ურთიერთობაში ერთი დამაფიქრებელი ნიშანი გამოაჩინა: სამკუთხედების და პარალელების რიცხვი და ხასიათი განსაზღვრული თანმიმდევრობით ლაგდებოდა. როცა ჩავუკვირდი ამ დეტალს, ჩემში უცებ იელვა აზრმა: ეს შავი ზოლები ხომ არ არის ნიშანი, რომელსაც მარსი დაჟინებით უგზავნის დედამიწას?

ამ სიტყვებით კამარელი წამოვარდა და აღელვებით ჩააქერდა ვაისმანს.

— პლანეტის წითელი ზედაპირიდან, — განაგრძობს ვაისმანი, — არ შეიძლება სხივებით ნიშნის მიცემა; არ გამოჩნდება შორ მანძილზე, ჩრდილის უზარმაზარი ზოლები კი, კარგად მოჩანს ნათელ ფონზე.

— საოცარაა, — შესძახა გაკვირვებულმა კამარელმა, — რომ ეს აზრი არავის მოსვლია თქვენამდე!

— ჭეშმარიტად საოცარია! — დაეთანხმა ვაისმანი, — და მარსმაც მიმართა უკანასკნელად მეტად მახვილ საშუალებას: 1924 წლის მოახლოების დროს სრულიად მოხსნა ეს ნიშანი, ალბათ იმ იმედით, რომ მიიქცევდა ამ მოვლენისადმი დედამიწის განსაკუთრებულ ყურადღებას. ეს ზოლები მაშინაც რომ ენახათ, დაიწყებოდა გაუთავებელი კამათი იმის შესახებ, თუ როგორ არის ეს არხები გაყვანილი, მოჩანს თუ არა არხების ჯვარედინზე ქალაქების ნიშნები და სხვა.

— სწორ მიმართულებას ერთხელ აცდენილი აზრი, — ჩაურთო სიტყვა კამარელმა, — ბრმასავით დაეხეტება ოღრთ-ჩოდრთებზე, ვიდრე მართალ გზას გაიგნებდეს.

— ძაფი ნაპოვნი იყო, — უკვე გატაცებით განაგრძობდა ვაისმანი, — და მთელი სისტემაც ადვილად აეგო მასზე. ხომ

ელოდნენ მარსიდან ნიშნებს? მაგრამ აბა თუ ვინმე ჩაუბრალებულა ამ ნიშნების სასიათზე!

— მე მასხოვს რაღაც გამოხმაურება ჰპოვა ამან რადიოში,— თქვა კამარელმა და ისევ დაჯდა.

— მეც ვიცი ეგ, მაგრამ ეს შესაძლოა ყოფილიყო უბრალო გაუგებრობა, ყოველ შემთხვევაში, ეს ხმაური შემდეგ არ განმეორებულა.

ვაისმანმა პორტფელის პატარა უბიდან ამოიღო გაზეთის ამონაჭერი და წაიკითხა:

„1924 წ. 23 აგვისტო. ბრიტანეთის რადიოტელეგრაფი შემდეგს იუწყება კანადიდან: დღეს დილით პიონტ-გრეის რადიოსადგურის მუშაკებს ესმოდათ გამოუცნობი ნიშანი: საოცარი ჯგუფი ხმებისა, რომლებიც არ არის აღნიშნული არც ერთ რადიო კოდექსში“.

— სომ არ უარყოფთ თქვენ მარსიდან ასეთი ნიშნის მიღების შესაძლებლობას? — შეეკითხა კამარელი.

— სრულიადაც არა. მაგრამ მე საკითხი სულ სხვანაირად მაქვს დასმული: რა ენაზე შეუძლია ერთმანეთთან დალაპარაკება ორ პლანეტას? მე ვამტკიცებ: რომ ორ პლანეტათა შორის კავშირი უნდა მთენფოს ისეთ ნიშნებზე, რომლებიც საერთო და გასაგებია მთელი მსოფლიოსათვის.

— სად არის ასეთი ნიშნები? — გაიკვირვა კამარელმა.

ეს ნიშნები სსსივისა და პლანეტების მოძრაობის გზებია! — უპასუხა ვაისმანმა და კამარელს ჩააქცქერდა.

კამარელი იჯდა გაკვირვებული, ფერმკრთალი და ეტყობოდა, რომ მისი გონება ვაისმანის გაბედულ მიხვედრას გაეტაცა.

ვაისმანმა განაგრძო:

— პარალელები, წრეები, სამკუთხედები, საერთოდ გეომეტრიული ფიგურები, ეს არის უნივერსალური ნიშნები, ენერგიისა და ნივთიერებათა მოძრაობის საერთო კანონებზე დამყარებული. თუ მიწის გარეთ სადმე არსებობს ადამიანის მსგავსი გონიერი არსება, მას ეს კანონები უთუოდ ისევე უნდა ესმოდეს, როგორც ადამიანს, ვინაიდან სსსივი მთელ მსოფლიოში ერთნაირად მოძრაობს. მეც ამ მხრით ჩავუკვირდი მარსის ზოლებს. ჩემი ყურადღება მიიპყრო პარალე-

ლებისა და სამკუთხედების ჯამის მუდმივობამ. ზედმიწევნით შევისწავლე ეს მოვლენა და გასათვარი შედეგი მივიღე: თი საუკუნის განმავლობაში სხვადასხვა დროსა და ადგილს გადაღებულ ფოტოგრაფიულ რუკებზე პარალელურ ხაზებსა და სამკუთხედების ურთიერთ განწესრიგების ციკლი სამჯერ განმეორდა გასაკვირი სიზუსტით. თვით ციკლი შეიცავდა 12 ფიგურას; როცა ფიგურები მათემატიკურ ნიშნებზე გადავიყვანე, მივიღე ჩემი ეკრანის ფორმულა.

— ვაშა, მეგობარო! — წამოიძახა აღელვებულმა კამარელმა და ვაისმანს გაბრწყინებული თვალები მიანათა. — გენიალური მიხვედრაა. უწინარეს ყოვლისა, სწორედ ეს აზრი უნდა დაბადებოდა ზოლების ყოველ მკვლევარს.

— ეკრანი ავაგე და სამი თვის განმავლობაში უჩინარ სხივებს ვესროდი მარსის ჩრდილოეთ ნახევარსფეროს. ბოლოს ერთ ასეთს სხივების კონას, როგორც ანკესს, წამოეგო მარსის მიმღები აპარატი და ჩემი ეკრანი ბუნდოვნად განათდა. თანდათან გავაუმჯობესე აპარატი იმ ზომამდე, რომ შევძელი ეკრანიდან თვით მარსელის დასმარების მიღება. შემდეგ გამოირკვა, რომ დედამიწასა და მარსის ღერძების დაქანების კუთხე იმგვარად უპირისპირებს ერთმანეთს თრივე პლანეტის ჩრდილო სფეროებს, რომ ეკრანებს შორის სხივების სწორი მოძრაობისათვის უფრო მოხერხებულია ეკრანის დადგმა ჩრდილო განივის 40 — 43 გრადუსის ზონაზე. როგორც იცით, თბილისი ამ ზონაშია. სხვათა შორის, ამითაც აიხსნება ჩემი მოსვლა თქვენთან.

კამარელს მოეჩვენა, რომ ვაისმანის ყველა საეჭვო სიტყვა და მოქმედება, რაც მას ასე აღელვებდა შეხვედრის პირველ დღიდანვე, ნათელი და გასაგები შეიქნა. მას მუდამ ამძიმებდა ამ კაცის დაშიფრული ბუნება და ახლა, როცა ყველაფერს შუქი მოეფინა, იგრძნო მძიმე ტვირთის საამო შესუსტუქება და პირველად გაუწოდა ხელი ამ უცნაურ ადამიანს აუმღვრეველი გულით.

— უნდა ვიფიქროთ, — უთხრა მან ვაისმანს ღიმილით, — შკვე დადგა დრო, როცა საჭიროა მიეზღოს კეისრისა კეისარს.

- ესე იგი? — ვერ გაიგო ვაისმანმა.
- ესე იგი, გამოცხადდეს „ლექტარგინის“ ნამდვილა აღმოჩენი.

— ჰო, რა გენქარებათ? — თითქმის უკმაყოფილოდ წარმოთქვა ვაისმანმა, — ჯერ ამისთვის სადა გვცალია? მაწუხებს ერთი ახალი, მეტად ამაღელვებელი ამოცანა. თუნებას მომცემთ, ამაზე თბილისში მოვილაპარაკოთ.

— ეკრანთან დაკავშირებით? — ჰკითხა კამარელმა და უცებ თვალწინ წარმოუდგა უკვე მივიწყებული (როგორც მას ეგონა) მარსელი ქალის შუქმოსილი სახე. გულზე უკბინა რაღაცამ, ნუთუ, კვლავ სდარაჯობს მის გონებას მეოცე საუკუნის ეს შავი მავალი, ნუთუ, ვერ იზორებს თვალთაგან სიცხადისა და ჭიშმირის ჯადოსნურ კავშირს. მოჩვენებად ქცეულ ცოცხალ არსებას, ამ უტყუარი ხილვის ამაზრზენ ჰალუცინაციას?

— არა, — თითქოს წყალი გადაასხა კამარელის აღგზნებულ ფიქრებს ვაისმანმა, — სულ სხვა ამბავია, სრულიად მოულოდნელად წამოჭრილი. როცა ეკრანის ფორმულის შესწავლის დროს მნათობთა მოძრაობის გზებს ვაკვირდებოდი, შემთხვევით წავაწყდი ამ პრობლემას, მაგრამ ამაზე შემდეგ რაც შეეხება ეკრანს, მგონი დაგლალეთ, მაგრამ ვფიქრობ, საფსებით გაგაცანით ჩემი მუშაობის პროცესი. ამჟამად კმარა.

ვაისმანი წამოდგა.

— წასვლის წინ, ამ საღამოს კიდევ გნახავთ!

გამოემშვიდობა კამარელს და ოთახიდან გავიდა.

კამარელმა აივანზე გააცილა.

თვალი გააყოლა ეზოდან მიმავალს.

კიდევ ახალი საიდუმლოების მოლოდინი!

ოღონდ ეკრანთან არ იყოს დაკავშირებული და ყოველგვარ განცდას და აღელვებას შეურიგდება.

ოღონდ მოიცილოს როგორმე ეს აკვიტებული მოჩვენება, რაც ასე აღუნებს მის შემოქმედებას და უზრდილავს გონებას!

თორემ საზარი პერსპექტივაა: სარკეში უცქირო საყვარელ არსებას, გესმოდეს მისი ხმა, ხედავდე ყოველ მის მოძრაობას, ღამის ფარვანასავით ასკდებოდეს ანთებულ მუშას გაოცებული თვალები, უიმედოდ ფართხალებდეს, ფრთებს იღეწავდეს და შიგ ვედარ შედიოდეს; გენვენებოდეს — თითქო საკმარისია შეაღო კარი, რომ გულს ჩაიკრა აღელვებული

სატრფო, ხელი შეასო მის აღზნებულ სახეს, ოგრძნო მისე გულისცემა, თავბრუდამხვევი სუნთქვა და სხეულის დამბრუნებელი სითბო, და იცოდე კი, რომ ნამდვილად 100-200 მილიონი კილომეტრით არის დაშორებული შენგან ეს ქალი და ვერასოდეს, ვერასოდეს ვერ შეახებ მას ხელს, ვერ მიუახლოვდები, რომ გაყინული სივრცის პირდაღებული უფსკრულია ეკრანს გადაღმა და სიკვდილის შავი თვალები იცქირება...

V

აივლას კომბატა

ოთახში თანდათან დაბნელდა.

ვაისმანი ზის ღია ფანჯარასთან დაფიქრებული.

ფანჯრიდან მოჩანს კვიპაროსის შავი კენწერო და უღრუბლო ცა.

მზე კარგა ხანია ჩავიდა, მაგრამ ცაზე ჯერ კიდევ შრიანებს მზის მოსასხამის ბოლო, ოდნავ ოქროდ შეფერილი იისფერი აბრეშუმი.

აბრეშუმზე თეთრი ყვავილები სცვივა საიდანლაც, თეთრი ბრწყინვალე ზამბახები.

ერთ მათგანს სისხლის ფერი გადაჰკრავს...

გარეთ თმაშევერცხლილი დეკემბრის მკბენარი სუსხი დგას, მაგრამ ვაისმანი სიცივეს არა გრძნობს. იგი გასცქერის სისხლიან ზამბახს, ხელში უჭირავს თავისი უშველებელი სათვალე და შუშებზე თითებს უკაკუნებს.

მისი გული გაანათა შორეულმა ვარსკვლავებმა...

— კარო! შენ გგზავნიან! — მოესმა გახარებული ჩურჩული და ღია აივანზე ჩიტივით დაეშვა ქალი.

— გადაწყდა?

— თითქმის ერთხმად! — და მის შუბლს გედას ზავერდოვანი თმა მოეფინა. — შენ უნდა შეასრულო დაპირება, რადაც არ უნდა დაგიჯდეს.

მას ათრთობს ქალის ცხელი სუნთქვა, გულში კი უჩინრად მოძრაობს ჩრდილი, და ჩრდილი თითქო კვნესის: — ვის-

თვის, ვისთვის არის ეგ თვალეზი ანთებული? ვინ ამ სუნთქვას, უზილავი და უცნობი?

— შევასრულებ, — ამბობს იგი და ქალს წელზე ხელს ხვევს.

ქალის სხეული კანკალებს, როგორც ხელში ჩაბღუჯული შაშივი, და სწავას ვაჟის ხელს.

— ზედმეტად ღელავ, გედა. — ტკბილად ეაღერება, — სიცხე გაქვს, შენ დასვენება გჭირია. მენდე შევასრულებ. თუმცა ვიცი, საით მიჰქრის შენი ოცნება. გედა, რად იღუპავ თავს?

— კართ, ჩემო კართო — ჩურჩულებს ქალი. — მე განწარული ვარ, მაგრამ ტკბილია ჩემი ტყვეობა! დიდია უფსკრული, მაგრამ მე ვხედავ შორეულ ნაპირს და მესმის ძახილი, აუტანელ ბედნიერების დაუძლეველი ძახილი...

— შევასრულებ! — იმეორებს იგი და ქალს თვალეზში ჩაატყქვრდება.

— მაგრამ რომ დაიმსხვრეს ოცნება? შორიდან მიმზიდველი თ ბ რ ა ნ პირუტყვივით რომ აბღავლდეს?

ჰაერში ოქროსთვლებიანა ხომალდი გაიშხუილებს და აივანზე შეტყუებულ ქალ-ვაჟს ეღვა გაანათებს.

— მაშინ დავიღუბები, — ძლივს გასაგონად ჩურჩულებს ქალი და ოცნებით ანთებულ თავს ყვავილის დამბინებული ყლორტივით დახრის და ვაჟს მხარზე დაადებს!..

კარზე დააკაკუნეს.

ვაისმანმა სათვალეები გაიკეთა, ფანჯარა მიხურა და შუქი ჩანთო.

— მობრძანდით!

შემოვიდა კამარელი.

— ხომ არ გალოდინეთ?

— ვისვენებდი. საღამო თავისუფალი მაქვს.

მაგიდაზე წიგნები დაალაგა, პორტფელიდან ქაღალდები ამოიღო და წინ გაშალა.

კამარელი მის პირდაპირ დაჯდა.

— მე მინდა მოგელაპარაკოთ ერთი კომეტის შესახებ, — დაიწყო ვაისმანმა, აიღო დიდტანიანი წიგნი და გადაშალა.

— ახალი კომეტა ხომ არ გამოჩნდა! — შეეკითხა კამარელი, გულში კი გაიფლო: არწივი გაუშვია, ბელურას მისდევს...

— არა, კომეტა ძველია, სახელად ჰქვია ბიელასკა კომეტა.

კამარელი ერთ დროს ძალიან დაინტერესებული იყო კომეტებით, მთელი წელიწადი იმუშავა ამ საგანზე და გამოკვლევაც გამოაქვეყნა კომეტების მოძრაობის შესახებ.

— მე ვიცნობ ამ კომეტის ისტორიას, — შეუმჩნეველი უკმაყოფილებით წარმოსთქვა კამარელმა.

— მე მაინც გთხოვთ, თრითღე წუთი დამითმთ და მთმინებით მომისმინოთ, რასაც ვიამბობთ!

ვაისმანს თდნავ აღელვება დაეტყო.

— ზოგი რამ ამ კომეტის შესახებ წიგნებიდან უნდა ამოჰკითხო, — განაგრძობდა ვაისმანი და ფურცლავდა წიგნს. — ყველაფერი, რასაც ახლა თქვენ მოისმენთ, თქვენთვის ძველი და ნაცნობი ამბავია, მაგრამ მე ვფიქრობ, რასაც ბოლოს ვიტყვი, ის სრულიად მთულოდნელი იქნება.

კამარელმა ყურები სცქვიტა.

— სიამოვნებით ვისმენთ.

— ბიელას კომეტა პირველად შენიშნული იქნა ტელესკოპით 1772 წელს; შემდეგ, 1809 წლის 10 ნოემბერს ეს კომეტა ხელმეორედ იქნა აღმოჩენილი, — ვაისმანმა მონახა საჭიროთ გვერდი და განაგრძო კითხვა, — პონსის მიერ, ბესსელმა და ჰაუსმა გამოიანგარიშეს მისი თბობი და ბრუნვის პერიოდი; რომელიც უდრის 6,5 წელიწადს. 1826 წელს კომეტა ისევ უნდა დაბრუნებოდა მზეს. ეს იცოდა ავსტრიელმა კაპიტანმა ბიელამ, რომელიც ამ დროს იდგა ბოჰემიაში და დიდის ყურადღებით ათვალიერებდა პატარა ტელესკოპით კომეტის გზას. მისმა მუშაობამ ბრწყინვალე ნაყოფი გამოიღო: 1826 წლის 27 თებერვალს მან დაიჭირა ცაში ეს კომეტა, რომელსაც შემდეგ მისი სახელი დაერქვა. 1832 წელს ეს კომეტა ისევ მობრუნდა დანიშნულ დროზე, მაგრამ ამჟამად თან მოითანა დიდი შიში და მღელვარება, ვინაიდან გამოანგარიშებამ დაამტკიცა, რომ კომეტის თბობის უნდა გადაეჭრა დედამიწის ვზა. თუკი ამ წერტილს ერთდროულად გაივლიდნენ დედამიწა და კომეტა, — კატასტროფა აუცილებელი იყო. მთელი ქვეყანა შიშის ზარმა მოიცვა. განსაკუთრებით ღელავდა პარიზი. ცნობილმა ლაღანდმა ვადწყვიტა აკადემიაში კომეტების შესახებ ლექციის წაკითხვა.

ლექცია პოლიციამ აკრძალა, რადგან ხალხში ხმა გავრცელდა, მეცნიერი ქვეყნის დაღუპვას წინასწარმეტყველებსო“.

ვაისმანმა მეორე წიგნი გადაშალა.

— აი რას წერს ამის შესახებ ასტრონომი ვოლფი:

„ამ ხმების წყალობით გავრცელდა ისეთი პანიკა, რომ მთელი პარიზი კანკალით ელოდა დანიშნულ დღეს, იყო შიშისაგან სიკვდილიანობის, სხვადასხვა ნერვულ დაავადებათა და სხვა შემთხვევები. სამღვდელოების წარმომადგენლები კი მშვენივრად სარგებლობდნენ ამ ამბით და შიშისაგან გონებადაკარგულ ხალხს რიგიან ფასად პირდებოდნენ ცოდვათა სრულ პატიებას“.

— თვით უდიდესი გეომეტრი ლაპლასი, — ფურცლავდა ვაისმანი მესამე წიგნს, — შესაძლო კატასტროფას ასეთი საშინელი ფერებით აღწერდა: „მზის სისტემაში შემოჭრილ მრავალ კომეტათა შორის შესაძლოა აღმოჩნდეს ისეთი, რომელიც დაეჯახება დედამიწას. ასეთი შეტაკების შედეგის წარმოდგენა ძნელი არ არის: დედამიწის ბრუნვის ზასიათი და მისი ღერძის მდგომარეობა შეიცვლება: ზღვა დატოვებს თავის ახლანდელ საწოლს და გაეჭანება წარღვნაში, თუკი, უფრო ადრე არ დაიღუპნენ იმ საშინელ მუჯღუგუნებისაგან, რომელიც დედამიწის ბურთს დააბარბაცებს. ყველა ერი დაიღუპება და ღაინგრევა კაცობრიობის გონების ყველა ძეგლი...“

— ეს პანიკა ცრუმორწმუნეობით როდი იყო გამოწვეული! — შეწყვიტა კითხვა ვაისმანმა. — ეჭვს გარეშეა, რომ ასტრონომიული თვალსაზრისით სრულიად უმნიშვნელო მცირე მასის სხეული, მაგალითად, ერთი კილომეტრის სისქე ქვის ბურთი, წამში რამდენიმე კილომეტრის სიჩქარის, რომ დაეჯახოს ჩვენს პლანეტას, შეუძლია გამოიწვიოს დედამიწის ცოცხალ არსებათა სრული კატასტროფა, ციურ მოძრაობათა სისტემაში — კი ასეთი კატასტროფა არავითარ კვალს არ დატოვებდა. პირდაპირ დაჯახებაც რომ არ მოხდეს, დედამიწის მახლობლად უბრალო გადაფრენითაც ასეთ სხეულს თავისი მიმზიდველობის ძალით შეუძლია გამოიწვიოს ზღვის დონის ისეთ სიმაღლეზე აწევა, რომ კილომეტრების სიმაღლე

ტალღები გრიალით გადაუვლიდა დედამიწის ბირს საშინელ წარღვნად და გადარეცხავდა სიცოცხლის ყოველ კვალს.

— შიში მაინც უსაფუძვლო გამოდგა, — შენიშნა კამარელმა, — რადგანაც, როგორც ვიცით, კომეტამ თავისი გზა გაიარა და მთელი ქვეყანა და შიშით აკანკალებული პარიზიც უვნებლად გადარჩა.

— მართალია, — დაეთანხმა ვაისმანი, — შიში უსაფუძვლო გამოდგა, ვინაიდან, როგორც ეს დაამტკიცა ვენის ობსერვატორიის მაშინდელმა დირექტორმა ლიტროვმა, შიშისაგან დაბრმავებულ ხალხს დაავიწყდა ერთი გარემოება, რომ 1832 წლის ნოემბერში თუმიცაბიელას კომეტამ გადასჭრა დედამიწის ორბიტი, მაგრამ ამ დროს თვით დედამიწა ამ წერტილს 11 მილიონი მილით იყო დაშორებული. მაგრამ იმავე ლიტროვმა საგანგებოდ გამოიანგარიშა მაშინ ამ კომეტის მოძრაობა და აი, რა გამოვიდა:

„თუმიცა დედამიწა ყოველ წელიწადს, ნოემბრის 30-ს, გვივლის დედამიწისა და ამ კომეტის ორბიტების გადაკვეთის წერტილს, მაგრამ დაჯახება ამ ადგილას შესაძლებელია მხოლოდ მაშინ, როცა კომეტას თავისი ორბიტის პერიოდის მზესთან უახლოესი მანძილი წერტილის გავლა მოუხდება 28 დეკემბერს. ასეთი შემთხვევა კი, როგორც ზუსტი გამოანგარიშება გვიჩვენებს, შესაძლოა მოხდეს მხოლოდ ერთხელ 2500 წლის განმავლობაში“.

ვაისმანმა კოთხვა შეწყვიტა.

— აქედან იწყება ის „ახალი ამბავი“, რომელზედაც მე თქვენ გელაპარაკეთ. ლიტროვმა, — ვაისმანი ისევ მიუბრუნდა წიგნს, — ესეც გამოიანგარიშა. აი, რას ამბობს ის ამის შესახებ: „უახლოესი ასეთი შემთხვევა მოსალოდნელია 1933 წელს“. რას იტყვით ამაზე?

— გამოიანგარიშება სწორი იყო, მიუგო კამარელმა, — მაგრამ ერთ-ერთი თავისი მოგზაურობის დროს, სახელდობრ, 1872 წელს, ამ კომეტას რაღაც მარცხი შეემთხვა: ის მოლოდინელად დაიკარგა ცის სივრცეში. ამ წლის 27 ნოემბერს, როცა დედამიწამ გაიარა ორბიტა გადაკვეთის წერტილი (ლიტროვის გამოიანგარიშების შემდეგ ამ წერტილმა უკან დაიხია სამი დღით), ჰაერში აენთო მეტეორების მთელი ჯოგი.

მაშინ დაასკვნეს, რომ ეს იყო დაშლილი კომეტის ნანგრევები და კომეტაც ჩამქრალად გამოაცხადეს.

— ეს იყო ისეთი ლაფსუსი, რის მსგავსიც მეცნიერების ისტორიას ბევრი არ ახსოვს, — თქვა ვაისმანმა და სკამის ზურგს დააწვა — 1872 წლის 27 ნოემბერს დედამიწამ, მართალია, გაიარა თრბიტთა გადაკვეთის წერტილი, მაგრამ სად უნდა ყოფილიყო ამ დროს კომეტა? როდის უნდა გაეკლო მას ეს წერტილი? გამთანგარიშებიდან ჩანს, რომ ამ წელს კომეტამ დედამიწის თრბიტი გადასჭრა სექტემბრის 16-ს. მაშასადამე, 27 ნოემბერს, როცა დედამიწამ ეს წერტილი გაიარა, კომეტას უკვე შემოვლილი ჰქონდა მზე და საშინელი სიჩქარით მიჰქროდა უკან თავისა თრბიტის მეორე ხაზით, იუბიტერის თრბიტისაკენ. რაც შეეხება მეტეორების იმ წვიმას, რომელმაც გაანათა 27 ნოემბერს დედამიწის ატმოსფერო, ეს იყო მეტეორების ჩვეულებრივი „ნომბრის ჯგუფი“, ასტრონომიაში „ეონიდებად“ წოდებული. შეუძლებელია ეს ყოფილიყო ბიელას ნანგრევები, კიდევ რომ შემთხვეოდა ამ კომეტას კატასტროფა, თუნდაც იმიტომ, რომ ეს წერტილი მან გაიარა, როგორც ვთქვი, 16 სექტემბერს და 27 ნოემბრამდე ეს ნანგრევები ერთ ადგილს არ დაუსწყებდნენ დედამიწას ლოდინს

— მაშ, სად გაქრა კომეტა? — იკითხა კამარელმა, — რატომ არ გამოჩნდა თავის გზაზე ჩვეულებრივად, თუკი დაშლილი არ იყო?

— კომეტა არ დაშლილა. იგი განაგრძობს უცვლელად თავის თრბიტზე სრბოლას და გენიალური ლიტროვის გამთანგარიშების თანახმად ის გადააკვეთს დედამიწის თრბიტს 1933 წლის ნოემბრის 25-ს.

კამარელი ოდნავ შეშფოთდა.

— და ამ დროს დედამიწა იქნება სწორედ იმ წერტილზე, სადაც თრბიტები ერთმანეთს გადააკვეთენ, — დაასრულა ვაისმანმა.

— მაშასადამე? — წამოიძახა კამარელმა.

— მაშასადამე, დაჯახება აუცილებელია.

— ამას უფრო დამაჯერებელი დასაბუთება სჭირია, — შეედავა კამარელი.

— ინებეთ!

ვაისმანმა ქაღალდების რევა დაიწყო.

— მე უკვე ვიცი, რამ გამოიწვია მეცნიერების შეცდომა.

ბიელას კომეტა, რომელიც ჭრის დედამიწის ორბიტს, თავის მხრივ განიცდის მეორე მეზობელი კომეტის ამგვარსავე დაუპატიჟებელ შემოჭრას. ამ კომეტას ჰქვია ენკე. მე თქვენ ახლავე გაგაცნობთ ამ კომეტის ორბიტსაც.

ვაისმანმა გაშალა რუკა და კამარელს წინ დაუდო:

— ეს არის დედამიწის, ბიელას და ენკეს ორბიტების ურთიერთ-მდგომარეობა. როგორც ხედავთ, ბიელა ჯერ გადაჭრის ენკეს ორბიტს, შემდეგ შემოიჭრება დედამიწის ორბიტში. როგორც ჩემმა გამოანგარიშებამ დაამტკიცა, ეს თქვენ შეგიძლიათ ახლავე შეამოწმით, სწორედ 1872 წლის აგვისტოს 2-ს მოხდა ბიელას და ენკეს შეხვედრა ამ წერტილზე ეს არ იყო დაჯახება, ვინაიდან ორივე კომეტის მთავარმა მასამ ერთიმეორეს გვერდი აუხვია, მხოლოდ ენკემ ჩააქრო ბიელას ელვანე გარსი, რადგანაც მოხდა ელექტრომაგნიტურ სხივების უეცარი დაცლა კომეტების აირის კონტაქტის გამო. ჩამქრალი ბიელა ტელესკოპში არ გამოჩნდა.

ვაისმანმა ფორმულებითა და ციფრებით აჭრელებული ქაღალდი გადასცა კამარელს.

მართალია, ლეტარგინისა და შორეული ხილვის ეკრანის მოულოდნელობამ შეაკრთო კამარელი, მაგრამ კომეტების საკითხს ისე კარგად იყო გაცნობილი და იმდენად უფრო ჩვეულებრივი მოვლენა იყო მისთვის ეს ყოველგვარი ფანტასტიკის გარეშე ნაწარმოებო ანგარიში, რომ აქ იგი არა გრძნობდა შიშისმომგვრელ ჭრუანტილს, რითაც იმსჭვალეობდა ხოლმე ყოველთვის, როცა ეკრანის ფორმულაზე გაიფიქრებდა. ის უკვე თავის ბუნებრივ ატმოსფეროში გრძნობდა თავს და ამიტომ სრული სიდინჯით შეუდგა ვაისმანის ციფრების შემოწმებას. მაგრამ რაც უფრო მეტს აკვირდებოდა ამ ციფრების კორიანტილს, მით უფრო ემჩნეოდა მის სახეს აღელვება და ბოლოს, როცა გაეცნო ყველა სქემას, ქაღალდები დაკეცა, ნელა დააღაგა მაგიდაზე, ხმის ამოუღებლად წამოდგა და ოთახში სიარული დაიწყო.

— თქვენ მართალი ხართ, — ხანგრძლივი სიჩუმის შემდეგ წარმოთქვა მან, — თქვენი ანგარიშია ზუსტია.

სამწუხაროდ, ხალხი შფოთავდა მაშინ, როდესაც არავი-

თარი საშიშროება არ არსებობდა, კანკალებდა როგორც წარმადის ღვინის წინ, და ახლა, როდესაც გარდაუვალი კატასტროფა მოასლოებულები, საფრთხეს არავინ ელის.

— საჭიროა გაფრთხილება, — წყნარად წარმოთქვა ვაისმანმა.

კამარელმა გაიკვირვა:

— რა აზრი აქვს გაფრთხილებას?

— მეცნიერებამ თავისი მოვალეობა უნდა მოისადოს. ვინ იცის, რას შეიძლება კაცობრიობა უკიდურესი საფრთხის წინაშე!

კამარელი ხელმეორედ მიუჯდა მაგიდას და გადასინჯა საბედისწერო ციფრები.

ვაისმანი იჯდა ქანდაკებასავით გაუნძრეველი და კამარელს შესცქეროდა.

— კატასტროფა აუცილებელია! — აღელვებით დაასკვნა კამარელმა. — სამწუხაროდ კაცობრიობა სრულიად უძლურია ამ საფრთხის წინააღმდეგ. ამიტომ ვფიქრობ, უმჯობესია არაფერი იცოდეს ამის შესახებ.

— მე არ გეთანხმებით, — ენერგიულად მიუგო ვაისმანმა. — რა უფლება გაქვთ დაუშალოთ ქვეყანას მოსალოდნელი საფრთხე? არიან სხვა მეცნიერები, იქნებ მათ გამოიანხონ რაიმე საშუალება. დაე, მათაც იკვლიონ უბედურების ასაცილებელი ხვეულები.

კამარელს უცებ მოაგონდა მარსელი ქალის მიუწვდომელი სახე და იგრძნო გასათვარი სიმშვიდე: თითქო მძიმე ტვირთი მოწყდა გულს. უსაზღვროების ფანჯრიდან შემოჭრალი მისი პიროვნული კატასტროფა გადაიქცა მსოფლიო კატასტროფის წინამორბედ გვირგვინად, რომელიც თანდათან უახლოვდება საცოდავ დედამიწას. რათა ორი წლის შემდეგ სამუდამოდ გააბნოს მისი ნანგრევები გაყინული სივრცის უფსკრულში. თუ შეუძლებელია ადამიანისათვის გადაატყის ამ უფსკრულს, დასძლიოს მისი უსაზღვრო სიბნელე და აფრინდეს შორეულ სფეროში სულის დამატკბობელ ჩვენებათა განსაცხადებლად, უმჯობესია, სამარადისოდ დასამაროს ამ უნაპირო საფლავში მღელვარე გული და უფრთო სხეული.

— ამაშიც მართალი ხართ, — უთხრა მან ვაისმანს და წამოდგა, კაცობრიობამ უნდა იცოდეს, რა ელის მას,

მეორე დილით კამარელმა პულკოვოს ობსერვატორიის დირექტორს გაუგზავნა შემდეგი შინაარსის დეკრეტი:

„არის საფუძველი დავასკვნათ, რომ კომეტა ბიელა უახლოვდება დედამიწას. საჭიროა დაკვირვებით გაისინჯოს ვარსკვლავთა ფოტოგრაფიული რუკები, რათა შემოწმებულ იქნას, გაიარა თუ არა ამ კომეტამ ორბიტების კრიტიკული წერტილი 1920 წლის 17 ოქტომბერს და 1927 წლის 21 აპრილს“.

სამი დღის შემდეგ კამარელმა პასუხი მიიღო. პულკოვოს ობსერვატორიის ფოტორუქებში კომეტა არ აღმოჩენილა, მაგრამ მას შეკითხვა დაუგზავნია შვიდი მნიშვნელოვანი ობსერვატორიისათვის; მათგან ორს დადებითი პასუხი მიუცია: ჰამილტონის ობსერვატორიას (კალიფორნია) და Bouden-Statitn-ს (პერუს მიდამო). ეს ორი ობსერვატორია იმყოფება განსაკუთრებით უპირატეს ატმოსფერულ პირობებში და ამიტომ ბოლოწაჭრილ უშუქო კომეტის ბუნდოვანი ჩრდილის დაჭერა მხოლოდ მათ მოუხერხებიათ. მაგრამ, როგორც პულკოვოს ობსერვატორიის დირექტორი იტყობინებოდა, ამ ჩრდილის მაგვარ სხეულისათვის ყურადღება არავის მიუქცევია და ბიელას შობრუნება სენსაციას გამოიწვევს, თუკი ის გამართლდეთ.

კამარელისათვის ეს ცნობა სავსებით საკმარისი იყო.

მან დაამზადა წერილი, რასაც შიშის ქარიშხალში უნდა გაეხვია მთელი დედამიწა და ვიდრე გამოაქვეყნებდა, გადასწყვიტა მეცნიერთა ვიწრო წრეში წაეკითხა, რომ აქ შეემთქმებინა მოსალოდნელი დიდი შთაბეჭდილება.

მოსხენება წაიკითხა ფრთხილი, მეცნიერული სიდინჯით, რომ თავიდანვე ამაღელვებელი ატმოსფერო შეექმნა. კატასტროფის საკითხი ფრჩხილებგაუხსნელად ჩაატარა, ფორმულების ახსნისას თავის დამშვიდებულ სიტყვებში უჩინრად მიიმალა საშინელი ჭეშმარიტების მკბენარი მორიელი.

მოსხენება გათავდა.

თითქმის არავითარი შთაბეჭდილება.

პაუზა.

სინამდვილე დაარღვია თავმჯდომარემ:

— შეკითხვა ხომ არავის გაქვთ?

— მაქვს!

— ბრძანეთ!

— მომხსენებლის ანგარიშით დედამიწას კომეტა უნდა დაეჯახოს. როგორ ფიქრობს მომხსენებელი, — რა შედეგი ექნება ამას დედამიწისათვის?

კრებამ ყურები სცქვიტა. ამ შეკითხვამ სულ სხვა სახე მისცა მოხსენებას. სიტყვის თბილ საბნიდან მორიელმა ერთი ფენი გამოჰყო.

— სხვას, ვისა გაქვთ შეკითხვა?

— არავის!

— სხვა რაა საკითხავი? მთავარი ეს არის.

კამარელი თითქო ანკესზე წამოაგეს.

მაგრამ გამოცდილი თევზი გაუსხლტა ანკესს და წყალში ბუნდოვნად ჩასრიალდა.

— ამჟამად მე ვიკვლევ კომეტის მასას. დაჯახების შედეგი იქნება უმნიშვნელო, თუ კომეტა მცირე სიმძიმის აღმოჩნდა, მაგრამ თუ მას თავისი ძველი მასის სიმკვრივე და მოცულობა აქვს, მაშინ მოსალოდნელი იქნება დედამიწისთვის მეტად სახიფათო მდგომარეობა.

— რატომ არის მოსალოდნელი კომეტის ძველი მასის შემცირება? კიდევ შეეკითხა იგივე ხმა.

— აკი მოგახსენეთ, 1872 წელს ეს კომეტა დაეჯახა მეორე კომეტას. მაშინ ჩაქრა მისი ანთებული გარსი. შესაძლოა, მასაც დაიშალა ნაწილობრივ!

— თუ კი კომეტას შერჩა ძველი მასა, — განაგრძობდა შემკითხველი, — კონკრეტულად რა ხასიათის კატასტროფაა მოსალოდნელი ჩვენი პლანეტისათვის?

— ეს იქნებოდა დედამიწაზე სიცოცხლის უეცარი განადგურება, — მიუგო კამარელმა. — თვითონ დედამიწას, როგორც პლანეტას, შეიძლება არაფერი ზიანი მოუვიდეს, მაგრამ სიცოცხლის ყოველგვარი ფორმა მასზე უთუოდ დაინგრევა, რადგანაც კატასტროფა გამოიწვევს დედამიწის კანის სრულ დაშლას, შესაძლოა დედამიწა აენტოსს, მაშინ იგი მილათონი წლების განმავლობაში ივლის ჩვენს სისტემაში როგორც მეორე პატარა მზე.

დარბაზში შიშის პირველმა ნიავმა დაჰბერა და ბევრს თმა აუბურძენა.

მორიელი ნახევრად გამოძვრა სიტყვების აბლაბუდიდან.

— რამდენად არის მოსალოდნელი საერთოდ ამგვარი კატასტროფა? — განაგრძობდა შემკითხველი. — მეცნიერებამ იცის თუ არა ასეთი შემთხვევა მსოფლიოში? დედამიწა ამდელად შემოჭრილი სხეული და აანთო იგი. მეორე შემთხვევარისთვის უნდა ველოდეთ მომავალში ამგვარ ხიფათს?

კრებამ იმედიანად ამოისუნთქა.

მორიელმა ფენი დამალა.

კამარელმა შემკითხველს პასუხი გასცა.

— მეცნიერებამ იცის კატასტროფის შემთხვევები მსოფლიოში. ეგრეთ წოდებული ცვალებადი და ახალი ვარსკვლავები წარმოადგენენ მსოფლიო კატასტროფათა შედეგებს. ცაში მოულოდნელად აენთება ახალი ვარსკვლავი ან უკვე არსებული ვარსკვლავი უფრო მეტი სიძლიერით დაიწყებს კაშკაშს. მეცნიერებამ გამოარკვია, რომ ეს კატასტროფის შედეგია: პირველ შემთხვევაში შორეული მზის სისტემის რომელიმე ბნელ პლანეტას დაეჯახა ამ სისტემაში მოულოდნელად შემოჭრილი სხეული და აანთო იგი. მეორე შემთხვევაში ეს გარეშე სხეული დაეჯახა თვით მზეს და გაუდიდა სხივოსნობის ძალა.

აი, რას ამბობს ერთი ასეთი შემთხვევის გამო მეცნიერი ფოკელი:

„1892 წელს აღმოჩენილ იქნა ახალი ვარსკვლავი „Nova Aurigae“ ეს ვარსკვლავი 1891 წლის 2 ნოემბრამდე იყო. მე-13 სიდიდის, სრულიად უმნიშვნელო და ძნელად შესამჩნევი გადიდდა მე-7 სიდიდის ზომამდე. 7 დეკემბერს მიაღწია მე-6 სიდიდეს. 20 დეკემბერს კი ვარსკვლავი კაშკაშებდა როგორც მე-4 სიდიდის ბრწყინვალე მნათობი. შემდეგ დაიწყო დაბნელება, თანდათან უკლო სინათლეს და 1892 წლის აპრილის დამლევს სრულიად გაქრა“.

„ბუნებრივია, ისმება საკითხი, — ამბობს ამის შესახებ ფოკელი, — როგორ უნდა ავსნათ ყველა ეს ფაქტი, შენიშნული სამყაროს შორეულ სივრცეში? მე ვფიქრობ, ამ შემთხვევაში ჩვენ ვიყავით უდიდესი კოსმიური კატასტროფის მოწმენი. ჩვენი აზრით, უზარმაზარი ბნელი სხეული საშინელი სიჩქარით შეიჭრა რამდენიმე პლანეტიან მზის სისტემაში და მოულოდნელად დაარღვია ამ სისტემის წესი და მშვიდობა. თუ

პირდაპირ არ დასჯახებია ეს სხეული სისტემის ცენტრალურ მნათობს, რომელიც უნდა წარმოვიდგინოთ თითქმის უკვე მთლიანად ციკვებულ მდგომარეობაშია, ისე ახლოს გაუქროლა მას, რომ თავისი დიდი მიმზიდველობის ძალით გამოიწვიო მნათობის შინაგანი თხელი ნივთიერების ღელვა, მნათობის კანის ვასკლომა და ავარჯარებული სითხის პროტუბერანცების სახით სივრცეში გადაღვრა“.

ასეთხავე აზრს გამოთქვამს მეცნიერი მაიერი:

„ყველა ფაქტი და ჰიპოტეზა რომ ერთმანეთს შევუყარდოთ, — ამბობს იგი. — პირველყოვლისა უნდა დავასკვნათ, რომ ახალი და ცვალებადი ვარსკვლავების წარმოშობა ატარებს კატასტროფის ხასიათს. ეს უცნაოდ ანთებული ვარსკვლავები წარმოადგენენ რომელიმე დაღუპული ქვეყნის სამგლოვიარო ჟინქლილს“.

თვით ჩვენი მზის სისტემაშიც, როგორც მტკიცდება, ჰქონია ასეთ კატასტროფას ადგილი. როგორც ცნობილია, პლანეტების დაშორება მზისაგან ემყარება ერთგვარ კანონს. ამ კანონის მიხედვით მარსსა და იუპიტერს შუა უნდა ყოფილიყო კიდევ ერთი პლანეტა. როცა ასტრონომებმა დაუწყეს ამ პლანეტას ძებნა, სწორედ იმ ადგილას, სადაც გამოთვარნიშებით პლანეტა უნდა ყოფილიყო, აღმოაჩინეს პატარა სხეულების მთელი გროვა, ეგრეთ წოდებული ასტეროიდები. მათი რიცხვი 1000-მდე ადის. მეცნიერების აზრით ისინი წარმოადგენენ პლანეტის ნანგრევებს, ცხადია, პლანეტას დასჯახებია რომელიმე კომეტა, თვითონაც დაშლილა და პლანეტაც დაუნგრევია.

მაშასადამე, მზის სისტემაში, თითქმის დედამიწის გვერდით, მომხდარა ასეთი კატასტროფა და რატომ იქნება გასაკვირი, რომ ეს სიფათი ჩვენს პლანეტასაც შეემთხვეს!

მართალია, დედამიწას ხანგრძლივი წარსული აქვს, მაგრამ გეოლოგიური ანგარიშით იგი ჯერ კიდევ ჭაბუკობის ასაკშია. და ის ფაქტი, რომ მას წარსულში არაფერი გასჭირვებია, არ ამტკიცებს მომავალი უბედურების შეუძლებლობას.

ჩამოვარდა სიჩუმე.

ჩვეულებრივი მეცნიერული ხასიათის სხდომა უჩვეულო განწყობილებამ მოიცვა.

— შეკითხვა კიდევ! — წარმოთქვა მათემატიკის სორმა.

— ბრძანეთ!

— 1872 წლის შეჯახებას შეეძლო თუ არა დაეშალა ნაწილობრივ კომეტის მასა? და თუ კომეტამ მასა დაჰკარგა, შეუძლო თუ არა მას იმავე ორბიტზე სრბოლა და დარჩებოდა თუ არა ამ შემთხვევაში მისი ბრუნვის პერიოდი უცვლელად?

კამარელი მიხვდა, რომ ფრჩხილები უნდა გახსნას

— კომეტას ორბიტი და ბრუნვის პერიოდი არ შეუცვლია, მაშასადამე, მართალია შემკითხველი, მასაც ძველი უნდა ჰქონდეს. სამწუხაროდ, ეს ფაქტი თითქმის უაზროდ ხდის კომეტის მასის კვლევას, მაგრამ მდგომარეობის სიმწვავის გამო მოვლენის ყოველი მხარე ზედმიწევნით უნდა იქნეს შესწავლილი.

— მაშასადამე, იმ ფაქტებისა და მოსაზრებათა მიხედვით, რაც ამჟამად ჩვენს განკარგულებაშია, კატასტროფა აუცილებელია.

— თითქმის! — უპასუხა კამარელმა.

კრებას დაეტყო, რომ კრიტიკული წამი დადგა.

ერთი დამსწრეთაგანი წამოდგა და დარბაზიდან გავიდა. ფრთხილად დაწყებული ოპერაცია მტკიცეული შეიქნა. მშვიდობიან სიტყვებში შეფუთვნილი მორიელი გამოძვრა. დახეული არტანებიდან და დამსწრეთა გრძნობიერების საერთო ნერვში გესლი ჩაანთხია. კამარელის მეცნიერული ავტორიტეტი იმდენად მაღალი იყო, მისი მოხსენების საფუძვლები იმდენად მტკიცე და დამაჯერებელი, რომ შედავება საოცრად ძნელდებოდა.

— როგორც სჩანს, ვიღუპებით! — სცადა პროფესორმა ულმობელი კითხვის ღიმილით შერბილება. — მეცნიერების, თანამედროვე ტექნიკას აქვს თუ არა რაიმე საშუალება კატასტროფის ასაცილებლად?

— კაცობრიობას არ შეუძლია ასეთი მასშტაბით კოსმიური პროცესის შეცვლა ან შეჩერება, — მოუგო კამარელმა.

ვილაცამ სიტყვა მითიხსოვა.

— მე მინდა მომხსენებელმა ერთი განმარტება მომცეს, — თქვა მან. — როგორც მოხსენებიდან სჩანს, ბიელას კომეტის და დედამიწის ბრუნვის პერიოდები იმგვარ ურთიერთ-

ბაში არიან, რომ ეს ორი სხეული ყოველ 2500 წელში ერთხელ უნდა შეხვდნენ ერთმანეთს მათი ორბიტების გადართობის წერტილზე. დედამიწა არსებობს მრავალი მილიონი წელი, მაშასადამე, იგი უნდა დაღუპულიყო ამ კატასტროფისაგან თავისი არსებობის პირველსავე საუკუნეებში და თუ დღემდე მოახერხა უვნებლად გადარჩენა ამ საბედისწერო შეხვედრისაგან, რის საფუძველზე ამტკიცებს ახლა მეცნიერება, რომ ეს შეხვედრა რაღაც განსაკუთრებულია და უკანასკნელი?

ეს მოსაზრება თუმცა უიმედო იყო, მაგრამ შეპინებულ გონებას მაღამოდ მოეცხო.

— მე ჩემს მოხსენებაში გაკვრით შევეხე ამ საგანსაც, — მიუვო კამარელმა, რადგანაც კრების ნაწილისათვის საკითხი საკმაოდ გაშუქებული არ ყოფილა, საჭიროდ მიმაჩნია უფრო ვრცელი განმარტება წარმოგიდგინოთ.

კომიტეები ჩვენი მზის სისტემის პირვანდელი წევრები როდი არიან. კომეტა მოდის უსაზღვრო სივრციდან, და როცა გაივლის მზის ახლოს, იგრძნობს მზის მიმზიდველ ძალას და გაექანება მისკენ ისეთი სისწრაფით, რომ შემთოვლის ირგვლივ და ინერციის ძალით გავარდება პარაბოლის მეორე გვერდით და გაიქროლებს ისევ უსაზღვროებისაკენ.

მაგრამ შეიძლება მზის სისტემაში შემოსვლას ან გასვლის დროს ისე ახლოს გაუაჩნოს რომელიმე დიდ პლანეტას, რომ ამ უკანასკნელმა შესცვალოს მზის მიმართულება და კომეტა დაატყვევოს მზის სისტემაში.

მაგალითად, იუპიტერს, როგორც უდიდეს პლანეტას, დატყვევებული ჰყავს 23 კომეტა. თავისი უზარმაზარი მიმზიდველობის ძალით, ეს პლანეტა ღუნავს ახლოს გავლილი კომეტის პარაბოლას, აქცევს მას ელიპსად და ერთხელ ცის უსაზღვროებიდან შემთხვევით შემოჭრილ კომეტას ხდის ჩვენი სისტემის მუდმივ წევრად.

ხდება ზოგჯერ პირუკუ მთვლენაც: რომელიმე პერიოდულ კომეტას ისე აუქნევს ხელს მის ახლო გავლის დროს, რომ ბურთივით აისვრის უსაზღვროებაში და სამუდამოდ აგდება მზის ოჯახიდან.

ბ ი ე ლ ა ც სწორედ იუპიტერის მიერ დატყვევებულ კომეტათა რიცხვს ეკუთვნის.

როდის ჩამოვარდა ეს კომეტა ჩვენს სისტემაში, ამის გა-
მორკვევა ძნელია.

მე ვფიქრობ, ის უკვე სამჯერ შეხვდა დედამიწას დედამი-
წის ელიპსის საკუთარი ბურნვის გამო, ეს სამი შეხვედრა არ
იყო კრიტიკული, მაგრამ კატასტროფებს მაინც ჰქონდა ადგი-
ლი. და ეს იყო ამ შეხვედრების შედეგები.

მომავალი მეთხე შეხვედრა ხდება სწორედ კრიტიკულ
წერტილზე. ამიტომ არის ეს შეხვედრა უფრო სასიფათო.

ჰაერი დამძიმდა შიშის ვიბრაციებით.

უცნობი, არაჩვეულებრივი გრძნობა დაეუფლა კრებას.
შიში იყო სხვაგვარი, რაღაც არაადამიანური, განუცდელი.

ყოველი მათგანი, ვინც ამ კრებაზე იყო, შეიძლება წარბ-
შეუხრელად შეხვედროდა პირად სიკვდილს, მაგრამ მთელი
დედამიწის ერთდროული, უეცარი სიკვდილის გრძნობა ვე-
ღარ ეტეოდა გონების ფარგლებში და იწვევდა გაუგებარ სუ-
ლიერ განწყობილებას.

ჩამოვარდა სრული სიჩუმე.

— ამხანაგებო! — გაისმა უკანა რიგებიდან. ვუყურებ ამ პა-
ტიოსან კრებას და ვერ გამოიგია რაშია საქმე, ჩვენ ძალიან
კარგად ვიცით, რა უნდა ვქნათ, როცა ჩვენს საქმეს, ჩვენს
სიცოცხლეს რამე საფრთხე მოელის. მზადა ვართ ბრძოლისა-
თვის და თავსაც გავწირავთ, თუ მდგომარეობა მოგვთხოვს.
მაგრამ კომეტა, რომელიც დედამიწას უნდა დაეჯახოს, არის
ბუნების სტიქიონი, ისეთი ხასიათისა და ზომის, რომ შეუძ-
ლებელია ფიქრიც მის წინააღმდეგ ბრძოლაზე. ყოველ შემ-
თხვევაში, დღევანდელი მოხსენებიდან ასე ირკვევა — რა დაგ-
ვრჩენია ჩვენ? ძალა, რომელიც ჩემი გავლენის გარეშე დგას,
მე არ მაინტერესებს. ჩემი აზრით, ჩვენ თავი უნდა დავანე-
ბოთ იმაზე ფიქრს, თუ როგორ შევძლოთ შეუძლებელი. იმ
კომეტას შემოსვლა არ უკითხავს ჩვენთვის, არც გასვლას
გვკითხავს. ჩვენ ჩვენი საქმე გვაქვს, დაუბრუნდეთ ყველა
ჩვენს სამუშაოს და უმჯობესი იქნება იმ კომეტაზე ლაპარაკ-
სა და წერას სულ დავანებოთ თავი: ვარდა პანიკისა არაფე-
რი გამოვა უიმედო მითქმა-მოთქმისაგან. რაც აუცილებე-
ლია — თავისთავად მოხდება. თუ განწირულნი ვართ, რა სა-
ჭიროა სიკვდილამდე თვალების დათხრა!

კრება დასრულდა.

ამ სიტყვამ ბევრს დაუბრუნა გონების სიფხიზლად. მას შემდეგ ბევრს თან გაჰყვა მორიელის გესლი.

VI

პ ა ნ ი კ ა

მეორე დღეს დეპეშათა სააგენტომ მთელ ქვეყანას გადასცა ცნობა კამარელის მოხსენების შესახებ. ორი დღის შემდეგ მან მიიღო სხვადასხვა ქვეყნის მეცნიერთაგან მრავალი შეკითხვა. პასუხად კამარელმა თავისი წერილი გამოაქვეყნა.

კამარელის წერილმა სენსაცია გამოიწვია. ევროპისა და ამერიკის 17-მა ობსერვატორიამ შეამოწმა კამარელის დასკვნა და უდავოდ დაამტკიცა საშინელი კატასტროფის აუცილებლობა.

მეცნიერებმა გამოიანგარიშეს მომავალი კატასტროფის ხასიათი და თავზარდამცემი შედეგი მიიღეს; კომეტის მასა იმ ზომამდე დიდი აღმოჩნდა, რომ დაჯახებას უნდა გამოეწვია დედამიწის ორად გაყოფა. „გასკდომამდე დედამიწა აინთება, — წერდა ერთი ამერიკელი მეცნიერი, — დაიწყებს თავის ღერძის ირგვლივ ტრიალს საშინელი სისწრაფით და ეკვატორი ნელ-ნელა შუაზე გაიყოფა ერთ-ერთი მერიდიანის რკალით. შემდეგ ორივე ნახევარი მიიღებს სფერულ ფორმას, ერთმანეთს დაშორდებიან 50 ათას კილომეტრით და ერთიმეორის გარშემო დაიწყებენ ბრუნვას. 1933 წლის 25 ნოემბერს, საღამოს 5 ს. და 43 წ. გრინვიჩის დროით, კაცობრიობა სამუდამოდ შესწყვეტს თავის არსებობას“.

პირველ ხანებში ფართო საზოგადოებას დიდი ყურადღება არ მოუქცევია ამ ცნობისათვის, მხოლოდ მეცნიერთა წრეებში დღედა მთმაწვალი უბედურების საშინელი სვატი. მაგრამ როდესაც სპეციალური ორგანოებიდან ეს ამბავი პოლიტიკურმა პრესამ ქვეყანას მოსდო, სენსაციამ მიიღო საყოველთაო პანიკის ხასიათი.

სწრაფად მოედო მსოფლიოს პანიკა. მრავალ ქვეყანაში ბირჟამ პანიკას უპასუხა უმაგალითო არეგ-დარევით, რამაც

ეკონომიურ-ფინანსური ქაოსი გამოიწვია. სამი დღის განმავლობაში უდიდესი ფინანსური ტრესტებისაგან ნანგრევები დარჩა. არ გასჭრა არავითარმა მოწოდებამ, რომ კატასტროფამდე მანაც არ უნდა დაინგრეს საზოგადოებრივი ცხოვრება, რომ „რალაც იმედებია“ და სხვა.

მსოფლიო აფართხალდა, როგორც ბნელამოთრეული ავადმყოფი. ევროპაში პანიკამ მრავალგვარი სახე მიიღო. ზოგიერთები თავდავიწყებულ გარყვნილობას მიეცნენ და ავსტროცობის ვაკხანალიამ დაფარა შიშისა და უძლურების კრწნობა. ქვეყანას მოენგრა ბურჟები და თავდაყირა გადაბრუნდა ცხოვრების ყველა საფუძველი. თითქო წაიშალა სოციალური საზღვრები და თავზარდაცემული ხალხის ბრბო საშინელი უფსკრულის წინაშე ცურავდა სიგიჟისა და გარყვნილების მორევში.

ინგლისის მთავრობამ გამოაქვეყნა პატრიოტული მოწოდება:

— ბრიტანელებო! მსოფლიოს მეზღვაურებო! რამდენჯერ გამოგინჩნიათ სულის უმაგალითო სიმტკიცე და რაინდობა დასალუპავად გამზადებულ გემების ბაქნებზე. რამდენჯერ ჩაძირულხართ თქვენ საყვარელ გემთან ერთად ოკეანის ცივ უფსკრულში უსიტყვოდ, წარბშეუსრელად, თქვენი განუყრელი ჩიბუხით პირში. მეზღვაურებო! იღუპება ჩვენი უკანასკნელი ხომალდი, საყვარელი ჩვენი პლანეტა, რომელიც ამდენ ხანს ღირსეულად ატარებდა ბრიტანეთის მაღალ დროშას. დადექით ხომალდის ბაქანზე თქვენ-თქვენს ადგილზე, დაიცავით დისციპლინა, და დანარჩენ კაცობრიობას, ხომალდის მგზავრებს, ერთხელ კიდევ და უკანასკნელად უჩვენეთ თქვენი გმირული ბუნება, უშიშარი გული და მტკიცე ხასიათი! მეზღვაურებო! დაე, უკანასკნელად დაიდუბოს სივრცეში უიმედო და განწირული კივილი: SOS! მაგრამ ამ კივილს თან გაჰყვეს დროშად ჩვენი ქედმაღალი ერის გმირული სიმღერა:

გიახლოვდები,
გიახლოვდები,
მე შენ უფალო!..

ასე მოიქცნენ სხვა ქვეყნის მთავრობებიც, მაგრამ ამაოდ... პანიკა გრძელდებოდა.

დადგა 1932 წლის იანვარი.

ბანიკის გავრცელებიდან სამი კვირის განმავლობაში მთელი მსოფლიო ციებ-ცხელებიანი ავადმყოფივით ცაბცაბებდა და ბოდავდა.

მომავალი სიკვდილი ათასჯერ დამტკიცებული იყო, არსაიდან საშველი არ ჩანდა და ზარდაცემულ გონებას საშინელი აღსასრულის აჩრდილი თანდათან უახლოვდებოდა.

იანვრის 10-ს რომში შესდგა კათოლიკური სამღვდელთა საგანგებო მსოფლიო კრება. კრების დღის წესრიგში იდგა ერთადერთი საკითხი: „მეორედ მოსვლის ნიშნები და სამღვდელთების ტაქტიკა“. კრება გახსნა რომის მთავარმა ეპისკოპოსმა „უწმინდესი პაპის“ სახელით და წარმოთქვა შესავალი სიტყვა:

„ქვეყანა წარყვანა ურწმუნობამ, კაცობრიობამ დაივიწყა ღმერთი და თაყვანსა სცემს ყოველგვარ ბიწიერებას. და განრისხდა უფალი ღმერთი ჩვენი და ცეცხლისა და წარღვნის მოლოდინით დააქრო უკეთური გონება ადამიანისა; ცაბცაბებს შიშისაგან სასოწარკვეთილი უგუნურება, აღარ არის იმედი დამატკობელი და იტანჯება სული უნუგეშო. სისხლითა და კაცთა მძულვარების შხამით აღივსო მურყელი სიყვარულისა და სათნოებისა. ვილთცოთ უფალისა ჩვენიცა მიმართ, რათა გარდამოგვივლინოს ძემან ღვთისამან იმედი და ნუგეში და ყოვლად სახიერმან განამტკიცოს სარწმუნობა ჩვენი“.

სამოციქულო კათედრაზე ადის მომხსენებელი, ღრმად მოხუცებული პრელატი მამა ბენედიკტი.

მამა ბენედიკტი: ქრისტეს მიერ ძმანო და ღირსნო მამანო! სრულდება ანდერძი უფლისა ჩვენიცა იესო ქრისტესი: აღსდგეს ნათესავი ნათესავსა ზედა და მეუფება მეუფებასა ზედა და იყვნენ ძრვანი ადგილ-ადგილ, და იყვნენ სიყმილნი და შუთთნი... მისცეს ძმამან ძმას სიკვდილად და მამამან შვილი. და აღსდგეს შვილნი მამა-დედათა ზედა და მოკვდილთა მათ... ხოლო ოდეს იხილთ საძაგელი იგი მოთბრებისა, თქმული დანიილ წინასწარმეტყველისა მიერ, მდგომარე ადგილსა წმიდასა, რომელი აღმოიკითხვიდეს, გულისხმა

ჭყვავენ... რამეთუ იყვნენ დღენი იგი ჭირისანი, რომელი არა
 სადა იქმნა ესე ვითარი დასაბამითგან, რომელ დაჰბადნა
 ღმერთმან, ვიდრე აქამომდე და აღარცა იყოს... აჰა ესერა
 წინასწარ გითხარ თქვენ ყოველი. მათ დღეთა შინა შემდგო-
 მად ჭირისა მის მზე დაბნელდეს და მთოვარემან არა გამოს-
 ცეს ნათელი თვისი, და ვარსკვლავნი ზეცით გარდამოსცვი-
 ნენ, და ძალნი რომელნი იყვნენ ცათა შინა, შეიძრნენ. და
 მაშინ იხილონ ძე კაცისა მომავალი ღრუბელთა ზედა ძალითა
 და დიდებითა მრავლითა...

ე რ თ ი დ ე ლ ე გ ა ტ ი: (ადგილიდან) ზეპირად ვიცით,
 მამათ, ზეპირად! თქვენ ის გვიბრძანეთ — ძე კაცისა მოდის თუ
 სატანა ჯოჯოხეთისა?

თ ა ვ მ ჯ დ თ მ ა რ ე: ვინ არის, უბედური, სიტყვას აწყვე-
 ტინებს მოციქულთა სწორს?

ე რ თ ი დ ე ლ ე გ ა ტ ი: შეწუხებულ არს სული ჩემი, ვი-
 დრე სიკვდილამდე, მამათ ჩემთ და ველი სიტყვას ახალსა
 და ნათელს, რათა განმიფანტოს ბურუსი, დაკმეული მეცნი-
 ერთაგან ურიცხვთა. ხოლო სახარება ვიცი ფრიად.

მ ა მ ა ბ ე ნ ე დ ი კ ტ ე: (განაგრძობს) და მაშინ წარავლი-
 ნეს ანგელოსნი მისნი და შეჰკრიბნეს რჩეულნი თვისნი ოთხ-
 თაგან ქართა, კიდითგან ქვეყნისათა, ვიდრე კიდემდე ცისა...
 და აჰსდა. კვამლი იგი საკმეველითა ლოცვისა მიმართ წმიდა-
 თასა ხელისაგან ანგელოსისა წინაშე ღვთისა, და აღიღო ან-
 გელოსმან მან საკმეველი იგი, აღავსო ცეცხლისა მისგან სა-
 კურთხეველსა და დაასხა იგი ქვეყანასა, და იქმნეს ქუბილნი
 და ხმნი, და ელვანი და ძრვა. და მშვიდთა ანგელოსთა,
 რომელთა აქვნდეს შვიდნი იგი საყვირნი, გამზადნეს თავნი
 თვისნი ცემად. და პირველმან მან ანგელოსმან დასცა საყვირ-
 სა, და იქმნა სეტყვა და ცეცხლი, შეერთებული სისხლითა და
 მოვიდა ქვეყანად...

მ ე თ რ ე დ ე ლ ე გ ა ტ ი: ჩვენ აქ მოვედით არა იმისა-
 თვის, რომ საღმრთო წერილა ვიკითხოთ, ჩვენ გვინდა გავი-
 გოთ — რა მოხდება, რას უნდა ველოდეთ და როგორ მოვიქ-
 ცეთ?

თ ა ვ მ ჯ დ თ მ ა რ ე: საღმრთო წერილია ჩვენი გზის მაჩ-
 ვენებელი. იქონიეთ მთმინება!

მ ა მ ა ბ ე ნ ე დ ი კ ტ ე: მეთრემან ანგელოსმან დასცა საყ-

ვირსა და ვითარცა მთა დიდი მოტყინარე ცეცხლთა...
ვარდა ზღვად... და მესამემან ანგელოსმან დასცა საყვირსა,
გარდამოვარდა ზეცით ვარსკვლავი დიდი
მოტყინარე ვითარცა ლამპარი...

თავმჯდომარე: აი, ხომ გესმით: გარდამოვარდა ზე-
ცით ვარსკვლავი!.. ყველაფერი, რაც უნდა მოხდეს, უფლი-
საგან წინასწარ გვაქვს ნაუწყები.

მამა ბენედიკტე: და მეოთხემან ანგელოსმან დას-
ცა საყვირსა და იწყლა მესამედი მზისა და მესამედი მთოვარი-
სა, და მესამედი ვარსკვლავთა... და ვიხილე და მესმა ერთისა
ანგელოსისა მფრინვალისა ჰაერთა შინა: ვაჲ არს, ვაჲ არს,
ვაჲ არს მკვიდრთა ქვეყანისათა!..

ერთი დელეგატი: ვაჲ არს, ვაჲ არს. ვაჲ არს ჩვენდა,
რამეთუ, არა ვიცით სად შევაფართო უბადრუკი თავი ჩვენი!

მამა ბენედიკტე: — და მეხუთემან ანგელოსმან და-
სცა საყვირსა, და ვიხილე ვარსკვლავი, რომელი გარდამო-
ვარდა ზეცით ქვეყნად... და მიეცა მას კლიტე ჯურღმუ-
ლისა მის უფსკრულისა. და განაღო წყართ უფსკრულისა,
და აღჰხადა კვამლი ჯურღმულისაგან, ვითარცა ცეცხლისა
მოტყინარისაგან და დაბნელდა მზე და ჰაერი კვამლისა მისგან
ჯურღმულისა...

მესამე დელეგატი: (ჰყვირის) ჯურღმულში ვცვი-
ვით სულიან-ხორციანად! რა დროს ეს არის? არ გვინდა პა-
ნაშვიდი, გაგვაგებინეთ, მეორედ მოსვლაა, თუ მართლა უღე-
თოდ იღუპება ქვეყანა?..

თავმჯდომარე: ზარს აწკარუნებს.

მამა ბენედიკტე: და კვამლისა მისგან გამოვიდეს
მკალნი ქვეყნად... და მსგავსება იგი მკალთა ისე ვითარი
იყოს მსგავსი იყვნეს ცხენთა, განმზადებულთა ბრძოლად,
და თავთა ზედა მათთა, ვითარცა გვირგვინნი მსგავსნი თქ-
როსნი, და პირნი მათნი, ვითარცა პირნი კაცთანი. და
აქვნდა თმები, ვითარცა თმანი დედათანი, და კბილნი მა-
თნი, ვითარცა ლომთანი იყვნეს. და აქვნდა ჯაჭვები, ვითარ-
ცა ჯაჭვი რკინისა, და ხმა ფრთეთა მათთა, ვითარცა ხმა
ეტლთა ცხენთა მრავალთა, რომელნი რბოდნიან ბრძოლად.

და აქვს კუდები მსგავსი ღრიანკალთა, და საწერტელები აქვდა კუდებთა მათთა...

მეორე დელეგატი: არ გვინდა ასეთი მოხსენება! სომ არ დაგვცინით, მამათ ჩვენთან ასობით მოდიან მორწმუნენი და გვეკითხებიან „რისთვის აიღო უფალმა ჩვენზე ხელი და რად უნდა დავისაჯოთ ჩვენ, მორწმუნენი, ურწმუნოთა ცოდვათაგან?“ მე მინდა ვიცოდე, რა ვუპასუხო მათ, რით ვანუგეშო?

მამა ბენედიკტი: მეექვსემან ანგელოსმან დასცა საყვირსა თვისსა, და ვიხილე რიცხვი მხედრობითა მათ ცხენთა ორი ბევრი ბევრთანი, და მსხდომარეთა მათ ზედა აქვდა ჯაჭვები ცეცხლისა და იაკინთისა, და წუნწუბისა სახენი, და თავნი ცხენთანი, ვითარცა თავნი ლომთანი და პირთა მათთაგან გამოვალს ცეცხლი და კვამლი და წუნწობ... კუდნი მათნი მსგავს არიან გველთა და აქვთ თავები და მით ვნებენ...

დარბაზში ხმაურობაა. დელეგატები ჯგუფ-ჯგუფად იკრიბებიან და ხმამაღლა კამათობენ. ისმის გუგუნი.

ერთი დელეგატი: — მამათ, თავმჯდომარე! მეტის მოთმენა შეუძლებელია! ჩვენს ღრმად პატივცემულ მხცოვანს პრელატს, ეტყობა, არა აქვს წარმოდგენილი მთელი სიმწვავე ჩვენი მდგომარეობისა. რად გვინდა ჩვენ ის, რასაც მომხსენებელი ამბობს? გვიპასუხეთ იმ კითხვაზე, რომელიც დასმულია წესრიგში: კატასტროფა, რასაც მთელი ქვეყანა ელის, მეორედ მოსვლაა, თუ სხვა რამ სტიქიური უბედურება? თუ მეორედ მოსვლაა — რას სდუმან მოძღვარნი და რად მეტყველებენ საშინელის წინასწარმეტყველებით უკეთურნი და ბიწიერნი?

მამა ბენედიკტი: და ვიხილე სხვა ანგელოსი ძლიერი, გარდამომავალი ზეცით და ემოსა ღრუბელი და ირისე...

საშინელი ხმაურობა და აურზაური ატყდება. ერთი მღვდელი კათედრაზე ავარდება და მომხსენებელს ხელიდან გამოჰგლეჯს „იოანეს გამოცხადებას“. მომხსენებელი რაღაცას ბუტბუტებს და კათედრიდან ჩამოდის. თავმჯდომარე რეკავს, კათედრაზე ადის მეორე დელეგატი.

— დიდი ხანია ჩვენ ვჭადაგებთ: მთავარ-ანგელოსნი უფლისანი საყვირითა ცეცხლისათა აუწყებენ ქვეყანასა მეორედ მოსვლას უფლისა ჩვენისა... დღეს კი რას ვხედავთ? ასტრო-

ნომების ტელესკოპები ჰკივიან ტაძრების ნაცვლად, ვატორები მეტყველებენ. სად არის ჩვენი პაპი, ქრისტე ადგილზე ამ ქვეყანაზე? რად არ წარსდგება ჩვენს წინაშე და არ გვაუწყებს ღვთიურს ნებას? და თუ ქვეყანა იღუბება უფლის ნების გარეშე, როგორ შევათავსოთ ეს მოვლენა საღმრთო წერილთან?

თ ა ვ მ ჯ დ ო მ ა რ ე: არავინ უწყის ნება უფლისა. თვით ქრისტემ ბრძანა, ხოლო დღისა მისთვის და ჟამისა არავინ იცის, არცა ანგელოსთა ცათა შინა, არცა ძემან, არამედ მამამან. იხილეთ და მღვიძარე იყვენით და ილოცვედით, რაზე-თუ, არა იცით ოდეს იყოს ჟამი იგი...

კრება ხმაურობს.

„არცა ძემან?“ — ბევრს უკვირს ეს სიტყვები, თითქოს პირველად გაეგონოთ!

უმწვერვალესი კონსპირაცია!

მაშ, მეცნიერებმა საიდან იციან?..

მ ე ო რ ე დ ე ლ ე გ ა ტ ი: წინადადებას ვიძლევი, პაპი მოვიწვიოთ კრებაზე.

— პაპი! პაპი! — ისმის ხმები.

— პაპი მოვიწვიოთ!

კრებას დადგენილება გამოაქვს: წარგზავნილ იქნას პაპთან დელეგაცია და ეთხოვოს მის უწმიდესობას მობრძანდეს კრებაზე.

დელეგაციაში ირჩევენ 12 კაცს (12 მოციქულს.)

დელეგაციის თავმჯდომარედ ირჩევენ პარიზის დელეგატს აბატ დე ბრიონს, მამაკაცს მოწიფულს და მხარბუჭიანს.

კრება წყდება საღამოს 6 საათზე.

* * *

დელეგაცია ვატიკანს ჩავიდა პირველ საათზე.

პაპის სასახლეში მას საღამოს 5 საათამდე მოუხდა ლოდინი, ვიდრე კარდინალი გამოვიდოდა.

მამა დე ბრიონმა მოახსენა კარდინალს კრების დადგენილება და სთხოვა შეუძღვეს დელეგაციას პაპთან.

— პაპს დღეს თქვენი მიღება არ შეუძლია, — მოკლედ მოუჭრა კარდინალმა.

— რატომ არ შეუძლია? — გაიკვირვა დე ბრიონმა.

— საქმე აქვს.

— რა საქმე უნდა ჰქონდეს ეკლესიის მსოფლიო კრებაზე უფრო მნიშვნელოვანი? — შეედავა დე ბრიონი.

— ლაპარაკი ზედმეტია, პაპს თქვენთვის არ სცალია, — უკმეხად მიუგო კარდინალმა და ოთახიდან გავიდა.

პატივმოყვარე აბატი შეურაცხყოფამ ისე გააბრაზა, რომ დაჰკარგა ეტიკეტის გრძნობა და ძალით შევარდა პაპის დარბაზში.

დარბაზში პაპი არ იყო.

გაიარა რამდენიმე ოთახი, მაგრამ პაპი ვერსად ნახა.

ერთ ოთახში წააწყდა ერთს ანაფორიან ახალგაზრდას, რომელიც ჩემოდანში რაღაც ნივთებს ალაგებდა.

ანაფორიანს აბატისათვის ყურადღება არ მიუქცევია, სახე-გაფითრებულმა აიღო ჩემოდანი და ქურდივით უზმოდ, ფხვკრეფით გავიდა ოთახიდან.

აბატმა მისდია.

ანაფორიანმა ჩაირბინა დაბლა სართულში, შეუხვია ეზოსკენ და იქვე, თითქოს მიწა გაუსკდაო, სადღაც გაქრა.

აბატი გაჰყვა მის კვალს ოდნავ განათებული კიბით და ნახევრად ბნელ გვირაბში გავიდა. გვირაბის ბოლოს სპირალური კიბე ჩადიოდა ღრმა ჭაში.

ჭის ფსკერზე, მარჯვნივ კარი გადიოდა საკმაოდ განიერ, სარდაფით კამარაშეკრულ ოთახში, სადაც რამდენიმე კაცი ყუთებს ალაგებდა.

ანაფორიანმა ეს ოთახიც გაიარა და მარცხნივ კარი შეაღლო.

გამოჩნდა კარგად განათებული განიერი ოთახი.

აბატი შეუმჩნევლად შეჰყვა ამ ოთახში ანაფორიანს.

შუა ოთახში დაბალ სავარძელზე იჯდა თავჩაქინდრული, უზომოდ გამხდარი პაპი. ხელები სავარძლის სახელურებზე დაეწყო, ზურგით სავარძელს მიყრდნობოდა და დანაოჭებული ნიკაპი მკერდზე მიეზუნა. თვალები დახუჭული ჰქონდა და თეთრად მოსილი ჰგავდა ქვის ქანდაკს.

ანაფორიანმა ჩემოდანი კარადაში ჩადო.

კუთხეში სამი კაცი კედელზე რაღაცა ინსტრუმენტს ამარებდა.

პაპმა უცებ თვალი გაახილა.

— ვინ არის ეს კაცი? — მისუსტებული ხმით იკითხა მან და აბატს მიაცქერდა.

ანაფორიანი მოტრიალდა და როცა უცხო კაცი დაინახა, ეძგერა:

— თქვენ ვინა ხართ? ვინ შემოგიშვათ აქ?

— მე ვარ ეკლესიის მსოფლიო კრების მიერ არჩეული დელეგაციის თავმჯდომარე აბატი ჟან დე ბრიონი, — გაბედულად უპასუხა აბატმა და თრი ნაბიჯი წარსდგა პაპისაკენ.

— უნდა მოვახსენო მის უწმინდესობას, რაც კრებამ დამავალა.

— თქვას, თქვას, ნუ უშლი! — მიმართა პაპმა ანაფორიანს, რომელიც აპირებდა დაუკითხავად შემოსულის უკან გაგდებას.

— დელეგაციის წევრები ზევით მიცდიან. ოთხი საათია, თქვენს კართან ვდგავართ, თქვენო უწმინდესობავ! თქვენი ნებართვითა და სახელით მოწვეულ იქნა ეკლესიის მსოფლიო კრება, რომელსაც უნდა განეხილა ქვეყნის აღსასრულის მოახლოვების საკითხი. კრება დღეს გაიხსნა, მაგრამ შიშითა და ძრწუნვით მოცული, ელის თქვენს სიტყვას, რომ აუწყოს მას თქვენის პირით ნება უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი...

— მე არაფერი ვიცი! რა უნდა გაუწყოთ? — მოულოდნელად აკაპასდა პაპი და გაწვალებულ სახეზე ნაოჭების წვრილი ხაზები ობობას ქსელივით გაიშალა. — ქრისტე არაფერ შუაშია აქ... ქვეყანას სატანა ღუპავს, გესმით? — სატანა!.. მე თავი დამანებეთ.

— როგორ ვანუგეშოთ მორწმუნენი? — აღელდა აბატი. — ჩვენ გვეკითხებიან ათასნი და ათიათასნი და სიტყვა მისაგდებელი ჩვენ არა გვაქვს.

— მართალი ხარ, შვილო! — უცებ მოლბა პაპი. — ხომ ხედავ, მე როგორ ვემზადები? ასევე მოემზადეთ თქვენც.

— მე არ მესმის, რასა ბრძანებთ! — მიუგო გაკვირვებულმა აბატმა.

— აბა, ყური დამიგდე, — თავის კანკალით ამბობდა პაპი, — არავინ იცის, რა მოუვა დედამიწას კომეტასთან დაჯახებით. მეცნიერებს არაფერი დაეჯერებათ. იქნება დაინგრეს სახლები, ხანძარმა გადბუგოს ქვეყანა, ზღვამ გადარეცხოს ხმელეთი...

მაგრამ, შემდეგ, შეწევნითა ღვთისათა, ისევ დაწყნარდეს წყალი, დამშვიდდეს ჰაერი და ქვეყანას დაუბრუნდეს ჩვეულებრივი სახე... და, ვინ იცის, თუ ამ ვარდამავალ წარღვნას, როგორმე თავს დავაღწევთ, იქნებ გადავრჩეთ კიდევ!..

— წარღვნაა მოსალოდნელი თუ მეორედ მოსვლა? — შეეკითხა პაპის აბნეული საუბრით შეშინებული აბატი.

— მე ნიშანი არა მაქვს, არა მცნო ღირსად ქრისტემან, — პაპმა ხელები ზეაღაპყრო და ჩაყვითლებული თვალები ჭერს მიასო. — მაგრამ წერია: აჰჰვრა იქმნა დიდი, და მზე შავ იქმნა ვითარცა ძაძა ძაღნისა, და მთოვარე ყოვლითურთ იქმნა ვითარცა სისხლი. ვარსკვლავნი ცისანი გარდამოცვივდეს ქვეყნად, ვითარცა ლელვმან დაჰყაროს პირველი ნაყოფი თავისი ქარისაგან დიდისა შერყევით. და ცა წარიგრაგნა, ვითარცა წიგნი წარგრაგნილი, და ყოველი მთა და ბორცვი ადგილთა თავისთაგან შეიძრნეს, და მეფეთა ქვეყანისათა, და მთავართა და ათასისთავთა, და მდიდართა ძლიერთა, და ყოველმან მონამან და აზნაურმან დამალნეს თავნი მათნი ქვაბთა შინა და კლდეთა და მთათა შინა. და ეტყოდეს მთათა და კლდეთა: დამეცენით ჩვენ ზედა და დაგვიფარენით ჩვენ... აი, რა წერია საგულისხმოდ ჩვენდა... ჰა და, მეც „ქვაბსა შინა“, მიწის ქვეშ ვიმზადებ ბინას... ბეტონით შეკრულ თაღებში და კედლებში... სანოვაგე და მჟავბადი ერთი თუ ორი თვის სამყოფი... სხვა საშუალება მე არ ვიცი...

VII

60 ლ ა ბ 0

დილის ათი საათია.

ინჟინერი გურგენ კამარელი ზის თავის სამუშაო კაბინეტში და ქალაღდებს ათვალიერებს.

ღია სარკმელში პატარა ეზოდან ფოთლების შრიალით შემოდის თბილი მზიანი აპრილი.

კამარელი დახედავს მაგიდის კალენდარს:

14 აპრილი. ხუთშაბათი.

შარშან სწორედ ამ დღეს ეწვია მას ინჟინერი ვაისმანი,

რომელმაც ისე ძირეულად შეარყია მისი და მთელი ქვეყნის ცხოვრება. ძალიან კარგად ახსოვს: 14 აპრილი, მხოლოდ სამი შაბათი იყო.

ერთი წელიწადი — და ამდენი განცდა, ამდენი გამარჯვება და ბოლოს საშინელი კატასტროფის მოლოდინით თავზარდაცემული კაცობრიობა.

ყველაფერი ეს უფრო სიზმარსა ჰგავს, ვიდრე სინამდვილეს.

განსაკუთრებული სიმწვავეთ განიცდის იგი გულის ტკივილს დღეს, უცნაური დარბაზობის წლისთავზე: რაოდენი იმედი და გამარჯვების ხალისი აღუძრა მას ამ დღემ და როგორ შეუბრალებლად დაამსხვრია ეს იმედები საშინელმა აუცილებლობამ.

კარზე დააკაკუნეს.

— მობრძანდით!

შემოვიდა ინჟინერი ვაისმანი.

— სწორედ თქვენზე ვფიქრობდი ამ წუთს, — მიესალმა კამარელი.

— ვინ იცის, იქნებ ცუდად მახსენეთ? — დიმილით იკითხა ვაისმანმა და დაჯდა.

— დღეს ერთი წელი შესრულდა, რაც თქვენ ამ ოთახში ჰირველად შემოდგით ფეხი.

კამარელმა საათს დახედა:

— და, როგორც მახსოვს სწორედ ეს დრო იყო — დილის 10 საათია.

— როგორმე უნდა აღინიშნოს ეს თარიღი, — თქვა ვაისმანმა.

კამარელს ნაღვლიანად გაეღიმა:

— ეს კვიმატი თარიღი დიდი ზეიმითა და სალუტით აღინიშნება 1933 წლის 25 ნოემბერს.

— ვფიქრობ, ამ შემთხვევაში წინასწარმეტყველი ხარ, — ჭაუბრით ვაისმანმა. — 1933 წლის 25 ნოემბერს, საღამოს 6 საათზე, შესაძლოა კაცობრიობამ დიდი ზეიმი გამართოს.

— წინასწარმეტყველება თქვენია, ხოლო ზეიმს კაცობრიობა კი არ გამართავს, კაცობრიობას გაუმართავს მსოფლიოს უხილავ ძალთა ბრმა რეჟისორი.

— რეჟისურა უნდა ჩამოერთვას ბრმა ძალას, — სახის სე-

რიოზული გამომეტყველებით მიაგება კამარელის ნაღველან
ირონიას ვაისმანმა სამართებელივით მჭრელი სიტყვები:

— ვინ ჩამოართმევს? — ჰკითხა კამარელმა.

— ადამიანი! — უპასუხა ვაისმანმა და შავ სათვალეებში ცისფერი ელვა დაანთო.

კამარელის სახეზე ირონიულმა ღიმილმა გადაიბინა.

— ოცნებაა!

— მთელ ქვეყანას საშინელი ბედისწერის უღმობელი სიმძიმე აწევს, — თქვა ვაისმანმა. — კატასტროფის შორი გრგვინვა უკვე ანგრევს კაცობრიობის კულტურის მთავარ ბოძებს. ასე თუ გაგრძელდა, შიშისა და სასოწარკვეთილების ქარიშხალი წალეკავს და გაანადგურებს ადამიანთა მოდემას უფრო ადრე, სანამ ცის სივრცეში დედამიწისა დ კომეტის საბედისწერო დუელი გაიმართებოდეს.

კამარელი იჯდა დაღონებული და ყურს უგდებდა ვაისმანის ხმალივით მოქნეულ სიტყვებს.

— გამოფხაზლების იმედი კი არსაიდან სჩანს: კაცობრიობამ მიიღო სასიკვდილო დიაგნოზი და არც ფიქრობს გაბრძოლებას, უძლური და უიმედო ლაჩარივით ნებდება სიკვდილს.

— ჩვენ შეეცდით, — თქვა კამარელმა, — კაცობრიობას არაფერი უნდა სცოდნოდა მომავალი უბედურების შესახებ. რა სარგებლობა მოიტანა წინასწარ გაფრთხილებამ? შიშისა და უმწეობის მორევში ჩააგდო მთელი ქვეყანა და დედამიწა დაამსგავსა სიკვდილმისჯილის ცივსა და ბნელ საკანს.

— ყველაფერი თავის გამართლებას თავის დროზე იპოვის, — დამშვიდებით მიუგო ვაისმანმა. — გაფრთხილება საჭირო იყო. იმედიც მქონდა, რომ უფსკრულის წინ მდგარი კაცობრიობა გონების უკანასკნელი დაძაბვით შესძლებდა თავისი გადასარჩენი ფრთების გამოსხმას, მაგრამ ჯერჯერობით მოლოდინი არ გამიმართლდა. საჭიროა დახმარება.

— ვინ უნდა დაგვეხმაროს? — გაკვირვებით წამოიძახა კამარელმა. — ღმერთი ხომ არა?

— ღმერთი ჩვენ შევქმენით, ჩვენვე მოვსპეოთ. ადამიანმა უნდა შესძლოს დანგრეული ტახტის აღდგენა.

— სხვა ღმერთისთვის?

— ერთადერთი ღმერთისთვის, რომლის არსებობა შესაძლებელია მსოფლიოში.

კამარელმა უცებ დაღლილობა იგრძნო. უნებურად გაიფიქრა: ნუი.ე სიკვდილის წინაშე დიდი გონებაც იბინდება?!

— მე კი ვფიქრობდი, — ვერ შეიკავა დამცინავი კილო, — რომ ჩვენ დავასაფლავეთ უკანასკნელი ღმერთი; თურმე ერთი კიდეც ყოფილა. რა ჰქვია მას?

— ადამიანის გონება, — უპასუხა ვაისმანმა.

— შუქის ერთი წვეთია დაუსრულებელი სივრცის უსაზღვრო სიბნელეში.

— ერთადერთი.

— ერთადერთი! ეს მართალია, — დაუდასტურა კამარელმა.

— მისი მატარებელია ადამიანი. მან უნდა აისხას „ღვთიური“ საჭურველი და ამალღდეს ისეთ მწვერვალზე, საიდანაც უფრო ადვილი დასაზვერია „ბედის“ შეუცნობელი თამაში.

— სამწუხაროდ ადამიანმა ვერ მოასწრო ამ მწვერვალზე ასვლა.

— უნდა ავიდეს, თუ სურს გადარჩეს, — თქვა ვაისმანმა.

— ვერ ავიდა. იქნებ არც იყო ღირსი, — დაუმატა კამარელმა და მცირე პაუზის შემდეგ განაგრძო, — შესაძლოა აგრეთვე, რომ მსოფლიო უფრო უფსკრულია, ვიდრე მწვერვალი.

— უფსკრული მხოლოდ მწვერვალიდან ჩანს, — თქვა ვაისმანმა. — მინდა თქვენც გადმოგახედოთ ამ მწვერვალიდან.

— მზადა ვარ! — უთხრა კამარელმა და იგრძნო რაღაც ახლის მოახლოება.

— დრო აღარ ითმენს. საჭიროა მოქმედება.

— მოქმედება თუ ოცნება?

— ვიცი, თქვენ ოცნება უწოდეთ ჩემ აზრს, უხილავ ძალთა რეჟისორობის გაუქმების შესახებ. მინდა ჩემი ნათქვამი დავასაბუთო. გთხოვთ, ყურადღებით მომისმინოთ!

• კამარელს ჟრუანტელმა დაუარა: ისევ იშიფრება გამოუცნობი საიდუმლოებით ეს შავსათვალისანი მეფისტოფელი, ის ისევ აღელვებს მას უეცარი ხილვის მოლოდინით.

— დედამიწა და კომეტა უნდა დაეჯახონ ერთმანეთს. შესაძლებელია თუ არა ამ კატასტროფის თავიდან აცილება? ჩვენ ვამბობდით, რომ შეუძლებელია, ვინაიდან აქ მოქმედებენ ძალები, რომელნიც ჩვენი გავლენის გარეშე იმყოფებიან. მართალია თუ არა ეს?

— არა მგონია თქვენ ეს გაეჭვებდეთ, — შენიშნა კამარელ-
მა.

— ეს მართალია მხოლოდ ნაწილობრივ: ორ მოქმედ ძალ-
თა შორის ერთი მართლაც ჩვენი ყოველგვარი გავლენის გა-
რეშე იმყოფება, სახელდობრ კომეტა. მაგრამ დედამიწაზე ხომ
ჩვენა ვართ უზენაესი ძალის მატარებელნი?

— ძალიან მცირე ფარგლებში.

— ფარგლებზე შემდეგ. დროებით დაუშვათ, რომ ჩვენ
შეგვიძლია დედამიწის მოძრაობის მართვა, ისე, როგორც მე-
მანქანე მართავს ორთქლმავალს. კატასტროფის ასაცილებლად
საჭიროა ორბიტების კრიტიკული წერტილი, რამდენიმე წუ-
თით ადრე გაიაროს ან კომეტამ, ან დედამიწამ. მაგრამ, რო-
გორც ვთქვი, კომეტის მოძრაობის სინქარეს ჩვენ ვერ შევცვ-
ლით. მაშასადამე. საჭიროა დ ე დ ა მ ი წ ა მ ა ნ გ ა უ ს წ რ ო ს
კ ო მ ე ტ ა ს, ა ნ ა დ რ ე გ ა უ შ ვ ა ს ი გ ი.

— ეს კარგი რამ იქნებოდა, — ამოიოხრა კამარელმა, — მაგ-
რამ ვინ კისრულობს მ ე მ ა ნ ქ ა ნ ე ბ ა ს ?

— ჩვენ უნდა ვიკისროთ!

— ვინ ჩვენ? — გაუკვირდა კამარელს.

— ჩვენ ორმა. მაგრამ ხომ შევთანხმდით, ეს შესაძლებლო-
ბა პირობითად მივიღოთ? ჯერ ანგარიშს მოვრჩეთ. ჩვენს პი-
რობებში რომელია უფრო ადვილად შესასრულებელი: პირ-
ველი თუ მეორე ვარიანტი?

— ესე იგი?

— გაუსწროს თუ გაუშვას?

— ორსავე ვარიანტს ერთი შედეგი მოჰყვება.

— შედეგი ერთი იქნება, მაგრამ ჩემი გამოანგარიშებით
მემანქანეს მეტი ენერგია დაეხარჯება პირველი ვარიანტით.
და აი რატომ: რომ დედამიწამ გაუსწროს კომიტას, საჭიროა
ის გასცილდეს კრიტიკულ წერტილს, კომეტის იქ მისვლამდე,
დაახლოებით 400.000 კილომეტრის მანძილით, ვინაიდან იმ
დროს მთვარის მდგომარეობა ისეთი იქნება, რომ ის დედამი-
წის ზურგს უკან მოექცევა. როგორც ვიცით, მთვარე დაშორე-
ბულია დედამიწას 380.000 კილომეტრით. მაშასადამე, თუ დე-
დამიწა წინ წავა, უნდა გაათრიოს მთვარეც, წინააღმდეგ შემ-
თხვევაში კომეტა ან დაეჯახება მთვარეს, ან დედამიწასა და
მთვარის შუა გაიქროლებს და შეიძლება შესცვალოს მიწისა

და მისი თანამგზავრის ურთიერთობა ჩვენთვის საზიანოდ. მეორე ვარიანტით საკმარისია დედამიწას დაავიანდეს კრიტიკულ წერტილზე მისვლა მხოლოდ 10.000 კილომეტრით, რომ სრულიად უვნებლად მოიცილოს თავიდან დაუპატიჟებელი სტუმარი. კილომეტრი უდრის დედამიწის მოძრაობის ექვსი წუთის ვზას. (როგორც იცით, ის წამში მიჰქრის 30 კილომეტრის სისწრაფით: $30 \times 60 \times 6 = 10.800$). მაშასადამე საჭირო იქნება დედამიწის ექვსი წუთით დამუხრუჭება.

ჯადოსნური სიტყვები მეტეორებივით ჩაცვივდა გამოუცნობ საიდუმლოებათა უფსკრულში და გოლიათური ამოცანების კონტურებმა თანდათან ელვარება დაიწყო.

— დედამიწის „ეტლის“ მოძრაობის ექვსი წუთით შეგვიანება იხსნის ქვეყანას დაღუპვისაგან, — დაასკვნა ვაისმანი.

— მაგრამ რა ძალა შესძლებს ამ „ეტლის“ დამუხრუჭებას? — ჰკითხა კამარელმა.

— კატასტროფამდე კიდევ წელიწადი და შვიდი თვე დარჩა, — განაგრძობდა ვაისმანი. ექვსი წუთი შეგვიანებისათვის საჭიროა დედამიწამ დღე-ღამეში ერთი წამი შეანელოს თავისი მოძრაობა ერთი წლის განმავლობაში. ჩვენს განკარგულებაშია კიდევ შვიდი თვე მუხრუჭების მოსაწყობად.

— ნუთუ სერიოზულად ფიქრობთ, რომ თანამედროვე ტექნიკას შეუძლია ასეთი ამოცანის დასმა? — ჰკითხა კამარელმა. — დედამიწა ხომ გაუხედნავი ცხენი არ არის, რომ რკინის ლაგამით შეიძლებოდეს მისი დამორჩილება?

ჩვენი პლანეტა ოდნავ ყალყზე უნდა შევყენოთ, თუ გვსურს მისი გადარჩენა, თორემ უფსკრულში ჩაიმსხვრევა.

— როგორ გინდათ ეს გააკეთოთ?

— მე გამოვიანგარიშე, რა ძლიერების მუჯღუგუნებია ამისათვის საჭირო. დედამიწის მასას და მისი მოძრაობის სიჩქარეს თუ მივიღებთ მხედველობაში, საჭირო იქნება ყოველ წამს დედამიწის ნახევარსფეროს წინ ეღობებოდეს სამი მილიარდი ატმოსფერული წნევის უკუქცევის ძალა.

— ჯერ ერთი, წამში ასეთი ძალის დაგროვება და ისიც მთელი წლის განმავლობაში განუწყვეტლად ტექნიკის დღევანდელ პირობებში შეუძლებელია, მეორე — როგორ გსურთ ეს

ძალა დაახვედროთ დედამიწას მის ორბიტზე? — ჰკითხა ოდნევე იმედაგაცრეუბულმა კამარელმა.

— ჩვენ ვლაპარაკობთ დედამიწის დამუხრუჭებაზე, — საჩქაროდ უპასუხა ვაისმანმა, — მაშასადამე, საჭირო არ არის გარედან წინააღმდეგობის მოწყობაზე ზრუნვა. თქვენ კარგად იცით, რა პრინციპზეა აგებული თანამედროვე მაშხალაინი მანქანების დამზადება. მეცნიერებისათვის უდაოა, რომ ასეთი მანქანის მართვა შეიძლება ცის უჰაერო სივრცეში. პრინციპულად არავითარი განსხვავება, ასეთ მანქანასა და დედამიწას შორის, არ არის.

— სრული ჭეშმარიტებაა! — საჩქაროდ დაუდასტურა კამარელმა.

— რაც შეეხება იმ არაჩვეულებრივ ძალის მარაგს, რომელიც საჭიროა ესოდენ დიდი ეფექტის მისაღებად, უნდა ვთქვა გადაჭრით, რომ თანამედროვე მეცნიერება უკვე მიაღწა ამ ძალის საიდუმლო კარებს.

— თქვენ გულისხმობთ ატომის შინა ენერგიას, — სიტყვა მიაგება კამარელმა.

— დიას, ატომის შინა ენერგიის გათავისუფლებით შესაძლებელი გახდება დედამიწის მოტორად გადაქცევა. ამ შემთხვევაში ჩვენი მიზნებისათვის საჭირო იქნება 17 კილოგრამი ურანის სრული ენერგია, არც მეტი, არც ნაკლები.

— ვთქვათ, ყველაფერი ეს შესაძლოა, — დაეთანხმა კამარელი, — მაგრამ თქვენვე აკი ამბობთ, რომ თანამედროვე მეცნიერება ამ უსაზღვრო ენერგიის რეზერვუარის კარებთან დგას მხოლოდ და ჯერ შიგ ვერავინ შესულა! რა საფუძველი გაქვთ, იფიქროთ, რომ შვიდი თვის ვადაში მეცნიერება არაჩვეულებრივ ძალას გამოიჩინებს და იერიშით აიღებს ამ დარკინულ ციხეს? მეტადრე ახლა, როცა კულტურის მაჯისცემა ასე მინელებულია საშინელი კატასტროფის მოლოდინში.

ვაისმანი ადგა და დაფიქრებულმა თათხში სიარული დაიწყო.

— თქვენ მართალი ხართ: კაცობრიობა ამჟამად უიმედო მდგომარეობაშია, მას სჭირდება გარეშე დახმარება.

კამარელი ჩვეული იყო ვაისმანისაგან ყოველგვარ მოულოდნელობებს, მაგრამ ეს ნამეტანი იყო.

— კარგად ვერ გავიგონე, რა სჭირდება? — ჰკითხა და თვალი ააყოლა ფანჯრისაკენ მიმავალ ვაისმანს.

ვაისმანი უცებ შემობრუნდა კამარელისაკენ და შუა ოთახში გაჩერდა. ხელები შარვლის ჯიბეებში ჩაიწყო და თავი ზურვისაკენ გადახარა. თითქო სათვალეს ქვემოდან უნდა შეხედოს კამარელსო. ერთ წუთს ისე იდგა, შემდეგ, თითქო პირიდან სიტყვების ნაცვლად ადუღებულ ლითონს აფურთხებდნო, ხაზგასმით გაიმეორა:

— დედა მიწას სჭირდება გარეშე ძალის დახმარება!

კამარელს თვალეებში შიგნიდან ნიაღვარივით მოაწვა რაღაც. ხელები აიფარა თვალეებზე და იდაყვებით მაგიდას დაეყრდნო.

დიდი ნებისყოფით საგანგებოდ დაჩრდილული და მოფარდული ეკრანი ისევ აენტო და თითქო მივიწყებული მარსელი ქალის სახე მოულოდნელად აიმართა კამარელის წინ. საკვირველია, როგორ შეძლო ამდენ ხანს ეკრანისათვის თვალის არიდება! გული უნდა ქცეულიყო ფერფლად, რომ დაეფარა შიგ ჩაზავებული სიყვარულის ღველფი და ჩრდილით დაებურა უსაზღვროების ფანჯრიდან შემოჭრილი საყვარელი ქალის ძვირფასი სახე. საბედისწერო პემანის შემდეგ ერთხელაც არ მიჰკარებია კამარელი ჯადოსნურ ეკრანს და ყოველ ღონეს ხმარობდა, დავიწყებოდა განუხორციელებელი ოცნების მაცდური ჩვენება. რა საჭირო იყო სულის ჯამბაზური ვარჯიში, როცა წინდაწინვე ცხადი იყო მისი უაზრობა? კამარელის სიყვარულის რომანტიკა მისტიკურ საბურველს ეფარებოდა და ელექტრონით შთაგონებულ მეცნიერს აბრაზებდა ეს მოულოდნელი გადახრა. რა მოუქნელი და გულუბრყვილო გამოდგა ადამიანის ფსიქიკა! შეცდომებით გამოწვეულ სულის მოძრაობას, მიმართულებას ვერ შეუცვლიდა შეცდომის გამომჟღავნების შემდგომაც! თავიდანვე რომ სცოდნოდა, ეკრანის სარკიდან მარსელი ქალი იცქირებოდა, მისი გული გამოიჩინდა თავდაცვის უნარს და სიყვარულით არ მოიწამლებოდა. ქვეყნის დაღუპვის მოახლოებულ გრგვინვას დროზე რომ არ დაეძლია კამარელის გულში ახმაურებული მუსიკა, ვინ იცის შესძლებდა თუ არა იგი მომხიბვლელი ძახილის პასუხად ვაჟკაცურ დუმილს... ახლა კი, როცა ვაისმანი ისევ უფსკრულს

იქით იხედება, კამარელს ელდანაკრავივით უვლის სსრკ-ში, გულში დამარხული სიყვარულის სხივი. ხომ შეიძლება ეკრანის საშუალებით დახმარების მიღება „გარეშე ძალთაგან“? აკი ვაისმანმა იქიდან მიიღო ეკრანის გაუმჯობესების გასაოცარი ინსტრუქცია? მაგრამ განა სასიხარულოა ეს ამბავი? შესაძლოა ეკრანმა ააშოროს დედამიწას საშინელი ხიფათი, მაგრამ ამით ხომ უფრო ახმაურდება დაუძლეველი სიყვარულის მიყუჩებული მუსიკა?

— რატომ ჩაფიქრდით? — ხანჯალივით გაჰკვეთა ვაისმანმა კამარელის ფიქრთა დენა.

კამარელი ფიქრებისაგან გამოერკვა. წამოდგა, თვალები მოიფშვინია და ნამძინარევივით დაბარბაცდა.

— მე სულ დამავიწყდა თქვენი ეკრანი, — ჩაილაპარაკა გაზარული ხმით. — რა თქმა უნდა, შესაძლოა იქიდან დახმარების მიღება.

— კარგად ვიცი, რატომ დაივიწყეთ თქვენ ეკრანი, — თქვა ვაისმანმა და წამოდგა.

კამარელს მოეჩვენა, რომ შავ სათვალეში ბორბოტმა ალმა იელვა.

— გარწმუნებთ, ამისათვის საფუძველი არ გქონდათ, — დაუმატა ვაისმანმა. — ხვალ ამაში თქვენც დარწმუნდებით. ახლა წავალ, ხვალ დილით 10 საათზე ეკრანთან გელით.

და ვაისმანი ოთახიდან გავიდა.

გაბრუებული კამარელი დიდხანს იდგა შუა ოთახში გაქვავებულივით.

ტელეფონის ზარმა გამოარკვია.

ქუდი დაიხურა და გარეთ გავიდა.

მთელი დღე რეტდასხმულივით დაბორიანდებდა ქალაქში და შინ გვიან დაბრუნდა.

შევიდა კაბინეტში და სავარძელში ჩაიკეცა...

* * *

რას უქადის კიდევ ახალს და გაუგონარს ეს დაუცნობელი ჯადოქადრი? კიდევ რა საოცრება მთელის ხვალ სხვა ქვეყნის შუქით განათებულ ეკრანთან, ამ უსაზღვროების ღია თვალთან?

კამარელის თავში ათასი ფიქრი სცვლის ერთიმეორეს, თოვლის ფანტელებივით აფორიაქებული. დიდი წვალეებითა და გულმოდგინებით მიხერგილი გრძნობა ამსხვრევს ყველა დაბრკოლებას, ცეცხლის სვეტად დგას და ანათებს კამარელის სულის სამყაროს ყოველ კუთხეს. ერთი სახე ბატონობს სხვა ყველა სახეთა შორის და ეს არის მარსელი ქალი.

კამარელი ცდილობს მოიკრიბოს მთელი ძალა, შთაავონოს თავის თავს ვაჟკაცური გამძლეობა და თავგანწირვა. მართლა და როგორ უნდა დააბას პირუტყვივით უმიზნო სიყვარულის ბაგაზე. რაღაც რადიომოჩვენებამ ბრძოლაში გააკაჟებული მეცნიერი? რამ ჩაუქრო საღი მოსაზრების უნარი და როგორ ვერ დათრგუნა ყოველგვარ აზრსა და შინაარსს მოკლებული გრძნობის ბავშვური ჟინიანობა.

და კამარელი ათასნაირად ასაბუთებს საკუთარი გრძნობის უსუსურობას. ის ხომ ბავშვი არ არის, ან გამოყვეყნებული მეოცნებე, რომ აჰყვეს ავადმყოფურ გულისთქმას? რას უქადის მას ეს სიყვარული? — ცის ღია კარში დაუსრულებელ ჭვრიტინს. აი, სად ხდება სასაცილო „შორით ელვა, შორით დაგვა“! თდესმე, ვინ იცის, იქნება მოგვარდეს პლანეტათა შორის მიმოსვლის პრობლემა. მაგრამ დღეს გარდაუვალი უფსკრულის შავი დუმილია მათ შორის. მას უნდა ახსოვდეს თავისი მოვალეობა ქვეყნის წინაშე, მეტადრე ახლა, როცა გამოჩნდა კაცობრიობის გადარჩენის იმედი.

არა, კამარელი კიდევ უჩვენებს ქვეყანას, რომ არ გაბზარულა ჯერ მისი მოქალაქეობის ჯავშანი. კიდევ სჩქეფს მის ძარღვებში რევოლუციით აღუღებული სისხლი და მას შესწევს ღონე მკერდიდან ამოიგლიჯოს გული, თუ ასეთ დროს ის ყველაფერს დაივიწყებს და საკუთარ ბედნიერებაზე არ დაიწყებს უაზრო ოცნებას.

კამარელი ნელ-ნელა მშვიდდება.

ქარი ჩადგა და ფიქრთა კორიანტელი თანდათან თოვლივით დაეშვა.

კამარელს ეძინება. სავარძლის სახელურზე თავს დადებს და ღრმად ამოისუნთქავს. თანდათან ბურუსში იძირება გონება, მხოლოდ შორიდან მოჩანს განათებული ეკრანი და ძლივს გასაგონად ისმის მარსელი ქალის მელოდიური ღულუნი: „Sanor den obra, ven gara obran, sanoren largo“...

მიუხედავად სავარძელში უხერხული წოლისა, კამარელს მთელი ღამე კარგად ეძინა და დილით ხალისიან გუნებაზე ადგა. სჯეროდა, რომ წუხანდელი სულიერი მღელვარება ძლეულ იქნა და ბრძოლისათვის ფრიად მომზადებული იყო.

თითქო ბინდი შემოეცალა მოჯადოებულ თვალებს და შვიდი თვის კოშმარული ძილის შემდეგ პირველად დაინახა გარემო — ქვეყანა ჩვეულებრივ სინათლეში.

ათ საათამდე კიდევ დიდი დრო იყო და დილის მზიანი სუფთა ჰაერი გარეთ იწვევდა.

მადიანად ისაუბრა და ქუჩაში გავიდა.

კარებთან იდგა მზის სხივებზე შავ სოჭოსავით მოლაპლაპე ავტომანქანა.

— დიდუბისკენ! — ესროლა შოფერს და მანქანაში ჩაჯდა.

ლექტარგინით სულჩადგმული ავტომანქანა მერცხალივით მისრიალებდა აჟრიალებულ ქუჩაში, მსუბუქი, უხმო და ელასტიური.

რუსთაველის გამზირზე ზარის დაუცხრომელი წკრიალით დაჰქროდნენ უმავთულო ტრამვაის უბიგელო რონოდები. ლექტარგინს სავსებით დაეპყრო ქუჩის მოძრაობა. აღარსად ჩანდა ტრამვაის, განათების და ტელეფონის უამრავი ბოძი და მავთულები, რითაც თობბას ქსელივით იყო დახლართული წინათ ქუჩები. მტკვარზე თეთრი გედებივით დასცურავდნენ წითელი დროშის იალქნიანი სამგზავრო და საბარგო მოტორიანი თეთრი ნავეები. ვერის ხიდიდან აღარ მოჩანდა ძველი ელსადგურის მხრწოლავი საკვამური, სადგური მოეხსნათ და იქ ახლა დიდი ხუთსართულიანი სახლი შენდებოდა. პლენანოვის ვიწრო და სწორი გამზირი, უმავთულო და უბოძო, უფრო განიერი და ნათელი ჩანდა.

დიდუბეში კამარელმა დაათვალიერა ახალი აეროდრომი. უკვე მიეღოთ ახლად აგებული უზარმაზარი საჰაერო ხომალდის ნაწილები და ამჟამად მუშაობა სწარმოებდა ხომალდის მოსაწყობად. ორსართულიანი გემის მსგავსი თვითმფრინავი თეთრი გველემაპივით იწვა შუა ეზოში ხარაჩოების მოაჯირით შემოსაღატული.

კამარელმა საჰაერო ხომალდის კედლის თეთრ ფონზე შო-
ნ. ალ. აბაშელი, ივ. ყოფიანი

რიდანვე შენიშნა შავი წარწერა: „გედა“ ეს სახელწოდება იყავა ისმანის თხოვნით მიეცა ხომალდს. ისეთი მოწიწებით და სიფრთხილით სთხოვა ამის შესახებ ვაისმანმა, რომ კამარელმა უარი ვერ უთხრა, თუმცა მას სულ სხვა სახელი ჰქონდა მისთვის განზრახული. ვერც გამოთქითხა, თუ რას ნიშნავდა ეს სახელი, ვინაიდან შეატყო, რომ ვაისმანი ყოველმხრივ ცდილობდა თავი აერიდებია ყოველგვარი შეკითხვებისათვის.

თვითმფრინავს ჰქონდა თხუთმეტი პროპელერი: ცხრა — ჰორიზონტალურ ღერძზე, სამ წყებად — მკერდზე, ექვსიც, ორ წყებად — ვერტიკალზე, ხომალდის შუა ნაწილზე, ბაქანს ზემოთ. მექანიზმი ლეტარგინის გამოყენებაზე იყო დამყარებული: ჰაერივით ადვილად მისაწვდომმა ენერგიამ საშუალება მისცა კამარელს აეგო ისეთი მანქანა, რომ თითქმის სავსებით ჰადაჭრილიყო საჰაერო მიმოსვლის ძნელი და რთული პრობლემები. „გედას“ უნდა შესძლებოდა ვერტიკალურად აფრენაც და ძირს დაშვებაც საჭირო სიჩქარით, აგრეთვე ჰაერში გაჩერებაც ყოველგვარ სიმაღლეზე.

— „გედა“ ორი თვის წინათ უნდა ყოფილიყო მზად, მაგრამ მსოფლიო პანიკის უიმედო სულიერი განწყობილება აჭაც შემოიჭრა და მთადუნა მშენებლობის ტემპი. მუშაობას სათანადოდ ეკარგებოდა პერსპექტივა და იშრიტებოდა შრომის ხალისი, რაც კეთდებოდა, ისიც უფრო ინერციის შედეგი იყო, ვიდრე ცოცხალი თაოსნობისა.

კამარელს შეეგება ახალგაზრდა ინჟინერ-პილოტი შავარდნაძე, რომელსაც მინდობილი ჰქონდა „გედას“ მშენებლობის ხელმძღვანელობა.

— შავარდენო! გაფრენას როდის ვაპირებთ? — ღიმილით მიესალმა კამარელი.

— „გედა“ ჯერ მხოლოდ ბარტყია შავარდენის, ერთ თვეში ფრთები წამოეზრდება და გაფრენასაც შესძლებს, — მიუგო მან კამარელს და სიყვარულით გადახედა ხარაჩოში ჩასმულ „გედას“ თეთრ ტანს.

ჰაერისა და მზისაგან დაჟანგული პირისახე, სწორი ცხვირი და მაღალი, თღნავ დაქანებული შუბლი თითქო ჰაერის გასაკეთად იყო ჩამოსხმული. ლურჯ თვალებში თითქო ცის ორი ნატეხი ჰქონდა ჩასმული, ელვის ნაპერწკლებით დაცხრილული. ახალგაზრდა ბაკური სწორედ ცაში სანავარდოდ იყო გა-

ჩენილი და კამარელმაც მიტომ აირჩია ის თავის თანაშემწედ, როგორც „გედას“ მომავალმა კაპიტანმა.

დაათვალიერეს თვითმფრინავის შინაგანი მოწყობილობა. ასი თონადგილიანი კაბინა მზად იყო, ორმოცდაათ-ორმოცდაათი ორივე მხარეზე. დარბაზი ჯერ არ იყო მორთული. ტალანში ეწყო ელექტროაბაზანის და სამზარეულოს მოწყობილობა.

— რა მდგომარეობაშია სამანქანო განყოფილება? — იკითხა კამარელმა.

— ერთ კვირაში გაიმართება, — მიუვო ბაკურმა და შეუძღვა კამარელს თვითმფრინავის წინა ნაწილში აგებულ ბროლის კედლებიან ოთახში. მარჯვნივ და მარცხნივ ორი უზარმაზარი თვალივით გამობურთულიყო ორი ბროლის თვალი, სადაც უნდა მოთავსებულიყო სხვადასხვა აპარატი.

— სწორედ თვალებსა ჰგავს, — შენიშნა ბაკურმა. — წარმოდგენილი მაქვს, რა საუცხოო სანახავი იქნება ცაში აფრენილი „გედა“ ღამით, როცა ამ ვეება თვალებს ელექტრონით ააბრიალებს. მერე ამოიოხრა და დაუმატა:

— ცოდვა არ არის, ამ დასაქცევ დედამიწასთან ერთად ეს საოცარი ქმნილებაც დაიღუბოს!

კამარელმა საათს დახედა. ათს ათი წუთი უკლდა.

— ვინ იცის, იქნებ დედამიწამ კიდევ დიდხანს იქროლოს სივრცეში და მასთან ერთად „გედამაც“.

— როგორ? — გაიკვირვა ბაკურმა.

— არის იმედის შუქი, ცის უხილავი ფანჯრიდან შემოჭრილი.

— ეჰე! თქვენც ცის კარის გახსნას ელით? — ნადვლიანი ღიმილით მოუჭრა ბაკურმა.

— ცის კარი უკვე გაიხსნა და ათი წუთის შემდეგ ანგელოზიც გამოჩნდება. მეც ახლა იქ უნდა გავეშურო, რათა ყურადღებით მოვისმინო ანგელოზის დარიგება.

კამარელი გამოემშვიდობა ბაკურს და მანქანისაკენ გასწია.

ბაკურს არ გაკვირვებია კამარელის ხუმრობა, მას მხოლოდ შეშურდა მისი ხალისიანი გუნება, სიცილის წკრიალით რომ ავსებს საშინელი მოლადინის ბნელ განცდებს.

ათი საათი შესრულდა და კამარელიც შინ დაბრუნდა.

განგებ შეიგვიანა კაბინეტში რამდენიმე წუთით: რაც უფრო უზნლოვდებოდა ეკრანს, მღელვარება თანდათან ძლიერდებოდა, გული დაჭრილი არწივივით ფართხალებდა და თვალებში იდგა ნათელი ნისლი.

დივანზე წამოწვა და აბგერებულ გულზე ხელი დაიდო. რამდენად უძლური ყოფილა ადამიანის საქები ნებისყოფა სულის ფარულ ძალთა შეუპოვარი იერიშის წინაშე! მცირე რამ ნაფოტი, ზღვის დაუდგრომელ ტალღებში. წელანდელი გაბედული ქადილი უკვალოდ გაქრა და კამარელი გრძნობს, რომ სამარცხვინოდ გაიბზარა მისი გამძლეობის ჯავშანი, რომ მის ძარღვებში რევოლუციის ადუღებული სისხლის ნაცვლად სჩქეფს უიმედო მიჯნურის ნაღვლიანი ცრემლი და მას არ შესწევს ღონე მკერდიდან ამოგლიჯოს გული. ასეთ დროს რომ ყველაფერს ივიწყებს და საკუთარ ბედნიერებაზე უაზროდ თცნებობს...

წამოდგა და ლასლასით გაემართა ლაბორატორიისაკენ: გლადიატორი გადიოდა ბრძოლის არენაზე, სიყვარულის საშინელი მხეცის წინააღმდეგ, უიარალო, უძლური და შინაგანად უკვე დამარცხებული.

ვაისმანი მაგიდასთან იჯდა და წერდა.

— კარგია, მოხვედით, — რვეული უჯრაში ჩადო და წამოდგა, — იმედს ვკარგავდი, ნახევარი საათია გიცდით!

კამარელმა საათს დახედა, თერთმეტის ნახევარი იყო.

გაუკვირდა, ნუთუ, კაბინეტში რამდენიმე წუთის ნაცვლად ნახევარი საათი დაჰყო?

— მაპატიეთ! — მოიბოდიშა კამარელმა. — დიდუბეში ვიყავი და...

— „გედა“ როგორ არის? — გააწყვეტინა სიტყვა ვაისმანმა.

— ერთ თვეში მზად იქნება.

— სამი კვირით დაგვაგვიანდა.

— როგორ?

— ეს არის ცნობა მივიღე, რომ ერთ კავშირში შეიკვრება თბილის-მოსკოვის ხაზი ლეტარგინის ზონებით საჰაერო მიმოსვლისათვის.

— ზონებსაც დაგვიანებია, — შენიშნა კამარელმა.

— „გედას“ უფრო დააგვიანდა, მაგრამ არაფერია, დაკარგულ დროს მალე ავინაზღაურებთ, — და ვაისმანმა ხელი წაავლო ეკრანის ფარდის ზონარს.

— ასლა თქვენს მეგობარ ქალს გამოეუძახათო იმედი მაქვს ეს შეხვედრა უფრო მნიშვნელოვანი იქნება, ვიდრე წინანდელი შემთხვევითი და უნებური პაემანი, — ამ სიტყვებთან ერთად ვაისმანმა ფარდა გასწია და ეკრანი გამოაჩინა.

კამარელს ცოტა ეხამუშა ვაისმანის მბრძანებლური კილო.

„ხომ არაფერი მოხდა ჩემს აქ მოსვლამდე? — გაიფიქრა და ეკრანს მიუახლოვდა, — ან იქნებ დადგა დრო, როცა ნილაბი საჭირო აღარ არის“...

— თქვენ მართალი ხართ, — მოულოდნელად მიახალა ვაისმანმა, — ნილაბი უკვე საჭირო აღარ არის, მაგრამ მე მინდა ამ ფერისცვალებას დაესწროს შორეული ქალწული, — ვაისმანმა გააღო ეკრანის ყუთი და დარეკა.

კამარელს გააჟრჟოლა. რამდენიმეჯერ ჰქონდა შენიშნული, რომ ვაისმანი მის აზრს კითხულობდა, მაგრამ ასე აშკარად და მოურიდებლად ნადირობა მის ფარულ გულისთქმაზე გაუგებარი იყო და აუტანელი.

— თქვენ ჩემს აზრს კითხულობთ! — მოუფიქრებლად შესძახა გაფითრებულმა კამარელმა.

— ნუ გაგიკვირდებათ, — წყნარად მიუგო ვაისმანმა, — აზრი თავისთავად ძნელად ასახსნელი რამ არის, მაგრამ მისი ფიზიკური მოვლენა ისეთივე ბუნებრივ კანონებს ემყარება, როგორც ყოველგვარი ელექტრომაგნიტური სხივისნობა.

— ნუთუ ყოველთვის კითხულობდით ჩემს აზრს? — ჰკითხა კამარელმა და წყრომით სავსე თვალები მიაპყრო ვაისმანს.

— როცა საჭიროდ ვცნობდი! — მიუგო ვაისმანმა.

კამარელი გაბრაზდა.

— მე უკვე აღარ ვიცი, ვინა ხართ ან რა მიზნით გადამეკიდეთ! მაგრამ უნდა მოგახსენოთ, რომ ჩვენი წრისა და კულტურის ადამიანისათვის სათაკილოა სხვის გულისთქმაში სელის ფათური.

ვაისმანმა ოდნავ შეარბილა კილო.

— ნუ გეწყინებათ. არასოდეს ბოროტად არ გამომიყენებია ჩემი „გულთმისნობა“.

— არც სიკეთეა მოსალოდნელი ამგვარი თავდასხმისაგან!

— მე რომ თქვენი ფარული განზრახვა არ წამეკითხა, — განაგრძობდა ვაისმანი, — შარშან, 11 სექტემბერს, ამ ეკრანთან ხიფათი რომ შეგემთხვათ, არავინ გეყოლებოდათ მშველელი და ვინ იცის რა მოგივიდოდათ! — და დაუმატა, — თქვენს მეგობარ ქალსაც შეაწუხებდით!

კამარელმა იგრძნო საშინელი უხერხულობა. მთელი წლის განმავლობაში იგი ტყვედ ჰყოლია ვიღაც ჯადოქარს, ყოველი მისი ფიქრი და ფარული განზრახვა გაშლილი წაგნივით ედო წინ ამ გამოუცნობ პიროვნებას! ისეთმა გრძნობამ შეიპყრო თითქო შიშველი მიდიოდა ხალხით სავსე ქუჩაზე, ან ქურდობაში დაეჭიროს ვისმეს. იყო რაღაც შეურაცხყოფელი და სამარცხვინო იმაში, რომ შუშასავით გამჭვივალე და დაუფარავი იდგა ამ კაცის წინაშე და არ ჰქონდა თავდაცვის არავითარი საშუალება.

ვაისმანი დივანზე დაჯდა.

— დავსხდეთ, — უთხრა კამარელს, — კარგა ხანს მოგვისდება ლოდინი, სანამ ჩვენი მეზობელი ქალი ფანჯარას გამოაღებდეს.

კამარელმა ეკრანს შესედა: შავი დაფა ვრანიტივით კრიალებდა.

ისიც დაჯდა თვალური სავარძლის მეორე კუთხეში, ვაისმანის პირდაპირ.

— იქნება არც გამოჩნდეს.

ვაისმანმა საათს დახედა და თქვა:

— ოცდახუთი წუთის შემდეგ გამოჩნდება.

— საიდან იცით ეს? — შეეკითხა კამარელი.

— გამოვიანგარიშე.

— როგორ?

— ნუ დაგავიწყდებათ, რომ ამჟამად მარსი ძალიან დაშორებულია დედამიწას, იგი იმყოფება მზის იქით, ცოტა მხარმარცხნივ ჩვენგან 350 მილიონ კილომეტრის მანძილზე. სხივა ამ გზას აქეთ და იქით გაივლის 39 წუთის განმავლობაში. 14 წუთია რაც დავრეკე. მაშასადამე, 25 წუთის შემდეგ ფანჯარა გაიღება.

— კამარელი ჩაფიქრდა.

— ანგარიში სწორია, მაგრამ შეიძლება ფანჯარა მაინც არ გაიღოს.

— რატომ?

— ხომ შესაძლოა ქალი ამ წუთს არ იყოს ეკრანთან?

— უთუოდ იქნება.

— საიდან იცით? — არ მოეშვა კამარელი.

— წინასწარ ვარ შეთანხმებული.

კამარელს გულში ნემსმა უჩხვლიტა.

— როგორც ჩანს, თქვენ ხშირად მართავთ პაემანს ამ ეკრანთან!

— კვირაში ორჯერ, სისტემატურად!

კამარელმა იგრძნო რაღაც ეჭვის მაგვარი, მაგრამ იმ წამსვე წარმოუდგა ამ გრძნობის სრული უადგილობა და გულში გაეცინა: სასაცილოა დედამიწაზე ორი ინჟინრის მამლაყინწური ქიშობა მარსელი ქალის სიყვარულისათვის! იმდენად მიუწვდომელია ეს ქალი ორივესათვის, რომ იგი ღებულობს წმინდა აბსტრაქციას, განყენებული იდეის სახეს.

კამარელმა ეს კარგად იცოდა, მაგრამ ამ ქალზე ფიქრის დროს მუდამ განიცდიდა რაღაც შეუკავებელ მღელვარებას.

— უნდა ვიფიქროთ, — ოდნავ გესლნარევი ღიმილით წარმოთქვა კამარელმა, — რომ ამ სისტემატურ შეხვედრას ჰქონდა ღირსეული საბაბი.

— სრული სიმართლეა, — დაუდასტურა ვაისმანმა.

— და ნაყოფიერი შედეგიც!

— უთუოდ!

— რამდენადაც ვხვდები, დღესაც იმავე საბაბმა მოგვიყვანა აქ!

— სწორედ!

— მაშასადამე, საფიქრალია აგრეთვე, რომ ჩვენთვის ამჟამად საინტერესო კითხვის პასუხიცა გაქვთ.

— მაქვს!

კამარელს ეწყინა. ვაისმანის შავ სათვალეში დამცინავი ღიმილის კრთომა მოეჩვენა.

— მაშ, რა საჭირო იყო დღევანდელი სეანსი? — იკითხა წყრომით.

— რომ თქვენც იცოდეთ!

— თქვენ ვერ მეტყოდით?

— მე მინდა, თქვენც იმ თასიდან სვათ სიბრძნე, საიდანაც მე ვივებე!

ჩამოვარდა სიჩუმე.

დივანზე ნახევრად წამოწოლილი ვაისმანი თავის განუყრელ რუხ ფრენჩში გამოწყებოდა, ეკრანის კუთხეს მისჩერებოდა. ოდნავ შესამჩნევად თავს რიტმულად აქნევდა, თითქო რაღაცას ჩუმად ითვლისო, და პატარა მრგვალ მაგიდაზე ნერვულად ათამაშებდა მოუსვენარ თითებს.

კამარელი გახვევებუღივით იჯდა, თავი დივანის რბილ ზურგზე მიესვენებია და ატლასივით სუფთად გაპარსული ლოყები მღელვარებისაგან გაფითრებოდა.

ლაბორატორიაში იდგა მოლოდინით დატვირთული მყუდროება.

სიჩუმე დაარღვია კამარელმა.

— გუშინ რომ მითხარით, კარგად ვიცი, რატომ დაივიწყეთ ეკრანით, რას გულისხმობდით ამ სიტყვებში.

— მე ვიცი, რომ თქვენ განგებ გაუბრძოდით ეკრანს.

— ალბათ ისიც იცით, რა მიზეზით?

— ვიცი!

კამარელი არ მოელოდა ასეთ გადაჭრილ პასუხს, თუმცა ახლა უკვე გრძნობდა, რომ შეცდა; არ უნდა მიეცა ამგვარი შეკითხვა. საჩქაროდ აუხვია გვერდი საშიშარ დიალოგს და საუბარი სხვა საგანზე გადაიტანა, რადგან არც განუმება ვარგოდა.

— კარგი, ამას თავი დავანებოთ. სთქვით, პირდაპირ გაქვთ თუ არა იმედი, რომ კატასტროფას თავს დავაღწევთ?

— თქვენ?

— მე რა?

— თქვენ გაქვთ თუ არა იმედი?

— იმედს საფუძველი სჭირია, რაც მე არ გამაჩნია.

— ეკრანი არ კმარა საფუძველად?

— ეკრანი ჩემთვის გაუგებარი წიგნია, რომლის ავტორი თქვენ ხართ!

ვაისმანი არ განძრეულა, თითების თამაშიც შეაჩერა და ისე უთხრა კამარელს:

— ეკრანის ნამდვილი ავტორი თქვენ ხართ!

— რანაირად? — გაუკვირდა კამარელს.

— თქვენ გიყვართ მარსელი ქალი.

გული ყუმბარასავით გასკდა და კამარელი უცრად კვამილს დასაღწია და ალში ჩაიძირა. თავზე თითქო მდულარე გადაესხა. ხომ იცოდა, რომ ვაისმანი მის აზრებს კითხულობდა? უნდა მორიდებოდა შეკითხვებს. რატომ არ იცოდა, რომ ისეთი მძლავრი სულიერი ქარიშხალი, რამაც კინაღამ დაწეწა მისი სულის სამყარო, არ გამოეპარებოდა ამ გულთმისანს? უთუოდ საშიშ ადამიანთან აქვს საქმე. ვინ იცის, შეიძლება თუ არა ამ ჯადოქარის რჩევას დაენდოს კაცობრიობა? იქნება უარეს რამეს უქადის დედამიწას ქვეყნის აღსასრულის ეს ავყია წინამორბედი! არავინ იცის, რა მიზანი აქვს მის საიდუმლო კავშირს მარსთან, რა ჯოჯოხეთურ გეგმას ამზადებს ეს ბოროტი სული..

— კეთილი სული! — ისევ მოულოდნელად დაარღვია კამარელის ფიქრთა დენა ვაისმანმა.

კამარელი შიშმა აიტანა. ეს რა სატანას გადაეკიდა? სად დაემალოს ამ საშინელებას? რა ჯავშანი დაიფარავს მის გონებას ამ საკვირველი ადამიანის უხილავი მახვილისაგან?

კეთილი სული! — გაიმეორა ვაისმანმა და წამოდგა. — რა საფუძველი გაქვთ ამგვარი ეჭვებისათვის? განა საკმაო საბუთი არ მოგეცით ჩემი კეთილგანწყობილების დამამტკიცებლად? მე თქვენ დაგახმარეთ ჩემი შემოქმედება და ლეტარგინის უშრეტი ალით ავაძგერე თქვენი ქვეყნის რკინის გული! მე თქვენ დაგაყენეთ სიბრძნის ღია კართან და ცოდნის შუქი ჩავღვარე თქვენს გონებაში! მე გავანათე ბნელით მოსილი აუცილებლობა, რომ უფსკრულში გადაგჩეხო მთანლოებული სიკვდილი! მე თქვენთან მოვედი სიკეთით დატვირთული, დამეხმარეთ, რომ თქვენს სალაროში ჩავაწყო ძვირფასი განძი, რაც თქვენთვის წრფელი გულით მომიტანია.

— მეტი აღარ შემიძლია! — შეევედრა კამარელი. — მოხსენით საიდუმლოს უკანასკნელი საბურველი.

— დამშვიდდით, ნუ ღელავთ! — უთხრა ვაისმანმა. — იქონიეთ მოთმინება. საცაა თქვენი მეგობარიც დარეკავს.

— დავიღალე! ყველაფერს აქვს დასასრული!...

— მეტი რწმენა და გამძლეობაა საჭირო.

— ძნელია ბნელში სიარული! ოღონდ განათდეს და დავინახოთ, უხილავი მტრის არ მეშინია.

— სად არის შთაგონებისა და შემოქმედების ცეცხლი?

— ვიწვი ამ ცეცხლში, ფერფლილა დაკრძი.

— არ გახარებთ ბედთან ბრძოლა და გამარჯვების მოლოდინი?

— დავიდალე! — გაიმეორა ღონემიხდილმა კამარელმა.

— სიყვარული მოგცემთ ძალას.

— თჰ, სიყვარულო! — ამოიოხრა კამარელმა. — ბედი დამცინის საშინლად. ჩემი სიყვარული საბედისწეროა და განუსორციელებელი!

— სიყვარულისა და ბრძოლის კავშირი უძლეველია.

— დავიდალე!..

ვაისმანმა საათს დახედა:

— აბა, შეხედეთ ეკრანს! ვერა ხედავთ, როგორ სცემს დაბინდულ ჩარჩოზე შორეული ელვარების ალიონი? არ გესმით მიუვალ სივრცეში ახმაურებული ეტლის უცნაური გუგუნინი? მოჰქრის თქვენი სატრფო და თვით ერთსს მიუცია მისთვის ფრთები! გახსენით გული სიყვარულისათვის და იფხიზლეთ: მოჰქრის რძალი სხივოსანი. ჯერ არავის გადაულახავს ესოდენ შორი მანძილი გულის სწორთან შესახვედრად. არც ერთი მიჯნური არ გამოფრენილა სანატრელ პაემანზე ასეთი სისწრაფით. მოჰქრის თქვენი სატრფო სხივების ეტლზე მკვდარი, წამში სამასი ათასი კილომეტრის სიჩქარით! ცხრამეტ წუთში მან გადაანათა 350 მილიონ კილომეტრიანი სივრცე და საცაა, უჩინარ ელვითა და გრგვინვით შემოსილი, შემოანგრევს დედამიწის ლაჟვარდ სფეროს. აჰა! მოასკდა ზეცას აქაფებულ სხივთა ღვარი და ჰაერში სცვივა ბრწყინვალე თალის ნამსხვრევები. შეხედეთ ეკრანის ნაპირებს! ვარდისფერი ალი მოადგა ჩარჩოებს და უკვე ისმის გაქანებული სხივების წკრიალი. მოფრინდა რძალი ზენაარი!

და უკანასკნელ სიტყვებთან ერთად ზარმა დაიწკრიალა და ეკრანი აინთო.

გამოჩნდა მარსელი ქალი თეთრი აბრეშუმის ნათელი ნისლით მოსილი.

კამარელის გულში მზე ამოვარდა და გაფანტა უიმედობის ბურუსი.

წამოდგა და ჰაერთან ერთად ღრმად ჩაისუნთქა ეკრანიდან მოვარდნილი სინათლე და სიყვარული.

ვაისმანმა ტელეფონის ორმაგი მილი თავზე წამოიკრა და კამარელსაც მიაწოდა.

კამარელს იმავ წამს მოესმა ქალის ნაცნობი ხმა და განცვიფრდა: ქალი ლაპარაკობდა ინგლისურად.

— გურგენ კამარელო! სალამი მეგობარს! რად დამივიწყეთ ამდენ ხანს? ნუთუ არ მოგენატრათ ჩემი ნახვა?

გაოცებულმა კამარელმა ძლივს მოახერხა ხმის ამოღება:

— არ ვიცი, თვალი მატყუებს თუ ყური?

— რამ გაგაკვირვათ? — მოესმა ვაისმანის ხმა. — მე შევასწავლე ორიოდე ინგლისური ფრაზა. ქართული კიდეც თქვენ ასწავლეთ, მე ბოდის ვიხდი, არ ვიცი!

— როგორ შეასწავლეთ? თქვენ განა იცით მარსული ენა? ვაისმანმა ამ კითხვას ყურადღება არ მიაქცია.

— ახლა ნება მომეცით, გაგაცნოთ თქვენი უკვე ნაცნობი მეგობარი: გ ე და ნ უ ა ვ ე. მარსის ცენტრალური ობსერვატორიის დირექტორი.

— გედა ნუავე! — გაიმეორა კამარელმა.

— თქვენს შესახებ ყველაფერი იცის, — დაუმატა ვაისმანმა, — რაც მე ვიცოდი — ვუამბე. დანარჩენი თქვენ უოხნართ.

— გედა ნუავე! — კიდეც გაიმეორა კამარელმა, თითქო სურდა საყვარელი ქალის ამიერიდან ძვირფასი სახელის სამუდამოდ დატყვევება.

— ნება მიბოძეთ, მეც გაგაცნოთ ჩემი თავი, — ვაისმანმა სათვალე მოიხსნა. — ესეც ნილაბი, თქვენ რომ მუდამ გაღელვებდათ.

კამარელს ელდა ეცა. ვაისმანის სახე სრულებით გამოიცვალა — საკვირველი გამომეტყველებით ბრწყინავდა ნაცნობი თვალები. თითქო სადღაც ენახა ეს თვალები, მაგრამ ვერ მოეგონა, სად!

უცებ გული შეეკუმშა და მთელ სხეულში დაურბინა თბილმა ჟრუანტელმა. ვაისმანს თვალი მოსწყვიტა და ეკრანზე გადაიტანა.

შეხედა ქალს, შემდეგ ისევ ვაისმანს, და მისთვის ცხადი გახდა, რომ ვაისმანიც იმ ქვეყნიდან იყო მოსული, საიდანაც ეს გასაოცარი ქალი იჭვრიტებოდა.

აფრენილი მტრედების გუნდით აფრთქილდა კამარელის აფორიაქებულ თავში ათასი ფიქრი. იმედი, სიხარული და გან-

ცვიფრება, ყანადთა ბრბოსავით დაესხა შემკრთალ გონებას და დაიპყრო ყველა მისი სიმაგრე. ფანტასტიკური ოცნება სინამდვილედ იქცა.

მოესმა ქალის სიტყვები, ხავერდით რბილი და ვერცხლივით წკრიალა. არსად, არასოდეს ასეთი ინგლისური არ სმენია კამარელს: მკაფიო, ნათელი და ჟღერადი.

— ვაისმანი გაჰყვა თავის სათვალეს, — ამბობდა ქალი, — თქვენთან დგას ახლა ლ ე ნ გ ო რ კ ა რ ო, მარსელი ინჟინერი, ორბენ-ექსპედიციის პირველი ორგანიზატორი.

— ლენგორ კარო! — გაიმეორა კამარელმა და ვაისმანს გაუსწორა თვალები.

ვაისმანმა თავი დაუკრა კამარელს გაცნობის ნიშნად, მოიხსნა ტელეფონი და მაგიდას მიუჯდა.

— ახლა მე თქვენ დაგტოვებთ. ისაუბრეთ, რამდენიც გენებოთ.

გამთაღო მაგიდის უჯრა, ამოიღო პატარა რვეული და მაგიდაზე დადო.

— უეჭველია, მოისურვებთ ყველაფრის ახსნას. ეს არის ჩემი დღიური. წაიკითხეთ და საიდუმლოებასაც უკანასკნელი საბურველი აესდება.

ვაისმანი წამოდგა (უკანასკნელად ვახსენოთ ამ სახელით კარო), დაიხურა ქუდი და ლაბორატორიიდან გავიდა.

კამარელი ეკრანს მიუბრუნდა.

ქალმა გაუღიმა:

— თქვენებურად 11 სექტემბერი იყო.

— მახსოვს!

— ახლა კარგად ხართ?

— კარგად!

— სავარძელმა გიშველათ, თორემ თავს გაიტყენდით. ძალიან შევშინდი მაშინ.

— ეს კი არ მახსოვს, როდის შემოვიდა კარო?

— იმ წუთსვე, კარებთან მდგარიყო.

კამარელი ეკრანს მიეყრდნო, თითქო შიგ შესვლას აპირებდა.

— ვერ მეტყვიოთ ორი სიტყვით, რისთვის გამოგზავნეს კარო დედამიწაზე?

— უმჯობესია კაროს დღიური წაიკითხოთ, — მიუგო ქალმა.

- სამტროდ ხომ არ არის მოსული?
- კაროს დღიური წაიკითხეთ!
- ეს მაინც მითხარით, დაბრუნდება თუ არა კარო მარსზე?
- დაბრუნდება!
- კატასტროფამდე თუ შემდეგ?
- წაიკითხეთ კაროს დღიური და გაიგებთ, რას ფიქრობენ სანორენები.

- ვინ არიან სანორენები?
- მარსელები, მარსის ადამიანები.
- სანორ — მარსს ჰქვია?
- ჰო!
- ობრა რა არის?
- თქვენი პლანეტა, დედამიწა.
- ობრან?
- დედამიწის ადამიანი.
- კარო თქვენი რა არის? — მოულოდნელად ჰკითხა კამარელმა და სახე აეწვა.

- ვერ გავიგე, რას მეკითხებით? — მიუგო ქალმა.
- ძმა არის თქვენი, მეგობარი თუ კოლეგა?
- წაიკითხეთ დღიური, — უთხრა ქალმა და გაიღიმა. კამარელს სახე გაეზადრა.

- მე რა ვარ თქვენი? — ღიმილითვე ჰკითხა ქალმა. კამარელს უკვირდა, როგორ იტევდა გული ამდენ სიხარულს, უნდოდა ეთქვა ისეთი რამ, რაც დაანახვებდა ქალს მისი გულის ბრწყინვალე ზეიმს, მაგრამ საჭირო სიტყვებს ვერ პოულობდა და ბედნიერებისაგან რეტდასხმული მთვრალივით იდგა ეკრანთან.

- გედა ნუავე! — ამის თქმაღა მოახერხა.
- გურგენ კამარელი! — უპასუხა ქალმა.
- გედა! — ჩურჩულებდა კამარელი.
- გურგენ!
- ნუავე!
- კამარელი!... რა არის კამარელი? — ჰკითხა ქალმა.
- გვარი!
- რას ნიშნავს?
- არაფერს... ნუავე!
- თქვენებურად ნიშნავს „ცნრათვალას“.

— რად გეძახიან ასე?

— წაიკითხე კაროს დღიური!

კამარელს დღიურის წასაკითხად სული მისდიოდა, მაგრამ ვერც ეკრანს მოშორებოდა.

— იცით თუ არა, 11 სექტემბერს რატომ დავკარგე გრძნობა? — ჰკითხა კამარელმა და გული აუთრთოლდა: ბევრი რამ იყო დამოკიდებული ამ პასუხზე.

— ვიცი, — მიუგო ქალმა და ეკრანს მიასვენა გაბრწყინებული სახე.

კამარელსა და ქალს შორის იყო მხოლოდ ათი სანტიმეტრის სისქე სარკის მინა. კამარელი ხედავდა ქალის სახის ყოველ დეტალს: ოდნავ ღია ბაგეთაგან გამომკრთალ კბილებს, ცხვირის ვარდისფერ ნესტოებს, დიდი შუქისაგან გადიდებულ თვალებს და შავ აფარფალებულ წამწამებს: გარკვევით ესმოდა ქალის აჩქარებული სუნთქვა, ხედავდა მკერდის მღელვარე მოძრაობას და აღმოდებული ტანისამოსის რჩევას.

გასაოცარი იყო ეს უტყუარი და ხელშესახები სიასლოვე უსაზომო სივრცით დაშორებული ქალის.

ეს იყო ფანტასტიკური პაემანი.

— გედა, მიყვარხარ! — მოულოდნელად წამოსცდა კამარელს.

— მიყვარხარ! — უპასუხა ქალმა და ხელები ფრთებივით გაშალა ეკრანზე.

კამარელმა წუთით თვალები დახუჭა.

მის წინ გაიხსნა დაუღეველი ბნელი სივრცე.

დაინახა, როგორ გადაირბინა მარადიულმა ახალგაზრდობის ამ უკვდავმა სიტყვამ 350 მილიონ კილომეტრიან სივრცის უსინათლო და ცარიელი უფსკრული და სიყვარულის სხივით გადააბა ერთმანეთს ორი დასაბამით დაშორებული ქვეყანა.

გ ე ლ ა ნ შ ა ვ ე

(კ ა რ ო ს დ ლ ი უ რ ი)

ძვირფასო გურგენ! ვიდრე ჩემი დღიურის კითხვას შეუდგებოდეთ, მინდა პატარა განმარტება წავუმძღვარო მას. ცხადია, როცა ამ დღიურს ვწერდი, მე სრულიად არ ვფიქრობდი, რომ ვინმე წაიკითხავდა; ამიტომ იგი, როგორც ყოველი დღიური, რომლის დანიშნულებას შეადგენს მეხსიერებისათვის საჭირო წერტილების აღნუსხვა, იწერებოდა მხოლოდ ავტორისათვის გასაგები, ნახევრად დაშიფრული ენით. მაგრამ გარემოებამ მოითხოვა, რომ ეს დღიური თქვენ წაგვიკითხათ და მეც ავიღე და ვთარგმნე იგი თქვენთვის. თარგმნის დროს მე ვცდილობდი, რამდენადაც ეს ჩემთვის შესაძლებელი იყო, გამეადვილებია დღიურში მოთხრობილ ამბავთა გაგება. ამ მიზნით ბევრი გაუგებარი ადგილი სრულიად გამოვტოვე, ზოგიერთი ადგილი უფრო დეტალურად ავწერე და ზოგან საჭირო შენიშვნები ჩავურთე. ვხედავ, მიზანს საკვებით მაინც ვერ მივაღწიე: გაურკვეველი და ბუნდოვანი ბევრი რამ დარჩა დღიურში. მაგრამ ვფიქრობ, მოვლენათა მთავარი ნასკვი, რამაც მე თქვენს ქვეყანაში მომიყვანა, ნათელი გავხადე თქვენთვის. ყოველ შემთხვევაში მე ბოდიშს მომხდის ინგლისური ენის უცოდინარობა. სიტყვების მეტად მცირე მარაგი არ მაძლევს დიდ გასაქანს.

K-R

P. S. დღიური დათარიღებულია მარსის წელთაღრიცხვით. მოქმედების დედამიწაზე გადმოტანის შემდეგ თარიღიც აქაურია. საჭირო შემთხვევაში მარსის თარიღები შეფარდებულია დედამიწის წელთაღრიცხვასთან.

K-R

CD - 17-9. მეორეჯერ შევხვდი დღეს. შემდეგ წავიკითხე ერთი ძველი წიგნი. გამიკვირდა: რა დიდი განსხვავებაა ძველსა და ახალს შორის და ამავე დროს ზოგი რამ როგორ უცვლელად შენახულა ჩვენში!

დავიცდი. სადღაც, უჩინარ სამყაროში, შუქი მოძრაობს. მოჩანს მხოლოდ ჩრდილი, შუქის ჩრდილი.

დავიცდი, დრო გაივლის, პასუხიც მოვა.

— 17—11. თითქო ჩვეულებრივი შესვედრა იყო, მსგავსი ახალი შუქით განათდა ჩვენი საუბარი.

— შენიშნე თუ არა, რა მშვენიერია ამ საღამოს ობრა? — მკითხა გახარებულმა.

— გვიანლოვდება.

— მე კი არ ვარ მომზადებული, როგორც საჭიროა.

— რა გაკლია? შენი უკანასკნელი რეფრაკტორი ხომ მზად არის?

— მზად არის და შენი დახმარება მჭირია.

— ჩემი? — გამიკვირდა.

— დიას, შენი. რამდენჯერ იყავ ედონზე?*

— ვინ დასთვლის?

— გუანაზე?

— მრავალჯერ.

— ცხადია, ჰაერი არც ერთზე არ არის.

— სამწუხაროდ.

— ამჟამად ჩემი მიზნებისათვის, პირიქით, ეს ფაქტი მეტად სასიხარულოა.

— არ მესმის!

— ჰაერი აბრკოლებს ჩემი რეფრაკტორის მუშაობას: ოდნავ აბრმავეებს მას, აელამებს.

მე მივხვდი, რაც უნდოდა მას: რაც უფრო მეტად აახლოვებს ობიექტს ტელესკოპი, მით უფრო დიდია ატმოსფეროს უარყოფითი მოქმედება ინსტრუმენტზე. თუ ტელესკოპის დადგმა მოხერხდა უჰაერო მთვარეზე, მაშინ მოახლოებული ობრას შესწავლა გაცილებით უფრო ადვილი იქნება.

— ახლა კი მივხვდი, — მივუგე, — მაგრამ არ ვიცი, როგორ გინდა მოაწყო უჰაერო სხეულზე ობსერვატორიის სადგური? ტელესკოპს ხომ თან უნდა ახლდეს ცოცხალი არსებაც?

— ტელესკოპთან ჩვენ ვიქნებით! — მიპასუხა ქალმა.

— როგორ, ჩვენ?

— მე და შენ, რა თქმა უნდა, თუ დამთანხმდები.

* დედამაწა.

** ედონი და გუანა — მარსის ორ მთვარე, თქვენებურად ფობოსი და დეიმოსი.

— ნუთუ ჩემი ორი თვალიც დასჭირდა ნუავეს?*

— ცხრას თერთმეტი არა სჯობია? — ღიმილით მიპასუნა.

— სადგურს მთვარეზე როგორ მთაწყობ?

— სადგურს აქ მოვაწყობთ და გადავიტანთ გუანაზე.

— რატომ გუანაზე და არა ედონზე?

— ედონი თუმცა უფრო ახლოა, მაგრამ მისი მეტის-მეტად ჩქარი მოძრაობა ტელესკოპის მუშაობას ხელს შეუშლის. როგორც იცი, ედონი ისე სწრაფად მიჰქრის, რომ დღე-ღამეში სამჯერ უვლის გარშემო ჩვენს პლანეტას, ხოლო გუანა შედარებით უფრო ნელა მოძრაობს: მისი ბრუნვის პერიოდი უდრის 30 საათს.

— სადგურს როგორ მთაწყობ? — გავიმეთრე ჩემი შეკითხვა.

— სადგურის შესახებ დიდი ხანია მაქვს გეგმა, მაგრამ არ ვიცი, გაიზიარებ თუ არა შენც ჩემს აზრს?

— მე ვისმენ!

— ვშიშობ, უარი არ მითხრა.

ქალი მიცქეროდა მუდართით და ვგრძნობდი, რომ რაც უნდა ეთხოვა, უარს ვერ ვეტყოდი.

— ოღონდ შევძლო და მზადა ვარ!

— სადგური უნდა მოეწყოს შენს რაუნიტზე**.

მე დიდხანს არ დავფიქრებულვარ. ნუავეს აზრი რამდენად უბრალო იყო, იმდენადვე ბრწყინვალე და მიზანშეწონილი.

— მე ვკისრულობ რაუნიტზე შენი ტელესკოპის მოთავსებას, — ვუპასუხე გახარებულ ნუავეს, — სვალიდანვე შევეუდგები საჭირო სამზადისს.

ქალი წავიდა საამო ფიქრებით განათებული.

მეც გულში სინათლე ჩამიდგა.

კარგია, როცა გამბედაობა და ცოდნა ერთად არიან.

* ნუავე — ცხრათვალი“. ასე უწოდეს იმიტომ, რომ მან აავო გასაოცარნი თვისების ტელესკოპი, ცხრა ლინზით მორთული. ლინზებს მრავალგვარი კომბინაციის საშუალებით ტელესკოპში შეერთებული იყო რეფრაქტორისა და რეფლექტორის ფუნქციები. ლინზებში იყო სამი მიკროსკოპი და ორი სარკე.

** რაუნეტი — ჩემი კოსმიური რაკეტა.

— 17-25. რაუნიტი პატარა თბსერვატორიად გადაიქცა. ნუავე დარწმუნებულია, რომ პირველი მოძრავი თბსერვატორია იწყებს სამყაროს შესწავლის ახალ პერიოდს. მეც ვეთანხმები და მიხარია, რომ ეს გამარჯვება დაკავშირებული იქნება ჩემს რაუნიტთან.

— 17-31. ხვალ გავფრინდებით. ნუავემ გუშინ საღამოს გადაიღო თბრას სურათი. მარწმუნებს, რომ აღმოაჩინა ახალი ხაზები და წერტილები, რაც წინანდელ ფოტოსურათებში არ არის. მე განვაგრძობ ჩემი ძველი შეხედულების დაცვას. გუანაზე შესაძლოა ბევრი რამ გამოიჩვენოს, მაგრამ მე დარწმუნებული ვარ, რომ ნუავეს გადაჭარბებული ოპტიმიზმი არ გამართლდება.

— 17-32. გუანას ბრუნვის პერიოდი უდრის 30 საათსა და 18 წუთს, ედონის — 7 საათსა და 39 წუთს, ხოლო სანორის დღე-ღამე შეიცავს 24 საათსა და 37 წუთს. ამის შედეგი ის არის, რომ ედონი დღე-ღამეში თითქმის სამჯერ შემოუვლის ჩვენს პლანეტას და უცნაური მიმართულება აქვს: ამოდის დასავლეთიდან და ჩადის აღმოსავლეთით. გუანა კი, ცოტა უფრო ნელა მოძრაობს, ვიდრე სანორი თავის ღერძის გარშემო, ამის გამო იქ თითქმის ორი დღე-ღამე ღვას ცაში ამოსვლიდან ჩასვლამდე. ამიტომ არჩია ნუავემ ტელესკოპის გუანაზე გადატანა.

დილის 4 საათზე რაუნიტი უკვე პოლუსზე იყო. 4 ს. და 21 წ. პოლუსი დავტოვეთ.

წამოვედით იმ ანგარიშით, რომ გუანას შევხვედროდით ცის მეცხრე მერიდიანზე (ასე ვიყავით შეთანხმებული ჩრდილო-თბსერვატორიის დირექტორთან).

გზაზე შეუწყვეტლად გვენთო შორეული ხილვის ეკრანი, რომლითაც ნუავე დაკავშირებული იყო თბსერვატორიასთან. სწორედ დანიშნულ დროს დავეშვით გუანაზე.

გუანას უჰაერო ცის ერთი ნახევარი, ჰორიზონტიდან ზენიტამდე, დაფარული იყო სანორის უზარმაზარ ელვარე დის-

— ნუ გავიწყდება, რომ ობრას ხმელეთი იმდენად დიდ მანძილს არის, რომ სანორის მთელ ზედაპირს უდრის. — ^{სანორის} ^{სიღრმის} თან ცხარდება ნუავე. — თუ სანორზე ასე განვითარდა სიცოცხლე, რატომ არის ეს შეუძლებელი ობრაზე?

— ჩვენი პლანეტის ჰავა სხვაგვარია, — ვცხარდები მეც. — ობრაზე მუდამ ქუხს და ელავს. წარმოუდგენელი ძლიერების გრიგალი მძვინვარებს განუწყვეტლივ. მუდამ ბურუსიანი ჰაერი სავსეა გამანადგურებელი ძალებით. სიცოცხლის მაღალი ფორმა ვერ დამკვიდრდება ასეთ პერყევ და მძაფრ ნიადაგზე...

ახლა ვზივარ და ვფიქრობ:

— რატომ გავცხარდი? რატომ მაღელვებს ყოველთვის ნუავეს დაუსაბუთებელი გატაცება და დაუჯერებელი დასკვნები.

სადღაც, გულის უჩინარ კუთხეში, შუქი მოძრაობს. ჯერ მოჩანს მხოლოდ ჩრდილი, შუქის ჩრდილი.

დავიცდი.

დრო გაივლის, პასუხიც მოვა.

— 17—40. გუშინ სიგნალის მომწყობი სექციის სხდომა იყო.

დილის სხდომის წინ ნუავემ დამირეკა:

— ხომ იქნები სხდომაზე?

— ვიქნები!

— შენი ნახვა მინდა. დამიცადე. სხდომაზე ერთად წავიდეთ!

— სიამოვნებით.

შემოვიდა ჩუმად. ხელში ეჭირა მისი საყვარელი სუანერი*. ფანჯარასთან დაჯდა.

უნდოდა (არ ვიცი, რატომ) მოზღვავებული სიამის დაფარვა და ხრიდა წამწამებს.

— რაღაც კარგი გაქვს გულში დამალული, — ვკითხე.

შემომხედა: თვალებიდან თითქო ორი ფრინველი ამოფრინდა და სახეზე სხივების ფრთები მომანათა.

— შენ ჩემი არ გჯერა, მაგრამ მე ვხედავ ყველაფერს.

* ლურჯი ყვავილი „ობრას ყვავილად“ წოდებული.

— რას ხედავ?

— მე ვხედავ, როგორ იბრძვის თბრაზე ჩვენი მსგავსი არსება და როგორ იკაფავს გზას ჩვენსკენ მისი მაღალი გონება.

— საჭიროა, ჩვენც დაგვანახო.

— გახსოვს, ორი თვის წინათ თბრას ჩრდილო-პოლუსზე ცეცხლის სვეტები რომ იქნა შენიშნული?

— მერე?

— მაშინ ის ვულკანურ მოვლენად ჩასთვალეს, მაგრამ ახლა სულ სხვა რამ ირკვევა.

უცებ წამოდგა და აივნის ფარდა გასწია.

ოთახში მოულოდნელ ნიაღვარივით შემოიჭრა ოქროს სხივების შადრევანი და თბილი შუქით შემოსა ქალი.

— მაინც რა ირკვევა? — შევეკითხე.

— ეგ თბრას შუქური სიგნალია.

აივანზე გავედით. აზა მაღლა აწეულიყო და ცხელი ღვარი გადაესხა ფართო ფოთლებიანი ბიმუდუს* ხეივნისათვის.

— როგორ დაასკვნენ? — ვკითხე და სკამი შევთავაზე.

დაჯდა. მარჯვენა ხელი აივნის მთაჯირზე დააყრდნო, მარცხენა მე გამომიწოდა.

ჩამოვართვი პატარა, ჩიტივით აფართქალებული ხელი და ფრთხილად მუხლზე დავასვენე.

— შენ ჩემს დასკვნებს არ სწყალობ! ვიცი, არც ამას გაიზიარებ!

— პირიქით, მე ვციდილობ დავიჯერო, მაგრამ საკმაო საფუძველს ჯერ ვერ ვხედავ.

— მაინც გეტყვი ჩემს მოსაზრებას, რადგან შენი დახმარება მჭირია.

— მზადა ვარ, როგორც ყოველთვის!

— გუანაზე გადაღებული სურათებიდან ჩანს, რომ თბრას ჩრდილო-პოლუსის მიდამოები მუდმივი ყინულით არის მოჭედული. ყინულის არე ვაკესავით სწორად არის გაშლილი და არსად ჩრდილის ლაქებს არ იძლევა. ეს ამტკიცებს, რომ ყინულს ქვეშ წყალია. ელვარება კი სწორედ ყინულოვან ზონაზე იქნა შენიშნული. აუცილებელია დასკვნა, რომ ცეცხლის ზოლები არ იყო ვულკანური წარმოშობის.

* ვაშლის მაგვარი ხილია.

— შენ ფიქრობ, მაშასადამე, რომ ეს იყო სელსაფრანკო
გამოწვეული ასხივება?

— სხვაგვარი ახსნა შეუძლებელია, მოქმედი ვულკანის
ნიშნები მე იქ ვერ აღმოვაჩინე. ამას გარდა ძალიან დამაეჭვე-
ბელია სხივების ზოლების სიმეტრიულობა, — ვულკანი ამგვა-
რად სივრცეს ვერ გაანათებდა*.

— როგორც მახსოვს, — ჩავურთე მორიდებით, რადგან არ
მინდოდა კიდევ საზი გამეხვია ჩემი სკეპტიკური განწყობილე-
ბისათვის, — ელვარების რადიუსი ძალიან დიდი იყო.

— ბევრად უფრო ნაკლები, ვიდრე ჩვენი სიგნალის სისტე-
მაა, — მიპასუხა ნუავემ, ხელი წამართვა და გამწყრალი თვა-
ლები მრისხანედ შემომმანათა.

— მერე რას ნიშნავს ეს სიგნალი? — ვკითხე მეც პაუზის
შემდეგ.

— საქმეც ის არის, რომ მათ ჩვენი სიგნალი ვერ გაუგია-
თ. ალბათ ჩვენს მუქ ზოლებს ისინი ჩვენი პლანეტის ბუნებ-
რივ საზებად სთვლიან, ვინ იცის, იქნება მდინარეები ან მთე-
ბი ჰგონიათ!

— კარგი მიხვედრაც ჰქონიათ! — წამომცდა ირონიული შე-
ნიშვნა, რამაც უფრო გააბრაზა ნუავე:

— ჩვენ არ ვიცით, როგორი ხელსაწყობით სარგებლობენ
ისინი და როგორ მოჩანს ჩვენი პლანეტა მათ ინსტრუმენტებ-
ში. ამიტომ უმჯობესია ნაჩქარევ დასკვნებს მოერიდო.

კარგად ვგრძნობდი, ვისი დასკვნები იყო ნაჩქარევი, მაგ-
რამ ნუავეს შეუდრეკელი რწმენა თავისთავად იმდენად მიმ-
ზიდველი იყო, რომ ძალაუნებურად იმორჩილებდა ჩემს ეჭ-
ვიან სიფრთხილეს.

— ახლა უნდა გითხრა, რისთვის მოვედი შენთან, — მომ-
მართა ნუავემ და გამწყრალ სახეზე ღიმილი აათამაშა, — დღე-
ვანდელ სხდომაზე შემომამქვს ერთი წინადადება, რაც მინდა
წინასწარ გაგაცნო.

* ნუავეს ეს შემცდარი დასკვნა მე მხოლოდ აქ ჩამოსვლის შემდეგ
გამოვარკვიე. თქვენ, უმჯობესია, მიხედვით, რომ მარსიდან დედამიწის
პოლუსზე შენიშნული სხივების ზოლები ნუავეს რომ ნიშანი ეგონა; იყო
ეგრეთ წოდებული პოლარული ნათება. მარსის ატმოსფეროს განსხვავე-
ბულე პირობების გამო ასეთი მოვლენა იქ შეუძლებელია და ამიტომ
იყო ჩვენთვის ძნელე მისი ბუნების ახსნა.

— ჩვენი სიგნალის შესახებ?

— დიას! როგორც გითხარი, საფუძველი გვაქვს ვიფიქროთ, რომ თბრაზე ჩვენი სიგნალი ვერ გაიგეს. შეიძლება ეს, სხვა-თა შორის, იმათაც აიხსნებოდეს, რომ ზოლები, მიუხედავად სისტემის ცვალებადობისა, მუდმივია. ამას შეეძლო ისეთი შეხედულების წარმოშობა, თითქოს ეს ზოლები პლანეტის ორგანული აღნაგობის თავისებური კონტურები იყოს.

— შენი მოსაზრება უთუოდ ანგარიშგასაწევია, — შევნიშნე მე, — მაგრამ როგორ გინდა გამოასწორო მდგომარეობა?

— ჩემი წინადადების აზრიც ეგ არის. თბრას მოახლოების დროს ჩვენ უნდა შევცვალოთ სიგნალიზაციის მეთოდი.

— როგორ?

— საჭიროა სიგნალმა თბრაზე შექმნას რიტმული ციალის შთაბეჭდილება. ამ მიზნით ყოველდღე 12 საათის განმავლობაში სიგნალიზაციის მთელი სისტემა უნდა ჩაქრეს. ფიგურების ციკლი უნდა გადაეცეს 12 დღეში, თითო ფიგურა ყოველდღე. ციკლის დამთავრების შემდეგ სიგნალი სრულებით უნდა მოიხსნას. თუ თბრაზე შენიშნული აქვთ ჩვენი სიგნალის ზოლები, შეუძლებელია გადაცემის ამ ცვლილებამ არ მიიპყროს თბრანთა ყურადღება.

ნუავეს გეგმა მართლაც მოსაწონია.

სიამოვნებით დავუდასტურე.

— სავსებით ვიზიარებ შენს მოსაზრებას და ვფიქრობ სექციაც მიიღებს მას, თუ რაიმე ტექნიკური ხასიათის დაბრკოლებამ არ შეუშალა ხელი.

— მე უკვე მქონდა ამის შესახებ საუბარი პროექტორების გამგესთან, — მითხრა ნუავემ, — ტექნიკურად ჩემს გეგმას არაფერი დააბრკოლებს.*

— მით უკეთესი! — ვუთხარი მე და წამოვდექი. სსდომაზე წასვლის დრო იყო.

სექციამ ერთხმად მიიღო ნუავეს წინადადება.

* სიგნალიზაციისათვის მოწყობილი იყო უზარმაზარ პროექტორთა სისტემა. პროექტორები მუშაობენ Zine — სხივებით, რომლის განსაკუთრებულ თვისებას შეადგენს აზას სხივების შთანთქმა. Zine — სხივებით გაშუქებული არე მზის სხივებს არ აირეკლავს და შორიდან შავად მოსჩანს.

— 18.1. გეგმაზე მუშაობამ დიდი ნაყოფი გამოიღო. ასტრონომიას უდიდესი პერსპექტივა გაეშალა. თბსერვატორიის დასაწყისი ორივე მთვარეზე ააგოს ასტრონომიული სადგურები. ინჟინერმა გოუმ წარმოადგინა სადგურების გეგმა.

— 18—15. დღეიდან დაიწყო სიგნალიზაცია ნუაგეს გეგმით, თბრა სწრაფად გვიახლოვდება. ამჟამად იგი უბრწყინვალესი ვარსკვლავია ჩვენს ცაზე.

ყველა აღელვებულია სასიხარულო მოლოდინით. ყველაზე მეტად ღელავს ნუაგე.

— 18—27. გუშინ მოთავდა სიგნალიზაციის ციკლი*, დღეს თბრა უახლოეს წერტილზე ბრწყინავს. თბი ათასი ეკრანის უსინათლო თვალი ელექტროწამწამების შეუსწვეტელი ხამხამით მისჩერებია მოლურჯო ცეცხლით აბრიალებულ მნათობს, მაგრამ არც ერთი მათგანი არ ანთებულა ჯერ შორეული ხილვის სიხარულით.

— 18—28. თბი დღეა გუანაზე ვმუშაობთ. ნუაგემ დაამზადა სურათების სერია. ბევრი რამ არის ახალი და საგულისხმო. ბირველ ყოვლისა, გაკვირვებას იწვევს წყლის რაოდენობა.

მართლდება წინათაობათა მოლოდინი: თბრა, მართლაც, წყლის დაუღვეველი რეზერვუარია, რამაც უნდა გამოაცოცხლოს ჩვენი პლანეტის სისხლნაკლები სხეული და დაუბრუნოს მის დამშრალ ფესვებს ცხოველმყოფელი სინედლე.

* მარსის ეგრეთ წოდებული „არხების“ წაკითხვის შესახებ თქვენთან რომ საუბარი მქონდა, მე ცოტა განსხვავებულად გადმოგეცით მაშინ ჩვენი სიგნალიზაციის გეგმა. მაგრამ მე იმ დროს ვლაპარაკობდი, როგორც თქვენი პლანეტის მკვიდრი და არ შემეძლო მეთქვა ის, რაც დედამიწის ნეცნიერებისათვის უცნობი იყო. მე დღემდის არ ვიცი, თქვენმა ტელესკოპებმა რატომ ვერ შეამჩნიეს მაშინ მარსის სიგნალის ციალი და რად დაილუბა უნაყოფოდ ნუაგეს მახვილგონიერი გეგმა.

— 18—30. არის თუ არა თბრაზე გონიერი არსება?

ის მასალა, რაც დაგროვდა ამ ერთი თვის დაკვირვების სანუგეშოს არაფერს ამბობს. თუ არის სიცოცხლე, უთუოდ დაბალ საფეხურზე. მხოლოდ ერთადერთი ნუავეა დარწმუნებული, რომ სიგნალიზაციის უნაყოფობა ჯერ-ჯერობით ჩვენთვის გაუგებარი მიზეზებით არის გამოწვეული. მას სჯერა, რომ არსებობს მაღალგონიერი თბრანი. სჯერა გადაჭარბებული გატაცებით.

— ხომ ხედავ ამ ნათელ ლაქებს? — მკითხა გუშინ, როცა მის მიერ შედგენილ რუკებს ვათვალიერებდით.

— ვხედავ, — ვუპასუხე, — მაგრამ თაზისები საჭიროა უდაბნოში და არა ოკეანეზე.

— ეგ არის თბრანთა საცხოვრებელი ადგილი.

— მესმის.

— სოციალური ბუდეები.

— მეც ეს მაფიქრებს. ასე ჯგუფ-ჯგუფად ცხოვრება წყლით შემოსილ პლანეტაზე კულტურის დაბალი დონის მანკენებელია.

— როცა ამ რუკებს ათვალიერებ, — დამტუქსა ნუავემ, — უნდა მოიშორო ჩვენი დღევანდელი თვალსაზრისი. ჩვენ ჯერ არ ვიცით, რა გზით მიდის იქაური კულტურის განვითარება.

— ამ მხრივ ორთავენი ერთნაირად ცუდ მდგომარეობაში ვართ, — შევნიშნე მე, — მოვლენის უცოდინარობა არ იძლევა არავითარ უპირატესობას მისი ან ავად ან კარგად შეფასებისათვის.

— შენ უკვე დასცინი ჩემს ოპტიმიზმს, — იწყინა ნუავემ და სახე მოიღრუბლა.

მე შევეცადე საჩქაროდ გამომესწორებია ჩემი უტაქტობა.

— მე სრულებით არ უარვყოფ თბრაზე სიცოცხლის ნიშნებს, — შევძახე გულწრფელად. — მე მხოლოდ ბოლთმდის ვერ ვერკვევი, საიდან ღებულაბ შინაგანი დაჯერების ეგზომ მოუდრეკავ პათოსს.

— ჩემი უბედურებაც ეგ არის, — მითხრა ქალმა, — მეცნიერულად გამართული არგუმენტები ჯერ არ მომეპოვება, მაგრამ შინაგანი დაჯერება მართლა იმდენი მაქვს, რომ უბრალო რამ ნიშანი ჩემთვის უფრო ბევრის მთქმელია, ვიდრე შენთვის თვალსაჩინო ფაქტების მთელი ვროვა.

— სამწუხაროდ, ასეთ საქმეში მართლმოდენ ინტუიცია არ არის საკმარისი.

— არც მე ვემყარები მსალოდ ინტუიციას: თბრას ასაკი, მისი ფიზიკურ-ქიმიური პირთბები ერთი მხრივ, ხოლო მეორეს მხრივ, სიცოცხლის ის ნიშნები, რაც შენთვისაც აშკარაა, განსაკუთრებით კი, შუქური სიგნალიზაციის ცდები, მე ვფიქრობ ყველაფერი ეს იძლევა ჩემი დასკვნებისათვის საკმაოდ დამაჯერებელ საფუძველს.

— შუქური სიგნალი მე ძალიან მეეჭვება, — ფრთხილად შევაპარე სკეპტიციზმის წვეთი. — ეგ რომ მართალი სიგნალი ყოფილიყო, ასეთი მოახლოების დროს უფრო ნათლად და გარკვევით უნდა გამოჩენილიყო მისი ციმციმი.

შევატყვე, რომ ნუავე შემფოთდა.

— ვიმეორებ, მე არ უარვყოფ თბრაზე სიცოცხლის არსებობას, — დავსძინე საჩქაროდ, რომ შემენელებია ჩემი უკანასკნელი სიტყვების შთაბეჭდილება, — მაგრამ, როგორც გითხარი, იქ წყლის სტიქია ბატონობს და სიცოცხლაც ამ სტიქიის შესაფერი იქნება.

— მაშასადამე? — ჩამეკითხა ნუავე.

— მაშასადამე შენი საყვარელი თბრანი ჩვენს მოკავშირედ ვერ გამოდგება, — მოულოდნელად წამომცდა მწარე დასკვნა. ნუავე ისევ მოიღუშა.

— 19—7. თბრა ისეთივე სისწრაფით გვშორდებოდა, როგორითაც გვიანხოვდებოდა.

გამოქვეყნდა აუარებელი მასალა, მათ შორის განირჩევა ნუავეს დეტალურად გადამუშავებული რუკები.

რუკები კულტურის ნიშნების მიხედვით ზონებად არის დაყოფილი.

ნუავე თავის განმარტებაში იძლევა მრავალ გონებამასვილურ და საგულისხმო მოსაზრებას, მაგრამ სჭარბობს ინტუიცია.

მე ვამზადებ გამოსაქვეყნებლად ჩემს დასკვნებს, მაგრამ (საოცარია) მერიდება ნუავესი.

ჩვენ შორის ბრძოლაა. მე ვგრძნობ, რომ ამ ბრძოლას აქვს არა მხოლოდ მეცნიერული საფუძველი, რაღაც სხვა რამ, მეც-

ნიერების გარე მყოფი, ამბაფრებს ჩვენს ურთიერთობას ნიერული დავა თანდათან უახლოვდება პიროვნულ კონფლიქტს.

მე ვერიდები ამ კონფლიქტს და ამიტომ ჩემს წერილს ხელს არ მოვაწერ.

— 19—12. მე ვამტკიცებ, რომ G და D ზონები, სადაც ნუავეს მაღალი კულტურის ნიშნები მოეჩვენა, წარმოადგენს ობრას დასახინჩრებული კანის ნაწილს, რაც შედეგია გეოლოგიური ფორმაციის კატასტროფიული ხანის. ამ ზონებში შეუძლებელია სიცოცხლის არსებობა. რაც შეეხება B, C, K და R ზონებს, განსაკუთრებით K და R-ს მიდამოებს, მცირეოდენი დაძალებით შეიძლება დავასკვნათ, რომ აქ ობრას ზედაპირს მართლაც ეტყობა გონიერ არსებათა შემოქმედების ნიშნები.

წერილს მივაწერე: K—R

— 19—14. დაიბეჭდა ჩემი წერილის პასუხი, ხელს აწერს ვინმე G—D დიდი ენერგიით ილაშქრებს ჩემი დასკვნების წინააღმდეგ.

— 19—30. კამათმა ფართო ხასიათი მიიღო.

მეცნიერთა დიდი უმრავლესობა ჩემ ფრთხილ დასკვნებს უჭერს მხარს.

G—D-ს მხოლოდ ახალგაზრდობა მიემხრო.

— 19—35. დილით, როცა ჩემი რაუნტი სანორს მოშორდა, კაბინაში შემოვიდა ნუავე.

— ხელი ხომ არ შეგიშალე? — მკითხა მორიდებით.

— შენს რუკებს ვათვალიერებ, — ვუპასუხე. — G—D-ს მოსაზრებებმა ცოტა დამაფიქრა, მაგრამ მაინც მე ვარ მართალი.

— მაშ, K—R შენ ყოფილხარ! — და ნუავემ ცბიერად გაიღიმა. — მე ეს დიდი ხანია ვიცი!

— მე ვიცი, ვინ არის, G—D

— Ka-re! Ge-da! — მე მომწონს ეს სახელები და უცებ დაუმატა:

— Karo! რატომ მებრძვი, ხომ გრძნობ, რომ მადლობელი ვარ?

— Gedal! განა სულ ერთი არ არის, ვინ დარჩება მართალი?

— რატომ არის სულ ერთი? — მკითხა გაკვირვებით.

— მსოფლიო სავსეა სიცოცხლის თესლით. ზოგან მწიფება ნაყოფი, ზოგან ახლა ისხამს ყვავილს ხე სიცოცხლისა. ალბათ არის ქვეყანა, სადაც მარადი მთესველი ახლა ჰყრის სიცოცხლის მარცვლებს. ყველგან არის სიცოცხლე და სულ ერთია, რა ასაკის არიან თბრანები.

გედა ჩაფიქრდა. კარგა ხანს იჯდა თავდახრილი.

— ჩემთვის არ არის სულ ერთი, — თქვა ბოლოს და შემომხედდა მუდართ სავსე თვალებით, — მე ტყვედ ვყავარ მოუშორებელ წარმოდგენას. თვალწინ მიდგას შორეული მეგობრის სახე და მეძახის, მეძახის ბრწყინვალე მოჩვენების გაუქრობელი ლანდი! თითქო გასაჭირშია და ჩემგან ელის შველას. მე კი ვასკდები ყველა ფანჯარას, მაგრამ არ იღება არც ერთი, და ვფართხალებ გულცივ სამყაროს ოთხ კედელშუა. ვიცი, მასაც ვესიზმრები მე, მასაც ჩემკენ გაუწვდია ხელები, მაგრამ ბავშვია ჯერ იგი და ფრთებს ახლა ისხამს. მე მესმის მისი ძახილი, გაზაფხულის ქუხილივით რომ მოარღვევს ცას, ვხედავ, როგორ ელავს მის თვალებში ახალგაზრდობის ჭარბი სისხლი და მე მინდა მისი ნახვა, შენ კი არ გჯერა მისი არსებობაც...

გედა ნუავე დაემხო მაგიდაზე და აქვითინდა...

— რატომ ტირი, გედა? დაიცადე, როგორც მე ვიცდიდი. დრო გაივლის და შენი გულისთქმის პასუხიც მოვა...

— 22-7. დღეს საუბარი მქონდა წყალთა მოურავთან.

მკითხა, როდის მოხერხდება თბრაზე ექსპედიციის მოწყობაო.

— ტექნიკურ სექციას თავისი ამოცანა შესრულებული აქვს, — ვუპასუხე, — ჯერი ქიმიურ სექციაზეა.

— ჰაერის კონსერვები? — მკითხა მოურავმა.

— დიახ!

— აკი მოგვარდა შეკუმშული მჟავადის მომარაგების საკითხი?

— კოსმიური ფრენისთვის საჭირო ჰაერის დამზადებას გაუთვალისწინებელი დაბრკოლება შეხვდა.

— მაშ, როგორ დაფრინავთ გუანაზე?

— ჩვენი მანქანის საჰაერო აპარატის მუშაობა საკმარისია ახლო მანძილზე, მაგრამ დიდი მარშრუტებისთვის არ კმარა. ვინაიდან ცდებმა დაგვიმტკიცა, რომ ხელოვნურად შეზავებული ჰაერით სარგებლობა კოსმიურ სივრცეში შესაძლებელია ხუთ თვემდე. შემდეგ, ჩვენთვის უცნობი მიზეზების გამო, ჰაერი თანდათან უვარგისი ხდება.

— რას ამბობენ სპეციალისტები?

— მიზეზი ჯერ აუხსნელია. ჰაერის შემადგენელი ელემენტების პროპორცია არ ირღვევა, მაგრამ ჩნდება რაღაც ახალი ფაქტორი, რაც სცვლის ჰაერის თვისებებს.

— ცდებს სად აწარმოებენ? — შემეკითხა მოურავი.

— ედონზე. უჰაერო სივრცეში. სპეციალისტებს დაებადათ ერთი ჰიპოთეზა, რამაც შეიძლება ახსნას ეს გაუგებარი მოვლენა.

— რა ჰიპოთეზაა?

— ცნობილია, რომ სამყაროს უჰაერო სივრცეში დაჰქრის მრავალგვარი კოსმიური სხივები, რომელთაც „სიკვდილის სხივებს“ ეძახიან, ორგანული ნივთიერებისათვის გამანადგურებელია ამ სხივების მოქმედება. ჩვენს პლანეტაზე ამ სხივებისაგან სიცოცხლეს იცავს ჰაერის საბურველი. მაგრამ უჰაერო სივრცეში მათ არაფერი აკავებს. ჩვენ საფრენ მანქანებს, როგორც იცით, აქვს ბროლის გუმბათი და წინა კედელი. მიუხედავად კარგად გაკეთებული ფარისა, როგორც ფიქრობენ, „სიკვდილის სხივების“ ნაწილი მაინც ახერხებს მანქანაში შემოჭრას და წამლავს ჰაერს.

— ჰაერს რომ სწამლავდეს ეგ უჩინარი სხივები, განა ჩვენი პლანეტის ჰაერი, ყოველი მხრით ამ სხივებით რომ არის შემოსაზღვრული, აქამდის არ მოიწამლებოდა? — სამართლიანად იკითხა მოურავმა.

— ნუ დაგავიწყდება, — ვუპასუხე მე, — რომ ჩვენი ჰაერის ზედაფენები სრულებით არ ჰგავს იმ ჰაერს, რითაც ჩვენ ვსუნთქავთ. ამას გარდა, არ არის გამორკვეული, პირდაპირ ჰაერ-

ზე მოქმედებს ეს სხივები, თუ სხვა ნივთიერების გამოწვეული ელემენტებით სწამლავს მას.

— საგულისხმო მოსაზრებაა, — თქვა მოურავმა, — მაგრამ რა საჭიროა მაინცდამაინც ფანჯრებიანი მანქანებით ფრენა? განა არ შეიძლებოდა მანქანების დახურვა?

— შორეული მარშრუტების დასაძლევად აუცილებელია მანქანას ჰქონდეს გეზის სამართავად ღია თვალები. დახურულ მანქანაში ფრენის დროს მოსალოდნელია ათასი ხიფათი სამყაროში მოხეტიალე პატარა სხეულებთან შეხვედრისას.

— ერთი წლის ვარაუდი მაინც რა საჭიროა თბრაზე გასაფრენად? — არ მოეშვა მოურავი.

— ასეთ დიდ მანძილზე ჯერ არ გავფრენილვართ, — მიუვგე მე, — არ ვიცი, შეგვეძლება თუ არა თბრას ჰაერით სარგებლობა. უცნობია აგრეთვე ჩვენთვის იქაური სიცოცხლის სახე და ხასიათი: ვინ იცის, რა პირობებში მოვექცევით? იქნება ბრძოლაც მოგვიხდეს თბრანებთან. ყოველი შემთხვევისათვის ერთი წლის განმავლობაში უნდა შეგვეძლოს მანქანაში გაძლება.

— როგორც ჩანს, — დაღონებით წარმოთქვა წყალთა მოურავმა, — ვიდრე ეს დაბრკოლება არ მოიხსნება, თბრას წყლის რეზერვუარს ჩვენ ვერ გამოვიყენებთ?

— ამიტომაც სწარმოებს ლაბორატორიებში შეუწყვეტელი მუშაობა, — ვუპასუხე დაფიქრებულ მოურავს.

— 23—4: მიმძიმს გედასთან საუბარი.

ჩვენი გზები სცილდება ერთმანეთს.

გედა მეტეორივით მიჰქრის სადღაც.

მის მობრუნებას არც მოველი: ძალიან შორს გაჰყვა მაცდურ ოცნებას.

მე რას გავაწყობ?

— 23—30. რაუნიტს გამოვუცვალე თალი და ფანჯრები თბსერვატორიის ლაბორატორიაში ახლად დამზადებული ბროლით, რომელიც უფრო გამჭვირვალე ლითონსა ჰგავს, ვიდრე ჩვეულებრივ მინას.

ვნახავ, დაგვიფარავს თუ არა ეს ახალი გამოგონება „სიკვდილის სხივებისაგან“.

გამოცდა მე მომანდეს.

— ისევ გუანაზე გამოსცდი? — მკითხა ნუავემ.

— არა, ამჟამად უფრო დიდ მანძილს ვირჩევ! — მივუგე.

— თბრა უკვე ძალიან დაგვშორდა, — თქვა მან დაღონებით.

— ვიდრე იგი მობრუნდებოდეს, მე მაქვს განზრახული ერთი ახალი მარშრუტი.

— რომელი? — მკითხა ნუავემ და ცნობისმოყვარეობით შემომხედა.

— ცაში წყლის ახალი მარაგის საძებრად.

— რომელ წყალზე ლაპარაკობ? — გაუკვირდა ნუავეს.

— მცირე პლანეტა ზერ B 17*.

— მათცებს შენი გულუბრყვილობა, ცნობილია რომ ზერეზე წყალი არ არის.

ეს ჯერ კიდევ დამტკიცებული არ არის. ვინაიდან იქ ატმოსფეროს ნიშნები აღმოჩნდა, მე ვფიქრობ — მოსალოდნელია წყალიც იყოს.

— საეჭვოა, დიდ იმედებს ნუ იქონიებ, — მითხრა ნუავემ, — მაგრამ დაუშვათ, რომც იყოს, როგორ გინდა მიუახლოვდე ზერს? ის ხომ თბრაზე უფრო შორს არის ახლა ჩვენგან?

— მართალია, მაგრამ ამ დღეებში ჩვენს პლანეტას ახლოს გაუვლის ეტლი, რომელიც იკისრებს ჩვენს გასეირნებას მცირე პლანეტათა შორეულ მიდამოებში.

გედა ერთი წამით ჩაფიქრდა, შემდეგ თვალეები შემომანათა:

— ნოგოსუ?*

— დიას, ნოგოსუ, — ვუპასუხე და მოვშორდი, რადგან ვერ ავიტანე მის თვალეებში ანთებული უზომო საყვედურის ალი.

რად მიცქერის აგრე? მე ხომ მისთვის არაფერი დამიშავებია?

პირიქით: მან დამიბინდა გულის მიუვალ კუთხეში ამოძრავებული შუქი და იქ ახლა მხოლოდ ჩრდილი დარჩა.

კარებთან წყალთა მოურავი დამეწია.

* თქვენებურად ასტეროიდი ვესტა.

** ასტეროიდი ეროსი.

— მე თქვენი საუბარი მესმოდა, — თქვა მან, — კარგად ვერ გავიგე, რა ეტლზე ლაპარაკობდით?

— ზეგ ნოგოსუ ჩვენსკენ იბრუნებს პირს, მინდა მას შევხვდე და მერე ვაფხვე თან.

— რატომ თბრაზე წასვლა არ ირჩიე?

— თბრა ძალიან დაგვშორდა და თანდათან უფრო გვშორდება. გარდა ამისა, ახალი ბროლის ღირსება ჯერ ნაცადი არ არის.

— ამ მხრივ არც ნოგოსუზე მგზავრობა არის ნაკლებად სასიფათო, ვანა იქაც უპაერო სივრცეში არ იქნები?

— განსხვავება დიდია, თბრას მიმართულებით სულ თვალღია მანქანით უნდა მეფრინა და თუ ბროლი უვარგისი გამოდგებოდა, კატასტროფა აუცილებელი იქნებოდა.

— ნოგოსუზე რა უპირატესობა გექნება? — მკითხა მოურავმა.

— ნოგოსუ ხომ არაჩვეულებრივად მოძრაობს? მე მინდა გამოვიყენო მისი მოძრაობის უცნაურობა, როგორც ცნობილია, ჩვენი პლანეტისა და ნოგოსუს ორბიტები ჯაჭვის რგოლებივით არის გადამბული ერთმანეთზე. ამიტომ ნოგოსუ შემოდის ჩვენი პლანეტის სფეროში და ახლო გაუვლის ჩვენს ორბიტს. მისი პერიგელიუმი ძვეს თბრასთან ახლო, ხოლო აპოგეი მცირე პლანეტების მიდამოებში, ჩვენი ორბიტის მიღმა. ამჟამად იგი ჩვენი გზის აქეთ არის, თბრას საზღვრიდან დაბრუნებულა და ჩვენ გვიახლოვდება. მე ვაპირებ გზაში შეხვედრას. როცა ჩემს რაუნიტს ნოგოსუზე დავაბინავებ, შემეძლება ახალი ბროლის დამშვიდებით გამოცდა. თუ შევატყვე, რომ ბროლი კოსმიურ სხივებს ვერ აკავებს, მაშინვე დავსურავ მანქანას და ვიქნები შიგ უკან მობრუნებამდე. როცა სანორს მიგუახლოვდებით, ავხდი რაუნიტს წამწამებს და ჩემს პლანეტაზე დავბრუნდები. მოახლოვებული ნოგოსუდან ჩვენ ქვეყნამდე შედარებით პატარა მანძილისათვის ჰაერი საკმარისი მექნება ჩემს რაუნიტში.

— წყალი? — იკითხა მოურავმა შეშფოთებით.

— წყალიც საკმაო მექნება.

— რაუნიტზე არ მოგახსენებ! — გაცხარდა მოურავი. — წყალს მოძებნი თუ არა?

— ზერს ყოველ შემთხვევაში დავზვერავ, — დავამშვიდე

მოურავი, — და თუ წყალი აღმოვანინე, ექსპედიციასაც მოვანწყობ.

კმაყოფილი მომშორდა.
ზეგ მივდივარ!..

.
.

ვინაიდან ერთსზე (ნოვოსუ) ჩემს მგზავრობას არა აქვს პირდაპირი კავშირი თქვენთვის საინტერესო საკითხთან, მე გამოვტოვე დღიურის ის ადგილი, სადაც აწერილია ეს მგზავრობა. საჭიროდ მიმაჩნია მხოლოდ ერთი პატარა ეპიზოდის გადმოცემა, რომელმაც მისცა დასაბამი მოვლენათა სწრაფ განვითარებას.

ერთსმა ჩემი იმედი გაამართლა. კმაყოფილი ვბრუნდებოდი ორბიტის მეორე გვერდით ვესტას საზღვრიდან.

ვუახლოვდებოდი მარსს. დაბრუნებას არ ვაპირებდი, განზრახული მქონდა დედამიწის შესწავლა ახლო მანძილიდან. ამიტომ გადაწყვიტე გავყოლოდი ერთსს და მისი ორბიტის პერიგელიუმიდან დამეთვალეებოდა. დედამიწა და დაკვირვებით შემესწავლა გედას მიერ გადაღებულ სურათებში აღნიშნული რაიონები, განსაკუთრებით ის ადგილები, რომელთა ინიციალები: G-D და K-R ჩემი და ნუავეს სახელებად გადაიქცნენ.

მე განუწყვეტელი კავშირი მქონდა რაუნიტიდან ეკრანის საშუალებით მარსის ობსერვატორიასთან და ზემმა ქვეყანაში ჩემი მგზავრობის ყოველი დეტალი კარგად იცოდა.

ერთსის ერთ მშვენიერ დილას, როცა ქრონომეტრს ვსინჯავდი მარსის თარიღის გამოსარკვევად, უცებ ეკრანმა დარეკა.

რამდენიმე წამის შემდეგ ეკრანზე გამოჩნდა ნუავე.
მომანათა შეშფოთებული თვალები.

— კარო, შენ თბრასაკენ მიემგზავრები? — მკითხა და პასუხი არც მაცალა ისე დაუმატა: — მე ვიცი, რომ ასე გაქვს გადაწყვეტილი, მაგრამ მინდა გთხოვო, შესცვალო მარშრუტი!

— რა მოხდა? — ვკითხე მე. — რად ხარ ასე აღელვებული?

— საჭიროა შენი აქ ყოფნა, შეწყვიტე მგზავრობა. დაბრუნდი!

შევატყვე, რომ ქალი სასოწარკვეთილებაში იყო ჩაგდებული.

— მზადა ვარ დაგეხმარო, თლონდ მითხარი, რა მოხდა? — ანგარიშიოცემლად შევაგებე თავაზიანი სიტყვები.

ნუავეს სახე გაუბრწყინდა.

— დაბრუნდები? მაშ, დაბრუნდები? — სინარულით წამოძახა და ხელები ფრთებივით შეათამაშა.

— დავბრუნდები!

— რაც შეიძლება მალე! დღესვე აუშვი რაუნიტი!

— ახლავე მოვისხნები აქედან, მაგრამ რად არ იტყვი, რა მოხდა? — ვკითხე ხელმეორედ.

ქალმა თავი დალუნა. დაფიქრდა.

უცებ ამართა თავი და შემომხედა. სინარულის ნატამალი არ იყო მის გაფითრებულ სახეზე.

მუდარით სავსე თვალები შავი ცეცხლით იფერფლებოდა.

— ჩემი არავის სჯერა, — თქვა მან, — გოუ თავისას გაიტანს, თუ შენ არ დამიჭერ მხარს.

— რად არ იტყვი, რა მოხდა? — მოუთმენლად შევძახე.

— თბრას კოსმიური კატასტროფა ემუქრება, — ხაზგასმით წარმოთქვა მან და შეშინებული ბავშვივით გაუფართოვდა თვალები.

— რანაარად?

— კომეტა ცე უახლოვდება.

— ვინ ამტკიცებს?

— გოუ.

— ანგარიში სწორია?

— სწორია!

— მაშ დაჯახება აუცილებელია?

— აუცილებელია!

— როდის უნდა მოხდეს კატასტროფა?

— CK-5-18-ს*.

— სანქარო არაფერი ყოფილა, — დამშვიდებით ვუთხარი.

— რომ ჩამოხვალ გაიგებ, სანქაროა თუ არა.

— მაშ, ნახვამდის, ახლავ მოვისხნები!

— გელი მოუთმენლად, — მომამახა და ეკრანიც ჩაქრა.

* 1933 წლის ნომბერი.

ერთი საათის შემდეგ ჩემი რაუნიტი სულმოუთქმელად მიჰქროდა მარსისაკენ.

...— 17—1. დღეს დილის 10 საათზე რაუნიტი გარაჟში და-
ვბინავე. გასაწმენდია ნოვოსუს ყვეთელი ქვიშისა და უპაერო
სივრცის კოსმიური მტვერისაგან.

შეიტყო თუ არა ჩემი ჩამოსვლა, ნუავემ დამირეკა და იმ-
წამსვე მესტუმრა.

ხვალ გოუ მოხსენებას კითხულობს მეცნიერთა კოლეგიაში
თბრას კატასტროფის შესახებ.

ნუავე მარწმუნებს, რომ გოუ „გულგრილად“ არის გან-
წყობილი თბრას მიმართ და სრულიად არ აწუხებს მას ჩვენი
მეზობლის მოსალოდნელი დაღუპვა.

მეცნიერებისათვის იშვიათი მოვლენის დემონსტრაციად
თვლის თურმე ამ კატასტროფას.

მთხვავს, მივემხრო მის მოსაზრებას, რომ ჩვენი მოვალე-
ობაა მივეშველოთ გასაჭირში მყოფ, ჩვენს თანამოძმეს.

არის კი ვინმე მიშველების ღირსი?

ნუავე დარწმუნებულია ისევე, რომ თბრაზე ჩვენი თანა-
მოძმენი ჩვენზე ფიქრობენ.

მე ძალიან შეეჭვება.

მაინც დავპირდი!

— თუმცა არა ვარ დარწმუნებული, რომ შენი მოსაზრება
სწორია, — ვუთხარი მე, — მაგრამ განზრახვა იმდენად კეთილ-
შობილურია, რომ მეც შენთან ვიქნები!

ნუავემ მადლობა მითხრა და წავიდა.

მეტეორივით დაჰქრის მისი გონება თბრას უცნობ ცაზე.

ვინ იცის, რა ელის მას?

იქნება მეტეორივით ჩაიწვას უსიცოცხლო თბრას მიუკა-
რებელ ჰაერში ნათელი სიზმრით გატაცებული სული!..

— 17—2. სხდომამ საღამომდის გასტანა.

გოუს მოხსენებამ ხანგრძლივი კამათი გამოიწვია.

მომხსენებელი ამტკიცებდა, რომ ეს კატასტროფა იშვია-
თი და განუმეორებელი მოვლენაა ჩვენს სისტემაში და მთელი

რივი პრობლემების გადასაჭრელად მეტად დიდი მნიშვნელობა ექნება.

ნუავე შეუპოვარი გამბედაობით და უმაგალითო პათოსით ებრძოდა გოუს მოსაზრებებს.

— რა უფლება გვაქვს ჩვენ, — ანთებდა იგი ცეცხლიანი სიტყვების კოცონს, — შორიდან გულზე ხელდაკრეფილი შევცქეროდეთ, როგორ იღუპება სამუდამოდ სიცოცხლით სავსე ქვეყანა, როგორ ისრისება უაზრო სტიქიონის ბრმა ძალთაგან ჩვენს გვერდით აყვავებული თავისებური სიცოცხლის ერთადერთი და განუმეორებელი სახე? განა მეცნიერებისათვის გეოლოგიისა და ელექტრომაგნიტური პრობლეების კატასტროფის პრიზმაში განხილვა უფრო საინტერესოა საჭიროა, ვიდრე სიცოცხლის ახალი, ჩვენთვის უცნობი ფორმის გადარჩენა და შემდეგ მისი გაცნობა? შეიძლება ბევრს არ სჯეროდეს, რომ თბრაზე ამჟამად სიცოცხლის უმაღლესი სახე იყოს, მაგრამ ვინ იტყვის, რომ ის არ წარმოადგენს ჩვენთვის მიუწვდომელ მიღწევათა უდიდეს ასპარეზს სიცოცხლის მომავალი ფორმისათვის? ჩვენთან შედარებით თბრა ჯერ ჭაბუკობის ხანაშია. ვინ იტყვის, რას უმზადებს მსოფლიოს მისი დავაჟაცება? როგორ შეგვიძლია ჩვენ ფიზიკურ მოვლენათა შესასწავლ ლაბორატორიად ვაქციოთ მსოფლიოს უდიდესი ტრაგედია; ჩვენ გვაქვს ტექნიკური საშუალება, გადავარჩინოთ დალუპავს ჩვენი მოძმე ქვეყანა. მე მოგიწოდებთ თქვენ სიცოცხლის უზენაესი კანონის სახელით, ჩვენი მომავალი კავშირის სახელით, დავეხმაროთ თბრას და ვიხსნათ იგი სიკვდილისაგან.

გოუ აუღელვებლად, დამშვიდებით ასაბუთებდა თავის აზრს.

— რა საჭიროა უაღრესად მეცნიერული ხასიათის საკითხში რომანტიული გატაცება და სენტიმენტალური არგუმენტაცია? ვინ არ იცის, რომ სიცოცხლე ბევრგან არის შესაძლებელი? მაგრამ განა ყოველგვარ სიცოცხლეს ვიცავთ ჩვენ? სიცოცხლის უმაღლესი ფორმა იბრძვის არსებობისათვის და სპობს უმდაბლეს ფორმებს. ჩვენ მსოფლიოში სიცოცხლის უმაღლესი მწვერვალი გვიპყრია ჩვენ და ჩვენს ნებას ემორჩილება ჩვენს გარეშე მყოფი სიცოცხლის ყოველი სახე. რა არის თბრა? უბრალო პლანეტა, რომლის მსგავსი მრავალია

ჩვენს სისტემაში. იქ სიცოცხლე თუ არსებობს — უმდაბლესსა
სახის. რამდენი საუკუნეა ვცდილობთ თბრასთან კავშირის
დამყარებას, მაგრამ არაფერი გამოდის, ვინაიდან ცლა ცალ-
მხრივია: თბრას არ ესმის ჩვენი ძახილი და ვერც გაიგონებს,
რამდენი ცხოველი დაღოლავს ჩვენს პლანეტაზე, მაგრამ ჩვენს
მოკავშირეებად ისინი ვერ გამოდგებიან! მოსალოდნელი კა-
ტასტროფა კი ისეთ მასალას მისცემს მეცნიერებას, რომლის
მნიშვნელობა განუზომელი იქნება. ჩვენ თვალწინ ორი ციური
სხეული ერთმანეთს დაეჯახება. დაჯახება იქნება კატასტრო-
ფიული, სწორედ ამიტომ ნათელი გახდება ჩვენთვის ქვეყნის
წარმოშობისა და მისი განვითარების ბევრი ბუნდოვანი მხა-
რე. თქვენ გსურთ დაიცვათ თბრას მნიშვნელობა? მე ვამტკი-
ცებ, რომ კატასტროფიული სიკვდილით თბრა მეტ სამსახურს
გაუწევს სიცოცხლის უნივერსალურ განვითარებას, ვიდრე თა-
ვისი უბადრუკი პირველყოფილი პროტოპლაზმების უაზრო
ცანცახით.

— თქვენ კლავთ ცოცხალ არსებას, — აენთო ისევ ნუავე, —
კლავთ, რათა დოსტაქრის დანით გაკვეთოთ მისი სხეული და
გაიგოთ, როგორ არის აშენებული მისი ჩონჩხი. მეცნიერება
არ არის სიცოცხლის ბატონი, იგი მხოლოდ იარაღია მისთვის,
თქვენ კი საშუალება მიზნად დაგისახავთ. ნუ ვიქნებით
მკვლევები და დავიცვათ თბრა ხიფათისაგან!

— ჩვენ არავის ვკლავთ, — უპასუხა გოუმ, — ჩვენ მხოლოდ
არ ვერევით კოსმიური პროცესის ბუნებრივ მსვლელობაში.
თუ თბრა ატარებს მომავალი სიცოცხლის დიდ პოტენციას,
კატასტროფა სამუდამოდ არ დაღუპავს ამ შესაძლებლობას.
გაივლის ხანი და ანთებული პლანეტა ისევ გაცვივდება და თა-
ვის მოწოდებას შეასრულებს. მარადიული სიცოცხლისათვის
კი მნიშვნელობა არა აქვს რამდენიმე ათეულ მილიონ წელს.
ამის გარდა, თუ თბრაზე, როგორც თქვენ ამტკიცებთ, არიან
მაღალგონიერი არსებანი, ისინი თვითონ დაიცავენ თავის
პლანეტას კატასტროფისაგან.

— თუ მოვალეობის გრძნობა თქვენზე არ მოქმედებს, —
შეედავა ნუავე, — შებრალება მაინც იქონიეთ უმცროსი ძმის
მიმართ. თუ ძალა შესწევს, თავს თვითონ დაიცავსო, — ამ-
ბობთ თქვენ. მითხარით, ვინ დაუწყებს შორიდან ცქერას, რო-
ცა ბავშვს მხეცი უახლოვდება და ვინ იტყვის: თუ შეუძლია

საფრთხეს გაუმკლავდესო? არ გესმით, როგორ კვირდება და გთხოვთ შველას? მე მესმის კვირილი ბნელ სივრცეში საშინელი სიფათის წინ მდგარი ბავშვის და მოგიწოდებთ თქვენ, მივეშველოთ მას! მაგრამ თუ თქვენზე არც სიბრალულის გრძნობა მოქმედებს, გაიხსენეთ თქვენი საკუთარი გასაჭირი — უწყლობა. მთისაზრეთ, წყლის რა დაუღვეველ მარაგს კარგავთ თბრას დაღუპვით და ამ მიზნით მაინც დაიცავით თქვენთვის საჭირო მეზობელი.

— წყალი ზერზედაც აღმოჩნდა, — მიუგო მომხსენებელმა, — აბის კიდევ წყლის უფრო დიდი რეზერვუარი, ვიდრე თბრაა, პლანეტა ნირი*. მე დარწმუნებული ვარ, რომ ჩვენ მალე შევძლებთ იქიდან წყლის მოტანას. შორეულ მომავალში, შემდეგ თაობათათვის თბრას წყალიც ჩადგება ისევე თავის კალაპოტში.

ვილაპარაკე მეც.

ვამტკიცებდი, რომ მართლა დაუშვებელია ამოდენა ქვეყნის დაღუპვა მეცნიერების პრობლემატური მიღწევებისათვის. მნელი იქნება აგრეთვე წყლის საკითხის მოგვარება, თუ თბრა დაიღუპება. ზერი მცირე სხეულია და წყალიც ცოტაა იქ. რაც შეეხება ნირს, იქ, მართალია, წყალი ბევრია, მაგრამ ჩვენთვის ძაღჯან გაძნელდება ნირის კოლონიზაცია, ადგილობრივ კი, არავითარი ბაზა არ ექნება ჩვენს მოქმედებას პლანეტის პირველყოფილი მდგომარეობის გამო, ამიტომ მსარი დაუჭირე ნუავეს წინადადებას: გაგზავნილ იქნას თბრაზე ექსპედიცია, რომელსაც მიენდოს ადგილობრივი პირობების მიხედვით დახმარების საკითხის გადაწყვეტა.

დიდი კამათის შემდეგ კოლეგიამ მიიღო ნუავეს წინადადება.

დაისვა საკითხი ექსპედიციის მეთაურის შესახებ.

ნუავემ მე დამასახელა.

მოპირდაპირე ჯგუფმა — გოუ.

ორივე კანდიდატმა სხდომა დავტოვეთ.

შინ დავბრუნდი.

მშვენიერი საღამო იდგა.

ჩემი ოთახის ღია აივანს დაჰკაშკაშებდა ბრწყინვალე თბრა.

* ვენერა.

თითქმის წელიწადი შესრულდა ნოვოსუბე ჩემი გამგზავნების შემდეგ*.

ამ ხნის განმავლობაში თბრამ თრჯერ შემოურბინა აზან და ახლა ისევე ჩვენს პირდაპირ დგას.

ათასი ფიქრი შემომესია.

ვიჯექ აივანზე. გაცეკროდი ლურჯად აბრიალებულ თბრას, აივნის მთაჯირზე თითებს ვათამაშებდი და ეს ღარიბი აკომპანიმენტი მუსიკის გრიალივით მისდევდა ჩემი ფიქრის უჩინარ გრიალს...

— კარო, შენ გგზავნიან! — მომესმა უცებ განარებული ჩურჩული და აივანზე ჩიტივით დაეშვა ქალი.

— გადაწყდა?

— თითქმის ერთხმად! — და ჩემს შუბლს გედას ხავერდოვანი თმა მოეფინა. — შენ უნდა შეასრულო დანაპირი, რადაც არ უნდა დაგიჯდეს!

მე მათრობს ქალის ცხელი სუნთქვა, გულში კი უჩინრად მოძრაობს ჩრდილი, და ჩრდილი თითქო კვენესის: — ვისთვის, ვისთვის არის ეგ თვალები ანთებული? ვინ იტაცებს ამ სუნთქვას, უხილავი და უცნობი?..

— შევასრულებ! — ვუბნები და წელზე ხელს ვხვევ.

ქალის სხეული კანკალებს, როგორც ხელში ჩაბღუჯული შაშვი და სწვავს ჩემს ხელს.

— ზედმეტად დელავ, გედა! — ტკბილად ვეაღვრსები. — სიცხე გაქვს. შენ დასვენება გჭირია! მენდე, შევასრულებ! თუმცა ვიცი, საით მიქრის შენი ოცნება, გედა, რად იღუპავ თავს?

— კარო, ჩემო კარო! — ჩურჩულებს ქალი, — მე განწირული ვარ, მაგრამ ტკბილია ჩემი ტყვეობა!.. დიდია უფსკრული, მაგრამ მე ვხედავ შორეულ ნაპირს და მესმის ძახილი, აუტანელი ბედნიერების დაუძლეველი ძახილი...

— შევასრულებ! — ვიმეორებ და ქალს თვალებში ჩავაცქერდები. — მაგრამ რომ დაიმსხვრას ოცნება? შორიდან მიმზიდველი თ ბ რ ა ნ პირუტყვივით რომ აბღავლდეს?

ჰაერში ოქროსთმიანი ხომალდი გაიშხუილებს და აივანს ელვა გაანათებს.

* დედამიწის ორი წელი.

— მაშინ დავიღუპები! — ძლივს გასაგონად ჩურჩულებს ქალი და ოცნებით ანთებულ თავს ყვავილის დამბრუნებით ელორტივით დახრის და მსარზე დამადებს.

ვინ იცის, რა მოელის ამ ქალს?

მეტეორივით იზიდავს მას უცხო ქვეყნის მომაჯადოებელი ელვარება.

რას ეძებს თბრაზე მისი დამშეული თვალები?

ვინ გადააბა მისი ზღაპრული სიყვარულით სავსე გული შორეულ ვარსკვლავებს გაუწყვეტი ჯაჭვით?

მეტეორივით დაჰქრის პატარა ქალის დიდი გული თბრას უცნობ ცაზე.

რა ელის იქ მას?

იქნება მეტეორივით ჩაიწვას უსიცოცხლო თბრას მიუკარებელ ჰაერში ნათელი სიზმრით გატაცებული სული!..

— 17-20. მივდივარ და თან მიმყვება გედას ანთებული თვალების ცეცხლოვანი მუდარა: „არ გასწირო თბრა, არ გაიმეტო დასალუპავად აზას სხივების ახალი ყანა, რაც უნდა უმინიშვნელოდ გეჩვენოს ნათესი!“

— 17-36. მიჰქრის გამალებით რაუნიტი უნაპირო სივრცეში, წამში 50 კილომეტრის სისწრაფით.

სანორი ვარსკვლავივით ციმციმებს ვარსკვლავთა შორის. პირდაპირ ჩემსკენ მოჰქრის ცის უმშვენიერესი ჟინჯილი — თბრა.

არც დღე, არც ღამე.

უფრო ღამე.

ცა შავი, კრიალა ვარსკვლავებით მოფენილი.

უამრავი ვარსკვლავი შავი ცის ფონზე და შუაში აზა.

უკუნეთი ღამე, გაყინული სივრცე ირგვლივ და ცაში აზა, აუტანელად მცხუნვარე და სხივოსანი.

მიჰქრის რაუნიტი და თბრა თანდათან იზრდება.

უკვე მოჩანს პატარა ორე*, წიწილასავით რომ მისდევს გაფრენილ თბრას.

* ორე — მთვარე.

— 17-38. რაუნიტმა გადალახა 78 მილიონი კილომეტრი.
 დარჩა თბრამდე კიდევ 5 მილიონი კილომეტრი.

მანქანა გრძნობს უკვე, რომ თბრას მიმზიდველობის სფეროში შევიჭერთ.

რა პატარა ვარსკვლავია ახლა სანორ!
 უზარმაზარი თბრა დღესავით ანათებს რაუნიტის გახურებულ ლითონს.

გეზი ჩრდილო პოლუსისაკენ!
 მშვიდობით, სანორ! ტკბილო, სანორ!..

— 17-40. პოლუსის ყინულოვანი სივრცე ნისლით არის დაბურული.

ნისლით დახუთული ქარიშხალი საზარლად ღმუის და ყინულის ნამსხვრევებით ხევს ღრუბლის აფრიალებულ კალთებს!

რაუნიტი მიჰქრის ეკვატორთან.
 ვათვალიერებ ნუავეს რუკებს და ვეძებ დანიშნულ ადგილებს.

— საოცარია! მოულოდნელი!
 მაგრამ ამაზე შემდეგ, როცა უფრო ახლო გავეცნობი ყველაფერს.

ნუავეს ვახარე გამარჯვება.
 როგორ ელავდა ეკრანიდან მისი თვალები!

1928-27-XII K და R ჩრდილოეთ ამერიკის შუა ნაწილი აღმოჩნდა.

დავბინავდი ჩიკაგოში და ვსწავლობ ინგლისურს.

1929-3-III. კატასტროფას არავინ ელის.

— საჭიროა ფრთხილი მოქმედება.
 პირველყოვლისა უნდა მოვიპოვო ნდობა.

— 10—V. ვეძებ მოკავშირეს.

დამაინტერესა ინჟ. კამარელის წიგნაკმა: „ელექტრონული ენერჯის ცვალებადობა“.

კამარელი მუშაობს საბჭოთა კავშირში.

რევოლუცია შესაფერისი ნიადაგია ჩემი გეგმის განსახორციელებლად.

— 1—10. C და D ორ პატარა ზღვის შუა მდებარე მთებია. ჩიკაგოს განივზე, აღმოსავლეთით, კავკასიონი.

— 10 — XII. მაწუხებს სათვალისა და სიმძიმის შემწელებელი აპარატის მუდმივად ტარების აუცილებლობა. ადვილად ვიქანცები.

ვწერ წიგნს დედამიწის შესახებ.

ვფიქრობ, ნუავე კმაყოფილი დამჩნება.

1930—20—II. გასათვარია სიცოცხლის ფორმების ერთგვარობა მსოფლიოში! გარეგანი სახე თითქმის მრავალფეროვანია, მაგრამ ეს სხვადასხვაობა ერთ პრინციპზეა აგებული. სულ რამდენიმე დედასახე განსაზღვრავს უთვალავ ფორმათა მონენებით მრავალფეროვნებას.

ერთია მსოფლიოს შენების ფიზიკური საფუძველი. ერთია სიცოცხლის ფორმათა საფუძველიც.

— 2 — XI. დავასრულე ჩემი წიგნი. დარწმუნებული ვარ, მეცნიერთა კოლეგია გაიზიარებს ჩემს დასკვნებს და დედამიწის მიმართ საბოლოოდ გაიმარჯვებს ნუავეს პოლიტიკა.

— 4 — XII. ინჟ. კამარელი აღმოჩნდა ტომით ქართველი, C-D-ს რაიონში მცხოვრები.

გასაკვირია ეს შეხვედრა.

უნდა ვაცნობო გედას.

— 5 — XII. ჩემი წიგნი ეკრანიდან გადაიღო გედამ. ჩააბარებს კოლეგიას.

მაჩქარებს კამარელის გაცნობას.

1931 — 15 — I. საქართველოში მიემგზავრება ინჟინერთა დელეგაცია. მეც ჩავეწერე.

ჩემი წიგნი კოლეგიამ მოიწონა.

— 6—II. რაუნიტი მოვათავსე მიუვალ ადგილას.

უკანასკნელად ვესაუბრე დღეს გედას: საქართველოში ჩასვლამდე ახალ ეკრანს ვერ ავაგებ?!

— 12 — IV. ერთი კვირაა საქართველოში ვარ.

დღეს კამარელს წერილი გავუგზავნე.

14 აპრილს ვესტუმრები!

IX

დედამიწის დამუსრუება

კამარელმა გამოაქვეყნა კაროს დღიური და თავის მხრივ ვრცელი განმარტება წაუმძღვარა მას.

სხვა დროს იქნება არავის დაეჯერებია მარსელი ადამიანის დედამიწაზე ჩამოსვლის ამბავი და დღიური ფანტასტიკურ გამოგონებად ჩათვალიათ, მაგრამ ბანიკით შეპყრობალი სასოწარკვეთილი კაცობრიობა რელიგიური რწმენით დაეწაფა კამარელის განცხადებას და უეცრად გაცოცხლებული იმედის ფართხალით უპასუხა თბილისიდან მოულოდნელად მოფრენილ ცნობას.

თითქო მომაკვდავ სხეულს ელექსირი შეუმხაპუნესო, ქვეყნის მოდუნებულმა გულმა კვლავ იწყო ძგერა და შიშით დაბინდული გონება ოდნავ განათდა.

* თქვენ უკვე მიხვდებოდით, თუ რისთვის შევთხზე მე თქვენთან საუბრის დროს შორეული ხილვის ეკრანის აგების ისტორია. ჩემი წარმოდგენით დედამიწაზე ეკრანი სწორედ ისე უნდა აეგოთ, როგორც მე გადმოვეცით, მარსის სივრცეში რომ აუხსნელი არ დარჩენილიყო.

თბილისს გრიგალივით მოაწვა ყოველი მხრიდან და დაიწყო მისი ცნობისმოყვარე ტალღები. მთელი ქვეყნის პრესა აივსო ათასგვარი ცნობებით და ევროპა და ამერიკა მოჰფინა კამარელისა და კაროს ურიცხვმა სურათებმა.

რადიოგრიგალს თან მოჰყვა უამრავ დელეგაციათა ქარავანი: ყველა, ვისაც შეეძლო, ცდილობდა საკუთარი თვალით ენახა მარსიდან მოსული საკვირველი არსება, და თუ ეს შეუძლებელი იქნებოდა, იმ ქალაქისთვის მაინც მოეკრა თვალი, საიდანაც ამდენი ხანია ჰქროდა ქვეყნის შემზარავი შიშის ქარი და ახლა კი მოულოდნელად დაჰქროლა იმედისა და სიხარულის სიომ...

კამარელმა და კარომ შეიმუშავეს მოქმედების გეგმა.

მაისის 20-ს თბილისში გაიხსნა მსოფლიო კონგრესი, რომელსაც დაესწრო ყველა სახელმწიფოს წარმომადგენელი. ეს იყო ისტორიაში პირველი ყრილობა, სადაც მრავალი, ერთიმეორის საწინააღმდეგოდ მტრულად მიმართული სახელმწიფო პირველად ლაპარაკობდა გულახდილად და დაუფარავად, ერთმანეთისათვის გასაგები ენით და ყველასათვის თანაბრად საჭირო საგანზე.

კონგრესი გახსნა კამარელმა, პირველივე მისი სიტყვა ჰაერშივე მოიტაცა და შთანთქა თვაციის უზვეულო გრგვინვამ. დიდხანს ისმოდა ამღელვარებულ ქუჩებში სასახლის დარბაზიდან ქუხილივით მომსკდარი ყიჟინი.

დედამიწის ყველა კუთხისა და ერის წარმომადგენლნი, ერთი გულისთქმით შედუღებულნი, ზეიმობდნენ საერთო სიხარულით.

კამარელმა მოკლედ მოახსენა კონგრესს საქმის ვითარება და სიტყვა მისცა —

„მარსელ ინჟინერს, ჩვენს ძვირფას სტუმარს, თბრან-ექსპედიციის მეთაურს ლენგონ კაროს“... დარბაზში ივრიალა ტაშმა.

მაგრამ როცა ტრიბუნაზე გამოჩნდა თავისი ქვეყნის ელვარე ტანისამოსით უცნაურად მორთული, გასათვარი თვალებით აბრიალებული კარო, კონგრესს გაკვირვებისაგან ელდა ეცა და დარბაზში უეცარი სიჩუმე ჩამოვარდა.

შარავანდელით მოსილი კარო ცეცხლის პორფიროსან

ზღაპრულ მეფესავით დადგა ტრიბუნაზე და ენაჩავარდნილ დელეგატებს პრთექტორებივით მიანათა თვალები.

უცრად ჩამოვარდნილ სიჩუმეში, როგორც ცარიელ ტურტელში, დაგუბდა მოზღვავებული გრძნობა და ერთი წამის შემდეგ სიჩუმე ყუმბარასავით გასკდა. ხუთასი დელეგატის გაშმაგებულმა ღრიალმა და ტაშმა ფანჯრის მინებს ზრიალი დააწყებინა. დარბაზიდან თვაციის გრიალი და ათეულ ენაზე ამქუხარებული „ვაშა“ დაიღვარა ქუჩებში და ქალაქი აავსო მიწისძვრისებური გუგუნით.

დედამიწის ყველა კუთხისა და ერის წარმომადგენელი მარსელ ადამიანთან ერთად ზეიმობდნენ საერთო სიხარულით.

მაგრამ ახლა ეს არ იყო მართო ინტერნაციონალური გამოვლინება საერთო გულისთქმათა, ეს თითქო უფრო მეტი იყო, რაღაც ახალი და ჯერ განუცდელი.

ეს იყო ინტერპლანეტარული კავშირის პირველი გაელვება და ქუხილი.

— მე ვარ თქვენი პლანეტის უფროსი ძმის, სანორის, თქვენებურად მარსის, წარმომადგენელი, — მიმართა კარომ კონგრესს, როცა დარბაზი ოდნავ დამშვიდდა, — სალამი ჭაბუკ დედამიწას, ჩვენი საყვარელი ობრას კაცობრიობის წარმომადგენელთა ყრილობას.

დარბაზში ისევ იფეთქა თვაციამ.

— მე გამომგზავნა თქვენთან ჩემმა ქვეყანამ, — განაგრძო კარომ, — რათა დახმარება აღმოგიჩინოთ გასაჭირის დროს...

კარო ლაპარაკობდა დაბალი ხმით, ინგლისურის უცნაური ინტონაციით, და რომ არაფერი გამოპარვოდათ მისი სიტყვიდან, კისერწაწვდილი დელეგატები გატრუნულები მისჩერებოდნენ მას, მარჯვენა ყურზე ხელაფარებულნი.

კაროს ისევ თვაციები გაუმართეს.

შემდეგ ილაპარაკეს სახელმწიფოთა წარმომადგენლებმა, ყველა გამოთქვამდა უზომო სიხარულს საშინელი ხიფათისაგან თავის დაღწევის გამო და აღუთქვამდნენ მარსელ ინჟინერს მისი ყოველგვარი განკარგულების უსიტყვოდ შესრულებას.

— რა საჭიროა ლაპარაკი, — ამბობდა მოჭარბებული სიხარულისაგან გაცხარებული ამერიკელი დელეგატი ბანკირი

დინგვეი, — მთელი ჩვენი სიცოცხლათ, მთელი ჩვენი ქონებით ჩვენ ვეკუთვნივთ მარსის ბრწყინვალე წარმომადგენელს მას შეუძლია ჩვენ ყურმოჭრილ მონებად გაგვიხადოს, ჩვენ მივიღებთ ყოველგვარ პირობას, ოღონდ სიცოცხლე შევინარჩუნოთ! საკითხი ის კი არ არის, რამდენად ვართ მზად მსხვერპლის გასაღებად, — უკვე რამდენიმე თვეა, რაც ჩვენ საბოლოოდ შეგუირვდით ყველაზე უდიდესი განძის — სიცოცხლის დათმობას, საკითხია — შევძლებთ თუ არა წიფათისაგან თავის დაღწევას, თუნდაც უდიდესი მსხვერპლის გაღებით, ჩვენ ერთხმად ვუცხადებთ მარსის ნათელმოსილ მოციქულს: მიიღეთ მთლიანად ჩვენი სული და სორცი, გადაგვარჩანეთ და გვიყმით! არათუ წყალი, მიირთვით ჩვენი უბედური პლანეტის მთელი ავლადიდება ერთი ბოლუსიდან მეორეზე, ოღონდ გვიხსენით განსაცდელისაგან და გვიპატრონეთ! უნდა ვთქვა აგრეთვე ორიოდე სიტყვა იმ სახელმწიფოს შესახებ, რომლის მიწაწყალზე ხდება ჩვენი მკვდრეთით აღდგომისათვის მზადება. ეს არის საქართველოს სოციალისტური რესპუბლიკა.

ახლა ჩვენ გვეძლევა საშუალება შევაფასოთ ჩვენი პოლიტიკის ძველი პრინციპები და ახალი სიცოცხლის საზღვარს აქეთ დავტოვოთ ყველა ის გონებრივი სიბინძურე, რაც, ჩვენდა სამარცხვინოდ, უტიფარი ყოყმანით გვიტარებია ამდენ ხანს, როგორც ცივილიზაციის და პროგრესის ტვირთი. თუ ჩვენ გვიწერია წიფათისაგან გადარჩენა, დაე, ახალი სიცოცხლისათვის მეორედ დაბადებულთ ნუ გავყვება თან ამ ქვეყანაზე ის უღირსი წარმოდგენა, რაც ასე ამძიმებდა კაცთმოძულეობის გრძნობით ჩვენს გონებას! საბჭოთა ქვეყანა იმარჯვებს. ჩვენ უნდა ვიცნოთ ამ ქვეყნის იდეურ-ზნეობრივი უპირატესობა და თავი დავხაროთ მის წინაშე.

ტაშისცემამ დაჰფარა დინგვეის სიტყვა. ერთიმეორეს ეჯიბრებოდნენ დინგვეის მიერ გამოთქმული აზრების გაზიარებაში ინგლისის, საფრანგეთის, იტალიის, გერმანიის, იაპონიის და სხვათა წარმომადგენლები და საბჭოთა კავშირს სიყვარულსა და ერთგულებას ეფიცებოდნენ. კაპიტალისტური ევროპა და ამერიკა სოციალისტური ქვეყნის იდეურ უპირატესობას სცნობდა და ქედს იხრიდა მის წინ! ეს დაუჯერებელი მოვლენა იყო, მაგრამ კამარელი თავისი თვალეებით ხედავდა

ამ საკვირველ დემონსტრაციას და გაცემით შესცქეროდნენ მას. კამარელს გაუელვა აზრმა: შეიტანოს წინადადება, თუ კაპიტალისტური ქვეყნები მართლაც და გულწრფელად სცნობენ სოციალისტური წყობილების გამარჯვებას, დაუყოვნებლივ გაუკეთდეს ამას სათანადო დასკვნა. მაგრამ, მცირე მოფიქრების შემდეგ, კამარელმა თავი შეიკავა ასეთი წინადადების შეტანისგან. ის უზარმაზარი ამოცანა, რომელიც ამჟამად იდგა კაცობრიობის წინაშე, გაუგონარი და ფანტასტიკური გეგმა დედამიწის დამუხრუჭებისა, მოითხოვდა მთელი ყურადღებისა და ენერჯის აქეთკენ მიმართვას და ამ დროს კაპიტალისტურ მსოფლიოში რადიკალურ სოციალურ გადატრიალებას შესაძლოა გამოეწვია დროებით ენერჯის დაქსაქსვა. კამარელმა გადაწყვიტა სავსებით გამოეყენებია კონგრესის სულიერი განწყობილება მომავალი სამუშაოსათვის მტკიცე და საიმედო აპარატის შესაქმნელად.

კამარელმა დასკვნა გაუკეთა კამათს და რეზოლუციებს კენჭი უყარა.

კონგრესმა მთელი რიგი ტექნიკური ხასიათის დადგენილებათა მიღების შემდეგ, ერთხმად აირჩია, კართს წინადადებით, ინჟინერი კამარელი — დედამიწის დამუხრუჭების სამუშაოთა მთავარ ხელმძღვანელად და უზენაესი ძალაუფლებით აღჭურვა იგი ამ საქმეში.

კონგრესი დასრულდა საღამოს 11 საათზე. ამ დროს სასახლესთან ჰაერში გამოჩნდა ელექტრონით განირაღდნებული საჰაერო სომალდი „გედა“. უმთვარო ღამის ბნელ სივრცეში „გედა“ ელვარებდა ზღაპრული ფრინველივით და ღამის ჰაერის შავ ხავერდზე ცეცხლით ამოქარგულივით მოსჩანდა. სომალდი ნელ-ნელა დაეშვა დაბლა და სასახლის წინ ჰაერში განჩერდა. ბაქანზე გამოვიდა გემის უფროსი ბაკურ შავარდნაძე და სასახლის აივნიდან „გედაში“ გადასხა კონგრესის დელეგაციათა მეთაურები, ოცი კაცი. „გედა“ ანთებულ მამხალასავით ავარდა ჰაერში, ჩააქრო შუქი და უზარმაზარი შავი არწივივით გაფრინდა მყინვარისაკენ.

სომალდს გეზი მოსკოვისაკენ ეჭირა.

კამარელის კაზინოში

შემოდის კარო.

— შეიძლება ახლა მოგახსენოთ?

— გთხოვთ!

— თქვენ ახლა დედამიწის დიქტატორი ხართ, ნუკი მახსოვთ, მიბრძანეთ, — ღიმილით უთხრა კარომ კამარელს, და მაგიდაზე დააწყო ნახაზები და ცხრილები.

— დედამიწის ძალაუფლება თქვენზე არ ვრცელდება, — ღიმილითვე მიუგო კამარელმა. — თქვენ სხვა პლანეტის ქვე-შევრდომი ხართ.

— ქვეშევრდომი მარსისათვის უცნობი და გაუგებარი სიტყვაა. — შენიშნა კარომ.

— უკაცრავად, მოქალაქე უნდა მეთქვა.

კამარელმა აიღო ნახაზი და დააცქერდა მიწის სფეროს ირგვლივ გაყოლებულ წერტილებს.

— გეგმის მთავარი პრინციპები ამ ნახაზშია გამოსახული, — თქვა კარომ და ნიკელის წვეტიანი ფანქარი გააყოლა ერთ ნაზს. ეს არის ჩრდილო განივის მე-60 პარალელი, ლენინგრადის პარალელი. ამ პარალელს ზევით ჩრდილო პოლუსამდე და აგრეთვე სამხრეთ განივის მე-60 პარალელს ქვემოთ სამხრეთ პოლუსამდე დედამიწის ტერიტორია ჩვენ არ გვკავშირებს. ამ ორ წრეს შუა კი, ე. ი. — ეკვატორის წრიდან ორივე მხრით 120°-ს მანძილზე დედამიწის სფეროს უნდა შემოერთყვას ფოლადის მუხრუჭების მტკიცედ ნაჭკედი სარტყელი.

— რა გრდემლზე უნდა გაიჭედოს ასეთი სარტყელი? — გაიკვირვა კამარელმა.

— სარტყელი მთლიანი ხომ არ იქნება! დამზადდება 168 ცალკე მუხრუჭი და ფოლაქებივით დაეჭდობა დედამიწას გარშემო. ჯერ დააკვირდით ამ მერიდიანებს. დედამიწის 24 მერიდიანზე სოლებივით უნდა ჩაეჭდოს ეს მუხრუჭები, თითოეულ მერიდიანზე ერთ იმ წერტილზე, სადაც მერიდიანი გადაჭრის ეკვატორის წრეს. სამი ზევით, ჩრდილო განივის მე-60 პარალელამდე, სამიც ქვევით, სამხრეთ განივის მე-60

პარალელამდე. მუხრუჭები ერთიმეორეს დაშორებული იქნება ბიან 20°-ით.

— თვით მუხრუჭის მოქმედება რა პრინციპზე იქნება აგებული? — იკითხა კამარელმა.

— ამის შესახებ, როგორც მახსოვს, ერთხელ გაკვირით მქონდა უკვე თქვენთან საუბარი!

— მასხალისებური მანქანის რექტიული პრინციპი, — გაიხსენა კამარელმა.

— სწორედ, მუხრუჭი ღრმად და განივრად ჩაეჭდობა დედამიწის კანს და ოკეანეს ფოლადის ბოძებით, ზედაპირებზე კი ვერტიკალურად მოეწყობა ზარბაზნების მაგვარი ლულანი კოშკები, თითოეულ მუხრუჭზე თორმეტი. ეს ზარბაზნები დაიტენება არა დინამიტით, არამედ მილიონჯერ უფრო მძლავრი ენერჯით...

— ატომის ენერჯით, — წამოიძახა კამარელმა.

— ატომში ჩაჭედოილი ქარიშხლის გათავისუფლებით ჩვენ მივიღებთ განუზომებელ ძალაა, რომლითაც შეგვიძლია დედამიწას ლაგამი ამოვდოთ და ყალყზე შევაყენოთ, — განაგრძო კარომ.

— მე ჩემი ქვეყნის სახელით დიდი მადლობა მომიხსენებია თქვენთვის, — მოწიწებით წარმოთქვა კარომ, — შესაძლებელია სულ მალე ჩვენს შორის ისეთი ურთიერთობა დამყარდეს, რომ ორივე პლანეტის ტექნიკა და მეცნიერება გაერთიანდეს, მაგრამ ჯერ კი, თქვენებურად რომ ვთქვათ, ეს დიდი პოლიტიკის საკითხია.

— არც ვიფიქრებთ ამაზე შედავებას, — თქვა კამარელმა, — მერწმუნეთ, ჩვენთვის სავსებით საკმარისია თქვენი პირადი ღვაწლი, ჩვენი პლანეტის გადასარჩენად გაწეული.

— ახლა დავუბრუნდეთ ისევ ჩვენს გეგმას. მუხრუჭის 168 წერტილიანი სისტემა მზად უნდა იქნეს ნოემბრისათვის. ხუთი თვეა დაგვრჩა. საჭიროა მთელი თქვენი სამყაროს მეტალურგიული წარმოება ამ საქმეში ჩაებას დაუყოვნებლივ აი, გეგმები და ამოცანები, ყოველი ქვეყნისათვის ცალკე ყველა მთავარი ქარხნის აღნიშვნით, დიაგრამებითა და ციფრებით აჭრელებული.

კამარელმა ქალღმერთს გადახედა და ერთხანს დაფიქრე-

ბული იჯდა. მისი ანგარიშით ამდენი ფოლადის დაქვეყნება
თითქო შეუძლებელი იყო ამ ვადაში.

— ფოლადს აი ამ ფორმულით დაამზადებენ, — თქვა კართმ და მიაწოდა კამარელს ბლოკნოტიდან ამოხეული ქალადის პატარა ნაჭერი.

ქალადზე აღნიშნული იყო ფოლადის დამზადების კამარელისათვის სრულიად უცნობი წესი.

— მუხრუჭები, როგორც შენიშნავდით, თრი კატეგორიისაა, — განაგრძო კართმ, — ხმელეთისა და წყლის.

— ხმელეთის 73 და წყლის 95, — დაუმატა კამარელმა.

— დიახ! 24 მერიდიანიდან ორზე, დიდი ოკეანის სავრცეზე, ხმელეთის მუხრუჭი სულ არ იქნება, სამზე იქნება თითო მუხრუჭი, ორზე — ორ-ორი, რვაზე — სამ-სამი, სამზე — ოთხ-ოთხი და ექვსზე — ხუთ-ხუთი. სულ 73. დანარჩენი 95 მუხრუჭი წყალზე უნდა მოეწყოს. წყლის მუხრუჭების სიმრავლე რამდენადმე ართულებს საქმეს, რადგანაც ოკეანეთა ზედაპირზე წნევის არანვეულებრივად გაძლიერება გამოიწვევს საშინელ შტორმს. მაგრამ სწორედ ამის საწინააღმდეგოდ, ყოველ შემთხვევაში, მისი ეფექტის შესანელებლად, ჩვენ მივიღებთ ღონისძიებას, რაც მე აღვნიშნე უკვე ჩემს სიტყვაში.

— ეგ რომელ ღონისძიებას გულისხმობთ? — შეეკითხა კამარელი.

— აზვირთებული წყალი სწრაფად უნდა აერთვას ოკეანეს, რათა დელვა შენელებს.

— მესმის! — წამოიძახა კამარელმა. — მისი გადაზადვა თქვენს პლანეტაზე დედამიწის ტექნიკას არ დაევალება, — ღიმილით დაუმატა მან.

— რა თქმა უნდა, ამას ჩვენ თვითონ ვიკისრებთ!

— შტორმი, მე ვფიქრობ, მაინც საგანგებო იქნება, — თქვა კამარელმა და გლობუსი თავისკენ მიატრიალა. — საჭირო განდება გამაფრთხილებელი ზომების მიღება წინასწარ! სამგზავრო ფლოტის მიმოსვლა იმ ხანებში მინიმუმამდე უნდა დავიყვანო!

— გეთანხმებით!

— აგრეთვე ზღვის დაბალ ნაპირებზე მდებარე ქალაქებს საჭირო სიმაღლის ჯებირები უნდა აუშენდეს, რომ მოზღვავებულმა ტალღებმა ქალაქები არ წააღვოს.

— სწორია!

— ამას გარდა ჩემთვის კარგად არ არის ნათელი, ეფექტს გამოიწვევს დედამიწის ქერქზე მუხრუჭების მოქმედება.

— მოსალოდნელია მიწის ძვრათა ზონების ამოქმედება, — მიუგო კარომ, — თუ მოხერხდა, კარგი იქნება ამ ადგილების დროებითი ევაკუაცია.

— 168 მუხრუჭზე დადგმული იქნება 2016 საშინელი ძალის ზარბაზანი. ვაითუ ამ კოლოსალურმა ძალამ ჩაღწეოს დედამიწის ქერქი და ამგვარად, ჩვენმა წამალმა ავადმყოფი უფრო ადრე მოკლას, ვიდრე მას ბუნებრივი სიკვდილი იმსხვერპლებდა.

— მეტი რწმენა, მეგობარო, მეცნიერებისადმი! — ოდნავ ნაწყენი კილოთი შესძახა კარომ. — გეგმის შემუშავების დროს მხედველობაში მიღებული იყო დედამიწის ქერქის გამძლეობა. ამით აიხსნება დამუხრუჭების ასე ნელი ტემპი, მთელი წლის განმავლობაში მხოლოდ 3 საათით. თქვენ ერთ შეცდომას უშვებთ აგრეთვე: ყველა მუხრუჭი ერთდროულად როდი იმოქმედებს. თუმცა ეს რომ ასე იყოს, მაშინ თქვენში შიში ზედმეტი იქნებოდა, რადგანაც ყოველმხრიდან მოწოლილი ენერგია დედამიწას არც დაამუხრუჭებდა და არც მის ქერქს დაუშავებდა რასმე. მოიგონეთ მუჭში ჩაბღუჯული კვერცხის ამბავი. საქმეც ისაა, რომ მუხრუჭების მოქმედება დედამიწის ქერქისათვის უფრო მტკივნეული იქნება, — მაგრამ არც იმგვარად სასიფათო. დედამიწის სფეროს თავის ორბიტზე სრბოლის დროს წინ უნდა ეღობებოდეს უკუმქცევი ძალა. თუ ყველა მერიდიანი ერთბაშად ამუშავდება, დედამიწა ამას ვერც კი შეიტყობს, ვინაიდან ერთიმეორის მოპირდაპირე ძალები ერთმანეთს გააბათილებენ. საჭიროა მუხრუჭების სისტემა ისე მუშაობდეს, თითქოს ეს სისტემა დედამიწის გარეთ იყოს, მას მზის გარშემო მოძრაობის დროს წინ ხვდებოდეს ცის სივრცეში. სწორედ ამ პრინციპზეა აშენებული ჩვენი გეგმა.

— მიკვირს, როგორ ავცდი ამ ელემენტარულ მოსაზრებას, — გაიკვირვა კამარელმა.

— მაშასადამე, ერთდროულად ამუშავდება არა 24, არამედ მხოლოდ 11 მერიდიანი.

— რატომ 11 და არა 12? — ჰკითხა კამარელმა.

— აი, რატომ: დედამიწა თავის ორბიტზე მიიქრება ყოველთვის ნახევარსფეროთა — ეგ არის მერიდიანები შუალამიდან შუალამემდე. მეორე ნახევარი, ე. ი. შუადლიდან შუალამემდე ყოველთვის დედამიწის ზურგია. მუხრუჭები იმუშავებენ ყოველთვის მიწის წინა სფეროზე, ასე ვთქვათ, მის მკერდზე.

— მაგრამ დედამიწა არა მართლ მიჰქრის თავის ორბიტზე, იგი ამავე დროს ხომ თავის ღერძის გარშემოც ტრიალებს? — შენიშნა კამარელმა.

— მართალია, დედამიწის მკერდი და ზურგი ერთმანეთს სცვლიან ყოველ დღე-ღამის განმავლობაში. ამიტომ არის ჩვენს გეგმაში აღებული 24 მერიდიანი, რაც უდრის დღე-ღამის 24 საათს. შუალამისა და შუადლის მერიდიანები ერთიერთის პირდაპირ არიან, ამიტომ მათი მუხრუჭების მუშაობა უშედეგო იქნებოდა. დარჩა მიწის წინა სფეროზე 11 მერიდიანი, ანუ 11 საათი, ღამის 1-დან დღის 11 საათამდე. აი, ეს მერიდიანები იმუშავებენ განუწყვეტლივ. მაგრამ, ვინაიდან ყოველი მერიდიანი იცვლის დროს, ჩვენი გეგმაც ითვალისწინებს ამ მდგომარეობას და ამიტომაც ყოველი საათის გავლის შემდეგ დღის მერიდიანებს წინა ხაზზე აკლდება ერთი მომუშავე მერიდიანი და ღამის მერიდიანებს უკანა ხაზზე ემატება ერთი ასეთი მერიდიანი. ამრიგად მოქმედებაში იქნება ყოველთვის 11 მერიდიანი თავისი 77 მუხრუჭითა და 924 ზარბაზნით დედამიწის წინა სფეროზე და მათი უკუმტკევი ძალა თანდათან და შეუწყვეტლად შეანელებს დედამიწის მოძრაობის სისწრაფეს.

— ერთი საკითხიღა დამრჩა გაურკვეველი, სხვა ყველაფერი გასაგებია ჩემთვის, — თქვა კამარელმა და ერთი ნახაზი აიღო ხელში, — აი, აქ თქვენ გამოანგარიშებული გაქვთ დედამიწის მასა, მისი მოძრაობის სიჩქარე და მუხრუჭების წნევის სიმძლავრე. ფიქრობთ თუ არა თქვენ, რომ მუხრუჭების წნევა შეანელებს აგრეთვე დედამიწის საკუთარი ღერძის ირგვლივ ტრიალს, ე. ი. გაახანგრძლივებს დღე-ღამეს?

— თქვენი მოსაზრება სწორია, — მიუგო კარომ, — დღე-ღამის ხანგრძლიობა ოდნავ მოიმატებს. მოსალოდნელია აგრეთვე დედამიწის ორბიტში უმინიშვნელო ცვლილება.

— ასეთ „უმნიშვნელო“ მოვლენებს შეუძლია გამოიწვიოს დედამიწის კალენდარის შესწორება, — შენიშნა კამარელმა.

— ესეც სწორი ანგარიშია, — დაუდასტურა კარომ.

— მე სავსებით დაკმაყოფილებული ვარ, — დაასკვნა კამარელმა და წამოდგა. — რამდენადაც შესაძლოა ამ ბუმბერაზული და ფანტასტიკური გეგმის ვონების ფარგალში მოქცევა, ვფიქრობ, გავეცანი მას. ანგარიში და დასკვნები სწორია და უნაკლო, მთელი გეგმა აშენებულია ჰარმონიული სიზუსტით. მაგრამ ეს არის გეგმის, ასე ვთქვათ, არქიტექტონიკა, მისი სხეული, ხოლო შინაგანი ენერგია ამ გეგმის, მისი სული ნემთვის ჯერჯერობით დაფარულია, მიუხედავად ამისა, მე იმედი მაქვს, რომ „ჯანსაღ სხეულში სულიც ჯანსაღია“.

მეორე დღიდან კამარელი შეუდგა თავისი მოვალეობის ასრულებას. საბჭოთა კავშირის, ევროპისა და ამერიკის ინდუსტრიალურ გიგანტებში ავარვარდა ფოლადი... დაიწყო დედამიწისათვის სალაგმე ჯაჭვის დაუსწრომელი ჭედვა.

XI

კატასტროფის მოლოდინში

სუთი თვის განმავლობაში შეუსვენებლად ზანზარებდა გრდემლი და უროს ქვეშ კვნესოდა ცხელი რკინა. მთელი ქვეყნის საზღვაო და საჰაერო ფლოტი განუწყვეტლივ ეზიდებოდა მუხრუჭების დამზადებულ ნაწილებს დანიშნულადგილებზე და დედამიწის სხეული კეთროვანივით თანდათან იფარებოდა რკინის იარებით. მიუვალ კლდეებში სჭექდა დინამიტი და კვამლით დანისლულ სევებში ელავდა ელექტრონის ნაკადი. ოკეანეთა სივრცეზე ხან აქ, ხან იქ განცვიფრებით სვდებოდნენ ხომალდები რკინის კოშკების უცნობ კუნძულებს და შიშითა და მოკრძალებით ჩაუვლიდნენ მათ.

კაცობრიობა ემზადებოდა საშინელი სტუმრის დასახვედრად, მაგრამ რაც უფრო მეტი დრო გადიოდა და ახლოვდებოდა საბედასწერო თარიღი, მით უფრო მძლავრდებოდა გულში ჩარჩენილი შიში. კამარელის ყოველ განკარგულებას დიდი ხალისით და გულმოდგინებით ასრულებდნენ, მაგრამ

თავისთვის გულში მაინც ზრდიდნენ ეჭვებს და სულ მოკვდებოდა. კაცობრიობის დასაშოშმინებლად ხომ არ არის გამოგონილი კამარელისა და კაროს ფანტასტიკური გეგმა, ვის გაუგონია დედამიწის დამუხრუჭება? ბავშვური თამაშით სურთ გაართონ კაცობრიობა, რომ ჭიასავით ქვეყნის დაქვევამდე თვითონ არ დაითხარონ საკუთარი თვალები. ესეც პატიოსანი განზრახვაა, მაგრამ ერთხელ აზმორებული ეჭვი თანდათან ღონეს იკრებდა და აწრიალებული ბორკვით აღვიქებდა ოდნავ მიძინებულ შიშის ბანჯგვლიან მსეცს...

ავგისტოს დამღვეს კარო სადღაც გაჰქრა და მარტოდ დარჩენილი კამარელი ბიბლიური ღვთაების სულივით დასტრიალებდა წყვდიადის შიშით მოცულ ქვეყანას, იგი არ ისვენებდა არც დღე, არც ღამე და მეტეორივით დაჰქროდა დედამიწის ერთი კუთხიდან მეორეზე. მას თავი წარმოედგინა ფანტასტიკური დუელის სეკუნდანტად. იგი აცმევდა თავის რაინდს ჯაჭვის პერანგს, უსინჯავდა მუზარადს, იარაღს და გულის ფანცქალით ეღოდა უსაზღვროებიდან შემოჭრილ მტერთან მის შეხვედრას. მას ღრმად სწამდა მისი გამარჯვება, უფრო გულით, ვიდრე გონებით, ვინაიდან ამ გამარჯვებასთან იყო მჭიდროდ დაკავშირებული მისი ბრწყინვალე დღესასწაული...

ნოემბრის 15-ს, როცა ყველაფერი მზად იყო, კაროც გამოჩნდა: ღამის 12 საათზე დიდუბეში მოფრინდა და „გედასთან“ დადგა კოსმიური მტვერით დაქანგული „რაუნიტი“. მეორე დღიდან ნოემბრის 25-მდე კარო დაჰქროდა თავის „რაუნიტით“ და მუხრუჭების ზარბაზნებში ათავსებდა ლითონის ღურჯად მოვარვარე კოლოფებს, თითქოს უცნაური რამ ფრინველი თავის ურიცხვ ბუდეებში კვერცხებს სდებოს... ამ კოლოფებში იყო ჩაჭედოილი ის ჯადოსნური ძალა, რომელიც უნდა დასჯახებოდა დედამიწის შეუპოვარ სრბოლას...

თითოეული მერიდიანის შვიდივე მუხრუჭი ერთიმეორეზე იყო გადაბმული ელექტრონის მავთულით. ერთ-ერთ მუხრუჭთან მოთავსებული იყო მერიდიანის შტაბი, რომელსაც დავალებული ჰქონდა სასტიკი განრიგების მიხედვით, მუხრუჭთა სისტემაში მერიდიანის თავის ღრღზე ჩართვა და ამორთვა.

მთავარ შტაბს ბინა თბილისში ჰქონდა და მუშაობდა მარელის ხელმძღვანელობით.

შიშით, იმედითა და ეჭვებით დათასმული ქვეყანა მოუთმენლად ელოდა მუხრუჭების ამოქმედების დღეს, ნოემბრის 26-ს, რომ ცხადად დაენახა ჯადოსნურ მანქანათა მუშაობის რეალური ეფექტი და უფრო კონკრეტულად წარმოდგინა დამუხრუჭების მოსალოდნელი შედეგი. გეგმის მიხედვით მიღებული იყო ყოველგვარი წინასწარი გამაფრთხილებელი ზომები, მაგრამ მაინც იყო შიში, რომ ლურჯ კოლოფებში მთვლემარ უჩინარ ძალთა აფეთქება დედამიწას შეატორტმანებდა და რაიმე საბედისწერო ხიფათს შეამთხვევდა.

ნოემბრის 25-ს საღამოს 10 საათზე თბილისის რადიომუკანასკნელად დაზვერა მერიდიანთა შტაბები. ღამის 1 საათზე თბილისის მერიდიანს, როგორც პირველს სისტემაში, უნდა მიეცა სიგნალი მუშაობის დასაწყებად. პირველ წყებაში ჩართული იყო მერიდიანები თბილისიდან აღმოსავლეთით დიდ ოკეანის შუა ზონამდე.

ნოემბრის 26-ს, სრულ 1 საათზე, თბილისის რადიოანძაზე ავარდა ელვა და მუხრუჭთა სისტემა ამუშავდა... ამუშავდა და იმავე წამს მიწა ატორტმანდა, დაბარბაცდა და გაბზარულ მინასავით იწყო ზრიალი, ყოველი მხრიდან საშინელი გრიალი და ქუხილის მაგვარა გუგუნო მოისმა. ამოვარდა ქარი და, თითქო ცა გაირღვაო, წვიმა მოდიოდა. აწიოკებულ ღრუბლებში ელვა დაიკლაკნა და გუგუნს გრუნსუნი დაერთო.

— რას იტყვით? — ჩააცქერდა კამარელი კაროს.

— ჯერჯერობით ყველაფერი კარგად მიდის, — დამშვიდებით წარმოთქვა კარომ.

პირველ წამს ცოტათი შეშფოთებული კამარელი კაროს დინჯმა პასუხმა დაამშვიდა.

— მიწა იძვრის განუწყვეტლივ! ნუთუ ასე გაგრძელდება შეუჩერებლად? — კვლავ შეეკითხა კამარელი.

— მოქმედი მერიდიანების ზონაში დედამიწის ზედაპირი ასე იზრიალებს.

— ყველა მერიდიანი მოქმედია!

— ნაწილი ისვენებს!

კამარელი ისევ შეშფოთდა:

— მთელი წლის განმავლობაში დედამიწამ თუ ციებოანი

ავადმყოფივით ასე იკანკალა, რაღას ემგვანება წლის მისი ზედაპირი?

— ოღონდ თავი გადარჩეს და თმა თუ შეიტრუსება, არაფერია! ხანი გაივლის, ისევ წამოიზრდება, — გაიღიმა კარომ.

ამ დროს დაფეთებული ღრუბლებით აფორიაქებულ ცაზე სამჯერ ზედიზედ იჭექა.

— ნოემბერში ელვა-ქუხილი რა ამბავია? — წამოიძახა კამარელმა.

— დაცლილი ატომების ელექტრონი ატმოსფეროში გროვდება.

ერთი საათის შემდეგ მთავარმა შტაბმა მიიღო პირველი ცნობები. იაპონიაში, მცირე აზიაში და კალიფორნიაში მიწისძვრები დაიწყო. ახალ გვინეასა და ავსტრალიის აღმოსავლეთ ნაპირებს ოკეანე ემუქრება. უჩვეულო შტორმი მძვინვარებს აგრეთვე ჩინეთის ნაპირებზე. ფილიპინების კუნძულების ჩრდილოეთ ნაპირზე ერთი მუხრუჭი წყალმა დაჰფარა და ამორთულ იქნა. მთელი ქვეყნის სეისმოგრაფები აღნიშნავდნენ უზარმაზარი რადიუსის, მაგრამ მცირე ძალის საერთო მიწისძვრებს.

მთავარ შტაბს საათში ერთსეულ მოსდიოდა ყოველი მხრიდან დაწვრილებითი ცნობები. მიწისწვრები თუმცა უმნიშვნელო ძალისა იყო, მაგრამ განუწყვეტელი მოქმედების გამო დიდ ზიანს აყენებდა მოსახლეობას. განსაკუთრებით მძლავრდებოდა ზღვათა დელვა და ამის გამო ბევრგან მრავალი კატასტროფა მოხდა.

დილის 11 საათზე თბილისის მერიდიანი ამდრთულ იქნა მოქმედ სისტემიდან და ცოტა ხნის შემდეგ გუგუნი ოდნავ მინელდა.

იმავ ღამეს 12 საათზე, კარო და კამარელი რაუნიტით გამგზავრნენ მუხრუჭების დასათვალიერებლად და მიღებული ცნობების შესამოწმებლად.

დიდი ცნობისმოყვარეობით ადიოდა კამარელი „რაუნიტის“ ბაქანზე და ათასთვალგამოსწული ტრიალებდა სომალდის ნახევრად ბნელ ტალანში. მაგრამ კარომ ბევრი თვალის ცეცება არ დააცალა კამარელს და საჩქაროდ ერთ კაბინაში შეიყვანა. დასვა რბილ სავარძელზე და უთხრა ხელები მაგრად

ჩაეჭიდა სახელურებისათვის. თვითონ კაბინიდან გავიდა და კარები ჩაჰკეტა.

კამარელმა კაბინა კარგად დაათვალიერა და ბევრი რამ შენიშნა საყურადღებო.

კაბინას ერთი მრგვალი ფანჯარა ჰქონდა, სქელი, მეტად გამჭვირვალე შუშისა. ვერ მოასწრო კამარელმა ფანჯარაში გახედვა, რომ უცრად სარკმელს რაღაც შავი მოეფარა და კაბინაში საიდანღაც ელექტრონის მაგარი შუქი შემოვარდა. იმავე წამს კამარელმა იგრძნო, რომ რაუნისტი დაიძრა, და უცებ ისეთი ძალით მიეკრა სავარძელს, თითქოს ასფუთიანი ტვირთი დააწვა ზურგზეო. წუთიც, და თითქოს ზომალდი ჰაერში შეჩერდაო, ყოველგვარი მოძრაობის გრძნობა შეწყდა და კამარელმა ისეთი სიმსუბუქე იგრძნო, რომ სახელურებისათვის ხელი მაგრა რომ არ ჩაეველო, სავარძლის ზამბარა ზევით აისროდა. ასეთი მდგომარეობა გაგრძელდა თრიოდე წუთს და შემდეგ კამარელი საშინელი სიმძლავრით დაეხალა ისევ სავარძელს და... ზომალდი გაქვავებულევით შედგა.

შემოვიდა კართ და კამარელი კაბინიდან გაიყვანა.

განცვიფრებული და თავბრუსხვეული კამარელი საკუთარ თვალებს არ უჯეროდა: თბილისიდან აფრენის შემდეგ გავიდა რაღაც სამიოდე წუთი, ისინი კი, ამჟამად იმყოფებოდნენ ეკვატორის 195-ე გრადუსზე, შუადღის მზის ქვეშ, ერთ-ერთი მუხრუჭის კოშკთან, წყნარ (ახლა კი საშინლად აზვირთებული) ოკეანის შუაგულში. კამარელი აქ ნამყოფი იყო, იცნო აქაურობა, თორემ ვერავინ დააჯერებდა, რომ ეს დიდი ოკეანის ტალღებია და არა შავი ზღვის. აი, კოშკის ერთ გვერდზე № 75 და მარჯვნივ ესტრადისათვის ამართული ბატარა მოედანი, ბეტონით ჩარკინული სვეტებიო. აქ იდგა იგი ამ ერთი თვის წინათ თავისი 3000-ძალიანი ჰიდრო-თვითმფრინავით, როცა უკანასკნელად დაათვალიერა მუხრუჭის ნაგებობა.

კამარელმა უცებ მოისაზრა, თუ რა მოხდა:

„რაუნისტი“ გასროლილ ტყვიასავით მოწყდა თბილისს, ავარდა ჰაერის ზედასფეროზე, სტრატოსფეროზე, და თითქმის უჰაერო სივრცის ზონაში თვალის დასამზამებლაზე გადიქროლა რამდენიმე ათეული ათასი კილომეტრის მანძილი და

ფრთამოტეხილი თრბივით დაეცა დიდი ოკეანის შუა დიანზე.

კამარელმა კარგად იცოდა, „რაუნიტი“ საბლანეტათაშორისო მოგზაურობის სომალდია, რომ მისი ლითონის მკერდი დაფერფლილია კოსმიური მტვერითა და დასაზულია მტეთორების ნაკვალევით, მაგრამ გაგონილსა და პირადად განცდილს შუა სომ დიდი მანძილია.

როცა განცვიფრებისაგან გამოერკვა და კოშკის ბაქანზე გავიდა, მის თვალწინ წარმოუდგენელი სურათი გადაიშალა: ოკეანე დუღდა და გადადიოდა, თითქო მას ქვემოდან ჯოჯოხეთური ცეცხლი უნთიაო და მთებისოდენა აქაფებულ ტალღებს ერთმანეთს ანარცებდა გაშმაგებული ღრიალით და გრუნუნით. წყლის ზედაპირზე უზარმაზარ ბუშტებივით ქანაობდნენ სფერული ფორმის შავი ბურთები, რომლებათაც დაფარული იყო ოკეანე ვიდრემდის თვალი სწვდებოდა. რა უნდა ყოფილიყო ეს ბურთები, ზღაპრული ქვეყნის გოლიათურ გლობუსივით რომ ტრიალებდნენ ოკეანეზე.

კამარელმა თვალები მთიფშვნიტა, ქაფშეფრქვეული ჰაერის ნამიანი ბურუსი სომ არ მატყუებსო. მაგრამ ამ დროს ერთ-ერთი სფერო მოუასლოვდა კოშკს და კამარელმა მის ვეებერთელა გვერდზე გარკვევით შენიშნა ნაჭედი ლურსმნის თავები. ნუთუ შესაძლებელია ადამიანის ხელით ლითონისაგან იყოს გაჭედილი ეს საკვირველი სიდიდის ბურთები, რომელთა დიამეტრი კილომეტრს აღემატება? კამარელმა მირაჟად ჩასთვალა მის წინ გადაშლილი სანახაობა და დაასკვნა, რომ ეს იყო მისთვის გაუგებარი ატმოსფერული მოვლენა დედამიწის დამუხრუჭებით გამოწვეული.

ვიდრე კამარელი ამ უცნაური ამოცანის გასაღებს ეძებდა, ერთი სფერო, მისი მოცულობისათვის შეუსაბამო სიჩქარით, ავარდა ცაში და უმაღვე ისე ამაღლდა, რომ ბავშვის სათამაშო ბუშტის ოდენად გამოჩნდა. მას მიჰყვა მეთრე, მესამე და რამდენიმე წუთის განმავლობაში მთლიანად აიკრიფა ოკეანის პირიდან უცნაურ მოვლენათა თუ სხეულთა საოცარი ჯოგი და ცაში უკვალოდ გაქრა.

კამარელი მიუბრუნდა კართს, იგი იდგა ცოტა მოშორებით, ბაქნის სვეტს მიყრდნობოდა და ნაღვლიანად გასცქეროდა შორეულ სივრცეს.

— ეგ რა სფეროები იყო? — ჰკითხა კამარელმა.

— მარსს გაეგზავნა დედამიწიდან წყლის პიტრები ტრანსპორტი, — მიუგო კართი გაოცებულ კამარელს.

1933 წელმა შეშინებული თვალებით შემოაღო იანვრის კარები. ლაგამამოდებული დედამიწა მთვრალივით მიზარბაცებდა თავის მარადიულ გზაზე და თავხედური მუჯღუგუნებისაგან — გაკვირვებული და ბრაზმორეული ცეცხლნარევე ღორბლს ჰყრიდა ვულკანის კრატერებიდან და გაცოფებული ტალღების წარღვნით ემუქრებოდა ადამიანთა მოდგმას. მას თითქო ერჩია ცის მზიან სივრცეში სიხარულით შეხვედროდა სამყაროს შორეული კუთხიდან გადმოჭრილ კოსმიურ ნათესავს, ალტაცებით ჩაეკრა გულში მილიონი წლის უნახავი მეგობარი და ცეცხლში ამთებუგა მის კანზე მოფუსფუსე ათასი ჯურის პარაზიტი, განსაკუთრებით ის ორფხა ცხოველი, რომლის შეურაცხყოფელი წკიპურტებისაგან გაკაპასებული შემზარავი გუგუნითა და ღრიალით ტრიალებდა იგი ახლა თავისი ღერძის გარშემო.

კაცობრიობა კი სწორედ ამ „წკიპურტებზე“ ამყარებდა თავისი გადარჩენის იმედს და მოუთმენლად ელოდა ობსერვატორების დაკვირვებათა შედეგის გამოქვეყნებას, მაგრამ დედამიწის ზედაპირის შეუჩერებელი რყევის გამო ტელესკოპები ვერ მუშაობდნენ იმ სიზუსტით, როგორც საჭირო იყო დედამიწის მოძრაობის სიჩქარის ასე მცირე ცვლილების აღმოსაჩენად.

მხოლოდ ნახევარი წლის დაკვირვებათა შეჯამების შემდეგ შეიქმნა შესაძლებელი ზოგიერთ დასკვნათა გამოქვეყნება. მეცნიერთა უმრავლესობა იმ აზრისა იყო, რომ დედამიწის მოძრაობის შენელება იმდენად მცირე ტემპით ხდება, რომ წლის ბოლოს სასურველი ეფექტი მოსალოდნელი არ არისო. მათი გამოანგარიშებით, გეგმით ნავარაუდევ 10.000 კილომეტრის ნაცვლად კატასტროფის მომენტისათვის დედამიწა დაიხევდა მხოლოდ 15 კილომეტრით, ამას კი არავითარი მნიშვნელობა არ ექნებოდა. უმცირესობა კი, სრულიად საწინააღმდეგო აზრს იცავდა და ოპტიმისტურად აფასებდა მიღებულ შედეგებს.

ამ დავამ ფართო საზოგადოებას უფრო შეუმცირა ისედაც მიღებული იმედი და მწარე საგონებელში ჩააგდო. წერ-

ვული ცაცანით ადევნებდა იგი თვალყურს დამუსრუტების
შესახებ გამოქვეყნებულ ცნობათა ყოველგვარ განმარტებას
და უკუნებოდ ითვლიდა დღეებს საშინელი კატასტროფის
მოლოდინში.

X II

100% - 00!

მოახლოვდა კრიტიკული მომენტი.

დანეჩქვილი და ფერდებჩალეწილი დედამიწა, დაჭრილ და
გადარცეულ ადამიანებით, ბლავილით მოგორავდა თავის
აქამდე სწორსა და მართალს, ახლა კი, თღრთოღრთ გზაზე.

ფრთადალეწილი ფრინველებით უშნოდ და უხალასოდ
გადაფრინდნენ ზაფხულის დამშეული თვეები და შუმწნეკლად
ჩაქრა თქტომბრის თქროვანი ელვარება.

ნოემბრის 19-ს ტელესკოპებმა ამცნეს ცაში კომეტის გა-
მოჩენა და მესამე დღეს დამფრთხალი კაცობრიობა შიშით-
რეული გასცქეროდა საღამოს ცაზე აელვარებულ საშინელ
სტუმარს.

კომეტა გამალებით უახლოვდებოდა დედამიწას.

ნოემბრის 24-ს, დილის 11 საათზე კამარელის განკარგუ-
ლებით თბილისის მერიდიანთან ერთად ამორთულ იქნა მუს-
რუტების მთელი სისტემა.

ლიანდაგიდან აცილებული ვაკონივით აბიგვიგებული დე-
დამიწა მყისვე ჩადგა კალაპოტში და უმაღვე მიწყდა „ზარ-
ბაზნების“ გამაყრუებელი გრიალი.

ჰაერი თანდათან დამშვიდდა და ზღვის ნაპირებზე უკან
დაიხია მოღლილმა ცოფშენელებულმა ტალღებმა.

გათენდა ნოემბრის 25, შიშის, სასოწარკვეთილებისა და
ნერვული დამბულობის აპოგეი.

კამარელმა გამოაქვეყნა თავისი საბოლოო დასკვნები და
მიულოცა კაცობრიობას დედამიწის დამუსრუტების გეგმის
ბრწყინვალე გამარჯვება.

მანიფესტმა ყველა ქვეყნის სკეპტიკოსებს მწარე ღიმილი
მოჰგვარა: თუ გამართლდა წინასწარმეტყველება — დიდება
კამარელს! თუ არა და რას კარგავს კამარელი? ვინ უნდა ამ-

სილოს მისი შეცდომები ქვეყნის დაქცევის შემდეგ, აღარ იქნება არც ბრალმდებელი და არც ბრალდებული მაგრამ კამარელმა გაიმარჯვა.

ნოემბრის 25-ს, საღამოს 10 საათზე, კამარელმა ზეიმით აუწყა ორთავ ნახევარსფეროს მოსახლეობას, რომ ბიელას კომეტამ 9 საათსა და 45 წუთზე გადასჭრა დედამიწის ორბიტი 300.000 კილომეტრის სიშორეზე და ამჟამად მშვიდობიანად მიჰქრის უსაზღვრო სივრცის შორეულ მიდამოებისაკენ...

იმავე წამს დედამიწის 24 მერიდიანის 2000 ზარბაზნის ლულებიდან ამოვარდა წითელი და მწვანე შუქის 2000 შადრევანი და საზეიმო ილუმინაციის ათიათას კილომეტრიანმა ჩირაღდნებმა გაანათეს გაოცებულ პლანეტათა და ასტეროიდთა ბნელი სივრცე.

XIII

რეაქცია

სიფათმა ჩაიარა და კაცობრიობა უმაღლვე თავის ჩვეულებრივ კალაპოტში ჩადგა. შიშისაგან გათავისუფლებულ გონებას ყოველდღიური ჭირ-ვარამი კვლავ დაეუფლა.

სახელმწიფოებს დაუბრუნდათ მოქმედების უნარი და როცა ირგვლივ მიმოიხედეს, მათ წინ მეტად სავალალო სურათი გადაიშალა.

ამ სურათის სივალალებს მთავარი შტაბის მიერ გამოქვეყნებული მასალაც ამოწმებდა.

დედამიწა სასიფათო ბრძოლიდან თუმცა გამარჯვებული გამოვიდა, მაგრამ ეს გამარჯვება მას მეტად ძვირად დაუჯდა. ახლა იგი ძალიან გავდა ღირსსახსოვარ რაინდს დონ კისოტს ქარის წისკვილებთან ბრძოლის შემდეგ.

როგორც გამოირკვა, მიწისძვრებს, გრიგალსა და მოზღვავებულ ტალღებს ბევრი ქვეყნისათვის აუნაზღაურებელი ზიანი მიეყენებია.

იაპონიაში მიწისძვრას დაუზიანებია 5 ქალაქი და სრულიად დაუნგრევია 18 სოფელი. წყალში ჩაძირულა კუნძული ფორმოზა, მთელი მადაგასკარი, ფლორიდა და კალიფორნია.

ახალი გვინეის აღმოსავლეთ ნაწილი და კამჩატკა წყალს უსილავს, ფილიპინების კუნძულის მთელი ჩრდილო-დასავლეთი ნაწილი და ოკეანეს დაუფარავს. სუეცის არხი სილას ამოუვსია და შუაში მთა ამოზურთულა. წყალს გაუნადგურებია აგრეთვე სამხრეთ-ამერიკის აღმოსავლეთ ნაპირები. ამას გარდა, მთელ რიგ ნავსადგურებში მოზღვავებულ ტალღებს წინასწარ აგებული ჯებირი დაუნგრევია და მრავალი გემი დაულუპავს, ამას ზედ დაერთო კიდევ ერთი გასაკვირი ფაქტი, რომელიც თვალსაჩინო გახდა მხოლოდ ზღვის დეღვის სავსებით დაწყნარების შემდგომ: როგორც ირკვევა, ზღვის დონემ დაიკლო სამი მეტრით და ეს გარემოება აუწერელ ზიანს აყენებს მთელი ქვეყნის ნათსნობას. მთელი რიგი ნავსადგურები მიუდგომი გახდა ოკეანის დიდი გემებისათვის, გამოუსადეგარი გახდა აგრეთვე ნავსადგურებში გემების მისადგომ ბაქანთა მთელი ნაგებობა.

ეს ფაქტი უვარგისად ხდიდა საუკუნეებით შესწავლილ და გამოცდილ საზღვაო გზებს, ვინაიდან წყლის დონის ეგზომ დაწვევის გამო მრავალ ადგილას მოულოდნელად აღმოჩნდა წყალქვეშა კლდეები. ეს გარემოება, სუეცის არხის გაფუჭებასთან ერთად, ქვეყნის ვაჭრობა-მრეწველობას დაკნინებას და განადგურებას უქადდა...

ამერიკისა და ევროპის მეცნიერები ზღვის დონის დაწვევას მიაწერდნენ მარსზე წყლის გაგზავნას, თუმცა ზოგი მათგანი ხსნიდა ამ ფაქტს დედამიწის ქერქის დეფორმაციით, რამაც გამოიწვია ფლორიდის, მადაგასკარისა და ბევრი კუნძულის ჩაძირვა.

ინგლისმა, იაპონიამ და ამერიკამ ითავეს ახლად წამოჭრილი ეკონომიური პრობლემების გადასაჭრელად თათბირის მოწვევა. თებერვლის 27-ს ლონდონში გაიხსნა ევროპა-ამერიკის სახელმწიფოთა წარმომადგენლების კონფერენცია.

კონფერენციამ მუშაობის გახსნის დღეს მისალმების დეპეშა გაუგზავნა კამარელს და აცნობა, რომ კონფერენციის დასრულების შემდეგ განსაკუთრებული საინფორმაციო დელეგაცია გაიგზავნებოდა თბილისში.

კონფერენციის მუშაობის პირველსავე დღეს ნათელი გახდა, რომ გადასაჭრელია ერთადერთი საკითხი, მარსთან მომავალი ურთიერთობის შესახებ.

დანგრეული ეკონომიკის აღდგენისათვის საჭირო ღონისძიებათა ხასიათის ლოგიკურობა გამომდინარეობდა მტკვრის პრობლემის ამა თუ იმ გზის წარმართვისაგან.

მაგრამ მარსელბთან ურთიერთობის საკითხი მჭიდროდ იყო გადანასკვული საბჭოთა კავშირისადმი დამოკიდებულების გადაფასებასთან.

კონფერენცია შეუდგა მუშაობას დახურულ კარებში.

პირველად მოისმინეს მაკდონალდის მოხსენება.

საბოლოოდ ირკვეოდა, რომ ზღვის დონის დაწევა მარსზე წყლის გაგზავნით იყო გამოწვეული.

— შეცდომა იქნებოდა ეს ფაქტი აგვეხსნა, — ამბობდა მომხსენებელი, — მიწის ზედაპირის დეფორმაციით, როგორც ცდილობს ამ ვერსიის თავზე მოხვევას ზოგიერთი საექვო გამოკვლევა. ხმელეთის ნაწილის წყალში ჩაძირვის ფაქტი სრულიად არ მოწმობს ოკეანეთა ფსკერის საერთო დაწევას, ვინაიდან, თუ ერთ ადგილზე ხმელეთი ჩაწვა, მეორე ადგილზე ზღვაზე კუნძულმა ამოჰყო თავი. დედამიწის ზედაპირი ნაოჭდება და ეს პროცესი არ იწვევს ოკეანეთა მოცულობის სწრაფ ცვლილებას. ვინც გაეცნობა მარსზე გაგზავნილი წყლის პირველი ტრანსპორტის რაოდენობას, (ხმები: — რას ნიშნავს პირველი? განა მეორეც იქნება?) — როგორც დაბეჯითებით ირწმუნებიან, ასლო ხანში მოსალოდნელია მეორე ტრანსპორტის გაგზავნა. (ხმები: ოჰო! აი, რას გვიპირებენ!) — ვინც გაეცნობა იმ წყლის რაოდენობას, რაც მარსზე გაიგზავნა, მისთვის ცხადი იქნება ზღვის დონის დაწევის ნამდვილი მიზეზი. ყველას გვახსოვს ბრიტანეთის აღმირალიტიტის მიერ გამოქვეყნებული ცნობები 1932 წლის 27 ნოემბერს ინდოეთის ოკეანეზე მომხდარი კატასტროფის შესახებ. როგორც იცით, იმ დღეს მადაგასკარის მახლობლად, დღემდე გამოუცნობ მიზეზთა გამო, უცნაურად დაიღუპა ბრიტანეთის კრეისერი „ასკვიტი“. აი, როგორ აღწევს ამ კატასტროფას აღმირალი კრიგი, რომლიც ამ დროს იმყოფებოდა დრედნაუტ „გალადსტონზე“ და უფროსობდა ინდოეთის. ესკადრას: „ნოემბრის 24-ს ჩვენ გავედით ზანზიბარის ნავსადგურიდან, რათა ინსტრუქციის თანახმად, გაშლილ ზღვაში შევგებოდით მოსალოდნელ შტორმს. 27 ნოემბერს დილის 11 საათზე ჩვენ უკვე მადაგასკარის აღმოსავლეთ ნაპირებს ჩავუარეთ.

შტორმი თანდათან ძლიერდებოდა და ჩვენც სამსრუტის საველით საველით ავიღეთ გეზი. იდგა მზიანი დღე. უცებ გამოჩნდა რამდენიმე შავი უზარმაზარი სფერო. სამიოდე წუთში სფეროთა შავმა ღრუბელმა დაფარა ირგვლივ მთელი სივრცე და უეცრად ჩამოხველდა. სფეროები ეშვებოდნენ ოკეანეზე და უმალ იძირებოდნენ. მე დავკარგე კავშირი ჩემს გემებთან და სამი საათის განმავლობაში უნაყოფოდ ვებრძოდი ჩემთვის გაუგებარ მოვლენას. შუადღის 2 საათზე სფეროები მოულოდნელად აიკრიფნენ. როცა გემებთან კავშირი აღვადგინეთ, გამოირკვა, რომ კრეისერი „ასკვიტი“ ჩაბირულიყო. დაიღუპა 162 მეზღვაური. დახმარების აღმოჩენა შეუძლებელი შეიქნა, ვინაიდან გემებს არ ჰქონდათ კატასტროფის მომენტში საშუალება თავისუფალი მოძრაობისა“. ბატონებო! ჩვენ მაშინ ისეთ მდგომარეობაში ვიყავით, რომ ამ კატასტროფისათვის დიდი ყურადღება არ მიგვიქცევია. ახლა კი, ჩვენთვის ცხადია ის „გაუგებარი მოვლენა“, რამაც იმსხვერპლა კრეისერი „ასკვიტი“. ჩვენ ვიცით, რა კოლოსალური ზომისა იყვნენ მარსიდან მოფრენილი სფეროები. ამგვარივე გიგანტური რეზერვუარებით იყო მაშინ მოფენილი ატლანტიკისა და წყნარ ოკეანეთა სივრცე. როგორც შემდეგ გამოიანგარიშეს, ამ ტრანსპორტმა წაართვა მსოფლიოს დაახლოებით ერთი მილიონი კუბიკური კილომეტრი წყალი. ამ დანაკლისს კი, როგორც სპეციალისტები ანგარიშობენ, სწორედ ისეთი შედეგი უნდა მოჰყოლოდა, როგორც ჩვენ მივიღეთ. ზღვის დონემ დაიწია სამი მეტრით. როგორც ხედავთ, ზედმეტია სხვა მიზეზების ძებნა. მარსმა პირველი ტრანსპორტით წაიღო ჩვენგან ერთი ჩვენებური ზღვის მარაგი, დაახლოებით შავი ზღვის მოცულობისა.

გაიმართა კამათი.

ამერიკელმა დელეგატმა დინგვიმ ფრთხილად მოაგონა კონფერენციას მარსელი ინჟინრის სიტყვა, თბილისის კონგრესზე წარმოთქმული და კონგრესის პასუხი ამ სიტყვაზე. ინჟინერი კარლ ლაპარაკობდა მაშინ დედამიწისა და მარსის ინტერესთა ჰარმონიულ შეთანხმებაზე და ამაზე ამყარებდა იგი გამარჯვების იმედს. იმედი, როგორც ხედავთ, გაპართლდა და დედამიწა ხიფათს გადარჩა, მაგრამ „ინტერესთა ჰარმონიაში“ დისონანსად ჟღერს ჩვენი პლანეტის დაშრობის

პერსპექტივა. ჩვენ მაშინ მარსის ბრწყინვალე დღეებს დავპირდით იმაზე მეტსაც, რაც მან მოითხოვა, მაგრამ ამის მოვთხება მხოლოდ სირცხვილის გრძნობას აღვიძებს ჩვენში. საკითხი ამჟამად ასე დგას: მარსმა გადაარჩინა დედამიწა დაღუპვისაგან არა კაცთმოყვარული გრძნობის კარნახით, არამედ საკუთარი ინტერესების სასარგებლოდ და მოსალოდნელია, რომ იგი ჩვენს პლანეტას თავის კოლონიად გადაქცევს. შესაძლებელია დედამიწის კოლონიზაციისათვის მარსელებს დასჭირდეთ ჩვენი კულტურის განადგურებაც, არავინ იცის, რა ინტერესი ამოძრავებთ მარსელებს ჩვენი ქვეყნის მიმართ, ვფიქრობ, მართლ წყლით არ ამოიწურება ამ შემთხვევაში მათი „საგარეო“ პოლიტიკა. როგორ უნდა გავუმკლავდეთ ჩვენ მარსის შემოტევას? როგორ დავიცვათ ჩვენი სამყაროს დამოუკიდებლობა? აი, კარდინალური საკითხი, რაც ამჟამად საშინელი სიმწვავეთ დგას ჩვენს წინაშე. ჰასუხის გაცემა ამ კითხვაზე მეძნელება, რადგანაც ძალიან კარგად ვიცი, რა ძალასთან გვექნება საქმე, თუ ჩვენ შორის ბრძოლა აუცილებელი შეიქნა.

სიტყვა აიღო არისტად ბრიანმა.

— მართალია, მარსელ ინჟინერს ჩვენ დავპირდით ჩვენი წყლის მარაგის განსაზღვრულ ნაწილს, მაგრამ ჩვენ ყველას კარგად გვახსოვს, როგორ იყო დასაბუთებული ამ ღონისძიების აუცილებლობა: დედამიწის დამუსრუტებისაგან მოსალოდნელი წარღვნის შესანელებლად საჭირო იყო ოკეანეებს ართმეოდათ ამქუსრებული ზედაპირი. ვფიქრობ, ამ ოპერაციის წინააღმდეგ არაფერი გვეთქმის, ვინაიდან, როგორც ახლა ყველასათვის ცხადია, ამ ღონისძიებამ მართლაც იხსნა წარღვნისაგან სამყარო. მაგრამ წყლის მეორე ტრანსპორტს არავითარი გამართლება არ ექნება. ეს იქნება მარსელი ინჟინრის მიერ პირთბის დარღვევა და ჩვენი პლანეტის დასაბყრობად აშკარად გადადგმული ნაბიჯი. იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ მეორე ტრანსპორტის შესახებ ცნობა სიმართლეს მოკლებული აღმოჩნდება.

კონფერენციის წევრებს იმედი მიეცათ.

ინჟინერი კართ ერთადერთი წარმომადგენელია ჩვენთვის უცნობი ქვეყნის. ვინ იცის, რამდენად სწორად გამოხატავს იგი თავისი ქვეყნის მიზნებს? ხომ შეიძლება მარსზე სხვადა-

სხვა კლასები არსებობდნენ, რომელთაც სხვადასხვა ინტერესები ამოძრავებდეს?

ცხარე და იმედმიცემული კამათის შემდეგ კონფერენციამ აირჩია დელეგაცია, რომელსაც მიანდო წარუდგეს კამარელს საინფორმაციო მოხსენებით და სცადოს კართოსთან მოლაპარაკება...

XIV

ორი ზანაკი

მარტის დაუნდობელი ცა დედოფალასავით ათამაშებს მზეს: ხან თქროს ჯინჯილებით მორთულ ლურჯ აკვანში ჩააწვენს და თეთრი ნისლის აბრეშუმს გადააფარებს, ხან ყვითელ ბაიას ყვავილების კაბას ჩააცმევს და ბალში მოსეირნე ბავშვივით გაატარებს ღრუბლის მთოქრულ კოშკებს შორის, ხან შავ ნაბადს წამთასხამს და მოტაცებულ მზეთუნახავივით წვიმიან ღრუბლის ტყეში დამალვას.

თბილისის ქუჩებიც ხან ტალახიანი ქენით იაალხება, ხან მზის ფარჩით იმოსება და ქალაქი, ნერვული ქალივით, ხანაც უმიზეზოდ გაიცინებს, ხან ასევე უმიზეზოდ ატირდება.

წვიმს.

გურგენ კამარელი თავის თთახში უცხოელ სტუმრებს ელის.

ათვალიერებს ინგლისურ გაზეთებს. ეკალივით სჩხვლექს გულს ლონდონის კონფერენციის შესახებ ამოკითხული ყალბად მორთული სტრიქონები.

რევოლუციამ შთააგონა კამარელს მისი მგზნებარე იდეები, მანვე დაუკავშირა იგი შორეული ქვეყნის მიუწვდომელ მწვერვალიდან მოფრენილ გენიას, დედამიწის საუკეთესო ფიქრთა და ზრახვათა ამ ცოცხალ განსახიერებას. რევოლუციური პათოსით გათამამებულმა შემოქმედებამ აანთო მის წინაშე მომავალ დროთა ჯადოსნური საარკვე, საიდანაც იელვა სიყვარულის, ბრძოლისა და მეცნიერების უკვდავმა შარავანდედმა.

დედამიწა იხსნა კატასტროფისაგან რევოლუციამ.

რევოლუციამ შეანგრია მისი ბრწყინვალე მომავლის კარები და საქვეყნოდ გამოაჩინა ბრძოლის პერსპექტივის მატარებელი ელვარება.

რევოლუციამ შემთარტყა დედამიწას ფოლადის სალტეები და შეასხა მძლეთა მძლე ენერგიის ფრთები, რათა სამუდამოდ მოიშოროს მან სტიქიურ ძალთა ბორკილები და საკუთარი ნებისყოფით გაიკვლიოს გზა მომავლისაკენ.

კამარელის გულში ჩახვავებულია სინარულის, რწმენისა და სიყვარულის უღევი მადანი.

რა გამოლევს მის ანთებულ ენთუზიაზმს და შეუნელებელ ჰათოსს?

მისი სხეული თითქო სავსე ჭურჭელია სიმტკიცის, შეუბოვრობისა და შეურიგებლობის, მისი კუნთების ყოველი უჯრედი დატენილია შემოქმედების დინამიკით.

მას თვალმოუშორებლად დასცქერის ციურ სარკიდან რევოლუციის ცოცხალი შთაგონება, გედა ნუავე, დედამიწის კეთილი სული და მომავალ საუკუნეთა ჩირაღდანი.

კამარელმა საათს დახედა.

— უკვე დროა.

ადგა და ფანჯარასთან მივიდა.

ამ დროს ჭავჭავაძის ქუჩაზე უხმოდ ასრიალდა მანქანა, ოთხი ფარნის ნამიანი სათვალე ტრიბუნალის ქუჩისაკენ მოჭრუნა და კამარელის ბინის წინ მოწყვეტით შედგა.

გაიღო ავტოს კარი და ქურციკივით გადმოხტა ბაკურ შავარდნაძე.

მას ზანტად და დინჯად გადმოყვნენ ლონდონის კონფერენციის მიერ გამოგზავნილი დელეგაციის წევრები რაზმი მაკდონალდი, არისტიდ ბრიანი და მისტერ დინგვეი.

შავარდნაძე მათ კამარელთან შეუძღვა.

ბირველი მისალმების შემდეგ მაკდონალდმა, როგორც დელეგაციის მეთაურმა, სიტყვით მიმართა კამარელს.

— მე წილად მხვდა, — თქვა მან, — უდიდესი პატივი, ცივილიზაციის სახელით მოგესალმით თქვენ, როგორც კაცობრიობის ახალ მესიას, და განათლებულ ხალხთა გულითადი მადლობის დაუშრეტელი გრძობით შევმოსო თქვენი სახელი. მეოცე საუკუნის მაღალ ქედზე, ომების, რევოლუციებისა და კატასტროფის ქარიშხლით აგრივლებულ ჰაერში. თქვენი

სახე აღიმართება ბრინჯაოს ქანდაკებასავით და მომავალ უკუნეთა მწვერვალები უფრო მაღლა ასწევენ მას, განთავისუფლებული კაცობრიობის უწმინდეს დროშას. თქვენ-მა გენიამ, მუშათა კლასის რევოლუციური აღმაფრენით ნაშობმა, იხსნა დედამიწა უმაგალითო განსაცდელისაგან, და ქვეყანა არ იქნებოდა გადარჩენის ღირსი, თუ ის მოწიწებით და თაყვანისცემით არ აღბეჭდავდა ისტორიაში თქვენს ღვაწლსა და ამაგს. მით უფრო სასიხარულოა ჩემთვის ამის თქმა, რომ აღზრდილი ვარ სწორედ იმ მუშათა კლასის სამსახურში, რომლის უდიდესმა შემოქმედებითმა ძალამ თქვენში იჩინა თავი. მაღლობის გრძნობასთან ერთად ჩვენში მეტყველებს აგრეთვე მოვალეობის შეგნება. ჩვენ ვერ დავივიწყებთ, რომ ჩვენი გადარჩენის გენიოსური იდეა თქვენმა ქვეყანამ დაბა-და და გამოკვება; რევოლუციის სამშობლოს ცხოველმყოფელ ნიადაგზე დაეცა ამ იდეის მარცვალი, რომლისგანაც აღორძინდა ჩვენი პლანეტის ფერისცვალებისათვის საჭიფო ენერგია. ჩვენ მოწიწებით ვისრით თავს რევოლუციის კერის წინ და აღთქმას ვდებთ სამუდამოდ შევინარჩუნოთ თქვენი ქვეყნის მიმართ უდიდესი მაღლობის, კეთილგანწყობილებისა და ერთგულების გრძნობა.

მაკდონალდმა თავი დახარა და მკერდზე მიიდო მარჯვენა ხელი.

არისტიდ ბრიანმა ჩაახველა და წამოდგა.
 — მე თრიოდე სიტყვა უნდა დავუმატო ჩვენი დელეგაციის მეთაურისა და ჩემი მეგობრის ნათქვამს, — დაიწყო მან და ჯერ მაკდონალდს დაუკრა თავი და შემდეგ კამარელისაკენ მიბრუნდა, — თქვენ იხსენით ქვეყანა გარდაუვალი დაღუპვისაგან. ამ ღვაწლის საკმარისად შეფასება ყოვლად შეუძლებელია. მაგრამ სიკვდილს გადარჩენილმა კაცობრიობამ უნდა განაგრძოს ცხოვრება და მოქმედება. ცხოვრებას კი, თავისი კანონები აქვს და ცივილიზაციის იმ საფეხურს, რომელზედაც დღევანდელი კაცობრიობა დგას, თავისი განსაკუთრებული საჭიროებანი ახასიათებს. მე მინდა მივაქციო თქვენი ყურადღება იმ აფორიაქებულ ეკონომიურ მდგომარეობას, რომელშიაც ჩააყენა ქვეყანა კატასტროფის მოლოდინმა და მის ასაცილებლად მიღებულმა ღონისძიებამ. ჩვენ დავგჭირდა დიდი მუშაობის შესრულება ამ მდგომარეობის გამოსაწო-

რებლად. ჩვენს შორის არსებული ზავი მეგობრობამ უნდა შესცვალოს, ჩვენ უნდა დავადგეთ თანამშრომლობის გზა საერთო ძალ-ღონით აღვადგინოთ დანგრეული მეურნეობა. დაე, ნუ შეგვაშინებს ის გარემოება, რომ საბჭოთა კავშირი და კაპიტალისტური ქვეყნები სხვადასხვა ეკონომიურ საფუძველზე დგანან, ეს არ გვიშლიდა ხელს დედამიწის დამუხრუჭების გრანდიოზული გეგმა საერთო მუშაობით შეგვეარულებია. ჩვენ მოგვაქვს თქვენთან ზავი, მეგობრობა და თანამშრომლობა.

აქამდე ყველანი ფეხზე იდგნენ.

ბრიანის სიტყვის შემდეგ კამარელმა სავარძელი შესთავაზა სტუმრებს და თვითონაც დაჯდა.

ჩამოვარდა დუმილი.

— მე მაღლობელი ვარ რქვენ მიერ ჩემი მუშაობის ეგზომ საზეიმო შეფასებისათვის, — თქვა კამარელმა მცირე პაუზის შემდეგ, — თქვენი განცხადება ფრიად საგულისხმოა და ჩვენ შესაფერ დასკვნას გავუკეთებთ მას, მაგრამ მე მინდა მოვისმინო თქვენგან ლონდონის კონფერენციის შესახებ უფრო კონკრეტულად. ვაზეთებში დახურული სხდომები გაშუქებული არ არის, მაგრამ რამდენადაც მე გავიგე იქ ბატონობდა სულ სხვა განწყობილება, თქვენი დღევანდელი განცხადება კი თბილისის კონგრესის განწყობილებაზეა აგებული, რაც ლონდონმა, თუ არ ვცდები, უარყო და დაგმო...

ბრიანმა მაკდონალდს გადახედა.

— ჩვენ ლონდონის კონფერენციის მიერ ვართ თქვენთან წარმოგზავნილი, — თქვა მაკდონალდმა და გრძელი ულვაში გაისწორა, — მაშასადამე, ჩვენი განცხადება კონფერენციის აზრს გამოხატავს. კონფერენციის მუშაობაში იყო მტკივნეული მომენტები, მაგრამ ისინი გამოწვეულნი იყვნენ მდგომარეობის სიმწვავეთ და მთელ რიგ ქვეყნებში საჩქაროდ განსახორციელებელ ღონისძიებათა სიძნელით. რაც შეეხება თბილისის კონფერენციის მიერ არჩეულ გზას, კატეგორიულად უნდა განვაცხადო, რომ ლონდონს არათუ არ დაუგმია იგი, პირიქით, მთელი მისი სამოქმედო პროგრამა ამ კონგრესზე განმტკიცებულ მეგობრულ ურთიერთობაზეა დამყარებული.

— მე ვიყავი ამ განწყობილების პირველი მედროშე, —

ნაურთო სიტყვა აქამდე მდუმარედ მყოფმა დინგვეიმ და ჩემს მოვალეობად მიმაჩნია განვაცხადო, რომ თბილისში ყველა ამ შემთხვევაში ლონდონი, პარიზი, ნიუ-იორკი...

— და ყველა განათლებული ხალხი, — დაუმატა ბრიანმა და წამოდგა. — მე მინდა ბოლომდე გულწრფელი ვიყო თქვენთან. — განავრძო მან, — და ყველაფერი, რაც ჩვენ გვაფიქრებს, დაუფარავად მოგახსენოთ. ჩვენ როგორმე მოვიშუშებთ ჭრილობებს, უკუქცეული მხეცის ნაჭანგარს, სხეულს რომ მტკივანი იარებით გვიფარავს...

— ბოდიშს ვინდით, მაგრამ სიტყვა უნდა შეგაწყვეტი-ნოთ! — თქვა კამარელმა და წარბები შეიკრა. — გადაჭარბებულ გრძნობიერებას იჩენთ თქვენ ყველანი იმ ჭრილობის მიმართ, სამყაროს სხეულს უმაგალითო განსაცდელთან ბრძოლის შემდეგ რომ დააჩნდა. საოცარია, რომ ასეთი გულჩვილობით ათვალიერებთ სხეულის გაკაწრულ ადგილებს, როცა კარგად იცით, რა საშინელი საფრთხე მოელოდა მას! რა მნიშვნელო-ბა აქვს იმას, რაც დაიღუპა, შედარებით იმასთან, რაც გა-დარჩა?

— უკაცრავად! — იწყინა ბრიანმა და წელში გაიმართა, — აკი მოგახსენეთ, ძნელია შეფასება იმისი, რაც თქვენი მეოხე-ბით მოხდა-მეთქი! ამას ჩვენ არ ვივიწყებთ, მაგრამ დედა-მიწა რომ დაღუპვას გადარჩა, ეს იმას როდი ნიშნავს, რომ ცივილიზაციას არავითარი საფრთხე არ მოეღის. შესაძლე-ბელია ცივილიზაცია დაიღუპოს, თუ თავის დროზე ენერგიუ-ლი, გაერთიანებული ზომები არ იქნება მიღებული კაცობ-რიობის მიერ.

— ამის შიში ჩვენ სრულიად არა გვაქვს, — გაიღიმა კამა-რელმა. — ბირიქით, ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ კაცობ-რიობის პროგრესისათვის არასოდეს ისეთი გაცხარებული ტემპებით არ უმუშავია ისტორიას, როგორც ჩვენს დროში.

— გუშინდელს და დღევანდელს ერთმანეთში ნუ ავ-რევთ, — თქვა ბრიანმა, — გუშინ ჩვენთვის გარკვეული იყო მოქმედ ძალთა ურთიერთობა და ყოველთვის შეგვეძლო აგვე-წონა და გაგვესაზღვრა მათი სიმძლავრე. დღეს ჩვენ, კაცობ-რიობის დიდ უმრავლესობას, ამისი საშუალება არა გვაქვს, მხოლოდ თქვენ შეგიძლიათ ამ საკითხს ნათელი მოჰფინოთ

და ჩვენ იმედი გვაქვს, რომ ისტორიის ამ ახალ ფაქტორზე თქვენ მოახდენთ კაცობრიობისათვის სასურველ გავლენას ბრიანი დაჯდა.

— თქვენ კარგად იცით, რა ფაქტორზე მოგასხენებთ, — დაუმატა მაკდონალდმა, — ეს არის მესამე ძალა, რომლის შესახებ ჩვენ თითქმის არაფერი ვიცით, გარდა იმისა, რომ იგი შეიძლება ჩვენი ისტორიის მამოძრავებელ ძალთა შორის უდიდესი და უმნიშვნელოვანესი გახდეს.

— აი, ახლა კი პოლიტიკის ნამდვილ ნერვებს ჩასჭიდეთ ხელი, — ისევ გაიღიმა კამარელმა, — აქამდე კი მწვერვალებზე და ბრინჯაოზე საუბარი მხოლოდ პოეტური შესავალი იყო. მე თქვენ თხოვნას დავაკმაყოფილებ და ვეცდები, ამ ფაქტორზე საჭირო გავლენა მოვახდინო.

უკანასკნელი ფრაზა კამარელმა ისეთი ტონით წარმოთქვა, რომ ძნელი იყო ირონიის შემჩნევა.

— ჩვენ გვინტერესებს, — სიტყვა ჩაურთო დინგვეიმ, — ჩაერვიან თუ არა მარსელები ჩვენს ცხოვრებაში და თუ ჩაერვიან, რა მიმართულებას მისცემენ მას?

— ჩვენი ნების გარეშე მარსელები ჩვენს ცხოვრებაში არ ჩაერვიან, — მიუგო კამარელმა.

— ჩვენს ნებას ვინ გამოსახავს? — იკითხა ბრიანმა.

— ამაზე ჩვენ უნდა შევთანხმდეთ.

— არის ლაპარაკი წყლის მეორე ტრანსპორტის გაგზავნის შესახებ. რამდენად მართალია ეს? — იკითხა მაკდონალდმა და უღვაშზე თითები ნერვულად აათამაშა.

— შეიძლება მეორეც გაიგზავნოს და მესამეც, — დამშვიდებით მიუგო კამარელმა, — წყალი ჩვენ ბევრი გვაქვს. ყოველ შემთხვევაში შიში ნუ გავთვთ! მარსი იმდენად „მდიდარია“, რომ მასთან „ვაჭრობით“ ჩვენ არაფერს წავაგებთ.

დელეგაციის წევრები გაფითრდნენ.

მაკდონალდმა უღვაშში თითქმის დაიწიწკნა აცანცანებულ თითებით. ბრიანმა თვალები ისე ღონივრად დაახამხამა, რომ მარცხენა თვალის შესივებულ უბეში წამწამის ბეწვი ჩაუვარდა, ხელით დაისრისა და ცრემლი წამოსკდა. დინგვეის წვეტიან შუბლზე თფლის ცვარი აუკამკამდა.

— პირველმა ტრანსპორტმა, — სცადა ლაპარაკი ბრიანმა, და ჩაახველა, — პირველმა ტრანსპორტმა ზღვის დონე დას-

წია სამი მეტრით. წარმოგიდგენიათ თქვენ, რას დაემტკიცებოდა ჩვენი სრუტეები, ნავსადგურები და საზღვაო გზები ტრანსპორტის შემდეგ?

— წყლის მარაგი ჩვენს პლანეტაზე იმდენია, რომ სუთჯერ მეტიც რომ გავცეთ, ზღვის დონე შეგვიძლია მაინც სასურველ სიმაღლეზე შევაჩეროთ, — თქვა კამარელმა და გაფითრებული დელეგატებს დინჯად გადახედა.

— ოკეანეთა გარეთ ხომ არსად გეგულებათ წყლის მარაგი? — ნაძალადევი ხუმრობის კილოთი იკითხა ბრიანმა.

— სწორედ ოკეანეთა გარეთ ძვეს წყლის უდიდესი მარაგი, — სავსებით სერიოზულად მიუგო კამარელმა.

ეს კი ნამეტანი იყო.

დელეგაციის წევრები წამოდგნენ.

— მგონი ბევრი ლაპარაკით დაგღალეთ, — ცუდად დაფარული სარკაზმით შენიშნა მაკდონალდმა და თავი დაუკრა კამარელს. — ვვაპატიეთ, რომ თავი მოგაბეზრეთ.

— დაგვრჩა უკანასკნელი თხოვნა: კონფერენციის დავალებით ჩვენ უნდა მოვუსმინოთ ინჟინერ კაროს. გთხოვთ, შეგვახვედროთ!

— დღეს კარო აქ არ არის, ხვალ 12 საათზე იქნება, გადავცემ. პასუხს გაცნობებთ.

დელეგაციის წევრები გამოემშვიდობნენ კამარელს და წავიდნენ.

— ხომ მიაქციეთ ყურადღება, რა თქვა კამარელმა? — იმედიანად წამოიძახა უკვე გარეთ გამოსულმა ბრიანმა. — ჩვენს უნებურად ჩვენს საქმეებში მარსელები არ ჩაერევიანო. თუ ეს განცხადება მართალია, უმთავრესი დაბრკოლება მოხსანილად უნდა ჩაითვალოს.

— მე მგონია კამარელი ასე კატეგორიულად არ იტყოდა ამას, რომ დარწმუნებული არ იყოს მარსელების ნეიტრალიტაში, — თქვა მაკდონალდმა. — მით უმეტეს ჩვენთან აუდიენციის დროს როგორც შევიტყვე, მას ინჟინერ კაროსთან ამ საკითხზე უთუოდ ჰქონდა ლაპარაკი და ჩვენც ალბათ კაროს აზრი გავვიზიარა.

— გასაკვირი კია ამ შემთხვევაში მისი გულგაშლილობა, — შენიშნა დინგვიმი. — რაც უნდა ბევრი ვილაპარაკოთ ზავსა და მეგობრობაზე, შეუძლებელია ტკბილი სიტყვებით იმ

უფსკრულის ამოვსება, რომელიც პირღია სამარქსავით უცდის
 ან ერთ ან მეორე ბანაკს. ბრძოლის აუცილებლობა კამარულისათვის
 აშკარაა და მე ვერ გამიგია, რად ასუსტებს თავის პოზიციას ასეთი
 განცხადებით.

— იქნება „ლეტარგინიც“ საკმარისად მიაჩნია, — წაიდუღუნა
 ბრიანმა და ჩაფიქრდა.

— „ლეტარგინი“ მართლა დიდ ძალას წარმოადგენდა. პოლონეთის
 საზღვრიდან თბილისში დელეგაცია „გედამ“ ჩამოიყვანა.
 ბრიანი კარგად ხედავდა, რა დიდი უპირატესობა ეძლევა
 საბჭოთა ავიაცია „ლეტარგინის“ მეოხებით, მაგრამ „რაუნიტის“
 განუზომელი ძლიერებით დაშინებული, ყურადღებას არ აქცევდა
 მას. ახლა კი, როცა რამდენიმედ მინეღდა „რაუნიტის“ შიში,
 „გედას“ უცნაურმა საიდუმლოებამ მიიპყრო მისი გულისყური.
 რა მანძილზე ვრცელდება „ლეტარგინის“ ძალა, რამდენად
 იქნება შემოფარგლული „გედას“ მოქმედების რადიუსი
 მომავალ საჭაერთ ბრძოლაში? სანამ ეს კითხვები არ
 გამოირკვევა, ძნელია ძალთა ურთიერთობის გათვალისწინება.

— როგორ ფიქრობთ თქვენ, — დაარღვია დუმილი ბრიანმა,
 — „გედას“ მოქმედების ზონა რამდენად გაფართოვდა „დამუხრუჭების“
 პერიოდში?

— 1934 წელს, თბილისის კონგრესის დასურვის შემდეგ, —
 თქვა დინგვიმ, — დელეგაციების მეთაურებმა ვიმგზავრეთ
 „გედათი“ თბილისიდან მოსკოვსა და ლენინგრადში. დავბრუნდით
 ხარკოვ-ბაქოს საზით. კარგად მახსოვს, მაშინ პოლონეთის
 საზღვრებისაკენ „ლეტარგინის“ ზონა არ იყო გაყვანილი.
 ახლა, როგორც ეტყობა, საბჭოთა კავშირის თუ მთელ ტერიტორიაზე
 არა, დასავლეთის საზღვრებამდე მაინც, ჰაერი გაუღენთილია
 „ლეტარგინით“.

— მე მაქვს ცნობები, — დაუმატა ბრიანმა, — რომ ბელორუსიაში
 აგებულია სამი დიდი სიმძლავრის ელექტრო-სადგური, რომელთა
 ენერგია დიდად აღემატება ადგილობრივი მრეწველობის
 საჭიროებას.

— ჩანს, ამ სადგურებს სხვა დანიშნულება აქვთ, — შენიშნა
 მაკდონალდმა. — ალბათ „ლეტარგინს“ ავრცელებენ.

— მეც ეს მაფიქრებს, — თქვა ბრიანმა, — ვინ იცის, იქნება
 უკვე ვარშავამდე მოსული ამ ელსადგურებიდან გადმო-

ღვრილი „ლეტარგინის“ ტალღები? ჩვენ სომ არა გვაქვს შუალემა აღმოვაჩინოთ ჰაერში „ლეტარგინის“ არსებობა

— ყველაფერი ეს ზედმეტად ასაბუთებს ჩვენი გეგმის საჩქაროდ შესრულების აუცილებლობას, — დაუმატა დინგვეიმ და მანქანის კარი გააღო, ვინაიდან ისინი უკვე მიაღწენ სასტუმროს, სადაც მათ ჰქონდათ ბინა.

სალამოს გაიმართა დელეგაციის წევრების თათბირი.

გადასინჯულ იქნა მოქმედების გეგმის ყოველი დეტალი და შემუშავდა სვალინდელი აუდიენციის მოსალოდნელი პროგრამა.

მეორე დღეს, დილის 11 საათზე, კამარელმა აცნობა მათ, რომ 12 საათზე დელეგაციას უცდის თავის ბინაში ინჟინერი კართ.

კარომ თავაზიანად მიიღო დელეგაცია, გაცილებით უფრო თავაზიანად, როგორც დელეგაციის წევრებს მოეჩვენათ, ვიდრე კამარელმა. ამან ძალიან დააიმედა და გაამხნევა დელეგაციის წევრები, რომელნიც მეტად გაახარა აგრეთვე იმ გარემოებამ, რომ კაროსთან კამარელი არ დახვდათ, რისიც მათ ძალიან ეშინოდათ.

დელეგაციის სახელით კაროს სიტყვებით მიმართა ბრიანმა, რომელმაც საზი გაუსვა მარსელი ინჟინრის ამიერადან დაუვიწყარ ამაგს.

— კაცობრიობისათვის, — თქვა მან, — სრულიად მოულოდნელი იყო, როგორც კატასტროფის საშიშროება, ისე მეზობელ პლანეტიდან მოსული დახმარება. მარსი მოგვევლინა მფარველ ანგელოზად და ჩვენს მომავალ თაობას ჩვენ ისე აღვზრდით, რომ შთავუნერგოთ გულში ჩვენი ციური მეზობლისადმი ღვთაებრივი მოწიწებისა და თაყვანისცემის გრძნობა. ჩვენ ვერ გადავიზრდით ამ დაუფასებელ ამაგს, მაგრამ ვფიქრობთ, საუკუნეთა მანძილზე ჩვენს შემდგომად მოსულნი უფრო ძლიერნი თაობანი შესძლებენ ნაწილობრივ მაინც გადაიხადონ სამაგიერო სიკეთე.

სიტყვის ბოლოში ბრიანმა მოხერხებულად ჩაურთო მოსაზრება ორ პლანეტას შორის უფრო მწვობრ და ფართო ურთიერთობის მოგვარების საჭიროების შესახებ.

— მე მოხარული ვიქნებოდი, — განაცხადა კარომ, — თუ შევძლებდი მეგობრული ურთიერთობის განმტკიცებას, მაგ-

რამ ამისათვის საჭიროა სიტყვასა და საქმეს შორის არ
წინააღმდეგობა.

— ჩვენი სიტყვა და საქმე ერთ მიზანს ემსახურება, —
წარმოთქვა მაკდონალდმა.

— ვნახოთ!

მაკდონალდმა თვალით ანიშნა ბრიანს, მაგრამ ბრიანი
თვითონაც მიხვდა, რომ დადგა ხელსაყრელი მომენტი — კი-
თხვა პირდაპირ დაესვათ.

— თქვენი პასუხი ჩვენს შორის მეგობრული კავშირის
ურყევი გარანტიაა, — მიმართა კაროს ბრიანმა, — და ჩვენ შე-
ვეცდებით ჩვენი მუშაობის ცენტრალურ იდეად გავხადოთ ამ
კავშირის ირგვლივ კაცობრიობის მოწინავე ძალთა დარაზმვა.
მაგრამ, სამწუხაროდ, ჩვენ ძალიან ცოტა ვიცით მარსის შე-
სახებ, მიუხედავად იმისა, რომ დედამიწამ საკუთარ სხეულზე
იგრობო მარსელი კაცობრიობის ტექნიკური გენიის მოქმედე-
ბა, ბევრს მაინც არა სჯერა თქვენი რეალობა და უზენაეს
ძალთა მიუწვდომელ საიდუმლოებას მიაწერს ქვეყნის გადარ-
ჩენას. ჩვენ ბედნიერად ჩავთვლიდით თავს, თუ შევძლებ-
დით მარსის უფრო ახლოს დანახვას.

— მე არაფერი მაქვს საწინააღმდეგო! — თქვა კარომ.

— მანდატები გაქვთ?

— რისი მანდატები? — იკითხა გოცებულმა ბრიანმა.

— მარსზე წარგზავნის, — უპასუხა კარომ.

დელეგატები დაიბნენ: არ მოელოდნენ საკითხის ასე უცებ
მოკვეთას.

წამოდგა მაკდონალდი და მოწინააღმდეგებით მოახსენა:

— იმ შემთხვევისათვის, თუ თქვენ კეთილ ინებებდით და
ჩვენს სურვილს აასრულებდით, კონფერენციამ წინასწარ
აღგვჭურვა ჩვენ, სამი კაცი, საჭირო მინდობილობით. კონფე-
რენციაში მონაწილე 24 სახელმწიფო, ე. ი. საბჭოთა რესპუბ-
ლიკის გამოკლებით მთელმა განათლებულმა კაცობრიობამ
ავკირჩია ჩვენ დედამიწის წარმომადგენლებად მარსთან ურ-
თიერთობის ყველა საკითხის გადასაჭრელად. აი, ჩვენი მან-
დატები, — და მაკდონალდმა გადასცა კაროს დოკუმენტები. —
მეოთხე წევრად დელეგაციას მოემატება საბჭოთა კავშირის
წარმომადგენელი.

კარომ მანდატები გადაათვალიერა და გადადო.

— ხვალ კამარელს მოველაპარაკები და გამგზავრების დღესაც დავნიშნავთ! თქვენ ალბათ მზადა ხართ და თქვენს ქვეყანაში დაბრუნება აღარ დაგჭირდებათ!

— ჩვენ შეგვიძლია თუნდაც დღესვე გავემგზავროთ, — მიუგო მაკდონალდმა და წამოდგა.

დელეგატები გამოეთხოვნენ კაროს და წავიდნენ.

როცა კამარელმა გაიგო მარსზე დელეგაციის გაგზავნის ამბავი, უცებ განეწყო საპლანეტაშორისო ფრენისათვის. დიდი სიამოვნებით დაეთანხმა კაროს წინადადებას და ხალისიანად შეუდგა გაფრენისათვის მზადებას. წინდაწინ ტკბებოდა მარსის საიდუმლოებათა ფარდის ახდით და ვარსკვლავივით დაშორებული სატრფოს პირისპირ ხილვით.

გაფრენის დღედ დაინიშნა მარტის 19.

XV

საოცარი ხმალი

სამი დღეა იყო დარჩენილი გაფრენამდე.

ამ ხანში კამარელს უამრავი საქმე უნდა მოეწესრიგებია, რომ მისი აქ არ ყოფნის დროს არაფერი შეეფერებულებოდა ენერგეტიკის მთავარ სამმართველოს მეტად რთული აპარატის მუშაობაში.

ჯერასავით დატრიალდა, დღე ღამეს გადააბა და მისი საყვარელი საქმე მწყობრ მანქანასავით ამუშავებული ჩააბარათავის თანამშრომლებს.

მარტის 18-სათვის ყველაფერი მოწესრიგებული იყო და კამარელი სასწრაფოდ გაფრინდა მოსკოვს საჭირო ინსტრუქციების მისაღებად.

მეორე დღეს, საღამოს 5 საათზე, მოსკოვიდან დაბრუნებული „გედა“ თეთრი ღრუბლის ქულასავით მოსწყდა ზეცას და მსუბუქად დაეშვა დიდუბის აეროდრომზე.

იქვე იდგა გასაფრენად განზადებული „რაუნიტი“. დელეგაციის წევრები კაროს ესაუბრებოდნენ, „რაუნიტზე“ ახავალ ბაქანზე მდგომნი.

კამარელი გამოემშვიდობა ბაკურ შავარდნაძეს, მზრუნვე-

ლობით ჩააბარა მას „გედა“ და კაბინიდან პირდაპირ ბაქანზე
გადმოვიდა.

— სწორედ დროზე დაბრუნდით, — შორიდანვე მიაძახა კა-
რომ და კამარელისაკენ წამოვიდა.

— ქარივით მოჰქროდა „გედა“, რომ „რაუნტი“ არ დაე-
ყოვნებინა, — უბასუსა კამარელმა და მიესალმა კაროს და დე-
ლეგაციის წევრებს.

— „გედა“ უმცროსი დაა „რაუნტისა“ — თქვა კარომ, —
და, რა თქმა უნდა, სირცხვილს არ სჭამდა. აბა, მობრძანდით,
კაბინები თქვენთვის მზადაა!

კარო შეუძღვა დელეგატებს „რაუნტიში“ და თითოეულს
თავისი კაბინა უჩვენა.

სომალდის ტალანში დღის სინათლე იდგა, თუმცა მგზავ-
რებმა ფანჯრები ვერსად შენიშნეს.

კაბინას ფართო, მრგვალი, მთლიანი მინის (თუ მინისმა-
გვარი ლითონის?) ფანჯარა ჰქონდა, კედლებზე მომწვანო
ფერის რბილი ხავერდი იყო გაკრული. მაგიდა, სამი სავარ-
ძელი და საწოლი იატაკზე იყო მიკრული. მაგიდის გვერდით
პატარა კარადა იდგა, სოლო იქვე კუთხეში კედელზე მიმაგ-
რებული იყო ფაიფურის ბაქანი ზედ დაშვებული ნიკელის
ონკანით. კედელს გარშემო კაცის სიმაღლეზე არშიასავით
ხის მთაჯირი ჰქონდა შემოვლებული.

ყველას თავისი ჩემოდანი კაბინაში დასვდა.

მგზავრები რამდენიმე წუთში სავსებით დალაგდნენ და
შემდეგ საერთო კაბინაში შეიკრიბნენ, ეს კაბინა სომალდის
ბოლოში იყო და მრგვალი, შუშასავით გამჭვირვალე კედ-
ლი ჰქონდა, აქედან მშვენიერი გადასახედი იყო და დელე-
გაციის წევრები განუცდელი მღელვარებით გასცქეროდნენ
დედამიწას, რომელსაც საცა იყო უნდა განშორებოდნენ და,
ვინ იცის, დაუბრუნდებოდნენ თუ არა მას ოდესმე უკნებლად.

12 საათსა და 30 წუთზე „რაუნტი“ დაიძრა.

თითქო ლიფტი ასრიალდაო, მგზავრებს იატაკი მძლავრად
მოაწვა ფეხებზე და დედამიწა აქანავდა. წუთიც და მგზავრე-
ბის თვალწინ დედამიწამ იწყო თანდათან ჩაძირვა.

— რა სიჩქარით მივფრინავთ, თუ იცით? — ჰკითხა მაკლო-
ნალდმა კამარელს.

— წამში ათი მეტრის აჩქარებით, — მიუგო კამარელმა. —

ასეთი ნელი ტემპით, როგორც კარო ამბობს, პირველად რინავს „რაუნტი“. მაგრამ ეს „უცხო მგზავრთა“ ცემით აიხსნება, თუმცა ეს სინქარე მაინც საკმაოდ დიდია: იგი უდრის დედამიწაზე სხეულის თავისუფლად ვარდნის სისწრაფეს.

— როგორ, დედამიწაზე ვეცემით, თუ ვშორდებით მას? — შეეკითხა გაკვირვებული მაკდონალდი.

— ისეთი სინქარით ვშორდებით ჩვენ ახლა დედამიწას, რა სინქარითაც მივუახლოვდებოდით მას, ცის შორეული სივრციდან თავისუფლად რომ ვეცემოდეთ დედამიწის ზედაპირს. ყოველ წამს ჩვენი სინქარე მატულობს 10 მეტრით.

— ათი მეტრის სინქარე დიდია? — გაუკვირდა დინგვეის. კამარელმა საათს დახედა.

— უკვე სამი წუთია რაც მივფრინავთ. პირველი. წუთის შემდეგ ჩვენ მივქროდით წამში 600 მეტრის სინქარით, ახლა კი ჩვენი სინქარე უდრის 1.800 მეტრს, ე. ი. თითქმის ორ კილომეტრს წამში. ერთი საათის შემდეგ ჩვენ უკვე კოსმიური სხეულის სინქარეს მივადწევთ — წამში 36 კილომეტრს.

დინგვეი გაფითრდა. ჯობიდან ამოიღო აკანკალებული სელით პატარა კოლოფი, გახსნა და ერთი თეთრი აბი გადაყლაპა.

— შეხედეთ, — წამოიძახა ბრიანმა, — როგორ დაგვშორდა დედამიწა და ამავე დროს იგი თითქო ბრუნავს.

— ჩვენ მივფრინავთ თბილისის მერიდიანით ჩრდილოეთის პოლუსისაკენ, — განუმარტა კამარელმა, — ამიტომ გვეჩვენება თითქო დედამიწა ჩრდილოეთიდან სამხრეთისაკენ ბრუნავდეს.

— პოლუსისაკენ რისთვის მივფრინავთ? — იკითხა ბრიანმა.

— ჩვენ, მიუსხდავად იმისა, რომ საკმაო მანძილით დავშორდით დედამიწის ზედაპირს, მაინც ვღებულობთ მონაწილეობას დედამიწის ღერძის გარშემო ბრუნვაში. რომ ამ ტრიალს დააღწიოს თავი, „რაუნტი“ პოლუსიდან უნდა მოსწყდეს დედამიწას.

ამ დროს „რაუნტი“ უკვე ჰაერის ზედასფეროზე მიჰქროდა. დედამიწის ჩრდილო ნახევარი მზის სხივებით იყო შემოსილი და აქა-იქ ღრუბლის გროვა დამაბრმავებელი ელვარე-

ბით ბრწყინავდა. შორიდან მოჩანდა შავი და კასპიის ზღვის დაბინდული კონტურები და სხინავაფრქვევი კავკასიონის თვალისმომჭრელად ანათებდა. ჩრდილოეთიდან განთიადის ზოლივით გამოჩნდა ყინულოვანი ზღვის თეთრი ტილო და იელვეს გრენლანდიის ნაპირებმა. კიდევ რამდენიმე წუთი და „რაუნიტი“ პოლუსის დაღრუბლულ სივრცეს მოექცა ზედ, სწორედ იქ, სადაც დღე-ღამის საზღვარი შუა ჰყოფს დედამიწას. ჩრდილოეთ-ამერიკისა და წყნარი ოკეანის მიდამოები ღამის ბურუსით იყო მოცული. ატლანტიკის ოკეანის დასავლეთისაკენ ზღვაში ჩაძირულივით მოჩანდა თეთრად მთელვარე მთვარე, რომელიც თანდათან ამოვიდა ზღვიდან და აფრენილი გედივით სცილდებოდა დედამიწას.

„რაუნიტმა“ აიღო სწორი გეზი და სიჩქარეს უმატა.

უფრო ძალუმაღ მთაწვა მგზავრებს იატაკი და კიდევ უფრო დამძიმდა მათი სხეული.

კამარელი იდგა გამჭვირვალე კედელს მიყრდნობილი და მთრთოლვარე გულით დასცქეროდა ქვესკნელში ჩაძირულ დედამიწას.

აჰა, ესეც საპლანეტათშორისო ფრენის ბევრჯერ ნანატრი განცდა! ჯერ კიდევ ყმაწვილობის დროს რამდენჯერ დამტკბარა იგი ფანტასტიკური რომანების კითხვით, სადაც მრავალი ვარიაციით აწერილი იყო ცის მიუვალი უდაბნოს დაპყრობა! რამდენჯერ ამგვრებულა მისი გული ჟიულ ვერნისა და ჰერბერტ უელსის გმირთა გაბედული გეგმებით და მათთან ერთად მოხიბლულა ფანტასტიკური ოცნების რეალური განცდით! და აი, დღეს თვითონ ის მიფრინავს ვარსკვლავთა სამყაროში არა სიზმრით თვალდაბინდული, არა ოცნებით, არა წიგნით ხელში, არამედ ნამდვილად, ცხადად და საკუთარი ხელის შეხებით გრძნობს „რაუნიტის“ რეალობას, საკუთარი თვალებით ხედავს ცის უსკრულში დანთქმულ დედამიწას.

კამარელმა შუბლზე ხელი გადაისვა და ირგვლივ მიმოიხედა. კაბინაში მის გარდა არავინ იყო.

სანამ „რაუნიტი“ პოლუსს მიაღწევდა, თუმცა ატმოსფეროს უმაღლეს ფენაზე მიჰქროდა იგი, მაინც დედამიწის საფლობელოში გრძნობდნენ თავს მისი მგზავრები. მაგრამ როცა პოლუსიდან „რაუნიტი“ ვერტიკალური გეზით ავარდა და დედამიწა მოწყვეტილ ქვასავით ჩაეშვა უფსკერო სივრ-

ცეში, მგზავრებს გული შეუკუმსა უცნაურმა შიშმა და არჩიეს ამ მეტად არაჩვეულებრივი სანახაობისათვის არიდება და თავიანთ კაბინებს მიაშურეს.

დინგვეის ნერვულად აქრქოლებდა. გაუსდელად წამოწვა და პალტო წამოიხურა.

მაკდონალდმა თავის ჩემოდანს ღვედების შეხსნა დაუწყო.

ბრიანმა თავის კაბინაში ვერ მოიხვეწა და მაკდონალდს ესტუმრა.

— რაღაც უცნაურად ვგრძნობ თავს, — უთხრა მან მაკდონალდს. — მარტო ყოფნა მეზარება.

— აქ დაისვენეთ! — მოიპატიჟა მაკდონალდმა.

ბრიანი საწოლზე წამოწვა. უბიდან პენსნე ამოიღო, ცხვირზე წამოიგო, გაშალა „Matin“-ის ნომერი და კითხვა დაიწყო!

კამარელი ისევ უძრავად იდგა შუშის კედელთან და მისწერებოდა სივრცეში ჩაძირულ დედამიწას.

ცას თანდათან მთაკლდა შუქი. მზე თუმცა ანათებდა უღრუბლო და უნიხლო სივრცეში, მაგრამ კოსმიური ღამის უპაერო ჩრდილი თანდათან აჩენდა ვარსკვლავებს და „რაუნის“ წინა მხარეს შავი ხავერდის საბურველი ეფინებოდა ქვემოდან. ბოლოდან კი ხომალდს ღვარად ასკდებოდა დედამიწისა და მთვარის ელვარება, ხოლო ჩრდილი და სინათლე შა და თეთრ ზოლებად გადაწოლილიყო ხომალდის სხეულზე, ზურგზე კი ჰაერით შეუნელებელი მზის სხივები ავარვარებულ კოცონს ანთებდა.

კამარელი დაჯდა, სავარძლის სახელურს ხელი მარჯვია და თავით ზედ დაეყრდნო.

უცნაოდ რაღაც უჩინარმა ჩრდილმა შავ ელვასავით გადაიკრიალა და „რაუნის“ თითქმის შედგა უცებ და სივრცეში უძრავად დაეკიდა.

კამარელს ყოველი მხრიდან სინათლესავით მთაწვა აბსოლუტური სიჩუმე და ყურებმა წივილი დაუწყო. მთელი სხეული აევსო ჰაეროვანი სიმსუბუქით.

და იმავე წამს დელეგატების კაბინიდან საშინელი ღრიალი მოესმა.

კამარელმა მყისვე მოისაზრა რაც მოხდა და განსაკუთრებული სიფრთხილით ჩასჭიდა ხელები ტალანის კედელზე ხა-

ზევით გაყოლებულ წითელი ხის მოაჯირს და ახლად ფენად-
გმულ ბავშვივით ტაატითა და მოაჯირზე ხელების ფათუნად
შევიდა კაბინაში, საიდანაც ისმოდა გულის შემზარავი ყვი-
რილი.

კაბინაში უცნაურ სურათს წააწყდა: გაფითრებული დინგ-
ვეი სასაცილოდ გაშლართულიყო, ჭერს მიკვროდა, ხელები
მაგრა ჩაეველო ვენტილაციის ონკანისათვის და ფენებს ჰაერ-
ში ბაყაყივით ასავსავებდა.

— მიშველეთ! ეს რა მოხდა? რა მომივიდა? — ღრიალებ-
და იგი და გაოცებული თვალებით მიშტერებოდა შუა კაბი-
ნაში ჰაერში უძრავად დაკიდულ პალტოს.

კამარელი გაჰყვა მოაჯირს კედელ-კედელ, მიუახლოვდა
იმ კუთხეს, სადაც ჰაერში ეკიდა დინგვეი, ამოიღო ჯიბიდან
ცხვირსახოცი, აუქნია ზევით და უთხრა:

— ნუ ყვირით, ახლავე აგისნით რაც მოხდა. ჯერ ამ
ცხვირსახოცს მოკიდეთ ხელი.

დინგვეიმ ცხვირსახოცს ორივე ხელი წაავლო, კამარელმა
ძირს დასწია და საპნის ბუშტივით მსუბუქი და აფამფალებუ-
ლი დელეგატი იატაკზე დასვა და ხელები მოაჯირთან მიუ-
ტანა.

— მოკიდეთ ამას ხელი და არ მოშორდეთ. მე კი დანარ-
ჩენებს მივეშველები, მათაც უჭირთ, როგორც ჩანს.

მართლაც, მეზობელ კაბინიდან ისმოდა ოხვრა და წყევლა-
კრულვა.

— პალტოს შეხედეთ, პალტოს! — დაიკნავლა შეშინებულმა
დინგვეიმ. — პალტოს რა მოუვიდა?

— არაფერი უშავს პალტოს, — ამშვიდებდა კამარელა, —
რა გენადვლებათ, ეკიდოს ჰაერში.

კამარელი გაჰყვა მოაჯირს და მეზობელ კაბინაში შეჰყო
თავი.

აქაც სასაცილო სურათი დახვდა.

ბრიანი ფანჯრის ახლო ჰაერში ეკიდა თავდადმა. ფეხები
ჭერისაკენ ჰქონდა აშვერილი, ხოლო ხელებით იატაკს ეხო-
ტინებოდა, მაგრამ ვერც ჭერს სწვდებოდა და ვერც იატაკს.
„Matin“-ის ნომერი თეთრი ღრუბელივით გაკვროდა ჭერს.
პენსნე ცოტა მოშორებით ჰაერში იყო გაჩერებული.

მაკლსნალდი ორივე ხელით მოხვეოდა უზარმაზარ ჩემო-

დანს და მასთან ერთად მსუბუქად დასცურავდა იატაკს შუა: ჭერს რომ თავს მიადებდა, იმწამსვე ფალით დაბლა დაეშვებოდა, იატაკს რომ ფეხს მიაკარებდა — მყისვე ათრთოლებულ ბუშტივით ჭერისკენ მიცურავდა.

— ღმერთმა დასწყევლოს მარსიცა და იქ წასვლის მოიგონიც! — იწყევლებოდა მაკდონალდი.

— ბ-ნო კამარელო! — დაიყვირა ბრიანმა, კამარელი რომ დაინახა. — რა არის ეს? რა მოხდა?

— არაფერია, დამშვიდდით! — მიუგო კამარელმა და კაბინაში შევიდა. სრულიად პუნებრივი მოვლენაა.

— რატომ არ გაგვაფრთხილეთ, თუ ეს მოგველოდა? — იწყინა ბრიანმა და ორივე ფეხი მოღუნა, მაგრამ ამ შეჩვენამ წისქვილის ბორბალივით დაატრიალა ჰაერში.

— ნუთუ, ასე უნდა ვიქანაო საათის ქანქარასავით ჭერსა და იატაკს შუა? — დაიკვნესა მაკდონალდმა.

— ახლავე მოგეშველებით! — მიაძახა კამარელმა და როცა მაკდონალდი ძირს დაეშვა, ხელი გაუწოდა.

— მომკიდეთ ხელი. ჩემოდანს ხელები გაუშვით!

— მაკდონალდმა ცალი ხელი კამარელს წაავლო, მეორეთი ჩემოდანი იატაკზე დადო.

ჩემოდანი ისევ ჰაერში აცურდა, ხოლო მაკდონალდი კამარელმა მთაჯირს მიაყენა.

შემდეგ ჰაერში მბრუნავ ბრიანს სტაცა ხელი და ისიც მთაჯირს მიაშვრა.

ბრიანმა ჰეპელასავით აფრენილი პენსნე დაიჭირა და უბეში ჩაიდო.

ამ დროს კაბინაში ოხვრითა და ფორთხვით შემოძვრა დინგვეიც.

— მოქალაქენო! — მიმართა მგზავრებს კამარელმა. — აი, სამი სავარძელი, მაგიდა და საწოლი. ყოველი მათგანი საიმედოა, რადგან მიკრულია იატაკზე. მოჰკიდეთ ხელი, გინდ დაბრძანდით, გინდ დაწექით, გნებავთ დადექით, თუმცა დგომასაც, წოლასაც და ჯდომასაც აქ ერთი ფასი აქვს.

— აგვისხენით, რა მოხდა? — დაედრიჯა კამარელს დინგვეი და ერთ-ერთ სავარძელს წაავლო ხელი, მაგრამ რამდენიც არ ეცადა, ვეღარ დაჯდა: ხან ერთი ფეხი აუცურდებოდა, ხან მეორე, ხანაც სავარძლის ზამბარა ზედ აისროდა.

ბრიანმა და მაკდონალდმა მოახერხეს, როგორც იყო, საგარეო
 წარბლებზე ტანის მომაგრება. ორივე ხელით სავარკველად
 ჩაფრენოდნენ სახელებზე და ისხდნენ გაუნძრევლად.

— ეცადეთ არ გაინძრეთ და არ აცურდებით, — თქვა კამარელმა. — როცა ამ მდგომარეობას შეეჩვევით, მერე არ გაგიძნელებათ მორჩილებიდან გამოსული სხეულის დაურვება.

— რატომ შედგა „რაუნტი“? — იკითხა ბრიანმა. — ნუთუ სიფათი რამ შეემთხვა?

— „რაუნტი“ კი არ შედგა, — მიუგო კამარელმა, — აჩქარება შეწყვიტა, ვინაიდან მიაღწია საჭირო სისწრაფეს. ახლა იგი მიჰქრის წამში 600 კილომეტრის სიჩქარით. ამით აიხსნება ის მდგომარეობა, რომელშიაც ჩვენ ვიმყოფებით: „რაუნტი“ დაჰკარგა სიმძიმე. მოგესხენებათ, რომ სივრცეში ინერციის ძალით თავისუფლად მქროლავი სხეული სავსებით ჰკარგავს სიმძიმეს.

— მაშ, ჩვენც სიმძიმე დავკარგეთ? — იკითხა დინგვიმ.

— რა თქმა უნდა, ჩვენც, რადგანაც „რაუნტთან“ ერთად ჩვენც ისეთივე სისწრაფით მივქრით სივრცეში.

— განა დედამიწის მიზიდულობა არ მოქმედებს ახლა „რაუნტზე“? — შეეკითხა მაკდონალდი.

— მოქმედებს, მაგრამ ერთი და იმავე ძალით მოქმედებს როგორც „რაუნტზე“, ისე შიგ მყოფ საგანზე, ამიტომ ხომალდის შიგნით, ასე ვთქვათ, მის სისტემაში, ეს მოქმედება არა ჩანს. თუ დედამიწის მიზიდულობის გავლენით „რაუნტი“ წამში ერთი მეტრით იწევეს მიწისკენ, ჩვენც იმავე ძალის მეოხებით იმდენადვე ვიწევთ მისკენ, ასე რომ „რაუნტის“ იატაკსა და ჩვენს შორის მანძილი არ იცვლება.

— მაშ, ჩვენ რომ ახლა კარი გავაღოთ და ხომალდიდან დედამიწაზე გადავცვივდეთ, არ დავეცემით ჩვენს პლანეტაზე? — იკითხა ბრიანმა.

— რა თქმა უნდა არ დავეცემით! — მიუგო კამარელმა. — ჩვენც მოძრაობის ისეთივე ენერჯია გვაქვს, როგორც „რაუნტს“ და, მაშასადამე, კიდევ რომ გადავხტეთ აქედან, გავყვებით მას სივრცეში იმავე სიჩქარით და მიმართულებით.

— მაინც ვერ გავიგე კარგად, — თქვა დინგვიმ. — თუ „რაუნტს“ დედამიწა იზიდავს, რატომ ჩვენც არ მიგვიზიდავს?

— მთვარესაც იზიდავს სომ დედამიწა? მაგრამ მთვარეც
საგნები დედამიწაზე როდი ცვივა?

საქართველოს
საზოგადოებრივი
საბჭოთაო
საბჭოთაო

— მთვარეზე საგნებს მთვარე იზიდავს? — ჰკითხა დინგ-
გეიმ.

— თუ გნებავთ, აქაც იგივე ხდება. „რაუნტი“ ამ შექთხ-
ვევაში შეიძლება პატარა ციურ სხეულად ჩაითვალოს. იგი
გვიზიდავს ჩვენ, მაგრამ მისი მასა იმდენად მცირეა, რომ მის
მიზიდულობას ჩვენ ვერც კი ვგრძნობთ.

მგზავრები როგორც იყო დაშოშმინდნენ.

— მაგრამ, როგორ უნდა ვიცნოვროთ ასეთ ყოფაში? —
ოხრავდა დინგევი. — განა სიმძიმეს მოკლებულ არეს ჩვენი
სხეული აიტანს?

— როგორც ჩანს, აიტანს, — თქვა კამარელმა. — დედამი-
წაზეც ხშირია ისეთი მდგომარეობა, თუმცა ძალიან მცირე
ხნით, როცა ადამიანის სხეული სრულებით ჰკარგავს სიმძი-
მეს. ან არის ვარდნის დროს, ან როცა ადამიანი ვადახტება
ერთი ადგილიდან მეორეზე იმ რამდენიმე წამის განმავლო-
ბაში, როცა ადამიანი მოშორებულია საყრდენს და თავისუფ-
ლად ვარდება, იგი ჰკარგავს სიმძიმეს, მაგრამ ეს არ აყენებს
ზიანს სხეულის არც ერთ ფუნქციას: სუნთქვას, სისხლის მოძ-
რაობას და სხვა.

— ამაზე მეტი ზიანი შეიძლება? — წამოიძახა დინგევიმ,
რომელიც მთელი ამ საუბრის დროს ამოდ ცდილობდა, რო-
გორმე მიმაგრებულიყო სავარძელს და საცოდავად ფამფა-
ლებდა ფეხბაშვერილი. უცებ როგორღაც უხერხულად დაჰ-
კრა ფეხი იატაკს იმ დროს, როცა სავარძელს ხელები მთა-
შორა და დინგევი ჰაერში აცურდა. კამარელმა ცალი ხელი
მოაშველა და ფანჯრის ახლო ჰაერში გააჩერა. შემდეგ ხელი
გაუშვა და უთხრა:

— გაშალეთ ხელები, ფეხები, როგორც გნებავდეთ, და
მოისვენეთ. სიმძიმის უქონლობის გამო ჰაერში დაკიდულიც
ისევე მოისვენებთ, როგორც მსუბუქ საწოლზე. თავი ვინდ
მალლა დაიჭირეთ, ვინდ დაბლა, აქ არ არსებობს „ზევით“
და „ქვევით“, ვინაიდან არ არსებობს სიმძიმის ცენტრი, რო-
მელიც საზღვრავს მიმართულებას.

დინგევი ჰაერში გაშეშდა თავდაღმა.

— მართლაც მოსვენებითა ვარ, — თქვა მან. — რად კწვა-
ლობდი ამდენ-ხანს სავარძელთან?

— როგორც ჩანს, საპლანეტათაშორისო ფრენისათვის ზედმეტი ბარგი ყოფილა სკამი, მაგიდა, საწოლი და სხვა ავეჯი, — შენიშნა ბრიანმა, ამოიღო ჯიბიდან პორტსიგარი, გახსნა, ერთი სიგარა პირში ჩაიღო და გახსნილი პორტსიგარი ჰაერში დასტოვა.

— მიირთვით, — შესთავაზა სხვებსაც.

კამარელმა ერთი სიგარა ამოიღო და პორტსიგარი თავქვე გადმოაბრუნა.

— ნახეთ, თუ საოცრება არ არის! — დაიძახა ჰაერში უძრავად დაკიდებულმა დინგვეიმ. — სიგარები არ სცვივა.

ბრიანი კი ამ დროს ასანთს ასანთზე ანთებდა, მაგრამ სიგარას ცეცხლი ვერ მოუკიდა: ასანთი ვერ ასწრებდა ანთებას, მყისვე ქრებოდა.

— რა დაემართა, ნეტა, ამ ასანთს? — ბუზღუნებდა იგი და ჰაერში ისროდა ასანთის ღეროებს, რომლებიც უფროთ მწერებივით ნელი კანკალით მოძრაობდნენ კედლისაკენ.

— ალი ქრება საკუთარი წვის პროდუქტებისაგან, — შენიშნა კამარელმა. — ცხელი ნახშირმჟავა, რომელიც გამოიყოფა წვის დროს, უფრო მჩატეა, ვინემ მის გარშემო მყოფი ჰაერი და ჩვეულებრივი სიმძამის არეში უმალ ზევით მიილტვის, მის ადგილს მჟავადი იჭერს, ამნაირად ალი საზრდოობს. მაგრამ აქ სიმძიმე არ არის და ნახშირმჟავა იქვე რჩება, სადაც ჩნდება, გარს ეკვრის ალს, არ უშვებს მასთან მჟავბადს და ალიც ქრება. შეუბერეთ და ხელოვნურად მოაშორეთ ალს ნახშირმჟავა.

ბრიანმა კიდევ აანთო ასანთი, მაკდონალდმა ნელა შეუბერა და მართლაც სიგარას მოეკიდა.

ამ დროს დინგვეიმ ფანჯრის ოვალურ ჩარჩოს ხელი ჩასჭიდა და ფანჯრისაკენ მიიწია. გაიხედა ფანჯარაში თუ არა საშინლად დაიდრიალა:

— ვაიმე, მიშველეთ, სადა ვართ?

ფანჯრიდან ჩანდა განათებული დედამიწის უზარმაზარი ბურთი „რაუნიტს“ იმდენად დაშორებული, რომ დინგვეის გონებაში დაუძლეველი სევდა ჩაედვარა და გული წაუვიდა.

— წყალი, წყალი! — დაიძახა ბრიანმა, წაავლო ცალი ხელი დინგვეის და ძირს დასწაა.

გულწასულს თვალები დახუჭოდა და ტუნები უთრთოვდა.
 — მე მაქვს წვეთები! — თქვა მაკდონალდმა და სანქაროდ
 გახსნა თავისი ჩემოდანი. ამოიღო ყავისფერ სითხიანი პატა-
 რა შუშა და წვეთის სასმელი ჭიქა.

— დამიკავეთ ჭიქა! — მიმართა კამარელს.

— დადგით ჰაერზე, დაჭერა რად უნდა?

— ჰო, დამავიწყდა, — და მაკდონალდმა ჭიქა ჰაერში გააჩე-
 რა, მოხსნა შუშას საცობი და ნელა დახარა ჭიქის თავზე,
 რომ წვეთები დაეთვალა.

ბევრი ატრიალა, მაგრამ შუშიდან წვეთები არ იღვრებო-
 და. შუშა თვალთან ახლო მიიტანა და გახედა.

— რა დაემართა, ნეტა, ხომ არ შედედდა?

სითხე ჩვეულებრივად კამკამებდა შუშაში.

— რად უნდა გადმოიღვაროს, რა ძალა ადგას? — თქვა კა-
 მარელმა. — შუშას ფსკერზე ხელი დაარტყით და სითხეც წა-
 მოვა.

მაკდონალდმა სამჯერ დაჰკრა თითი შუშის ფსკერს და იმ
 წამსვე შუშიდან ამოიბურთა ყავისფერი სითხე, კაკლის ოდე-
 ნა ბუშტებივით ამოგორდა და იატაკისაკენ დაეშვა. მოხვდა
 თუ არა იატაკს, მაშინვე რგოლივით გაიშალა და ზედ შეეწოვა.

— ეს რა მოუვიდა? — გაუკვირდა მაკდონალდს.

— რაც უნდა მოსვლოდა, — უპასუხა კამარელმა, — სიმძი-
 მეს მოკლებულ სივრცეში თავისუფლად მიშვებული სითხე
 სფერულ ფორმას იღებს. რაიმე სხეულს თუ მოხვდა, თუ ის
 გაქონილი არ არის, ზედ შეეწოვება.

— ჩვენი საშველი არ ყოფილა და ისაა! — სასოწარკვეთი-
 ლებით წარმოთქვა მაკდონალდმა და ცარიელი შუშა გადა-
 აგდო.

შუშა კედელს მოხვდა და ისევ მაკდონალდს დაუბრუნდა.
 ამასობაში დინგვეი თვითონ მოვიდა გონზე და თვალები
 გაახილა.

— წყალი! — ძლივს გასაგონად წამოიძახა.

ბრიანმა მაგიდაზე შენიშნა წყლით სავსე გრაფინი, ლი-
 თონის სალტეში ჩასმული. ამოაძრო ბუდიდან, მოხადა საცო-
 ბი და ქვემოდან ხელი ჰკრა.

გრაფინიდან ნელ-ნელა ამოიბუშტა წყალი და ერთ ვეება
 წვეთად რხევითა და ციმციმით აცურდა ჰაერში.

— ვინ დაიჭერს ახლა ამ წყლის ბურთს, რომ ავადმყოფს პირი დავუსველოთ? — შეწუხდა მაკდონალდი.

— კიდევ რომ დაიჭიროთ, არაფერი გამოვა, — თქვა კამარელმა. — ასეთი ბურთის ჩაყლაპვა არც ისე ადვილია.

— მაშ ჩვენ აქ წყალი ველარ დაგვიღვევია? — გაბრაზდა მაკდონალდი.

— აქ სმისთვის სხვაგვარო ხერხია საჭირო. ღვინო სომ არავის აქვს? — იკითხა კამარელმა.

— მე მაქვს! — და ბრიანი თავის კაბინაში გაცლოდა და ერთი ბოთლი ფრანგული „ბორდო“ შემოიტანა, საცობი ამოაძრო და კამარელს გადასცა.

კამარელმა ჯიბიდან ამოიღო სათუთუნე მუნდშტუკი და დინგვეის პირში ჩაუდო. მერე ღვინიანი ბოთლი მუნდშტუკის მეორე ბოლოს ზედ დაამხო.

— მოსწოვეთ! — უთხრა დინგვეის და ბოთლს ხელი გაუშვა. როცა საკმაოდ შესვა, ბოთლი მოაშორა და მუნდშტუკიც პირიდან ამოაძრო.

დინგვეი ღვინომ ჯანზე მოიყვანა და ჭამის მადა გაუხსნა.

— ფანჯარასთან მდგარს მე ამის მეტად ველარ მნახავთ, — თქვა მან და მოაჯირს მოჰკიდა ხელი.

— ნუ დეღავთ, დაისვენეთ! — უთხრა კამარელმა. — ყველაფერს შეეჩვევით, დაისვენეთ! საშიში აქ არაფერია!

— მართალი ხართ. ახლა კარგად ვგრძნობ თავს. წაღმოიდგინეთ, მომშივდა კიდევ.

— კუჭი თავის ჩვეულებას უჩვეულო პირობებშიაც არ იშლის, — შენიშნა მაკდონალდმა და უეცრად იკითხა: — ელექტრონი სომ მოქმედებს აქ ჩვეულებრივად?

— ისევე, როგორც დედამიწაზე, — მიუგო კამარელმა.

— მაღლობა ღმერთს! — წამოიძახა ბრიანმა. — მაგრამ საიდან არის ამდენი ენერჯია ამ სომალდზე, ნუთუ ყველაფერს ის ლურჯი კოლოფი ამოძრავებს?

— ენერჯია აქ გამოუღვეველია, — მიუგო კამარელმა. — ლურჯი კოლოფი სომ ატომის უსაზღვრო ენერჯიის შეკუმშული რეზერვუარია, უღვევი და საწყაო მიუდგომელი, მაგრამ სითბოსა და ელექტრონს სომალდი ღებულობს მზის სხივებისაგან განსაკუთრებული მოწყობილობის მეოხებით. აქ სომ მზე განუწყვეტლად ანათებს, ვინაიდან აქ „ღამე“ არ არის და არც ღრუბელი ეფარება მას.

— მაშ, არც ისე ცუდად ყოფილა ჩვენი საქმე, — წამოიხარა მაკდონალდმა. — მე თან მომაქვს ყოველ შემთხვევისათვის ელექტრონის სამზარეულო, თუ აქ სადმე შტეპსელს ვიპოვნით, — კაბინას ირგვლივ თვალი მოავლო, — აგერ, მაგიდასთან, ბარე ორი ერთად.

მაკდონალდი ისევ თავის ჩემოდანს მიუბრუნდა! ამოალაგა ელექტრონის სამკუთხა ღუმელი, ტაფა, საყავე, კონსერვები და სხვა სანოვაგე და დიდი სიფრთხილით, რომ მცირეოდენი ბიძგის ან შებურვისაგან ჰაერში არ აფრენილიყო ყველაფერი, უსუნთქავად დაიწყო მაგიდაზე და შეუდგა საუზმის მზადებას. თუმცა სულ ერთი იყო მაგიდაზე „დააწყობდა“ სანოვაგეს თუ ჰაერზე, მაინც ფსიქოლოგიურად უფრო ჩვეულებრივი და ბუნებრივი იყო მაგიდასთან მუშაობა.

— ისეთი საბიფშტეკსე სუკი მაქვს თბილისიდან წამოღებული, რომ მოგეწონებათ! — ამბობდა დიდი ბრიტანეთის პრემიერი და მზარეულის როლით გატაცებული დიდ ფაციფუსში იყო.

ტაფაზე კარაქი აშუშუნდა. „მზარეულმა“ ზედ სუკის ნაჭერი დადო, მაგრამ იმავ წამს კარაქის მკვრივმა ორთქლმა სუკი ააგდო.

ბრიანი, რომელიც რამდენიმედ უკვე შეეგუა უჩვეულო მდგომარეობას, გამოეკიდა გაფრენილ ბიფშტეკსს, დაიჭირა, კვლავ ტაფაზე მოათავსა და ზედ თეფში დაასურა.

— თეფშს თითი დააჭირეთ, — უთხრა კამარელმა, — და გიდრე სორცი არ შეიწვება, ხელი არ შეუშვათ.

მაკდონალდმა თეფშს თითი დააჭირა, მაგრამ მაშინვე იატაკს მოშორდა და გრძელი ფეხებით ჰაერში გაიჭიმა.

კამარელმა ხელი სტაცა უხეირო მზარეულს, ძირს დასწია, აიღო ჩემოდნის ღვედი და მარჯვენა ფეხით მაგიდის ფეხზე მიაკრა.

— გიშველოთ ღმერთმა! — წამოიძახა მაკდონალდმა და უფრო იმედიანად და თავისუფლად შეუდგა თავისი ახალი მოვალეობის შესრულებას.

დიდი წვალეებით, მაგრამ, როგორც იყო, სუკი შეიწვა და მგზავრები შეექცნენ უცნაურ საუზმეს.

დინგვიმ ცხვირსახოცით მაგიდის მეორე ფეხზე მიიმაგრა თავისი აფარფატიებული სხეული და ამგვარად მოიპოვა წო-

ნასწორობა, კამარელი და ბრიანი კი, ეკლესიის მინატული მოციქულებივით, ჭერქვეშ იყვნენ გაწოლილნი და ისე მიირთმევდნენ სუკის ნაჭერს.

მაკდონალდი ახლა ყავის სამზადისს შეუდგა. დინგვეიმ კაბინიდან წყლით სავსე გრაფინი გამოიტანა და წყლის ბუშტი დიდი წვალეებით ჩასვა საყავეში. მაგრამ აქაც ჩვენს მზარეულს მარცხი შეემთხვა: საყავეს ორგვლივ მთედო წყლის თხელი შრე, ნაპირიდან გადმოეფინა და მაგიდაზე გაიშალა.

— საყავის კიდურს კარაქი წაუსვით და წყალი არ გადმოვა, — ურჩია კამარელმა.

— გადმოვიდა და ეგ არის, კი აღარაფერი დარჩა შიგ, — ბუზღუნებდა მაკდონალდი.

წყალი ბრიანის კაბინიდან მოიტანეს. საყავის გაქონილმა ნაპირებმა წყლის ბუშტი შიგ დააკავა და ცხელი ყავის დაღევის იმედი ისევ გაცოცხლდა.

მაგრამ გავიდა საკმაოდ დიდი დრო და საყავე დუღილს არ აპირებდა. არა თუ დუღილს, წყლის ოდნავ გათბობასაც ვერ ეღიბსა. გაოცებული მზარეული და ისევ აბუზღუნდა:

— ღუმელი ცხელია, საყავის ფსკერიც გავარვარებული და წყალი რად არ დუღს?

— ადუღდება, მაგრამ დიდი ხნის შემდეგ, — თქვა კამარელმა.

— როდისღა? — სვალამდის ხომ ვერ დავიცდით?

— შესაძლოა სვალამდეც არ ადუღდეს. თუმცა არ ვიცი რას ნიშნავს „სვალ“ იქ, საცა არც დღეა და არც ღამე.

— მაინც რა მოუვიდა წყალს, რომ სითბოს არ იკარებს?

— სიმძიმე დაჰკარგა.

— სიმძიმე რა შუაშია? — ჩაერია დინგვეი.

— მოიგონეთ, — თქვა კამარელმა, — როგორ დუღს წყალი ჩვეულებრივ პირთბებში: გახურებული ფსკერიდან ცხელი წყალი ზევით იწევს, როგორც უფრო მსუბუქი, მის ადგილს ცივი წყალი იჭერს, ვიდრე გათბებოდეს, რომ შემდეგ ისევ მაღლა ავარდეს; ამგვარად თბილი და ცივი წყალი ერთიმეორეს სცვლის, ჩქარა ცხელდება და იწყებს დუღილს. აქ კი ცხელი წყალი ფსკერზე რჩება და ზედა, ცივი ფენა შეიძლება გათბეს მხოლოდ სითბოგამტარობის მეოხებით. სითბოგამტარობა კი წყალს ძალიან მცირე აქვს. ჩვენს პირთბებშიაც

ქვამს რომ ცეცხლი ზევიდან ხუფზე დაუნთო, ასევე ადუღდება წყალი.

— ჰაერიც ცუდი გამტარია სითბოსი. როგორღა თბება კაბინა, შენიშნა მაკდონალდმა.

— დააკვირდით ამ კედელს, — მიუგო კამარელმა და ზევიდან გადმოხედა ფანჯრიდან კედელს, — მაგრამ ჯერ შეგეკითხებით: რითია გაკრული, თქვენი აზრით, კაბინის კედლები?

— ხავერდით; ან მის მაგვარი ქსოვილით, — უპასუხა ბრიანმა.

— მეც ასე მეგონა პირველად, მაგრამ აბა, შეახეთ ხელი! ეს მომწვანო ხავერდი ჩვენთვის უცნობი ლითონია, რომელიც ელექტრონის სითბოს ავრცელებს, მაგრამ თბილი ჰაერი კედლებს არ მოშორდებოდა და კაბინა დიდხანს არ გათბებოდა, ფანჯრის მხარეზე განსაკუთრებული აპარატი რომ არ იყოს მოწყობილი კედელზე. ხომ სედავთ მთელი კედლის გასწვრივ კარნიზივით გაყოლებულ სრიალას? მისი ტრიალი იწვევს ჰაერის შეუმჩნეველ მოძრაობას და თბილი ჰაერი განუწყვეტლივ სცილდება კედლებს და ათბობს მთელ კაბინას.

მგზავრებმა მსოფლივ ახლა შენიშნეს ყველაფერი ის, რაზედაც კამარელი მოუთხრობდა: სრიალას ზემოთ კუთხეებში ორი რაღაც პატარა მანქანა მოძრაობდა კიდევ.

— ეგ რაღა მანქანებია? — იკითხა დინგვეიმ.

— მარცხნივ რომ არის, ის მანქანა მჭავბადით ჰკვებავს ჰაერს, მარჯვნივ კი ჰაერს სწმენდს, ნახშირმჟავას ისრუტავს.

მაკდონალდმა ყავა რომ ველარ აადულა, თავი დაანება საყავეს.

— ღვინო მაინც დავლიოთ, — თქვა მან და „ბორდოს“ წაავლო სელი.

მუნდშტუკით რიგრიგობით „მოსწიეს“ ღვინო და „წამოწვნენ“ დასასვენებლად.

— თქვენ დღეს ჩემი სტუმრები ხართ, — მიმართა მაკდონალდმა კაბინაში მყოფთ, — რადგანაც ჩემს ოთახში ისვენებთ. ბოდიშს ვინდი, რომ უკეთ ვერ მოგასვენეთ, — თქვა ეს თუ არა, ფეხზე ღვედი შეიხსნა და ჰაერში გაიშოტა. დინგვეიმაც

ფენი გაითავისუფლა და მაკდონალდის ქვემოთ თავდადებულად
ეკიდა.

კამარელი და ბრიანი ჭერთან ოდნავ ქანაობდნენ. ბრი-
ანს თითქო ჩასძინებოდა, ხოლო ჩაფიქრებული კამარელი
ფანჯრიდან სივრცეს გასცქეროდა.

უცნაური „ცა“ მოჩანდა. სამყაროს წყვილად ღამეში მზე
ანათებდა, მაგრამ ბნელ ცას სინათლე არ ეფინებოდა. ახლად
დაფერილივით ბრჭყვიალებდნენ სხივგაყინული ვარსკვლავე-
ბი, დედამიწა კი ბრწყინავდა, როგორც უზარმაზარი დისკო
თეთრად ასხივებულ პოლუსით. მთვარე თეთრ შუქიანი ფა-
რანივით წინ მიუძღოდა მას სამყაროს ბნელ უდაბნოში.
ოკეანეთა მუქ სივრცეზე ნათელ ლაქებად ელავდა ხმელეთის
ნაწილები, ძლივს ირჩეოდა ციმბირის თოვლიანი ველი და
კავკასიონის თეთრი ქედი. კამარელის ფიქრი თავს დასტრია-
ლებდა ამჟამად ცის მანათობელ სხეულად გადაქცეულ დე-
დამიწას, კაცობრიობის სისხლითა და ცრემლით, ნაღველი-
თა და იმედით დატვირთულ ხომალდს.

უცებ დედამიწა დაქანდა და სადღაც ჩაიმსხვრა, ვარსკვ-
ლავები ხაზებად იქცნენ და კამარელმა იგრძნო, რომ იატაკ-
ზე ეცემა და იმავე წამს ოთხივე მგზავრი ძირს განირთხა,
ჭერთან ჰაერში მოლივლივე ცარიელი ბოთლი იატაკს დაე-
ნარცხა და დაიმსხვრა.

— რა ამბავია? რა მოხდა? — წამოიძახეს გაოცებულმა დე-
ლეგატებმა და ფეხზე წამოდგნენ.

— სიმძიმე დაგვიბრუნდა! — დაიღრიალა დინგვეიმ და კა-
ბინაში თამამად და მძიმედ გაიარ-გამოიარა.

კამარელი კართს კაბინაში გავარდა.

— ალბათ, რომელსამე დიდ პლანეტას მივუახლოვდით, —
თქვა ბრიანმა.

— ჩვენ ირგვლივ დედამიწაზე უფრო დიდი ჯერ არაფე-
რი მოჩანს, — მიუგო მაკდონალდმა.

— იქნება შედგა „რაუნიტი“ და ჩვენც მოძრაობის ინერ-
ცია დავკარგეთ?

— მაშინ დედამიწა მიგვიზიდავდა.

— რა იცით, იქნება დედამიწაზე ვვარდებით? — შეეშინ-
და ბრიანს.

ასეც რომ იყოს, სიმძიმე მაინც არ უნდა დაგვიბრუნებო-

და, — უბასუხა მაკდონალდმა, — ვიდრე დავეცემით მიწაზე, სომ თავისუფალი ინერციით ვიქროლებთ სივრცეში? მაშინაა დასაწყისი

მე არც სიმძიმეს უნდა ვგრძობდეთ.

— მაშ რა უნდა იყოს?

შემოვიდა კამარელი.
— მოქალაქენო! ინჟინერი გარო გითვლით სალამს და გთხოვთ, სადილად ეწვიოთ მას ერთი საათის შემდეგ.

— რა მოხდა? რამ შეცვალა მდგომარეობა? — ეცნენ კამარელს ყოველი მხრიდან.

— რომ წყალმა იდინოს, სორცი შეიწვას და ჩვენც შეგვეძლოს ჩვეულებრივ პირობებში ჩამა და მოსვენება, კარომ „რაუნტი“ მისი ღერძის ირგვლივ დაატრიალა. ასე რომ ახლა „რაუნტი“ ბაწაწინა ასტეროიდივით ზრუნავს.

— შერე?

— სხვა არაფერი, — მიუგო კამარელმა.

— რამ დაგვიბრუნა სიმძიმე? — ჰკითხა მაკდონალდმა.

— „რაუნტის“ ტრიალმა.

— რანაირად?

— ცენტრიდანული ძალის საშუალებით. სწრაფად მბრუნავმა „რაუნტიმა“ შექმნა ცენტრიდანული ძალა, რომლის მოქმედებას განვიცდით ჩვენ ახლა, როგორც სიმძიმეს.

— ესე იგი ჩვენ მივისწრაფით მოვწყდეთ „რაუნტის“ და ვიქროლოთ მის გარეშე? — იკითხა მაკდონალდმა.

— სწორედ. ამიტომ ჩვენ ვაწევებით იატაკს ისე, თითქო მისი გარღვევა გვსურდეს.

— სრული ილუზიაა მსოფლიო მიზიდულობის, — თქვა ბრიანმა.

— აკი ამტკიცებს სახელგანთქმული აინშტაინი, რომ მსოფლიო მიზიდულობისა და ცენტრიდანულ ძალთა შორის ზრავითარი განსხვავება არ არისო! ჩვენ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ხელოვნურად შევქმენით მსოფლიო მიზიდულობის არე. კამარელი კაროსთან წავიდა.

დინგვეი თავის კაბინაში შევიდა. ონკანი ღია დარჩენოდა და წყალი ჩხრიალით იღვრებოდა ფაიფურის ბაკანში. გრაფინი აავსო, სიამოვნებით დაღლია ცივი წყალი და ისევ ტალანში კავიდა, სადაც ბრიანი და მაკდონალდი სეირნობდნენ და მათ შეუერთდა.

ზუსტად ერთი საათის შემდეგ ტალანში კამარელი მოჩნდა.

— მასპინძელი გვიცდის, — შორიდანვე გაეხმაურა იგი დელეგატებს, — სადილი მზად არას.

— ჩვენ მზადა ვართ, — შესძახა მაკდონალდმა ბრიანსა და დინგვეის და მეგობართა სამეული კამარელისკენ წამოვიდა. კამარელი მათ კართს კაბინაში შეუძღვა.

სუფრა უკვე გაშლილი იყო.

დელეგატები გააკვირვა პირველხარისხოვანმა table d' hote-მ და მადის აღმძვრელმა სურნელებამ. განიერი კაბინის გიშერივით შავი კედლებისა და ჭერის ფონზე იშვიათი ხელოვნებით შესრულებულ Nature Mort-ივით ბზინავდა დიდი ოსტატობით მორთული სუფრა, ფაიფური, ბროლითა და ვერცხლით დამძიმებული. ოქროსფერ საცობიან ღვინის ბოთლებს შორის სუფრაზე იდგა სამი მაღალი ჩინური ლარნაკი ცოცხალი ყვავილების თაიგულებით. ყვავილთა შორის განირჩეოდნენ თეთრი ზამბახის მოზრდილი ფიალები, რომელნიც ელექტროსანათურებივით ანათებდნენ. ელვარე ყვავილებით გაოცებული დინგვეი მიუახლოვდა სუფრას და შეუმჩნევლად ხელი შეავლო ერთ-ერთ ზამბახს. თითებს მოხვდა ხავერდივით რბილი და სათუთი ფოთოლი. თითქო დინგვეის ნების გარეშე თითებმა მოულოდნელად ზამბახს ფოთლის ნახევარი აახიეს. დინგვეიმ ყვავილის ნახევარი თითებით ხელისგულზე დაისრისა და ხელზე დაიხედა. ხელისგულზე და თითებზე გასრესილ ციციანათელას ნაკვალევით ციმციმებდა ფოსფორული ზოლები. ცხადი იყო, თუმცა ძნელად დასაჯერებელი, რომ კაბინას ანათებდა ცოცხალი ყვავილის შუქი.

მეზობელ კაბინიდან გამოვიდა კართ და დელეგატებს მიესალმა.

— ხომ არ მოგწყინდათ „რაუნიტზე?“ — ჰკითხა მან მგზავრებს და სუფრაზე მიიპატიჟა.

— მოწყენას რა უნდა გაუგონარ ჯადოსნურ ფანტასტიკურ ბუდეში? — ღიმილით მიუგო დინგვეიმ, და ბრიანს მიუჯდა.

— თქვენ აქ დაბრძანდით, ჩემს გვერდით, — მიმართა კარომ კამარელს და სკამი შესთავაზა. — თქვენთვის მე აქ მომარაგებული მაქვს თქვენი საყვარელი ქართული საჭმელები. --

ფანტასტიკასა და ჯადოსნობას, — მიუბრუნდა იგი დინგვეიმის, — ჩვენ არ ვიცნობთ. ყველაფერი, რასაც თქვენ „რეალისტზე“ ხედავთ, ბუნებრივია და რეალური.

ყველანი დასხდნენ.

— ესეც ბუნებრივია? — წამოიძახა დინგვეიმ და მარცხენა ხელი ასწია. ხელისგულზე და თითებზე ჟანგივით აჩნდა სხივოსანი ზამბახის მიმხმარი სისხლი.

— სავსებით, — მიუგო კარომ და თაიგულიდან ერთი ზამბახის ღერო ამოაძრო. ღეროს მოსწყდა ცეცხლივით აკრიალებული წვეთი და სუფრაზე დაეცა. წვეთის წინწკლები სხივებივით გაიფანტნენ ირგვლივ. — ლარნაკში მოთავსებულია ფოსფორის სითხე, ლეტარგინით შეზავებული, — განაგრძო მან, — ამ სითხით იკვებება ყვავილი და მისი მეთხებით ყვავილის ამ უჯრედებს, რომელნიც სურნელებას გამოსცემენ, ეძლევა სხივების ემანაციის ძალა. ამ უბრალო საშუალებით შესაძლებელია ყოველგვარი ცოცხალი სხეულის სინაოლის წყაროდ გადაქცევა.

კარომ ზამბახი ბრიანს გადასცა. დელეგატებმა დიდი ცნობისმოყვარეობით დაათვალიერეს ანთებული ყვავილი და კაროს დაუბრუნეს, რომელმაც ისევ ლარნაკში ჩადო.

ყველაფერი გასაკვირი იყო და უჩვეულო ჩვენი მგზავრებისათვის ამ საოცარ სომალდზე, ამიტომ თავი შეიკავეს განცვიფრებისაგან, როცა ყოველ დელეგატს სუფრაზე მისი საყვარელი საჭმელების საგანგებოდ შერჩეული კერძები დახვდა, ვინ დაამზადა ამ სომალდზე ამდენი საჭმელი? როგორ მოასწრო ერთი საათის განმავლობაში მრავალგვარი კერძის დამზადება ან ვინ არის ის მზარეული, რომელიც ასეთს სასწაულს ჩადის? მიუხედავად ამ კითხვათა სრული გაურკვევლობისა, მგზავრები დიდი ხალისითა და მადლით შეუდგნენ სადილობას. როცა ღვინომ სისხლი საკმაოდ შეახურა, ენამაც მეტი სარბიელი იბოვა და ბევრი ფარული გულისთქმა უნებლიედ ამოაცოცა ბახუსმა.

— ბატონებო! — გრგვინავდა ბრიანი. — ბევრ ბანკეტს დავსწრებივარ, ბევრჯერ მჭერია ხელში ღვინით სავსე ჭიქა, როგორც ელვარე ხმალი, და ბევრი სიტყვა მითქვამს დანასავით მჭრელი და ტყვიასავით მძიმე, მაგრამ ამგვარი პასუხსაგები და ჟრუანტილის მომგვრელი მომენტი მე ჯერ არ გან-

მიცდია, ყოველთვის, როცა სიტყვისთვის წამოვდგებოდი, ხოლო
 ლმე, მე მხედველობაში მქონდა ტერიტორია, რომელზედაც
 ვადექი და დროშა, რომელიც ჩვენს თავზე ფრიალებდა. ვის
 მიწა-წყალზე ვდგავართ ახლა ჩვენ? ვისი დროშა გვმფარვე-
 ლობს? მე არაფერს ვამბობ მარსზე, რადგანაც ჩვენ მას უფ-
 რო დაშორებული ვართ, ვიდრე დედამიწას. სად არის ახლა
 დედამიწა? იგი ლამის ჩვენს თვალწინ ვარსკვლავად გადა-
 იქცეს და მეც შეუცნობი შიშის განუცდელი გრძნობით მაგ-
 სებს წარმოდგენა, რომ ჩვენ დედამიწის გავლენის გარეშე
 ვიმყოფებით. მაგრამ მე მჯერა ტექნიკის ყოვლის შემძლეობა.
 ჩვენ დავბრუნდებით ისევ ჩვენს პლანეტაზე ახალი ცოდნით,
 ახალი სიბრძნით შეიარაღებულნი და ჩვენი ქვეყნის დროშას
 ახალი სხივებით შევმოსავთ.

ბრიანმა ჭიქა გამოსცალა და კაროს თავი დაუკრა.

— თქვენი წესის მიხედვით სიტყვა მე მეკუთვნის, — თქვა
 კარომ, — მაგრამ მე სათქმელი არაფერი მაქვს, და თუმცა თა-
 მადად არ აგირჩევივართ, სიტყვას მაკდონალდს ვუთმობ.

მაკდონალდი ამ დროს წიწილის ფრთას ახრამუნებდა,
 საჩქაროდ გაისწორა ხელსახოცით უღვაში და წამოდგა.

— მეგობრებო! — დაიწყო მან ოდნავ ათრთოლებული
 ხმით, — არასოდეს არ მიგრძვინია თავი ისეთი ნიადაგამოც-
 ლილი, როგორც ახლა, არასოდეს არ შევუპყრივარ მარტო-
 ბობის გრძნობას ისე, როგორც ამჟამად. ყოველი პოლიტიკუ-
 რი მებრძოლი ანთეოსსა ჰგავს, მის ძალას ჰკვებავს უჩინარი
 ფესვებით ის სოციალური ნიადაგი, რომელზედაც ის აღორ-
 ძინდა. სადა ვარ ახლა მე? სადღაც ჰაერში ვკიდევარ. უფრო
 მეტიც — ჰაერსაც მოშორებული ვარ. გაჩხირული ვარ სად-
 ღაც ცის სივრცეში ორ მსოფლიოს შუა. რა ძალას უნდა
 ვგრძნობდე ასეთ მდგომარეობაში? მაგრამ, მეგობრებო, მი-
 უხედავად ამისა, არასოდეს არ მწამდა ხალხთა შორის სო-
 ლიდარობა ისე, როგორც ახლა. ვთქვით გულწრფელად ყვე-
 ლაფერი, რასაც ვგრძნობთ. დრედნოუტებითა და ტანკებით
 გარშემორტყმულნი არა ვართ, არაფრის შიში არა გვაქვს,
 ვიქნეთ სავსებით გულახდილნი. იქნება ამ ზღაპრულმა და-
 შორებამ უფრო ღრმად ჩაგვახედოს ჩვენს საერთო ტკოვი-
 ლებში და მოგვცეს სადი აზროვნების უნარი. შევკრათ ბირი,
 რომ დედამიწაზე დაბრუნების შემდეგ, ვიბრძოლებთ საერ-

თო ინტერესებისათვის, საერთო ძალ-ღონით და საბოლოოდ უკუვაგდებთ ურთიერთ სიძულვილსა და მტრობას. შეეშაბა ყოველთვის ჩემი დევიზი იყო და აქ განსაკუთრებული სიცხადით ვგრძნობ ამ დევიზის სიმართლეს. მხოლოდ შეთანხმებული მუშაობით არის შესაძლო იმ გრანდიოზული მიზნის მიღწევა, რაც ამჟამად ჩვენს წინაშე არის დასახული, მხოლოდ საერთო საქმის სიყვარულს ძალუძს აღამაღლოს ჩვენი დროშა იმ სიმაღლემდე, საიდანაც თანაბრად მოჩანს მთელი კაცობრიობა.

— მე აშკარად უნდა განვაცხადო, — თქვა დინგვეიმ, — რომ ყოველთვის წინააღმდეგი ვიყავი ყოველგვარი ირაციონალურისა და არასოდეს არ მომიწყურებია გაუგებარის გაგება. ვიყავი ჩემთვის მკვიდრად, მყარად და სუთი თითოეული ვიცოდი ქვეყნის ავ-კარგი, ახლა კი ისეთს ყოფაში ჩავვარდი, რომ აღარ ვიცი, რა ხდება ჩემს გარშემო. სიმძიმესთან ერთად დავკარგე რეალობის გრძნობაც და ყოველ წუთს ველი გაუგონარს და უნახავს, ასე მგონია, საცაა კარს შემოადებს ცეცხლის მახვილიანი მთავარანგელოზი და მამა ღმერთის ბრძანებას გამომიცხადებს. ბრიანმა თქვა, აღარ ვიცი, ვის ტერიტორიაზე ვართ. მამაღმერთის ტერიტორიაზე ვართ, მეგობარო, და დროშაც რომ გვქონდეს, საეკლესიო ბაირალი უნდა აგვემართა, სადაც სულიწმიდაა გამოსახული მტრედივით და საბოლოდ ღმერთის ცალი თვალის სამკუთხედი. დედამიწასთან ერთად გაქრა ყოველგვარი რეალობა და ამ გაყინული სივრცის უდაბნოში ფანტასმაგორიაა ჩვენი ბანკეტი. მე არაფრის თქმა არ შემიძლია, მაგრამ ვინაიდან ყველამ ახსენეთ კაცობრიობის დროშა, მეც მინდა შევძახო: გაუმარჯოს ჩვენს დროშას!...

დინგვეი დაჯდა და ჭამა განაგრძო.

კარომ კამარელს გადახედა.

ჩამოვარდა სიწუმე, რასაც დინგვეის კბილების რაკარუკი და ბრიანის მძიმე ხვნეშა არღვევდა.

— მე მაქვს სამივე თრატორის მიმართ ერთი შეკითხვა, — თქვა კამარელმა, — მე მინდა ვიცოდე, რომელია ის დროშა, რამაც უნდა გააერთიანოს დედამიწაზე ჩვენი მუშაობა.

— ეს არის კაცობრიობის დროშა, — მიუვო ბრიანმა.

— რა წერია ამ დროშაზე?

— ცივილიზაცია და პროგრესი.

— ვინ ატარებს მას?

— განათლებული ქვეყნები,

— ყავას ხომ არ მიირთმევთ? — შეეკითხა დელეგატებს კარო.

დელეგატებმა ვერც კი მოასწრეს პასუხი, რომ სახეზე ცხელი ყავის თრთქლი ეცათ. წინ რომ დაიხედეს, შავი ყავით დაორთქლილი ფინჯნები შენიშნეს. ვინ მოიტანა, როდის? ნუთუ ლაპარაკით ასე გაერთნენ, რომ ყავის ჩამორიგება ვერ შეამჩნიეს? თუ ესეც ის ჯადოსნური თვალთმაქცობაა, რომელითაც სავსეა ეს საოცარი ხომალდი?

ამ დროს მოულოდნელად ახმაურდა რადიო აპარატი და კაბინაში გაისმა „რაუნიტის“ ევროპელი სტუმრებისათვის ნაცნობი პარიზის ერთ-ერთი ფეშენებელური რესტორნის კონფერანსიეს თავაზიანი სიტყვები.

— ბატონებო! — ამბობდა კონფერანსიე, — ამ სადამოს ჩვენი კონცერტი მიემღვნა ჩვენი ქვეყნის სახელთან ბელადს არისტიდ ბრიანს. (გაისმა დარბაზის გუგუნი: Vive Briant!) ამჟამად, როგორც მოგეხსენებათ, ის მეთაურობს მარსზე წარგზავნილ დელეგაციას. ვინ იცის, სად არის ის ამ წუთს? იქნება უჭირს რაიმე ვარსკვლავთაშორის გაყინულ სივრცეში? მგზავრობა გაუგონარია, ათას ხიფათიანი და ფათერაკიანი. მხოლოდ შეუდარებელ პატრიოტს, სწორუპოვარ ვაჟაკს და უდრეკ პოლიტიკურ მოღვაწეს შეეძლო ასე თავის გაწირვა. ვუსურვოთ მას გამარჯვება და მშვიდობით დაბრუნება.

კაბინაში გაისმა რესტორნის დარბაზის გუგუნი: მოწონების ხმები, ტაში და ნელი ღირიული მუსიკა.

ბრიანს თვალში ნამი ჩაუდგა.

უნერსულობის გრძნობა შესცვალა სულ სხვა ემოციებმა.

— ესეც თქვენებური ნამცხვრები, — კარომ ბრიანსა და დინგვეის ევროპული ქადები გადააწოდა, — ეს კი თქვენი ნაჭაპური, — მიმართა კამარელს. — ესეც თქვენი საყვარელი ბისკვიტი, — და კარომ მაკდონალდს წინ დაუდო ინგლისური ბისკვიტით სავსე ლამბაქი.

ბისკვიტის ხსენებაზე მაკდონალდს ფერი ეცვალა და კამარელს გადახედა.

კამარელის თვალბში შეკავებული ღიმილი ფრთხილად იღვწოდა.

მაკდონალდმა ყავა ისე მოსვა, თითქო შხამიანი ფაქალი დასცალაო.

სადილი დასრულდა.

დელეგატებმა კაბინებს მიაშურეს და ღვინით აფორიაქებული სხეული ჩვეულებრივ საწოლზე დაასვენეს.

კამარელიც სიამოვნებით გაიშხლართა დამძიმებული ტანით თავის საწოლზე.

იყო აბსოლუტური სიჩუმე და სრული უძრავობის შთაბეჭდილება.

კამარელს მალე ჩაეძინა.

უცბად თბილისში გაჩნდა.

ირგვლივ რატომღაც თოვლია და გაყინული ქარი ქრის. კამარელი გარბის ამ თოვლის მინდორზე, მაგრამ ეს თოვლი კი არ არის, არამედ შუშასავით მაგარი და გაბჭვირვალე ყინულია.

ქარი ყინულის ნამსხვრევებს აყრის სახეზე და სულს უხუთავს.

ყინულის ერთ ზოდზე სამი კაცი ზის.

— სად არიან სხვები?! — უყვირის მათ კამარელი.

— დაიღუპნენ!

ერთს მათგანს ფენი დაჭზრობია და საშინლად გასივებია, უჭირავს ორივ ხელით ეს უზარმაზარი ფენი და ამბობს:

— მე ველარ ვივლი! დამტოვეთ აქ! თქვენ მაინც უშველეთ თავს!

— გვებრალებით! — ეუბნებიან მას.

— თუ გებრალებით, ყინულზე პატარა საფლავი ამომიჭერთ და შიგ მთმათავსეთ!

— დათვმა რომ შეგჭამოს?

— სამარეც მისთვის მინდა, რომ დათვმა ვერ მომნახოს, ორი კაცი საჩქართდ სჭრის ყინულს რკინის ბარებით, ოდნავ ჩაღრმავებულ ყინულში აწვენენ ფეხდამზრალს, ემშვიდობებიან და მიდიან. უცებ მობრუნდებიან.

— გვებრალებით! ვერ დაგტოვებთ!

— დამტოვეთ! შემებრალებთ! — შიშისაგან აკანკალებული ხმით იძახის ფეხდამზრალი.

— ვერ დაგტოვებთ! გაიხადეთ ტანზე! — მოულოდნელად უყვირის ერთი.

ფესდამზრალი ტირის და ნელ-ნელა ისდის ტანზე.
სრულიად გაშიშვლებული წვება ყინულზე.

უცებ რევოლვერი იჭექებს და შიშველი ადამიანის შუბლ-
ზე სისხლი გამოჟონავს.

— მკლავები ახლავე შევწვათ და შევჭამოთ, — ამბობს ერ-
თი. — დანარჩენი ხორცი აქვე დავფლათ და შევინახოთ.

— კარგი, — ეთანხმება მეორე და ვეება დანით სჭირს
მკლავს მხრის სახსარზე.

კამარელს გული ერევა და გარბის.

ხედავს ყინულში ჩაფლულ თვითმფრინავს.

გარს ესვევა საღსი, ეჭიდებიან, მაგრამ ადგილიდან ვერ
დაუძრავთ.

კამარელი პროპელერს ატრიალებს და თვითმფრინავის
ძრავაც ნელ-ნელა ამოძრავდება.

— დასხედით! — ყვირის ვიღაცა.

კამარელი შედის თვითმფრინავის კაბინაში, იქიდან ტა-
ლანში გადის. ხედავს, ვიღაცას კიბე მიუდგამს კედელზე და
ფანჯარასთან წვალობს.

მიუახლოვდება.

ეს ხომ ბრიანია? „რაუნიტის“ კედელზე.

მაკდონალდს კიბე უჭირავს და დინგვეიც იქვე დგას.

— არ გააღოთ ფანჯარა! — ყვირის კამარელი და კიბეს მი-
გარდება, — არ გააღოთ, თორემ „რაუნიტი“ დაიღუბება.

მაგრამ, ამ დროს ბრიანი აღებს ფანჯარას და შიგ მიძვ-
რება. სანქაროდ აირბენენ მაკდონალდი და დინგვეი და ისი-
ნიც გაძვრებიან ფანჯრიდან.

კამარელიც აპყვება კიბეს და ფანჯარაში გაიხედავს.

ბრიანი, მაკდონალდი და დინგვეი მიფრინავენ სივრცეში
სათვარი სისწრაფით. შორიდან მოჩანს უკვე მოახლოებული
მარსი.

— მართლა, რა საჭიროა „რაუნიტი“, როცა ისედაც ადვი-
ლია ფრენა? — ფიქრობს კამარელი და ფანჯრიდან გადახტება,
აჰა, უკვე მარსზე არიან.

თქრთს ფოთლებით დაბურული ტყე აიმართება მათ წინ.

დელეგატები ტყეში შეიბრბენენ.

კამარელი ცდილობს დაეწიოს მათ, მაგრამ ვეღარ ეწევა.
თვალს კი არ ამორებს.

გაქცეული დელეგატები ერთ დიდ ხეს ამოეფარებოდნენ. შურდულივით გაექანება ამ ხისკენ და მოულოდნელად ხაობას წააწყდება: ცამდე ამართულა ბროლის მთა ძირს დაფენილი საფეხურებიანი ტერასებით. მწვერვალებზე დგას წითელი მოსასხამით შებურული კუბო, რომელზედაც დასვენებულია თეთრად მოელვარე მზე. ბრიანი, მაკდონალდი და დინგვეი გამალებით არბიან ტერასიდან ტერასზე. წინ მირბის ბრიანი. მაკდონალდი ფეხებზე ეპოტინება მას ხელებით, მაგრამ ბრიანი წისლის კვრით იშორებს.

კამარელი სულმოუთქმელად ავარდება კიბეზე და სრიალით მისცურავს აღმა ბროლის აკრიალებულ საფეხურებზე. აღარ თავდება ტერასები და საფეხურებს ბოლო არ უჩანს.

მწვერვალზე წითლად შებურული კუბო შეირხევა და კამარელს ელვასავით გაანათებს გედას სახე. დგას გედა ბროლის კოშკზე და მზესავით ბრწყინავს მისი თმა. მკერდი ღია აქვს ჭრილობასავით და მოსჩანს, როგორ ფეთქავს შიგ გული. უცნაური ფერი აქვს ამ გულს! იგი ლურჯად გამკამებს, თითქო ცის შეკუმშული შუქია შიგ ჩაღვრილით.

— არ მიეკარო! — კივის კამარელი და ხედავს, რომ მაკდონალდმა უკვე გაასწრო ბრიანსა და დინგვეის და რამდენიმე საფეხურიღა უკლია მწვერვალამდე.

უცებ გედა ამოიძრობს მკერდიდან მფეთქავ გულს და ხელში ანთებული ჩირაღდანით დაიჭერს.

კამარელი ხედავს ახლა, რომ გედას ხელში გულის ნაცვლად „ლურჯი კოლოფი“ უჭირავს.

— აი, რის მოტაცება უნდათ ამ არამზადებს! — ფიქრობს კამარელი და თავგანწირულად მიიწევს აღმა. უცებ მოაგონდება, რომ მას შეუძლია ფრენა და ფრთებსავით გაშლის მკლავებს.

და იმავე წამს მოსწყდება საფეხურს და ჰაერით მსუბუქი და ქარივით მალი ზედ მოექცევა აქლოშინებულ მაკდონალდს და...

კამარელს გამოეღვიძა. საწოლს მოშორებული ჭერისკენ ბუმბულივით მისცურავდა.

— „რაუნიტი“ უკვე აღარ ბრუნავს, — გაიფიქრა მან და ჭერს ხელი ჰკრა. — ირიბად გამოქანდა და კაბინის კართან

იატაკზე დაეშვა, გაჰყვა მოაჯირს და მინის კედლთან ოთახში
გავიდა. გამჭვირვალე კედლიდან მკაფიო მოზაზულობით
ჩანდა კრიალა და უძრავი ვარსკვლავებით დატვირთული კო-
სმიური ღამე.

იმ კუთხიდან, საცა იგი იდგა, დედამიწა აღარ ჩანდა.

კამარელმა თვალი შეავლო ნაცნობ ვარსკვლავებს და სიყ-
ვარულით ჩააცქერდა შვიდვარსკვლავედს. არც ერთ ვარსკვ-
ლავს არ შეუცვლია თავისი ადგილი მიუხედავად იმისა, რომ
„რაუნითი“ რამდენიმე მილიონი კილომეტრით დაშორდა
უკვე დედამიწას. თითქო თბილისში იჯდეს თავისი ბინის
აივანზე და ღამის ცას გასცქეროდეს. აი, პოლარული ვარსკვ-
ლავი (ახლა იგი უკვე აღარაა პოლარული), რომელსაც ზედ
ღამსობია უზარმაზარი კოვზივით ბრწყინვალე შვიდვარსკ-
ვლავედი. მის პირდაპირ მეორე მხარეზე დგას ქალის ცარიე-
ლი სავარძელი — კასიოპეა. აი კაშკაშა ქნარი, ნარიყალას
ნანგრევებზე რომ იცის სოლმე გადმოდგომა შემოდგომაზე.
აგერ დაღვლარკნილი ღრვიანკალი მთაწმინდის ქედზე რომ
უყვარს თავისი შხამიანი კუდის დასობა. ნაცნობი, მეტად ნა-
ცნობი სურათია, ჩვეული „დედამიწური“.

კამარელმა თავი მართლა თბილისში წარმოიდგინა, საკ-
მარისია უკან მოიხედოს, რომ მისი ოთახის ღია ფანჯრიდან
შემოანათოს. თითქო ქუჩიდან ესმის ავტომანქანის გუვუნი
და შორეულ მოსახვევში მოტრიალებული ტრამვაის ყრუ რა-
ხრახი. დაჰქროლა კოფრის ნიავმა და კამარელს სახეზე ჭინ-
ძის სურნელება შეაფრქვია. თბილისში ზაფხულის ღვართქა-
ფა წვიმის შემდეგ დგას ასეთი სურნელება.

კამარელს გული შეეკუმშა და უჩინარი ნაღველის თბილ-
მა ტალღამ ჟრუანტელივით დაუარა სხეულში. დახუჭა თვა-
ლები და თავი ძირს დახარა. ასე ჰგონია, თვალს გაახელს თუ
არა, დაინახავს შიგ ჟინჯილივით მდგარ კვიპაროსს და ბადის
ყურეში იასამნით აშრიალებულ ფანჩატურს. იასამანის მტევ-
ნებით დაბურულ საბურველიდან გამოჩნდება ელექტრონის
მრგვალი ნათურა, რომელსაც თოვლის კორიანტელივით და-
სევია ღამის აცანცანებული თეთრი ფარვანა. ასე ჰგონია, რომ
თავის პატარა ბაღს გადასცქერის აივნიდან... და თვალებს გა-
ახელს.

შემოანათებს შავი უფსკრული, მილიონ ვარსკვლავივით

აყვავებული ცა ღიაა ყოველი მხრიდან, ზევით, ქვევით და ირმის ნახტომის თუთრად დათავკლილი რგოლი უზარმაზარ სარტყელივით შემოჭდობია სამყაროს სხეულს. ჩრდილოეთის ნაცნობ ვარსკვლავებს ქვევიდან ეალერსება სამხრეთის ცის მნათობები, რომელთა შორის ულამაზესია სამხრეთის ბრწყინვალე ჯვარი.

კამარელი კედლის მეორე კუთხეს მიუახლოვდა.

ღამის შავ სავერდის მოსასხამზე მიკრულ ვერცხლის უზარმაზარ ფოლაქივით გამოჩნდა დედამიწის დისკო, თუთრად ასხივებული სმელეთით და ლურჯად შესევალებულ ოკეანეთა სივრცით. ევროპის აღმოსავლეთი საღამოს ბურუსით იყო შემოსილი და კამარელი გულის ტკივილით აკვირდებოდა დისკოს, მარჯვენა კიდურის დაბინდულ კონტურებს, რომლის იქით, ღამის საფარველქვეშ, სუნთქავდა მისი საყვარელი საქართველო.

ყოველთვის, როცა უცხოელ თანამებრძოლთა ძმური სიყვარულით გამოთბარი, საერთო მუშაობით გახარებული და ბუნების სხვადასხვა სანახაობით გამაძლარი ბრუნდებოდა იგი საქართველოში, შორიდანვე ქართული მთების ჭაღარა ქედები რაღაც სხვანაირი სიყვარულის ელვით გმირავდნენ მის გულს და ჰგვრიდნენ მას ბავშვურ სიხარულსა და ხალისიან მღელვარებას.

ახლაც, დედამიწას მრავალი მილიონი კილომეტრით დაშორებული, იგი მთელი სხეულით განიცდიდა სამყაროს პირველყოფილ მშვენიერებას, მისი თვალები ალერსით შესცქეროდნენ ცის მნათობად ქცეულ დედამიწას.

„რაუნიტის“ გაყინულ სივრციდან კამარელი სიყვარულით დანამული თვალებით დასცქეროდა თბილი ელვარებით შემოსილ დედამიწას. სამხრეთ ამერიკის სამკუთხედი ბრწყინვალე დაღივით ენთო დედამიწის დისკოზე და მისი ანარქლის ციალი სარკესავით ემჩნეოდა კამარელის გულს. რა იყო მისთვის დედამიწაზე სამხრეთ ამერიკა, ყველა ეს კოლუმბია, პერუ, პარაგვაი და ურუგვაი? თითქმის მხოლოდ გეოგრაფიული ტერმინები. აქედან კი ყოველი მათგანის მოგონება უტკბესი მღელვარებით ავსებდა მას. ის თბილი და ჟრუანტელის მომგვრელი გრძნობა, რომლითაც იმსჭვალებოდა იგი საქართველოს მოგონების დროს, თანდათან, მისთვის შეუმჩნევ-

ლად სცილდებოდა პატარა საქართველოს საზღვრებს და სანძირით გადადიოდა მეზობელ ქვეყნებზე, რათა ბოლომდე მთელ დედამიწას მოსდებოდა მშობლიური სიყვარულის ალი.

კარო კი ამ დროს მისჩერებოდა ცის მეორე მხარეს, საიდანაც ანათებდა წითლად შეფერილი მარსი. კამარელს გაუკვირდა: ჯერ მას ერთხელაც არ მოჰგონებია მარსი! თითქო ბავშვი მისტირის შორს მიმავალ დედასო, ის ცრემლიან თვალებს არ აშორებდა დედამიწას. მხოლოდ ასლა მოიხედა მარსისაკენ და ნათლად წარმოუდგა წითელ შუქში გახვეული გედა: დგას ბროლის მთაზე და ხელში ჩირაღდანივით უჭირავს ლურჯად მოკამკამე გული... მოაგონდა წუხანდელა სიზმარი და სანეტარო წინააღმდეგობამ შეიპყრო.

— წამოდით ჩემთან! — დაარღვია დუმილი კარომ. — თორემ, ვხედავ, თქვენებურა მელანქოლია ვიახლოვდებათ.

— პირიქით, შთაბეჭდილებათა სიუხვე, განცდათა სიჭარბე მქანცავს.

— ჩემთან დაისვენებთ.
კარომ კამარელი თავის კაბინაში შეიყვანა. აქედან მეზობელ კაბინაში გავიდნენ, საცა მრავალნაირი აპარატი იყო დადგმული. კარომ გააცნო ზოგიერთი აპარატის დანიშნულება.

- გინდათ თბილისი ნახოთ?
- საიდან? — გაეხარდა კამარელს.
- აი, ჩახედეთ ამ მილს!

კამარელი დააცხრა ტელესკოპს და... მის წინ გაიშალა მზიანი თბილისი. ზაფხულის ახალი მწვანით შემოსილი. აი, ფუნიკულიორის ორი ვაგონი ორ შავ ხოჭოსავით მიცოცავენ ერთიმეორის შესახვედრად. აი რუსთაველის პროსპექტი უმაჯთულო ტრამვაით, ავტომანქანებითა და უამრავი ხალხით ამოძრავებული. ოპერის წინ თეთრხალათიანი პიონერების გუნდმა ჩაიარა. „რა დროა ნეტავ თბილისში! — გაიფიქრა კამარელმა. — თვის რომელი რიცხვია? ბევრს თეთრი აცვია“.

კამარელი ძალიან ცდილობდა პირველ ხანებში დროის სვლა ზუსტად აღენიშნა, მაგრამ დღე და დამეს მოკლებულ „რაუნტიში“ ვერ მისდია საათების უცნაურ დენას და დაკარგა დროის ანგარიში. თანაც ამ კოსმიური სიჩქარით მქროლავ ხომალდსა და დედამიწას შორის დროის შეფარდების-

თვის აინშტაინის მოშველება იყო საჭირო. ამისათვის ვერ არ ეცალა. ამიტომ აკვირდებოდა თბილისის ასე თვალდაცეცებული, მაგრამ კარომ უეცრად მოსწყვიტა იგი ტელესკოპს.

— ახლა ამ კაბინაში შედით და დაისვენეთ. მე ცოტა ხანს აპარატთან ვარ საჭირო, — თქვა მან და მესამე კაბინის კარი შეაღო. შემდეგ მობრუნდა და ერთ აპარატს მიუჯდა.

კამარელი დაღლილობას არ გრძნობდა, პირიქით, მთელი არსებით განიცდიდა სასიცოცხლო ენერჯის მოზღვაებას ამ გაუგონარსა და წარმოუდგენელ პირობებში, მაგრამ მაინც ეამა, როცა კარომ დასასვენებლად კაბინაში შეიპატიჟა. მოუნდა თავის ფიქრებთან მარტო დარჩენა, რათა აფორიაქებულ გონებაში მიმავალი დედამიწის ძახილი და მომავალი მარსის მოწოდება, ერთ მთლიან და ჰარმონიულ ნებისყოფად ექცია.

ენერჯიულად ჰკრა ხელი ნახევრად შეღებილ კარს და კაბინაში შევიდა. შევიდა და მოულოდნელი სურათისაგან სახტად დარჩა: კაბინაში კუთხის პატარა მრგვალ მაგიდასთან ანთებულ ჟინჟლილივით იდგა გედა ნუაგე და კამარელს სიყვარულით სავსე თვალებით შესცინოდა.

უმალვე მოულოდნელი სიხარულით აღტაცებულმა განცვიფრებით შესძახა: — გედა! — გაემართა მისკენ და გაშლილი ხელები და მკერდი... კედელს მიახალა.

გედას ეკრანს იქით სიცილი წასკდა. კამარელსაც გაეცინა და იქვე გულწასულივით სავარძელს დაესვენა...

კამარელს არ ახსოვდა რამდენი ხანი დაჰყო მან ეკრანთან ტკბილ საუბარში, როცა ტალანში გამოვიდა, დინგვეის შეფეთა.

— რამდენი ხანია დაგეძებთ, სად დაგვეკარგეთ? — მიახალა მან კამარელს.

გედასთან საუბრის შემდეგ კამარელი ისეთ მშვიდ, დაჯერებულ და ნათელ გუნებაზე იყო, რომ დინგვეის მეგობარით მიეგება და ალერსიანად მიუგო:

— თქვენი თვალები მთელ ამერიკას ანათებს და ამ ერთ მტკაველ ხომალდზე როგორ ვერ მომნახეთ?

— რა ვიცი, არ დამიბოლოვებია არც ერთი კუთხე გაუსინჯავს ვი, კაროსთანაც ვიყავი და თქვენ კი ვერსად გნახეთ.

— უჩინმაჩინის ქუდი მეხურა, — გაეხუმრა კამარელი.

— არც გამიკვირდება! უთუოდ ისიც იქნება ამ ჯადოსნურ სომალდზე.

— არის! ერთი მშვენიერი ქალი დაიარება ამ სომალდზე, უჩინმაჩინის ქუდი ხურავს და ამიტომ ყველასათვის უჩინარია.

— თქვენ კი ნახულობთ, როცა მოისურვებთ?

— ახლა იმას ვესაუბრებოდი. დროდადრო ქუდს მოიხდის სოლმე და დამენახვება.

— ნეტავი თქვენ!

ამ საუბარში ტალანი გაიარეს და საერთო კაბინაში გავიდნენ.

— ქალი თქვენ გყავდეთ, — თქვა დინგვიმ, — ოღონდ ამისხენით, რისთვის უნდა დავცურავდეთ აკვარიუმის თევზებივით ამ დასაქცევ სომალდში, თუკი ძესაძლებელია ხელოვნურად სიმძიმის შექმნა? ვიყავით იმ სამ-თხს საათს დიდებულად. რატომ შეწყვიტა „რაუნტიმა“ ბრუნვა?

— როგორ გგონიათ, ამ უდაბნო სივრცეში მეტეორივით რომ მივქრით, გზას არ უნდა ვხედავდეთ, რომ არაფერს დავეჯახოთ? — თავის მხრით შეეკითხა კამარელი.

— რას უნდა დავეჯახოთ?

— ათასი ოხერი-ვაგაბუნდი დახეტილობს ცაში, რომელთაც ასტრონომია მეტეორიტებს უწოდებს. ბევრი მათგანი უმნიშვნელო მასას წარმოადგენს და ჩვენი „რაუნტი“ ისე მიარღვევს მათ ბრბოს, როგორც სპილთ კოლოების გუნდს. მაგრამ ხანდახან გამოერევა გვარიანი სიმძიმის ქვა ან რკინა და თუ მხედველობაში მივიღებთ როგორც „რაუნტს“, ისე მეტეორიტის კოსმიურ სიჩქარეს, მათი შესვედრა არ იქნება ჩვენთვის მაინცდამაინც სასიამოვნო.

— მერე, ვინ გიშლით თვალი ადევნოთ მათ მოძრაობას?

— როცა „რაუნტი“ ბრუნავს, ტელესკოპით სარგებლობა შეუძლებელია.

— რატომ? — გაეკვირდა დინგვიმს.

— ცოტა მაინც დაუფიქრდით, თქვენს შეკითხვას. „რაუნტის“ ბრუნვის დროს არ გასსოვთ, რას დაემგვანენ ვარსკვლავები?

— მართლა, ნათელ რგოლებად შემოგვერტყნენ ლივ, — მოაგონდა დინგვეის.

— მაშასადამე, ვერც ერთ ვარსკვლავს, და მით უმეტეს მოხეტიალე მეტეორიტს, ხომალდის ჩქარი ბრუნვის გამო, ტელესკოპი ვერ დაიჭერს.

დინგვეიმ თავი დახარა.

— ახლა მესმის, რატომ არის აუცილებელი ჩვენი სასაცილოდ ამჩატება და საპნის ბუშტივით ფარფატი.

ცოტა ხნის დუმილის შემდეგ ისევ მიმართა კამარელს:

— მე ამ საქმის ბევრი არაფერი გამეგება, მაგრამ მაინც მიკვირს, როგორ უნდა აღმოაჩინოს ტელესკოპმა ამ უსაზღვრო სივრცეში უგზო-უკვლოდ მოხეტიალე უმნიშვნელო სხეულები?

— სწორი კითხვაა, — მიუგო კამარელმა, — ტელესკოპით ძნელი იქნებოდა ეგზომ პატარა სხეულის აღმოჩენა, მაგრამ „რაუნიტში“ არის ამ ციური „ხულიგნების“ დასაჭერად მოწყობილი სპეციალური აპარატი, რომელიც ზუსტი სისწორით აღნიშნავს მოახლოებული მეტეორიტების მასას, მიმართულებასა და სიჩქარეს. ეს აპარატი აგებულია მატერიის ურთიერთ მიზიდულობის პრინციპზე.

ამ დროს, თითქო ხომალდს რაღაც დაეჯახათ, კამარელი და დინგვეი კაბინის მარცხენა კედელს მიენარცხნენ. იმავე წუთს იმავე ძალამ ისინი მარჯვენა კედლისკენ გადმოისროლა და უცბადვე ისევ შედგა თითქო ხომალდი და მგზავრებიც ჰაერში აცურდნენ.

— რა მოხდა? — ძლივს მოასწრო შეძახება დინგვეიმ.

— პირველი შეტაკება ციურ ავაზაკთან, — ღიმილით მიუგო კამარელმა დაფეთებულ დინგვეის. — „რაუნიტმა“ გზა აუქცია მეტეორიტს. სწორედ იმ აპარატის მუშაობის დემონსტრაციაა, რომლის შესახებაც ჩვენ ახლა ვსაუბრობდით.

კაბინაში შემოცურდნენ ბრიანი და მაკდონალდი.

— კარგია, აქ ყოფილხართ! — მიმართა კამარელს ბრიანმა. — ეგ რა უცნაური რწევა სცოდნია ამ ხომალდს?

— ნება მომეცით, მე ავუსხნა ყველაფერი! — დაედრიჯა კამარელს დინგვეი და შემოსულ დელეგატებს დაწვრილებით უამბო როგორც „რაუნიტის“ შერყევის, ისე მისი ბრუნვის შეჩერების მიზეზი.

ვიდრე დინგვეი თავის განმარტებას დაამთავრებდა, კემპონსონი რელი დიშეფენილი სახით მისჩერებოდა ჰაერში სასაცილოდ გაფარჩხულ მგზავრებს. მაკდონალდი რატომღაც სულ ქანაობდა, საერთო სურათი მართლა აკვარიუმს ემსგავსებოდა, სადაც ადამიანები თევზებივით მოძრაობდნენ ყოველ მიმართულებით.

დინგვეის მცირე „ლექციით“ დამშვიდებული ბრიანი წყალში დამხრწვალავით გაეკრა მინის კედელს და ნელ-ნელა გაცურდა მარცხენა კუთხისკენ.

— თქვენ კარგად შეეგუეთ სიმძიმის დაკარგვას, — მიმართა კამარელმა ბრიანს, როცა დაინახა, როგორ მოხდენილად შეიცვალა მან მიმართულება კედელზე თითის ოდნავი მიკარებით.

— წარმოიდგინეთ, მე მომწონს კიდევ ასეთი მდგომარეობა, — თქვა ბრიანმა და ტანი გერტიკალურად შეაყენა. — რა თქმა უნდა, ჯობდა ცოტაოდენი წონა შეგვრჩენოდა, მაგრამ დედამიწაზე, მართალი გითხრათ, მეტისმეტად ვართ დამძიმებულნი.

— მაშ, თქვენ მარსზე კარგად იგრძნობთ თავს. იქ სიმძიმე 2,5 ჯერ ნაკლებია.

— სწორედ ჩვენთვის ყოფილა იქაურობა შექმნილი!

— ნეტავ თუა სადმე უფრო მეტი სიმსუბუქე? — იკითხა დინგვეიმ.

— პლანეტებს შორის მარსზე ყველაზე მეტი სიმსუბუქეა, — მიუგო კამარელმა.

— როგორ? განა მერკური არ არის ყველაზე პატარა?

— ეგ არ არის დამოკიდებული თვით პლანეტის სიდიდეზე. მერკურზე ჩვენებური 100 კილო 52 კილოს იწონის, მარსზე კი 38 კილოგრამს იწონის.

— სიმძიმე განა სხეულის მასაზე არ არის დამოკიდებული? — გაიკვირვა დინგვეიმ. — რაც უფრო დიდი მასისაა სხეული, მით უფრო ძლიერია მისი მიზიდულობა. მგონი ასე იყო აქამდე.

— ეგ მართალია, მაგრამ სიმძიმეს ანელეებს ცენტრიდანული ძალა, ხოლო ამ ძალის მოქმედება განიზომება სხეულის ბრუნვის სიჩქარით. ამიტომ არის, რომ დედამიწის პოლუსებზე სიმძიმე მეტია, ვიდრე ეკვატორზე.

— დამვიწყებია. — დაეთანხმა დინგვეი.

— შესაძლებელია თუ არა დედამიწაზე სიმძიმის ნურად შენელება? — იკითხა ბრიანმა.

— რატომ არ შეიძლება? — მოულოდნელად წარმოთქვა აქამდე მდუმარედ მოქანავე მაკდონალდმა. — თუ დედამიწის დამუსრუტება შესძლეს, მაგასაც მოვესწრებით.

— თეორიულად დიდი ხანია გამოანგარიშებულია, — თქვა კამარელმა, — რომ დედამიწის ბრუნვის 17-ჯერ აჩქარება პოლუსებიდან ეკვატორამდე სიმძიმეს თანდათან შეანელებს, ხოლო ეკვატორზე სავსებით მოსპობს მას.

— პრაქტიკულად თუა შესაძლებელი ამის განხორციელება? — შეეკითხა ბრიანი.

— მაკდონალდის შენიშვნა სწორი იყო, — უპასუხა კამარელმა. — დამუსრუტების გამოცდილება გვიმტკიცებს, რომ შესაძლოა დედამიწის ბრუნვის აჩქარებაცა და შენელებაც.

— ეკვატორზე მაშინ ცხოვრება შეუძლებელი იქნებოდა, — შენიშნა დინგვეიმ.

— ყოველ შემთხვევაში მეტად საშიში იქნებოდა იქ სიარული, — დაეთანხმა კამარელი, — სიმძიმეს მოკლებული ადამიანი უბრალო ქუსლის კვრით მოსწყდებოდა დედამიწას და სამუდამოდ დაინთქმებოდა სივრცეში. ვერც მატარებელი, ავტომანქანა და გემი გაივლიდა ეკვატორის ზონას: საკუთარი მოძრაობის ინერციის ძალით უმაღლვე მოსწყდებოდა ზღვას თუ ხმელეთს და უზარმაზარი ხომალდები, ექსპრესები თუ პატარა ავტოები მსუბუქ ფოთლებივით აფრინდებოდნენ ცაში და სამუდამოდ მოშორდებოდნენ დედამიწას.

— ღმერთო, გვისხენი ამგვარ ცდისაგან! — თავისთვის ჩაილაპარაკა დინგვეიმ.

მაკდონალდმა ბრიანს გადახედა.

ბრიანი მიუხვდა მაკდონალდს გულისთქმას და კამარელს შეეკითხა:

— ერთი ეს მითხარით, როდის შეგუდგებით მუსრუტების დაშლას? იმდენი ლითონია უქმად დაყრილი, ახლა ხომ მუსრუტები არავითარ საჭიროებას არ წარმოადგენენ?

— მუსრუტების დაშლას ჩვენ არ ვაპირებთ. პირიქით, უფრო უნდა მოვაწყოთ და გავაუმჯობესოთ ტექნიკურად.

— როდის დაგჭირდებათ კიდევ დედამიწის დამუსრუტება?

— ამ წუთს ამაზე არ ვსაუბრობდით? — შეუტია კამარელმა. — ეგ მუხრუჭები კი არ არის ახლა, არამედ მოტორის რომელმაც უნდა გადააქციოს დედამიწა სთმაღლად, ამ მოტორის საშუალებით ჩვენ უნდა შევძლოთ ჩვენი პლანეტის თავისუფლად მართვა, რომ ჩვენი სურვილისა და ნების მიხედვით მოვაწესრიგოთ მისი მოძრაობა.

ბრიანმა, მაკდონალდმა და დინგვიმ ერთმანეთს გადახედეს.

— მოტორს თუ ენერჯია არ ექნა, — გაუბედავად შეედავა კამარელს ბრიანი, — როგორღა იმუშავებს?

— რად არ ექნება ენერჯია? — გაუკვირდა კამარელს.

— რამდენადაც ვიცი „ლურჯი კოლოფის“ საიდუმლოება ჯერჯერობით ჩვენ ხელთ არ არის.

კამარელს უცებ მოაგონდა სიზმარი: ბროლის მთაზე მდგარი გედა, „რაუნტიდან“ გაპარული დელეგატები, გედას ღია მკერდი და მის ხელში გულივით აძკერებული „ლურჯი კოლოფი“.

— ჩვენსა და მარსს შორის მეგობრული ურთიერთობის დამყარებას, ვგონებ, არაფერი უნდა აბრკოლებდეს, — წყნარად და მკაფიოდ წარმოთქვა კამარელმა.

— ღმერთმა ქნას! — უგუნებოდ წამოცდა ბრიანს.

კამარელს გაეცინა:

— ღმერთს სად შეუძლია ამოდენა საქმის მოგვარება?!

ჩამოვარდა დუმილი.

მაკდონალდი მისვდა, რომ არ ვარგა ასეთ სათუთ და „საბედისწერო“ თემებზე საუბარი და სცადა მისი უფრო ნეიტრალურ სფეროში გადატანა.

— ერთი რამ უნდა გკითხოთ, ბ-ნო კამარელო!

— ბრძანეთ.

— რამდენი ხანია ვაკვირდები ვარსკვლავებს და მაკვირვებს ერთი გარემოება: მიუსხედავად იმისა, რომ რამდენიმე ათეულ მილიონ კილომეტრის მანძილით დავშორდით ჩვენ ქვეყანას, ვარსკვლავებს შორის მანძილი სრულებით არ შეცვლილა და აქაც ჩვენი ქვეყნის ნაცნობი ცა-დავცქერის, თითქმის დედამიწა დაინთქა სადღაც, ჩვენ კი უძრავად ვდგავართ იქვე, სადაც პირველად ჩავსხედით „რაუნტიში“.

— ვარსკვლავები იმდენად არიან დაშორებული ჩვენი მზის

სისტემას, რომ ინსტრუმენტის დაუსმარებლად შეუძლებელია/ სივრცეში ასი მილიონი კილომეტრის გადანაცვლებით გამოწვეული ცვლილების შემჩნევა ვარსკვლავთა ურთიერთობაში. ჩვენ დედამიწაზე ყოველ წელს უფრო მეტ მანძილზე ვინაცვლებთ ხოლმე სივრცეში, მაგრამ ვარსკვლავების მოხაზულობა ცაში არ იცვლება ჩვენთვის.

— ვერ გავიგე, ადგილის რომელ გადანაცვლებაზე ლაპარაკობთ.

— იანვრის 1-დან ივლისის 1-მდე დედამიწა გაივლის თავისი ორბიტის დიდი ღერძის მანძილს, დაახლოებით 300 მილიონ კილომეტრს. მიუხედავად ამისა ვარსკვლავების ურთიერთ მდებარეობა შეიარაღებული თვალისათვის ოდნავადაც არ იცვლება.

— ერთი შეკითხვა მაქვს კიდევ და მეტს არ შეგაწუხებთ.

— ბრძანეთ.

— ცას რომ ვაკვირდები, ვამჩნევ, რომ იგი ბრუნავს, თუმცა ძალიან ნელა, მაგრამ ვარსკვლავები მაინც ბრუნავენ ერთ რომელიღაც ღერძის გარშემო. მე მაკვირვებს ეს გარემოება: ჩვენ ხომ დედამიწაზე არა ვართ. „რაუნისტი“ კი არ ბრუნავს. როგორ ავხსნა ეს მოვლენა, ნუთუ მართლა ზეცა ბრუნავს, ან თვალი მატყუებს?

— ამ შემთხვევაში თქვენი დაკვირვება სწორედ მოსაწონია, — შენიშნა კამარელმა. — „რაუნისტი“ ბრუნავს.

— როგორ თუ ბრუნავს? — გაუკვირდა მაკდონალდს, — ახლა ამაზე არ ვსაუბრობდით? „რაუნისტს“ რომ არაფერი ეტყობა?

— „რაუნისტს“ არც ის ეტყობა, რომ წამში 600 კილომეტრის სიჩქარით მიჰქრის კოსმიურ სივრცეში, მაგრამ ეს ხომ ფაქტია.

— „რაუნისტი“ როცა ბრუნავდა, ჩვენ სიმძიმეს ვგრძნობდით, — მიუგო მაკდონალდმა.

— მაშინ ისე სწრაფად ბრუნავდა, რომ ცენტრიდანული ძალა შეიქმნა, რამაც ჩვენ სიმძიმე დაგვიბრუნა, ახლა კი სულ სხვა მიზანი აქვს და ძალიან ნელა ბრუნავს.

— რა მიზანი აქვს?

— მზის სხივების მეტისმეტი მცხუნვარების შენელება, უპაერთ სივრცეში მზის სხივებს არაფერი ანელებს და ხო-

მალდის ის მხარე, რომელსაც მზე ანათებს, ძალიან სურდებიან მართალია, ეს სითბო გადადის მანქანაში და სომალდის განათებისა და გათბობისათვის იხარჯება, მაგრამ სხივების მოქმედება იმდენად ძლიერია, რომ მაინც რჩება ზედმეტი სიმსურვალე, რომელსაც ანელებს „რაუნიტის“ შეუმჩნეველი ბრუნვა.

ესენი რომ ამ ლაპარაკში იყვნენ, ჯერ ბრიანი გავიდა კაბინიდან, შემდეგ დინგვეი. მაკდონალდმა ეს შენიშნა და ამიტომ აღარ განაგრძო ამჟამად მისთვის ინტერესმოკლებული საუბარი ვარსკვლავებსა და კოსმიურ სივრცეზე და უცებ მოსჭრა:

— გმადლობთ, ახლა მესმის ყველაფერი, — თვითონაც ბრიანის კაბინას მიაშურა.

ბრიანი და დინგვეი ცხარე ლაპარაკით იყვნენ გართული. — მართალი ხართ, მართალი! — ამბობდა ბრიანი და ფანჯრის ჩარჩოს ნერვულად ებლაუჭებოდა. რა თქმა უნდა ადრევე უნდა გვცოდნოდა, ვისთან გვაქვს საქმე და უნდა გაგვეთვალისწინებია ყოველგვარი შესაძლებლობა.

— მე მაინც მაქვს იმედი, — რეტდასხმულივით დაბორილებდა დინგვეი, — იმედი მაქვს, რომ ჩვენებიც მიხვდებიან, რაა გასაკეთებელი.

— რაზე დაობთ? გამაგებინეთ! — ჩაერია მაკდონალდი.
 — ხომ გესმით, რა თქვა? — ეცა ბრიანი. — ხომ ხედავთ რას გვიპირებენ თურმე, თუ დასცალდათ?

— მუხრუჭებზე ლაპარაკობთ?
 — უკაცრავად, ახლა მოტორია და არა მუხრუჭი. მოესურვებათ მიწას წაღმა მოაბრუნებენ, მოესურვებათ — უკუღმა, შეიძლება მთლად მოხსნან დედამიწა მზეს და სადმე ბნელ უფსკრულში გადასჩენონ! — ცხარობდა ბრიანი და ჰაერში ტლინკებს ისროდა.

— ჩვენ ვწუხვართ, — დაუმატა დინგვეიმ, — რომ წამოსვლის წინ არ გავეცით განკარგულება, რომ მუხრუჭები მოეთხარათ ყველგან, მაგრამ მე ვფიქრობ, რომ უჩვენოდაც მიხვდებიან.

— რას მიხვდებიან, საქმე არა გაქვთ? — ბრაზობდა ბრიანი, რომელიც დარწმუნებული იყო, რომ მასთან ერთად მოშორდა დედამიწას მთელი პოლიტიკური სიბრძნე და გამჭრიახობა.

— მომენტი კი მეტად შესაფერია ამჟამად დედამიწაზე განაგრძო დინგვეიმ. — კარო თავისი „რაუნით“ მარჯვენა ხელი კამარელიც აქ არიან, მაშასადამე, ჩვენები თუ ივარგებენ, არა მართო მუსრუჭს, ბევრ სხვა შხამიან ფესვსაც ამოსთხრიან.

— კი, მაგრამ, რატომ გინდათ რომ მუსრუჭები მთესნას დედამიწას? — იკითხა მაკდონალდმა. — განა ჩვენ არ გამოგვადგება ეგ მოტორი?

ბრიანს ცოტა მოეშვა.

— თღონდ გავიმარჯვოთ და მუსრუჭებს ხელმეორედ ვერ დავდგამთ განა?

— ეჰე-ჰე! პესიმიზმი შეგპარვიათ! — გაუცინა მაკდონალდმა. — მე კი დარწმუნებული ვარ, რომ მუსრუჭებიც ჩვენ დაგვრჩება და „ლურჯი კოლოფიც“.

ბრიანს გული სარკესავით გაუნათდა და მშვენიერ გუნებაზე დადგა.

— შაქარი თქვენს პირს! თაფლი და შარბათი!

— რაც შეეხება მიწის ბრუნვის აჩქარებას, — განაგრძო შემპარავი ღიმილით მაკდონალდმა — არც მე ვარ ამის წინააღმდეგი. თქვენ რას იტყვით?

— როგორ?

— გსურთ თუ არა 17-ჯერ მეტი სინქარით დატრიალდეს თავის ღერძზე ჩვენი საწყალი ქვეყანა?

— არ ვიცი, რა საჭიროა ეს კაცობრიობისათვის — ვერ მიხვდა ბრიანი მაკდონალდის შეკითხვას.

— რად გვინდა ნეტაც დედამიწას ირგვლივ სარტყელივით შემოერთყვას საშინელი ორმო ღია საფლავივით? — გაუკვირდა დინგვეის მაკდონალდის ხუმრობა.

— თქვენ ვერ მიმიხვდით, ახლა მე მაცალეთ, — თქვა მაკდონალდმა და იატაკს ფეხი დაჰკრა. ავარდა ჭერზე, ხელი წაავლო სრიალას ჩარჩოს და ჰაერში დაეკიდა.

— თუ ჩემი პროექტი არ მოგწონთ, მე უკან მიმაქვს, მაგრამ ჯერ მომისმინეთ.

ბრიანი და დინგვეი ფანჯარასთან „წამოწვნენ“.

— ჩვენ ყურს გიგდებთ.

— ჩვენ ვბრუნდებით ჩვენს პლანეტაზე, — დაიწყო მაკდონალდმა ხმამაღლა ოცნება, — გამარჯვებულნი და ახალი იარა-

დით აღჭურვილნი. მოტორი იწყებს მუშაობას და ჩვენი დედა-
 რუნებით გახარებული დედამიწა საზეიმოდ ცეკვავს და რეტ-
 დასხმულივით ტრიალებს. სიმსუბუქე და ჰაეროვნება შეიჭ-
 რება ჩვენს სხეულში და გაიხარებს გამარჯვებით გამაძლარო
 გული ჩვენი. ეკვატორის ზონაზე ზღაპრულ გველივით შემო-
 ერტყმის დედამიწას ღია უფსკრული, შესაზარი და დაუნდო-
 ბელი. მაგრამ ეს ზონა ჩაკეტილია და ჩვენს ხელთ არის გა-
 საღები. არ გვეშინია ჩვენ ამ უფსკრულის, რადგანაც ჩვენა
 ვართ ბატონი და მბრძანებელი ზესკნელისა და ქვესკნელისა.
 გვჭირდება ჩვენ ეს უფსკრული ისე, როგორც კარგად მოწყობი-
 ლ ქალაქს კანალიზაცია... დედამიწასაც უნდა ჰქონდეს სა-
 შუალება რადიკალურად მოაწყოს თავისი ასენიზაცია. მიაქვს
 დედამიწას ამ ზონაზე ყოველი სიბინძურე და ნაგავი და
 ჰყრის ამ უფსკრულში. ჩვენი მოტორის სასწაულმოქმედი ძა-
 ლა სწმენდს დედამიწის სისხლსა და ნაწლავებს ყოველგვარ
 შხამისა და უწმინდურებისაგან და კოსმიური სივრცის ხერე-
 ლში, როგორც კანალიზაციის მილში, ჰყრის ამ ნაგავს...

— მესმის, მესმის! — ღრიალებს ბრიანი, ავარდება ჭერზე
 და მაკდონალდს გადაეხვევა. — ახლა მე მომეცით სიტყვა, მე
 განვაგრძობ!

და ბრიანი განაგრძობს მაკდონალდის პროექტს.

— იწმინდება კაცობრიობა ყოველგვარი სიბინძურისაგან
 და მთელდება და საღდება ავადმყოფი სხეული. მისი ყველა
 მავნე მიკრობი სივრცის გაყინულ უფსკრულში ცვივა.

განვლო საჭირო დრომ, „რაუნიტი“ შეუსვენებლად მიჰქ-
 როდა დასახულ მიზნისაკენ. დედამიწის დისკო თანდათან
 დაცხრა, დამჭლევდა და ლურჯად აკიაფებულ ვარსკვლავად
 იქცა, ზოლო მარსი გადიდდა და მისი სპილენძისფერი დის-
 კო მთვარესავით გაიზარდა.

ერთხელ, საერთო სადილის შემდეგ, კარომ კამარელი თა-
 ვის კაბინაში მიიწვია.

- რამდენიმე საათილა დაგვრჩა, შევობართ!
- როგორ? — და სახე გაუნათდა კამარელს.

— ვუახლოვდებით მარსს. მალე „რაუნტი“ უნდა დაეცეს მუსრუტო.

— ვაშა! — შესძახა კამარელმა, ბავშვივით შეხტა და ჰაერში ბზრიალასავით დატრიალდა.

— მარსი ელის დედამიწის დელეგაციას და მიდებს კიდევ ახლა კი, წადით და ისინიც გააფრთხილეთ: დამუსრუტებას ვიწყებ.

კამარელი გავიდა.

მგზავრები საერთო კაბინაში შეიყარნენ და სავარძელზე ჩამოსხდნენ.

ატოკდა „რაუნტი“, თითქო უჩინარს რამეს სხეულს დაეჯახა. მგზავრებმა სავარძლების ზამბარა მძლავრად ჩაღუნეს.

უფსკრულიდან თანდათან ამოფუცდა უცხო ქვეყნის ზედაბირი. რამდენიმე წუთის განმავლობაში ზღაპრული სინქარით გაიბერა და გასივდა გოლიათი ჯადოსანის მიერ გასროლილი ციური ბურთი და „რაუნტისკენ“ დაეშვა. გამოჩნდა ნარინჯისფრად შებურვილი ველები და ჰაერში თეთრი ღრუბლებივით აფრენილი უცნაური კოშკები. უეცრად კოშკები აენტო და ჰაერი აივსო ცისარტყელას ნამსხვრევით. მარსი სხივების სალუტით ეგებებოდა დედამიწის დელეგაციას. კიდევ რამდენიმე წუთიც და „რაუნტის“ ყრუ კედლები შეანგრია ქუხილივით აგრიალეზულმა მუსიკამ და ფანჯრებს უზარმაზარი ბეჭებევივით მოასკდა მფრინავი ყვავილები.

„რაუნტი“ მსუბუქად შესრიალდა მუსიკის, სხივებისა და ყვავილების ზღვაში.

XVI

„რაუნტი“ უზარმაზარი ზღაპრული ფრინველივით შეფრინდა ღრუბელივით ამართული სადგურის თეთრად დაბამულ ბუდეში, სადაც გრიალებდა მუსიკა და ყვავილების ზღვა იყო. იელვა ცისფრად ზომალდის ირგვლივ და ოთხივ კუთხიდან თაზი რკინის ურდული ელვარე ხმალივით ჩაეგო გვირაბის ქარქაშში.

ზომალდზე ორი მარსელი ამოვიდა.

დელეგატები კაბინიდან შუშაბანდში გაიყვანეს, გადასწეს ლიფტზე და ჩაუშვეს გუმბათივით მორკალული ბროლის დგურის ერთ განიერ დარბაზში.

პირველი შთაბეჭდილებით გაბრუებული მგზავრები უდიდესი ცნობისმოყვარეობით აკვირდებოდნენ ყველაფერს, რაც მათს გარშემო ხდებოდა, მაგრამ მდგომარეობა იმდენად უჩვეულო იყო მათთვის, რომ გონებას უშენელდებოდა აფორიაქებულად აღბეჭდილი სურათის წესიერად დალაგება.

კამარელი მღელვარებით ელოდა გედასთან შესხვედრას და დამშეული თვალებით აცქერდებოდა ყველა მარსელს, მაგრამ ჯერ გედა არსად ჩანდა და მას იპყრობდა გაუგებარი შიში. „რაუნიტზე“ ათასჯერ წინასწარ განცდილი სურათი, სანატრელი პაემანისა, მოულოდნელად ირღვეოდა, ოცნებით შექმნილ ნათელ საზებში მოუთმენლობის ბინდი იჭრებოდა.

— მეგობრებო! — მიმართა დელეგატებს კარომ. — თქვენ აქ გამოგიცვლიან ტანისამოსს, რადგან ჩვენს ატმოსფერულ პირობებში თქვენი ჩაცმულობა აღარ გამოდგება.

— ჯერჯერობით განსხვავებას ვერ ვამჩნევ, — მოურიდებლად წარმოსთქვა მაკდონალდმა.

— ამ დარბაზში ხელოვნურად არის შექმნილი დედამიწის ატმოსფერული პირობები, — განმარტა კარომ, — მაგრამ აქედან რომ სათანადოდ მოუკაზმავი გასვიდეთ, ისევე იგრძნობთ თავს, როგორც ღრმა წყლიდან ამოყვანილი თევზი. ნუ დაგავიწყდებათ, რომ აქ პაერი მეტად თხელია: თქვენებური ბარომეტრი თუ 750 მილიმეტრს წნევას იძლევა, აქაური ატმოსფეროს წნევა უდრას მხოლოდ 50 მილიმეტრს. თქვენი შინაგანა წნევა კი შეკარდებულია დედამიწის ატმოსფეროსთან.

— რა მოგვივა, ასე რომ გავიდეთ? — იკითხა შეშინებულმა დინგვეამ.

— მეტად არასასიამოვნო ამბავი. — ღიმილით უპასუხა კარომ. — სხეული ბუშტივით გაიბერება, დასკდება და სისხლისაგან დაიწრიტება.

ამ საუბარში მარსელებმა დარბაზში შემოიტანეს ჩვენებური ტილოს მაგვარი მთლიანი საცვლები და მაგიდაზე დააწყვეს.

— ამას ჩაიცვამთ შიშველ ტანზე, — განაგრძობდა კარომ, —

სხვა არაფერია საჭირო. წნევასაც და სითბოსაც თქვენ სხეულს საჭიროების მიხედვით. თქვენი თქვენთვის გამზადებულ ბინაში დაგხვდებათ, სადაც თქვენთვის ჩვეულ პირობებში იქნებით.

დელეგატებმა ტანთ გაიხადეს და ჩაიცვეს მარსელებისგან ნაბოძები უცნაური ტილოს სამოსი.

— ეგ არის მაგნიტის ძაფებით ნაქსოვი, — უხსნიდა კართ, — ჩვენი ქვეყნის სასწაულმოქმედი ლითონი, რომელიც თქვენში ჯერჯერობით უცნობია. შეერთებულია ჩვენი ჰაერის ლეტარგინთან და შეუძლია თქვენი სხეულის შინაგან წნევას გარედან ავტომატურად მიაგებოს შეფარებული წნევა. ამავე დროს გამოჰყოფს საჭირო სითბოსაც.

უცებ, ერთს წუთს, დარბაზში სავსებით დაბნელდა, და როცა ისევ განათდა, დელეგატებმა ერთმანეთი ვერ იცნეს: მარსელებთან ერთად იდგა დედამიწის ოთხი წარგზავნილი უცნაური, გრილი ალით ანთებული ბრწყინვალე და შარავანდედით მოსილნი.

იმავე წამს გაიხსნა წინა კედელი და გამოჩნდა მარსის ცა და ქვეყანა, მოთქრული ველი და ჰაერში აფრენილი თეთრი კოშკები, უზარმაზარი ყვავილების მფრინავი თაიგულები და თეთრად მოელვარე მარსელები, ხომალდებზე და კოშკებზე შემდგარნი, ჰაერში მფრინავი და დარბაზის წინ მოედანზე ზღაპრული ყვავილებივით დარაზმულნი.

უცებ ისევ დაბნელდა. დელეგატები მოსწყდნენ იატაკს და სადღაც გაცურდნენ. როცა განათდა, ისინი იდგნენ ევროპულად მორთულ ოთახში, იქვე დივანზე ეწყობათი ტანსაცმელი.

შემოვიდა კართ.

— ესეც თქვენი ბინა. შეგიძლიათ ჩაიცვათ თქვენი ტანისამოსი და მოიქცეთ ისე, როგორც საკუთარ სახლში. თქვენს ბარგს თქვენს ოთახებში იპოვით. თუ რამე დაგჭირდეთ — დარეკეთ.

კართმ სტუმრებს თავი დაუკრა და ოთახიდან გავიდა.

— მგონი ვათავდა ოფიციალური ცერემონია, — ჩუმად ჩაიღლაპარაკა მაკდონალდმა. — პარადი დიდებული იყო, მაგრამ ძალიან ჩქარა დასრულდა.

— მე მიკვირს, რატომ არავინ მოგვეგება სიტყვით? — იკითხა ბრიანმა.

— მართლა, სად არის ადგილობრივი მთავრობა? — გავიკვირვებო ვირვა მაკდონალდმა. — ალბათ აქაური წესები და დიპლომატიური ურთიერთობა სულ სხვანაირია.

ამ ლაპარაკში დელეგატებმა ტანისამოსი გამოიცვალეს და თავიანთ ოთახებს მიაშურეს.

მთელი სახლი წარმოადგენდა ევროპულად მორთულ მშვენიერ ვილას, ყოველგვარი მოწყობილობით, აივნებითა და პატარა ბაღით. ამრიგად სტუმრებს საშუალება ეძლეოდათ ისე გაეტარებინათ აქ დრო, რომ არც კი ეგრძნოთ უჩვევე ქვეყანაში ყოფნა. მთელი ვილა, თავისი ბაღითა და ეზოთი, ჩასმული იყო ვეებერთელა ბროლის გუმბათში, ასე რომ სტუმრებს თავისუფლად შეეძლოთ ბაღში სეირნობა სრულად უშიშრად, ჰაერი და სითბოც ისეთივე იყო, როგორც დედამიწაზე. გუმბათს გარეთ კი მათ გასვლა აღარ შეეძლოთ.

კამარელი დაბინავდა თავის ოთახში, იბანავა, ტანისამოსი გამოიცვალა და ფანჯარასთან დაჯდა. გამჭვირვალე უნისლო ჰაერში თვალის მომჭრელად ელვარებდა თეთრი მზე, კაშკაშა და სხივოსანი, როგორც კოსმიურ სივრცეში. შავი სავერდის ცა აქ ოდნავ შელურჯებულიყო, მაგრამ თხელი ჰაერის საბურველი ვერ აკავებდა შორეულ მნათობებს და ალაგ-ალაგ თეთრად წვეთავდა ვარსკვლავების შუქი.

უცებ სადღაც ტალანში ზარმა დაიწკრიალა.

დაუსრულებელი მთლოდინით აწრიალებული კამარელი წამოხტა და ოთახის კარი გააღო.

არავინ ჩანდა, ზარი კი განაგრძობდა წკრიალს.

ტალანში გამოვიდნენ ჯერ დინგვეი, შემდეგ მაკდონალდი და ბოლოს ბრიანი.

ყველანი ერთად შეიყარნენ და ზარისკენ გაემართნენ.

ზარმა ისინი შეიყვანა ღია სასადილოში, სადაც მათთვის გაშლილი იყო საუზმე.

ერთი მარსელი ქანდაკებასავით იდგა სუფრასთან — ევროპელი კამერდინერივით ჩაცმული.

— ამათაც ჩვენებური საჭმელები ჰქონიათ. — გაკვირვებით წამოიძახა დინგვეიმ და სუფრას მიუჯდა.

— არა მგონია, — შენიშნა კამარელმა, — ამათი კვება უთუოდ სულ სხვანაირია, ეს საჭმელები კი სპეციალურად ჩვენთვის არის დამზადებული.

— უთუოდ ასეა, — კვერი დაუკრა ბრიანმა. — ხომ გავხსოვთ, როგორ გაგვიმასპინძლდა კარო „რაუნიტზე“?

სტუმრები სუფრას მიუსხდნენ.

საუზმის დროს მათი საუბრის ერთადერთ თემას წარმოადგენდა მარსელთა შეხვედრის უცნაურობა.

— სწორედ პატიმრებსა ვკავართ, — ამბობდა მაკდონალდი. — ვართ გამომწყვდეულები ციხესავით დასშულ ბინაში და არავინ გვეკარება.

— იქნებ მართლაც დაპატიმრებულნი ვართ? — შეეშინდა ღინგვეის.

— რისთვის უნდა დაგვაპატიმრონ? — იკითხა კამარელმა.

— ვინ გაიგებს მათ ზრახვებს! — შიშნარევი ხმით წარმოთქვა ბრიანმა, რომელიც ჭარბი შთაბეჭდილებებისაგან მოქანცულად და უგუნებოდ გრძნობდა თავს.

ჩამოვარდა დუმილი.

კამარელმა ჭიქაში ღვინო დაისხა და დალია.

— მთავრობას ჩვენი მიღება არ უნდა ალბათ, — თქვა მან, ღვინის ბოთლი ხელში აიღო და ეტიკეტს სინჯვა დაუწყო, — ვიდრე კაროს მოხსენებას არ მოისმენს.

— წარმიდგინეთ, ღვინოც თბილისიდან არის წამოღებული, — დაუმატა მან და ბოთლი სუფრაზე დადო, — პირდაპირ საოცარია, რა მზარეულობას იჩენენ ჩვენს მიმართ ჩვენი უზენაესი მასპინძლები.

— ნაადრევი დასკვნებისაგან თავი შეიკავეთ! — გააფრთხილა მაკდონალდმა. — რა იცით, რისთვის დაგვჩერებია თავს ჩვენებური პოლისმენივით ეს გაქვავებული მარსელი? ჩვენ მისი არაფერი გვესმის და ამას ჩვენი.

— თუ ჩვენი არაფერი ესმის, როგორ უნდა გვიდარაჯოს? — კითხვა შეუბრუნა კამარელმა.

— ჩვენს მოქმედებას ადევნებს თვალყურს. შეხედეთ, როგორ უელავს თვალები!

— ვინ იცის, იქნება ესმის კიდეც ჩვენი საუბარი, — თქვა ბრიანმა.

— შეუძლებელია! — წამოიძახა მაკდონალდმა და უცებ მარსელისაკენ მოტრიალდა.

— მეგობარო! რომელი საათია თქვენი დროით?..

— თოთხმეტი! — გარკვევით წარმოთქვა მარსელმა ინგლისურად.

იმდენად მოულოდნელი იყო ამ გაშეშებული მარსელისაგან ინგლისური სიტყვა, რომ ეს სრულიად უწყინარი და მშვიდობიანი „fourteen“ ყუმბარასავით გასკდა და გოცება გამოიწვია.

— გმადლობთ! — წაიბუტბუტა მაკდონალდმა, წამოვარდა და სასადილოდან გავიდა. მას მიჰყვნენ ბრიანი და დინგვეი. კამარელი მარტო დარჩა სუფრასთან.

მაგიდაზე იდაყვდაყრდნობილს თვალებზე ხელი აეფარებინა და ფიქრებს გაეტაცა.

მას არ გაკვირვებია, როცა მარსელმა ინგლისურად დაილაპარაკა. იგი მაშინვე მიხვდა, რომ ეს გედას მიერ მოწყობილი საქმე იყო. მხოლოდ ის უკვირდა, რომ აქამდე გედა არ გამოჩნდა და ესოდენ ნანატრი პაემანის წუთი ასე გაუგებრად იგვიანებდა. „უთუოდ რაღაც მოხდა, — ფიქრობდა იგი, — რაც გედას ართმევს ჩემი ნახვის საშუალებას“.

— მოსვენებას სომ არ ინებებთ? — მოულოდნელად შეეკითხა კაპელდინერი სუფრაზე ნაღვლიანად დამსობილ კამარელს.

კამარელი შეკრთა, თითქო საიდანღაც ნაცნობი ხმა მოესმაო, და გაკვირვებით ჩააცქერდა მარსელ ლაქიას.

უცნობი სახის გულგრილმა გამომეტყველებამ შეანელა კამარელის ცნობისმოყვარეობა.

— მივდივარ, — თქვა კამარელმა და წამოდგა.

მარსელმა თავი დაუკრა და ტალანში გავიდა. კამარელიც თან გაჰყვა.

კამარელის ოთახის კართან მარსელი შედგა, შემდეგ კარი შეაღო, ჯერ კამარელი შეუშვა და მერე თვითონვე შევიდა.

— სომ არაფერს დამავალებთ? — ჰკითხა კამარელს, კარი მიხურა და ისევ ჯარისკაცივით აიტუზა.

— გმადლობთ, არაფერი მინდა, — უგუნებოდ უპასუხა კამარელმა და თან გაიფიქრა: „ამ ციხეშიაც თვალს გვადევნებენ. რად დასჭირდათ ამგვარი სიფრთხილე?“

მარსელი კი, თითქო კამარელის ფარულ გაფიქრებას ადასტურებსო, უძრავად იდგა კართან და არაფრით არ ამყლავნებდა წასვლის სურვილს.

— იდგეს, ვიდრე არ მობეზრდება, — თქვა თავის გულში კამარელმა. წამოწვა სავარძელზე, თვალებზე მარჯვენა მსკლამი დაიფარა და ისევ ფიქრებს მიეცა. „შეიძლება აქ არ არის ამჟამად... მაგრამ რატომ არ გამაფრთხილა წინასწარ?.. კარო მაინც მოვიდოდეს მალე. უთუოდ ვკითხავ!“

და უცებ მოულოდნელმა ფიქრმა ისარივით გაუარა გულში: „ვაითუ ეკრანი მოჩვენება იყო და გედა არც არსებობს“...

ამ შემზარავმა ეჭვმა ელვასავით გაურბინა გონებაში და ფიზიკური ტკივილი აგრძნობინა. გველნაკბენივით წამოვარდა ზეზე და... უეცარი გულისტკივილი გააქრო უეცარმა სინარულმა: კამერდინერის ნაცვლად კართან იდგა ნათლით მოსილი გედა ნუავე, სწორედ იმ სახით, როგორითაც მრავალჯერ უნახავს ჯადოსნურ ეკრანზე.

ახლა ცხადი გახდა, რომ ეს არ იყო მოჩვენება, არც ეკრანზე აღბეჭდილი სახე შორეულ პლანეტელ ქალისა; მათ შორის უკვე აღარ იყო გაუვალე უფსკრული კოსმიური დამისა, — ეს იყო ცოცხალი გედა ნუავე, სისხლით აჩქროლებული მკერდით მსუნთქავი, ელვარე ჰაერის ნისლით შემოსილი, მიმზიდველი განუზომლად და დაუთრგუნველი ვნებით დამათრობელი.

იდგა ჟინჟილივით ანთებული, მღელვარე სხეულის ცეცხლოვან ნაკვთების შუქმფენად მჩენი, და შავი ალით დაფერფლილ თვალებს შავ პეპელასავით აფარფალებდა.

კამარელი ნელი ნაბიჯით გაემართა მისკენ, უსიტყვოდ; გულისცემისაგან შინაგანად აკანკალებული, მოურევნელი სიამისაგან ენადაბმული.

გედამაც გადადგა მისკენ ორიოდ ნაბიჯი და ორი ანთებული სხეული ერთ კოცონად აბრიალდა...

როცა პირველი ალერსის თავბრუდამხვევი აღმური ოდნავ მიწელდა, გედა უეცრად წამოდგა, „მალე გნახავ“, — წასწურწულა ყურში კამარელს და ელვასავით გაკრთა და გაუჩინარდა.

დიდხანს იჯდა კამარელი დივანზე გარინდული, გაოცებული და ჯერ კიდევ შერჩენოდა მის მკლავებს, მის მკერდსა და სახეს საყვარელი ქალის სითბო და სურნელი, სუნთქვა და სიმძიმე...

კამარელს უყვარს გედა, გედასაც უყვარს კამარელი.

კამარელი ხელს თხოვს გედას. გედა თანახმაა.

კამარელი ხელს უწვდის გედას.

კამარელს ეღვიძება...

მის წინ თავდახრილი დგას მოახლე და ხელზე ხელს უჭერს. უღიმის.

კამარელი შეშფოთებულია, გამოურკვეველი შესცქერის მოახლეს. მას გრძელი, საოცარი სიზმარი უნახავს...

— ვიღაც კაცი გეწვიათ!

კამარელმა გაოფლილ შუბლზე ხელი გადაისვა და შემდეგ თმაში შეიცურა თითები.

გასაოცარი, გამოუცნობი გრძნობა მორეოდა.

— სთხოვეთ.

მოახლე გავიდა...

* * *

შემოდის საშუალო ტანის მამაკაცი მისთვის ნაცნობ ტანსაცმელში და შავად მოელვარე უზარმაზარი სათვალით.

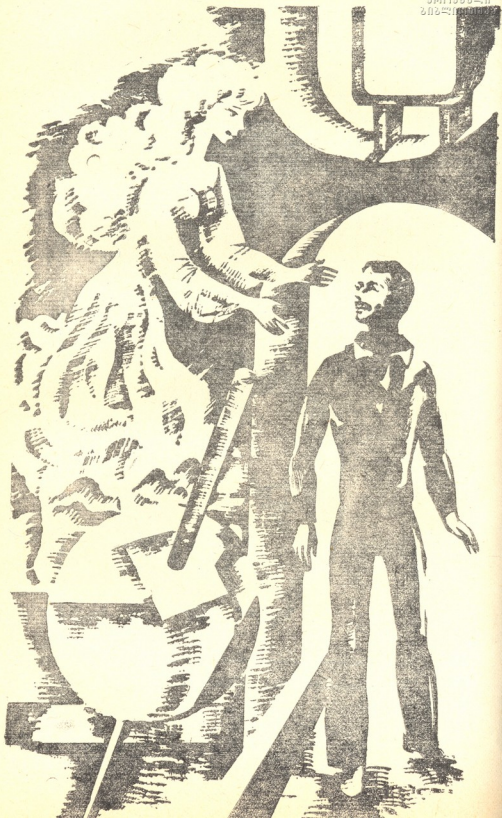
კამარელი წამოდგა. უცნობმა ხელი გაუწოდა კამარელს და თავი გააცნო.

— ინჟინერი ვაისმანი!!!...

ივანე ყიფიანი

ფანტასტიკური რომანი

მუმიების სიღმელოება

გაზაფხული იწურებოდა. მთებში ჩამჯდარ ტფილისის-თვის მზეს ხანძარი გაეჩინა. მოქალაქენი ბაღებში ხეების ჩრდილებს შეჰფარებოდნენ. მოსიარულეთა ნატურფალი მოსაფალტებულ ქუჩებს დაღვივით აჩნდა.

როდესაც გავარვარებული მზე დასავლეთისაკენ გადაინარა, მისმა მცხუნვარებამ თანდათან იკლო.

დასვენების დღე იყო.

სიცნისაგან გულშეწუნებული ექიმი გიორგი მოგელი თავის პატარა აივანზე მკერდგაღელი დიდხანს იჯდა. მან ჯერ ჩამავალ მზეს თვალი გააყოლა და მერე თავისი ყურადღება აღმოსავლეთს მიაპყრო. იგი ბუნების სიმშვენიერემ გაიტაცა და სრულებით არ შეუმჩნევია, რომ ცოტა ხნის შემდეგ ცაზე კარსკვლავები მარგალიტებად აციმციმდნენ. მისმა სხეულმა თდნავა შეება მხოლოდ მაშინ იგრძნო, როდესაც კოჯრიდან გრილმა ნიავმა დაუბერა.

როდესაც კარგად დაბნელდა, გიორგიმ აივანს თავი დაანება, კაბინეტს მიაშურა და მაგიდას საწერად მიუჯდა. მაგრამ, სანამ წერას შეუდგებოდა, წამით შეჩერდა და ერთ წერტილს დააშტერდა.

გიორგი მოგელი თავის განზრახული მოხსენების შესავლისათვის ლამაზ და დამაჯერებელ სიტყვებს ეძებდა.

იგი მეტად საყურადღებო შინაარსის მოხსენებას ამზადებდა. ეს მოხსენება მკვდრების დაბალზამების ისტორიასა და ამ დარგში მის აღმოჩენას შეეხებოდა.

„დიდ იდეასა და დიდ აღმოჩენას ფორმაც შესაფერისი უნდაო“, — სამართლიანად ფიქრობდა გიორგი. ამჟამად სათანადო სიტყვებისათვის მას ვერ მიეგნო და პირველი წინადადების დაწერა ისე უძნელდებოდა, როგორც ქალს პირველი მშობიარობა.

მაგრამ სწორედ იმ წუთში, როდესაც გიორგის აზროვნებაში დამთავრებული წინადადება ჩაისახა და იგი ქალადზე

უნდა გამოსასულიყო, უეცრად ელექტრონის ზარმა დაიწყო
 ალა. გიორგიმ, თითქოს მოულოდნელად ცივი წყალი გა-
 დაასხესო, უცებ კალამს ხელი უშვა და უკმაყოფილოდ გაი-
 ფიქრა:

„ალბათ, სადმე ავადმყოფთან მიწვევენ“.

მან თითქოს პირველად იგრძნო თავის ხელობის სიმძიმე.
 მაგრამ, როდესაც უცხო კაცს კარი გაუღეს და მან დერე-
 ფანში ფეხი შემოდგა, გიორგის შემოესმა ძველი მეგობრის,
 სარდიონ მინდოდაურის, რიხიანი ხმა. იგი გიორგის პატარა
 ვაჟს მორკინალს ელაპარაკებოდა.

— შენი სახელი და გვარი, ვაჟკაცო? — ეკითხებოდა სტუ-
 მარი კარებში შეფეთებულ ბავშვს.

— მე მოლკინალი ვალ, — უპასუხებდა იგი.

— ხა, ხა, ხა, ხა, მოლკინალი. ყოჩაღ, ვაჟკაცო, — იცინოდა
 ხმამაღლა სტუმარი და ბავშვს სიყვარულით ხელს უთათუ-
 ნებდა.

— სად არის მამაშენი?

— მამა მუშაობს.

— კარგი, წადი უთხარი, მუშაობას ცოტა ხნით თავი და-
 ანებე, სარდიონ მინდოდაური გესტუმრა-თქო.

გიორგი თავის თთახიდან პერანგის ამარა გამოეგება სარ-
 დიონს და ხელი მაგრად ჩამოართვა.

— ჩემო პერკულეს, არ გრცხვენია, რომ დაგვივიწყე? რა ამ-
 ბავია, ნუთუ სრულებით არ მოგაგონდით?

— წარმოიდგინე, სამი სამსახური, აუარებელი საქმე და
 დიდი ოჯახი. ყველაფერი ეს ზურგზე მძიმე ტვირთად მაწ-
 ვება.

— არა უშავს, შენი ჯანი და ბეჭები ათს მაგოდენას ზი-
 დავს, — ხუმრობით უთხრა გიორგიმ და მის ბუმბერაზ ტანს
 თვალი სიამოვნებით შეავლო.

გიორგიმ სარდიონი სასტუმრო ოთახში შეიყვანა, სადაც
 მალე გიორგის მეუღლე მზიაც გამოჩნდა.

მზია ლამაზი ქალი იყო.

მისი გიშრისფერი თვალები და გრძელი წამწამების ჩრდი-
 ლი მნახველს იზიდავდა. იგი ოცდაათი წლის თუ იქნებოდა.
 ყვითელი აბრეშუმის კაბა ეცვა.

სარდიონმა, როგორც კი მზია დაინახა, უმაღვე ფეხზე წა-

მოიჭრა და მიესალმა. მზიამაც უსაყვედურა სტუმარს გვიან გახსენებისათვის.

გიორგი გულლიად დაუსვდა თავის მეგობარს. მათ დიდ-სანს ისაუბრეს. გაიხსენეს ძველი დრო, სტუდენტობა, გამოცდები, პროფესორები, ამხანაგები, ანგვდოტები და შემდეგ გადავიდნენ გიორგის უკანასკნელ სამუშაოზე.

სარდიონს განსაკუთრებით აინტერესებდა გიორგის კარგახნის წინათ დაწყებული მუშაობა უბრწუნელობის დარგში, და ამიტომ შეეკითხა მას:

— მახსოვს, ერთ დროს დაინტერესებული იყავი დაბალზამების საკითხით. ვიცი, ახლაც ამაზე მუშაობ. არ შეიძლება გავცნო შენ მიერ მიღწეულ შედეგებს?

— ჩემ მიერ მიღწეულ შედეგებს? — ოდნავ გასაგონად გაიმეორა გიორგიმ და ჩაფიქრდა, თითქოს თავს ეკითხებოდა: შესაძლებელია თუ არა ჩემი საიდუმლოება სარდიონს გაგაცნო?

იგი ერთხანს სარდიონის მსუქან თითებს მისჩერებოდა. შემდეგ უცებ თავი ასწია და მეგობრული თავაზიანობით წარმოთქვა:

— როგორ არა? თუ ძალიან გაინტერესებს ჩემი მიღწევა, შევიდეთ ჩემს სამუშაო ოთახში.

— ძალიან კარგი, წავიდეთ! — წამოდგა სარდიონი.

გიორგიმ სარდიონი თავის სამუშაო ოთახში შეიყვანა. შესვლისთანავე მან გამოთაღო ერთი დიდი კარადის კარი. ამ კარადაში სარდიონმა დაინახა დიდძალი სხვადასხვა ცხოველი და ფრინველი.

— აი, შეხედე ამ ნადირებსა და ფრინველებს, ესენი ბლომად მოჰქონდა ჩემთან ამ ხუთი-ექვსი წლის წინათ ერთ მეგობარ მონადირეს. ეს ნანადირევი ცხოველები იყვნენ ჩემი საცდელი ობიექტები. ესენი ჩემ მიერ არიან დაბალზამებული. აბა, დახედე, ამათ დაბალზამებიდან რამდენიმე წელიწადია გასული, ამჩნევ რაიმე ცვლილებას ახლადმოკლულსა და ამათ შორის?

სარდიონი ცხოველებსა და ფრინველებს კარგად დააკვირდა.

— შეიძლება გგონია, რომ მე ცხოველებს იმგვარად ვაბალზამებ, როგორც უწინ? შეხედე ამ კურდღელს, — და გი-

ორგომ კარადის ქვედა უჯრიდან გამოიღო შუაზე გაჭრილი კურდღელი; მას ტვინი და შიგნეულობა უნდა. — რვა წელი იქნება, რაც ეს კურდღელი ამგვარადაა დაბალზამებული, და ამ რვა წლის განმავლობაში თუ ოდნავად შეცვლილა მისი გარეგნობა, შენ თვითონ თქვი, შენ ხომ ძველი ექიმი ხარ!

სარდიონმა დიდხანს ათვალიერა კურდღელი. დაყნოსა, ხელითაც შეეხო, მისი ტვინის ნაწილები მიკროსკოპითაც გასინჯა, მაგრამ ვერავითარი ცვლილება ვერ იპოვა ახლადმოკლულსა და დაბალზამებულ კურდღელს შორის.

— ეს დიდებულია. მაგრამ ადამიანის დაბალზამება ხომ არ გიცდია? — ჰკითხა სარდიონმა.

— როგორ არა! გნებავს, გიჩვენებ ჩემ ნაადრევად დაბადებულ და გარდაცვლილ ვაჟის სხეულს: იგი ექვსი წლის წინათ მოკვდა.

გიორგიმ გამოაღო მეორე კარადა, სადაც იყო მის მიერ დაბალზამებული ვაჟიშვილი თავისი ტვინითა და ყველა შინაგანი ორგანოებით.

სარდიონმა დიდხანს ათვალიერა გიორგის სხვა ნამუშევარი, მიღწეული შედეგით გაოცებული დარჩა და გიორგის შემდეგი სიტყვებით მიმართა:

— შენ გადაგიწყვეტია თანამედროვე მედიცინისათვის ჯერ კიდევ საგსებით გადაუჭრელი საკითხი. შენ ხომ არ გინმარია დღევანდელი საექიმო მეცნიერებისათვის ნაცნობი საშუალებანი?

— რა თქმა უნდა, არა. — უპასუხა გიორგიმ. — ამ საშუალებების აღმოჩენა დიდ შრომად დამიჯდა. ხომ გახსოვს, მე არ დავუჯერე დაბალზამების ნაცნობ რეცეპტებს, რომლებითაც მდიდარია წარსული და თანამედროვე საექიმო ლიტერატურა. დარწმუნებული ვიყავი, რომ ყველაფერი ის, რაც მედიცინამ ამ დარგში იცოდა, საკმარისი არ იყო, თუნდაც იმგვარი დაბალზამებისათვის, როგორც ეს იცოდნენ ძველ ეგვიპტეში. მინდოდა გავცნობოდი დაბალზამების პროცესს ეგვიპტის ჰავასთან დაკავშირებით და, როგორც ხედავ, ჩემმა ცდამ მოულოდნელი ნაყოფი გამოიღო. მე აღმოვაჩინე ბევრად უკეთესი წამალი დაბალზამებისა, ვიდრე ეს იცოდა კაცობრიობამ. შენ გახსოვს ჩემი მოგზაურობა ინგლისსა და ეგვიპტეში. იქ შევისწავლე ყველა არსებული მუშია, შევისწავლე ეგვიპ-

ტის ყველა მცენარე; მინდოდა გავცნობოდი მკვდრების ბალზამებას, ძველ ეგვიპტელთა ამ უდიდეს ხელობას, ხელობას კი არა, ხელოვნებას, და, როგორც ხედავ, მე ამას მივალწიე.

— მაშასადამე, უხრწნელობის პრობლემა შენ მიერ გადაჭრილია, — უთხრა სარდიონმა. — სად არის ახლა პომიროსი, პლატონი, რუსთველი, წიუტონი, კანტი და ათასი სხვა დიდებული ადამიანი, რომ მათი სხეული სიკვდილისაგან გახრწნას გადავარჩინოთ და მარადის ცოცხლებივით დავსტოვოთ.

— რაც წავიდა, იმას ვერაფრით ვერ დაეწვივი. მერე იცი, როგორ გამიმჩნელდა დასაბალზამებელ წამლის აღმოჩენა?

— წარმოდგენილი მაქვს.

— მაგრამ ათასგვარი ანალიზებითა და შეუდრეკელი ნებისყოფით შევძელი ბოლოსდაბოლოს მიმეგნო ამ წამლისათვის. ეს ჯერჯერობით საიდუმლოდ ითვლება. იგი ჩემ კაბინეტში აფარებს თავს. რა თქმა უნდა, ყველამ იცის, რომ დიდიხანია ამ საკითხზე ვმუშაობ; ისიც იციან, რომ მნიშვნელოვან შედეგებსაც მივალწიე, მაგრამ საბოლოოდ არ ჩამომიხსნია ფარდა ამ საიდუმლოებისათვის. გადაწყვეტილი მაქვს, სწორედ ამ დღეებში გაგაცნოთ ჩემს მიღწევებს. რამდენად უბრალო არის ეს აღმოჩენა ერთი შეხედვით, მაგრამ რამდენი ძებნა მოუნდა!..

— სწორედ გასათვარია, გასათვარი! — იმეორებდა მართლაც განცვიფრებული სარდიონი. — შენი აღმოჩენა სენსაციას გამოიწვევს, საერთო სენსაციას.

— დრო და ჰაერი ჩემ მიერ დაბალზამებულ სხეულზე ვერ მოახდენს დამღუპველ გავლენას, — განაგრძობდა გიორგი. — ჩემი მეთოდით დაბალზამებული გვამი — ისევე იქნება სამი, ხუთი, ათი ათასი წლის განმავლობაში, როგორც დღეს არის. ზედმეტია ლაპარაკი ორგანიზმის უჯრედების რაიმე გადაგვარებაზე, რაც ახასიათებდა ძველ მუმიებს. ეს აღმოჩენა ამ მოკლე დროიდან ჩემი ახლო მეგობრებისათვის დაფარული აღარ იქნება.

— მაშასადამე, მეც მეტყვი, როგორ და რით აბალზამებ, არა?

გიორგი წუთით დაჩუმდა. ეტყობოდა არ სურდა ამჟამად საიდუმლოების გამხელა.

— რა თქმა უნდა, არა თუ შენ, არაჩედი ყველა ექიმს, ნობ ჩემ მიღწევას.

სარდიონი მეტად დაინტერესდა: მას უნდოდა დღესვე შეეძლო ეს ამბავი.

— შეიძლება შენ გეშინია გამხელის, მაგრამ, გარწმუნებ, არაფერს მივითვისებ.

გიორგიმ უხერხულობა იგრძნო, ის თუმცა ყველაფერში ენდობოდა სარდიონს, მაგრამ მისთვის საიდუმლოს გამხელა ნაადრევად მიაჩნდა. ცოტა ყოყმანის შემდეგ მან გაბედულად უპასუხა:

— თუ ძალიან გაინტერესებს, შემიძლია დღესვე გაგიმართლო, მაგრამ ერთსა გთხოვ: თუ ჩემი მეგობარი ხარ, ნუ გააძულავნებ ჯერ-ჯერობით ამ საიდუმლოებას. შემდეგ კვირას დანიშნულია ექიმების სამეცნიერო ყრილობა. იქ მინდა მოხსენებით გამოვიდე ჩემი აღმოჩენის შესახებ და ნიმუშიც წარვადგინო. მანამდე კი ხმა გაიკვინდე.

გიორგიმ დაწვრილებით აუხსნა სარდიონს, თუ როგორ დარისგან კეთდებოდა ეს წამალი და შემდეგ ამ წამლით დაბალზამების ხერხი.

— დიდებული აღმოჩენაა, დიდებული! — იმეორებდა სარდიონი.

მუმიების დათვალიერების შემდეგ ორივემ ხელი დაიბანა და ნაუცბათევ ვასშამს შეუდგნენ.

გიორგის მიღწევებით აღფრთოვანებულმა სარდიონმა ღვიწით სავსე ჭიქით გიორგის კიდეც მრავალ წელს ჯანმრთელობა და მის აღმოჩენას ბრწყინვალე გამარჯვება უსურვა.

გიორგიმ მას მადლობა გადაუხადა და ხუმრობით უთხრა:

— მე, ძმაო, მეტი არაფერი მინდა — ათასი წლის შემდეგ კვლავ ჩემ ძვირფას ცოლ-შვილსა და მეგობრებს შემახვედრა.

— შენი აღმოჩენის შემდეგ ეს საკითხი თავისთავად გადაჭრილია, — უპასუხა სრული სერიოზულობით სარდიონმა.

საუბარი დიდხანს გაგრძელდა. როდესაც ვასშამი გაათავეს, სარდიონი მასპინძლებს გამოემშვიდობა და შინ დაბრუნდა. გზაზე სულ გიორგის აღმოჩენაზე ფიქრობდა. მართალია, სარდიონი ამ აღმოჩენას ჯერ კიდევ ეჭვის თვალით უცქეროდა, მაგრამ გიორგის მიერ წარმოდგენილი საბუთები დიდად საინტერესოდ ეჩვენებოდა.

დაბალზამების საკითხის გადაჭრასთან დაკავშირებით მას მოსვენებას არ აძლევდა აზრი:

„როგორ სახეს მიიღებს მომავალში მუმიების სამარხი?“

პ რ ი ვ ა ლ ი

გიორგი მოგელმა ვერც მეორე დღეს შესძლო განზრახული საქმის დაწყება.

მან ადრე ისადილა. მაგრამ მაშინვე მძიმე ავადმყოფთან გაიწვიეს. ჯერ შინ არ დაბრუნებულყო, რომ მეორესთან წასვლა სთხოვეს. მეორედან მესამესთან წაიყვანეს. ავადმყოფთა ჭირისუფლები ისე დასდევდნენ მას, როგორც ფუტკარი თაფლს და დატყვევებულივით დაჰყავდათ.

როდესაც გიორგი მორიგე ავადმყოფიდან ბრუნდებოდა, უკვე საღამო იყო. წყნარი ამინდი იდგა. მან ვერის დაღმართიდან დასავლეთისკენ მიიხედა. თვალი მოატანა ფოლადისფერ შავ ღრუბელს. იგი ტფილისს უახლოვდებოდა.

გიორგის თპერის ბილეთების შეძენა სურდა. ამიტომ ეტლი თპერის თეატრთან გაისტუმრა და თვითონ ბილეთის საღაროსაკენ გასწია. ბილეთები აიღო და გარეთ გამოვიდა. რადგან მისი სახლი ახლოს იყო, გადაწყვიტა ფეხით გაესეირნა. რამდენიმე ნაბიჯის გადადგმის შემდეგ საშინელი გრივალის მოახლოება შეამჩნია. ის იყო, თეატრის პირდაპირ გადავიდა, რომ გრივალის მიერ რკინის ფრთებით ჰაერში ახვეტილი მტვერით ქალაქის გარეუბნები ყვითლად შეიღება. ერთი წუთის შემდეგ გრივალი დაჭრილ ლომსავით გიორგის წინ შემოეფეთა. ქვიშამ და მტვერმა ქუნაში მიმავალ მგზავრებს თვალები დაუვსო. გიორგიმ ქუდი თავზე მაგრად ჩამოიფხატა, ცნვირსახოცი ამოიღო და თვალები ამოიწმინდა. უცებ გაძლიერებულმა გრივალმა გიორგი ბუმბლივით მალლა ასწია, და მას რომ მახლობელ მთაჯირისათვის არ ჩაევლო ხელი, უსათუოდ ქვაფენილიდან გადააგდებდა. გიორგიმ დარაბის მთაჯირს ხელი მაგრად ჩასჭიდა, მაგრამ აქ მას დამსხვრეული ფანჯრის ნატეხები თავზე დაეყარა. ის გაიქცა და ახლა სხვაგან დაიწყო თავშესაფარის ძებნა.

ჰაერში უკვე დიდი ხნიდან მბორგავი, მოყვითალო გველები ბი თანდათან მოახლოვდნენ. შორიდან წამოსულმა შავმა ღრუბელმა დღის სინათლე შთანთქეს.

სიბნელეს საშინელი გრგვინვა მოჰყვა. ცა აზანზარდა, ერთი საოცრად დაიქუხა და ცეცხლის ისარი გიორგის თვალწინ, ოცდაათი ფეხის ნაბიჯზე ხეს ჩაერჭო. დამსხვრეული და აღმოდებული ხე მიწაზე წაიქცა. გიორგის ისეთი შთაბეჭდილება ჰქონდა, თითქოს მთელი ქალაქი ააფეთქესო. მების გავარდნა და მაღლიდან კვერცხისოდენა სეტყვის წამოსვლა ერთი იყო.

გიორგიმ რომელიღაც სახლის აივანს შეაფარა თავი და გაჩერდა საკმაოდ შემკრთალი

— წმინდა არს! წმინდა არს! — მოესმა მას გვერდში მდგომ მოხუცის შეშინებული ხმა. მოხუცი პირჯვარს იწერდა. მალე აივნის ქვეშ ტევა აღარ იყო. მაგრამ მოქალაქეები მაინც ამ ადგილს შეშინებული წიწილებივით აწყდებოდნენ. გიორგის წინ სეტყვა რიყის ქვებივით სცვიოდა. ზოგიც ქვაფენილზე რეზინის ბურთებივით ხტოდა. ზოგი კი შაბივით იმსხვრეოდა. ამწვანებულ ხეებიდან ფოთლები ტოტებიანად ძირს ჩამოდიოდა. ტელეფონის მავთულები დაწყდა და ქალის თმებივით დაიბურდა. სახლის სახურავებს თითქოს ათასი ხურო რკინის ჩაქურჩებს ურტყამდა. ჯოჯოხეთური ხმაური იდგა. ავტო და ეტლი გაქრა. ტრამვაი გაჩერდა. ათი წუთის შემდეგ ქუჩებში ყინულის იმდენი კაკლები ეყარა, რომ კაცს წვივამდის მისწვდებოდა. მერე კოკისპირული წვიმა დაუშვა, და ქუჩები მდინარეებად იქცა.

წარღვნამ დიდხანს ვასტანა. დასველებული გიორგი დიდის ვაივაგლახით მივიდა შინ.

მეორე დღეს გიორგის აუარებელი საქმე ჰქონდა: ლექციები, ლაბორატორიები, კონსულტაციები და სხვ. შუაღამემდის ერთი წუთი არ შეუსვენია. შუაღამეზე დაწვა და დაეძინა, მაგრამ, წინა დღით გაცივებულ გიორგი მოგელს, ძილი ჯოჯოხეთად ექცა... სრულებით მოულოდნელად მის სხეულს ცეცხლი მოეკიდა. კარგა ხანს გიორგი ძილში ბორგავდა. ბოლოს საცვლების ამარა ზეზე წამოიჭრა და გიჟივით ფანჯარასთან მივარდა, მაგრამ უცრად გამოღვიძებულმა მზიამ ქმარი ფანჯრიდან გადავარდნას გადაარჩინა.

მზიამ გიორგი დიდი სვეწნითა და მუდართთ ისევ დააწვინა გიორგის საშინელი სიცხე ჰქონდა, თერმომეტრი 41 გრადუსს უჩვენებდა.

გ ა რ ლ ა ც ვ ა ლ მ ზ ა

კარგად არ იყო გათენებული, როდესაც მზიამ ქალაქის გამოჩენილი ექიმები მოიწვია.

— რა დაემართა გიორგის? რა მოუვიდა? — კითხულობდნენ ისინი.

მზია საქმის გარემოებას უყვებოდა, და თვალეები ცრემლით ჰქონდა სავსე.

— ნუ გეშინიათ, ჯერ ვნახოთ, — ამშვიდებდნენ ისინი.

მართლაც, ავადმყოფი გულდასმით გასინჯეს და ორივე ფილტვის კრუპოზული ანთება დაუდასტურეს.

მზიას შიშმა ერთითრად იმატა; მან კარგად იცოდა, რომ გიორგის, გამუდმებულ მუშაობისა და მეცადინეობის გამო, გული ძლიერ დასუსტებული ჰქონდა.

— არაფერია, ახალგაზრდა კაცია, გადაიტანს, — უთხრა მას მონუცმა პროფესორმა.

მზია ცდილობდა ექიმების იქ ყოფნის დროს მაინც გამაგრებულიყო და თვალზე მომდგარ ცრემლებს იკავებდა.

— დიდად გამადლობთ, — უთხრა ექიმებსა და პროფესორს გამომშვიდობებისას და, გამობრუნებულს, თვალთაგან ცრემლების მდულარება წასკდა.

გავიდა სამი-ოთხი დღე. გიორგი თანდათან სუსტდებოდა. სიცხისაგან დანისლულ თვალს იგი თავის გარშემო მდებარე ნივთებს ნშირად დააშტერებდა ხოლმე. აი ხედავს წამლიან შუშებს. ისინი მის ახლო მდგარ მაგიდაზე ჩამწკრივებულან. გიორგის ეს შუშები ხან მოწყალების დებად ეჩვენებოდა, ხან თეთრნაბდიან ვაჟკაცებად ელანდებოდა. ისინი თითქოს გიორგის ჯანმრთელობის საგუშაგოზე იდგნენ.

მეხუთე დღეზე გიორგის უკვე ველარ სცნობდნენ. მისი სანდომიანი სახე და ცეცხლიანი თვალეები სადღაც გამქრალიყო. ტუჩები ნაგვალავ მიწასავით დასკდომოდა. შეუცვლელი იყო მხოლოდ დღე და ღამე ყინულის პარკით დაფარული მისი

ფართოდ გადაშლილი შუბლი, ოდნავ მოხრილი, თხელნიკისკენ
 ებიანი ცხვირი და შუაზე გაყოფილი ნიკაპი, რომელიც თან-
 დათან სქელი წვერით ემოსებოდა. გიორგიმ შეექვსე დღეს
 გრძნობა სრულიად დაკარგა და მეშვიდე დღეს სულიც განუ-
 ტევა.

გიორგის გარდაცვალებამ თავზარი დასცა მის ცოლშვილსა
 და მეგობრებს და მეტად დააღონა ყველა მისი ნაცნობი. გან-
 საკუთრებით მძიმე იყო მეგობრის დაკარგვა სარდიონ მიწ-
 დოდაურისათვის, რადგან გიორგი მისი სიყრმის მეგობარი
 იყო. სარდიონმა კარგად იცოდა თუ როგორი სახელი და დი-
 დება მოჰყვებოდა გიორგის აღმოჩენის გამოძიებას, რა
 საერთო აღტაცებას გამოიწვევდა იგი მეცნიერთა შორის. რა-
 საკვირველია, სარდიონი ამის შესახებ ქვეყანას ამცნობს, მაგ-
 რამ გიორგის რა?

სარდიონმა იცის დაბალზამების წამალი და ხერხი, იგი,
 რასაკვირველია, დაწვრილებით აღწერს გიორგის მრავალი
 წლის შრთმასა და მადწევას მიცვალებულთა დაბალზამების
 საქმეში და მით სამარადისო ძეგლს დაუდგამს მის ხსოვნას.

მიცვალებულისადმი სარდიონმა განსაკუთრებული ყუ-
 რადღება გამოიჩინა: მან დიდი მზრუნველობით მოუარა გი-
 ორგის სხეულს. გარდაცვალების მეთრე დღესვე მისი სხეუ-
 ლი მისივე წამლითა და ხერხით დააბალზამა. მორჩენილი წა-
 მალი გიორგის ტანისამოსსაც კი მოაპკურა. სარდიონი დარ-
 წმუნებული იყო, რომ გიორგის დაბალზამებული ორგანიზმი
 რამდენიმე ასეულ და ათას წელს უცვლელად შეინახებოდა:
 ჰაერი და დრო გვამზე ოდნავად ვერ იმოქმედებდა. საჭირო
 იყო საუკუნეთა გამძლე კუბო. დიდი ძებნის შემდეგ, სარდი-
 ონმა მიაგნო დაუჟანგავ ნივთიერებას. სანამ კუბოს გერმეტიუ-
 ლად დახურვდნენ, სარდიონმა გიორგის ჩაატანა პერგამენ-
 ტზე დაწერილი მოკლე ბიოგრაფია, სადაც აღნიშნული იყო
 მისი დამსახურება მეცნიერების წინაშე და აგრეთვე მისი
 სურვილი, რომ იგი ათასი წლის შემდეგ გამოეღვიძებიათ.

„ვინ იცის, — ფიქრობდა სარდიონი, — იქნება მართლაც
 დადგეს ისეთი დრო, როცა მკვდრის გაცოცხლება შესაძლე-
 ბელი იქნება? ამაზე ოცნებობდა ხომ გიორგი?“

გიორგის სამარე ჯერ კიდევ არ იყო მიწით ამოვსებული, რომ სარდიონის ყურადღება მისი ვაჟის გაფითრებულმა სახემ მიიპყრო. მან შეიღი გვერდზე გაიხმო და გაკვირვებით შეეკითხა:

— რა დაგემართა? რა ამბავია?

— არაფერი, მამა, ბათომიდან ელვა-დეპეშა მივიღეთ რუსუდანის უეცარ მძიმე ავადმყოფობის შესახებ, გიჟვლიან ჩამოდიო.

— რას ამბობ? რუსუდანის? — ელდა ეცა სარდიონს. — რა მოუვიდა იმ ბავშვს? უბედურება ხომ არ შეემთხვა რამე? — გაიფიქრა მან.

რუსუდანი იყო სარდიონის ასული. ის ბათომში სტუმრად იყო მამიდასთან.

სარდიონი იმავე დამესვე საჩქაროდ ბათომში უნდა წასულიყო რუსუდანის სანახავად.

სასაფლაოდან დაბრუნებულ ხალხს წინ გაუსწრო. მზიას არც-კი დამშვიდობებია. სალამოს სარდიონი უკვე მატარებელში იჯდა. ყოველი წუთი მას საუკუნედ ეჩვენებოდა. როგორც იქნა მატარებელი დაიძრა.

სარდიონმა მატარებლის კედელს თავი მიაყრდნო და გაირინდა.

„ნეტა რა ამბავია? რა მოხდა? რა დაემართა რუსუდანს?“

სარდიონს მოსვენებას არ აძლევდა მწარე ფიქრები.

„რუსუდან! რუსუდან! რუსუდან! — უნმოდ ეძახოდა ის საყვარელ ასულს. — რა დაგემართა, ჩემო მშვენიერო გოგონავ? ვაი, თუ ისე ხარ ავად, რომ შენ მორჩენაზე ფიქრიც ზედმეტია. ვაი, თუ ცოცხალიც აღარ ხარ? მაშინ რაღა უნდა ქნას სარდიონმა? განა სარდიონს გიორგის სიკვდილი არ ეყოფოდა, რომ ახლა ასეთი უბედურება თავს არ დასტეხოდა?“

მატარებელი მიჰქროდა.

აჰა ლინიც დასტოვეს. მატარებელი წიფის გვირაბს მიადგა. მწუხარე სარდიონს ძილი არ ეკარებოდა. რამდენიმე წუთის შემდეგ იგი გვირაბს იქით, იმერეთის საზღვარში იქნება. მას ესმის ზარის ხმა. ეს ხმა მგზავრებს ამცნობს, რომ ისინი უკვე გასცდნენ ნახევარ გვირაბს. მალე სარდიონის ვაგონის

ქვეშაც გაისმა ზარის რეკა. განსაკუთრებული იყო ეს სმენა. დიონს ცუდად ენიშნა.

სარდიონი კვლავ ფიქრებში იყო წასული, როდესაც მატარებელმა ცივი ხმით დაიკვივლა, მაგრამ ეს მას არ შეუმჩნევია. ეს ხომ ჩვეულებრივი მოვლენაა ამ თავდაღმართში? მემანქანე გაფრთხილების ნიშანს აძლევს კონდუქტორებს, რომ ისინი დროზე და საჭიროებისამებრ ამუხრუჭებდნენ ვაგონებს.

სარდიონის წინ მჯდომმა ერთმა ქალმა თქვა:

— მე წარმოდგენაც არ მქონდა, თუ ბათომის გზაზე გვირაბი შეგვხვდებოდა. ესე რომ მგონებოდა, ადგილიდან ფეხს რა დავძრავდი.

ეს ქალი რუსეთიდან მოდიოდა. იმას თავის დღეში მთა არ ენახა და ისიც გამოშვივნილი.

მატარებელმა სისწრაფეს უმატა, თითქოს სარდიონის გულის ნადებს მიუხვდა და სურდა ჩქარა მიეყვანა იგი რუსუდანთან.

მატარებელი ისარივით გაიჭრა გვირაბიდან. სარდიონმა უგულოდ გაჰხედა ვაგონის ფანჯრიდან ბნელ სივრცეს.

მატარებელმა უეცრად განუწყვეტლივ კვილი გააბა. ვაგონები თითქოს ჰაერში მიქროდნენ.

მგზავრები შიშმა შეიპყრო. შეიქნა ჩოჩქოლი. სარდიონიც გამოფხიზლდა.

— უსათუოდ საფრთხე მოგველის, საფრთხე! — შემკრთალი სახით გაიძახოდნენ სარდიონის მეზობლები.

— რა ამბავია? საფრთხე მოგველის? — სიზმრებიდან ახლადგამორკვეულ ადამიანივით კითხულობს სარდიონი.

— თუ მემანქანემ ცოტა ხანში ვერ შესძლო მატარებლის შეჩერება, უსათუოდ საფრთხის წინაშე დავდგებით, — ამბობს ვიღაცა და აქეთ-იქით უმწეოდ იხედება.

სარდიონმა წარმოიდგინა ამ ადგილებში 1918 წელს თურქი ჯარისკაცების დაღუპვა და კიდევ სხვა მარცხი. ის თითქოს ხედავს, რომ მატარებელმა წიფის სადგურს ელვასავით გაურბინა და მთელი სისწრაფით შეღმართს შეუდგა, მაგრამ სარდიონის აზრით, ვედარც ეს შეღმართი იხსნის მატარებელს. იგი უთუოდ დაიმსხვრევა, დაიღუპება სარდიონიც რუსუდანის უნახავად.

„უნდა გადავხტე და თავს ვუშველო, უნდა გადავხტე, უნდა გადავხტე!“ — ეს აზრი სარდიონს სოლივიტ გაუფჯდა თავში

იგი ერთ წუთში კარებთან გაჩნდა. კარები გიჟივით გამო-
აღო და თვალის დახამხამებაში მატარებლიდან გადახტა. მა-
ტარებელმა ჩიხის აღმართზე თანდათან უკლო სვლას და ბო-
ლოს ქშენით გაჩერდა.

მატარებელი გადარჩა კატასტროფას, დაიღუპა მხოლოდ
სარდიონი, გიორგის ერთადერთი მესაიდუმლე. მასთან ერ-
თად დაიღუპა საექიმო მეცნიერების უდიდესი აღმოჩენაც.

ათასი წლის შემდეგ

გიორგი მაგრად შეიშმუშნა და გამოეღვიძა. მან თვალე-
ბის გახელა სცადა, მაგრამ ისევ მალე დახუჭა. სინათლე
თვალსა სჭრიდა. კარგახანს თვალეების ხამხამის შემდეგ
ჭერს შეხედა, მაგრამ ეუცხოვა. ჭერიდან მზერა კედლებზე გა-
დიტანა. კედლებიც სულ სხვა აღმოჩნდა. გიორგიმ თვალე-
ბი ერთხელ კიდევ მაგრად მოისრისა და ოთახი შეათვალიე-
რა, ყველაფერი ეუცხოვა. მას მზიასთვის დაძახება სურდა,
მაგრამ როდესაც გარშემო ერთხელ კიდევ მიმოიხედა, დარ-
წმუნდა, რომ იგი თავის ოთახში არ იმყოფებოდა. მან ტანი-
სამოსის მეტი ვერაფერი იცნო.

— „ეს რა ამბავია! — წამოიძახა გაოცებულმა გიორგიმ და
ზეზე წამოვარდა.

„სადა ვარ?“ — გაუელვა თავში. — „გუშინ სომ ავად ვიყავი.
ტანისამოსი არ მცმია. ან რად მინდოდა იგი ლოვინში?“

გიორგიმ უნებურად ხელებზე დაიხედა, უეცრად თვალე-
ბი აუბრჭყვიალდა: მარჯვენა ხელის შუა თითზე გაკეთებულ
ოქროს ბეჭედში ჩასმული მსხვილი ბრილიანტი მკვეთრად
კაიფობდა.

მან კიდევ დახედა ამ ქვას და თავის ფრჩხილებს, რომ-
ლებიც ძალიან წამოზრდოდა. გიორგის გაოცებას საზღვარი
არ ჰქონდა, იგი ერთ წუთს გაშტერებული იდგა; ფიქრობდა,
ამჟამად სად უნდა ყოფილიყო? მდგომარეობის გამოსარკვე-
ვად მან ფანჯარაში გაიხედა, მაგრამ იქ დიდი ხეების მეტი
ვერაფერი დაინახა, გიორგიმ ფანჯრიდან უკან დაიხია და და-

ფიქრდა; თავის გუშინდელ და დღევანდელ მდგომარეობას ერთმანეთს ადარებდა და ასეთი უეცარი ცვლილება საკვირველად აკვირვებდა.

„თავს სრულიად ჯანმრთელად ვგრძნობ. მიკვირს ასეთი უეცარი ცვლილება. არა, გასათვრია, სად ვარ, ან ვისას? ან ეს ბეჭედი როგორ გაჩნდა ჩემს თითზე?“

გიორგიმ კვლავ ფანჯარაში გახედვა დააპირა.

უცებ შეამჩნია, რომ ოთახში მარტო არ არის, თითქოს კიდევ სხვა დაიარება. განცვიფრებული შედგა. ის კაციც გაჩერდა. ისინი წამით ერთმანეთს მიაჩერდნენ, თითქოს ერთიმეორეს ვინაობას ეკითხებოდნენ, თითქოს ნაცნობნი იყვნენ.

კარგა ხანს უცქირეს ერთმანეთს და ბოლოს გიორგის აღმოსდა:

„ნუთუ ეს მე ვარ? როგორ გამოცვლილა ჩემი სახე, რას ვგავარ?“ — და ორეულს სიბრაღულით მიაჩერდა.

საფეთქლებზე ძარღვები კომშის წნელებივით უჩანდა. სახეზე გამხდარიყო. წვერი ოდნავ მოზრდოდა. თვალები თითქოს ჩაბნელებოდა, მაგრამ მაინც ადრინდელი ცეცხლით ანათებდნენ. თავი შორეულ ნაცნობად მოეჩვენა და გაეხარდა.

გარედან საამური ლაპარაკი და სიცილი მოესმა. გიორგიმ კარებისაკენ ფეხი გადადგა. კარები უცებ თავისთავად გაიღო. გიორგიმ მიმოიხედა, გაუკვირდა, მაგრამ წინ უფრო მეტი საკვირველება მოელოდა. მის თვალწინ გამოჩნდა უზარმაზარი ეზო და ქუჩა ზღვა ხალხით.

— სადა ვარ? — გაოცებით კითხულობდა გიორგი. იგი რამდენიმე წუთს ამ ხალხის მოძრაობას გაშტერებით მისჩერებოდა.

„ალბათ, სიზმარში ვარ, მაგრამ ყველაფერს რომ ცხადად ვგრძნობ და ვხედავ?“ — გაიფიქრა მან.

თავის უცნაური მდგომარეობის გამოსარკვევად იგი პირველი სართულიდან რუხ მარმარილოს კიბეზე დაეშვა და გარეთ გამოვიდა. მან თვალი მოავლო იმ შენობას, რომელშიაც ღამე გაეთია. გიორგი გააოცა ამ შენობამ, არა იმდენად სართულების სიმრავლემ და მისმა მოცულობამ, არამედ მისმა ნაგებობამ. ეს სახლი მეტად უცხო სტილით იყო აშენებული. მას მთლიანი კედლები და ჩვეულებრივი ფან-

ჯრები არ ჰქონდა. ქუჩაც არ ჰგავდა ქუჩას. გიორგიმ შეატყობინა ხალხიც მისთვის უცხო ენაზე ლაპარაკობდა. მეტისმეტად გაოცებულმა, ერთი უცნობი შეაჩერა და მოკრძალებით ქართულად ჰკითხა:

— უკაცრავად, ეს რა ქვეყანაა? ან ამ ქალაქს რას ეძახით?

უცნობმა მისი სიტყვების ვერაფერი გაიგო, მხოლოდ თავზიანად გაუღიმა გაუგებარ ენაზე მოლაპარაკეს. მაშინ გიორგიმ რუსულად მიმართა, ვერც ახლა გააგებია რამე. შემდეგ იგივე კითხვა სხვა ენაზე გაუშეორა, მაგრამ უცნობი გაოცებით მისჩერებოდა მას, მხრებს და ხელებს გაკვირვებით მალლა სწევდა, თან მხოლოდ ერთადერთ სიტყვას „ამონ“-ს ამბობდა.

გიორგი უცნობს დანაღვლიანებული მოშორდა და ხალხში გაერია. მას ირგვლივ ესმოდა ერთიდაიგივე მუსიკალური ენა. ხანდახან თითქოს მისი მშობლიური სიტყვებიც გაისმოდა.

„სადა ვარ, სად?!“ — გაოცებით ეკითხებოდა გიორგი თავის თავს. მას მოაგონდა, რომ ქუდი ოთახში დარჩა. უკან დაბრუნდა და ოთახში შესვლა დააპირა. კარი უეცრად გაიღო და გიორგის თვალწინ გამოჩნდა ლამაზი ქალი, რომელიც სარკეში თმას ისწორებდა. გიორგი შეკრთა და უკან დაიხია. კარები დაიხურა, გიორგის უნდოდა ამ ქალის წინაშე ბოდიშის მოხდა და დაუცადა ქალს, სანამ ოთახიდან გამოვიდოდა, თან გაიფიქრა:

„ალბათ, ოთახი შემეშალა, მაგრამ ჩემი ქუდი რომ დავინახე?“

ქალი ოთახიდან მალე გამოვიდა, გიორგიმ ბოდიშში მთიხადა. ქალმა გაუღიმა. მოკლედ უთხრა „ალმა“, თითქოს არაფერიაო, და საჩქაროდ წავიდა. გიორგიმ თვალი გააყოლა მშვენიერ ქალს. იგი კონტად მიაბიჯებდა. გიორგიმ შეამჩნია, რომ ქალს დაჭმუჭნილი თეთრი კაბა ეცვა.

გიორგიმ წუთით ისარგებლა და ოთახში შევიდა. ქუდი გამოიტანა და ხალხში გაერია. მას ძლიერ აოცებდა: ეს ხალხი, თავის უცნაური გამოვლიძება, ლამაზი ქალის მის ოთახში ყოფნა, უცხო ენა, ბრილიანტის ბეჭედი, შენობის სტილი და ყველაფერი, რაც მან ნახა. იგი თითქოს სიზმარში გრძნობდა თავს. ხალხის მოძრაობის ინერციამ გაიტაცა. უეცრად მისი ყურადღება წინ მიმავალი კაცის დაჭმუჭნილმა შარვალ-

მა მიიპყრო. შეხედა მეორეს, მესამეს... და ყველას ახეივანე დაჭმუჭვნილი ტანსაცმელი ეცვა. გაიფიქრა:

„აღბათ, თავშესაფარში მოვხვდი, მაგრამ ამდენი ხალხი! ნუთუ ყველა იქ ათევდა ღამეს? ეს ქალები, რომელთაც აცვიათ თეთრი, მაგრამ დაჭმუჭვნილი ტანსაცმელი, ტანთგაუნდელნი სომ არ იწვნენ?“

კვლავ მიანერდა ხალხის სხვა წყებას. მათაც ეს დაღი განუშორებლად აჩნდათ. გიორგი საწინააღმდეგო მიმართულებით მომდინარე ხალხს უახლოვდება. აკვირდება მათ ტანსაცმელს, მაგრამ ამ დაღს აქ ვერ ხედავს.

„რა ამბავია?“ — ფიქრობს ის, მაგრამ კითხვა უპასუხოდ რჩება.

სულ ორასი ნაბიჯი თუ ექნებოდა გიორგის გადადგმული, რომ უცებ სხვებთან ერთად შეჩერდა. ეს ხალხი რაღაც დიდსა და შავ ოთახში შედიოდა. ამ ოთახს გემის მოყვანილობა ჰქონდა. გიორგი ხალხს თან შეჰყვება. მან ქალებს თვალი მოავლო; ისინი ერთიმეორებზე ღამაზეები იყვნენ. თითოეულ მათგანს მეტისმეტი სინაზე და სინალისე ახასიათებდა. გიორგი ერთ-ერთ მათგანს პირდაპირ დაუჯდა და მის ნაზ რხევასა და სიცოცხლით სავსე ლაპარაკს სიამოვნებით თვალყურს ადევნებდა. ოთახი ხალხით მალე გაივსო. კარები უცერად დაიხურა და გიორგიმ იგრძნო, რომ ისანი სადღაც გაფრთხილდნენ. არ გასულა წუთიც, რომ კარები გაიღო და ხალხმა გამოსვლა დაიწყო. გიორგიმ მიდამოს თვალი მოავლო და საშინლად გაოცდა. იგი სულ სხვა გარემოში იმყოფებოდა. გემიდან საჩქაროდ გამოვიდა და მიდამოებს განცვიფრებით დააკვირდა. შეამჩნია, რომ მომალლო ადგილს გაჩერებულყვნენ.

საკვირველება საკვირველებს ემატება

გიორგის თვალწინ გადაიშალა ვეებერთელა გასათვარი სილამაზის ქალაქი, მრავალგვარი სტილისა და ფერის სახლებით.

პირველ ყოვლისა, გიორგი ამ ქალაქის მოძრავმა ქუჩებმა გააკვირვა. ქუჩები დიდძალი ხალხით იყო სავსე. გიორგიმ

გაიფიქრა: „აღბათ, ამერიკის უმთავრეს ქალაქ ნიუ-იორკში მოვხვდით“. თვალი გადაავლო მიდამოებსა და შენობებს და თავისთვის დაასკვნა: „არა, ეს მიდამოები ნიუ-იორკისას არ უნდა წააგავდეს, რაღაც სხვა ქალაქში უნდა ვიმყოფებოდე“. მის წინ იშლებოდა ბრწყინვალე და გასაოცარი ქალაქი, რომელსაც კიდევ არ უნდა, მხოლოდ შორს, ჩრდილო-აღმოსავლეთისაკენ, თოვლიანი მთები კირში ამოსვრილ ვეშაპებივით გაწოლილიყვნენ.

ქუჩებში ცაცხვის, მუხის, წაბლისა და სხვა ჯიშის ხეები რამდენიმე წყებად იყო დარგული. გზაჯვარედინებთან ქუჩებში გრძელი გადასასვლელი ხიდებით იყო მორთული. ეს ხიდები მიაგავდა მოთქრულ შვილებს.

ყოველ სახლს წინ ყვავილებითა და მცენარეულობით შემკული პატარა ეზო ამშვენებდა.

— ეს რა ქალაქია? — ეკითხება იგი ერთ-ერთ უცნობს და ხელით ამ ქალაქზე მიუთითებს.

უცნობს არ ესმის მისი ლაპარაკი, მაგრამ მის აზრს ხვდება და მოწყვეტით ეუბნება:

— სტომ, სტომ.

ეკითხება მეორეს. ამგვარსავე პასუხს იღებს. „სტომი“, აღბათ, ქალაქის სახელია. მაგრამ ასეთი სახელწოდების ქალაქი მას არ ახსოვს. აკვირდება ქუჩების მოძრაობას, მაგრამ მათი მოძრაობისაგან გიორგის თვალი აუჭრელდა და თავბრუ დაესხა. თვალები დახუჭა. ოდნავ დაისვენა. შემდეგ სხვა ხალხთან ერთად ქუჩასთან მივიდა და ფრთხილად მასზე ფეხი შედგა. ამ ქუჩაზე ხალხი ნაკლებად იყო, მას ნელი მდინარის მოძრაობა ჰქონდა. ცოტა ხნის შემდეგ გიორგი დააინტერესა მეორე, უფრო სწრაფმოძრავემა ქუჩამ. ამ ქუჩაზედაც სულ ადვილად გადავიდა, შემდეგ უფროდაუფრო სწრაფ ქუჩებზე გადასვლა სცადა, რაც მას სრულებით არ გასჭირებია. ქუჩებში სავარძლები და გადახურული ადგილებიც ბლომად იყო. გიორგი ისევ დაუბრუნდა ნელი მოძრაობის ქუჩას. რბილ სავარძელზე დაჯდა და ამ ახალსა და უცნობ ქალაქს მიაჩერდა.

გიორგის ამ ქალაქის გარეგნობა ძალიან მოსწონდა, მაგრამ აწვალებდა დღევანდელ უცხო გარემოში მისი გამოღვიძების ამბავი და აგრეთვე ფიქრი იმაზე, თუ როგორ მოხვდა იგი ამ ქალაქში.

— „ასლავე მზიას დეპეშით უნდა ვაცნობო, რომ ცოცხალი
და კარგად ვარ“. — გადაწყვიტა მან.

ამისთვის ქუჩიდან გადმოვიდა და ტელეგრაფს დაუწყო ძებნა. მას თვალს სჭრიდა ბრილიანტის ბეჭედი.

„ვისია ნეტავი? — გაიფიქრა მან. — ამ უცხო ქალაქში ათასი გაიძვერა იქნება, შეიძლება დამეკარგოს, სვალ კი პატრონი კარზე მომადგეს და მომთხოვოს. არა, სჯობია კარგად შევიჩინახო“, — და ბეჭედი ხელიდან წამოიძრო და პიჯაკის ჯიბეში შეინახა.

— უკაცრავად, — შეაჩერა მან ერთი მგზავრი, — ტელეგრაფი სად იქნება?

— ტელეგრაფი? — გაიმეორა მხრების აწევით უნობმა. ეტყობოდა მას ეს სიტყვა ეუცხოვა. — ტელეგრაფი? — კიდევ გაკვირვებით გაიმეორა უცნობმა, მან სახისა და ხელების მოძრაობით აცნობა გიორგის, რომ ვერაფერს მისვდა და თავაზიანად მოშორდა.

გიორგიმ ასეთივე კითხვით კიდევ რამდენიმეს მიმართა, მაგრამ მათგან ვერავითარი პასუხი ვერ მიიღო.

„დასწყევლოს ღმერთმა, ნუთუ სიტყვა ტელეგრაფი ამათვის უცხოა?“ — ამბობს გაჯავრებული გიორგი.

ქუჩას ფეხით დაუყვა იმ იმედით, რომ სადმე ტელეგრაფს შეამჩნევდა. გზაზე ყოველ შენობას დიდი ინტერესით ათვალიერებდა. სახლები ერთიმეორეზე ძვირფასად მორთული და გამოჩუქურთმებული იყო. აქ შეხვდებოდი კლასიკურ, რენესანსის, ამბირისა და კიდევ უცნობი სტილის შენობებს ბევრი მათგანი სრულებით სადა იყო, ბევრი თვალისმომჭრელი სიმბოლიური ბარელიეფებითა და ქანდაკებებით შემკული. ზოგი შენობის ფართო აივნებს გოლიათური ტანადობის დაგრეხილ კუნთებიანი კარიბიდეები შესდგომოდნენ. ქუჩებში მრავლად იყო შადრევნები და ფერადი თევზებით სავსე აუზებო.

გიორგის ერთი რამ მეტად აოცებდა: არსად არ იყო არცერთი დუქანი თუ კოლპერატივი, სადაც კაცი შესძლებდა თუნდ პაპიროსის ან ასანთის შეძენას, არც საპარიკმახეროები მოჩანდა სადმე. ვერსად ვერც ერთ ეტლსა და ავტომობილს ვერ ხედავდა.

— უკაცრავად, სად შეიძენს კაცი გაზეთს? — შეეკითხა გამკვლელს.

გამვლელი გაკვირვებული შედგა, იგი თითქოს გიორგის ეკითხება, რა გნებავთ.

— გაზეთი, გაზეთი, გაზეთი! — სამჯერ გაიმეორა გიორგიმ ეს სიტყვა.

უცნობი მიხვდა, ჯიბიდან ამოიღო რაღაც მოშავო, თხელი რკინა, რომელიც გიორგის პირველად შაურიანი ეგონა და დააპირა მისთვის ამ ნივთის გადაცემა.

„აღბათ, გაზეთის მისაღები მარკაა“, — იფიქრა გიორგიმ, უცნობს დიდი მადლობა გადაუხადა, ხოლო მარკა არ გამოართვა.

ინტერნაციონალური დილა

გიორგი განაგრძობდა ტელეგრაფის ძებნას, მაგრამ უშედეგოდ. ბოლოს მიაღწა ერთ ვებერთელა შენობას, სადაც ხალხი მაღალი კიბით სხვადასხვა კარებიდან განუწყვეტლივ შედიოდა და გამოდიოდა. უცებ მან დაინახა ლენინისა და სტალინის ძეგლები. გიორგის გულს მოეშვა, თავი თითქოს საკუთარ სახლში იგრძნო. ძეგლებთან გახარებული მივიდა:

„არ გამიკვირდა! საბჭოთა კავშირში ვყოფილვარ“, — სიხარულით ფიქრობდა გიორგი, — მაგრამ რომელ ქალაქში?

ცდილობდა მოგონებას, მაგრამ ვერ ასწერებდა. აღბათ, მას რაიმე მოუვიდა, თორემ საბჭოეთის ხალხს თითქმის ყველას იცნობს, ყველა უნახავს, უთუოდ მხარი ექცა ან თვალეზი ატყუებს.

გიორგი დაინტერესებულია ტელეგრაფით. ამ შენობაში სხვა ხალხთან ერთად შევიდა. თვალი მთავლო უზარმაზარ დარბაზს, სადაც ორმოცდაათი ათასი კაცი დაეტეოდა. ეს დარბაზი მალე ხალხით გაივსო. მოქალაქენი სავარძლებში ისხდნენ. გიორგის შესვლისას ყველა სცენას მიაშტერდა. გიორგიმ ადგილის დაკავება ძლივს მოასწრო, რომ ვიღაც ბრმა მოხუცი თავისებური ჩანგით სცენაზე გამოვიდა. მან ბერძნულ ენაზე „ილიადა“-დან ლექსების სიმღერით კითხვა დაიწყო.

„ეს კაცი ვინ უნდა იყოს?“ — ეკითხება თავის თავს გიორგი. ბრმა მოხუცმა ლექსების კითხვა დაამთავრა და სცენიდან

ჩამოვიდა. მთელ დარბაზში ორმოცდაათი ათასი კაცის მძვინვარეობა
რი გრიალი გაისმა.

— ჰომიროს მარა! ჰომიროს, მარა! მარა, მარაა...

„ეგ რა უნდა იყოს? თითქოს ჰომეროსს ესალმებიან? როგორ დიდებულად შეუსწავლია ამ აქტიორს ძველი ბერძნული!“

ცოტა ხნის შემდეგ სცენაზე თითქოს რომაელი პოეტი ოვიდიუსი გამოვიდა. მისი ლექსების კითხვასაც დიდი ტაშითა და ზეიმით შეეგებნენ. ოვიდიუსს მოჰყვნენ სხვადასხვა ქვეყნის პოეტები თავის ეპოქის დამახასიათებელ ნიშნებით.

„როგორც ეტყობა, აქ პოეზიის ინტერნაციონალური დღეა. რა კარგი იქნება, ქართველი მწერალიც გამოვიდოდეს“... — ფიქრობს გიორგი.

სცენაზე ერთი ქვეყნის პოეტი მეორეს სცვლის. უეცრად მან თვალი მოჰკრა ვრცელ მინდორზე მოჯირითე მხედარს. მხედარი მოუახლოვდა ხალხს, ცხენიდან ჩამოხტა.

— შოთა რუსთველი მარაა, შოთა მარაა. — გაისმა უზარმაზარ დარბაზში აღფრთოვანებული ყვირილი და ტაში.

„შოთა რუსთველი?“ — გიორგის ტანში ჟრუნტელმა დაუარა. დარბაზში სიჩუმე ჩამოვარდა. შოთამ მაღალი ხმით გეფხისტყაოსნის კითხვა დაიწყო.

გიორგის გული სინარულით აევსო, როდესაც სცენაზე ქართულის მცოდნე მსახიობი დაინახა. იფიქრა: აქ ქართველები იქნებიან, რადგანაც ქართველი პოეტის ნაწარმოებს ისმენენო. და, ვინაიდან მას ძლიერ აინტერესებდა იმის გაგება, თუ რომელ ქალაქში იმყოფებოდა და რა ხდებოდა მის გარშემო, გადაწყვიტა უშუალოდ ენახა თვითონ ეს მსახიობი, რომელიც შოთას ნაწარმოებს ასეთი მიმზიდველობით კითხულობდა.

გიორგი ზეზე წამოიჭრა და სცენისაკენ გაეშურა. შეწუხებისათვის ყველასთან ბოდიშს იხდიდა და წინ მიიწევდა. აჰა, იგი სცენას მოუახლოვდა. მსახიობმა კითხვა დაასრულა, სცენიდან ჩამოვიდა, მზად იყო ისევ ცხენზე შემჯდარიყო და ჰორიზონტიდან გამქრალიყო. გიორგი მას გამოედევნა და, რადგანაც სახელი არ იცოდა, დაუძახა:

— შოთა! შოთა! — კიდევ რამდენიმე ნაბიჯი დარჩა გიორგის შოთამდე მისაღწევად, მაგრამ იგი რაღაცას დაეჯახა და უგრძობლად ჩაიკეცა.

ამ უეცარი მარცხის გამო მთელი დარბაზი შეშფოთდა. გიორგი წამოაყენეს და ახლო სავარძელში ჩასვეს. გიორგი რამდენიმე ხანს გაბრუებული იყო. შემდეგ გონს მოვიდა, სურდა გაეგო, თუ რა დაემართა. მიაჩნდა მის წინ ამართულ კედელს და მიხვდა, რომ ამ კედლის მსხვერპლი გამხდარიყო.

— ეგ რა უცნაური დღე გაუთენდა გიორგის? რა ემართება დღეს მას?!

უცხო ხალხში

ვიღაც ექიმი ქალი მას უვლიდა და გასაოცარი სუნის წვეთებს ასმევდა.

გიორგი ამ უცხო ხალხში შერცხვა. იგი თავის ექიმს ფრთხილად მისჩერებოდა. ცხვირზე და შუბლზე მიუთითა, დაზიანებული სომ არ მაქვსო; ქალმა მხიარულად გაიცინა და დაამშვიდა. შემდეგ ქალმა ხელით ანიშნა, თუ ვინ არის იგი. გიორგი მიხვდა ქალის ნიშანს და უპასუხა:

— მე გახლავართ ექიმი გიორგი მოგელი.

— გიორგი მოგელი? — განცვიფრებით წამოიძახა ქალმა და უკან დაიხია, თითქოს სურდა ეს პიროვნება უფრო კარგად დაენახა. — გიორგი მოგელი? — გაიმეორა მან.

— დიახ, მე გახლავართ! — უპასუხა გიორგიმ.

ქალი გაშინვე სცენაზე შეხტა და საზოგადოებას უცხო ენაზე მიმართა. მან თავის სიტყვაში მოგელის სახელი და გვარი რამდენჯერმე ახსენა. შემდეგ თვით გიორგის სთხოვა სცენაზე ასულიყო. გიორგის ეს არ უნდოდა, მაგრამ ხათრი ვედარ გაუტეხა ექიმ ქალს და სცენაზე ავიდა.

— გიორგი მოგელი? გიორგი მოგელი? — გაისმა მთელ დარბაზში გაკვირვების ხმა. იგი ელექტრონის სისწრაფით ყველას მოედო. ერთ წუთში მთელი დარბაზი სიხარულით ამოძრავდა. ორმოცდაათიათასი კაცის თვალი ალტაცებით აინთო და გიორგის მიაშტერდა. მთელი დარბაზი მოულოდნელად ფეხზე წამოდგა და გაისმა მრავალი ათასი კაცის ძლიერი შეძახილი.

— გიორგი მოგელი მარაა! გიორგი მოგელი მარაა! — ამას მოჰყვა რამდენიმე ორატორის სცენაზე გამოსვლა. ისინი

უცხო ენაზე ესალმებოდნენ გიორგის. სიტყვის შემდეგ საზე-
იმთ ჰიმნი გაისმოდა.

გიორგი დაიბნა. გაშტერებული დგას და არ იცის, თუ რო-
გორ მოიქცეს. მხოლოდ წამდაუწუმ უაზროდ იმეორებს:

— რა ამბავია ჩემს თავზე? რა მოხდა? ძველად ასე ეგე-
ბებოდნენ მხოლოდ ტრიუმფატორებსა და გამარჯვებულ
სარდლებს.

გიორგი თანდათან რწმუნდება, რომ ხალხი შეცდა, რომ
იგი შემთხვევით ვიღაცას დაამსგავსეს.

„მაგრამ... გიორგი მოგელი და ჩემგვარი გარეგნობის გი-
ორგი მოგელი ვინ უნდა იყოს კიდევ?“

უეცრად მან თვალი მოჰკრა, რომ ხალხში ვიღაც დაიძრა
და სწრაფი ნაბიჯით მისკენ გამოეშურა. იგი სცენაზე ამოვი-
და, გიორგის ხელი გაუწოდა, მეგობრულად გადაეხვია და
მშვენიერი ქართულით მიმართა:

— სრულებით მოულოდნელი და მეტად სასიამოვნოა, პა-
ტივცემულო გიორგი, თქვენი შეხვედრა.

გიორგის თავისი ვაჟის — მორკინალის დაბადება არ გა-
ხარებია ისე, როგორც ამ უცნობ ქართველის ნახვა. აღელვე-
ბული ხმით შეეკითხა ამ კაცს:

— სად ვარ? რა ამბავია? ღვთის გულისათვის მიაშბეთ,
ამიხსენით!

უცნობმა დაამშვიდა:

— ნუ ღელავთ, დაწყნარდით, შეხვედრა გათავდეს, შემ-
დეგ გამომყევით და ყველაფერს აგიხსნით.

სიხარულით აღელვებული გიორგი სცენიდან ჩამოვიდა.

ამ კაცმა გიორგი გარეთ გამოიყვანა და ტკბილად უთხრა:

— ცოტა დამშვიდდით, ახლავე შინ მივალთ და რაც გა-
ინტერესებთ, ყველაფერს შეგატყობინებთ.

უცნობმა გარეტიანებული გიორგი ჩქარ ქუჩაზე შეიყვანა
და დიდ სავარძელში ჩასვა. ქალაქი მას უკვე აღარ აინტერე-
სებდა, თავი დაბლა დახარა და დღევანდელი ამბების გარჩე-
ვას შეუდგა. ამდენი საოცრებისაგან გონს ვერ მოსულიყო:
თავს გამოფიტულად გრძნობდა. ამგვარ მდგომარეობაში რამ-
დენიმე წუთს დაჰყო. უცნობმა ნერვების დასაწყნარებლად რა-
ღაც აბი შესთავაზა. გიორგიმ დიდი მადლობა გადაუხადა,
აბი გამთართვა და გადაყლაპა.

— რას სწადინართ?! — გაოცებით შესძახა უცნობმა და გიორგის თვალებში ჩახედა.

— აბი გადაველაპე, — უპასუხა გულგრილად გიორგიმ და კვლავ ნახულისაგან მიღებულმა შთაბეჭდილებებმა გაიტაცა.

„ო, ეს რა მომივიდა! — შემოიკრა თავში ხელი უცნობმა, — ალბათ, წამალი ეგონა! მე კი ნერვების დასაწყნარებლად და გასამხიარულებლად ქურთულ ენაზე სინდიოფალას იუმორისტულ ლექსთა კრებული შევთავაზე. ჩანს, ჩვენს წიგნთა რეფორმაზე მას წარმოდგენაც კი არა აქვს“.

ამის შემდეგ მას ლაპარაკი აღარ გაუგრძელებია. კარგად ხედავდა შთაბეჭდილებათა გამო გიორგის ნერვების დასუსტებას. საჭირო იყო მას ოდნავ დაესვენა, რადგან დღეს კიდევ მრავალი ახალი ამბავი მოელოდა.

გიორგი ნერვულად თითებს წვერზე ისობდა. ეტყობოდა წვერი აწუხებდა. თანამგზავრმა ეს შენიშნა. მან უცხო ენაზე რაღაც დაიძახა და გაჩუნდა. გიორგი შეაჩერდა მას.

— არაფერია, — თქვა მან ქართულად. — ახლავე, მოგაშორებთ, რაც თქვენ გაწუხებთ.

ერთ წუთში მაგიდაზე გამოჩნდა სარკე, შუშა წყლისფერი სითხით, პუდრი, მალამო, მაკრატელი და სხვ.

— სითხე წვერს მოგაცლით, მაკრატელი ფრჩხილებს, — უთხრა მას თანამგზავრმა და გიორგის მოწიწებით ამ ნივთებზე მიუთითა.

გიორგიმ შუშა აიღო და დააკვირდა.

„გაი თუ წყლისფერი ტარია“, — გაიფიქრა მან.

მაგრამ ბევრი აღარ უჭოჭმანებია, შუშა გახსნა, თითი დაისველა. ერთ წუთში სახე წვერისაგან გაითავისუფლა. პუდრი და მალამო წაისო და სახე დაუამდა. გრძელი ფრჩხილები დაიმოკლა.

გიორგი და უცნობი ამასობაში დანიშნულ ადგილს მიუახლოვდნენ.

— გადმობრძანდით, მოვედით, — თქვა უცნობმა, და გიორგის ხელი ფრთხილად მოჰკიდა, და ერთი ქუჩიდან მეორეზე გადაიყვანა.

შემდეგ ისინი უმოძრაო ქუჩაზე შედგნენ; გიორგიმ თავის წინ სისხლისფერი, სამსართულიანი შესანიშნავი სასახლე დაინახა. ამ სასახლის კიბესთან ორი პირდადებული ღლომი

დარაჯად იწვა. როდესაც გიორგიმ მასპინძელთან ერთად კი-
ბეზე ფეხი შედგა, ეს ლომები უეცრად გაცოცხლდნენ. მათ
დად ფეხზე წამოიჭრნენ, კბილები გაბრაზებით დაახრჭიალეს
და მათ იმგვარად შეუტიეს, რომ გიორგიმ ინსტინქტურად
უკან დაიხია. გულმა საშინლად ცემა დაუწყო. მასპინძელს კი
მათი ღრენისათვის იოტის ოდენა ყურადღებაც არ მიუქცე-
ვია, მხოლოდ გაუკვირდა გიორგის უეცარი უკან დახევა.

— რა დაგემართათ? ამობრძანდით. — მიუბრუნდა იგი გი-
ორგის.

— არა, გმადლობთ, — და გიორგიმ ფრთხილად უკან და-
ხევა იწყო. მასპინძელი ძირს ჩამოვიდა და ლომები თავის
ადგილას დაწვნენ.

— უკაცრავად, სად მიბრძანდებით? — მიმართა მასპინ-
ძელმა.

გიორგიმ მას გაკვირვებით შეხედა.

— რა გნებავთ? დაჭერას ხომ არ მიპირებთ?

ამ კაცს ძალაუნებურად გაეღიმა. მან გიორგის ასლა ზედ-
მეტი სიფრთხილითა და თავაზიანობით მიმართა:

— როგორ გეკადრებათ, პატივცემულო გიორგი!

ამ სიტყვებზე გიორგი ცოტა შედგა. კილოზე შეამჩნია,
რომ მას არავინ დაჭერას არ უპირებდა.

— მე არ მეგონა, თუ თქვენ ასეთი საშინელი მხეცები გყავ-
დათ, თორემ აქ ჩემ ფეხს ვერ ნახავდით, — უთხრა გაფითრე-
ბულმა გიორგიმ, თან ლომებს გაფაციცებით მისჩერებოდა, და
წამიდან წამზე ელოდა მათ საშინელ შემოტევას. გიორგის
მრავალი ლომი უნახავს, მაგრამ ასეთი დიდები კი არსად. საკ-
მარისი იყო ამ ლომების ერთი კულის შემოქნევაც კი, რომ
გიორგი უსულოდ მიწაზე წაქცეულიყო. რაღა დარჩებოდა მის-
გან, რომ ლომებს მის წინააღმდეგ თავისი ბასრი კბილები და
ფოლადის თათები ესმარათ?

ეტყობოდა, მასპინძელს ძალიან სურდა სიცილის შეკავება,
მაგრამ ველარ შეძლო, გულიანად გადაიხარხარა. ამ დროს
ფანჯარა გაიღო და მალლიდან ქალმა გადმოიხედა.

— აირა, შეხედე, ვინ მოგიყვანეს! — მიმართა ქალს ქართუ-
ლად უცნობმა ვაჟმა.

— ვინ არის? — იკითხა ქალმა ქართულადვე. ერთი წამით
სტუმარს დააკვირდა და იცნო იგი.

— გიორგი მოგელი?! — თქვა მან და გაკვირვების ნიშნად
ლოყაში ხელი შემოიკრა.

— დიას, სწორედ ის არის, — უპასუხა უცნობმა და მერე
გიორგის მოუბრუნდა:

— ლომები კი, თქვენ რომ ცოცხალი გგონიათ, ავტომატუ-
რია.

— ავტომატური ლომები?! — და გიორგიმ განცვიფრებისა-
გან პირი დააღო.

— დიას, იმგვარივე, როგორიც, ალბათ, ბევრი შეგხვედ-
რიათ.

გიორგი მასპინძელთან ერთად კიბეზე შედგა და გულ-
დასმით დაათვალიერა ეს ქანდაკებანი, რომლებმაც იგი ასე
საშინლად დააშინეს. ასეთი რეალობით გამოქანდაკებული
ლომები მას აოცებდა.

— საინტერესოა, ვინ არის ამის შემოქმედი?

— განა ეს მოსაწონია?

— დიდებული ნამუშევარია, ვისია?

— თქვენი მონა მორჩილის, — უთხრა უცნობმა. — ეს ლო-
მები ზარის მაგიერობას ასრულებენ, — განუმარტა მანვე.

— ვიცე, და ამის შემდეგ აღარ გამაცივებს, — ჩაილაპარაკა
გიორგიმ.

— ხა, ხა, ხა, ხა, ხა! — გაიცინა უცნობმა.

— წარმოიდგინეთ, პირველად თქვენ ლომების მწვრთნელი
მეგონეთ.

— ხა, ხა, ხა, ხა, — იცინოდა უცნობი. — თქვენ კიდევ რაღა
ლომების დაგლეჯა გესაჭიროებოდათ, კაცი ათას ლომს გადა-
ურჩით, ათასი გაჭირვება გადაგიტანიათ.

— მართალია, მართალი, — ეუბნებოდა გიორგი და თან უკ-
ვირდა:

„საიდან იცის ამ უცნობმა ჩემი მძიმე მდგომარეობა, ჩემ
მიერ გადატანილი გასაჭირი?“

კიბეზე ავიდნენ. მისაღები თათხი გაიარეს და სასტუმრო-
ში შევიდნენ.

— აირა მოლ, — გაეცნო ეს ქალი გიორგის და ჩამოსარ-
თმევად ხელი გაუწოდა. გიორგიმ შესედა მას და ამ ქალის
გასაოცარმა სილამაზემ სრულიად მოხიბლა.

— გიორგი მოგელი, — წაიღუდლულა მან და ქალს მოწი-
წებით ხელზე ემთხვია.

- ჩემი ცოლი გახლავთ, — გააცნო უცნობმა.
- ფრიად სასიამოვნოა...
- დაბრძანდით, — მიმართა მათ აირამ.

ისინი დასხდნენ. გიორგიმ ოთახს თვალი მიმოავლო. ოთახი იყო საკმაოდ დიდი და მაღალი, ფერად ქვებისაგან გაკეთებულ სტატუეტებით მორთული, აქ რამდენიმე ყვავილიც ყვავდა, იდგა მოყვითალო ფერის სხვადასხვა ზომის მაგიდა, ერთგვარი აბრეშუმით დაფარული სავარძლები, მაგრამ ყველაფერი ეს გიორგის იმდენად არ აინტერესებდა, რამდენადაც ამ ქალის, აირას გასაოცარი სილამაზე. მას იგი თავისდაუნებურად თვალს ვერ აშორებდა.

აირა საშუალო ტანის ქალი იყო. სადა კაბაში გამოკრთოდა მისი ჯანმრთელი, ახალგაზრდა ტანი და ახლად აკოკრილი ძუძუები. ტუჩები ფარული ნდომით ჰქონდა ანთებული და თვალები — უძირო ზღვის ფერი.

გიორგიმ პირი მასპინძლისაკენ მიაბრუნა. იგი გზაში მას არ დაკვირვებია. პირველყოვლისა, მის ყურადღებას იქცევდა ამ კაცის მაღალი, წინწამოწეული და თხელი შუბლი, განზე გადავარცხნილი შავი თმა, უცნაური მიმზიდველობით ანთებული, მოშავო თვალები და ანტიკური ცხვირი. ლაპარაკის დროს მის საფეთქლებზე თითქოს ნერვები თამაშობდნენ. სქელი ტუჩები ამტკიცებდა მის ვნებიანობას. ატარებდა მოკლედ შეკრტილ ულვაშებს. ხმა საკმაოდ მკვეთრი და მუსიკალური ჰქონდა, ლაპარაკი — დამაჯერებელი. ეტყობოდა, იგი მეტად ზრდილობიანი და ამაყი იყო. მის სახეს, ქცევასა და გარეგნობაში მჟღავნებოდა დიდი კულტურა და ჭკუა, რასაც მისი თვალებიც ადასტურებდა. ისინი, წინ წამოწეულ შუბლის ქვეშ, ძვირფასი თვლებივით ელვარებდნენ. ამ ადამიანის გამოხედვამ გიორგი სრულებით დაიპყრო.

— დიდი ხანია მოუთმენლად გელოდით, — მომჯადოებელი ხმით მიმართა გიორგის აირამ, — და დღეს კარიოზ დარიალმა ასე მოულოდნელად მოგიყვანათ.

— დიახ, ჩემთვის მოულოდნელია ჩემი დღევანდელი ამბავი, — უპასუხა გიორგიმ, და თვალი ერთ წერტილს მიაპყრო, ეტყობოდა თავის თავგადასავალს იგონებდა. აირას უკანასკნელმა სიტყვებმა იგი გააოცა! იფიქრა: „საიდან მომელოდნენ ესენი ასე მოუთმენლად? ალბათ, ჩემი ნაცნობნი არიან, შე-

იძლება აღარ მახსოვს, ან ვინ დაიმახსოვრებს ყველა პაციენტს, როდესაც ათას მოქალაქესთან გაქვს საქმე.

— წარმოიდგინეთ დღევანდელი დღის საკვირველები, დაიწყეთ გიორგიმ, — გუშინ მძიმე ავად ვიყავი. მახსოვს, ორჯერ გულიც შემიწუნდა, და მეგობრები რომ თავს არ მდგომოდნენ, დარწმუნებული ვარ სიცოცხლესაც გამოვეთხოვებოდი. დღეს კი, სრულიად ჯანსაღი, უცხო გარემოსა და ქალაქში მოვხვდი, სადაც ყველაფერი გასაკვირველია. არ ვიცი, ჰიპნოზი გამიკეთეს თუ რა დამემართა, აქამდის ვერ გამოვრკვეულვარ. ვხედავ, რომ საბჭოთა კავშირის ერთ-ერთ ქალაქში უნდა ვიყო, მაგრამ საშინლად მაკვირვებს ეს საუცხოვო ქალაქი. მისი მოძრავი ქუჩები, ის ვეებერთელა სახლები, სადაც დღეს დილით გამოვიღვიძე, და აგრეთვე სადაც მრავალმა ათასმა კაცმა მე, გიორგი მოგელს, საზეიმო შეხვედრა მომიწყო. ამ შთაბეჭდილებებისაგან გონს ვერ მოვსულვარ. სადა ვარ: რა მოხდა? ნუთუ არ შეგიძლიათ განმიმარტოთ? მითხარით სიმართლე, თორემ თავს ისე ვგრძნობ, ლამის გავგიჟდე, — ეს თხოვნა გიორგიმ სასოწარკვეთილი ხმით დაამთავრა.

— მაინც გასაოცარი ამბავია! — თქვა აირამ უცხო ენაზე და კარიოზს მიაშტერდა.

— მორიგეს შეცდომის ბრალია, — უპასუხა კარიოზმა.

— ერთი თვის შემდეგ მოველოდით ამის გაღვიძებას და ერთი თვით ადრე გამოუღვიძებიათ.

— დიახ, სამწუხაროდ.

მერე კარიოზი მიუბრუნდა გიორგის და ქართულად შეეკითხა:

— თქვენ ავად როდის გახდით?

— მე მგონია გუშინ, აგვისტოს ოცს.

— რით იყავით ავად?

— კარგად არ ვიცი, მაგრამ გავცივდი, მგონია.

— თქვენ ბავშვი არა ხართ, სიმართლე უნდა იცოდეთ, გელყვით რა ამბავიც არის, მაგრამ გთხოვთ თავი შეიკავოთ.

— გისმენთ! — წამოიძახა შემკრთალმა გიორგიმ და შეშინებული სახე წინ წამოწია.

— იმდენი არაფერი, მაგრამ თქვენ ამჟამად იმყოფებით სხვა ქვეყანაში, სხვა გარემოსა და სხვა დროში.

გიორგი რომ სხვა ქვეყანასა და სხვა გარემოში იყო, ამას

თვითონაც კარგად ხედავდა, მაგრამ სხვა დროში კი თავი ვერ წარმოედგინა.

— სხვა დროში?! როგორ გავიგო ეს სიტყვა? — იკითხა გაცებულმა გიორგიმ.

— იმ დროს, რომელშიც თქვენ ცხოვრობდით და მოღვაწეობდით, საკმაო მანძილით, დაახლოებით, ათასი წლითა ხართ დაშორებული, — უთხრა კარიოზმა.

გიორგი გარეტებული ზეზე წამოდგა. დიდხანს უსიტყვოდ იდგა და შემდეგ ხმაწასულმა ჩაილულლუდა: — ათასი წელი!.. ათასი წელი... მე მოვმკვდარვარ...

გიორგი ისევ დაჯდა, მოქანცული, უღონოდ, უფიქროდ. გულის სიღრმიდან მოისმა მწარე ამონაკვნესი...

— ჩემო მზია!.. მორკინალს!.. — შემდეგ უეცრად ქვითინი აუვარდა. გული შეუწუხდა. მასპინძლების მიერ მიღებულმა ზომებმა იგი მალე გამოაფხიზლეს. მან თვალი ნელ-ნელა გაახილა და ამოძრავდა. მასპინძლებისვე დახმარებით იგი სავარძელში ჩაჯდა და თავი მწუხარებას მისცა. წარსულის უეცარი დაკარგვა მისი ორგანიზმის უდიდესი ნაწილის მოკვეთას უდრიდა. ეს ბნელი ამბავი მას ინკვიზიტორივით თავს დასდგომოდა, სულსა და ხორცს უხუთავდა. დიდხანს ვერ შერიგებოდა თავის ცოლ-შვილისა და მეგობრების დაკარგვას.

ბოლოს, ცრემლისა და მწუხარების შემდეგ, კარიოზს კითხვით მიმართა:

— თქვენას თქმით, მე ათასი წალიწაფია, რაც მკვდარი ვარ...

— დიახ, სრული ათასი წელი... გარდაცვლილხართ 1930 წლის 27 აგვისტოს, ახლა კი არის 2930 წლის 27 ივლისი.

მზარე მორკინება

„ათასი წელი? ასი საუკუნე? — განცვიფრებით იმეორებდა გიორგი. — ათასი წელი, ათასი წელი! ამ ხნის განმავლობაში რამდენ ცვლილებას ექნებოდა ადგილი, რამდენი კაცი მოკვდებოდა, რამდენი ხე გაიზრდებოდა და გახმებოდა, რამდენი მთა და კლდე შეიცვლებოდა და დაინგრეოდა. ათასი წელი!..“

ათასი წელი!.. ვინ იცის, ჩემი მორკინალი სად არის? ვინ იცის, სად იქნება ახლა ჩემი მშვენიერი ცოლი? რა გულსაწვა-ვაგია და საშინელი წარსული! — მოგონებანი კვლავ მძიმე ლოდად დააწვა გიორგის. ბევრი ეცადა, რომ ეს სიმძიმე შეემსუბუქებია. ბევრგვარად იცვლა მხარი, მაგრამ ლოდი თანდათან მძიმდებოდა და მას გასრესით ემუქრებოდა. მწარე ფიქრები კვლავ ყორნებივით შემოესია.

„ჩვენს შთამომავლობას, ალბათ, მრავალი გაჭირვება, შიში, მწუხარება და უბედურება გადაუტანია. ალბათ, დიდძალი ცრემლი და სისხლი დაუღვრიათ ლუკმა-პურის ძებნაში, ახალი საქმეების მისაღწევად, ახალი იდეებისათვის საბრძოლველად! — ათასი წელი! ათასი წელი!.. ვინ იცის, ამ ხნის განმავლობაში რამდენი ერი გადაშენდა, რამდენმა სახე შეიცვალა, გადაგვარდა. განა ისტორიაში ამის მაგალითები ცოტა არის? მაგრამ ქართველი ერი, როგორც ჩანს, თავის ნიადაგზე კიდევ ძელქვასავით მაგრად დგას. ამის ცოცხალი საბუთია, თუ გნებავთ, აირა და კარცოში, რომელნიც მე მშვენიერი ქართულით მეზაასებიან“.

გიორგის თავისი შთამომავლობა განსაკუთრებით აინტერესებდა. მორკინალი მან დაარქვა თავის ვაჟს მამის ხელობის პატივსაცემად (მამამისი მჭედელი იყო) და, მეორე მხრივ, ნიშნად ძველი ქართული რაინდობისა. იმედია, მორკინალი შთამომავლობას დასტოვებდა. მაგრამ გიორგის თითქოს გველმა უკბინაო, გაიფიქრა: შესაძლებელია იგი ნაადრევ სიკვდილის მსხვერპლი გახდა? თუ ეს მართალი გამოდგა, მაშინ საკითხი გიორგის შთამომავლობის შესახებ თავისთავად იხსნება. მაგრამ შეიძლება მორკინალი გაიზარდა, დავაჟკაცდა და ცოლი შეირთო. მაშინაც შესაძლებელია მის შთამომავლობას რაიმე უბედურება მოსვლოდა. ყოველ შემთხვევაში, გიორგი თავის შთამომავლობის ბედით ძლიერ იყო დაინტერესებული.

„ვინ იცის, — ფიქრობდა ის, — შეიძლება, მთელი ჩემი გვარი, ან ერთიანად ან ნაწილობრივ, რაიმე საქვეყნო უბედურების მსხვერპლი გახდა? შესაძლებელია, ისინი მიწის ძვრამ, რაიმე ჭირმა ან საშინელმა ომებმა იმსხვერპლა? ვინ იცის, ვინ? მაგრამ ხომ არის მოსალოდნელი, რომ პირიქით მოვლენას ჰქონდეს ადგილი? რად არ შეიძლება, რომ ჩემი

შტო გადიდებულიყო, გაზრდილიყო, გამრავლებულიყო? მაგრამ ახლა ვის უნდა ვკითხო ჩემი შთამომავლობის შესახებ? ვის?”

გიორგისათვის მისი გვამის ამბავი დღემდის უცნობი იყო. ალბათ, მას სხეული დაუბალზამეს. მაგრამ ვინ? გიორგი ხომ თვითონ მუშაობდა დაბალზამების საკითხზე, და ამ საქმეში მნიშვნელოვან შედეგებსაც მიაღწია, მაგრამ მის მეტმა ამის შესახებ არავინ არაფერი იცოდა. შესაძლებელია, დაბალზამების დარგში გიორგისთან ერთად, პარალელურად, იმავე შედეგს სხვა ვინმემ მიაღწია და იგივე წამალი გამოიგონა? ან ვინმემ ეს აღმოჩენა მას მოჰპარა და მიითვისა? ვინ იცის? მაგრამ... მას აგონდება, რომ თავისი საიდუმლოება ვიღაცას გაუშვლავნა. გიორგიმ დაძაბა თავისი მეხსიერება, ბევრი ეძია ის, ვისაც გაუშვლავნა აღმოჩენილი წამლის კეთების წესი და თვით დაბალზამების პროცესი. მოკრიბა მთელი თავის გონივრული ძალის სხივები და შეაშუქა მეხსიერების ყველა ბნელ კუნჭულში. მაგრამ მას რაღაც უხილავი ძალა ხელს აფარებდა, და როდესაც გიორგის ეგონა, რომ მიაგნო, ის ისევ სადღაც ჯურღმულში იმალებოდა. დიდხანს სდია მან ფიქრს, ძალიან დიდხანს და, ბოლოს, რომ ვეღარ მიაგნო, დასვენება განიზრახა. სწორედ ამ დროს მეხსიერების ერთ კუნჭულში თეთქოს შუქმა იელვა. გიორგიმ კინაღამ წამოიძახა:

„სარდიონ! სარდიონ!“

როგორ არ ახსოვს? განა სარდიონთან უკანასკნელი ლაპარაკი მას დაავიწყდებოდა? განა თავის საიდუმლოება სარდიონს არ გაანდო? სარდიონს ხომ გიორგი ისე ენდობოდა, როგორც თავის მარჯვენას?

გიორგი ათრთოლებული ხმით ეკითხება კარიოზს:

— შემთხვევით, სარდიონ მინდოდაურს ხომ არ იცნობთ? კარიოზსა და აირას გიორგის ხმა ეუცხვოვათ.

— ვის? — იკითხა აირამ და თვალეები ფართოდ გააღო.

— სარდიონ მინდოდაურს. — გაიმეორა გიორგიმ.

აირამ გაკვირვებით ტუჩი მალლა ასწია.

— მე ბევრი მიშრომია ისტორიის, ლიტერატურის, ლინგვისტიკის, საექიმო მეცნიერებისა და სხვა დარგებში, მაგ-

რამ ასეთი პიროვნების სახელი არ მსმენია, — თქვა კარტი-
ოზმა.

— ვინ იყო ის ადამიანი? — დაინტერესდა აირა.

— ეგ იყო ჩემი უახლოესი მეგობართაგანი, ბავშვთა ექი-
მი, ძალიან კეთილი ადამიანი, — უბასუხა ვიორგიმ, და სარ-
დიონის კეთილშობილი სახე წინ წამოუდგა.

— ახლა თქვენი მეგობრის ატომი თუ იქნება სადმე, თო-
რემ სინამდვილეში მისი აჩრდილიც არ დარჩენილა. თქვენ
ხართ თქვენი ეპოქის ერთადერთი ადამიანი, რომელმაც დღემ-
დის მოაღწიეთ, — ჩაფიქრებით წარმოთქვა კარიოზმა.

ვიორგი ამ გარემოებამაც კიდევ უფრო დააფიქრა.

„გასათვარია, ჩემი დროის ადამიანთა შორის მართლ მე
აღმოუჩენივართ. საკვირველია, სადღა არის ჩემი შთამომავ-
ლობა? სადღა არის თვითონ სარდიონი? მან ხომ იცოდა ეს
საიდუმლოება? როგორც ჩანს, დაბალზამების ხერხი მას ჩემ
მიმართ გამოუყენებია. თავის თავმა რა დაუშავა? განა გარ-
დაცვალების შემდეგ ამავე საშუალებას თავის თავზე არ აც-
დევინებდა? რისი უნდა შეშინებოდა გარდაცვალების მერე;
ჩემი ეპოქის ერთადერთი ადამიანი, რომელმაც დღემდის მო-
აღწია, კარიოზის სიტყვით, მე ვყოფილვარ. რატომ? სად გაქ-
რენ სხვები? სარდიონის პირით მაინც გაიგებდნენ დაბალზა-
მების საიდუმლოებას, და, დარწმუნებული ვარ, თავის მიმარ-
თაც გამოიყენებდნენ. შესაძლებელია, მათი დაბალზამებული
სხეული სადმე დაფარულ ადგილას მარხია? ყოვლად წარმო-
უდგენელია, რომ ამ გამოგონების ამბავი შთამომავლობიდან
შთამომავლობამდის არ გადასულიყო. ყოველ შემთხვევაში,
ამ უცხო ხალხს ამ ამბავს ვკითხავ“, — გადასწყვიტა ვიორგიმ
და კარიოზს მიმართა:

— ნუ თუ, მოქალაქე კარიოზ, ჩემს გარდა ჩემი ეპოქის კაცი
ჩემსავით დაბალზამებული არ შეგხვედრიათ?

— ადამიანის გვამი, ამგვარად დაბალზამებული, როგორც
თქვენ იყავით, თქვენს შემდეგ ორას წლამდის არ შეგხვედ-
რია; მხოლოდ თქვენი გარდაცვალებიდან ორასი წლის შემ-
დეგ გვხვდება დაბალზამებულ ადამიანთა გვამები. ეს დაბალ-
ზამება შემდეგ ხანებში საყოველთაო ხასიათს იღებს და დღემ-
დის გრძელდება.

ვიორგი კვლავ ჩაფიქრდა.

„მაშ ორასი წელი ჩემს აღმოჩენას კიდევ სძინებდა... მაგრამ აღმოჩენა ჩემთან ერთად მიწის სიღრმეში დამალულა... მაგრამ მას რაღაც შემთხვევით კვლავ გამოუღვიძნია, კვლავ ცხოვრების ზედაპირზე ამოტივტივებულია. სარდიონი, ალბათ, რაიმე უეცარ შემთხვევის მსხვერპლი გახდა, ან შეიძლება ჩემ აღმოჩენას ეჭვით დაუწყო მზერა, ან იფიქრა. რა საჭიროა დაბალზამება, როდესაც გაცოცხლებით მაინც ვერავის გააცოცხლებნო, ამასთან ყოველი ადამიანი დაბალზამებას მოისურვებს, რის გამო დედამიწა მკვდარ ადამინთა გვამებით აივსება, და მერე რად და რისთვის იქნება ეს საჭიროო“.

ასე მსჯელობდა გიორგი თავის აღმოჩენის შესახებ, მაგრამ მაინც აკვირვებდა, თუ ვისმა აზრმა მიიყვანა ხელახლა კაცობრიობა ამ აღმოჩენასთან.

— ვის მიაწერს ხალხი დაბალზამების ახალი წამლის აღმოჩენას? — შეეკითხა მათ გიორგი.

— ექიმ მარდის, — უპასუხა აირამ. — სამწუხაროდ, არაფერიდან არ ჩანდა, რომ ორასი წლით უფრო ადრე სცხოვრობდით თქვენ, რომელმაც მარდიზე ადრე აღმოაჩინეთ საბალზამო წამალი. მაგრამ მას შემდეგ, რაც თქვენ მიერ აღმოჩენილი წამალი მარდის საშუალებებზე უკეთესად მიიჩნიეს, კაცობრიობა თქვენი სისტემით აწარმოებდა დაბალზამებას.

— ძალიან კარგი, მაგრამ საიდან გაიგეთ ჩემი ბალზამის შემადგენლობა? — დაინტერესდა გიორგი.

— მაგისტვის საკმარისი იყო, თუნდაც, მარტო თქვენი გვამის პოვნა. მაგრამ, ამასთან ერთად, კუბოში ჩატანებული აღმოგაჩნდათ თქვენ მიერ აღმოჩენილი წამლის რეცეპტი. თქვენი მოკლე ბიოგრაფია და ეს რეცეპტი საუკუნო ქაღალდზე იყო მოთავსებული.

— ვინ უნდა ყოფილიყო ამის დამწერი? — იკითხა გიორგიმ.

— ალბათ, თქვენი რომელიმე ახლო მეგობარი იქნებოდა. — უპასუხა კარიოზმა.

— დიას, დიას, უთუოდ, — თქვა გიორგიმ და გულში გაიფიქრა: — „რა თქმა უნდა, სარდიონი იქნებოდა“.

— სუ თუ მართლა ამდენ ხანს გაძლო ჩემი წამლით დაბალზამებულმა სხეულმა? — გაითცა გიორგიმ.

— თქვენი ხერხით დაბალზამებულები სხეული უცვლელად კიდევ დიდხანს გაძლებდა, — მიუგო კარიოზმა.

შავფრთიანი მოგონებანი კვლავ უთვალავ მტაცებელ ფრინველებად დატრიალდა. ამ ფრინველებმა გიორგის მეუღლე მზია და ვაჟი მორკინალი სადღაც გაიტაცეს...

გიორგი სინამდვილეს დაუბრუნდა.

— გასაოცარია, როგორ მიპოვეს? — გულგრილად წარმოთქვა მან.

— სრულებით უეცარმა შემთხვევამ აღმოაჩინა თქვენი გვაში, — უპასუხა მას თბილი ხმით აირამ. — სწორედ იმ ადგილზე, სადაც თქვენ განისვენებდით, მთელი დედამიწის დიამეტრის სიგრძეზე ჭაბურღილის გათხრას იწყებდნენ.

— ჭაბურღილის გათხრას? — დაინტერესდა გიორგი.

— დიას, ჭაბურღილის; ამაზე უზარმაზარი მანქანები მოეწყობოდა. მასთან, მრავალი ათასი ფაბრიკა-ქარხანა და ლაბორატორია იქნებოდა შეერთებული. ეს სხვადასხვა საქმის შესასრულებლად დიდძალ ენერგიას მოგვაწვდიდა.

— რა დიდებული და გასაოცარი ამბავია დედამიწის დიამეტრით გაჭრა, გაბურღვა, — გაიკვირა გიორგიმ, და ახალი ფიქრების მდინარემ იგი შორს გაიტაცა.

აირამ სტუმრის წინაშე ბოდიში მოიხადა.

— ნება მიბოძეთ, ცოტა ხნით დაგტოვოთ, — თქვა მან და ოთახიდან ნაზი რხევით გავიდა.

ს ი მ ფ ო ნ ი ა

გიორგი ზეზე წამოდგა და ფანჯარაში გაიხედა. მაგრამ იქ თავის მოგონებების მეტს ვერაფერს მხერდა. წარსულის ლანდმა და აწმყოს საკვირველებამ იგი კვლავ ფიქრებში გაახვია, ათასი წელი, ამ გასაოცარი ჭაბურღილით, ერთ ადგილას გახვრეტილიყო, ამ ხვრელში გიორგი სასწაულით გაძვრა. ათასი წელი ათასსაფეხურიან კიბეს დაემსგავსა. იგი ამ კიბის თავში აღმოჩნდა.

გიორგი ისევ დაჯდა, ვერ ისვენებდა.

მწუხარებაში მყოფ გიორგის კარიოზი თანაგრძნობით მიხერებოდა. ბოლოს კარიოზმა განიზრახა ამ მდუმარების დარღვევა და წარსულის მოგონებებით გამოთბარ გიორგის შემდეგი სიტყვებით მიმართა:

— ახლა პროზაზე გადავიდეთ.

ამ სიტყვებზე გაორგიმ თავი მაღლა ასწია და გამორტყნა
ლდა.

„პროზაზე? — გაიფიქრა მან. — რომელ პროზაზე?“ და
წარბი შეიჭმუხვნა.

— შორის გზიდან მოღიხართ, პატივცემულ გიორგი.
დარწმუნებული ვარ, სავალაო შემოგაკლდებოდათ, — უთხრა
კარიოზმა.

გიორგი მიხვდა რაზედაც იყო ლაპარაკი.

— მართლაც, შორიდან მოვდივარ, ძალიან შორიდან, —
მიუვთ მან.

— წინასწარ ბოდიშს ვიხდი, შეიძლება თქვენი საკადრი-
სი პატივი ვერ გცეთ; მაგრამ, იმედია, გვაპატიებთ, — მოიბო
დიშა კარიოზმა.

— ჩემთვის მაინც და მაინც თავს ნუ შეიწუხებთ. მარტო
პური და ლობიო როცა მქონებია — მაშინაც კმაყოფილება
მიგრძენია. მსუნაგი არასოდეს ვყოფილვარ. რასაკვირველია,
ამგვარ ღარიბ სადილს მერჩია, როდესაც სუფრას ამშვენებ-
-და ხიზილალა, ხმელი ან ნედლი თევზეული, ყველი, მწვანი-
ლი, ცოცხალი კიტრები, შამფურზე შემწვარი გოჭი, ინდაური,
ცხვრის მწვადები და კახური ან სვირული ღვინო. ეეს, რა
მშვენიერება იყო! — რაღაც სინანულით თქვა გიორგიმ.

— ასეთ პატივს დღეს ვეღარ გცემთ, — უთხრა კარიოზმა.

— არაფერია, ბოლოს და ბოლოს პურს ხომ მიშოვით?

— წარმოიდგინეთ, ამჟამად გერც მაგ ნატვრას შეგისრუ-
ლებთ.

გიორგი, ცოტა არ იყოს, გაჯაჯრდა.

— მაშ რას მიპირებთ?

— ჩვენ გვაქვს სულ სხვაგვარი საკვები. იგი შეიძლება მო-
გეწონოთ და შეიძლება არა.

— საკვები ხომ არის? — გაუბრწყინდა სახე გიორგის.

მას გაეხარდა საკვების არსებობა, მის ღირსებას აღარ
დაეძებდა. მგელივით შიოდა.

— მაშ, შევიდეთ სიმფონიაში! — მიმართა კარიოზმა.

— სიმფონიაში? ეს კადევ რაღა არის? — გიორგის ეწყინა,
რომ კარიოზმა საჭმლის საკითხს ასე უცებ გადაუხვია და რა-
ღაც სიმფონიაზე გადავიდა. — ღმერთმა დასწყევლოს ყოველ-

გვარი სიმფონია! რა ღროს მუსიკაზეა ლაპარაკი, კაცს შიშში
 ლით სული მხდება, — ჩაილაპარაკა თავისთვის გიორგიმ, და
 პირსახე იმგვარად მოექცა, რომ ყველა მიხვდებოდა, თუ რა
 აწუხებდა ამ კაცს.

— სიმფონია. ნუთუ არ იციან? — კარიოზი ერთ წუთს ჩა-
 ფიქრდა. ეტყობოდა, ამ სიტყვის ისტორიას იხსენებდა.

— სიმფონია მუსიკალურ ნაწარმოებს ერქვა, — მიუგოთ გა-
 დიზიანებულმა გიორგიმ.

— სავსებით მართალი ხართ, მაგრამ ეს სასელწოდება შემ-
 დეგ სასადილო ოთახზე გადაიტანეს.

— ეგ ჩემთვის პირველი გაგონებაა.

— დიახ, სასადილოს უწოდეს სიმფონია. მაგრამ ჯერ ამ
 ოთახში შებრძანდით.

კარიოზმა მეზობელ ოთახის კარს ხელი მიადვა. კარი უეც-
 რად გაიღო. გიორგი და კარიოზი ოთახში აღმოჩნდნენ. ოთა-
 ხი საკმაო მოცულობის იყო. გიორგიმ დაინახა რამდენიმე დი-
 ვანი და სავარძელი. კედლები იყო მოლურჯო ფერის, ოქრო-
 თი მოვარაყებული ყვავილებით. მარჯვენა კედელზე ეკიდა
 სურათი. იგი გამოხატავდა გრძელრქებიანი ირმების ჭიდა-
 ობას. იქვე იდგა რამდენიმე მოყვითალო კარადა; მათში ბლო-
 მად ელაგა ოქროსა და ბრილიანტის ბეჭდები, საყურეები, სა-
 მაჯურები; ფერადი წამლებით სავსე მრავალგვარი ზომისა და
 მოყვანილობის შუშები და სხვა.

გიორგის პირველი წარმოდგენით, ეს იყო საღარო ან აფ-
 თიაქი. ალბათ, ამ ძვირფასი ქვებით კარიოზს თავისი სტუმ-
 რის გაკვირვება სურსო, ფიქრობდა გიორგი.

— ახლა კი ვხედავ, რა მდიდარიცა ყოფილხართ, — უთხრა
 გიორგიმ თავის მასპინძელს.

— ჩემი სიმდიდრე ისეთივეა, როგორც ყველასი. განსა-
 კუთრებულ ფუფუნებას ჩვენში ყველა გაუბრძის, — მიუგო თავ-
 მდაბლად კარიოზმა.

— როგორ? ფუფუნების საგნებს იძენთ და ფუფუნებას გა-
 უბრძით? ეგ ჩემთვის რაღაც გაუგებარია, — ირონიით ჩაილა-
 პარაკა გიორგიმ.

— ოქრო და ბრილიანტები ფუფუნების საგნები გგონიათ?
 ეგ არ შეეფერება სინამდვილეს.

გიორგის ეს ამბავი გაუკვირდა, მაგრამ შიმშილი ისე სწრაფად
 ხებდა, რომ ერთი ლუკმა საჭმელი ათას ოქროს ერჩია!

კარიოზმა სთხოვა გიორგის დამჯდარიყო. გიორგის სურ-
 და საჭმლისათვის მოეკრა სადმე თვალი. მართალია, ამ ოთახ-
 ში არც გაშლილი სასადილო მაგიდა და არც სკამები არ მო-
 ნანდა, მაგრამ გიორგისათვის ამას არავითარი მნიშვნელობა
 არ ჰქონდა. მზად იყო საჭმელი ხელში დაეკავებია და მშო-
 ერი მწყემსივით ეჭამა. კარიოზმა გიორგის ახლოს სულ პა-
 ტარა მაგიდა მიიტანა. ძვირფასი ქვების სამკაულები გამო-
 იღო და გიორგის სთხოვა, რომელიც სურდა ამოერჩია. გი-
 ორგი რომ ძუნწი ყოფილიყო, იგი ამ ნივთების ხილვით გა-
 გიჟდებოდა, ყველაფერს მონდომებდა, მაგრამ იგი ძუნწი
 არასდროს არ ყოფილა. იგი არც გასათხოვარი ქალი იყო,
 რომ ამ სამკაულებით დაფეთებულყო. მას არც კი ესიამოვნ-
 ანა ასეთ დროს კარიოზისაგან ნივთების შემოთავაზება და,
 ცოტა არ იყოს, უკმაყოფილოდ შეეკითხა:

— არ შეიძლება გავიგოთ, რა მიზანი აქვს თქვენ წინა-
 დადებას?

— მიზანი ის არის, რისთვისაც აქ შემოვედით.

— აქ უნდა იყოს სასადილო, თქვენი თქმით სიმფონია,
 არა?

— დიახ, სწორედ ამ მიზანს ემსახურება ეს ქვები და ლი-
 თონები.

— საინტერესოა როგორ?

— ამთირჩიეთ, რომელიც გნებავთ, — და კარიოზმა კვლავ
 ქვებზე მიუთითა.

— სულერთია, აი, თუნდაც, ეს ზურმუხტის ბეჭედი, — თქვა
 გულგრილად გიორგიმ და იქვე მდებარე ზურმუხტის ქვას ხე-
 ლი მოჰკიდა. იგი გიორგის ცერის სიმსხო მაინც იჭნებოდა.
 ბეჭედზე გამოსატული იყო თფლი, რომელიც ბუზანკალს
 იჭერდა.

კარიოზმა გიორგის ბეჭედი გამოართვა, მერმე რაღაც პა-
 ტარა შუშა გახსნა; მასში მოწითალო ფერის სითხე ესხა. ამ
 სითხეში ბეჭედი დაასველა და ისევ გიორგის გადასცა.

— თითოეული ამ ქვათაგანი იმგვარად არის მოწყობილი,

რომ საჭმელი ორგანიზმში ადვილად შევიდეს, და ჩვენს საქმეს ხომ შეხედეთ, როგორია?

— განა, მაგ სითხეს ხმარობთ საჭმლის მაგივრად?

— დიას, ასეთ სითხეებს, — კარიოზმა ხელი მიუშვირა კარადებზე.

გიორგიმ ბეჭედი შუა თითზე გაიკეთა. არ გასულა ერთი წუთი, რომ მას სხეულში სიამოვნება შეეპარა. რაც ხანი გადიოდა, ეს სიამე იზრდებოდა, ორგანიზმს თანდათან ღონე ემატებოდა, მან თითქოს გაისსენა პირველი სიმთვრალე, პირველი ახალგაზრდობა, პირველი სიყვარული და ნეტარება. მისი აღფრთოვანება მწვერვალებს ასცდა; თითქოს ფრთები გამოესხა და ვარსკვლავების უსაზღვრო სივრცისაკენ მიჰქროდა; იგი ამ ნეტარებით დათვრა. მიუხედავად ამისა, ყველაფერი მშვენივრად ესმოდა და კარიოზის ყოველ კითხვაზე არაჩვეულებრივი სიზუსტით უპასუხებდა.

ეს ნეტარება ოც წუთს გაგრძელდა. შემდეგ ამ ჯადო-ბეჭედმა თავისი მოქმედება შეაჩერა.

— გათავდა, — წარმოთქვა კარიოზმა.

— გათავდა? — წყნით იკითხა გიორგიმ. — რა მშვენიერი იყო ეს წუთები, რა ძვირფასი.

და ამ წუთების ნეტარებას გამოფხიზლებული გიორგის ფიქრები უკან დაედევნა.

— აღარ გშიათ?

— წარმოიდგინეთ, არა თუ მშია, პირდაპირ ვერ ავიწერთ, ჩემ კუჭთან ერთად ყოველი ჩემი ნაკვთი და უჯრედი როგორ არის დაკმაყოფილებული.

— მაშასადამე, თქვენი სკეპტიციზმი დაძლეულია არა? — იკითხა თითქოს მოწინააღმდეგეზე გამარჯვებულმა კარიოზმა.

— რასაკვირველია; რა დიდებულია ეს თქვენი მიღწევა, რა დიდებული!

— ეს მიღწევა ჩვენი არ არის, მაგით თანამედროვე კაცობრიობა ვერ დაიკვებნის. ქიმიური საკვების იდეა თქვენ გეკუთვნით, მაგრამ სინამდვილეში იგი თქვენმა მომდევნო თაობამ განახორციელა.

— პირველი ნაბიჯები საჭმლის ღირსების გაუმჯობესებაში ჩემ დროსვე იყო გადადგმული, — დაიწყო გიორგიმ. — ჩვენი კომუნისტური მთავრობა ამ მხრივ სერიოზულ ზომებს მი-

წართავდა. მოსახლეობის კეთილდღეობაზე ზრუნვა ხომ მის უმთავრეს საქმეს წარმოადგენდა. თავდაპირველად ეს ზრუნვა მოსავლის რაოდენობასა და ღირსებას შეეხებოდა. საერთოდ, ჩემი ცხოვრების მესამე ათეულ წლებში თუ სოფლის მეურნეობა კუს ნაბიჯით მიდოლავდა, თუ იგი ისეთივე ნამორჩენილი იყო, როგორც ეგვიპტის ფარაონებისა და ნაბუქოდონოსორის დროს, ჩემი ცხოვრების მეოთხე ათეული წლის მანძილზე სრულებით გადასხვაფერდა, გამოკეთდა, გაჯანსაღდა. — საბჭოთა კავშირში სოფლის მეურნეობას უდიდესი ყურადღება ექცეოდა. ხდებოდა მისი საფუძვლის ძირეული შეცვლა: კოლექტივიზაცია, მექანიზაცია, ქიმიზაცია. გლენობას ასწავლიდნენ როდის, რა და როგორ უნდა ეთესა, დაერგო და მოეყვანა. გლენს შრომა შეუმსუბუქეს. ათი და ასი კაცის მაგიერ მუშაობდა ერთი მანქანა: ერთი ტრაქტორი, ერთი ტრიერი, ერთი კომბაინი...

— თქვენს შემდგომ ხანებში კაცობრიობამ მიაღწია იმას, რომ მოსავალი უფრო საადრით გახადა, — განაგრძო კარიოზმა. — მაგალითად, თუ პური და სიმინდი ოთხიდან ცხრა თვემდე მოსავალს უცდიდა, ახლა თესლის შერჩევა-შეჯვარებისა, ნიადაგის განოყიერებისა და ჰაერის ქიმიურად გამდიდრების წყალობით, მოსავლის მიღება ორი კვირიდან ერთ თვემდის დაიწყო. არავინ ფიქრობდა ქიმიურ კვებაზე, რადგანაც საზრდოს ისედაც ბლომად შოვნებოდა? პური და ხორცი საკმაო იყო. თავს არავინ იტკივებდა ბუნებრივ საჭმლის რაღაც საეჭვო ღირსების ქიმიურ საკვებზე შეცვლით: და ასე გაგრძელდა დიდხანს, სანამ არ მოხდა კატასტროფა...

კატასტროფის ხსენებაზე გიორგიმ თვალები დაჭყიტა, მაგრამ მალე მიხვდა, თუ საქმე რაშიც იქნებოდა.

- ალბათ, შიმშილი, არა? — იკითხა მან.
- დიახ, შიმშილი.
- შიმშილი, შიმშილი, შიმშილი, — მწუხარედ ამოიოხრა გიორგიმ და თავი ჩაჰკიდა. — ჩემს შეგნებაში შიმშილისა და სიკვდილის აჩრდილი შინაარსით ერთი და იგივეა და ფორმით სხვადასხვა, — დაიწყო მან. — ბოდიშს ვისდი თქვენს წინაშე, რომ ჩემ მოგონებებზე ვაჩერებ თქვენ ყურადღებას; მაგრამ, შესაძლებელია, თქვენ არ გიგრძვნიათ ის, თუ რა ხდებოდა ქვეყნად ჩემამდის და ჩემ დროს შიმშილობის ნიადაგზე. წე-

დან შიმშილი სიკვდილს შევადარე, მაგრამ შევცდი. ჩვეულებრივი სიკვდილი შიმშილით ტანჯვა-წამებასთან შედარებით ბედნიერად ჩაითვლებოდა. — და გიორგი მოჰყვა, თუ რა ხდებოდა სხვადასხვა ქვეყანაში შიმშილობის ნიადაგზე. რა ძვირად უჯდებოდა დამშეულ ხალხს ეს სანატრელი აღსასრული...

გიორგი ქიმიური საკვების შემოღებას ჩაუფიქრდა. იგი მას საკვებით ბუნებრივად მიაჩნდა, მაგრამ დაინტერესდა, თუ როგორ ღებულობდა ორგანიზმი ამ საკვებს წინათ და ისტორიულად რა ცვლილებები განიცადა მისმა მიღებამ.

კარიოზმა განუმარტა, რომ ეს პროცესი თავდაპირველად ხდებოდა კუჭ-ნაწლავების შემწეობით, ე. ი. შეწოვით, შემდეგ კანქვეშ შემხაპუნებით, ან სისხლში უშუალო შესხმით და ბოლოს იონიზაციით.

გიორგი ამ განმარტებით დაკმაყოფილდა.

— ქიმიური საკვების ხმარებისას იგულისხმება მთელი მომწელებელი აპარატის მოქმედების შესუსტება, — თქვა გიორგიმ. — აშკარაა, ის ორგანო, რომელიც სისტემატურად არ ვარჯიშობს, თანდათან გადაგვარების გზას ადგება. ეს არის ცხოვრების კანონი, რაზედაც ემყარება სხვადასხვა სახეთა ევოლუციური განვითარების თეორია.

— მართალი ხართ. ამ თეორიის დასამტკიცებლად შორს არ მოგიხდებათ წასვლა. საკმარისია ჩვენი საზოგადოების რომელიმე წევრი გასინჯოთ, რომ თქვენი მოსაზრების სისწორეში დარწმუნდეთ. თუ გნებავთ მე შემომხედეთ.

კარიოზმა პიჯაკი შეიხსნა და გულსა და მუცელზე ხელი დაისვა.

გიორგიმ მას მწვეარივით პატარა მუცელი შეამჩნია. სახესა და ხელებზე კარიოზს საკმაო სიმსუქნე ეტყობოდა, მუცელი კი მართლაც ძალიან დაპატარავებოდა.

მაგრამ საკვირველი იყო კბილების ამბავი, ისინი ყველას, ვინც კი გიორგიმ ნახა, ბროლივით უბრწყინავდა. კარიოზმა მოაგონა, თუ რა მნიშვნელობა ჰქონდა კბილებს სხვადასხვა ბგერის სისწორით გამოთქმისათვის. სანამ ეს ბგერები კიდევ არსებობდა და კაცობრიობა აზრთა ურთიერთ გაზიარების საქმეში სხვა რაიმე სისტემაზე არ გადასულიყო, მანამ კბილებს იმგვარსავე მდგომარეობაში სტოვებდნენ, როგორშიც ის ძველად იყო. კარიოზმა ისიც განუმარტა, რომ თანამედროვე ადა-

მიანს სავსებით არც ჭამა გადაუგდიაო. მართალია, დღეს სახორცედ ცხოველებს აღარ ჰკლავს და პურეული მცენარეულობაც სავალდებულო ბეგარისაგან გაუთავისუფლებია, მაგრამ ხილეულობას დიდი სიამოვნებით ღებულობსო. ყველა ამას დასაღეჭად კბილი სჭირდებაო. ქიმიურ საკვებს კბილების გასამაგრებლად ძვალისა და მინანქრის ნივთიერებას უმატებენო.

— საოცარიო, საოცარი! — ჩაილაპარაკა გიორგიმ.

— ახლა დესერტზე მობრძანდით, — მოულოდნელად მიმართა კარიოზმა და ხელი კედელს მიაღო.

კედელი უცებ გაიწია და გამოჩნდა მეორე ოთახი, სადაც ათასგვარი ხილით გაწყობილი მაგიდა იდგა.

— დაბრძანდით და მიირთვით, — მიიპატიჟა სუფრაზე კარიოზმა.

გიორგი სავარძელში ჩაჯდა, ატმები აიღო, მარჯნისტარიან დანით გათალა და კარიოზსაც შესთავაზა.

— გმადლობთ, — უთხრა კარიოზმა. — ლეღვი არ გიყვართ? აი, გრენლანდიის ლეღვი. გასინჯეთ, რა მშვენიერია!

„გრენლანდიის ლეღვი?“ — განცვიფრებით შეეკითხა თავის თავს გიორგი და მოწოდებულ ხილს ხელი მოჰკიდა.

— აი, ბანანები და ფინიკები ფრანც იოსების მიწიდან. რა კარგია, ნახეთ! — ეუბნებოდა კარიოზი და ხილს სთავაზობდა.

„ეს რა ამბავია?“ — ჰკითხავდა თავის თავს გიორგი. — არა, უსათუოდ გეოგრაფიული სახელწოდებანი შეუცვლიათ, თორემ ეს როგორ იქნება? ფრანც იოსების მიწაზე არა თუ ბანანები, და ფინიკები იზრდებოდა, ვგონებ, ზაფხულობით ბალახიც კი არ ამოდოდა. უსათუოდ დედამიწის ზურგზე რაღაც მომხდარა, შესაძლებელია, პოლუსებმა ეკვატორის ადგილი დაიკვირეს“.

— გასაოცარია გრენლანდიაში ლეღვისა და ფრანც იოსების მიწაზე ბანანებისა და ფინიკების არსებობა. მითხარით, ეს მიწები იმავე ადგილზე არის, როგორც ამ ათასი წლის წინათ იყო, თუ ადგილი შეიცვალა? — იკითხა გიორგიმ.

— რასაკვირველია, იმავე ადგილზე, მაგრამ უნდა გაგაფრთხილოთ: არაფერი არ გაგიკვირდეთ; გახსოვდეთ, რომ ამჟამად მეოცდაათე საუკუნეში იმყოფებით, — უთხრა მას კარიოზმა.

— კი, ბატონო, მაგრამ როგორ ახერხებთ იმ სიცივეში ასეთი სათუთი ხეების გაშენებას. ეს მცენარეები უსათუბო მთითხრავს დიდ სითბოსა და მზის სხივების საკმაო რაოდენობას.

— მოთმინება იქონიეთ, პატივცემულო გიორგი, და თავის დროზე ყველაფერი ნათელი შეიქნება თქვენთვის... მაგრამ ჯერ ეს მიიჩნეთ, — და კარიოზი გიორგის ხან ერთ ხილს სთავაზობდა და ხან მეორეს.

გიორგი ხილით დაკმაყოფილდა, ზეზე წამოდგა და კარიოზს მადლობა გადაუხადა.

როდესაც სასადილოში შევიდნენ, გიორგიმ კარიოზს მიმართა:

— ერთი ესეც მითხარით: რა მიზანი ჰქონდა თქვენ გამოთქმას, როდესაც სასადილოს სიმფონიას არქმევდით?

კარიოზმა ხმა გამოიცვალა.

— რა თქმა უნდა, ამ გამოთქმის ავტორებს სიმფონიის მაგივრად თამამად შეეძლოთ სხვა სიტყვის ხმარებაც, მაგრამ აქ სიტყვებში კი არ არის საქმე, არამედ ქიმიური საკვების შინაარსში.

— როგორ?

— აი, როგორ. ყოველგვარ ქიმიურ საკვებს თავისი მოქმედების ყავლი აქვს. ზოგი ქიმიური საკვები ორგანიზმს ერთი დღის განმავლობაში ყოფნის, ზოგი ორ-სამ დღეს. ზოგიც ერთ კვირამდის და ერთ თვემდის. მაგრამ ეს არაფერია. საქმე თვით ქიმიური საკვების დამზადებაშია.

— ესე იგი კულინარიაზე დამოკიდებული, არა? — იკითხა გიორგიმ.

— დიან, კულინარიაზე, ათი ათასნაირად შეიძლება ამ საკვების დამზადება.

გიორგიმ თავისთვის გაიფიქრა:

„ათი ათასი საკვები ნივთიერების ერთმანეთში იმგვარად არევა, რომ სასურველი შედეგი მიიღო, ეს ჭადრაკის დაუსრულებელ კომბინაციებს მაგონებს“.

— დიან, უმთავრესად საჭმლის მიღებაზე არის დამოკიდებული ჩვენი ცხოვრება, ჩვენი ფიზიკური არსებობა, — თქვა კარიოზმა. — დღეს შეიძლება, უმთავრესად, ორგვარად ისაძლილო: ჩვეულებრივად და არაჩვეულებრივად, ან აღფრთოვა-

ნებულად. ეს გააჩნია იმას, თუ რა დროს, რა განწყობილებაში გსურთ ყოფნა. მაგრამ დიდი ხნის საგზაღს ერთად რომ იღებთ, მაშინვე უნდა გამოარკვიოთ, თუ რომელ დღეებში რა მდგომარეობაში გინდათ იყოთ. დღეების მიხედვით ერთგვარ ცხრილს ადგენთ და შესაფერ საკვებს ირჩევთ. ქიმიურ საკვებში ბევრია ისეთი ღირსების საკვები, რომელიც ამა თუ იმ დღეს ამა თუ იმ ეფექტს იძლევა. მაგალითად, თუ გსურთ ჩვეულებრივ მდგომარეობაში დარჩეთ — იღებთ საკვებს დაახლოებით იმგვარივე რეცეპტით, როგორც წელან თქვენ მიიღეთ. თუ გსურთ მეტი აღფრთოვანება განიცადოთ, მაგალითად, ზეგ, ან უფრო ცოტა გვიან, მაშინ სხვაგვარს და ასე.

ქიმიური საკვების ასეთი თვცება გიორგის ძალიან აგონებდა ღელეებში უხვად გაფანტულ ციციანთელებს: ისინი, როდესაც უნდოდათ, აენტებოდნენ და მერე თითქოს ჩაქრებოდნენ. ეს საკვები ნივთიერებანი მის შეგნებაში წარმოადგენდნენ ჯოჯოხეთის მანქანას: მას დანიშნულ დროს აფეთქებდნენ. როგორც კარიოზის სიტყვებიდან ჩანდა, ეს ნივთიერებანი ორგანიზმში თითქოს განაბული იყო განსაზღვრულ დრომდის. გადიოდა დღეები და დანიშნულ ვადაზე ის ღვივდებოდა და ჰქმნიდა აღფრთოვანებას. შემდეგ კვლავ იძინებდა და ასე ბოლომდის, სანამ სრულებით არ გამოეღეთა ძალა.

— ჩემი აზრით, მართალი ყოფილა ის, ვისაც სასადილო ოთახისათვის პირველად სიმფონიის სახელწოდება მიუცია. მაშასადამე, წინასწარ გათვალისწინებული გაქვთ, როგორც ნოტებზე, თქვენი განწყობილების რყევა. ეგ სრულებით გასაგებია ჩემთვის. მაგრამ მაინც კიდევ კარგად არა მაქვს წარმოდგენილი: თქვენი არაჩვეულებრივი კვება და ჩვენი თრობა ერთსა და იმავეს ხომ არ ნიშნავს? — იკითხა გიორგიმ და კარიოზს მიაჩერდა.

— რა თქმა უნდა, ეს არის ერთგვარი თრობა, მაგრამ არა ღლოთობა, — უპასუხა კარიოზმა. — ეს არის სულიერი განწყობილების ერთგვარი ამალღება და გონების დაკარგვას სრულებით არ ნიშნავს.

ერთი წუთი დუმილის შემდეგ გიორგიმ იკითხა:

— კარგი, მაგრამ, როგორ არის სასმელის საკითხი?

— აჰა, თქვენ არ იცით როგორია ჩვენი სასმელები? მობრძანდით. — და კარიოზმა გიორგი კუთხეში მდგარ ერძსო კარადის უკან პატარა ოქროს ონკანთან მიიყვანა. ამ ონკანს ქვეშ ოქროსავე ტაშტი იდგა. მასზე ათასნიშნიანი სადაფის ციფერბლატი იყო გაკეთებული.

— თქვენ რომელი წყალი მოგწონდათ?

— ჩემთვის ერთი იყო ყველა სუფთა წყაროს წყალი. მაგრამ განსაკუთრებულ პატივს ვცემდი ჩვენი ქვეყნის მადნეულ წყლებს.

— იქნება ბორჯომის წყალი უფრო დააკმაყოფილებს თქვენს მოთხოვნილებას?

— სულერთია.

კარიოზმა ციფერბლატის ისარი შეატრიალა, რაღაც ნომერზე დააყენა და ონკანში წამოვიდა ბორჯომის წყალი, სწორედ იმგვარი, როგორიც გიორგის ბევრჯერ დაუღევია.

— ახლა შეიძლება ნარზანი გავსინჯოთ?

— ვნახოთ.

ციფერბლატის ისარს მან ნომერი გამოუცვალა და ცივი ნარზანი ჩუხჩუხით წამოვიდა.

— ყველა ეს წყალი ხელოვნურია, მაგრამ ისეთი შემადგენლობისაა, როგორც სინამდვილეში იყო. მთელი დედამიწის ბუნებრივი წყლების გარდა გვაქვს აგრეთვე სხვა მრავალგვარი ნამდვილი ხელოვნური წყალი: ესენი ბუნებრივზე უფრო კარგია და ორგანიზმისათვის მეტად სასარგებლო.

— არ შეიძლება ისიც გავსინჯოთ?

— როგორ არა, ჩვენთვის ძალიან სასიამოვნოა თქვენი სურვილის დაკმაყოფილება. აი, თუნდაც, ავიღოთ ნომერი 348-შ, — კარიოზმა ისარი სწორედ ამ ნომერზე დააყენა. უცერად რაღაცამ იშხუილა და ჭიქა ათასი ჰაეროვანი ბუშტულით გაივსო.

— განა, ესეც სასმელებს ეკუთვნის? — იკითხა გიორგიმ და ჭიქას ეჭვის თვალით შეხედა.

— ინებეთ და თქვენი აზრი მერე მითხარით.

კარიოზმა გიორგის სავსე ჭიქა გაუწოდა. ამ ჭიქაში ბუშტულები ერთმანეთს ეცილებოდნენ, იბრძოდნენ, სკდებოდნენ და ისევე ჩნდებოდნენ.

„რაღაც გაზია, რა თქმა უნდა, ნახშირმჭავა იქნება, — გაი-

ფიქრა გიორგიმ“, — კარიოზს ჭიქა გამოართვა და უცბად დაჰკრა.

გადაჰკრა და უეცრად იგრძნო, თითქოს სადღაც გაფრინდა. ამ სასმელმა იმდენი გასაოცარი გრძნობა გამოიწვია, რომ გიორგის მოეჩვენა, თითქოს მის ტანს ჩააფრინდა ათასობით წვრილი ფრინველი, მისი სხეული ასწიეს და სადღაც გააქროლეს. თბილი და ტკბილი ნისკარტებით ნაკუწ-ნაკუწად აქციეს, დაჰკენკეს და გადაყლაპეს. შემდეგ კვლავ ერთიმეორეს შეუერთაეს და ვიწას დაუბრუნეს.

— გასაოცარი ოსტატები ყოფილხართ, — შენიშნა გიორგიმ და ამ საკვირველმა შთაბეჭდულებამ გაიტაცა.

— თქვენ მხოლოდ ერთი წყალი იგემეთ, უნდა ნახოთ კიდევ სხვები და ჩვენ ოსტატობას მაშინ მიხვდებით.

უეცრად ვილცამ კარზე დააკაკუნა.

— მობრძანდით, — დაუძახა კარიოზმა.

კარი გაიღო და აირას ხუჭუჭი თავი გამოჩნდა. გიორგის თითქოს პირველად შეეხედოს აირასათვის. მის მოძრაობას იმდენი სილალე და მოქნილობა ახასიათებდა, რომ გიორგიმ მისი შემოსვლით რაღაც ჯადოს მოახლოება იგრძნო.

— ჩვენთვის სწორედ ის არის საინტერესო, — შემოსვლისთანავე მხიარულად დაიწყო აირამ, — რომ თქვენ, პატივცემულ გიორგი, შორეულ ქვეყნიდან ასე მოულოდნელად გვესტუმრეთ.

— შესაძლებელია, მე თქვენთვის საინტერესო ვარ, როგორც უცხო ცხოველი, — დადონებული ხმით უპასუხა გიორგიმ.

— არა, სრულებითაც არა, — ეს სიტყვები აირამ ისეთი გულკეთილბოთა და გრძნობით წარმოთქვა, რომ გიორგის ასე ეგონა, თითქოს თავზე თბილი და ნაზი ხელი გადაუსვესო, — ჩვენთვის საინტერესო ხართ, როგორც შორიდან მოსული მგზავრი, პილიგრიმი, რომელიც ჩვენს ახალ სამლოცველოებს ათვალიერებს.

— დიახ, იქნება მაგრაც იყოს, — უპასუხა გიორგიმ, — თქვენი ეპოქა მათცებს თავისი ბუმბერაზობით.

— მეოცე საუკუნის ადამიანისათვის მართლაც ბევრი რამ იქნება გასაკვირველი, — თქვა აირამ.

— დაგვცინით, არა?

— დასაცინი რა არის! მე მხოლოდ სიმართლეს მოგახსენებთ.

— სავსებით მართალი ბრძანდებით, — მიუგო გიორგიმ. — მეოცე საუკუნე, როგორც ვატყობ, ბავშვის პირველ ნაბიჯს წარმოადგენს თქვენს მაღალ კულტურასთან შედარებით.

— არ ვიცი, მაგრამ ერთი კი ცხადია: მეოცე საუკუნეში დაიწყო ის უდიდესი კულტურული გარდატეხა, რამაც კაცობრიობა დღევანდელ დონემდის მიიყვანა.

— შესაძლებელია, — თქვა გიორგიმ.

ცოტა ხნის შემდეგ კარიოზმა აირას სთხოვა მომენტის შესაფერისი რაიმე დაეკრა.

— სიამოვნებით, — უპასუხა აირამ და კედლის ყურეში მივიდა.

აქ იდგა გიშერივით შავი მომაღლო ყუთი.

„ალბათ, როიალია“, — გაიფიქრა გიორგიმ.

— „ჰიმნი თქვენს მოსვლას“, — მიმართა აირამ გიორგის და ჯადოსნურად გაიღიმა.

— გმადლობთ.

აირას თითების შეთამაშებისთანავე გიორგი თავისდაუნებურად ზეზე წამოიჭრა და დიდ ფანჯრებს მიაშტერდა.

— რა ამბავია? — შეეკითხა მას ზეზე მდგომი კარიოზი.

გიორგის მოესმა ათასი ხმისა და ათასი საკრავის ერთად გაღობა. თითქოს სულ ახლოს, აქვე ფანჯარასთან, მას ულოცავენ, ესალმებიან.

— ვინ მესალმება? — იკითხა მან.

— მხოლოდ ჩვენ, — მიუგო კარიოზმა.

ჰიმნი გათავდა.

— გმადლობთ, დიდად გმადლობთ!

შემდეგ გიორგიმ მოისმინა მრავალგვარი სიმფონონა, მელოდია და სიმღერა; ისინი ხან უმდაბლესი, თითქოს გაუგონარი ტონიდან უმაღლეს ტონამდის ადიოდნენ.

დღევანდელი დღე გრძნობათა მღელვარებით უფრო ძლიერი იყო, ვიდრე ის ცამეტი ათასი დღე, რომლებიც გიორგის ახსოვდა. იგი შთაბეჭდილებებმა გააბრუა და საშინელ დადღიღობას გრძნობდა. დიასახლისის წინაშე მან დიდი ბოდიში მოიხადა, გამოემშვიდობა და კარიოზს მოსვენება სთხოვა.

კარიოზმა იგი ერთ მეზობელ ოთახში შეიყვანა და უთხრა:

— პატივცემულ გიორგი, მოისვენეთ, აი, აქ დაწვევით — და კედელს ხელი მიადო. ძვირფასი მატერიალ დაწვევით რბილი ლოგინი გადმთიშალა. გიორგი ლოგინთან მივიდა, გაიხადა და დაწვა. მალე ჩაეძინა. მაგრამ მთელ დამის განმავლობაში მას აწვალებდა წარსულის ლანდები ახალ სინამდვილესთან გადახლართული.

სიზმარში თავისი მორკინალი დაინახა; იგი თითქოს შავ ტაიჭზე იჯდა და თავის დაკარგულ მამას ეძებდა.

— აქა ვარ, შვილო, აქ! — ეძახდა მას გიორგი. მორკინალი მისჩერებოდა სივრცეს, მაგრამ ამ სივრცეში მისთვის არაფერი მოჩანდა და კვლავ მამის აჩრდილს ეძებდა.

გიორგი კვლავ ეძახის თავის ვაჟს. მას თითქოს მამის ძახილი ესმის, მოისწრაფის მისკენ გახარებული, მაგრამ მას ვეღარ აღწევს და თავისი ტაიჭით უფსკრულში ვარდება.

აგერ მზიაც გამოჩნდა, იგი ლამაზია და მშვენიერი. პენელპასავით გიორგის თბილ ხელთათმანს უქსოვს. დღისით ნამუშევარს დამით არღვევს. ალბათ, გიორგის უცდის და შემოსულ საქმრთებს ამით ატყუებს. სურს, რომ დრო გავიდეს. იქნებ სადმე გიორგიც გამოჩნდეს. მზია მწარედ ტირის.

— რა გატირებს, ჩემო მშვენიერო? — ანუგეშებს მას აირა და თვალებს უკოცნის. — რა გატირებს? განა არ იცი, რომ გიორგი ჩვენი სტუმარია? დიას, გიორგი ჩვენი სტუმარია, ჩემია და მას მშვენივრად მოვუკვლი...

სიზმრები ერთიმეორეს ელვისებურად სცვლის

ბ ე რ ო ს კ ო პ ი

გიორგიმ არ იცის, რამდენ ხანს იყო იგი მიძინარე. შესაძლებელია კიდევ ათასი, ან ათი ათასი წელი. შეიძლება კიდევ შეიცვალა ქვეყანა, ან გადიდდა, ან მიკროსკოპულად დაბატარავდა ადამიანი, ვინ იცის? მაგრამ მას იმავე ოთახში და იმავე გარემოში გამოეღვიძა. გაეხარდა; იგი თითქოს ოცი წლით გაახალგაზრდავებას გრძნობდა, კუნთებში თითქოს ახალი სისხლი ჩაესხათ, გულში — სიხალისე და მთელ ორგანიზმში — დაუსრულებელი ენერგია.

— რა მშვენიერია ცხოვრება, რა მშვენიერი რა ბედნიე-

რებას ვგრძნობ ამ გამოღვიძების შემდეგ! — სიხარულით ამბობდა გიორგი.

საჩქაროდ მივიდა პირსაბანთან, რომელიც მისი ოთახის გვერდით იყო, პირი დაიბანა, ტანთ ჩაიცვა და მასპინძლების შესახვედრად მოემზადა.

— პატივცემულო გიორგი, — მოესმა კედლიდან ხმა, — თუ მზად ხართ, სასტუმრო ოთახში გამობრძანდით.

გიორგიმ იცნო კარიოზის ხმა, დააკვირდა კედელს, მაგრამ ტელეფონის მილი ვერსად შეამჩნია.

— ახლავე გეახლებით, — დაუძახა მან.

— გიცდით! — მოესმა პასუხი.

გიორგი გავიდა სასტუმრო ოთახში, სადაც დაინახა მისი მომლოდინე კარიოზი.

— დილა მშვიდობისა, კარიოზ.

— დილა მშვიდობის, მობრძანდით!

გიორგი დივანზე დაჯდა და პირდაპირ კედელს მიაჩერდა. მერე კარიოზს მიუბრუნდა და ჰკითხა:

— მე ჯერაც არ ვიცი, სადა ვარ. თქვენი სიტყვებიდან მე გავიგე, რომ ვარ ქალაქ სტომში და ამონის ქვეყანაში, მაგრამ — სად არის ეს ქალაქი, ქვეყნის რომელ ნაწილში — ეს ჩემთვის უცნობია.

— მართალია, თქვენ არ იცით სტომის ისტორია, მაგრამ მოითმინეთ და ყველაფერს თავის დროზე ავიხსნით. — დიას, გუშინ იმას მოგახსენებდით, — დაიწყო კარიოზმა, — რომ თქვენი გვამი აღმოაჩინეს იმ უზარმაზარი გვირაბის ადგილზე, რომელსაც დედამიწისათვის შამფურივით უნდა გაეგლო. ჩვენს არქეოლოგებს ძალიან გაუკვირდათ: როგორ გამოგვრჩა ეს ადგილი დაუთვალიერებელით. დღეს მთელ სისტემაზე არ მოიპოვება ისეთი კუთხე, რომ იგი მეცნიერებს შესწავლილი არ ჰქონდეთ. მით უმეტეს დედამიწაზე არსებული ტფილისი, სადაც ოდესმე თქვენ მოღვაწეობდით.

— თქვენი ნათქვამი არ არის ჩემთვის საკვირველი იმდენად, რამდენადაც თქვენ დედამიწის გარეგან შესწავლას ეხებით. ჩვენს დროშიც მრავალი გეოგრაფიული საზოგადოება არსებობდა; ეს საზოგადოებანი მიზნად ისახავდნენ ქვეყნის შესწავლას.

გიორგი ჩაფიქრდა. მან გაიხსენა თავისი ახალგაზრდობა

და პირველი ტურისტობა. ეს იყო სვანეთში მოგზაურობა. ამ მხარისა და სხვათა შესახებ გიორგის ბავშობისას ბევრი რამე სმენოდა და გულში ღრმად ჩარჩენოდა. იგი ნატრულობდა წამოზრდას იმ მიზნით, რომ მოგზაურობა დაეწყო თავის ქვეყანაში და ღირსშესანიშნავი ძეგლები ენახა. ბოლოს, მან აღისრულა თავისი ნატვრა, გიორგის მეთაურობით რამდენიმე ახალგაზრდამ გადაწყვიტა ემოგზაურათ თავიანთ ქვეყანაში. პირველად მათ ჩრდილოეთისაკენ ჰქნეს პირი. მათ ოცნებას იტაცებდა კავკასიის მუდამ თოვლით დაფარული მწვერვალები. სვანეთში მოგზაურობა აიჩიეს. გიორგიმ და მისმა ამხანაგებმა ერთ მშვენიერ მაისის დილას ქუთაისი დასტოვეს და ჩრდილოეთისაკენ გზას გაუდგნენ. იმავე დღეს მიადგნენ იმ მთას, რომელიც ქუთაისს ჯავშნოსანივით თავს გამოჰყურებს. ეს არის ხვამლის მთა. ხალხის გადმოცემით ამ მთაზე მიჯაჭვული ყოფილა პრომეთე; პრომეთემ ღმერთებს ცეცხლი მოსტაცა და ხალხს მისი საიდუმლოება ასწავლა. ამიტომ განრისხებულმა ღმერთებმა იგი დასაჯეს და ამ მთას სამუდამოდ მიაჯაჭვეს. მიუხედავად იმისა, რომ ყვაყვორნები მას გამუდმებით ესევიან და მის სხეულსა და გულს სჯიჯვნიან, იგი მაინც უკვდავია. პრომეთე ელის იმ დროს, როდესაც ღმერთებს სამაგიეროს გადაუხდის. იგი ხალხის საყვარელი გმირია. ავიდნენ ამ მთის მწვერვალზე, გიორგის სურვილია, რომ პრომეთეს ლეგენდას ხორცი შეესხას. ის გაფაციცებით ათვალიერებს უზარმაზარ კლდეებს, ნაპრალებს და ბუმბერაზ ტყეებს, სადაც სურს ტანჯულ პრომეთეს თვალი მოჰკრას. როგორ უნდა ამ შემთხვევაში ლომად ან ფასკუნჯად იქცეს, რომ ამ წუწკ ცხოველებსა და ფრინველებს დაეძგროს, მიჰფანტ-მოჰფანტოს ისინი და პრომეთე მძიმე გასაჭირისაგან თუნდ ერთი დღით მაინც გაათავასუფლოს.

გიორგი დიდ მანძილზე ჩამორჩა ამხანაგებს. მან ერთ დაკიდებულ კლდეში თავის ახალგაზრდა, მაგარ მკერდიდან მაშხალასავით გადააფრინა ძლიერი ზმები:

— პრომეთე! პრომეთე!..

ეს ხმები ნაპრალებში შხუილით გადადიოდა, გველივით იკლაკნებოდა. ხან წამიერად მოსწყდებოდა, ხან რომელიმე კლდეზე მიეჯახებოდა, ბუმბერანგივით უკან ბრუნდებოდა და შემდეგ მწვანე ნაბადმოსხმულ გორებში დნებოდა.

რამდენჯერმე განმეორდა ეს ძახილი.

— ჰეიი! — მოესმა მას ამხანაგების პასუხი.

— აქეთ ვართ! აქეთ წამოდი!

და გიორგიც ამხანაგებისაკენ წავიდა.

მან თავისი ჟინი შეისრულა.

ისინი წინ მიდიან. მდინარე ცხენისწყლის ნაპირით მალე გაივლიან მთების ძირას გაშენებულ პატარა ქალაქს ცაგერს და მიაღებებიან ქვემო-სვანეთს, საცა ბუნებას კალთა უხვად დაუბერტყია, საცა ათასგვარი მკავე წყაროს წყლები ყოველ ნაბიჯზე ჰაერში შადრევნებად სცემს. აქ არის უზარმაზარი ტყეები. ყოველი ხე სასახლეს ეყოფა.

საცაა ისინი თავისუფალ სვანეთში ავლენ. მაგრამ იქ გადასვლამდის საჭიროა უზარმაზარი, მუდამ თოვლიან ლატფარის გადალახვა. ეს მთა გიორგის ხსოვნაში მუდამ სასიამოვნო მოგონებად დარჩება. ეს იყო ბუნების ერთ-ერთი გასათვარი სურათი, რომელიც კი გიორგის თდესმე უნახავს. სიტყვის მრავალი გენიალური ოსტატის ენაც რომ გამოტებს გიორგის, იგი მაინც ვერ გამოთქვამს და ვერ ასწერს იმ შთაბეჭდილებას, რაც აქ ნახულმა მის სულზე მოახდინა. ჯერ, სანამ მარადიულ თოვლზე ფეხს შედგამდნენ, მათ წინ მრავალ კილომეტრზე გადაჭიმული ალაური მცენარეულობა გადაიშალა. აქ თითქოს ხელვონურად გაშენებული ბაღი იყო; ამ ბაღს ცისარტყელას ყველა ფერის ყვავილები ამშვენებდა! შემდეგ თოვლზე შედგნენ და გადასასვლელისაკენ გზა განაგრძეს. როდესაც მწვერვალს მიაღწიეს და გიორგიმ იქით გადაიხედა, იგი სანახაობის ბრწყინვალეობამ უეცრად დააბარბაცა. მას ელექტრონის ნაკადივით რაღაცამ თავში დაჰკრა და მთელ ტანში ფეხებამდის ჟრუანტილად დაუარა. ეს იყო რაღაც საოცრება, რაღაც ფანტასტიკა. მდეგებივით აღმართულიყვნენ კავკასიის უზარმაზარი მთები შავი ზღვიდან ფასის მითით გათავებული, იქვე, წინ, ზეცისათვის თავი მიეხრინა თეთრულდს: იგი ჩამოსხმულ შაქრის თავს ჰგავდა. ჩრდილო-დასავლეთისაკენ ორწვერიანი უშბა მოჩანდა. როგორ სურდა ყველა ამ მთას კისერზე მოხვეოდა, სურდა გამობზოდა არწივის ფრთები, რათა ერთ წუთში გადაფრენილიყო ამ მწვერვალიდან იმ მწვერვალზე, რომ ყველას ერთიანად შეხებოდა და მათთვის სიყვარული გაემჟღავნებია.

კიდევ რამდენი მშვენიერი წუთი ახსოვს ტურისტულ მოგზაურობიდან!

გიორგი უცებ გამოფხიზლდა. კარიოზის წინაშე ბოდიში მოინადა და სთხოვა, დაწყებული საუბარი გაეგრძელებია.

კარიოზმაც განაგრძო:

— არა მარტო დედამიწის ზედაპირია ყოველმხრივ შესწავლილი და გამორკვეული, არამედ თვით მიწის გული მთელ თავის სიღრმეზე. ამას ახერხებენ განსაკუთრებული იარაღის — ტეროსკოპის საშუალებით.

— ტეროსკოპის?

— დიახ, ტეროსკოპის საშუალებით. საკმარისია ტეროსკოპში ჩაიხედოთ, რომ დედამიწაში დაინახოთ ყველაფერი, რაც კი შიგ არსებობს.

— საოცარია. მაშასადამე, დედამიწის ბნელ მასაში იხედებიან?

— დიახ, ეს ხდება იმგვარად, როგორც თქვენ იღებდით რენტგენის აპარატით ადამიანის სურათს. მაგრამ ჩვენი ტეროსკოპი ბევრჯერ უფრო ნათელ სურათს იძლევა, ვიდრე თქვენი რენტგენი. ტეროსკოპის აღმოჩენამ მაშინდელ კაცობრიობის ეკონომიურ და კულტურულ ცხოვრებაში მთელი გადატრიალება მოახდინა. რა თქმა უნდა, ტეროსკოპი თანდათან გაუმჯობესდა. იგი პირველ ხანებში ვერ იდგა სათანადო სიმალლეზე! მისი ხედვის მანძილი სულ რამდენიმე ასეულ მეტრით განიზომებოდა. მაგრამ ესეც საკმარისი იყო ერთგვარი გადატრიალების მოსახდენად. ჯერ ერთი, მისი დახმარებით შესაძლებელი შეიქნა დიდძალი ლითონების აღმოჩენა; ეს ლითონები მიწის ზედაპირთან ახლოს მდებარეობდნენ. მაგრამ უბრალო თვალი მათ ვერ ამჩნევდა. ნუთუ არ გახსოვთ, რას წარმოადგენდა თქვენ დროს ოქრო, ალმასი და სხვა ძვირფასი ქვები და ლითონები? საჭირო იყო ტეროსკოპის დახმარება, რომ მაშინვე აღმოჩენილიყო ამ ძვირფასი ლითონებისა და ქვების ახალი მარაგი. მერე ისეთ ადგილებში, სადაც წინათ ოდნავი წარმოდგენაც არ ჰქონებიათ, თუ იქ რაიმე არსებობდა. გარდა ამისა, აღმოჩენილ იქნა მრავალი ახალი წყარო ქვანახშირისა და ნავთისა. ესენიც არა ნაკლები პატივით სარგებლობდნენ მაშინდელ სახელმწიფოების ცხოვრებაში. ტეროსკოპის აღმოჩენამ მთელი რევოლუცია გამოიწვია. კა-

ცობრიობის წინაშე დაისვა საკითხი ეკონომიკის აუცილებელი გადასინჯვის შესახებ. დღესაც ტეროსკოპით დიდად არის ინტერესებული მთელი სისტემის კაცობრიობა, მისი დახმარებით ყველა პლანეტის მთლიანი შემადგენლობის სურათი გვაქვს...

— შემდეგ შესაძლებელი შეიქნა, — განაგრძობდა კარიონზი, — ისტორიული ნაშთების, ისტორიული განძეულობის აღმოჩენა. მოგეხსენებათ, ადამიანთა კულტურის ნაშთები მიწაში ეფლობოდა იმიტომ, რომ მიწის იქით არსად წასულა ძველი კაცობრიობა; იგი მიწაზე იყო მიჯაჭვული და მან, რაც შექმნა თავის ცხოვრების განმაცლობაში, აქვე დასტოვა. დიდებული სასახლეები, უზარმაზარი კოშკები თუ პირამიდები, ძვირფასი ძეგლები, იარაღი თუ ფული, ეს ყველაფერი მიწაზე შეიქმნა და მიწაზედვე დარჩა. აბა მითხარით, საცოდავ კაცს ეს ნივთები სად უნდა წაეღო და შესანახად ვისთვის უნდა მიეზარებია? რა თქმა უნდა, მიწა იყო ერთადერთი ჭირისუფალი და მეანდერძე კაცობრიობისა. ჩვენ ვხედავთ ძველი კულტურის ხელშესახებ მასალას, ისტორიულ ნაშთებს. ტეროსკოპმა ნათლად გვიჩვენა, თუ სად რა განძეული იყო დამარხული, სად რა უნდა გვეძებნა. მისი საშუალებით ვიპოვეთ მრავალი ნივთი, თქვენი დროის კაცობრიობისათვის სრულებით უცნობი, მაგრამ თქვენზე უფრო ადრინდელი, თქვენზე უხნესი.

— რა იპოვეთ, მაგალითად? — იკითხა ცნობისმოყვარეობით გიორგიმ.

— ვიპოვეთ ძველი ჩინეთის, ინდოეთის, ქალდეელების, ეგვიპტელებისა და ასურეთ-ბაბილონის კულტურის ნაშთები. ვნახეთ ძველი ძეგლები, ფულები, საომარი იარაღები; მისი დახმარებით აღვადგინეთ სასახლეები, სფინქსები და სხვ., შევისწავლეთ დედამიწის შინაგანი და გარეგანი შემადგენლობა და მისი ისტორიული ცვალებადობა. ერთი სიტყვით, ამ აპარატმა ჩვენ ბევრად უფრო მეტი სარგებლობა მოგვითანა, ვიდრე იოანე გუტენბერგის გამოგონებამ და ქრისტოფორე კოლუმბის აღმოჩენამ... მაგრამ დროა ეს ტეროსკოპი განზე გადავდოთ. დიახ, თქვენ გაინტერესებთ თქვენი გვამის პოვნის ამბავი, არა?

— დიახ, რასაკვირველია!

— თქვენ, როგორც მოგახსენეთ, შემთხვევით გიპოვნეს ოდესმე საქართველოს ქალაქ ტფილისის ტერიტორიაზე.

გიორგი უცებ ფეხზე წამოიჭრა:

— რას ნიშნავს ოდესმე? რა აზრით იხმარეთ მოქალაქე კარიოზ ეს სიტყვა? მე ყურში რაღაც სხვაგვარად ჩამესმა. ნუ-თუ არ შეიძლება გავიგო ჩემი სამშობლოს ამბები?

გაკვირვებული და შემფოთებული სახე მან წინ წასწია.

— გთხოვთ, დაწყნარდეთ, — მიმართა კარიოზმა დამამშვი-
ჯებელი კილოთი, — ნუ ღელავთ, მაგასაც მოგახსენებთ.

სამშობლოს აჩრდილი

— პატივცემულო გიორგი, — წარმოთქვა კარიოზმა, — ის, რისი თქმაც ახლა მსურს, რასაკვირველია, თქვენთვის მეტად საწყენი იქნება. მგონი თქვენ კიდევ იგრძენით ეს ამბავი, მაგრამ უკვე წარსულის კანონზომიერ მსვლელობას თქვენი გრძნობათა დღევანდელი მღელვარება ვეღარ შეაჩერებს.

გიორგი გაფითრდა. აშკარა იყო, უდიდეს სულიერ მღელვარებას განიცდიდა.

გიორგი თითქოს ხედავდა მოახლოებულ საშინელებას, რომელსაც მის წინააღმდეგ ხმალი აღემართა, მაგრამ რა უნდა ექნა? რით უნდა შებრძოლებოდა ამ ამბავს, რომელიც ისტორიის სიღრმეში მიმალულიყო?..

— წარმოიდგინეთ, საუკუნეთა განმავლობაში ბევრი რამ ისეთი გასაკვირველი ამბავი მოხდა, რომ მეოცე საუკუნის კაცო კი არ დაიჯერებს ამას, — განაგრძობდა კარიოზი. — დღეს აღარ არსებობს ეროვნული განსხვავება კაცობრიობაში და, მაშასადამე, აღარ არიან ქართველები ისევე, როგორც რუსები, ფრანგები, გერმანელები, ინგლისელები, იაპონელები, ჩინელები და ათასი სხვა ერი.

გათავდა. გიორგიმ იგრძნო საშინელების მაგარი ხელი, მას თითქოს ტანთ გახადეს და პროკრუსტის საწოლზე გააწვინეს.

— ქართველები აღარ არსებობენ? — ზარდაცემული შეეკითხა გიორგი.

— დიას, ქართველი ერი, როგორც ცალკეული ერთეული, აღარ არსებობს, მაგრამ საქართველო, როგორც გეოგრაფი-

ული ერთეული, მთელი ქვეყნის ერთ უმშვენიერეს კუთხედს
დარჩა.

გიორგი დიდხანს იყო გარინდებული, იგი ღრმა ფიქრებს
მისცემოდა. მისთვის არავითარ ნუგეშს არ წარმოადგენდა სა-
ქართველოს უმშვენიერეს გეოგრაფიულ ერთეულად დარჩენა,
არავითარს.

მისი გონება გაიხლართა საქართველოს ისტორიის უღრ-
მეს ფესვებში, მაგრამ საიდან იწყებოდა ეს ფესვები, ისეთი
ბუნდოვანობით იყო მოცული, როგორც სხვა ერების ისტო-
რიის დასაწყისი. ყოველ შემთხვევაში, გაიხსენა მის დრომდის
შენახული საბუთები. მას კარგად ახსოვდა ქსენოფონტეს, ჰი-
პოკრატეს, სტრაბონისა და ასეულ სხვა მოგზაურთა და გეოგ-
რაფთა ცნობები საქართველოს შესახებ. მოაგონდა მთხე წი-
ნასწარმეტყველის ერთი გამოთქმა: „თუბალი არის კვერთხით
ხუროი, მჭედელი რვალისა და რკინისა“-ო. თუბალები, ქარ-
თველთა გაკებით, მათ წინაპართა შტო იყო. და ეს სიტყვა აკ-
რობატივით დატრიალდა გიორგის შეგნებაში: თუბალი, თიბე-
რი, ჰიბერი, ივერი. განა ივერიელების სახელწოდებით არ
იყვნენ ცნობილი ქართველები? მაშასადამე, მოსეს დროს, ე. ი.
ქრისტიანობის ერამდის თექვსმეტი საუკუნის წინ, ქართველე-
ბი რკინას ამუშავებდნენ. ხშირად, როდესაც გიორგი წინაპ-
რებს მოიგონებდა, იტყოდა ხოლმე:

— მამაჩემო, გაგიპარჯოს შენ, რადგანაც ჩვენი ძველი
ერთგვული ხელობა არ დაგვიწყნიაო.

რამდენიმე ათასი წლის წინათ ქართველთა წინაპრები
სხვადასხვა ხალხის ზღვაში ისტორიის ფხიზელ გუშაგებს შე-
უმჩნევლად არ დარჩენიათ. მას შემდეგ ქართველები უსაზ-
ღვრო და უნაპირო თკენანეში მოდიოდნენ, რისი მოწამეც მრავალია. გიორგიმ ამ მანძილის სიღრმეში გაიხედა და დაინახა
საქართველოს გემი; ეს გემი მის დროს მეთცე საუკუნის
ნავთსადგურში ჯავშნოსანივით შეიჭრა. მეცხრამეტე საუკუ-
ნის მე-90 წლებში იგი ამ გემზე ავიდა და სიკვდილამდის მას
ემსახურებოდა, მის კეთილდღეობაზე ზრუნავდა. ამ გემის
ზურმუხტოვან ქიმზე ცეცხლის ასობით ეწერა: „კულტურა და
მშვიდობიანობა“. თვალთ უხილავმა ძალამ გიორგი გემიდან
სწორედ მაშინ ასწია და გადმოაგდო, როდესაც იგი ამ დიდი
მისიის შესრულებისაკენ მიისწრაფოდა.

მოავონდა უძველესი ქალდეველები. ქართველები მომავლად ითვლებოდნენ. წარმოდგინა ქალდეველი მწყემსი: იგი სალამურის ტკბილი დუდუნით მისჩერებია ცაზე ვარსკვლავებს. ჯოგი კი იქვე ისვენებს. უცებ კომეტამ გაანათა და გრძელი, ცეცხლიანი კუდი ხმალევით მალლა აღმართა.

„ეს რა არის?“ — ვაიფიქრა გაცეცხულმა მწყემსმა და სალამური უცებ შეაჩერა. მისი ფიქრი ამ კომეტამ მიიპყრო. ამგვარად ჩაისახა პირველად ინტერესი ზეცისადმი; შემდეგ იგი დამუშავდა ზუსტ მეცნიერებად — ვარსკვლავთმრიცხველობად. გიორგის დიდხანს აწვალებდა წარსული საუკუნეების მოგონება. რამდენი ცრემლი და სისხლია დაღვრილი ისტორიის ამ უშორეს ეტრატზე? რამდენჯერ მწარედ აქვითინებულა ქართველი დედა თავის განწირულ შვილთა საფლავზე?

„რად ჟღერდნენ ერთიმეორეს, რისთვის თმობდა ეს ხალხი?“ — შეეკითხა თავის თავს გიორგი და ცოტა ხნის შემდეგ თვითვე უპასუხა:

„ეს იყო ბრძოლა არსებობისათვის, თავის სახის შენარჩუნებისათვის და ამ ბრძოლის დროს არავითარ საშუალებას არ ერიდებოდნენ“.

განა ერთი და ორი ამბავი ახსოვს გიორგის სხვადასხვა ხალხისაგან ერთიმეორის განადგურებისა? მრავალი, ძალიან მრავალი! გიორგის აზროვნების შორ ჰორიზონტზე არწივივით გამოჩნდა ქალდეს ლანდი და მოჩვენებასავით გაჰქრა. ყველაფერი დღევანდელი ხომ სვალისათვის წარსული იქნება?

გიორგიმ წარმოიდგინა საქართველოს ძველი ცხოვრება. გიორგი გრძნობს, თუ როგორი სისასტიკით გადაიარეს მის ზურგზე ეგვიპტელებმა, ასურ-ბაბილონელებმა, ირანელებმა, არაბებმა, მონღოლებმა, თურქებმა და ათასმა სხვა ხალხმა. მათი აქლემები და ცხენები თითქოს თავის ბასრ ჩლიქებს გიორგის ტვინსა და გულში აბიჯებდნენ. მან განიცადა ამ შემოტევათა მთელი საშინელება. მტრების წვეტიანი ისრების შხუილი, მათი გალესილი ხმლების ელვარება, ხანჯლების ტრიალი, დაინახა ურდოები. მათი დათვლა გიორგის შეგნებას აღემატებოდა. ესენი, როგორც ორბები, მიისწრაფოდნენ მისკენ დასაგლეჯად. მისი სხეული ათასმა მტერმა დაჰგლიჯა, ნაკუს-ნაკუსად აქცია და ისიც მიკროსკოპულად დაპატარავებული კავკასიის მაღალ მთებს ამოეფარა და გადარჩა. უკ-

ვირს ვიორგის, როგორ გადაურჩა იგი ამდენი ხალხის სიმძიმეს. მათ მისი სხეული თითქოს გზად და ხიდად გაიხადეს. რატომ სრულებით არ გაიჭყლიტა ის ამდენ ორომტრიალში, ამდენ შეხლა-შეძოსხლაში, რომელშიც იგი ძალაუნებურად ასე აქტიურ მონაწილეობას იღებდა. მაგრამ მას მაგრად ეჭირა ძლიერი ფარი, კავკასიის მთები, და ამ ფარს იგი მოხერხებულად ხმარობდა. სწორედ ამ ფარმა იხსნა განადგურებისაგან.

— დარწმუნებული უნდა იყოთ, რომ ის ხანა, როდესაც სხვადასხვა ერი არსებობდა დედამიწაზე, არასოდეს არ დაბრუნდება. მეცნიერებისა და ტექნიკის მიღწევებმა ჩვენ გაერთიანებას ხელი შეუწყო. დღეს დედამიწაზე არცერთი ერი აღარ არსებობს, ყველა ისტორიის ბორბალს გადაჰყვა, — განაგრძობდა კარიოზი დამაჯერებელი კილოთი.

ვიორგის მწარე ფიქრები დაკარგულ სამშობლოს შესახებ კარგა ხანს გაგრძელდა, ამ ამბავმა მის გულს ღრმა ჭრილობა დაამჩნია.

— რა თქმა უნდა, თქვენ ახლა მაუწყეთ მეტად სამძიმო ამბავი, რაც ჩემთვის ადვილი მოსანელებელი არ არის, — დაიწყო ვიორგიმ. — ჩვენ დროსაც კი გრძობდა კაცობრიობა საერთო ენის საჭიროებას, მაგრამ, თუ მენსიერება არ მღალატობს, ერთმანეთში სრულ გათქვეფაზე არავითარი ლაპარაკი არ იყო. მე მეწყინა საერთო საკაცობრიო თვალსაზრისით ეროვნებათა მოსპობა, რადგან, ჩვენის აზრით, სხვადასხვა ერის არსებობა მრავალფეროვანებასა და სილამაზეს წარმოადგენდა.

— ეროვნებათა გაერთიანების პროცესი, — ჩამოართვა სიტყვა კარიოზმა, — საერთო ენის შემოღებამაც გამოიწვია. კაცობრიობა ისე შეეჩვია ამ უმდიდრეს, ყველაზე კეთილშობილს და ელასტიკურ საერთო ენას, რომ ბოლოს სულ ამ ენაზე დაიწყო წერა-კითხვა და ლაპარაკი. თქვენი წარმოდგენით ეროვნება ყვავილს ან რომელიმე საკრავ იარაღს წარმოადგენდა. ჩვენ კი გვგონია, რომ ძველი ეროვნება იყო კედელი, იგი სხვადასხვა ხალხს უშლიდა ერთმანეთთან დაახლოვებას, ერთმანეთის გაგებასა და სათანადო დაფასებას. ძველად ეროვნება იყო არა ყვავილი, არამედ ეკალი. ამ ეკალს დაუსჯელად ვერ მიეკარებოდი, იგი საშინლად იჩხვლიტებოდა. დიდი ხანია, რაც ცხოვრებამ ეროვნებათა მოსპობა ბუნებრივად გამო-

იწვია. ეს, რასაკვირველია, სხვადასხვა ხალხის ერთიმეორესთან გათქვეფას სრულებით არ ნიშნავს.

გიორგი ამ საკითხის წინაშე დიდხანს დამუნჯებული იდგა, შემდეგ ხელი ჩააქნია და თქვა:

— ეგ, რა თქმა უნდა, აგრე იქნება... ბოლოს და ბოლოს, არც კი მიკვირს ის გარემოება, რომ კაცობრიობა ერთ ენაზე ლაპარაკობს, მაგრამ რა ჰქვია იმ ენას, რომელმაც ასე მოხიბლა ყველა და თავის საკუთარი ენა გადაავიწყა?

— ამონთა ენა.

— ამონთა ენა? — იკითხა გიორგიმ.

— დიას, ამონთა, — უპასუხა კარიოზმა.

— ამონთა ენა, ამონთა ენა! — რამდენჯერმე გაკვირვებით გაიმეორა ეს სიტყვები გიორგიმ. ბევრი იფიქრა, ბევრი ეძება თავის მესხიერების საღაროში ამონები, მაგრამ, როდესაც ისინი ვერ მოსძებნა, კარიოზს შემდეგი სიტყვებით მიმართა:

— რასაკვირველია, რამდენადაც ვიცი, ჩემს დროს ასეთი სახელწოდების ერი არ არსებობდა, და საიდან გაჩნდა ეს ხალხი თქვენ დროს?

— ცხადია, თქვენთვის უცხოა ამონები და ამონთა ენა. მაგრამ სანამ იმას გაიგებდეთ, ვინ არიან ამონები, გთხოვთ გამოძვეთ ჩემ ბიბლიოთეკაში. იქ გაცნობით ჩვენს ენასა და ჩვენი კულტურის მიღწევებს წიგნების გადაკეთების დარგში.

— დიდი სიამოვნებით, — უპასუხა გიორგიმ, და ამ დროს მოაგონდა გამოღვიძების შემდეგ ლაპარაკი უცნობთან, რომელიც სიტყვა „ამონს“ იმეორებდა.

წიგნის რეზიუმე

შებინდდა. აქამდის საგნებთან ახლო მყოფი ჩრდილები მათ ნელნელა დაშორდა. ჩრდილები მზეს ემალებოდნენ, მაგრამ ყოველგვარ საგანს გამუდმებით უკან დასდევდნენ. ახალა, მთელი დღის დარაჯობით დაღლილთ, მათ ოდნავ მოერთხათ. მზე თავდაღმართში დაეშვა. ჩრდილები სიხარულით გაიზარდნენ, მძიმე ტანი ველარ ზიდეს და უხმოდ მიწაზე გაიშლართნენ. როდესაც მზე კლდეში გადაიჩნება, ერთიანი საბანი მოიხურეს და გულიანი ხვრინვაც ამოუშვეს.

მაგრამ ამ ტკბილმა ძილმა სულ ნახევარ საათს გასტანა შემდეგ, როდესაც მოულოდნელად შუა ცაზე მზე არწივივით ამოფრინდა, ჩრდილები უეცრად დაპატარავდნენ, დამფრთხალ წიწილებივით ხეებს, სახლებსა და სხვა საგნებს მიაშურეს და მათ ამოეკრნენ.

— რა მოხდა?

— ამას შემდეგ გავიგებთ.

გიორგი და კარიოზი წამოდგნენ და ბიბლიოთეკისაკენ წავიდნენ. გზაში გიორგის აწვალებდა ფიქრი, საიდან იცოდნენ კარიოზმა და აირამ ქართული ენა ასე მშვენივრად და წიგნების როგორ გადაკეთებაზე იყო ლაპარაკი.

მან ვეღარ მითითინა და წინ მიმავალ კარიოზს შეეკითხა:

— თქვენ წედან თქვით, რომ არცერთი ერი დედამიწაზე აღარ არსებობს. მე რე და, თუ ეს ცნობა სიმართლეს შეეფერება, ძალიან მაინტერესებს, საიდან იცით თქვენ ასეთი წმინდა ქართული?

კარიოზი უცებ შემოტრიალდა და გიორგის მორჩილებით მიმართა:

— უნდა გაუწყოთ, რომ ჩვენ ქართული ენის საუკეთესო მასწავლებლები და მშვენიერი მოსაუბრენი გვყავდნენ. ქართული ლაპარაკი სწორედ მათგან შევისწავლეთ.

— საკვირველია, ვინ იყვნენ ეს მასწავლებლები თქვენს დროს? გასაოცარია, აქამდის რომელმა მოსაუბრემ გასძლო.

კარიოზმა უპასუხა:

— დღეს უფრო ბევრად მეტი ვიცით, ვიდრე თქვენ თქვენი ეპოქისა და, თუნდაც, ქართული ენის შესახებ.

გიორგიმ არ იცოდა, ასეთი პასუხი სწყენოდა თუ გახარებოდა.

— ტეროსკობის დახმარებით, არა? — იკითხა მან.

— ნაწილობრივ ტეროსკობითაც, მაგრამ ცოცხალი ენის შესწავლის საქმეში ტეროსკობი უმწეოა. საიდან და როგორ, ამის ერთ-ერთ საშუალებას ახლავე დაგანახვებთ. დანარჩენი შემდეგისათვის იყოს. ქართულ ენას გვასწავლიდნენ თქვენი გამოჩენილი პოეტები და მწერლები.

გიორგის დროს თითქმის ყოველგვარ ისტორიულ ძეგლების წარწერებს კითხულობდნენ. იმ ერის ისტორია და ლიტერატურა, რომელმაც მეოცე საუკუნემდის მიაღწია, რა თქმა

უნდა, ამათვის ნაცნობი იქნებოდა. ამაში მაინც დასაჯადი
 გასაკვირველი არაფერი იყო, მაგრამ ცოცხალი ენა კიდევ
 სხვაა.

— წარმოიდგინეთ, რომ დღეს თქვენი დროისა და უფრო
 ადრინდელ პირებთან უშუალო ლაპარაკი წარმოებს.

— როგორ? არ მესმის, რომელ ლაპარაკზე ბრძანებთ? —
 დაიბნა გიორგი.

— ახლავე გაიგებთ.

და ისინი ერთ დიდ ოთახში შევიდნენ. როდესაც მაგიდას
 მიუახლოვდნენ, კარიოზმა სთხოვა, იქვე მდგარ სავარძელში
 ჩამჯდარიყო.

გიორგი ოთახს განცვიფრებული მისჩერებოდა. ფიქ-
 რობდა:

„კარიოზი წელან ბიბლიოთეკის ჩვენებას დამპირდა. მაგ-
 რამ ამ ოთახში რა უნდა მაჩვენოს არ ვიცი. ეს უზარმაზარი
 ოთახი უფრო რკინეულობის მაღაზიას წააგავს, ვიდრე რომე-
 ლიმე ბიბლიოთეკას. ალბათ, სხვა ოთახში შევედით და ბიბ-
 ლიოთეკა შემდეგ იქნება“.

— ჩვენ, მგონი, ბიბლიოთეკაში შესვლას ვაპირებდით, —
 გაუბედავად შენიშნა გიორგიმ.

— დიას, სწორედ ბიბლიოთეკაში ვიმყოფებით, — უპასუხა
 კარიოზმა.

გიორგის თვალები გაუგანიერდა, იფიქრა: დავბრმავდი თუ
 რა დამემართა, ერთ წიგნს რომ ვერ ვუყურებო, თვალები მო-
 იფშვნიტა, ოთახის კედლებს გაფაციცებით მიაჩერდა, მაგრამ
 ამ ოთახში რკინეულობის მეტს ვერაფერს ხედავდა.

კარიოზმა ფანქარვით გრძელი ერთი შუშა თაროდან
 გადმოიღო და იქიდან პატარა აბი გადმოაგორა.

— აი, ხომ ხედავთ ამ ფირფიტას? ეს არის ჩვენი წიგნი.

— ეს არის თქვენი წიგნი? — იკითხა განცვიფრებულმა გი-
 ორგიმ.

კარიოზს ფირფიტა გამოართვა და დააკვირდა.

— დიას, ეს არის.

— მერე ამას როგორ კითხულობთ?

— იმგვარადვე, როგორც თქვენ კითხულობდით.

— ამაზე ხომ თვალი ვერაფერს გააჩნევს?

— უბრალო თვალი, რასაკვირველია, ვერაფერს ამოიკი-

თხავს, მაგრამ ჩვენ გვაქვს გამადიდებელი აპარატები. ეს რატები საშუალებას გვაძლევს ყველაფერი გავარწიოთ. შემოსვდეთ!

კარიოზმა ფირფიტა გამოართავა და პატარა ყუთში ჩაუშვა. ყუთის დანახვისას გიორგის თვალწინ წარმოუდგა მორკინა-ლის პატარა ტიკინა. იგი მომღიმარე ზანგს გამოხატავდა.

ყუთში წიგნის ჩაშვებამ და მისმა წამიერმა სმაურმა გიორგის მთელი რიგი მოგონებები გაუცოცხლა. მას ძალიან სურდა ამ მოგონებებს გადაეწებოდა, მაგრამ გამოაფხიზლა კარიოზის მიერ დირიჟორის ჯოხივით მალლა აწეულმა თითმა, რომელიც მას პირდაპირ კედელზე უჩვენებდა.

გიორგიმ გამოუცდელ მომღერალივით ამ ჯოხს თვალი გააყოლა და დაინახა მსხვილი ასეებით ქართული წარწერა: „ვეფხის-ტყაოსანი“.

გიორგი სიხარულმა შეიპყრო. თითქოს მას ენახოს სატროფო, რომლის გარდაცვალების ამჟამი უკვე დაიჯერა, მაგრამ იგი ცოცხალი აღმოჩნდა.

კარიოზმა მას აუხსნა, თუ რამ გამოიწვია ასეთი რეფორმა. კაცობრიობას შეგნებულ ცნოვრების განმავლობაში უამრავი წიგნები შეუთხზავს. მილიონობით სიტყვის ოსტატები: პოეტები, პროზაიკოსები, ისტორიკოსები, სოციოლოგები და ათასი სხვა ხელლობის ხალხი თავის წმინდა მოვალეობად სთვლიდნენ რაიმე სიტყვიერი განძი დაეტოვებიათ. ამგვარად, წიგნის მთები შეიქნა, უამრავი ნაბეჭდი მასალა დაგროვდა. ეს კი მძიმე ტვირთად აწვებოდა ძველ წიგნსაცავებს. განსაკუთრებით იმატა წიგნების რიცხვმა მეოცე საუკუნიდანო.

— გაითვალისწინეთ, თუ გნებავთ, — ეუბნებოდა კარიოზი, — თითო ეკუმპლარი ყოველი ნაწარმოებისა, რაც ამა თუ იმ ეპოქაში იბეჭდებოდა და დათვალეთ დაახლოებით რამდენი იქნებოდა ამ ნაწარმოებთა რიცხვი თქვენ დრომდის, როდესაც წერა-კითხვას არ ჰქონდა ჯერ კიდევ მასობრივი ხასიათი და წარმოიდგინეთ რამდენი იქნებოდა თქვენს შემდეგ, როდესაც ხალხის განათლებამ ბუმბერაზული ნაბიჯით დაიწყო წინსვლა.

გიორგის კიდევ შეეძლო წარმოედგინა მის დრომდის ნაბეჭდი ლიტერატურა: მას სულ ოთხასიოდე წლის ისტორია ჰქონდა, — თუ მხედველობაში არ მივიღებთ დაუბეჭდავ ხელ-

ნაწერებს, — მაგრამ რა უნდა ყოფილიყო მომავალში, მკვლევარსაუკუნის შემდეგ, ამ ათასი წლის განმავლობაში, ამის დასაბუთებით გამოანგარიშებაც კი გიორგის შეგნებას აღემატებოდა. ამიტომ განუშვება არჩია.

— განსაკუთრებული ნაყოფიერებით ხასიათდება მწერლობა ადამიანის ცხოვრების განხილვის შემდეგ, — განაგრძობდა კარიოზი, — როდესაც სხვადასხვა ავადმყოფობასთან ბრძოლა ჩვენი სრული გამარჯვებით დასრულდა და კვების საქმე გაუმჯობესდა. თქვენ დროს, როდესაც ყოველ ადამიანს დღეში საშუალოდ რვა საათზე მეტ ხანს შემოქმედებითი მუშაობა არ შეეძლო და ამ პირობებში თავის ხელით დაწერილ მრავალ ათას ფურცელს სტოვებდა, რა გასაკვირველია, თუ ჩვენ ეპოქაში სიცოცხლის განხილვის, ავადმყოფობათა მოსაბოძის, წერის ტექნიკისა და სხვა პირობათა გაუმჯობესების გამო, ყოველ ადამიანს შეუძლია მრავალი ასი ათასისა და მილიონი ამგვარი ფურცლის დატოვება. მერე თქვენ როგორ გვინათ? სად უნდა დატეულიყო ამდენი სალიტერატურო განძი? როგორ უნდა გაზრდილიყო მაშინ ბიბლიოთეკები? ამ შემთხვევაში არ იკმარებდა არა თუ ერთი ან ათი შენობა, არამედ თქვენი დროის მთელი ლონდონის ყველა შენობა. განხილვად ნაბეჭდი ნაწარმოების უზარმაზარი მთები. სწორედ ამ გარემოებამ დაბადა წიგნების გარდაქმნის საჭიროება.

კარიოზმა გიორგის პერანგის ღილის ოდენა ფირფიტა ჩვენა. ეს ფირფიტა მის ხელში მიკროსკოპულად მოჩანდა და მასზე ტოლსტოის „ომი და ზავი“ ეტეოდა.

— ეს უთუოდ გენიალური მიღწევაა; როგორც ჩანს, თქვენ ძალიან მდიდარ ბიბლიოთეკის პატრონი ყოფილხართ. თუ ასეთ პატარა ღილზე ტოლსტოის „ომი და ზავი“ თავსდება, წარმოდგენილი მაქვს, რას იტევს ეს უზარმაზარი დარბაზი.

— რაც შეეხება მხატვრულ ლიტერატურას, მე სულ ღარიბი ბიბლიოთეკის პატრონი გახლავართ. უფრო დაინტერესებული ვიყავი ენებით და ამ დარგში ვცდილობდი წიგნების შერჩევას. ენათა განყოფილება მეორე, უფრო დიდ ოთახში მაქვს. აქ კი მოთავსებულია ზოგიერთი კლასიკოსის ნაწარმოები, რომელ ერსაც და ეპოქასაც არ უნდა ეკუთვნოდნენ ისინი. მაგრამ, წარმოიდგინეთ, ეს დარბაზი ათასჯერ მეტ ნაწარმოებს იტევს, ვიდრე თქვენი დროის სახელგანთქმული

ბრიტანეთის ბიბლიოთეკა. მაგრამ ეს თქვენ არ გაგიკვირდებათ.

— ეგ ყველაფერი კარგი, მოქალაქე კარიოზ, — მაგრამ ეს მაუწყებთ: როგორა გაქვთ გაზეთების საქმე მოწყობილი? ქვეყნის ამბებს როგორ გეპულობთ? ძალიან მინდოდა გუშინ სადმე რაიმე გაზეთი დამენახა, მაგრამ ცდამ უნაყოფოდ ჩაიარა.

— მთელ სისტემაში გამოდის ერთადერთი გაზეთი. ამ გაზეთში იბეჭდება ყოველგვარი ამბები და წერილები. ეს გაზეთი რამდენიმე ათასჯერ მეტია თქვენი დროის გაზეთებზე. მას ეძახიან „სამყაროს“. ყველაფერი ახალი და საყურადღებო აქ გამოძახილს პოულობს. თქვენ დროს რომ ამგვარი ყოველდღიური გაზეთი გამოსულიყო, მას ერთ თვესაც არ ეყოფოდა თქვენი ეპოქის მთელი ქალაქის მარაგი. წარმოიდგინეთ მისი სიდიდე!

კარიოზმა კედლიდან გადმოიღო თხელი ფირფიტა: იგი სიდიდით შაურნიანისოდენა თუ იქნებოდა. გიორგის მთაგონდა გუშინდელი გაზეთის ძებნის ამბავი, და მეტად აინტერესებდა, თუ როგორ არჩევდნენ ამ ფირფიტაზე იმას, რაც უნდა წაეკითხათ.

კარიოზმა აუხსნა:

— იგი დაყოფილია თავებად, ეს თავები განსაკუთრებულად იწყობა. მაგალითად: ქრონიკა, ტექნიკა, გამოგონება და სხვა. მაგალითად, ჰუმორისტ ზ-ს ლექსს ეძებთ? ჯერ ფირფიტას დააყენებთ ხელოვნებაზე, შემდეგ პოეზიაზე, ჰუმორზე, ზ-ზე და ხელად იპოვით მას, რასაც ეძებდით.

გიორგიმ იკითხა, თუ სად იბეჭდებოდა ეს გაზეთები და წიგნები.

— წიგნები იბეჭდება საგანგებო ფაბრიკებში და გაზეთები კი შინ.

— როგორ? შინა გაქვთ ფაბრიკები?..

— დიახ, აი ეს აპარატი, — და კარიოზმა ხელი დაადვა გარედან უმნიშვნელო ყუთს, — ცნობებსა და წერილებს ელვის უმაღლვე იღებს, აგზავნის და ავტომატურად ბეჭდავს.

გიორგი იმასაც გეპულობს, რომ თანამედროვე გაზეთში არ არიან რედაქტორები, რომ თანამედროვე წიგნს თვით ავტორები ხელმძღვანელობენ. პატრონობა და წინამძღოლობა არცერთ სრულ ასაკიან მოქალაქეს აღარ სჭირდება და სხვა.

კარიოზმა გაზეთი მანქანის სისწრაფით გადაატრიალა და ერთ ადგილას შეჩერდა.

— ეს არის მზის ერთ-ერთ უშორეს თანამგზავრზე ჩვენი მოგზაურის დაშვების სურათოვანი ამბავი.

გიორგიმ დაინახა ახლად ძირს დაშვებული საპლანეტო გემი თავის მფრინავით. მას საოცარი, ვეებერთელა ცხოველები ეხვეინ გარს.

— აი ჩვენი პილოტი გაი. მას ესალმებიან და ეფერებიან ეს თქვენთვის გასაოცარი ცხოველები. მთელ ამ პლანეტაზე ესენი არიან უჭკვიანესი და უძლიერესი ცხოველები. შეხედეთ, როგორ სიამოვნებით ეგებებიან ჩვენს პილოტს.

— დაუჯერებელი და წარმოუდგენელი სურათია, — თქვა გიორგიმ.

კარიოზმა აპარატი შეაჩერა.

გიორგის განსაკუთრებით ქაღალდის საქმე აინტერესებდა.

— თქვენი ნაჩვენებიდან და ნათქვამიდან წიგნების შესახებ აშკარაა ქაღალდის საჭიროების უარყოფა, — თქვა მან. — წარმოიდგინეთ, რა ბედნიერი ვიქნებოდით ჩვენ, წიგნებისა და გაზეთების ბეჭდვის ასეთი ხერხი რომ გვეცოდნოდა. მაგრამ საკითხავია: ნუთუ ქაღალდი თქვენ დროში სრულად მოიხსნება? ნუთუ მის შესახებ შორეული წარმოდგენაც კი დაიკარგა და მისი საჭიროება კაცობრიობის მახსოვრობიდან სრულებით ამოიშალა? ანდა რაზე სწარმოებს წერა?

კარიოზმა აუხსნა:

— დღევანდელ კაცობრიობას ქაღალდი იმდენი აქვს, რამდენიც ესაჭიროება. არ არიან არც მხატვრები და ვიწებულნი. ესენი თანამედროვე საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ. იმათ საკმაოდ აქვთ ქაღალდი, ტილოები და საღებავები. მაგრამ წერის შესახებ კი რა მოგახსენოთ. წერა იმ სახით, როგორც თქვენ გქონდათ წარმოდგენილი, თითქმის აღარ არსებობს.

გიორგი საშინლად გაოცდა.

— განა ნაწერი არ იყო ის წიგნები და გაზეთები, რომლებიც თქვენ მიწვევით? არაფერი არ მესმის!

— უნდა მოგახსენოთ, რომ წერის ტექნიკა სრულებით შეიცვალა, — განუმარტა კარიოზმა. — დღეს საჭირო აღარ არის მაინც და მაინც ასობის ხატვის ცოდნა. თავის დროზე

წერა-კითხვის უცოდინარობის ლიკვიდაციას უსათუოდ დიდძალი მნიშვნელობა ჰქონდა, მაგრამ ახლა ჩვენს საზოგადოებაში ბევრს შევხვდებით ისეთ პირს, რომელსაც არასოდეს კალმისთვის ხელი არ მოუკიდია, მაგრამ შთამომავლობისათვის დიდძალი ლიტერატურული ნაწარმოები დაუტოვებია. ამისათვის საჭიროა მხოლოდ საღი აზროვნება და მსჯელობა. საკმარისია თავში რაიმე აზრი მოგივიდეთ, მას ამ მანქანას უკარნახებთ და იგი დასწერს.

კარიოზმა ევლავ პატარა ყუთს დაადვა ხელი.

გიორგის ეჭვი იბყრობდა:

– ხომ შესაძლებელია, რომ ადამიანმა აზრი სწორად ვერ გამოთქვას, რომ წერტილი დაუსვას იქ, სადაც საჭირო არ იქნება, ან წამოსცდეს რაიმე სიტყვა, რომელიც აღსაბეჭდი არაა და ის კი შემთხვევით დაიწერება, და მერე ხომ არ შეიძლება ასე დასტოვოს? მაშასადამე, იგივე აზრები ამ მანქანას მან ხელახლა უნდა უკარნახოს, და ამგვარ წერას განა მეტი დრო არ დასჭირდება, ვიდრე კალმით გუშაობას?

ამ ეჭვის გასაფანტავად კარიოზმა მანქანას რაღაც წინადადება უკარნახა, იგი დაიწერა. ამ წინადადებაში ერთი სიტყვა გამოსაცვლელი იყო.

მან რაღაც დილს ხელი დააჭირა და გიორგის მანქანის ნაწერი კვლავ დაანახა. ეს სიტყვა ამოშლილი იყო.

გიორგიმ გაიგო, რომ არსებობდა სამუშაო და სამგზავრო აპარატებიც. საკითხავი და საწერი ერთად. მისი წონა დაახლოებით ერთი ასანთის კოლოფის ოდენა თუ იქნებოდა.

პარლაცვლილთა ხმა

კარიოზს, ალბათ, დასცხა. მან ბოდიშით თეთრი პიჯაკი გაიხადა, იქვე სავარძელზე დასდვა და კონფერანსიესავით დაიწყო:

– ახლა ნება მიბოძეთ, მრავალი საუკუნის წინათ გარდაცვლილ მწერალთა ხმები გაგაგონოთ.

გიორგი უცებ შეკრთა. თინბაზობა იწყებოდა, მაგრამ გიორგი თითქოს მისვდა ამ ნომრის შინაარსს და კარიოზს შეეკითხა:

— გრამაფონის ფირფიტებზე გადაღებული?
უარყოფის ნიშნად კარიოზმა თავი გააქნია.

— არავითარი მაგის მსგავსი.

— მაშ, როგორ?

— დაგანახვებთ უშუალოდ მწერლებს, რომელნიც თქვენ დროს და უადრეს ხანაში ცხოვრობდნენ.

ყოველი მწერალი არის თავის თავის, თავის განცდებისა და ფიქრების გამომხატველი. ყოველი მისი სიტყვა, ყველა მის გმირთა უბრალო მიმოხვრაც კი მის შინაგან და გარეგან ბუნებას გამოხატავს. ამ მოსაზრებას დაეყრდნო ამ აპარატის გამომგონებელი. — და კარიოზმა ხელი დაადვა კიდეც ერთ აპარატს. — მან მართლა განსაცვიფრებელ შედეგს მიაღწია. გნებავთ, გამოვიწვიოთ თქვენი ნაცნობი პოეტები? მაგალითად, ვაჟა?

გიორგის ტანში ჟრუანტელმა დაუარა.

— ვაჟა? — იკითხა მან განცვიფრებით.

— დიას, თუ გნებავთ?

— ვაჟა! ვაჟა! — უაზროდ იმეორებდა გიორგი ამ სახელს. — განა ვაჟას გარეგნობა და ხმა კიდეც სადმე არსებობს? ვაჟას დასაფლავების უშუალო მოწმე ვიყავი. მის საფლავს მოწიწებით ერთი მუჭა მიწა მეც მივაყარე. ნუ თუ ვაჟას კიდეც სადმე ვიპოვნე? კიდეც სადმე შევხვდავ? მისი ხმა მეჩვენებოდა ხან ბულბულის უნაზეს გალობად, ხან დარიალის მორყეულ კლდეების ხმაურად. მისი ხმა ხან გულუბრყვილო იყო, ხან მრისხანე, როგორც გოგოთურ და აფშინას სელჩართული ბრძოლა. მაგრამ ეს იყო წინათ, დიდხნის წინათ. ამდენი საუკუნის შემდეგ ნუთუ კვლავ შესაძლებელია მისი ხმის გაგონება? საოცარია, საოცარი.

უცებ დარბაზში დაბნელდა. აპარატიდან მოისმა საშინელი ხმაური, თითქოს ყაზბეგის წვერიდან ათასი წლების ყინული დაიძრა და გამალებით თერგში ჩაიჩხვია.

— ახლა გამოჩნდება ჩემი ერთ-ერთი საუკეთესო მასწავლებელთაგანი ვაჟა, — წარმოთქვა კარიოზმა.

მართლაც, ამ სიტყვების დასრულებისთანავე ვაჟაც გამოჩნდა. გიორგის მოულოდნელობისაგან ტანში დაბურძგლა; იგი ზეზე გიჟივით წამოიჭრა. ვაჟამ თითქოს გაიღიმა და დაიწყო:

არჩივი ვნახე დაქრილი,
ყვივ-ყორნებს ეომებოდა,
ეწადა ბეჩაეს ოდგომა,
მაგრამ ველარა დგებოდა
ცალ მხარს მიწაზე ნიითრევს,
გულის პირს სისხლი სცხებოდა,
ვაი, თქვენს დედას ყოვებო,
რა დროს ჩაგიგდავთ ხელადა,
თორც ვნახავდი თქვენს ბუმბულს
გაშლილს, გაფანტულს ველადა.

ლექსი თქვა და ვაჟაც მიიმალა.

ამგვარადვე მოისმინა გიორგიმ შექსპირი, რუსთველი, გოეთე და სხვ.

— მაშასადამე, კიდევ ერთი ნასკვი გაიხსნა, — თქვა მხიარულად კარიოზმა.

— რომელ ნასკვზე ლაპარაკობთ?

— აი, გუშინდელი დღის თქვენთვის უცხო შთაბეჭდილებების შესახებ მოგახსენებთ.

— მართალია, თქვენ თითქოს ერთ ნასკვს ხსნით, მაგრამ ზღაპრული გველეშაპის მოკვეთილ თავივით, ერთის მაგიერ ათი სხვა ჩნდება.

— ყველაფერს განვიმარტავთ, — მიუგო კმაყოფილებით კარიოზმა და შუბლზე ხელი გადაისვა.

გუშინდელი ინტერნაციონალური დილის მონაწილეთა ვინაობა გიორგისათვის გამოირკვა. მას ეგონა, რომ მასში მსახიობები ლებულობდნენ მონაწილეობას. ის რომ სცოდნოდა, რომ თვითონ ავტორები კითხულობდნენ თავის ნაწარმოებს, უსათუოდ ჭკუას დაკარგავდა, მაგრამ სწორედ ბედზე გამოუჩნდა მას კარიოზი.

კარიოზისათვისაც მოულოდნელი იყო გიორგის შეხვედრა. მას ერთი თვის შემდეგ მოელოდნენ. ის და აირა სათანადოდ შესახვედრად ემზადებოდნენ. მისი ეპოქის შესაფერის გარემოს ამზადებდნენ, უნდოდათ გამოღვიძება სულ სხვანაირად მოეწყოთ, მაგრამ პანთეონის მორიგემ უდიდესი შეცდომა დაუშვა. გიორგი უნდა გაეღვიძებინათ 29 $\frac{27}{VIII}$ 30 წელში, პანთეონის მორიგემ კი უნებლიედ გიორგი დანიშნულ ვადაზე ერთი თვით ადრე გააცოცხლა. ეს ამბავი ელვის

სისწრაფით მოედო მთელ დედამიწასა და პლანეტებს მათსა და დაეპყრებინა; მისი უეცარი გაცოცხლება და დაკარგვა ყველაში დიდ გაოცებას იწვევდა. და, როდესაც მოულოდნელად იგი კლუბში აღმოჩნდა, მაშინ ხალხის აღტაცებას საზღვარი არ ჰქონდა...

ამ ცნობის შემდეგ გიორგისათვის ნათელი შეიქმნა გუშინდელი დაბურდული ამბების დიდი ნაწილის შინაარსი. მან გაიგო, რომ პანთეონის შენობაში გამოუღვიძია. მიხვდა იმასაც, თუ რად ეცვა დაჭმუჭვნილი ტანისამოსი იქიდან მომავალ ხალხს. მისთვის აშკარა შეიქმნა ლამაზი ქალის მის თათხში აღმოჩენის ამბავიც... გაახსენდა აირას გაოცება მისი დანახვისას, გაახსენდა კარიოზისა და აირას პირველი სიტყვები, რომელიც გიორგის მოულოდნელ გამოჩენას აღნიშნავდა.

მაგრამ, საინტერესოა, ვისი უნდა იყოს გიორგის მიერ ჯობეში შენახული ბრილიანტის ბეჭედი? ვინ გაუკეთებდა მას ხელზე? ამ საკითხის გამოსარკვევად კარიოზს მიმართა. კარიოზმა აუხსნა, თუ რა როლს ასრულებს ეს ბეჭედი მკვდრების გაცოცხლების საქმეში, გაახსენა იონიზაცია.

გიორგისათვის ბუნდოვანი იყო, თუ რად სცეს მას გუშინ ასეთი პატივი და რისთვის აფასებდა მას თანამედროვე ეპოქა.

კარიოზის განმარტებით — იმიტომ, რომ მან მიცვალებულთა საუკეთესო ბაღზამი და მუმიების შენახვის ხერხი აღმოაჩინა, და აგრეთვე იმიტომ, რომ იგი არის დღევანდელ ეპოქაში უხნიერესი ცოცხალი კაცი.

შემდეგ გიორგი ისევ რეპროდუქტორს დაუბრუნდა.

ამ აპარატმა მას უდიდესი კმაყოფილება აგრძნობინა. ცოტა ხნის შემდეგ:

— თქვენ წელან თქვით, ყოველი სიტყვა ადამიანის შინაგანი ცხოვრების გამომხატველიაო. რასაკვირველია, ევ სიმართლეა, მაგრამ ამიხსენით, როგორ შეძლო თქვენმა მეცნიერებამ ამ შინაგანი ცხოვრების გარეგნულ სახესთან დაკავშირება. ხომ შესაძლებელია შინაგანი, ე. წ. სულიერი სიმდიდრე და იმავე დროს გარეგნული სილატაკე. ყოველთვის ხომ არ არსებობს და არც შეიძლება არსებობდეს შინაგანი და გარეგანი ცხოვრების პირდაპირი შეთანაბრება. უამრავია იმის მაგალითები, რომ შინაგანი ცხოვრებით მაღალი, კე-

თიღშობილი და ფაქიზი გარეგნულად ყოვლად უშნო არსებობა ყოფილა, და პირიქით.

— თქვენ მეტად საინტერესო საკითხს შეეხეთ, — უპასუხა კარიოზმა, — მაგრამ ჩვენთვის აშკარაა ერთი რამ: ადამიანის შინაგანსა და გარეგან ცხოვრებას ერთი დასაწყისი აქვს. თუ როგორ ვითარდება იგი შემდეგში, ეს სხვა საკითხია, მაგრამ მწერლების სული გამოსატულია მათ ნაწარმოებში. წარმოდგინეთ ამ უსულო გამოვლენების საოცრება; იგი ისტორიულ სინამდვილეს თვალწინ ცოცხლად წარმოგვიდგენს. წარსული საუკუნეების მწერალთა მართლ დაკარგულ სურათების აღდგენაში კი არ არის საქმე, არამედ თქვენს გაცეხებას, ალბათ, იწვევს დაკარგულ ხმების აღდგენაც. მაგრამ ჯერ მხოლოდ ერთს გეტყვით: ბუნებაში არაფერი არ იკარგება, ყველაფერი დღევანდელი თავისებურად აღიბეჭდება. რა ვუყოთ მერე, რომ ამა თუ იმ საგანსა და მოვლენას თავის გარეგნობა თუ შინაარსი შეუცვლია და ერთი შეხედვით სრულებით გადაგვარებულად გვეჩვენება. საჭიროა ამა თუ იმ დროში, ამა თუ იმ საგნისა თუ მოვლენის მიკვლევა და დაჭერა. ამ აპარატის გამოთვლენებელმა ეს შეძლო და ამით ჩვენს საზოგადოებას დიდი სამსახური გაუწია. ამას კაცობრიობა კარგა ხანია ეძებდა, მრავალ ადამიანს თავისი სიცოცხლე ამ აპარატის უშედეგო ძებნაში დაუღამებია, ბოლოსდაბოლოს, როგორც ხედავთ მისმა გონებამ სურვილს მიაღწია. მაგრამ თქვენთვის მეტად საინტერესო იქნება, თუ ამის გამოთვლენელი რა პრინციპს დაეყრდნო.

— რასაკვირველია, ძალიან.

— თქვენ დროს ხომ ააშკარაებდნენ თითის ანაბეჭდის მიხედვით პიროვნებას?

— ამ სწავლას ერქვა დაქტილოსკოპია. სავსებით მსგავსი თითის ნაოჭები დედამიწაზე მგონია ორ პირს არ შეიძლებოდა რომ ჰქონოდა. თითების ანაბეჭდის მიხედვით ადვილი იყო ბოროტმოქმედის მიგნება. ამ ნიადაგზე ჩემს დროს იჭერდნენ ქურდებსა და კაცისმიკვლელებს.

— თითქმის ასეთივე ამბავი ხდება მწერლების ვინაობის გამოთვლადგენების საქმეში. ნაწარმოები წარმოადგენს მწერლის სულიერ და სოციალურ ანაბეჭდს, რის გამოც ამა თუ იმ მწერლის რეალური სახე აშკარავდება.

— როგორ ხდება ევ? — იკითხა გიორგიმ.

— თქვენ ხომ მოგეხსენებათ ერთი ენერჯის მეორეში გადასვლის კანონი? მაგალითად, მოძრაობის ენერჯის სიბოლოში, სიბოლოს ენერჯის — სინათლისაში, სინათლის — ხმის ენერჯიაში და სხვ.

— სიმართლე მოგახსენოთ, ენერგეტიკისა და ტექნიკის საკითხებში ბევრი არაფერი გამეგება, მაგრამ ისე კი მაქვს წარმოდგენა ასეთ რამეებზე.

— გამომგონებელმა რამდენიმე გზა სცადა წარსულ ხანათა მწერლების აღსადგენად. ყველაზე უმჯობესი — ენერჯის ცვალებადობის კანონი გამოდგა: სიტყვიდან — ნებისყოფა, ნებისყოფიდან — სახე, სახიდან — მთელი ორგანიზმი, ორგანიზმიდან ხმა და მწერლის უტყუარი სურათი მზად არის.

— სწორედ გენიალურია, გენიალური, — ამბობდა გაცეხული და თან სიხარულით აღფრთოვანებული გიორგი, — მე არავითარი საშუალება არა მაქვს, რომ დღევანდელი სიამოვნებისათვის მადლობა გადაგიხადოთ, გარდა წრფელი გრძნობისა.

— გამომგონებელს მეტი ჯილდო, გარდა საერთო აღფრთოვანებისა და დაფასებისა, არც ჩვენგან მიუღია, — მიუგო კარიოზმა.

— თქვენ ისეთი რამ მაჩვენეთ, რასაც ჩემი დროის კაცობრიობა ვერ წარმოიდგენდა, ან კიდევ რომ ენახა, სასწაულად ჩასთვლიდა.

სტილი რომ ავტორია, ნაწერი რომ შემოქმედია, ეს, რასაკვირველია, ცხადი იყო, მაგრამ ამას თუ ასე გააზღაპრებდნენ, გიორგის არ ეგონა.

კარიოზმა გიორგის უთხრა: თანამედროვე ტექნიკას ვერ არ მიუღწევია იმ ზომამდე, რომ ყველა წარსული ეპოქის პირი დღეს ცოცხლად წარმოგვიდგინოსო. ისეთის გამოწვევა, რომელზედაც არავითარი, ან ძალიან მცირე წარმოდგენა გვაქვს, რომელსაც მდიდარი ორიგინალური სალიტერატურო განძი არ დაუტოვებია, ჯერჯერობით უნაყოფო ოცნება არისო.

ამის შემდეგ გიორგი და კარიოზი დაბრუნდნენ სასტუმრო ოთახში, დასხდნენ, დაისვენეს. ცოტა ხნის შემდეგ გიორგიმ კმაყოფილებით თქვა:

— დღევანდელ დემონსტრაციის დროს, გარდა ნაცნობე-

ბისა, უდიდესი შთაბეჭდილება მოახდინეს ჩემზე ქართველმა მწერლებმა: მერანიძემ, ასიანმა, ბაკურიშვილმა და ნაბადურმა; ისინი ჩემს შემდეგ ხანას ეკუთვნიან.

— ნაბადური, რუსთველთან ერთად, მეორე მწვერვალია, მისი სიმაღლე რუსთველისას არ ჩამოუვარდება.

— ჯერ არავითარი საბუთი არა მაქვს, რომ ერთმანეთს შევადარო რუსთველი და ნაბადური, მაგრამ სიმართლე უნდა მოგახსენოთ, ჩემზე ნაბადურმა რუსთველზე არა ნაკლები შთაბეჭდილება დასტოვა.

გიორგიმ შორი მთის მწვერვალს შეხედა.

„ნაბადური, რუსთველი... იაღბუზი და მყინვარი, ორივე დიდია, მაგრამ რომელი სჯობს?“ — თავისთვის გაიფიქრა მან.

— არა, გასაოცარია, სად მოძებნა ნაბადურმა ამდენი მუსიკალობის მქონე სიტყვები, ამდენი შედარება, პოემის გმირთა დიდებული სახეები?

— ნაბადური არის მეორე და უსათუოდ ახალი რუსთველი ქართულ ლიტერატურაში... მაგრამ ნუ თუ ჩვენ მწერლებში არცერთი არ მოგეწონათ? — ჰკითხა კარიოზმა და გიორგის ცნობისმოყვარე თვალთ მიაჩერდა.

— თქვენს მწერლებში? როგორ არა, მაგრამ ჩემმა ენის უცოდინარობამ დაჰყარა თქვენი მწერლების ნამდვილი სახე.

— მაინც?

— მიუხედავად ამონური ენის უცოდინარობისა უდიდესი ნიჭი შევამჩნიე რომანისტებს: კერიმას, დონეს და პოეტ ქალ ნომელას. განსაკუთრებით მომეწონა ეს უკანასკნელი.

— თქვენ ყურადღებას კიდევ რამდენიმე მწერალი გამორჩენია, მაგრამ არაფერია, მათ თავის დროზე გაიცნობთ.

აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ ნომელას ლანდმა გიორგის სულის სიმშვიდე დაურღვია. ნომელა 16 წლის ქალის შთაბეჭდილებას სტოვებდა. მას ახასიათებდა: შესანიშნავი ტანი და სახე, ორიგინალური ხალი მარცხენა ლოყაზე, პატარა ტუჩები, ოდნავ მოღუზული ცხვირი და არაჩვეულებრივად ბრწყინვალე გიშრისფერი თვალები. ლექსების კითხვის დროს მისი ხმა შესანიშნავ მუსიკალობით ჟღერდა. ეს უნაზესი ქალი მსმენელს ჯადოქრულად იზიდავდა.

ლაპარაკის მსვლელობის დროს გამოირკვა, რომ ნომელა, ეს შესანიშნავი პოეტი ქალი, დიდხანია რაც სტომის ჰორი-

ზონტს მოშორებოდა. იგი თურმე ერთი ადამიანისადმი მტრად
 ერი ტრფობით იწოდა და მისმა სიყვარულმა ამონის საზო-
 გადობას მისი თავი ასე უდროოდ დააცილა.

ამ ლაპარაკში იყვნენ გართული, რომ აირას ხმა მოისმა:

— შეიძლება?

— მობრძანდით, — დაუძახა კარიოზმა.

აირა ოთახში შემოვიდა. მას ეცვა ცისფერი აბრეშუმის კა-
 ბა, იგი ხანდახან ფოლადისფერად ეღვარებდა. შუბლზე ახ-
 ლად მოხდილ ქუდის მოვარდისფერო ზოლი ემჩნია. გიორგი
 უცებ ზრდილობიანად ფეხზე წამოიჭრა. ერთმანეთს ხელები
 გაუწოდეს.

გიორგი მოწიწებით ემთხვია აირას სურნელოვან თითებს,
 იგი ათასჯერაც აკოცებდა ამ თითებს, მაგრამ... აირა ხომ
 სხვას ეკუთვნის. და გიორგიმ კარიოზს ფარული შურით შე-
 ხედა.

— დიდი ბოდიში უნდა მოგიხადო ჩვენ სტუმართან, —
 დაიწყო აირამ, — მაგრამ ხანდახან ჩემი უკანასკნელი სამუშა-
 ოს გამო ხშირად მიხდება სხვადასხვა ადგილას გამგზავრება.

— ჩემთან ბოდიში სრულებით შედმეტია, — უპასუხა ზრდი-
 ლობიანად გიორგიმ, — პირიქით, საბოდიშო მე მაქვს თქვენ-
 თან, რომ შეიძლება ბევრ ღროს გართმევთ და სამუშაოს გაც-
 დნთ.

— თქვენთან უშუალო ლაპარაკი ჩვენთვის დიდი საქმის
 კეთებას უდრის, — უპასუხა კარიოზმა.

— როგორც ეტყობა, აირას უკანასკნელ სამუშაოს ვაბრ-
 კოლებ.

— სრულებითაც არა, — თქვა აირამ, — მართალია, ამჟამად
 აღებული მაქვს დიდი თემა, სახელდობრ ვკარნახობ ქალთა
 მოდის ისტორიას, მაგრამ ამ საქმეში თქვენ არა თუ ხელს მიშ-
 ლით, არამედ, იმედი მაქვს, რომ დამეხმარებით.

— სიამოვნებით, თუ კი რამე ვიცი, — უპასუხა გიორგიმ.

— დავიწყე ძველი ჩინური, ინდიური, ეგვიპტური და სხვა
 ქვეყნების ქალთა ყოვილ მოდეზდან და თანდათანობით ეს
 ისტორია მეთუ საუკუნემდის მოვიყვანე, მაგრამ აქ შევჭერდი,
 არ იქნა და ამ საქმემ წინ ველარ წაიწია.

— რა არის ამის მიზეზი? — შეეკითხა გიორგი.

— ჩემთვის ბუნდოვანებით არის მოცული საკითხი, თუ

სადღესასწაულოდ როგორ ტანსაცმელს იცვამდნენ მათე საუკუნის პირველ ნახევარში გლეხთა ცოლები იაპონიასა და საქართველოში, ან თავზე რა ეხურათ.

— მაგის გამოტკევა მართლაც ძნელი საქმეა, — თქვა გიორგიმ.

— ნუ თუ თქვენ მაინც არავითარი ცნობა არ მოგეპოვებათ იმ დროის ქართველ გლეხ ქალთა სადღესასწაულო ტანისამოსის შესახებ? — შეეკითხა გიორგის აირა.

გიორგიმ არა თუ მათე საუკუნის მოდეები იცოდა, არამედ მისდროინდელ უკანასკნელ მოდაზეც არავითარი წარმოდგენა არ ჰქონდა.

— სამწუხაროდ, არავითარი, — უპასუხა გიორგიმ და დააკვირდა აირას თითებს, რომელთაც სადაფის ფრჩხილები ამშვენებდა!

— მე ერთადერთი იმედი თქვენი მქონდა, მაგრამ, როგორც ჩანს, გამიცრუვდა, — მწუხარედ თქვა აირამ და თავი სასოწარკვეთილებით ჩაჰკიდა.

— ნუთუ ტეროსკოპმა ვერავითარი პასუხი ვერ მოგცათ მაგ საკითხის გამოსარკვევად?

— ვერავითარი. პირდაპირ უფსკრულის წინაშე ვდგევარ, არ ვიცი როგორ მოვიქცე! გამოვტოვო ეს საუკუნე სრულიად, თუ რა ვქნა? — უიმედოდ დაასრულა აირამ.

— მე მგონია, ჩვენ ძველ ეკლესიებში იქნება მაგის საბუთი.

აირამ თ. ვი ასწია და გიორგის შესედა.

— ძველი ეკლესიები და მათი ყოველგვარი მხატვრობა ვიცი, მაგრამ იქ გლეხობა სრულებით არ მოჩანს, უმთავრესად თავადაზნაურობის ქალები არიან.

გიორგი სხვა წყაროების შესახებ დაფიქრდა, მაგრამ ვერაფერი მოიგონა.

— მაგას ბევრად გერჩიათ ისევ გეომეტრიაზე გემუშავათ, — უთხრა კარიოზმა.

აირამ ხელი ჩაიქნია და თქვა:

— გეომეტრია ძალიან საინტერესო საგანია. მას ჩემი საუკეთესო წლები შევსწირე. მრავალი ასალი თეორემა შევიტანე შიგ, რასაც, მე მგონი, კაცობრიობა არ დაივიწყებს, მაგრამ, სომ იცით, მოსაბეზრებელია ერთ რომელიმე დარ-

გში მუდმივად მუშაობა, განსაკუთრებით ჩვენთვის, სათვის. წინათ გეომეტრიაში ვმუშაობდი, ახლა მოდების ისტორიას ვწერ, ხვალ რაღაც სხვა გამოჩნდება და ასე გაივლის წუთისოფელი.

- მართალია, - დაუდასტურა გიორგიმ.
- მაგრამ თავი დავანებოთ ახლა ამ მიმომე ამბებს, - თქვა აირამ მხიარულად. - პატივცემულ სტუმარს შესვენება სჭირდება. გნებავთ გავისეირნოთ? - მიმართა მან გიორგის.
- დიდი სიამოვნებით.
- მაშ წავიდეთ, - და გიორგის მკლავი გაუწოდა.
- მე ვერ წამოვალ, ცოტა საქმე მაქვს, - თქვა კარიბზმა.
- ჩვენ წავალთ, - უთხრა აირამ.

გიორგი აირამ მარმარილოს კიბით ეზოში გაიყვანა, ეზოს გვერდით ყვავილები და ხილის ბაღი იყო. გზაზე აირა გიორგის უჩვენებდა ამა თუ იმ ხეს და უხსნიდა, თუ რა ჯიშს ეკუთვნოდა.

გიორგი აირას უკან მიჰყვებოდა. იგი მისმა ტანმა პირველი დანახვისთანავე მოხიბლა. როდესაც აირა მას რამეს ჰკითხავდა, გიორგი შეყვარებულ ბავშვივით თრთოდა. მას ეჯაბღებდა მისი სახე, ცისფერი თვალები, ბროწეულის ტუჩები და თითქოს ხელუხლები ძუძუები... გიორგის საშინლად აღიზიანებდა აირას ყოველი მიხვრამოხვრა.

აირა სულ უბრალო ჩანდა. ის თითქოს გიორგის დიდი ხნის ნაცნობი ყოფილიყოს. მას ყველაფერზე თავისუფლად ელაპარაკებოდა. ისინი ბაღის ერთ მწვანე სკამზე დასხდნენ და რამდენიმე ხანს უბრალო საკითხებზე ისაუბრეს. ბოლოს აირა ზეზე წამოდგა და გიორგის მიმართა:

- ალბათ, თავი მოგაბეზრეთ ამდენი საუბრით. თანახმა ხართ თუ არა უკან დაბრუნებისა?

გიორგი უკვე ზეზე იყო.

- თქვენთან საუბარი მეტად სასიამოვნოა, მაგრამ თქვენი წინადადების წინააღმდეგ ვის შეუძლია გაილაშქროს? - უპასუხა მან თავაზიანად და ოდნავი გადაკვრით.

- ჩემი წინადადების წინააღმდეგ? - იკითხა აირამ. - ვნახოთ, მე ვგონებ, ასეთებიც აღმოჩნდებიან. - ორზროვნად წარმოთქვა მან.

კელეპტრებივით ზევით აზიდული გუნდის ხეები ვიორგის თვალს იტაცებდა.

ვიორგი სახლს დააკვირდა. მშვენიერი იყო ფართო ფანჯრები, მხატვრულად მორთული აივნები და თვით სახლის ტანი, რომელიც თითქოს ცოცხალი უჯრედებისაგან შედგებოდა. მის სისხლისფერ ქვებს მთელ სივრცეზე თითქოს მოლურჯო არტერიები ემჩნეოდა; თავზე ოქროს სახურავი ყვითელ ქუდად ეხურა.

ისინი ლაპარაკით სახლს უახლოვდებოდნენ. აირა ვიორგის შეეკითხა, თუ რას აპირებდა იგი სვალისთვის.

— ჯერ ვინ იცის? სვალამდის კიდევ ბევრი დრო არის, — მიუგო ვიორგიმ.

— რალა დროა? დღევანდელი დღე უკვე თავდება, — მოუჭრა აირამ.

— ვიორგიმ მას გააკვირვებით შეხედა.

— როგორ თუ თავდება? — იკითხა მან.

— ჩვენთვის დასვენება ახლა იწყება.

— მერე რა დრომდის გრძელდება?

— დილამდის.

ვიორგის შუადღეზე მეტი არ ეგონა; მზეს შეხედა; იგი მას პირდაპირ თავზე დასცქეროდა.

— მართალია, თდნავ დაღლილობას მეც ვგრძნობდი, მაგრამ, ალბათ, ეს ჩემი დიდიხნის ძილს, ან ჩემი ორგანიზმის დაბერებას მიეწერება.

— ხა, ხა, ხა, ხა, — გადიკისკისა აირამ. — თქვენ ორგანიზმს ტყუილა ემდურებით. თქვენთვის, რა თქმა უნდა, უცხოა ის ამბავი, რომ ახლა ნამდვილად ბუნებრივი ღამეა და არა დღე.

— ეგ, რასაკვირველია, ხუმრობაა!

აირამ სერიოზული სახე მიიღო.

— სრულებითაც არ გეხუმრებით, სინამდვილეს გეუბნებით. გნებავთ ნამდვილ დროს მოგახსენებთ, — ახლა არის ჩვენი დროით ღამის ორი საათი.

— ღამის ორი საათი? — გაკვირვებით წამოიძახა ვიორგიმ.

— თქვენი საათი ტყუის, — უახრა მას მოურიდებლად გიორგიმ.

აირას არ სწყენია.

— იგი საუკეთესო ხრონომეტრია.

— ვეჭვობ. მართალია, თქვენ ბევრ დაუჯერებელ რამეებს მელაპარაკებოდით, მაგრამ დღისა და ღამის გარჩევაში თუ ეჭვს შემატანინებდით, ეს კი აღარ მეგონა. განა ჩემ დროში დღე მაინც არ არსებობდა? დღეს როგორ არ ვიცნობ? — არა, ასეთი დაუჯერებელი რამე აბა როგორ დავიჯერო: ამჟამად ღამეა და არა დღეო, როდესაც სხვიოსან მზეს ცაზე ვხედავ? გიორგის გაოცება აირასათვის მოსალოდნელი იყო. მან აუხსნა:

— თქვენ ახლა რომ მზეს უცქერთ და დღე გგონიათ, ეს არის ჩვენი მზე, ჩვენი საკუთარი მზე.

— არ მესმის რა შუაშია აქ თქვენი მზე? მზე ხომ ერთია ყველასათვის, ყველას უნათებს, ყველას ათბობს, ყველას ეფერება? ვერ გამიგია, რას ნიშნავს თქვენი მზე და რას ნიშნავს სხვისი მზე? მე არ ვიცი, ამ ხნის განმავლობაში შესაძლებელია რაიმე შემთხვევით მზეც შუაზე ან მეტ ნაწილად გაიყო და დედამიწას ერთი ნაწილი განსაკუთრებით დაუახლოვდა, ამიტომ მას თქვენ მზეს ეძახდით, მაგრამ, რამდენადაც ჩვენი ასტრონომიიდან ვიცოდი, ამგვარი რამ მოსალოდნელი არ იყო არა თუ ასეთ მოკლე დროის განმავლობაში, არამედ რამდენიმე მილიონი წლის შემდეგ.

— ვინ იცის ასეთი ჰიპოთეზა სანამდის მიგიყვანთ! მე ვახსენე ჩვენი მზე, ე. ი. მზის სხივები ჩვენ მიერ დაჭერილი. შეხედეთ, თუ იგი ნამდვილ მზესავით არ ანათებს?

— მზის სხივებს იჭერთ? ამას როგორ ახერხებთ?

— ამას შემდეგ აგისნით. ახლა მინდოდა მეცნობებოდა თქვენთვის, ამ მოვლენასთან დაკავშირებით, საექიმო მეცნიერების ერთი გამარჯვება. ღამე განათებას ხომ თქვენც მიმართავდით?

— რასაკვირველია.

— ამას აღწევდა კაცობრიობა ცეცხლის გამოგონების დროიდან. თქვენ დროს ელექტრონის გამოგონებით მეტი შესაძლებლობა არსებობდა სიბნელესთან საბრძოლველად. მაგრამ თქვენი ელექტროსადგურების სიძლიერე ჩირაღდნებს მაინცა-

დამაინც არ გაცვილებია. მხოლოდ შემდეგ საუკუნეებში იქმნა შესაძლებელი მზის სხივების საშუალებით სიბნელესთან ბრძოლა. წინათ კი ბნელოდა და ღამე იდგა.

— მართალია, მაგრამ მეტი სინათლე საჭიროც არ იყო. ღამე დასვენების საუკეთესო დროდ ითვლებოდა.

— სწორედ მაგ დასვენების, ე. ი. ძილის დროის ოთხ საათამდის შემოკლებამ თავისთავად დასვა საკითხი ძველ ღამეთა ხანგრძლივობის მოსპობის შესახებ.

გიორგი აირას ნათქვამს ღრმად ჩაუფიქრდა. მართლაც, დიდი გამარჯვება მოუპოვებია მედიცინას, თუ ოთხ საათამდის შემოკლა ადამიანის დასვენება. მაგრამ ახლა შეკითხვებისათვის დრო არ არის, ამას იგი შემდეგში გაიგებს.

— ახლა კი მესმის, — თქვა გიორგიმ, — მაგრამ ეს მითხარით: ერთი ასეთი მზე გყოფნით, თუ კიდევ არის სხვები?

— ასეთი მზე არის ქვეყნის ყოველ კუთხეში, სადაც საჭიროა, — უპასუხა აირამ.

გიორგიმ კიდევ გაიხედა ამ მზისკენ. დიდხანს თვალჭუტვით აკვირდებოდა მას, თითქოს სწავლობდა მის ბუნებას. აოცებდა კაცთა გენია, რომელსაც ყოველივე გადაელანა და მზეც კი თავის ნებაზე გამოეყენებია.

შემდეგ მართლა დაღლილობა იგრძნო, აირას თბილ ხელზე აკოცა, გამოემშვიდობა და დასაძინებლად წავიდა. ის-ის იყო გიორგიმ გახდა მოასწრო, რომ მზემ ნელ-ნელა ქრობა დაიწყო და ცოტა ხნის შემდეგ დაბნელდა. გიორგი ლოგინში შეწვა და მალე დაეძინა.

მოულოდნელი საჩუქარი

გათენდა. მზემ მიდამოს ვარდისფერი სისხლი მოაპკურა. ამ სისხლის ერთი წვეთი გიორგის უბეზე დაეცა, რამაც ძილი დაუფრთხო და თვალის გაახილა. გიორგი ზეზე წამოდგა: თავის ტანსაცმელს ძებნა დაუწყო, მაგრამ ვერსად იპოვა. სამაგიეროდ იქვე ელაგა ახალი საცვლები, თეთრი, ძვირფასი კოსტუმი, ყელსაზვევი, წინდები, ახალივე ქუდი და ფეხსაცმელები.

„ვინ მომიტანა ეს ნივთები?“ — შეეკითხა თავის თავს.

თოვლივით თეთრი კოსტუმი გიორგის ძალიან მისი უკვე დაძველებული იყო. ან როგორ არ დაძველდებოდა ათასი წლის მანძილზე? იფიქრა: ალბათ, ჩემთვის შეუკვეთიათ, მაგრამ ზომა რომ არ მიმიცია?

გიორგიმ კოსტუმი ჩაიცვა. ძვირფასი ქვებით შემკულ სარკესთან მივიდა, ჩაიხედა და გაუკვირდა, როდესაც თავის ტანზე მორგებული შარვალი და ფიჯაკი დაინახა.

„ალბათ, მძინარს გადამიღეს ზომა, შესანიშნავადა მაქვს მორგებული, მშვენიერია!“ — და გიორგი სარკესთან რამდენჯერმე შემოტრიალდა, შემდეგ მივიდა მაგიდასთან, სადაც ძვირფასი ოქროს საათი დაინახა, მოწიწებით ხელში აიღო, დაათვალიერა, მეტად მოეწონა. საათს ბრილიანტის, ზურმუხტისა და ლალის ქვები ამშვენებდა. იგი ისევ ძველ ადგილას დასდო, თან გაიფიქრა: — ალბათ, მასპინძლების იქნებათ.

შემდეგ პირი დაიბანა, საყელო და მშვენიერი ყელსახვევი გაიკეთა და აივანზე გავიდა. მზე თანდათან მალლა იწვედა. ზაფხულის დღე მშრალი და კრიჭლა იყო. ქუჩები უზარმაზარი გველებით დასრიალებდნენ. თითქოს სადღესასწაულოდ მორთული აუარებელი ქალი და კაცი სადღაც და საიდანღაც განუწყვეტლივ მიდი-მოდითოდა. საამური ხმაური და სიცილი ისმოდა. გიორგის აკვირვებდა, სად იყო ამდენი ახალგაზრდობა, ამდენი ლამაზი ხალხი. მას თითქოს დაავიწყდა თავისი წარსული. იგი აივანზე დაჯდა და მის წინ ფერად მდინარეებად მიმავალ ქუჩებს დააკვირდა. ეს ჭრელი არსიები მას ხიბლავდა.

გიორგის მეტისმეტად აინტერესებდა თუ სად, ქვეყნის რომელ ნაწილში იმყოფებოდა ეს მშვენიერი ქალაქი და თვით ამონი. მან ამის გაგება გუშინწინვე სცადა, მაგრამ მას კარიოზი ჰპირდებოდა, რომ თავის დროზე ყველაფერს შეატყობინებდა.

„მოთმინება კარგი საქონელია, მაგრამ ყველაფერს ხომ თავისი საზღვარი აქვს?“ — ფიქრობდა გიორგი.

ამ დროს კარებზე კაკუნი შემოესმა.

— შეიძლება?

— მობრძანდით, — გასძახა გიორგიმ; მან იცნო კარიოზის ხმა.

კარიოზმა კარი შემოაღო და აივნისკენ გამოსწია. გიორ-

გი შეეგება მას და ხელი ჩამოართვა. კარიოზი გიორგის გვერდით დაჯდა.

გიორგიმ, პირველ ყოვლისა, დიდი მადლობა გადაუხადა მას ახალი ტანისამოსის შეკვეთისათვის და მისადმი მზრუნველობის გამოჩენისათვის.

კარიოზმა დამნაშავეს სახე მიიღო და გიორგისთან ბოდიში მოიხადა თავის შეცდომისათვის იმაში, რომ დროზე ვერ აჩვენა, თუ სად იმყოფებოდა მისი ტანისამოსი.

— ჩვენ გვეგონა, თქვენი სურვილი იყო ძველ ტანისამოსში გვევლოთ, მაგრამ, როდესაც მივხვდით, რომ ამაში დამნაშავე ჩვენ ვიყავით, მაშინ ვცადეთ შეცდომა ამგვარად გამოგვესწორებინა.

— გმადლობთ, დიდად გმადლობთ ყურადღებისათვის, — და გიორგიმ მადლობის ნიშნად თავი დაუკრა.

მას უცებ გაასხენდა საათი.

— შემთხვევით, ჩემს მაგიდაზე ქვებით მოჭედილი თქროს საათი დაგრჩენიათ, ახლავე მოგიტანთ, — და მან ზეზე წამოდგომა დააპირა.

— მოითმინეთ, — შეაჩერა კარიოზმა, — ის საათიც თქვენია.

— ჩემია? — გაუკვირდა გიორგის.

— დიახ, თქვენი.

— დიდი მადლობელი ვარ ყველაფრისათვის, ძალიან დიდი, მაგრამ მეტად გამიჭირდება ამის გადახდა.

— რა თქვით? — შეეკითხა კარიოზი.

— გამიჭირდება სამაგიეროს გადახდა. საინტერესოა, ყველაფერი ეს რამდენი ღირსად?

კარიოზმა შუბლზე ხელი მიიდვა და თავის წინ რაღაცას დააშტერდა. ეტყობოდა, ამ სიტყვის შინაარსი ვერ გაეგო.

— საინტერესოა, ამ ნივთებში რამდენი გადაიხადეთ? — განუმეთრა კითხვა გიორგიმ.

— რა უნდა გადაგვეხადა? — გულუბრყვილოდ იკითხა კარიოზმა.

— ფული.

— ფული? — ჩაჰკითხა გაკვირვებით კარიოზმა და ახლა ამ სიტყვას ჩაუფიქრდა. — აჰა, მესმის, თქვენ ფულის შესახებ ლაპარაკობთ არა?

— დიახ, სწორედ ფულზე მოგახსენებთ!

— დიდხანია, რაც ფული დავიწყებას მიეცა. ფული რაღა დღეს უთხრათ ვინმეს, რომელიც ისტორიითა და არქეოლოგიით არ არის დაინტერესებული, ვერაფერს ვერ გაიგებს. დღეს მისი აზრდილიც გაქრა ჩვენი საზოგადოების მახსოვრებიდან.

— მაშ, ფული სრულებით მოისპო? მაშ, თქვენ რისთვის შრომობთ, ან რა ჯილდოს იღებთ ფულის მაგიერ?

— ჩვენთვის გაუგებარია რაიმე ჯილდოს აღება ყოველდღიური შრომისათვის. ჩვენი შრომა ჩვენი მოთხოვნილებაა. ჩვენ ჯილდოს ვღებულობთ დიდი რაიმე ნაშრომისათვის, დიდი რაიმე აღმოჩენისათვის, დიდი გამოგონებისათვის ცხოვრებისა და მეცნიერების ამა თუ იმ დარგში.

— როგორი სახის ჯილდოს? — დაინტერესდა გიორგი.

— ეს ჯილდო გამოიხატება საერთო დაფასებაში, საერთო ყურადღებაში.

— აჰა, გაიხსენა გიორგიმ, — ჩვენი წარმოდგენით ოდესმე ფული უნდა მოსპობილიყო, მაგრამ ფულის სამაგიერო ნიშანი — ჩეკი უნდა დარჩენილიყო.

— ჩეკიც ისეთივე არქაული სიტყვაა, როგორც ფული. ჩეკი და ფული სრულებით ამოშლილია თანამედროვე ცოცხალი ენის ლექსიკონიდან.

— მაშ, რა საზომი არსებობს ამ ცნებების სამაგიერო?

— ჩვენთვის ერთადერთი მარტივი საზომი არსებობს, — ეს არის სურვილი.

— სურვილი? — გაუკვირდა გიორგის. — კარგი, მაგრამ ეს სურვილი ხომ უნდა იყოს გამოხატული რაიმე რეალურ ნივთში? ვთქვათ, ქალაქში? ან ლითონში? ან სხვა რამეში. და განა ეს იგივე ფული ან ჩეკი არ იქნება?

— არა, უბრალო სურვილი, სიტყვით გამოთქმული.

— სურვილი! სურვილი! სურვილი! — რამდენჯერმე გაიმეორა ეს სიტყვა გიორგიმ. — „სურვილი აქტიური ფსიქიური პროცესია. სურვილი ფულის მაგივრად?“ — გაიფიქრა გიორგიმ.

— ძალიან მაინტერესებს იმის გაგება, — დაიწყო გიორგიმ, — თუ რა საზომი არსებობს ქვეყანათა შორის საქონლის გაცვლა-გამოცვლის შემთხვევაში ფულის მაგივრად? როგორ აწარმოებთ ვაჭრობას? არსებობს საქონლის პირდაპირი გაც-

ვლა-გამოკვლის პირველყოფილი წესი, თუ რაიმე სხვაგვარი?
ამ სიტყვებზე კარიოზს გაელიმა.

— ვატყობ, რომ პოლიტიკურ ეკონომიაში თქვენ ოდნავ მოისუსტებთ. არავითარი საქონელი დღეს აღარ არსებობს, დღეს არის მხოლოდ ესა თუ ის ნივთი.

— ბოდიშს ვიხდი, მაგრამ ნივთები ხომ არის? მაშ რა წესით, ან რაზე ხდება მათი გაცვლა-გამოცვლა, ანუ ვაჭრობა?

— არავითარი ვაჭრობა არ არსებობს. ტყუილა დაუწყებთ ჩვენ ქალაქში სავაჭროებს ძებნას

გიორგის გაახსენდა გუშინწინდელი დღე და სავაჭროების უშედეგო ძებნა.

— არც კოოპერატივები გაქვთ?

— არავითარი მაგის მსგავსი!

— საიდან იძენთ ნივთებს?

— უშუალოდ ფაბრიკებიდან. შეიცვალა როგორც დრო, ისე წარმოდგენა და მით უფრო ეკონომიკა. მაგრამ ამაზე შემდეგ! ჯერ ეს საკითხი განუმარტავი დარჩეს მანამდის, სანამ თქვენი თვალთ არ გაიცნობთ ჩვენ ფაბრიკა-ქარხნებს და არ ვისაუბრებთ ჩვენ საზოგადოებრივ წყობილებაზე.

„საზოგადოებრივი წყობილება, რასაკვირველია, ბევრ რამეს გამოარკვევს, მაგრამ რა შუაშია ფაბრიკა-ქარხნები?“ — გაიფიქრა გიორგიმ.

— კარგი, ძალიან კარგი...

კარიოზი მეორე თემაზე გადავიდა.

— თქვენ ამჟამად, ალბათ, მეტად გაინტერესებთ იმის გაგება, თუ სად იმყოფებით, სად არის ამონის ქვეყანა და ეს ქალაქი სტომი, რომელიც თქვენს წინაშე უზარმაზარ სფინქსით გაწოლილა.

— მოთმინებისაგან სული დამელია! რა თქმა უნდა, ძალიან მაინტერესებს.

— მეც ვგრძნობდი ამის განმარტების საჭიროებას, მაგრამ ჩვენ გვიხდებოდა ისეთ საკითხებზე შეჩერება, რომელთა გაშუქებაც თქვენთვის აუცილებლობას წარმოადგენდა და დრო აღარ დავგრჩა ჩვენი ქვეყნის გეოგრაფიულ მდგომარეობაზე გვებაასა. ახლა სწორედ მინდა ამ საკითხს შევეხო.

— დიდი ყურადღებით გისმენთ.

— ეს მოხდა მეოცე საუკუნის დამლევს, — დაიწყო კარი-
ოზმა. — სეისმიურმა შიკრიკებმა...

— უკაცრავად, ვინ? — ჩაჰკითხა გიორგიმ და უნებლიედ
ყურზე ხელი მიიღვა.

— ...სეისმიურმა შიკრიკებმა. ბოდიშს ვიხდი, დამავიწ-
ყდა. მეგონა, თუ თქვენთვის ნაცნობი იყო ეს იარაღები: ისი-
ნი წინასწარ იტყობინებოდნენ სად, როდის და როგორი მი-
წის ძვრა იყო მოსალოდნელი.

— რა ბედნერება იქნებოდა, ჩვენ დროში ასეთი იარაღე-
ბი რომ გვქონოდა! ის აუარებელი მსხვერპლი, რომელიც მი-
წისძვრებს თან სდევდა, თუ მთლიანად არა, ნაწილობრივ მა-
ინც შემცირდებოდა. ჩვენი სეისმოლოგები ძალიან დაინტე-
რესებული იყვნენ მოსალოდნელ მიწის ძვრის წინასწარი გა-
მორკვევით, მაგრამ ჩემ დროს ეს მიზანი მიუღწეველი დარ-
ჩა. იარაღებისათვის მშვენიერი სახელი დაგირქმევიათ. შიკ-
რიკები, არა?

— დიახ, სეისმიური შიკრიკი, რადგან ის გვატყობინებს
მოსალოდნელ მიწისძვრებს. სწორედ ამ შიკრიკებმა უკვე
სამი წლით ადრე იგრძნეს დიდი მიწისძვრის მოახლოება,
განსაკუთრებით შავი ზღვის სანაპიროებზე. თვით მიწისძვრის
დაწყებამდის ერთი წლით ადრე მათ აღნიშნეს მიწისძვრის
დღე, საათი, წუთები და მოგვცეს უდიდესი ბალი. ამკარა
იყო საშიშროების სერიოზული სახე. ევროპისა და აზიის მო-
სახლეობა ზოგი ამერიკაში და ზოგი პლანეტებზე იხიზნებო-
და. საპაერო და საპლანეტო საზოგადოებებმა წინასწარი ზო-
მები თავის დროზე მიიღეს. დღგა გადამჭრელი მომენტი.
შუალამე გადავიდა. დედამიწა თითქოს სამშობიაროდ ემზადე-
ბაო, წინასწარ ისე შეწუხდა. შემდეგ მან სასიკვდილოდ დაჭ-
რილი გველეშაპივით ერთი სასტიკად დაიგმინა და დაიგრი-
ხა. უეცრად მის ზურგზე საშინელმა ტაიფუნმა გადაიარა. ვე-
ება სახლები თვალის დახამხამებაში დაემხო და ფერფლად
იქცა. დედამიწის გული მოულოდნელად გასკდა. მიწამ წყალს
შეუტია. წყალი ასეთ თავდასხმას არ მოელოდა. მისი შევიწ-
როებული ტალღები ერთი კილიმეტრის სიმაღლეზე ხტოდა.
ზვის ტალღათა რაზმები მიწას მკერდით აწვებოდნენ. წყალი

მარცხდებოდა, მაგრამ იარაღს მაინც არა ყრიდა. იგი ერთი უბნიდან მეორეზე გადადიოდა და იქ იბრძოდა. გაიღვიძა ასახსი წლობით მძინარე კავკასიონის დიდმა ვულკანებმა: იალბუზმა, ყაზბეგმა, უშბამ და თეთნულდმა. მათი ცეცხლოვანი სახა რამდენიმე დღის განმავლობაში ზარბაზნებივით გრი-ალებდა. ბოლოს წყალი დამარცხდა და ტერიტორია მიწას დაუთმო. წყალმა დაბლობები წალეკა. ბევრ ადგილას იგი აკვარჩხალებულ მდულარედ იქცა. ერთმანეთში არეული კვამ-ლი, წყალი, მიწა, ქვა და რკინა მსოფლიოს ახალ ფორმის ჩამოსასხმელად მოეველინა. გავარვარებული შადრევნები ბნელ ღამეში ჰორიზონტის ოთხივე მხარეზე ცისარტყელე-ბად გადაიხლართა. ნიადაგის ფენები ერთიმეორეს შეაჯდა. უზარმაზარ მთებმა ზეცას თავი მიაბჯინეს. ვეებერთელა ვე-ლები გადაიჭიმა, მდინარეებმა თავის კალაპოტი და მიმარ-თულება შეცვალეს და თითქოს სასწაულით გაჩნდა ის ქვეყა-ნა, სადაც ახლა თქვენ იმყოფებით, ე. ი. ამონის ქვეყანა...

— რა საშინელი სურათი დახატეთ, — თქვა შეძრწუნე-ბულმა გიორგიმ და ამ სურათს დიდხანს გონების თვალთ სჭვრეტდა.

— დედამიწამ ეს ახლად ნაშობი ბავშვი შავი ზღვის ად-გილას წამოაგდო.

— განა შავი ზღვის სივრცეზეა ამონი? — იკითხა გიორ-გიმ და გაკვირვების ნიშნად ტაში შემოჰკრა.

— სწორედ ყოფილ შავი ზღვის სივრცეზე.

გიორგი გაიტაცა ამონის წარმოშობის ამბავმა. იგი დიდ-ხანს დაფიქრებული იჯდა.

— მაშ, შავი ზღვა სრულებით მოისპო? — იკითხა დაგვიან-ნებით მან.

— დიას, გაჰქრა, მაგრამ ამონის დასავლეთით, მოზრდილ ა-ტბა არის დარჩენილი.

— სად წავიდა შავი ზღვა?

— შავი ზღვაა? — გააგრძელა კითხვა კარიოზმა. — იგი შე-უერთდა ხმელთაშუა ზღვას.

— მდინარე რიონი, ენგური, ჭოროხი და სხვა? — იკითხა გიორგიმ.

— შეხედეთ ჩვენ ქალაქს, — კარიოზი ფეხზე წამოდგა და გიორგის ხელით ანიშნა, — მას შუაზე ჩაუდის საკმაოდ მოზრ-

დილი მდინარე. აი, სწორედ ამან შეიერთა ყველა ისინი, ამას
ჩვენ ვუწოდებთ ახალ რიონს, ანუ არიონს.

- არიონი! — გაიმეორა გიორგიმ.
- არიონი, დიახ, არიონი, — განუმეორა კარიოზმა.

- რა მშვენიერი სახელწოდებაა! როგორ მინდა კიდევ ერთ-
თხელ შევხედო ჩემ მშობლიურ მდინარეს.

გიორგი აივანზე ხალისიანად წამოდგა და ამონის მიდა-
მოებს თვალი მოავლო. მას გული ბავშვივით უფართქალებდა.

- ის რა მთაა? ამ ველს რა ჰქვია? — კითხულობდა იგი.

- ის მაღალი მთა ატარებს მეხურას სახელწოდებას, ეს
ველი — დილიანის, იმ მთის გვერდში კი შორს, შორს თქვენნი
თეთრწვერა კავკასიონი იწყება. ეს მთების პირდაპირი გაგრ-
ძელებაა.

გიორგი ვერ ძღებოდა ამ ქვეყნის სიმშვენიერით. იგი ხარ-
ბად ისუნთქავდა ჰაერს, თითქოს სურდა მთელი ამ ბუნების
სიდიადე ნესტოებით ეგრძნო.

- მაშასადამე, შავი ზღვის მოსპობით გაზრდილა საქარ-
თველოსა და მის მოსაზღვრე სახელმწიფოთა ტერიტორია?

- დიახ, გაიზარდა ამონის ტერიტორია. ფაქტიურად პირ-
ველი ამონელები თქვენ იყავით. მაგრამ ამ სახელწოდებამ
დაიგვიანა მანამდის, სანამ თქვენ ახალი ტერიტორია შემო-
გემატებოდით. თქვენს ირგვლივ ახალი საერთაშორისო უნი-
სა, პოლიტიკური წყობილებებისა და კულტურის გავლენით სხვა-
დასხვა ერი ბუნებრივად გაერთიანდა. ამონი და თანამედრო-
ვე კაცობრიობა ერთი და იგივეა.

- ჩემი სამშობლო ტფილისი ამონის მთავარ ქალაქ სტო-
მის მეზობელი ყოფილა, — თქვა გახარებულმა გიორგიმ.

უზარმაზარი მეხურას მთა გიორგის თვალში ნელნელა და-
ბატარავდა, შემდეგ წერტილად იქცა და ბოლოს სულ დადნა.

- ჩემი ტფილისი. გასათვარი ტფილისი, — იმეორებდა
გიორგი, და თავის დროის ტფილისი მას თვალწინ დღესავით
ნათლად წარმოუდგა. იგი ტფილისს თითქოს მამადავითის
მთიდან მისჩერებოდა.

იგი ხატაურა ჯიქივით მწვანით შემოსილ მთებს შორის
ჩაწოლილიყო და სავერდოვან ზურგით სამხრეთის ცხელ მზეს
ეფიცებოდა.

გიორგის ცხოვრების უკანასკნელ წლებში ტფილისი სა-

ბურთალოს ტრიალ მინდვრებს სცილდებოდა. აღმოსავლეთით კი ნავთლუღის რადიო-ანძას შემოხვეოდა.

ძველად დაბურდული მისი ქუჩები გიორგის თვალწინ ისევე წამოიჭრა. ცოცხალი ეკკლიდი ან პითაგორი ძველი ტფილისის ქუჩებში დაინახავდნენ რაღაც გეომეტრიულ ნახაზს, მაგრამ ეს ნახაზი არცერთი მათი თეორემების დასამტკიცებლად არ გამოდგებოდა.

გიორგის დროს ორთაჭალის ბაღებიდან აღარ ისმოდა საიათნოვას გულდამწველი ჰანგები და ღიბიან მიკიტანთა მაგიერ იქ ჩამდგარიყო ახალი ქვეყნის აღმშენებელთა უძლეველი ნებისყოფა და პათოსი.

გიორგი ხედავს როგორი გააფთრებით დაჰქრიან ავტომობილები და გაბრაზებული ძაღლებივით უღრენენ ვზაზე შეფეთებულ მოქალაქეებს.

მას ესმის ორთქლმავლების გაბმული კივილი, ისინი მიდამოებს საშინელი ხმით ამცნობდნენ თავის მოსვლას და წასვლას.

გიორგის წარმოუდგა ტფილისის ერთ-ერთი ღამე: მახათის მთის ძირას უცებ შიშველი მკლავივით აღიმართება მძლავრი პროექტორის შუქი. იგი თითქმის ხან ცის სივრცეში მტერთა აჩრდილებს დაეძებს, ხან კი მეფარიკავე მეომარივით ვარჯიშობს. მეორე წუთში ის მღებავის გრძელტარიან ფუნჯს წააგავს. ეს ფუნჯი შორი მთის ქედებსა და ქალაქის ფაბრიკათა წვეროებს ღამის ჭვარტლისაგან სწმენდს და ათეთრებს. ხან იგი სახლის თავებიდან შორს, ღრუბლებამდის ქორივით დაფრინავს... და გიორგი უყურებს თავის სახლს, თავის ოჯახს, მზიას, მორკინალს, მეგობრებს, ნაცნობებს...

— დიახ, ტფილისი და ამონის დედაქალაქი სტომი უანლოესი მეზობლებია, — თქვა კარიბზმა, და ოცნებით სადღაც გადაკარგული გიორგი ისევ სინამდვილეს დაუბრუნა.

— რა ბედნიერებას ვგრძნობ, — ახლადგამოღვიძებულივით წამოიძახა გიორგიმ და მაღლა აიხედა.

— ...თავის ადგილიდან განდევნილი შავი ზღვა დარდანელის სრუტეზე გავლით ესტუმრა უფროს დას — სმელთაშუა-ზღვას და მასთან დარჩა მანამდის, სანამ იგი თავის ადგილას იყო, — განაგრძობდა კარიოზი.

— განა, სმელთაშუა-ზღვამ თავისი ადგილი გამოიცვალა? — განცვიფრებით შეეკითხა გიორგი.

კარიოზმა წყნარად უპასუხა.

— არა, იგი გარდაიცვალა!

გიორგი გაოცდა.

— როგორ თუ გარდაიცვალა? რა გარდაცვლიდა ზღვას, ან როგორ შეიძლება ზღვის სიკვდილი, ეს ჩემთვის ყოველად წარმოუდგენელია.

— მაგას ახლავე მოგახსენებთ.

და კარიოზმა დაიწყო:

— მგონი თქვენ დროსვე არსებობდა იდეა წყლის აფეთქებისა.

გიორგიმ თავი გააქნია.

— არ ვიცი, არ გამიგონია!

— ღიას, შემდეგ ხანებში კაცობრიობამ ამ საქმეში სასურველ შედეგს მიაღწია. ახლა წყლის აფეთქება ისეთივე ადვილი საქმეა ჩვენთვის, როგორც თქვენ დროს ასანთის ანთება იყო.

— წყლის აფეთქება? ეგ როგორ შეიძლება? მაშინ ხომ კაცობრიობას გადაუღებელი წვიმების გამო წარღვრა წალეკავდა? — შენიშნა გიორგიმ.

— თქვენ მართალი ხართ. ადგილია ასანთის ანთება, მაგრამ ისიც ვიცით, მას რა ზარალის მოტანა შეუძლია, — უპასუხა დამშვიდებით კარიოზმა. — ერთი ასანთი ეყოფა მთელ დედამიწას გადასაწვავად. ერთმა ასანთმა კაცობრიობას შეუძლია უდიდესი ზარალი მიაყენოს, რასაკვირველია, ცეცხლის გაღვივებას რომ ხელი შეეუწყოთ. საშინელება იქნებოდა დედამიწაზე არსებულ ყველა წყლის მარაგის: ოკეანეების, ზღვებისა და მდინარეების ერთდროული აფეთქება იმ მოსაზრების გამო, რომელიც თქვენ წელან გამოთქვით. მაგრამ სმელთაშუა-ზღვის აფეთქება, მოსახლეობის გადიდების გა-

მო, აუცილებლად სცნეს. მეცნიერების წინასწარი გამოანგარიშებით აფეთქებას არავითარი საფრთხე არ მოჰყვებოდა, თუმცა ზოგიერთმა ექვიც გამოთქვა. ერთ მშვენიერ დღეს, მეოცდაერთე საუკუნის მიწურულში, როდესაც, ყოველ შემთხვევაში, მიწის მცხოვრებთა წინასწარი ემიგრაცია მოხდა მთვარესა და მარსზე, ხმელთაშუა-ზღვა ააფეთქეს. ამგვარად, ეს უზარმაზარი ვეშაპი, ხმელთაშუა-ზღვა მოკლეს. მას თავი ჰიბრალტარის სრუტესთან იმგვარად ჰქონდა მიბჯენილი, თითქოს ეს არის ოკეანეში აპირებს გაძრომასო. აფეთქების დროს ჰიბრალტარის სრუტე და სუეცის არხი შეკრული იყო, რადგანაც ეშინოდათ, ცეცხლი იქით არ გადასულიყო. შემდეგ ამ ადგილებში დასახლდა ხალხი და ცხოვრება გაჩაღდა. ამგვარად, დაუკავშირდა ერთიმეორეს ორი მეზობელი მიწა — აფრიკა და ევროპა.

გიორგის სურდა წარმოედგინა ევროპისა და აფრიკის ბუნებრივი შეერთება, მაგრამ დიდად უჭირდა.

— კარგი, მაგრამ სად წავიდა ამ ზღვის ამოშრობით გამოწვეული სინესტე? — იკითხა მან შემდეგ.

— ის წვიმების სახით მეზობელ ატლანტის ოკეანეში გადავიდა, — მიუგო კარიოზმა.

— რატომ იქვე არ გამოიწვია ამ სინესტემ წვიმა და ადგილობრივ არ მოხდა წარღვნა? — კითხულობდა დაინტერესებულ მოსწავლესავით გიორგი.

— ამ აფეთქების შემდეგ, როდესაც ევროპას მიმე ნისლი თავს დააწვა და მართლაც წარღვნა უნდა გამეთრებულიყო, ჩვენი ბუმბერაზი ელსადგურები ამუშავდა, დასავლეთისკენ ქარებმა დაუბერა, და ეს ნისლი დამფრთხალი ფრინველებით ატლანტის ოკეანეში გადარეკა.

გიორგი დაფიქრდა.

— ეგ ყველაფერი ოსტატურად მოგიწყვიათ, მაგრამ დასავლეთ აზიის სანაპიროებსა და ევროპის სამხრეთს რაღას უშვრებით? ეს ტერიტორია ხომ უდაბნოდ გიქცევიათ?

— როგორ თუ უდაბნოდ? — გაიკვირვა კარიოზმა. — ახ, მახსოვს, თქვენ უდაბნოს ეძახდით უმცენარო, უწყლო და სიცხიან ადგილს, არა?

— დიახ! მაგრამ მიკვირს, ეგ ამბავი როგორ მოგივიდათ თქვენ, რომელნიც თქვენი კულტურით სამართლიანად იკვებ-

ნით. რასაკვირველია, ეს ზღვა ერთი შეხედვით თითქმის უღებ-
მეტ ბარგად გეჩვენებოდა, მაგრამ, მეორე მხრივ, მისი სარგებლობა მოჰქონდა მას, თუ გნებავთ, იტალიისათვის, საფრანგეთისათვის, რუსეთისათვისა და ათეულ სხვა მის მე-
ზობლად მდებარე ქვეყნისათვის? სადღა იქნებოდა ამ ზღვის მოსაზღვრე ტერიტორიისათვის დამახასიათებელი ნაზი და სათუთი მცენარეულობა? თქვენ ჩაგიდენიათ ათასჯერ და ათი-
ათასჯერ უარესი ბარბაროსობა ვიდრე ატილას, ჩინგის-ხანსა და თემურლენგს. თქვენ მოვისპიათ და გავინადგურებიათ ეს მიდამოები სამუდამოდ.

— არც მაგრეა საქმე, პატივცემულო გიორგი, — უპასუხა კარლიოზმა. — დღეს ყოფილ საქართველოს, რუსეთისა და ხმელთაშუა ზღვის მონაპირე სხვა სახელმწიფოების კლიმატური პირობები ბევრად უკეთესია, ვიდრე ოდესმე.

— როგორ? ამისხენით, — დაჟინებით მოითხოვდა პასუსს გიორგი. კარიოზმაც არ დააყოვნა.

— ამ ზღვის აფეთქების იდეა დაიბადა მაშინ, როდესაც კაცობრიობამ ხელოვნურ წვიმას მიაღწია. თანამედროვე ეპოქაში წვიმის მოყვანა ისე ადვილია, როგორც თქვენ დროს — ონკანიდან წყლის გამთშეება. საკმარისია ვინმემ საჭიროდ მიიჩნიოს ამა თუ იმ ადგილში წვიმის მოყვანა, რომ იგი ხელად გაჩნდეს.

გიორგიმ ამოიოხრა:

— რა ბედნიერი იქნებოდა აფრიკის უდაბნოებში წყურვილით მომაკვდავი ხალხი, რომ ეს ხერხი სცოდნოდათ?

კარიოზი ერთი წუთით შეჩერდა. წამოდგა და წყალი დალია.

— მაგრამ ჩვენ ამონის შესახებ ვლაპარაკობდით, — განაგრძო მან.

— დიას, მაინტერესებს ამ ქვეყნის სახელწოდება, საიდან წარმოიშვა ან რას ნიშნავს იგი?

— ამონი ორი სიტყვისაგან შედგება, მისი ლინგვისტური ძირი ქართულსა და ლათინურ ენაში უნდა ვეძიოთ. „ა“ ხომ თითქმის ყველა ენის პირველ ასოდ ითვლება, მასმასადამე „პირველი“, ქართულად „ახალი“, „მონ“, ლათინური „mundus“, ფრანგული „le monde“, ქვეყანა. საერთოდ კი ახალი, ანუ პირველი ქვეყანა, — დაასრულა ლაპარაკი კარიოზმა.

— ამონი, ამონი, — იმეორებდა ამ სიტყვას გიორგი. დიდ-
ხანს გატაცებით იგონებდა მისი გაჩენისა და ხმელთაშუა-
ზღვის აფეთქების ამბავს.

კარიოზი გიორგის სახეს დამშვიდებით უცქეროდა.

— ამონი, ამონი, — თავისთვის ბუტბუტებდა გიორგი და
თავი ვერ წაერთმია ამ სურათისათვის.

ჩამოვარდა სინჟმე. გიორგი და კარიოზი რაღაც ოცნებამ
გაიტაცა. სინჟმე დაარღვია კარიოზის ფესზე წაზოდგომამ და
აირას შემოსვლამ.

რამდენიმე წუთის შემდეგ კარიოზმა ბოდიში მოიხადა
გიორგის წინაშე: ის სადღაც აპირებდა წასვლას. გიორგიმ მას
მადლობა გადაუხადა დღევანდელი საუბრისათვის და შემო-
სულ აირას მოწინებით მიესალმა.

აირა გიორგის გვერდით დაჯდა.

„რა მშვენიერია ეს ქალი“, — გაიფიქრა გიორგიმ.

ქალაქი სტომი

— თქვენ, მგონი, ამონის შესახებ საუბრობდით? — იკი-
თხა ცნობისმოყვარეობით აირამ.

— დიას.

— სტომის შესახებ არ გისაუბრიათ? არაფერი იცით?

— არაფერი, გარდა იმისა, რომ მისი გარეგნობა მაკვირ-
ვებს, — მიუგო გიორგიმ.

— მაშ წამომყევით, სტომის შესახებ ორიოდ სიტყვას
გეტყვით და მერმე თქვენ თვითონ დაათვალიერეთ. — უთხრა
აირამ.

— ძალიან დამავალებთ, — მიუგო გიორგიმ და აირას
ოთახში შეჰყვა.

ოთახში შესვლისას აირამ გიორგი სავარძელში ჩააჯინა,
რაღაც ფოლაქი მოძებნა, აპარატს გაუკეთა, თვითონ გვერდ-
ში მიუჯდა, კედელზე მიუთითა და მუსიკალური ხმით უთხრა:

— აი, ჩვენი ქალაქი სტომი. რგი უღერო სოკოს ანუ ფარს
წააგავს.

გიორგიმ სხვადასხვაგვარად გადაღებული ქალაქის რუკა
მთელი კედლის სივრცეზე ნათლად დაინახა. იგი მართლაც

ფარს და დიდ სოკოს წააგავდა. ქუჩები მას გარშემო
ბად უვლიდა და რადიუსებით სჭრიდა. იგი ამ ქუჩებით
ვალ თანასწორ ნაწილად იყო დასერილი.

— ნამდვილი მზე-ქალაქია, — თქვა დაწყნარებით გიორგიმ
და მას კიდევ მიაჩერდა.

— თითქმის გეომეტრიული წრეა, — უპასუხა აირამ. — შე-
ხედეთ, მისი რადიალური ქუჩები თუ მართლაც მზის სხივებს
არ მიაგავს?

გიორგი ქალაქს დააკვირდა. მას დიამეტრალურად 64 ქუ-
ჩა სჭრიდა. ყოველი ბეჭდისებური კვარტალის შუა ნაწილი-
დან პირდაპირი ქუჩა გამოდიოდა. ეს ქუჩები ქალაქის ბოლო-
საკენ ისარივით მიემართებოდნენ. ქალაქი მოთავსებული იყო
ერთ უზარმაზარ, თითქმის ვაკე ადგილზე, მაგრამ მისი ზურ-
გი ნაგებობათა სახით აწეულიყო.

— ქუდი, სვანური ქუდი, — თქვა გიორგიმ.

— დიახ, სტომის გარეგნობა სწორედ ქუდს მოგვაგონებს.
შეხედეთ მის შუა ნაწილს, რა უზარმაზარი შენობებია. მათი
სიმაღლე ნახევარ კილომეტრამდის აღის. აქ უდიდესი სას-
ტუმროებია გაშენებული, სხვადასხვა ქვეყნის მოგზაურთათვის,
ახლად გაღვიძებულ ადამიანთათვის და სხვ. აქვეა მოთავსე-
ბული ჩვენი შრომისა და მეცნიერულ-მხატვრული ორგანიზა-
ციები, თეატრები, საჰაერო და საჰლანეტათაშორისო სადგურე-
ბი და სხვ. ეს არის ჩვენი ტექნიკისა და მეცნიერების ცენ-
ტრი. აქვე არის ქალაქის ცენტრალური ბაღი. ამ ბაღის რა-
დიუსი კილომეტრს უდრის. საერთოდ, როგორც ხედავთ,
სტომი ბაღებით არის გარშემორტყმული. ყოველ სახლს და
კვარტალს თავისი პატარა ბაღია აქვს, მაგრამ ახლა ამგვარი
ქალაქების აშენების საჭიროება უარყოფილია.

— როგორ?

— ამას შემდეგში გაიგებთ, მაგრამ სტომი ეს ძველი კონ-
სტრუქციის ქალაქია. ჯერჯერობით იმავე სახით არის დატო-
ვებული, როგორც ამ რამდენიმე საუკუნის წინათ იყო, და შე-
იძლება, როგორც სამუზეუმო ქალაქი, მუდმივადაც ასე დარ-
ჩეს.

— საკვირველია, — თქვა გიორგიმ.

— როდესაც გაეცნობით ახალ ქალაქებსა და ჩვენ მიღწე-
ვებს, თქვენთვის ყველაფერი ნათელი შეიქნება. მანამდის კი

შეიძლება ეს აზრი გასაკვირველად მოგეჩვენოთ. მაგრამ ახლა ამაზე ამით დავათავოთ. საჭიროა გაიცნოთ ქალაქის მკვლევართა და ჩვენი სატრანსპორტო სამუალებანი.

და აირამ გიორგის ყოველგვარი გზები და ტრანსპორტი უჩვენა. გიორგის განცვიფრება გამოიწვია იმ გარემოებამ, რომ რკინიგზებს და სამგზავრო ავტოებს ვერსად ხედავდა.

„აღბათ, ისინი ამ ქალაქში საჭირო არ ყოფილან“. — თავისთვის დაასკვნა გიორგიმ.

— ერთი ქუჩიდან მეორეზე გადასვლა სულ ადვილად ხდება, — უხსნიდა აირა. — აღბათ, დაინახავდით. სასურველ ქუჩაზე შევიძლიათ პირდაპირ ფეხითაც გადახვიდეთ ან თქვენი სკამებით გადაფრინდეთ. მაგრამ ყველაფერ ამაზე უმჯობესი იქნება, თუ ქუჩებს თქვენ თვითონ დაათვალიერებთ.

— კარგი, წავიდეთ და ვნახოთ, — წინადადებით მიმართა გიორგიმ და ნელ-ნელა ზეზე წამოდგა.

— წავიდეთ, — უპასუხა აირამ და წასასვლელად მოემზადა. გიორგიმ ერთხელ კიდევ შეავლო თვალი აირას ტანსა და მოძრაობას.

„მშვენიერია, როგორც ჯეირანი, ბრძენია და ეშხით სავსე“, — ფიქრობდა თავისთვის გიორგი.

ისინი სახლიდან გამოვიდნენ, ეზო გაიარეს და ქუჩის პირას მივიდნენ. გიორგი, თითქოს ადიდებულ მდინარესთან მისულიყო, ქუჩის პირას დადგა და მის მოძრაობას დააკვირდა, მაგრამ თვალი აუბჭყვივიალდა. აირამ მას ხელი მკლავში გაუყარა და ქუჩაზე შეიყვანა. ისინი გადახურულ ადგილას ისხდნენ. გიორგი მიდამოებს დააკვირდა. ყველგან გასაოცარი სილამაზის სახლები მოჩანდა, სხვადასხვა სტილზე და დიდის გემოვნებით აგებული.

ზ ვ ი შ ი

— დღეს დიდი დღესასწაული იქნება, — თქვა გზაზე, თითქოს სხვათა შორის, აირამ.

- ვისი დღესასწაული? — იკითხა გიორგიმ.
- ქალაქი სტომი დღესასწაულობს თქვენ გაღვიძებას.
- ჩემ გაღვიძებას? — განცვიფრდა გიორგი.

— დიახ.

გაკვირვებულმა გიორგიმ იჯალები ფართოდ გაშალა და შემდეგ ტანისამოსზე დაიხედა.

— რად არ შემატყობინეთ, თუ სტოში დღესასწაულის გამართვას მიპირებდა?

— მოულოდნელი საჩუქარი სჯობს მოსალოდნელს.

— მართალია, — დაეთანხმა გიორგი და გაჩუმდა. მაგრამ ცოტა ხნის შემდეგ შეცვლილი ხმით იკითხა: — მაშასადამე, ჩვენ ახლა ჩემ დღესასწაულზე დასასწრებად მივდივართ?

— დიახ, სომ არ ღელავთ?

— საკმაოდ.

— არაფერია, ზეიმს მალე მოვრჩებით, მერე ჩვენ კიდევ სხვა საქმეები გვაქვს.

გიორგი დუმდა. იგი თითქოს ზეიმისთვის ემზადებოდა. თანდათან მალალი შენობები გამოჩნდა. ისინი ცენტრს უახლოვდებოდნენ. შენობების სიმაღლემ უეცრად იმატა. გიორგის მოეჩვენა, თითქოს იგი დარიალის კლდეებში იმყოფებოდა, და გარშემო იდგა უზარმაზარი თოვლიანი მთები მუქი ფანჯრებით. ცოტა ხნის შემდეგ ისინი ერთ ამ მთათაგანს მიადგნენ. აირამ გიორგი ქუჩიდან გადმოიყვანა და შენობისაკენ წაიყვანა. ძვირფაჲ ლიფტში ჩასხდნენ. როდესაც დანიშნულ სართულს მიაღწიეს, აირამ ლიფტის კარი გამოაღო, კიბე და დერეფანი გაიარეს და მოულოდნელად დიდ დარბაზში აღმოჩნდნენ. ამ დარბაზში ასამდის კაცი და ქალი იყო. ყველანი უეცრად ფეხზე წამოდგნენ და აირასა და გიორგის შეეგებნენ.

— მობრძანდით, პატივცემულნო, — მოესმაო მათ ქართულად მისალმება.

გიორგი ყურს არ უჯეროდა.

— ქართველები ბრძანდებით? — იკითხა მან უცებ.

— დიახ, ქართულის მცოდნენი, — თითქმის ერთხმად უპასუხეს მას.

გიორგის მეტად გაეხარდა ქართველების შეხვედრა.

— ბედნიერი ვარ თქვენის ნახვით, — წარმოთქვა გიორგიმ და ყველას მიესალმა.

გიორგი საგანგებოდ მორთულ სავარძელში ჩააჯინეს. დამხვდურნი ირგვლივ შემოერთყნენ. გიორგის ქართველები

მოეწონა, ყველას თავის განსაკუთრებული მიმზიდველობა ჰქონდა. მან პირველად არ იცოდა თუ რა თემაზე დაეწყო ლაპარაკი, მაგრამ აირა მიეშველა.

— გიორგისათვის მეტად საინტერესო იქნება მის მშობლიურ ენაზე მოსაუბრეებთან შეხვედრა.

— დიახ, მე ფრიად მოხარული ვარ თქვენთან შეხვედრის, — თქვა გიორგიმ.

— ჩვენც, ჩვენც, — გაისმა აქეთ-იქიდან ხმები.

— მართალი მოგახსენოთ, ამჟამად დედამიწაზე კარიოზ დარიალისა და აირა მთლის მეტი ქართულის კარგი მცოდნე არავინ მეგონა, — დაიწყო გიორგიმ.

— ნუ თუ მართლა? — იკითხა ყავა-რძისფერ კაბიანმა ასლგაზრდა ქალმა და მშვენიერი თვალები დაწკურა. ეს თვალები გიორგის ნაცნობად ეჩვენებოდა. იგი წამით დაფიქრდა და იგონებდა მის ყოფილ ნაცნობთა შორის ამგვარი თვალები ვის უნდა ჰქონოდა, მაგრამ ვერ მოიგონა.

— რას ბრძანებთ? — შეეკითხა მას მეორე, კიდევ უფრო უნაზესი წითელკაბიანი ქალი და ვალიძეებული პირიდან ბროლის კრიალა კბილები გამოაჩინა.

— დაუფერებელი არაფერია, — წარმოთქვა ერთმა, თითქოს გამხდარმა ყმაწვილმა. მას მოშავო ფერის თმა და ფართო წარბები ჰქონდა. აშკარად ეტყობოდა, იგი წმინდა ქართული შთამომავლობის არ იყო.

— დღეს დედამიწაზე ასჯერ უფრო მეტი იქნება ქართულად მოლაპარაკე, ვიდრე თქვენ დროს იყო საქართველოში, — თქვა ფართეშუბლიანმა მელოტმა კაცმა. ამ კაცს თვალები გადმოხურულ შუბლის კლდეში ჰქონდა დამალული. გიორგის წარმოდგა, თითქოს მას ვინმე ვაგონის ფანჯრიდან ელაპარაკებოდა.

— რას ამბობთ? — გაეხარდა გიორგის.

— მართალს მოგახსენებთ.

— მაინტერესებს თქვენი ქალაქის სახელწოდება, საიდან წარმოდგება იგი? — იკითხა გიორგიმ.

— სტომის სახელწოდება თქვენი დროის გამოჩენილ ქალაქთა პირველი ასობის შეჯამებით წარმოიშვა, — თქვა აქამდის გაჩუმებულმა ზანგმა.

— ჩვენი ქალაქის სრული სახელწოდება მეტად უხეშია, —

შენიშნა უცხო ტომის ახალგაზრდამ, — იგი „სტომპელბარნად“ გამოიქვეყნა.

— სტომპელბარნადში შედის თქვენი დროის განსაკუთრებული თვისებებით აღჭურვილ ქალაქთა სახელი. — თქვა ფართეშუბლიანმა კაცმა.

— ასო ს-ზე: სოფია, სტამბული, სან-სტეფანო, სტოკჰოლმი და სხ.

„ტ-ზე — ტფილისი, ტოკიო და სხვ.

„ო-ზე — ოსლო, ოდესა, ოსაკა, ოპორტო...

„მ-ზე — მოსკოვი, მანჩესტერი, მელბურნი, მადრიდი...

„პ-ზე — პარიზი, პრაგა, პორტსმუტი და სხვ...

აი, ამრიგად წარმოიშვა ჩვენი ქალაქის სახელწოდება.

მაგრამ ამ დროს თითქოს ყველასთვის მოულოდნელად ღია ფანჯარაში მერცხალივით შენოიჭრა გაბმული მუსიკალური გამმა; ეს ხმა სამჯერ განმეორდა. იგი თითქოს ჭერში აფრინდა და იქ სასიამოდ დადნა.

— სიგნალია, — თქვა აირამ. — ხუთ წუთში მოედნის კეთილბას შეუდგებიან.

— დიახ, სიგნალია! — გაიმეთრა ყველამ, ფეხზე ადგნენ და მოედანს გადახედეს. გიორგიც წამოდგა და მოედანს გადახედა. გადახედა, გაცოცდა და უკან დაიხია. ისინი საოცარ სიმალღეზე იმყოფებოდნენ. სულ უკანასკნელი, ნახევარი კილომეტრით იქნებოდნენ მიწას დაშორებულნი. ირგვლივ უზარმაზარი სახლები ვეება აისბერგებივით იდგა. ქვევით ადამიანები ჭიანჭველებივით მოჩანდნენ. დიდი მოედანი ათასნაირი ფორმის ბაღად გადაშლილიყო. ამ ბაღის სხვადასხვა ნაწილს უხვი მცენარეულობა ახასიათებდა. გიორგი დიდხანს იდგა მოედნის ბუმბერაზობით გაკვირვებული, ათვალიერებდა გასაოცარი სტილით ნაგებ შენობებს.

— გნებავთ, უკეთ დაათვალიეროთ ეს ბაღი და შენობები? გავიდეთ აივანზე! — მიმართა გიორგის თხელცხვირიანმა ახალგაზრდამ.

გიორგი და დამხვდურნი ფართო აივანზე გავიდნენ. გიორგიმ თავი წარმოიდგინა უზარმაზარ ზედრედნოუტის ბაქანზე. იგი საპატიო ადგილზე დააჯინეს და თვითონ გარს შემოუსხდნენ. მას ხელში ბინოკლი მისცეს. გიორგიმ შენობებსა და ბაღს გადახედა, დიდხანს უცქირა. ბაღის უხვი სხვა-

დასხვაგვარი მცენარეულობა მეტად მოეწონა. შემდეგ შემოტრიალდა, მის უკან მსხდომ ვაჟთა და ქალთათვის შთაბეჭდილებების გასაზიარებლად, და რამდენიმე ხანს შენობების გასათვარ სტილსა და მათ ბუმბერაზულ სიმაღლეზე ილაპარაკა. გიორგის ამ ბაღის ცენტრალური ნაწილის ყვავილნარი უფრო მოსწონებოდა. ქვევიდან რაღაც შრიალი ესმოდა, მაგრამ მისთვის არავითარი ყურადღება არ მიუქცევია.

— გასათვარია, რამდენი ცისფერი ყვავილები მოჩანს? — მიმართა მან ქ. ლებს.

— სად? — იკითხეს თითქოს დიდი ცნობისმოყვარეობით ქ. ლებმა.

— აი იქ, — გიორგი შემოტრიალდა, და გაშვერილი თითი თითქოს უცებ შეახმა. იგი განცვიფრდა მიდამოს უცარი ცვლილებით. უხვი მცენარეულობის მაგიერ მის წინ თითქოს უზარმაზარი ჭრელი თეფში დაედვათ. იქ აღარც ადამიანთა მოძრაობა, აღარც რაიმე მცენარეულობა მოჩანდა. მათ მაგიერ ამაღლებულიყო უზარმაზარი ცირკის კედლები. გიორგი ზეზე წამოიჭრა და მიდამოს გიჟივით მიაჩერდა.

— დასწყევლოს ღმერთმა! სად გაპქრა ეს ბაღები? — წამოიძახა გაშტერებულმა გიორგიმ.

— თქვენ გეუცხვრათ ასეთი მეტამორფოზა? — შეეკითხნენ უწყინარი ღიმილით ქ. ლები.

— გაკვირვებული ვარ. — უპასუხა მან და ხელსახოცი ამოიღო თვალების ამოსაწმენდათ.

— დაბრძანდით, საკვირველი არაფერია, — უთხრა აირამ. — როდესაც თქვენ ბაღს ზურგი უჩვენეთ, მაშინ მოხდა სწორედ დეკორაციული შეცვლა.

— როგორ? სად გაქრა ქუჩები, ხალხი და მცენარეულობა?

— ყველა თავის ადგილზე იმყოფება.

— რას მელაპარაკებით? რომ არ მოჩანს, ამისხენით რა მოხდა? — კითხულობდა განცვიფრებული გიორგი.

აირამ საქმის გარემოება დაწვრილებით აუხსნა:

— მოედნის სახე ავტომატურად იცვლება. ჩვენი ქალაქის ბაღი იმგვარად არის მოწყობილი, რომ საჭიროების დროს იგი ამნაირ სახეს მიიღებს. საჭიროა მხოლოდ სათანადო განკარგულება. ქალაქის მორიგე კომენდანტი ღილზე ხელის და-

ჭერით ამ განკარგულებას იძლევა. საკმარისია თითო ამ დღის
 შეეხოს, რომ მიწაში ჩამარხული ავტომატური სვეტები წა-
 მოდგნენ და მას მიწის სიღრმეშივე დახვეული რკინის სახუ-
 რავი ანუ, ამ შემთხვევაში, იატაკი თავის ავტომატურივე სკა-
 მებით გაუკეთდეს:

— მაშასადამე, ქვევით დარჩენილა როგორც ბალი, აგ-
 რეთვე ქუჩები და ადამიანები, არა?

— ღიას, ეს ამფითეატრი მიწიდან დაშორებულია ორ-
 მოცდაათი მეტრიდან მოყოლებული ჩვენამდის, ე. ი. შენო-
 ბის მესამე სართულამდის.

— მესმის, მესმის, — გაიმეტრა გიორგიმ და ირგვლივ
 კვლავ მიმოიხედა. იგი თეთრი ვარდივით გაშლილ უზარმა-
 ზარ ცირკის მოედანს მისჩერებოდა.

სიგნალის ხმა ახლა უფრო გარკვევით, მაგრამ განსხვავ-
 ვებული მუსიკით მოისმა.

— ალღუმზე მოდიან, — თქვა წითელკაბიანმა.

ავტომატური ქუჩები ცირკის მოედანზე სწრაფად დაიძრ-
 ნენ და ხალხი შემოიყვანეს. ამას დაერთო ამა თუ იმ ადგი-
 ლას აეროპლანების უხმოდ ჩამოფრენა. მათ არა ნაკლები
 ხალხი მოიყვანეს. გარეგნულად ისეთი შთაბეჭდილება იყო,
 თითქოს მტერი თავს დაესხა ქალაქს.

აეროპლანები მოედანს კალიასავით დაესია. რამდენიმე
 წუთის განმავლობაში მათ მზეს სინათლე ჩაუქრეს. მოედანი
 უკვე ხალხით გაივსო ნაშუადღევის ორი საათი სრულდებოდა.
 ზაფხულის მზე თაკარას აფრქვევდა.

— მზე ძალიან გვიშენს, — თქვა გიორგიმ. — მე მგონია,
 ხალხი შეწუხდება.

— საშიში არაფერია, სიგრილვე საკმაოდ იქნება. მალე ბუ-
 ნებრივი ქოლგა დაგვფარავს, — მიუგო ჯაგარივით სქელთმი-
 ანმა ახალგაზრდამ. იგი გიორგის ცოტა ბრუციანად მოეჩვენა.
 მართლაც, იმავე წუთში თითქოს აგრილდა და მოწმენდილ
 ცაზე ჯერ თხელი და შემდეგ სქელი ღრუბელი გამოჩნდა.

— მე მგონია, გაწვიმდება კიდევ, — ჩაილაპარაკა გიორგიმ
 და ცას გამოცდილი მეტეოროლოგივით მიაჩერდა.

— არა, წვიმა არ მოვა. ეგ ღრუბელი ზეიმის გათავებამ-
 დის იქნება, შემდეგ კვლავ მზე გამოვა.

მზადების პერიოდი ხუთ წუთს გაგრძელდა. ცირკი ხალ-

ხით გაიჭედა, ქუჩებისა და აეროპლანების მოძრაობა შექნერდა. გაისმა კვლავ სიგნალის ხმა.

— ზეიმი იწყება, — თქვა ვიღაცამ.

რამდენიმე მილიონი კაცი უცებ ისე გაინაბა, თითქოს ცირკში ჯამბაზი სახიფათო ნომრებს აკეთებდა. აეროპლანები, ერთის მეტი, ყველა გაჰქრა. ეს აეროპლანი მოპირდაპირე მოედნის ბოლოდან გამოემართა იმ აივნისკენ, სადაც გიორგი იმყოფებოდა. უცებ მოედნის სხვადასხვა კუთხიდან ჰაერში ააფრინეს ათასობით ფერადი ყვავილები. მათ ამფითეატრის თავზე ჩამოასხეს უზარმაზარი სახე და ტანი და გააკეთეს თალი წარწერით ქართულ ენაზე:

„სალამი და სიყვარული გიორგი მოგელს“.

გიორგი საშინლად დელავდა. არ იცოდა, როგორ მოქცეულიყო. მან ნერვულად ბინოკლს ხელი ჩაავლო და ამ ამბავს მორცხვად მისჩერებოდა.

აეროპლანი ახლოვდებოდა.

— ჩვენკენ მოდის. — თქვა გიორგიმ და აეროპლანს შეხედა.

— სტომის საპატიო დელეგაციით, — დაუმატა ვიღაცამ.

აეროპლანი სულ ახლო მოვიდა. შიგ ხუთი კაცი იდგა. როდესაც აივანს მიუახლოვდნენ, მათ ქუდები მოიხადეს და გიორგის მიესალმნენ. გიორგი ზეზე წამოდგა და მათ მოწიწებით მადლობა გადაუხადა, შემდეგ ქალაქის კომენდანტმა ქართულ ენაზე მისასალმებელი სიტყვა წარმოთქვა. გიორგი ისე იყო გაბრუებული, რომ არც კი ესმოდა რას ელაპარაკებოდნენ — მისასალმებელი სიტყვები სურნელოვან ყვავილებად ეპკურებოდა.

კომენდანტმა სიტყვა გაათავა თუ არა, ქვევიდან გიორგის თითქოს მიწისძვრის ხმა შემოესმა. ჰაერი მილიონთა ძლიერი შეძახილით შეტორტმანდა. „გიორგი მოგელი მარა, მარა, მარა“. უძლიერესი გუნდისა და მუსიკის საზეიმო ჰიმნი გაისმა.

აეროპლანი აივანს მოაყენეს და სთხოვეს გიორგის შიგ ჩამსხდარიყო. ცოტა არ იყოს, მას გადასვლის ეშინოდა, მაგრამ აირამ გაათამამა. მოაჯირი მოიხსნა, და აირამ და გიორგიმ აეროპლანში ფეხი შედგეს. ისინი აივანს მსწრაფლ მოშორდნენ. გიორგიმ ქართული ენის მცოდნეებთან გამომშვიდო-

ბეზაც ვერ მოასწრო. მხოლოდ საერთოდ მოუხადა მათი იგი სტომის დელეგაციასთან ერთად მოედნის შუაგულსკენ მიჰქროდა. აქ გიორგის ექვსმა კაცმა სიტყვა უთხრა. ყოველი სიტყვის გათავებისას დამსწრე საზოგადოების საშინელი ტაშის გრიალი გაისმოდა. შემდეგ უნაზესი მუსიკა გიორგის შამპანიურით ათრობდა...

გიორგიმ სტომის მოქალაქეებს სტუმართმოყვარეობისათვის ქართულად უღრმესი მადლობა გადაუხადა. გაკვირვება გამოთქვა მათ კულტურულ მიღწევათა გამო და კიდევ უფრო მეტი წინმსვლელობა უსურვა. კიდევ გაისმა მილიონების ძლიერი მარაა და მუსიკის ხმები. ამის შემდეგ გიორგი მთელ ამფითეატრს სპირალისებურად დაუყვა. გიორგის ამა თუ იმ ადგილას გავლა ქარიშხლისებურ ყიჟინას იწვევდა. აერობლანი ქალებმა ვარდისა და მიხაკის ყვავილებით აავსეს, ხოლო ვაჟებმა გამარჯვების შეძახილით. შემდეგ მათ გასწიეს იმ შენობისაკენ, საიდანაც წელან აერობლანი გამოფრინდა. სიგნალი მისცეს.

— ზეიმი გათავდა, — თქვა აირამ.

— ახლა ჩვენთან მობრძანდით, — დაპატიჟა გიორგი ქალაქის კომენდანტმა.

— დიდად ვმადლობთ, — და გიორგიმ დაპატიჟება მიიღო. ისინი აივანს მიადგნენ. გიორგის გადასვლა სთხოვეს.

— ცოტა აქ აივანზე მოვიცადით, — თქვა გიორგიმ და მოედანს გადახედა. იგი საჩქაროდ იცლებოდა. აერობლანები, თითქოს სამტროდ, მოედანს კვლავ დაესხნენ და სათითაოდ და ჯგუფ-ჯგუფად ხალხი მტაცებელ ფრინველებივით სადღაც გააქროლეს.

მოედანი ხუთ წუთში დაცარიელდა. გიორგი მოგელის სატრიუმფო თაღიც ერთ წუთში დაიშალა. შემდეგ ცირკიც უცებ ზოლ-ზოლად დაირღვა, მისი კედლები ერთმანეთს მოშორდნენ და თავ-თავის სოროში გველური სისინით შეძვრნენ. უზარმაზარი სვეტები მიწაზე ნელა წაიქცა და გიორგის თვალწინ ისევ ის სხვადასხვანაირად მოქარგული ბაღები გადაიშალა.

— სიზმარია, თუ სინამდვილე ყველაფერი ეს? — ჰკითხა გიორგიმ აირას.

ელყობოდა, აირას გაცინება გულით სურდა, მაგრამ თავი შეიკავა.

— სამხიარულოდ თუ სამწუნაროდ სინამდვილეა, — ღიმილით უპასუხა მან.

დიდ დარბაზში შევიდნენ, გიორგი თითქმის მთიქანცა დღევანდელი შთაბეჭდილებებით. მას თავი აღარა ჰქონდა ვისმესთვის რაიმე ეკითხა. ქალაქის მორიგე მას სხვადასხვა თემაზე ელაპარაკებოდა, მაგრამ გიორგი მას ყურს ვეღარ უგდებდა. აირამ ეს შეამჩნია, და წინადადება მისცა მას წასულიყვნენ. ისინი მორიგეს გამოემშვიდობნენ, ლიფტით სასწრაფოდ ძირს დაეშვნენ, ქუჩაში შედგნენ და სადღაც გასწიეს.

— სად მივდივართ? — იკითხა გიორგიმ.

— ვისვენებთ და თან ქალაქს ვათვალიერებთ, — უპასუხა აირამ.

სატრანსპორტო მუზეუმი

ამ სეირნობის დროს მათ, თითქოს სხვათა შორის, სატრანსპორტო მუზეუმში შეუსვიეს.

აქ გიორგის ყურადღება მიიპყრო, ჯერ ერთი, ყოველი საგნის შესახებ ავტომატების ამომწურავმა ახსნა-განმარტებამ. ავტომატები რთულ შეკითხვებზედაც სავსებით დამაკმაყოფილებელ პასუხს იძლეოდნენ. შემდეგ გიორგის განცვიფრება გამოიწვია მისი დროის მატარებლების ამ მუზეუმში მითავსებამ. ისინი დიდი ხნის წინათ არქივს ჩაბარებოდნენ. ერთ დროს კი მათთვის სულერთი იყო დღე და ღამე, დარი თუ ავდარი, შორი და ახლო. ისინი გულშეწუნებული კრუნებივით ბათომიდან არქანგელსკამდის და ვლადივოსტოკიდან ჰავრის ნავსადგურამდის დაჰქაქანობდნენ, ფოლადის მკერდებით სუნთქავდნენ, და ღამე სამთვალთან მოჩვენებასავით იცქირებოდნენ.

მათთვის არ იყო ძილი და მოსვენება.

ახლა კი მოუსვენიათ სამუდამოდ, და გიორგიმ მათ სიბრალულით გადაავლო თვალი.

სატრანსპორტო მუზეუმის დასავლეთით იყო საკმაოდ დი-

დი ტბა. ამ ტბაზე ყოველგვარი ჯურის გემი დაცურავდა. დაწყებული ძველი საბერძნეთისა და ფინიკიის უფრო ადრინდელი ეპოქიდან გათავებული უკანასკნელი ტიპის ელექტრონისა და რადიოს ძალით მოძრავ გემებით.

— შეხედეთ, პატივცემულო ვიორგი, — მიმართა აირამ, — ამ ძველ გემებში განსაკუთრებით განირჩევა აი ეს სასპორტო გემი, — და აირამ მას ერთ-ერთ სასპორტო გემზე მიუთითა — საყურადღებოა ამ გემის მოწყობილობა. ქრონოლოგიურად იგი ეკუთვნის თქვენს შემდგომ ხანას, დაახლოებით მეოცე საუკუნის მეორეოცე წლებს, გამომგონებელი დაეყრდნო წყალზე მოძრაობის ბუნებრივ პრინციპს და მან გედის ფეხები კაცს გაუკეთა.

ვიორგის გაეცინა:

— აქ საქმე გვაქვს დოსტაქრულ მიღწევასთან, — თქვა მან. — როგორ წარმოვიდგინო ასეთი ოპერაციის ჩატარება?.. ადამიანი გედის ფეხებით. წარმოვიდგინეთ რამდენი რამ სასაცილო ხდება ცხოვრებაში! ადამიანი-გედი? რა მშვენიერი სანახავი იქნება? ხა, ხა, ხა, — გადაიხარხარა მან. — მერე მართო ფეხები ხომ არ ეყოფოდა? საჭირო შეიქნებოდა კიდევ მაღალი ყელი და რაც უმთავრესია ფრთები, და ეს ადამიანის-მაგვარი ფრინველი შემდეგ ჰაერში ფრენას დაიწყებდა. მართლაც საინტერესო იქნებოდა.

— ნამდვილი გედის ფეხები კი არ მიუბამს იმას კაცი-სათვის, არამედ ხელოვნური, — უთხრა აირამ.

— რა თქმა უნდა, მანქანა არა? უკაცრავად. მე ვიხუმრე, — თქვა ბოდიშით ვიორგიმ.

— თქვენ, მგონია, გეცოდინებათ ადამიანის ცურვის ტექნიკა? — შეეკითხა მას აირა.

— მე ერთ დროს ცურვაში პირველთაგანი ვიყავი. მიცურავს ისეთ მდინარეებში, როგორც იყო ჩვენი გიჟი რიონი, ცოფიანი ენგური, წყნარი ვოლგა და ნევა; მიცურავს შავ, კასპიისა და ბალტიის ზღვებში. წარმოვიდგინეთ, ხშირად, განსაკუთრებით ზღვებში, მე დავრჩენილვარ ხუთიდან რვა საათზე მეტ ხანს წყლიდან ამოუსვლელად. რამდენი ადამიანი გადა-მირჩენია დახრჩობას! ვინ მოსთვლის, მახსოვს ერთი ამბავი, გნებავთ მოვიყვებოთ.

— საინტერესოა, მოყევით.

— გაზაფხული იყო, ტყეში ფრინველები მთელი დღე ლობდნენ, ეს იყო მათი სიყვარულისა და ტრფობის მალე გუგულიც აპირებდა სოფლისათვის თავის მინებებას და მთაში გაფრენას. ყანებში სიმინდი კურდღლის ბოცოროვით ყურებაცქვეტილი გამოიყურებოდა. ქალაქში იასამნის სუნი გვათრობდა, ყოველი ბალახის ამოსვლა სასიამოვნო იყო. მაისმა ჯადოსნური ფერადი ქოლგა გაშალა.

მე მაშინ ქუთაისის ერთ-ერთ სასწავლებელში ვსწავლობდი. მასსოვს, მეთოთხმეტე წელში ვიყავი. წინა დღეებში კოკისპირული წვიმა წამოვიდა. იმ დღეს მზიანი ამინდი დადგა.

ჩვენი სასწავლებელი მდინარის პირას მდებარეობდა. ერთ-ერთ გაკვეთილს ვუსმენდით. უცებ რაღაც ყვირილი შემოგვესმა, მალე ამ ხმამ იმატა, ასე რომ, ახლა გარკვევით გვესმოდა:

„არიქა! დახვდით! უშველეთ!“

„რა ამბავია!“ — თქვა მასწავლებელმა და ფანჯრისაკენ გაიხედა.

ერთ წუთში მთელი მოწაფეები ფანჯარასთან მიცვივდნენ და მდინარისკენ ცქერა დაიწყეს. არაფერი არ მოჩანდა, მხოლოდ ხიდზე და მდინარის ნაპირას შეკრებილი ხალხის ყვირილი ისმოდა.

„აღბათ, ვინმეს წყალი მოიტაცებდა“, — თქვა მასწავლებელმა. საკმარისი იყო ამ სიტყვის წარმოთქმა, რომ ჩვენ, მიუხედავად მასწავლებლის დაშლისა, გაკვეთილი დავტოვეთ და ყვალანი გარეთ გამოვცვივდით. ერთ წუთში ჩვენი ეზო და მდინარის პირი მოწაფეებით გაივსო. მდინარე ადიდებული იყო. მისი ყვითელი ტალღები მრისხანედ მიგორავდა.

გამოირკვა, რომ წყლის ამოსაღებად გამოგზავნილი პატარა ბიჭი მდინარეში გადავარდნილიყო, ფეხი ასცდენოდა. საჭირო იყო მისი გადაჩენა, მაგრამ როგორ? ვის ჰქონდა თავი განწირული?

„ბავშვი ისრჩობა! ბავშვი!“ — წიოდნენ ქალები, და ამ ხმამ გულში ლახვარივით გამიარა.

ტანთ გავიხადე, წყალში გადავეშვი... არ მიფიქრია იმაზე თუ ამ ძლიერ ტალღებს როგორ შევებძოლებოდი. ჩემმა თავგანწირვამ ნაყოფი გამოიღო. ბავშვი დახრჩობას გადავასჩინე. მდინარესთან ბრძოლამ რამდენიმე წუთს გასტანა და

მე სასწავლებლიდან ნახევარი კილომეტრის დაშორებით მოკნნდი. ამ ამბის შემდეგ გმირის სახელი დავიმსახურე. უდიდესი კმაყოფილება განვიცადე, როდესაც მეორე დღეს, სკოლაში მისვლისას, მასწავლებლებმა ხელი ჩამომართვეს, სასწავლებლის გამგემ შუბლში მაკოცა და მითხრა:

„ყოჩაღ, გიორგი, ყოჩაღ! ვინ იცოდა თუ ჩვენს სასწავლებელში ამისთანა გმირი გვყავდა“.

წარმოიდგინეთ ჩემი გაოცება, როდესაც ერთ დღეს დირექტორმა ათას მოსწავლესთან ამ რაინდობის აღსანიშნავად პატარა ვერცხლის მედალი გადმომცა. იგი მას წყალზე გადამრჩენ საზოგადოებისაგან მიეღო.

ამ დღიდან ამ მედალს ვინახავდი, როგორც ჩემი პირველი გამარჯვების სიმბოლოს.

— დიახ, ადამიანი ცურვის დროს უმთავრესად ხელებითა და ფეხებით მოქმედებდა, — განაგრძო აირამ, — განსაკუთრებით მეტი მნიშვნელობა ჰქონდა ფეხებს.

გიორგიმ უნებლიედ აირას ჩამოსხმულ ფეხებს შეხედა.

— გამომგონებელმა ეს მოწყობილობა ადამიანს სწორედ ფეხებზე გაუკეთა. თვით აპარატი ძალიან მარტივი იყო. წარმოიდგინეთ, ფეხისგულზე მიმაგრებული ფრთები ან წიგნის ყდა. ეს ფრთები თავისუფლად იხსნებოდა ასოთხმოც გრადუსამდის და იკეცებოდა ოც გრადუსამდის. ცურვაში ამის ხმარება არავითარ სიძნელეს არ იწვევდა, პირიქით, მას შეელოდა.

როდესაც კაცი წინ მიდიოდა და ფეხს წყალზე დასარტყამად გაშლიდა, ფრთები ასოთხმოც გრადუსამდის იშლებოდა. ისე რომ, ფეხისგულის სიფართოეს ორჯერ მაინც ადიდებდა, წყლის უფრო მეტ სივრცეს აწვებოდა, ვიდრე მართო ფეხი და, მაშასადამე, მცურავს საშუალებას აძლევდა ტანი შორს გაეტყორცნა, რადგან დასაყრდენი მეტი ჰქონდა... როდესაც მცურავი ფეხს წინ გასწევდა, მაშინ აპარატი თავისთავად იკუმშებოდა.

— მცურავებს ეს დიდ შეღავათს მისცემდა და ცურვის სისწრაფეს გააძლიერებდა.

— სწორედ ამ პრინციპზეა აგებული აი ეს გემი. გნებავთ, შიგ ჩავსხდეთ და ამ ტბაზე გავისეირნოთ.

ერთ წუთში გიორგი და აირა გემში ჩასხდნენ. გემი ადგი-

ლიდან ისე მოსსლტა, როგორც ფრინველი. გემს უკან გაკეთებული ჰქონდა ნიჩბები; ეს ორმაგი ნიჩბები ავტომატურად იშლებოდნენ ასოთხმოც გრადუსამდის და იკეცებოდნენ ოც გრადუსამდის. ნიჩბები გასაოცარ სისწრაფით მუშაობდნენ.

— მართლაც, ისეთი შთაბეჭდილებაა, თითქოს გედი ცურავს, — თქვა გიორგიმ და აზვირთებულ ტალღებს თვალი გააყოლა.

— წარმოიდგინეთ, ასეთ სისტემით მოწყობილი გემის სისწრაფე ბევრად აღემატება, თქვენი დროის სრახნილიან გემთა სისწრაფეს.

სტომის ტბაზე კარგა ხანს ისეირნეს, შემდეგ გადმოვიდნენ და შინ რადიო-ნავით გასწიეს. ერთ წუთში შინ მივიდნენ და, რადგანაც მალე უნდა დაღამებულიყო, ერთმანეთს გამოეთხოვეს.

გუმბარაშუი ნაიჯით

მეორე დღეს გიორგი თავის ოთახში დაფიქრებული იჯდა, იგი თითქოს ფანჯარას მისჩერებოდა, მაგრამ მისი ფიქრები ამ ვარემოს შორს გასცილებოდა. მის წინაშე გადაშლილიყო ეს ფანტასტიკური ქვეყანა ათასი საოცრებით, იგი თავს ანლადდაბადებულ ბავშვით გრძნობდა. მისთვის საკვირველი იყო ყველაფერი, რასაც აქ ნახულობდა. უამრავი შთაბეჭდილება მის თავში ერთიმეორეს კინომატოგრაფიული სისწრაფით სცვლიდა.

უცებ მას თითქოს თვალში რაღაც ჩაუვარდა. მისი ოცნება რაღაცამ შივი ხაზით გასერა. გიორგი ამ ახალ შთაბეჭდილებას დააკვირდა. ბროლის მიწასთან ატლასისკაბიანი პეპელა გამოჩნდა. იგი ფანჯარას უაზროდ ესეთქებოდა, გასავალს ეძებდა, მაგრამ უშედეგოდ. ამ პეპელამ შორს წასული გიორგის ფიქრები ისევ ოთახში დააბრუნა. გიორგი თითქოს გამოფხიზლდა, ზეზე წამოდგა და ფანჯრისაკენ წაიწია. მასში თვალი გაახილა დავიწყებულმა ბავშვურმა ცნობისმოყვარეობამ.

პეპელა ზევით აფრინდა და გასასვლელის ძებნას შეუდგა. გიორგის მიახლოვებით შეშინებულმა, მან ოთახში რამდენიმე კამარა გააკეთა და ისევ ძველ ადგილს დაუბრუნდა.

ერთი დაბგერება ისეთი ძლიერი იყო, რომ პეპელას სხეულს ბედისწერო შეიქნა. მას ფრთები და ფეხები დაუზიანდა და ძირს ჩამოვარდა.

გიორგი პეპელას დასწვდა, ხელში აიყვანა და მის დაზიანებულ სხეულს დააკვირდა.

ამ დროს კარიოზმაც დააკაკუნა კარებზე.

— მობრძანდით, — გასძახა გიორგიმ.

კარიოზი შემოვიდა და გიორგის ხელში პეპელა შეამჩნია.

— შეხედეთ, რა გასათვარი კაბით არის შემკული? — მიმართა გიორგიმ კარიოზს და მომაკვდავ პეპელაზე მიუთითა.

— ბოდიშს ვიხდი, ამას ბავშვობაში ნუ ჩამომართმევთ, სიცოცხლე და სიმშვენიერე ყველგან არსებობს, პატარა იქნება ცხოველი თუ დიდი.

— მართალია!

— რამდენი იბრძოლა მან, რამდენი! — განაგრძობდა გიორგი, — გასასვლელს ეძებდა, მაგრამ ვერ იპოვა და ახლა, რომ ხედავთ, უკვე კვდება.

— განა სიკვდილი საკვირველია? — შეეკითხა კარიოზი.

— არა, სრულიადაც არა. სიკვდილი თავის დროზე უნდა მოვიდეს, მაგრამ ნაადრევი სიკვდილი საზიზღარია.

მან მომაკვდავ პეპელას შეხედა და თითქოს თავისთვის თქვა:

— ასეთია ადამიანის ბედიც.

— მაგრამ ჩვენ მაგ მოვლენასაც ვებრძვიტ და, როგორც დაინახავთ, საკმაოდ ნაყოფიერადაც, — უთხრა კარიოზმა.

გიორგიმ პეპელა ხელიდან გაუშვა, კარიოზის პირდაპირ დაჯდა და ასე მიმართა:

— საინტერესოა იმის გაგება, თუ რა შედეგებს მიაღწია მედიცინამ ამ ათასი წლის განმავლობაში.

გიორგიმ მთინდომა ათასკილომეტრიან ნაპრალში ჩაეხედა. მაგრამ მისა თვალები ძალიან სუსტი გამოდგა. ის ამ ნაპრალში ვერაფერს ვერ ხედავდა გარკვევით. თვითონ კარგად იცოდა თავის დროის მედიცინის მიღწევები. გიორგის სჯეროდა, რომ მედიცინა ამ ათასი წლის განმავლობაში დიდ მწვერვალებს მიაღწევდა, შეიძლება იგი მეხურას ან ევერესტს გაუთანასწორდა. ვინ იცის?

კარიოზს ამ კითხვაზე სახე გაუბრწყინდა.

— რა თქმა უნდა, ამ საკითხს ისე, როგორც სხვა საკითხებს, ერთ საუბარში ვერ გავაშუქებთ; ეს მოხდება ჩვენი საუბრების პროცესში თანდათანობით. მაგრამ უნდა გითხრათ, რომ მეცნიერებამ მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გადადგა. დავიწყეთ, თუ გნებავთ, ქირურგიიდან, — მცირე პაუზის შემდეგ თქვა კარიოზმა. — დიდი სენსაცია გამოიწვია ექიმ დარიალის ქირურგიულმა მიღწევამ. ეს ამბავი, რომელზედაც ახლა ვაპირებ თქვენი ყურადღების შეჩერებას, მეოცე საუკუნის ოთხმოცდაათიან წლებში მოხდა. თქვენ გეცოდინებათ, რომ ადამიანის თუ ცხოველის სიკვდილის დროს ყველა ორგანო ერთად არ კვდება. იმ დროს, როდესაც ერთი ორგანო დაიღუპა, მეორეში სიცოცხლე კვლავ ღვივის. საჭიროა ამ ცოცხალი ორგანოს სხვა სხეულში გადატანა, რომ მან იქ განაახლოს თავისი ცხოვრება.

— უკაცრავად, ნება მიბოძეთ ამ საკითხზე ჩემი დროის მედიცინის აზრიც მოგახსენოთ, — ბოდიშით ჩამოართვა სიტყვა გიორგიმ.

— ბრძანეთ, — მიმართა კარიოზმა დიმილთ.

— ყველაზე უფრო ადვილად ადვილის გამოცვლას ეგუებოდა ადამიანის კანი, — დაიწყო გიორგიმ, — კანის ერთი ადგილიდან მეორეზე გადატანის გარდა, ჩვენი დროის მედიცინისათვის ნაცნობი იყო მთელი რიგი სხვა ორგანოების, მაგალითად კუნთების, სისხლის მილებისა და კბილების გადანერგვაც ერთი ორგანიზმიდან მეორესათვის. წარმატებით მთავრდებოდა ზოგიერთი ცხოველისათვის თვალების შეცვლა (მაგალითად, ვირთაგვებისათვის), აგრეთვე თავების გადანერგვა ზოგიერთ მწერებისათვის. ახლა თავები აღადგენდნენ კავშირს მთელ ორგანიზმთან მოძრაობის, სუნთქვის, კვებისა და სხვა ფუნქციებში. სწარმოებდა აგრეთვე გადანერგვა თირკმლების, კუჭისა და სხვ. დიდი ინტერესი გამოიწვია ჩემ დროს მოხდენილმა ცდამ, რაც შემდეგში გამოიხატებოდა: მკვდარი ადამიანის ფეხის ძვალი გადაუნერგეს ცოცხალ ადამიანს და ამ ძვალის შეხორცებამ დიდი სიხარული გამოიწვია ყველა ექიმში. ეს ოპერაციები დიდ პერსპექტივებს უხსნიდა მეცნიერებას.

— სწორედ მაგ მიღწევებზე დაეყრდნო ექიმი დარიალიც, — თითქოს გაეხარდა კარიოზს გიორგის ნალაპარაკევი, — დარი-

აღმა კარგად იცოდა ახლად მიცვალებულთა გაცოცხლების საიდუმლოება და ამ ნიადაგზე შესანიშნავი თპერაციით ორი მკვდარი ორგანიზმი ერთ ცოცხალ ორგანიზმად აქცია.

— როგორ? — გიორგი განცვიფრდა.

— რა თქმა უნდა, აჯობებდა ორი მკვდრის ნაცვლად ორი გაეცოცხლებია, მაგრამ უკიდურეს შემთხვევაში ორი ადამიანის დაკარგვას ისევ ერთის დაკარგვა სჯობია.

— რასაკვირველია!

— დარიალი იყო უნიჭიერესი დოსტაქარი, — განაგრძო კარიოზმა, — იგი ითვლებოდა ცენტრალურ კლინიკის გამგედ ტფილისში, მოხდა ისე, რომ თითქმის ერთსა და იმავე დროს მოიტანეს ამ საავადმყოფოში ორი დაღუპული ადამიანის გვამი. ერთი გვამი იყო სპორტსმენის და მეორე ინჟინრის (მათი პროფესია შემდეგ გამოირკვა). სპორტსმენს თავის ძვლები სრულებით დაფშვნილი ჰქონდა, მას თავში რაღაც დიდი სიმძიმე დასცემოდა, მთელი ტანი კი უვნებლად გადარჩენოდა. ინჟინერს მუცელი გადაჭრილი და ფეხები სრულებით დამსხვრეული ჰქონდა. თავი კი დაუზიანებელი აღმოაჩნდა. დარიალმა მოინდომა ამ ორი დამსხვრეული სხეულისაგან ერთი მთელი კაცის გამოჭრა. მან მოიწვია თანაშემწეები, აუხსნა თავისი მიზანი და საჩქაროდ შეუდგა ოპერაციას. დარიალმა იტვირთა მეტად დიდი საქმე. მან მოინდომა ინჟინრის თავი მოეხა სპორტსმენის სხეულისათვის. რამდენიმე წუთში მან თავი მოკვეთა ინჟინერსა და სპორტსმენს, მიიტანა ინჟინრის თავი სპორტსმენის სხეულთან და ისე ოსტატურად მიაბა, რომ არა თუ მისი თანაშემწეები, არამედ მთელი საექიმო საზოგადოება განცვიფრებული დარჩა ამ ბრწყინვალე ოპერაციით. შემდეგ, საჭირო იყო ამ მკვდარი სხეულის გაცოცხლება. ეს მან შეძლო განსაკუთრებული ფიზიოლოგიური ხსნარის, დონორებისა და სხვ. საშუალებით. რამდენიმე წუთში ახალმა ადამიანმა დაიწყო მძიმედ სუნთქვა, და ორი კვირის შემდეგ ფეხზე გაიარა. ადვილად წარმოიდგენო, როგორი დღესასწაული იქნებოდა ეს ამბავი ქირურგიისა და, საერთოდ, მედიცინისათვის.

— მართლაც, შესანიშნავ შედეგისათვის მიუღწევია, — თქვა გიორგიმ.

— რა თქმა უნდა, ამას დარიალი ვერ გაბედავდა, რომ შე-

საფერი მაგალითები წინ არ ჰქონოდა, — გამოიცვალა კილო კარიოზმა, — ქირურგიის პირველი დღესასწაული 1975 წელს მოხდა. გამოჩენილმა ექიმმა ჯანიძემ გულის გადატანა მოახერხა მკვდარი ადამიანიდან მომაკვდავ ადამიანის სხეულში. გული გადაიტანა და ადამიანი სიკვდილს გადაარჩინა. ეს იყო პირველი ზეიმი საექიმო მეცნიერებისა. ამას ლოგიკურად მოჰყვა შემდეგი გამარჯვება ქირურგიაში: ორი მკვდარი სხეულიდან ერთი ადამიანის გაცოცხლება ექიმ დარიალის მიერ. ამ ახალ ადამიანს, რომელიც შემდეგ საუბრებში შეგვხვდება, გვარი გამოუცვალეს და დარიალი უწოდეს. დიახ, ეს გახლდათ სილო დარიალი, უდიდესი ინჟინერი მეოცე საუკუნისა, — განაგრძობდა კარიოზი, — მის სახელს ყველა მოქალაქე დღესაც დიდის მოწიწებით ისსენიებს. გეტყვით მხოლოდ, რომ ის იყო უდიდესი და უმშვენიერესი პროექტების ავტორი. მას უწოდებდნენ ინჟინერ-პოეტს. სილო დარიალი შეიქმნა ექიმ დარიალის ხელით, დარიალის გასაოცარი ოსტატობის წყალობით.

როგორც მოგახსენეთ, ორ კვირაზე მან ფეხი აიღვა. წარმოდგენილი გექნებათ დარიალის მაშინდელი გულის ფეთქა, როგორი სიძლიერით უნდა მოსწოლოდა მის გულსა და მის ნერვებს სიხარული, რომელიც გამოწვეული იყო მიზნის მიღწევით. რამდენი თვალი შურით შეჰყურებდა მას, რამდენი აღფრთოვანებითა და მოწიწებით. ერთი თვის შემდეგ სილო დარიალი თავს ისე გრძნობდა, როგორც არასოდეს. იგი ვაჟანსაღდა, გაძლიერდა ფიზიკურად და გონებრივად. წინათ თუ იგი ხშირად უჩიოდა ნევრასტენიას, მალარიას, ფეხის ტკივილს, თირკმლების ავადმყოფობას და მუდამ კვნესოდა, ახლა სრულებით გაუქრა ამ ავადმყოფობათა ყოველგვარი ნიშანი. რამდენიმე კვირის განმავლობაში სილომ არაფერი არ იცოდა, ახსოვდა მხოლოდ, რომ იგი ღამე, ქარბუქში, რკინიგზის ლიანდაგით შინისაკენ მიეჩქარებოდა. გზაზე შეუმჩნევლად მატარებელი წამოსწოდა, მატარებლის პირველი დაკვივლებისთანავე სილომ მოინდომა განზე გადახვევა, მაგრამ უეცრად ფეხი თოვლში გაუსხლტა და ლიანდაგზე გაიშხლართა. ყველაფერი დანარჩენი, რაც შემდეგ მოხდა, მისთვის ბურუსით იყო მოცული. ახსოვდა აგრეთვე ის წუთიც, როდესაც პირველად თვალი გაახილა ამ საავადმყოფოში. წინათ, ცოტა

არ იყოს, რაღაც სიმძიმეს გრძნობდა ყელში, კისერში, მაგრამ მალე გაუარა; ალბათ, გავცივდი და ანგინა დამემართა, — ფიქრობდა. შემდეგ კი სრულიად ჯანმრთელად გრძნობდა თავს. მაგრამ მეტად აოცებდა ტანის შედარებითი სიდიდე, მტკივან ფეხების სიჯანმრთელებე, კუნთების არაჩვეულებრივი მოქნილობა, სიძლიერე, და განსაკუთრებული ნიშანი ძუძუს თავზე. პირდაპირ ვერ მიმხვდარიყო, რით იყო გამოწვეული ყოველივე ეს

ერთ დილას პროფესორი დარიალი ექიმების თანხლებით შემოვიდა სილოს ოთახში; ეს ოთახი სატუსაღოს კამერას ჰგავდა. თეთრ ხალათებში გამოწყობილი ექიმები სილოსათვის უცნობი არ იყვნენ. სილოს მობეზრდა საავადმყოფოში წოლა. იგი ოცნებობდა, თუ როდის მოშორდებოდა ამ სულემისა და კარბოლის ხსნარით გაწმენდილ მაგიდებს, შუშებს, ტანსაცმელსა და სხვ.

ერთი თვე სრულდებოდა, რაც სილო ამ ციხეში იყო და ამხნის განმავლობაში არ მისცეს საშუალება თავისი ცოლ-შვილი ენახა. ახლა, როდესაც პროფესორმა მის კამერაში ფეხი შემოდგა, სილომ გადასწყვიტა ეთხოვა საავადმყოფოდან მისი გამოწერა. მან შემდეგი სიტყვებით მიმართა პროფესორს:

„— პატივცემულო პროფესორო! ნუ თუ დიდხანს გასტანს კიდევ ჩემი ტყვეობა. რა დანაშაული მიმიძღვის თქვენს წინაშე, რომ აქამდის არ გამხადეთ ღირსი ჩემი ცოლ-შვილის ნახვისა?

დარიალს გაეცინა და უთხრა:

„— დიახ, სწორედ იმ უდიდესი დანაშაულისათვის ხართ თქვენ დასჯილი, რომელიც მე ჩავიდინე. მე მოკვალი კაცი თქვენი გულისათვის“.

„— არ მესმის, თქვენ კაცი მოკვალით ჩემი გულისათვის? ვინ? როდის? რატომ?.. მერე, თქვენ კაცი მოკვალით და მე უნდა დავისაჯო?.. არ მესმის, არაფერი არ მესმის“. — შეშფოთებულად იმეორებდა იგი.

„— დაწყნარდით, საიდუმლოებას ახლავე გაიგებთ“. — უთხრა პროფესორმა და მხიარულად გაუღიმა.

„— გევედრებით, ამიხსენით, რაშია საქმე. თავი დავანებოთ სუმრობას“, — უთხრა სილომ.

„ — თქვენა ხართ ახალი ადამიანი, თქვენ წარმოდგებით სპორტსმენ კ-საგან და ინჟინერ ჩაფიანისაგან“.

„ — სპორტსმენი არასოდეს არ ვყოფილვარ, ჯერ ერთი, იმიტომ, რომ ფეხები ბავშობიდანვე დაზიანებული მქონდა“.

„ — თქვენ ვერ გაიგეთ. მე გეუბნებით, რომ თქვენი დღევანდელი ორგანიზმი შედგება ორი ადამიანის ორგანიზმის ნაწილებისაგან. თქვენს ორგანიზმში არის სპორტსმენ კ-ის ტანი და ინჟინერ ჩაფიანის თავი. ეს ორი სხეული ჩემის სხელით გაერთიანდა დღევანდელ თქვენს სახეში, ე. ი. თქვენი თავი დავამყენით სპორტსმენის ტანზე და, როგორც ხედავთ, გაიხარა“.

„ — ჩემი თავი დავამყენით სხვა ადამიანის სხეულზე? — უაზროდ იმეორებდა ამ სიტყვებს სილო. მას ვერასგზით ვერ წარმოედგინა ეს ამბავი. — მაშასადამე, მე მოვმკვდარვარ! მაშასადამე, გავუსრესივარ მატარებელს?!“

თქვა მან შეშფოთებით ცოტა ხნის შემდეგ, როდესაც მიხვდა საქმის გარემოებას.

„ — დიახ, თქვენი გასრესილი სხეული მოიტანეს ამ საავადმყოფოში. თქვენი ტანი ნაფლეთებად ექცია მატარებელს, თქვენდა იღბლად მხოლოდ თქვენი თავი გადარჩენოდა დამსხვრევას. ეს თავი მიება იმავე დღესვე თავდამსხვრეულ სპორტსმენ კ-ის ტანს და შეიქმენით თქვენ“.

სილო დიდხანს იდგა დამუნჯებული. მას უნდოდა შეჩვეოდა ამ სიტყვების აზრს, მაგრამ უჭირდა იმის წარმოდგენა, რომ მისი თავი სხვის ტანს ება. მართლაც, გაიხსენა თავისი ავადმყოფი სხეული, შეადარა თავის ახლანდელ ტანს, გაიხსენა აგრეთვე ძუძუს თავზე განსაკუთრებული ნიშანი, რომელიც ძველად არ ჰქონდა და მისთვის ყველაფერი აშკარა შეიქნა.

„ — თქვენ მართალი უნდა იყოთ. მე ჩემს თავს ველარ ვსცნობ... — თქვა დაფიქრებულმა სილომ“.

„ — დიახ, თქვენა ხართ განახლებული სილო“, — მიუგო პროფესორმა“.

სილო სიხარულით კინაღამ გაგიჟდა. იგი ეცა პროფესორს და მადლობის ნიშნად ხელზე ემთხვია. ექიმებმა ის დაამშვიდეს.

პროფესორმა სთხოვა სილოს ნახევარი საათით გაჰყოლო-

და უნივერსიტეტში. იგი მიხვდა, რომ დარიალს იგი სადღეობის
სტრაციოდ მიჰყავდა.

სილო წასასვლელად მოემზადა. საავადმყოფოს დერეფან-
ში გამოსვლისას ავადმყოფებმა დარიალს დიდი საზეიმო დე-
მონსტრაცია მოუწყვეს.

მაგრამ საავადმყოფო მათ მალე დასტოვეს და გარეთ გამო-
ვიდნენ. აქ დიდ პროსპექტზე მოგროვილი ხალხი პირდაღე-
ბული მისჩერებოდა წითელჯვრიან ლურჯ ავტოს, სადაც, მათი
აზრით, იჯდა ადამიანი, რომლის ორგანიზმის შექმნით საექი-
მო მეცნიერებას ნამდვილი სასწაული მოეხდინა. ავტომ ჩქა-
რა გადაუარა ჩელუსკინელთა ხიდს და უნივერსიტეტის კა-
რებს მიადგა. დილის თერთმეტი საათიდან უნივერსიტეტისა-
კენ ქალაქიდან მიმავალი გზა — ლენინისა და მელიქიშვილის
ქუჩები — ხალხით იყო გაჭედილი. იგი ზღვასავით ტორტმა-
ნობდა. მოელოდნენ ახალ კაცს, დარიალის ოსტატობის ნა-
ყოფს. ამ საექიმო გამარჯვებას ყველა ერთმანეთს ულოცავდა.
აინტერესებდათ იმის გაგება, რამდენად შეეფერებოდა სინამ-
დვილეს ეს ხმები. ბევრს ეს ამბავი მოგონილი ეგონა. დარი-
ალს არ უყვარდა თავის გამარჯვების შესახებ დიდი ხმაური.
იგი ყოველთვის განირჩეოდა თავმდაბლობით. რათა დემონს-
ტრაცია თავიდან აეცილებია, მან ავტო ჩელუსკინელთა ხიდი-
დან უნივერსიტეტის უკანა კარებთან მიიყვანა.

დარიალი და მისი შექმნილი კაცი დიდი გაჭირვებით შე-
იყვანეს უნივერსიტეტში. ექიმ დარიალის გამოჩენაზე გაისმა
აღფრთოვანებული ყიჟინა და ტაში.

„ — დაწყნარდით, ამხანაგებო!“ — მიმართა კრების თავ-
მჯდომარემ ათი ათასიან აუდიტორიას.

„ — ვაშა, ვაშა ექიმ დარიალს!..“

ქარიშხალივით გადაიარა ამ აღელვებულმა ხმებმა უნი-
ვერსიტეტის დარბაზიდან ეზოში და ქუჩაში.

„ — თქვენ გსურთ იხილოთ ის ადამიანი, რომელიც მე გა-
ვაცოცხლე? — გაისმა დარიალის ზარსავით წკრიალა ხმა ამ
უზარმაზარ დარბაზში. — აი, შეხედეთ ამ ვაჟკაცს!“

და დარიალმა აუდიტორიის წინაშე სილო გამოიყვანა.

აღელვებულმა ხალხმა დარიალს აღარ დააცალა სიტყვის
დამთავრება. იგი ხელში აიტაცეს და დიდხანს ჰაერში ბურ-
თივით ისროდნენ. ბოლოს, როდესაც პროფესორი ხელიდან

გაუშვეს, მან მოკლე სიტყვაში აღნიშნა თავის წინამორბედთა ცდები და განსაკუთრებით ჯანიძის ცდა გულის გადანერგვის დარგში, შემდეგ გადავიდა მის მიერ მოხდენილ თავის ოპერაციაზე, დაახსიათა ამ ოპერაციის მთავარი მომენტები, გაცოცხლებულ ადამიანის მორჩენის სხვადასხვა ეტაპი და ტრიბუნიდან ჩამოვიდა. აღფრთოვანებული ტაშისა და შეძახილისაგან კიდევ ერთხელ შეირხა კედლები. სილო გაშეშებულივით იდგა. ბოლოს, როცა სიწყნარე ჩამოვარდა, მან სიტყვის თქმის უფლება ითხოვა.

„ -- ნება მიბოძეთ, ამხანაგებო, -- დაიწყო სილომ, -- დღეიდან ჩემი თავი დარიალის შვილად გამოვაცხადო“... -- ეს სიტყვები კვლავ ძლიერმა ტაშმა დაჰფარა, -- იმიტომ, რომ მე ვარ სწორედ მისი გასაოცარი ოსტატობის ნაყოფი, მისი გენიალობის შედეგი“, -- და სილო დარიალისაკენ გაიწია.

„ -- ვაშა, ვაშა, დარიალს! -- კიდევ გაისმა ქარიშხალისებური ხმები. შემდეგ მთელი დარბაზი ერთი კაცივით ფეხზე წამოდგა ვაშას ძახილით.

ტფილისის საზოგადოებამ იდღესასწაულა საექიმო მეცნიერების ეს უდიდესი გამარჯვება, რომელიც ოქროს ასოებით არის აღნიშნული კაცობრიობის კულტურის ისტორიაში, -- დაასრულა მოთხრობა კარიოზმა.

გიორგი გულდასმით ყურს უგდებდა ამ საკვირველ ოპერაციის ისტორიას.

– რამდენად განვითარებულია მედიცინა სამოცი წლის განმავლობაში!

– დიახ, ეს ამბავი მოხდა სამოცი წლის შემდეგ თქვენი გარდაცვალებიდან.

– მე მგონია, პროფესორ დარიალს დიდ დანშარებას გაუწევდნენ სილოს გაცოცხლებაში დონორებიც.

– რა თქმა უნდა, დონორებმაც შეუწყვეს ხელი სილოს გაცოცხლებას. მაგრამ ამჟამად არ არის საჭირო სისხლის გამოსაღებად ადამიანის შეწუხება.

– როგორ?

– საჭირო სისხლს დღეს უკვე ამზადებენ ადამიანის ორგანიზმის გარეშე. ამისათვის არსებობს საგანგებო ლაბორატორიები.

– რას ამბობთ?! -- გაოცებით შეეკითხა გიორგი.

— სიმართლეს მოგასხენებთ.

— როგორ, ადამიანის ორგანიზმის გარეშე შესაძლებელი არსებობდეს სისხლი?

— დიას, არის ლაბორატორიები, სადაც ამზადებენ ადამიანისათვის საჭირო უნივერსალურ სისხლს.

— მერე და ამ ხელოვნური სისხლით ჰკვებავენ ორგანიზმს?

— დიას, ჰკვებავენ.

— არა, პირდაპირ წარმოუდგენელი ამბავია! ადამიანის სისხლს ამზადებენ ადამიანის ორგანიზმის გარეშე, ლაბორატორიაში!

— არა მართლ სისხლს ამზადებენ ჩვენი ლაბორატორიები და ფაბრიკები, არამედ ორგანიზმის ყოველ ნაწილს, ყოველ უჯრედს.

— საოცარია, საოცარი, — თქვა გიორგიმ და ჩაფიქრდა.

— თუ ორგანიზმის რომელიმე ნაწილი დაზიანდა, მაშინ ჩვენი ლაბორატორია, ფაბრიკები გვაწვდიან მას მოთხოვნილებისამებრ. — განაგრძობდა კარიოზი.

— მაშ, ორგანიზმის სხვადასხვა ნაწილების გამოცვლა თუ შეიძლება, სისხლი თუ საკმაოდ გაქვთ და სხვ. თითქმის უკვდავებისათვის მიგიღწევიათ?!

გიორგიმ წყლის დაღევა მთინდომა. ბროლის გრაფინს ხელი მოჰკიდა, მაგრამ ცარიელი აღმოჩნდა.

— ახლავე, — უთხრა კარიოზმა და გრაფინი გიორგის გამოართვა.

— ნუ სწუხდებით.

— არაფერია, რომელი წყალი გნებავთ?

— სულერთია.

კარიოზი მალე დაბრუნდა, ჭიქა წყლით აავსო და გიორგის გაუწოდა.

— მაგრამ, — განაგრძო კარიოზმა დაწყებული საუბარი, — მართლ სისხლის განახლებით ადამიანი უკვდავებას ვერ მიღწევს; მართალია, თქვენ ეპოქასთან შედარებით ახლა ორგანიზმი მეტ სანს ძლებს, მაგრამ...

— საინტერესოა, რამდენ სანს ძლებს დღევანდელი ადამიანი? — შეაწყვეტინა გიორგიმ სიტყვა.

— დაახლოებით სამას წლამდის.

— სამას წლამდის?! — გიორგი განცვიფრებით შეაშტერდა კარიოზს და ჭიქა ხელიდან გაუვარდა.

— ბოდიშს ვიხდი, — თქვა მან დარცხვენით.

— ნუ სწუხართ, არაფერია, ახლავე მოვაწმენდინებ მსახურს.

გიორგის ძლიერ გაუკვირდა ასეთი პასუხი.

— როგორ? მოსამსახურებოცა გყავთ? — იკითხა მან.

— მაშ, როგორ გგონიათ? — შესაძლებელია, განა, ადამიან-მა კმაყოფილებითა და განცხრომით იცხოვროს ისე, რომ ერთი მოსამსახურეც არ ჰყავდეს?

— შე ამჟამად ყოველგვარი მოსამსახურეობისაგან სრულიად თავისუფალი მეგონა ადამიანი. მიკვირს, ძველებური შრომის ექსპლოატაცია რომ დღემდის დარჩენილა.

— პიროვნების სრული თავისუფლება და შრომის ექსპლოატაცია არ უარყოფს ერთი მეორეს.

— კარგად არ მესმის თქვენი აზრი?

— ადამიანის შრომით კი არ ვსარგებლობთ, არამედ მანქანების, — ღიმილით მიუგო კარიოზმა და განაგრძო: — ჩვენ ადამიანის ცხოვრების გახანგრძლივებაზე ვლაპარაკობდით.

— სამასი წელი? სამასი წელი? — გაკვირვებით გაიმეორა კვლავ რამდენჯერმე გიორგიმ. სამას წლამდის ძლებს დღევანდელი ადამიანის ორგანიზმი?

— დიას, სამას წლამდის. არსებობს ბევრგვარი საშუალება ადამიანის გაახალგაზრდავებისა. აღმოჩენილია მრავალგვარი ნივთიერება, რომელიც ადამიანის ორგანიზმში იწვევს სისხლის გადახალისებასა და ძვალ-კუნთების განახლებას.

— სისხლით შევიძლიათ ლაბორატორიებიდან ისარგებლოთ, — ჩაურთო გიორგიმ.

— რა თქმა უნდა, საჭიროების შემთხვევაში. არსებობს ბევრგვარი ქიმიური და ფიზიკური წესი ადამიანის გაახალგაზრდავებისა. აღმოაჩინეს სხვადასხვაგვარი სხივი, რომელიც ამა თუ იმ ავადმყოფობის ბაქტერიებს ანადგურებს და ორგანიზმის განახლებას იწვევს. სიმწიფის ასაკის მიღწევის შემდეგ, ყოველ სამ წელში, სისტემატურად ხდება ჩვენი ორგანიზმის გადახალისება. სიბერის უმთავრესი დამახასიათებელი ნიშანი — სკლეროზი, ჩვენი სხეულის არცერთ ნაწილს არ ახასიათებს 280 წლამდის. ამ ხნიდან კი თანდათან წყდება

ყოველგვარ ავადმყოფობასთან ბრძოლა და ბუნებრივი სიკვდილიც მოახლოვებულია. ამ დროს ადამიანის ორგანიზმი სავსებით დამწიფებულია, დაბერებულია და თავის კანონიერ მომკრეფს უცდის. მაგრამ ეს სიბერე ადამიანს იმგვარი მოხერხებით ეპარება, რომ მისი ორგანიზმი აღარ სთვლის საჭიროდ მასთან შებრძოლებას. ეს პროცესი ისე ბუნებრივად ხდება, როგორც დამწიფებული ვაშლების შემოდგომაზე სიდან ჩამოცვენა. თქვენ უკვე იცით, რომ ჩვენ დიდხანა შევებრძოლეთ ამ ვაშლის ადრე დამწიფებას, და სასურველ შედეგსაც მივაღწიეთ, მაგრამ ეს ვაშლი ოდესმე უნდა დამწიფდეს და თავისით ჩამოვარდეს. რასაკვირველია, ჩვენ მოვსპვით მრავალი განუკურნავი ავადმყოფობა, როგორც მაგალითად: ტლექი, კიბო, კეთრი და ათასგვარი ანთებანი და ინფექციები. დღეს ყოველ ადამიანს აქვს იმის სრული გარანტია, რომ ამგვარ ავადმყოფობისაგან დაცული იქნება. ყოველი ადამიანი ცხოვრობს კმაყოფილებაში, საჭმელ-სასმელი არ აკლია და სხვა სიამოვნება, მაგრამ სიკვდილი ძველ მევალესავით კაცთან მაინც მოდის. სიკვდილი, რასაკვირველია, სიკვდილია, მაგრამ დღეს მისი გარეგნობა შეცვლილია. იგი ადამიანთან მოდის არა იმ საშინელი სახით — ცელით ხელში, როგორც ეს ჰქონდათ ოდესმე წარმოდგენილი, არამედ ტკბილად მომღიმარი. ჩვენს საზოგადოებაში, ბუნებრივ სიკვდილთან ერთად, არის შემთხვევები უეცარი და შემთხვევითი სიკვდილისა.

გ ა შ ე ნ ი ძ ს ე ბ ა

— მაშასადამე, — დაასკვნა ვიორგიმ, — თუ დღევანდელი ადამიანი სამას წლამდის ძლებს, თითქმის უკდავებისათვის მიგიღწევიათ.

— დიდი ხანია სიკვდილი ჩვენთვის საფრთხეს არ წარმოადგენს. საერთოდ, მკვლელობა ჩვენში არ არსებობს, მაგრამ მკვლელობაც რომ იყოს, დანა, სანჯალი და ტყვია ჩვენთვის უშიშარი იარაღი იქნებოდა. ჩვენთვის დახრჩობაც არ არის საშიში, რა სახისაც არ უნდა იყოს ის. გვაფრთხობდა მხოლოდ ცეცხლში დაწვა. ორგანიზმის ქიმიურად შეცვლა. მასთან ბრძოლა ჩვენ ძალას აღემატებოდა, თორემ თუ ორ-

განიზმი კიდევ არსებობდა მთლად დაუშლელი, მისი ადღგენის გარანტია ჩვენს ხელთ იყო და არის, მაგრამ ახლა თანაგონების კიმიურად დაშლასაც შევებრძოლეთ.

— როგორ? — წამოიძახა გიორგიმ და ადგილიდან წამოიჭრა.

— დღეს მტკიცე საფუძველზე დგას ცდები ადამიანის გაფენიქსებისა.

— გაფენიქსებისა?! — გაოცებით იკითხა გიორგიმ.

— გაფენიქსებისა, — გაიმეორა კარიოზმა.

— ჩემთვის ზღაპრული ამბავია ფენიქსის აღორძინება, და საინტერესოა, თქვენმა მეცნიერებამ როგორ გამოიყენა ეს ზღაპარი?

კარიოზი არ ჩქარობდა.

— თითქმის იმავე აზრით, როგორც ეს ლეგენდაში არის მოთხრობილი.

გიორგიმ ლეგენდა მოიგონა.

— გემახსოვრებათ ეს ძველი, მგონი ეგვიპტური ლეგენდა. ყოველ ხუთას და ათას წელში საბერძნეთის ქალაქ ილიოპოლში ფენიქსი მოფრინდებოდა მამამისის საფლავზე, რომელიც იმყოფებოდა კვერცხის გულში. იჯავრებდა მამას და ბოლოს დაიფერფლებოდა. ცოტა ხნის შემდეგ კვლავ განაახლებდა ცხოვრებას ამ ფერფლიდან. ისევ გაფრინდებოდა, კვლავ გავიდოდა ხუთასი თუ ათასი წელი, კვლავ მოფრინდებოდა და ასე დაუსრულებლად.

— მართალია, — უთხრა კარიოზმა, — მაგრამ ჯერ საჭიროა იცოდეთ, რომ გაფენიქსების იდეა წამოიჭრა მას შემდეგ, როდესაც კაცობრიობამ მიაღწია თქვენთვის წარმოუდგენელ იარაღებისა და, პირველ ყოვლისა, გაუმჯობესებულ მიკროსკოპის გამოგონებას.

გიორგის ეს ამბავი მაინცდამაინც არ გაუკვირდა.

— ჩვენ დროსაც არსებობდა მიკროსკოპები და ტელესკოპები, ჩვენ დროსაც საკმაოდ ვადიდებდით საგნებს.

— თქვენ დროს ეს დარგი ჩანასახის მდგომარეობაში იმყოფებოდა. ხშირად ვერ ამჩნევდით ისეთ რამეს, რასაც უშუალო მიზეზობრივი კავშირი ჰქონდა თქვენ არსებობასთან, და რა იყო იმის იქით, როგორი მიკროსკოპი — ამას ვერ სწვდებოდა თქვენი იარაღები. მაგრამ საკმარისი იყო ადამი-

ანის გონებას ელექტრონის ენერგია გამოეყენება ამ სასაქმურში, რომ მთელი ბუნების საიდუმლოება ჩვენთვის ნათელი გამხდარიყო.

ვიორგის ეს უკანასკნელი აზრი გაუკვირდა და მოეწონა:

— გასაოცარია, — თქვა მან, — მაშასადამე, ელექტრონით ისე აშუქებთ თვალთ უჩილავ საგნებს, რომ მათ დასანახავად ხდით?

— რა თქმა უნდა, დასანახავად ვხდით, თბიექტის გადიდებით.

— როგორ?

— ელექტრონის ენერგია თქვენ დროსაც არსებობდა, მაგრამ ყველა მისი თვისება თქვენთვის მიუღწეველი დარჩა. მხოლოდ თქვენ შთამთავლობას ერგო წილად მისი ყოველგვარი საიდუმლოების გაგება და ამ საიდუმლოებათა ღირსეული გამოყენება. განცვიფრება გამოიწვია მაშინდელ კაცობრიობაში ელექტრონის ენერგიის მიკროსკოპიაში გამოყენების იდეამ, იგი ეკუთვნოდა ვინმე კორიელს. კორიელმა ეს იდეა წამოაყენა, მაგრამ პრაქტიკული განხორციელება ვერ შეძლო უეცარი დაღუპვის გამო. საზოგადოებამ მას არავითარი ყურადღება არ მიაქცია და თითქოს დაივიწყა კიდეც. მაგრამ საგმარისი იყო ერთი დიდი გამოგონებლის მიერ ამ საქმისადმი პრაქტიკულად ხელის მოკიდება, რომ ხორცი შეესწა ამ იდეას. ამ გამოგონებით კაცობრიობამ მიაღწია ზღაპრულ შედეგებს. ჯერ ერთი, ამგვარი მიკროსკოპებით შესაძლებელი შეიქმნა არა რამდენიმე ასეულჯერ გადიდება ამა თუ იმ საგნისა, არამედ რამდენიმე მილიონჯერ და კიდეც მეტი. ელექტრონის ენერგია გამოყენებულ იქნა ტელესკოპიაში და თუ დღეს გვაქვს მსოფლიოს სრული სურათი, ამას ზემოხსენებულ გამოგონებას უნდა ვუმაღლოდეთ. თუ როგორ არის ეს იარაღები აგებული, ამას ჩვენ შემდეგ ვნახავთ. საგნის გადიდება ამ იარაღებით შესაძლებელია იმგვარად, როგორც შესაძლებელია პატარა სანათის მრავალათასსანთლიან სანათით შეცვალა. ამგვარად, მეცნიერებამ მიაღწია იმ დონეს, როდესაც ელექტრონი გამოიყენა ბუნების საიდუმლოების გამოსაცნობად. ამის შემდეგ აღარ იყო დაფარული საიდუმლოებით ატომისა და ელექტრონის შინაგანი წყობა, ადამიანის ორგანიზმის უჯრედების შენების პროცესი და სხვა. თავი და თავი

ის არის, რომ ამ იარაღის გამოგონების შემდეგ ფარდა წა-
მოეხსნა ადამიანის სიცოცხლის საიდუმლოებას: მასსოფრო-
ბისა და ნიჭის აქამდის დახურულ კარებს. ფენიქსოლოგია უმ-
თავრესად ამ ინსტრუმენტის გამოგონებასთან არის დაკავში-
რებული. ფენიქსოლოგები ცდილობენ აღადგინონ ორგანიზ-
მი მთელი თავისი პირვანდელი სახით ცოცხალი მატერიისა-
გან.

— როგორ ხდება ეგ? როგორ? — კითხულობდა მოუთმენ-
ლად ვიორგი. და, როგორც ბავშვი, ხარბად მისჩერებოდა კა-
რიოზს. კარიოზი განაგრძობდა:

— დღეს არსებობს ჩვენს საექიმო მუზეუმში ყოველი ადა-
მიანის ტვინისა და მთელი ორგანიზმის სრული სურათი. ამ
სურათებზე დაწვრილებით არის აღნიშნული ვის რამდენი და
როგორი ნაოჭები აქვს ტვინზე. ამჟამად წარმოებს მუშაობა
ორგანიზმის იმგვარად აგებისათვის, როგორც ეს იყო წინათ,
უმთავრესად ტვინის ასაგებად. თქვენ მოგეხსენებათ, რომ სი-
ცოცხლის დედა-აზრი ტვინზეა დამყარებული, მაგრამ საქმის
სიძნელე ორგანიზმის უჯრედების აგებაში კი არ არის, არა-
მედ უწინდელი ცხოვრების მახსოვრობისა და განცდილის აღ-
დგენაში, ე. ი. ადამიანის უკვდავებაში. ფენიქსოლოგიამ დღეს
თითქმის უკვე გაიმარჯვა, მალე არნახული ზეიმის გადახდა
მართებს კაცობრიობას. იმედი გვაქვს, რომ შემდეგში მიღწე-
ული იქნება ყველაფერი ის, რაც აქამდის მიუღწევლად მო-
ხანდა. პირველ ყოვლისა, იმ უსაზღვროდ დაშორებულ ვარ-
სკვლავთა ცხოვრების უშუალო გაცნობა, რომლებამდის მის-
ვლასაც მრავალი თაობის ცხოვრება სჭირდებოდა და აგრეთვე
ვინ იცის კიდევ რამდენი რა? შემდეგში უკვე თამამად შე-
იძლება ადამიანმა დაიტრაბახოს, რომ იგი არის ღმერთი და
მსოფლიოს ბატონ-პატრონი.

ვიორგი ხარბად იჭერდა კარიოზის თითოეულ სიტყვას,
იგი ხედავდა, რომ მეოცდაათე საუკუნის კულტურა მისი
დროის ყოველგვარ მიუვალ მწვერვალებს ასცდენოდა. ამ
კულტურის წინაშე ადამიანისათვის წინათ უდაბნოდ მიჩნეუ-
ლი ადგილები უმშვენიერეს ბალებად გადაშლილიყო.

ვიორგი ჯერ კიდევ გონს ვერ მოსულიყო. მას პირდაპირ
ვერ წარმოედგინა, თუ ასეთი სასწაული განხორციელდებო-
და — ადამიანის უკვდავება, ღმერთობა. მისი დაბალზამების

მეოთხედი ფენიქსოლოგიასთან მიკრობად თუ გამოჩნდებოდა იგი დიდხანს იყო ჩაფიქრებული. ბოლოს გამოერკვა, სინამდვილეით გული აუტოკდა და აღტაცებით მიმართა კარიოზს:

— ნება მომეცით მივესალმო თქვენს ზღაპრულ გამარჯვებებსა და მიღწევებს საექიმო მეცნიერების დარგში. — და გიორგიმ კარიოზს აღფრთოვანებით ჩამოართვა ხელი.

ადამიანის შაზრიკა

მთელი დღე გიორგი ადამიანის გაფენიქსებაზე ფიქრობდა. ძილში ესიზმრა:

თეთრ ტანსაცმელში გამოწყობილი კარიოზი მის პირდაპირ დაჯდა. მან იქით-აქეთ მიიხედ-მოიხედა, თითქოს რაღაცის თქმა უნდა და ვერ გაუბედნიაო.

— თქვით, პათივცემულ კარიოზ, თქვით. — წაათამაშა გიორგიმ.

კარიოზმა გიორგის ჰკითხა:

— თქვენ ხომ მოგესხენებათ მატრიცა?

— მატრიცა? როგორ არა. ერთი მატრიცის საშუალებით თრმოცდაათათასი ცალი გაზეთი იბეჭდებოდა ჩვენს სართავით მანქანაზე.

— დიას, მატრიცა, ადამიანის მატრიცა, — ჩაილაპარაკა კარიოზმა.

— ეგ მეტად საკვირველი ამბავია, — თქვა გიორგიმ და ამ სიტყვებში გამოწვეულ ფიქრს ისე გაედევნა, როგორც ბავშვი პეპელას, — ადამიანის ტვინის ანაბეჭდი! — განცვიფრებით იმეორებდა იგი.

— კიდევ მეტი, მთელი ორგანიზმის.

— მთელი ორგანიზმის?

— დიას, — მოკლედ მოუჭრა კარიოზმა.

მაგრამ საქმე ასე ადვილად არ გათავდა. მოწყვეტილი აღმოჩნდა ათასი ეჭვანი. ამ ეჭვანთა ერთად დაკავება გიორგიმ ვერ შეძლო, ისინი თავდაღმართზე დაგორდნენ და თავიანთი უღარუნით გიორგის ოცნებაც გაიყოლიეს.

მან მრავალ ნაკადს დასაწყისი მისცა.

სიჩუმე ჩამოვარდა... შემდეგ გიორგიმ მდუმარება დაარ-
ღვია.

— მატრიცა ხომ ფორმის ამსახველია?

— გაუმჯობესებული მატრიცა, ფორმისა და შინაარსის აღ-
მნიშვნელი.

— წარმოვიდგინოთ მთელ ქვეყანაზე რამდენიმე ერთიდა-
იგივე ადამიანი, ვთქვათ ჰეგელი, პაგანინი, კარიოზი ან გი-
ორგი მოგელი? ხა, ხა, ხა — გაიცინა გიორგიმ.

— დიას, შეიძლება.

— არა, მაგას სჯობდა ისევ ჩვენი დრო, როდესაც მილიონ
ადამიანში ორ მსგავს პიროვნებასაც იშვიათად შეხვდებო-
დით.

— შესაძლებელია დედამიწაზე გვყავდეს მილიონობით ჰე-
გელი და პაგანინი, მაგრამ თქვენ გგონიათ მეორე დღესვე
მათში განსხვავება არ აღმოჩნდება?..

— არ ვიცი, ვერ წარმომიდგენია! შეიძლება პიროვნება-
ში სხვადასხვა გარემომ ოდნავი ცვლილება შეიტანოს, მაგ-
რამ ძირითადად ყოველი პიროვნება გადაუგვარებელი დარ-
ჩება, — მიუგო გიორგიმ დაბეჯითებით. თან გაიფიქრა: — „სი-
სულელეა“.

იგი ამის შემდეგ ადამიანის ფაბრიკაში აღმოჩნდა. დაინა-
ხა, რომ ადამიანის სართლაცით ქარხანა შეუსწვეტლად მუშა-
ობდა.

გიორგის თვალწინ მან რამდენიმე წუთის განმავლობაში
ორმოცდაათათასი რუსთველი გამოუშვა, შემდეგ ორმოცდა-
ათათასი ჭავჭავაძე, ბარათაშვილი, ორბელიანი, აკაკი და გი-
ორგი წერეთელები, ჭონქაძე, ნინოშვილი და სხვ. ეს აუარე-
ბელი ხალხი შეუჩერებლად სწერდა ერთსა და იმავეს.

— ამდენი ხალხი ერთი და იგივე საქმის გასაკეთებლად
საჭირო არ არის, — ბრძანა გიორგიმ და თითქოს ერთი ხელის
მოსმით ფერფლად აქცია ყველა ეს მწერალი.

ადამიანის სართლაცით ქარხანა კვლავ მუშაობს. მას მატ-
რიცას განსაზღვრულ დროში უცვლიან. იგი ამჟამად ათასო-
ბით უშვებს დავით აღმაშენებელს, თამარ მეფეს, ვახტანგ
VI-ეს, ირაკლი II-ს და სხვა.

გიორგის სრულებით ზედმეტად მიაჩნია ამ, თავის დროზე,
საქართველოს უძლიერესს მეფეთა განმეორება.

— არ გვინდა მეფეები! — დააბაკუნა ფეხი გიორგის
თითქოს პაპიროსის ქაღალდისაგან ყოფილიყვნენ გაკეთებული
ეს მეფეები — უეცრად გიორგის ბრძანებაზე გაქრენ.

როტაცია გამალებით მუშაობს. ქვეყანა თითქოს საომრად
ემზადება. ათასობით ჩნდებიან სარდლები: ალექსანდრე მაკე-
დონელი, სპარტაკი, ცეზარი, ატილა, ალარისი, სარგისი და
ივანე მხარგრძელი, თემურლენგი, ჩინგის-ხანი, ნაპოლეონი
გიორგი სააკაძე და სხვები. თვალუწვდენელ მთედნებზე
უზარმაზარ კორპუსებად გაიშალა მათი გაათასებული სახეები.

ამ სარდლების გამოჩენა და ქიშპი პირველობისათვის ერ-
თი იყო. ყოველი მათგანი ესწრაფოდა პირველობას. თმების
აჩრდილი სინამდვილედ უნდა გადაქცეულიყო. მათი საჭურვე-
ლისა და ძლიერი ტანის სიმძიმით მინდორ-ველი თრთოდა.
თმების მოლფდინში მთანი და კლდენი ირყეოდნენ. დედამი-
წას ამონის წარმოშობის ისტორია მოელოდა.

მაგრამ გამოჩნდა უეცრად ქვეყნის მხსნელი, ეს იყო გი-
ორგი — დიდი ზევესი. მან ბრძანა:

— ძირს თმი! გაუმარჯოს მშვიდობიანობასო! და ეს ხალ-
ხი თითქოს მიწამ ჩაყლაპა.

— დატოვეთ ერთი მათგანი! — დაუმატა მან და გასაქრო-
ბად მომზადებულ სპარტაკს სიყვარულით ხელი მოჰხვია.

— გმადლობთ! — მოუბრუნდა მას თავმდაბლად რკინის
მუზარადიანი სპარტაკი. ხმალის მაგივრად მან, სალამის ნიშ-
ნად, მარჯვენა ხელი ზევით ასწია და გიორგის წინაშე თავი
მოწიწებით დახარა:

— მიგულვეთ, ყოველთვის თქვენთან ვიქნები! — წარმოთ-
ქვა მან.

— დარჩით, მე თქვენ ყოველთვის პატივს გცემდით, — მიუ-
გო გიორგიმ და სპარტაკს სიამოვნებით შეხვდა.

როტაცია პერპეტუუმობილედ იქცა. კვლავ შეუჩერებლად
მუშაობს.

ათასობით ჩნდებიან გამოჩენილი ფილოსოფოსები, ორა-
ტორები, ექიმები, ინჟინრები, გამომგონებლები და სხვ.

— ორ-ორის მეტი არაა საჭირო, — ბრძანებს გიორგი.

— ზედმეტა საჭირო არ არის, შეიძლება ვნებაც მოიტა-
ნოს! — შემოესმა ძილში გიორგის ვილაცის ხმა.

გიორგის უცებ გამოეღვიპა, მან თვალები ამოიფშვინტა და ზეზე წამოიჭრა.

— უკაცრავად, შეიძლება? — მოესმა მას კარიოზის სმა.

— ამ წუთში!

გიორგიმ ტანსაცმელი მალე ჩაიცვა და კარიოზს სთხოვა ოთახში შემოსვლა.

კარიოზი შემოვიდა. მან გიორგის მხიარულად შეხედა და უთხრა:

— უკაცრავად, რომ გაგაღვიძეთ, მაგრამ დღეს გაღვიძება მეტად დაგაგვიანდათ. ამიტომ გავბედე თქვენი შეწუხება.

— დიდი მადლობელი ვარ...

— სამადლობელი არაფერია, მე მხოლოდ ჩემი მოვალეობა შევასრულე. კარებთან აირა შემხვდა, თქვენი ძილის შესახებ იმას ველაპარაკებოდი. ზედმეტმა ძილმა შეიძლება ვნებაც მოგიტანოთ.

— დიას, მართალია, მართალი. მაგრამ გუშინდელმა თქვენმა საუბარმა ჩემზე ისე იმოქმედა, რომ თავის დროზე არ დამაძინა. ძილიც სწორედ ამიტომ გამიგრძელდა. ხუთ წუთში მზად ვიქნები.

— მაინცდამაინც ნუ აჩქარდებით. ასლა ვიცი, რომ უვნებლად ხართ. შევიძლიათ მომზადებას ათი წუთიც მოანდომოთ. ამასობაში გაზეთს წავიკითხავ.

კარიოზმა ხალათის ჯიბიდან შაურტიანისოდენა ფირფიტა ამოიღო, თეთრი მარათ გადაშალა, წასაკითხავი ინსტრუმენტი მოაწყო და კითხვას შეუდგა.

კარიოზის უთაფრავლობა ანუ კაცი ინაუზაბოროდნა

სადამო იყო. გიორგი აივანზე გამოვიდა და ბუნებას დააკვირდა.

ღრუბელი დასავლეთიდან ზანტად მოგორავდა, გზაში ხან უზარმაზარ თოვლიან მთად იქცეოდა, ხან გამჭვირვალე ლენაქს დაემსგავსებოდა.

გიდევნებით თვალ-ყური ამ ცის ლურჯ მინდორზე ფრთხილი ნაბიჯით მოსიარულე ღრუბლებისათვის?

გასაოცარი მოქანდაკეა ბუნება!

შენედეთ აი ამ ღრუბელს... იგი ცის ტატნობზე იალბუზი-
ვით ატყორცნილა. მზე არ მოჩანს, დასავლეთისაკენ გადამა-
ლულა. თითქოს დიდი მუშაობით დაღლილ მზეს ფრთები
დამსხვრეთოდეს და ეთერის უსაზღვროთ ოკეანეს ტალღებში
უიმედოდ დარჩენილიყოს. მაგრამ მის ამავს როგორ დაივიწყ-
ებს მისი შვილი ღრუბელი? აჰა, მას იგი თავის ფართო ბე-
ჭებზე შეუსვამს და აღმოსავლეთისაკენ მოჰყავს.

შენედეთ ზეცას, დასტკბით ჰაერში ასულ ღრუბლის ბუმ-
ბერაზობით. ეგერ თითქოს თეთრი ლომის თავი მოჩანს, გაშ-
ლილი ფაფარი... თათებიც თავის ბრჭყალებით, შემდეგ მას
თანდათან მუცელი ისე ებერება, თითქოს წყალმანკი დამარ-
თოდეს, თათები მუცელს ეწებება, თავიც სინდიოფალასავით
უგრძელდება და შემდეგ ლომიდან მოგონებალა რჩება.

ეგერ ღრუბლებიდან გამოიკვეთა აკაკი წერეთლის სახე!
ცოცხალი, მოძრავი, თეთრწვერა აკაკი. იგი მაღლიდან,
თითქოს კვარცხლბეკიდან, გადმომდგარა და შეკრებილ
ხალხს თავის საყვარელ ლექსს უკითხავს:

ცა ფირუზ, ხმელეთ ზურმუხტო,
ჩემო სამშობლო მხარეო.

ეს ლექსი ზომ აკაკიმ ერთ დროს უძღვნა დიმიტრი ყიფი-
ანს. აკაკის აჩრდილი ამ ღრუბლის ტალღებს მოჰყვება; მალე
ღრუბლის ტანს უერთდება.

ცოტა ხნის შემდეგ:

ეგერ ხუჭუჭთმიანი, შიშველი, მობანავე აირა. იქნება
თქვენ გრცხვენიათ მისი სიშიშვლის, მას ოდნავ არ ერიდება.
აჰა, იმან ტანი ღრუბლის მუქი ნაგლეჯით დაიფარა. ალბათ,
შერცხვა რომ კარიოზთან ერთად გიორგიც დაინახა.

სად არის ასლა ფიდიუსი ან პრაქსიტელი!

შემდეგ გიორგი კარიოზის სამუშაო ოთახში შევიდა. მისი
ყურადღება კედელზე დაკიდებულმა ერთადერთმა სურათმა
მიიბყრო.

კარიოზმა ეს შენიშნა, გიორგის მიუბრუნდა, სურათზე მი-
უთითა და უთხრა:

— გაიცანით, ეს არის დედაჩემი.

გიორგის გაეცინა.

— ვინ? — იკითხა მან.

— აი, სწორედ ეს შენობა არის დედაჩემი, — თქვა კარიოზმა.

— თქვენ ხუმრობთ, — უთხრა გიორგიმ და კარიოზს შეხედა.

— სრულებითაც არა. ეს ზრუნავდა ჩემ გაჩენაზე და პირველ გამოკვებაზე, მე მის საშოში ჩავისახე. ამ შენობას ჰქვია ევგენიკური ინსტიტუტი, — სერიოზულად უპასუხა კარიოზმა.

— ევგენიკა ხომ მეცნიერებაა, რომელიც ადამიანთა მოდგმის გაუმჯობესებაზე ზრუნავს?

— დიახ.

— მაგრამ რაღა ევგენიკურ ინსტიტუტში დაიბადეთ, განა სამშობიაროში არ შეიძლებოდა დედათქვენის წაყვანა? ან შეიძლება უეცრად ავად გახდა და საავადმყოფოში წაყვანა ვეღარ მთასწრეს? — ასკვნიდა გიორგი. — ყოველ შემთხვევაში, დედათქვენი, ალბათ, იმ დროს იქ მუშაობდა, ან შემთხვევითი სტუმარი იყო, არა?

კარიოზმა თავი გააქნია.

— არა, დედაჩემი ცოცხალი აღარ იყო, როდესაც მე დავიბადე.

— მშობიარობის დროს გარდაიცვალა? — შებრალებით იკითხა გიორგიმ. — ასეთი შემთხვევები ხშირად ხდებოდა ჩვენ დროსაც.

— არა, სრულებითაც არა. დედაჩემი მკვდარი იყო ჩემ გაჩენამდე ასი წლით ადრე, ისე როგორც მამაჩემი სამასით ადრე.

გიორგიმ ამ სიტყვებზე ირონიულად გაიღიმა, განზე გაიხედა. ეტყობოდა, რომ კარიოზი მას ესუმრებოდა ან ატყუებდა.

— ჰმ, ჰმ.

კარიოზი დაჯერებით ლაპარაკობდა. მას გიორგის ეჭვისათვის ყურადღებაც არ მიუქცევია. ეტყობოდა, იგი არ ხუმრობდა. გიორგიმ მოლაპარაკე კარიოზს შეხედა, და გულცივად დააკვირდა. კარიოზი განაგრძობდა. გიორგის გული მოუვიდა, მაგრამ რამდენადაც შეიძლებოდა, ჯერ თავი შეიკავა და კარიოზს ცივად მიახალა:

— არ მესმის! თქვენ სრულებით დამაბნიეთ. ვგონებ ზღაპრებს მიყვებით.

კარიოზმა დაწინარებით მიუგო:

— ბევრი ზღაპარი თქვენმა მიღწევებმა სომ სინამდვილედ აქცია, მაგალითად, აერობლანის, ელექტრონის, რადიოსა და სხვა აღმოჩენა-გამოგონებით?..

გიორგიმ ხელი ნერვულად გაშალა:

— აბა როგორ შეიძლება ცოლ-ქმარის გარდაცვალებიდან ასი-სამასი წელი გავიდეს და შვილი შემდეგ დაიბადოს?! ეს ყოვლად წარმოუდგენელია! ამის დაჯერება სრულებით წარმოუდგენელია, მოქალაქე კარიოზ!

— მოითმინეთ და მალე დარწმუნდებით ჩემი ნათქვამის სინამდვილეში.

კარიოზის ასეთმა აუღელვებელმა ლაპარაკმა გიორგი გაჭაბრაზა, მაგრამ თავი დაიჭირა და კარიოზს ცივად მიმართა:

— არა, პატივცემულო კარიოზ! ისეთ რამეს ნუ მეტყვით, რაც აზრს მოკლებულია და ყოველგვარ ლოგიკას ეწინააღმდეგება. მაშ, როგორ წარმოვიდგინო უდემამო კაცის გაჩენა, როგორ? ჩვენი ბიბლიური წარმოდგენით არსებობდა ერთი უმამო კაცი — იესო ქრისტე; იგი კაცობრიობამ ღმერთად იწამა და ჩემ დრომდის ეთაყვანებოდა. თქვენ კი ამბობთ, რომ ცოცხალი არც მამა გყოლიათ და არც დედა, და ისე განდით! ეს სომ ზღაპარია! ბავშვად ნუ ჩამთვლით. ჩვენც გვქონდა წარმოდგენა ცივილიზაციის გაუმჯობესებაზე. ნუ დაგავიწყდებათ, მოქალაქე კარიოზ, რომ თქვენ საქმე გაქვთ ძველი დროის განათლებულ კაცთან: მედიცინის დოქტორთან, მასწავლებელთან, გამომგონებელთან; თქვენი მიღწევები დიდია, გასათვარია, მაგრამ რასაც ახლა მეუბნებით გონებას ოდნავ არ უახლოვდება და ნება მიბოძეთ ამაში ეჭვი შევიტანო.

— უნდა მოგასხენოთ, რომ დღეს, საერთოდ, ცოტას ლაპარაკობენ და ბევრს ფიქრობენ და აკეთებენ, — უთხრა დამშვიდებით კარიოზმა. — რადგან ჩემ ნალაპარაკეში ეჭვი შეგაქვთ, გეტყვით მოჭრით: თქვენ სომ გამოიგონეთ დაბალზამების სერსი?

— მერე?

— თქვენ სომ გაძელით მრავალი საუკუნე და დღეს სიცოცხლეს დაუბრუნდით?

— მერე?

— ნუ თუ თქვენ უნდა გიკვირდეთ, რომ თქვენს შემდეგ,

რამდენიმე საუკუნის მანძილზე, კაცობრიობა გამოიყენებდა, თუ გნებავთ, თქვენ აღმოჩენას სხეულის შენახვის დარგში მერე და ის, რომ ადამიანი შეიძლო თესლის და კვერცხების შენახვა საუკუნიდან საუკუნემდის და სწორედ ამ თესლის შედეგი მე გახლავართ.

მხოლოდ ამ ერთმა წინადადებამ გიორგი თითქოს გააქვავა. კარიოზის სქელ ტუჩებს შიშითა და მოკრძალებით მიაჩერდა. გიორგის ნიადაგი ფეხქვეშ გამოეცალა, სავარძელში უღონოდ ჩაჯდა, კარიოზს თვალი მოაშორა და, დაფიქრებულმა, თავი ჩაჰკიდა და იატაკს მიაჩერდა, თითქოს ახალი ქვეყნის საოცარი ამბების ასსნა-განმარტება აქ სურდა ამოკითხა.

ცოტა ხნის შემდეგ მან მალლა აიხედა, განცვიფრებულმა, პირჯვარი გადაიწერა, თუმცა ღმერთი არასოდეს არ სწამდა; შემდეგ სავარძლიდან ძლივსძლივობით ამოძვრა, კარიოზს ბოდიში მოუხადა და ცხარე სიტყვებისათვის პატიება სთხოვა.

— ნუ სწუხართ, — უპასუხა კარიოზმა, — თქვენ ყველაფერი მოგეტივებათ, გასაკვირველი არ არის, თუ ჩვენი მიღწევები გეუცხოვათ.

— ჩემთვის წარმოუდგენელია, თუ ადამიანი როგორ იბადება უდედოდ, — წარმოთქვა გიორგიმ.

— აი სწორედ მაგისთვის გვაქვს მოწყობილი საგანგებო ინსტიტუტი, მისი შენობაც თქვენ ამ წუთში აქ დაინახეთ. ამ დაწესებულებაში სდება თესლის შენახვასთან ერთად ხელოვნური განაყოფიერება, ნაყოფის შენახვა და დაბადება, — თქვა წყნარად კარიოზმა.

— თქვენ ისეთ რამისთვის მიგიღწევიათ, რის წარმოდგენას ოცნებაშიც ვერ გაბედავდა ჩვენი დროის კაცობრიობა. საინტერესოა, ერთნაირად ინახება ნაყოფი დედის მუცელსა და თქვენს ლაბორატორიებში თუ არა? — იკითხა ცნობისმოყვარეობით გიორგიმ.

— ბევრად უკეთ, ვიდრე დედის მუცელში.

— მაშ, ქალები ამჟამად შვილის შობისაგან თავისუფალნი ყოფილან, — დაასკვნა თავისებურად გიორგიმ.

— რა თქმა უნდა, შვილის შობას დაეკარგა ის მძიმე და მწარე განცდები, რაც მშობიარობას ახასიათებდა. მაგრამ ქალები შვილის შობისაგან თავისუფალნი სრულებით არ არიან.

შვილის შობა თანამედროვე ქალისათვის უდიდესი დღესასწაულია.

გიორგი ოცნებამ შორს გააფრინა.

— გამრავლების საკითხში სრული თავისუფლებაა, — თქვა კარიოზმა.

— ჩვენი სახელმწიფო ხელს უწყობდა მოსახლეობის გამრავლებას, — დაიწყო გიორგიმ. — იგი ესმარებოდა მშობლებს, ათასობით ხსნიდა სამშობიარობებს, ბავშვთა ბაგებს, აგებდა თავშესაფრებს, სანატორიუმებს, სკოლებს, უმაღლეს სასწავლებლებს, სადაც სწავლა უსასყიდლოდ სწარმოებდა.

— საბჭოთა კავშირში?.. რა თქმა უნდა, — უპასუხა კარიოზმა, — მაგრამ სხვაგან ხომ მასეთი წესი არ ყოფილა? მაშინ თქვენთან საამური ცხოვრება იწყებოდა, თქვენ უკვე სოციალიზმის მიჯნასთან იმყოფებოდით, შვილის ყოლა თქვენ ზედმეტ ტვირთად კი აღარ გეჩვენებოდათ, როგორც ეს იყო კაპიტალისტურ ქვეყნებში, არამედ სასიამოვნო მოვლენად. ამას გარდა, თქვენ გქონდათ უზარმაზარი ტერიტორია, სადაც კვების ძველ პირობებშიც ათჯერ უფრო მეტ მოსახლეობას დაარჩენდით.

— მოსახლეობის გამრავლება დიდი ხანია აწვალებდა სხვადასხვა სახელმწიფოს. გეცოდინებათ, რომ ამ მიზნით ჩვენი დროის მუსულმანურ სახელმწიფოებში მრავალცოლიანობასაც კი მიმართავდნენ.

— სიმართლეა, მაგრამ მათ სულ სხვაგვარი მიზანი ასულდგმულებდათ. მათ თავისი ხალხის გამრავლება სურდათ ომებისათვის, მოლოხისათვის, იმისათვის, რომ მეტი მონები ჰყოლოდათ.

— სავსებით სწორი ბრძანდებით, — მიუგო გიორგიმ.

შემდეგ კარიოზმა განაგრძო:

— უცოლოდ ძვირად თუ ვინმე რჩება. მამაკაცები და დედაკაცები სრულებით დამოუკიდებლად ცხოვრობენ. ხან ერთად, ხან ცალ-ცალკე, როგორც მოესურვებათ.

— დიას, მე გავჩნდი ევგენიკურ ინსტიტუტის ჩანასანთა განყოფილებაში, — განაგრძო ავტობიოგრაფია კარიოზმა, — თავის დროზე უნიჭიერეს ადამიან ბასესა და ლამაზი ქალის დიანასაგან, ბასე ცხოვრობდა მეთოცდახუთე საუკუნეში, დიანა კი მეთოცდაშვიდეში. თუ ვინ იყო ბასე, იმას თქვენ მომავალში უკეთ გაიცნობთ, მაგრამ მოკლედ გეტყვი: დღეს ნათლად გარკვეული საპლანეტო გზები თუ არსებობს, უმთავრესად ბასეს უნდა დავუმაღლოთ. იმან გაუმჯობესებულ ტელესკოპებამდის სისწორით გამოიკვლია სად, როდის შეიძლება გადაფრენა. წინათ კი, საპლანეტო მიმოსვლის დროს, ავარიები სისტემატურად ხდებოდა. ამას გარდა, მას მრავალი უმუშავნია ფიზიკასა და ქიმიასი და დატოვებული აქვს ბევრი ორიგინალური ნაწარმოები. თავის წინაპრად იგი ასახელებს მეთოცე საუკუნის გამოჩენილ ექიმს დარიალს... გარდაცვალებიდან სამასი წლის შემდეგ ბასეს სპერმატოზოიდი შეხვდა ულამაზეს ქალის დაანას კვერცხს და ჩავისახე მე. ცხრა თვის შემდეგ დავიბადე ამ ინსტიტუტის შენობაში. ამიტომ ნამდვილ ჩემ დედად წელან მე ვახსენე ეგ ინსტიტუტი. იმან ითავა ჩემი გაჩენა, ის ზრუნავდა ჩემზე, იგი მინახავდა, მივლიდა ჩანასახში და იმანვე დამბადა. ახლადდაბადებული გამაგზავნეს საბავშვო ბაგაში, რამდენიმე ხნის შემდეგ ბავშვთა თავშესაფარმა მიმიღო. სამი წლის ვიქნებოდი, როდესაც ლაპარაკი და კითხვა ვისწავლე. ხუთი წლისამ ბევრად მეტი ვიცოდი, ვიდრე თქვენი დროის 10 წლის ყმაწვილმა. იქნება გვინათ, რომ მარტო მე ვიყავი ამგვარი ნიჭის? არა, სრულებითაც არა!

— საინტერესოა, რამდენი წლის იყავით, როდესაც საშუალო ან უმაღლესი სკოლა დაამთავრეთ.

კარიოზს გაუკვირდა.

— რას ნიშნავს სკოლის დამთავრება? — იკითხა მან და ცნობისმოყვარეობით გიორგის მიაჩერდა.

გიორგი არ მოელოდა ასეთ კითხვას.

— რას ნიშნავს და... ცოდნის მიღებას.

კარიოზი წამით დაფიქრდა.

— აი, ჩვენი სკოლა. — თქვა კარიოზმა და ჰაერი იმგვარად მოხაზა, თითქოს ცა და დედამიწა ხელში დაიჭირაო.

გიორგი ვერ მისვდა,
კარიოზმა განაგრძო:

— არავითარი სავალდებულო სწავლა არ არსებობს. თვით ცხოვრება მოითხოვს ჩვენგან მის სხვადასხვა მხარეთა შესწავლას. ამიტომ მუდამ ვსწავლობთ.

კარიოზმა განაგრძო:

— შემდეგ ხელი მოვკიდე ვარსკვლავთმრიცხველობას, მე-რე მედიცინას და ბოლოს ენათმცოდნეობას. მეცნიერების ამ დარგებმა შეიწირეს ჩემი საუკეთესო დღენი, აწი მალე სიბერეც მოვა და მერე სომ იცით!..

— ჯერ რა უნდა თქვენთან სიბერეს? თქვენ, ჩემი აზრით, არ უნდა იყვეთ ოცდაათ წელზე მეტი ხნისა.

— არ შეიძლება მაგ ციფრი სუთჯერ გავამრავლოთ? — ღიმილით უთხრა კარიოზმა.

— უკაცრავად, კარგად ვერ გავიგონე, სუთი მივუმატოთ თუ სუთჯერ გავამრავლოთ? — იკითხა გიორგიმ.

— უნდა გავამრავლოთ.

— რას ამბობთ? — გიორგი განცვიფრებისაგან ზეზე წამოხტა. — ასორმოცდაათი წლის?.. — თვალით აწონ-დაწონა იგი. — ნუ თუ თქვენ ასორმოცდაათი წლის ხართ?

— დიას, ასორმოცდაათის.

გიორგიმ განცვიფრებისაგან უკან დაისია, და კარიოზს გაკვირვებით დაუწყო თვალიერება.

— მე ვნახე ჩვენში ასორმოცდაათი წლის მოხუცი, — თქვა გიორგიმ ცოტა ხნის შემდეგ. — იგი მთიელი იყო და საქართველოს მთავრობას ესტუმრა თავისი ფეხით. მაგრამ ის იყო ერთად-ერთი ადამიანი არა მარტო ჩვენში, არამედ შეიძლება მთელ მსოფლიოშიც. იგი, ალბათ, სიკვდილმა დაივიწყა. მერე და სად მისი დახავსებული სახე და სად თქვენი, სად მისი თვალები, ფერი და მოძრაობა და სად თქვენი? იმას თქვენ მეექვსე მოდგმად თუ შეეფერებოდით.

— ჩემი ხნის ხალხი დღეს შუახნის კაცებად ითვლებიან. არავითარი სიბერის ნიშნები, როგორც თქვენ თვითონ ხედავთ, არ მემჩნევა და არც მახსიათებს.

— კიდევ დიდხანს იყავით კარგად! — უსურვა მას ჯანმრთელობა გიორგიმ.

— დიდად გმადლობთ, — კარიოზმა თავი დასარა.

შემდეგ წამოდგა და გაიარა, თითქოს სურდა გიორგისათვის დაემტკიცებია თავისი ტანის მოქნილობა. გიორგი სიამოვნებით მისჩერებოდა მას. ცოტა ხნის შემდეგ კარიოზმა განაგრძო:

— ჩემი ცოლი, აირა, ჩემზე უადრეს ხანას ეკუთვნის, მაგრამ ჩემზე უფრო ახალგაზრდაა.

გიორგი აირას ხსენებამ ტკბილად ააღელვა.

„აირა კარიოზზე უფროსია? მაშასადამე, ასორმოცდაათ წელზე მეტი ხნის არის? — იფიქრა თავისთვის გიორგიმ. — მერე მისი სახე, ფერი, ძუძუები, კუნთები, გულუბრყვილო ჭიკჭიკი? არა, ეს ყოველად შეუძლებელია, ამას კი ვერას გზით ვერ დავიჯერებ. აირა თვრამეტ წელზე მეტის არ უნდა იყოს, ცხადია! მაგრამ საჭიროა კარიოზს თითქოს მაინც დავუჯერო ეს ამბავი“.

— რასაკვირველია, ეს აგრე იყო ყოველთვის. ზოგი ადრე ხუცდებოდა და ზოგი გვიან. მე მახსოვს, ბევრი ჩემზე ახალგაზრდა ჩემზე უხნესად გამოიყურებოდა. მეორმოცე წელში ვიყავი და, როგორც ხედავთ, თეთრი არა მაქვს გამორეული, ბევრს კი ოცდახუთი წლიდან თეთრი თმები ამშვენებდა. ეს დამოკიდებული იყო, მოდგმასთან ერთად, ცხოვრების სხვადასხვა პირობებზე. ახლა კი ასეთ განსხვავებას, ჩემი აზრით, ადგილი აღარ უნდა ჰქონდეს.

— რა თქმა უნდა, ნაკლებად, მაგრამ ფაქტი კი ფაქტად რჩება.

— ყოველგვარ მოვლენას აქვს თავისი მიზეზები. თქვენ არ შეიძლება მაგის მიზეზი არ იცოდეთ. მაშასადამე, თქვენ ამბობთ: აირა თქვენზე უხნესია, მაგრამ თქვენზე უფრო ახალგაზრდაა. მე მგონია აქ სიტყვების რაღაც თამაშთან გვაქვს საქმე, თორემ სინამდვილეში ეგ არასოდეს არ იქნება.

— თქვენ ეს არა გჯერათ? — თითქოს გაოცებით ჩაჰკითხა კარიოზმა.

— დიას, ჩემი აზრით, ეგ ან შეცდომაა, ან სიტყვების თამაში.

— ხა, ხა, ხა, ხა! — გადაიხარხარა გულიანად კარიოზმა.

— რა გაცინებთ? — გაკვირვებით შეეკითხა გიორგი.

— ბოდიშს ვიხდი, მაგრამ თავი ველარ შევიკავე... ამასთან დაკავშირებით მინდა გაგახსენოთ მხოლოდ თქვენი ამბავი.

გიორგი ვერც ახლა მიხვდა, მხოლოდ გაურკვეველად თვალებს აცეცებდა.

„რა შუაშია ჩემი გაცოცხლების ამბავი?“ — ფიქრობდა ის.

— გულწრფელად ვაღიარებ, რომ ვერ გავიგე თქვენი სიტყვები.

— რა არის აქ გაურკვეველი? პირადად თქვენ ჩემზე უადრეს ხანას, ე. ი. მეოცე საუკუნეს ეკუთვნით, მაგრამ წლებით ჩემზე ნაკლებ ხანს გიცნობრიათ.

გიორგის გულს თითქოს მძიმე ლოდი მოშორებოდეს, მან თავისუფლად ამოისუნთქა. თავში ხელი შემოიკრა და თქვა:

— როგორ დავკარგე საღი აზროვნების უნარი! რა მემართება?

— არა უშავს რა, — დაამშვიდა კარიოზმა, — მე წელან სწორედ იმაზე გამეცინა, რომ ამტკიცებდით იმას, რასაც თქვენივე ფაქტები ეწინააღმდეგებოდა.

— მე ისე მომივიდა, რომ იტყოდნენ: სესიკას ჩიბუსი პირში ჰქონდა და ჩიბუსს ეძებდაო.

— ასეთი შეცდომისაგან არც ჩვენ ვართ დაზღვეული, — თითქოს ბოდიში მოხადა გიორგის კარიოზმა.

— დიას, იმას მოგახსენებდით, — დაუბრუნდა წინანდელ საუბარს კარიოზი. — აირა გახლავთ მეოცდაექვსე საუკუნის ქალი და მე კი მეოცდარვესი.

— მაშ, აირა ჩემსავით ყოფილა დაბალზამებულები? — დაინტერესდა გიორგი.

— აირამ დაბალზამებას ანაბიოზი, ე. ი. გაყინვა არჩია.

— ანაბიოზი?

— სწორედ ანაბიოზი, და ამ გაყინულ მდგომარეობაში იგი მთელი ოთხასი წლის განმავლობაში იყო. მერე იმგვარად, როგორც, საერთოდ, გაყინული მწერები, ცხოველები და თევზები ცოცხლდებიან, ისიც, თანახმად მისი ანდერძისა, გააცოცხლეს.

კარგა ხანია, რაც გიორგის გამოედგინა. მან ხელ-პირი უკვე დაიბანა, აბაზანა მიიღო და ახალ ტანისამოსში გამოეწყო. ძვირფასი სარკის წინ თმას ივარცხნიდა. შემდეგ სავარცხელი მაგიდაზე დადო და ფანჯრიდან ქუჩის მოძრაობას დააკვირდა, თითქოს მისთვის ახლა პირველად შეეხედოს.

მოგონების ფრთებმა იგი უცებ საქართველოს ოდესმე ყოფილ დედაქალაქ მცხეთაში გააფრინა. მწვანე ნაბადმოსხმული მცხეთა ამ ქვეყანას გამუდმებით უანგაროდ ემსახურებოდა. ოთხი გზა, რომელიც აღმოსავლეთ საქართველოს ჯვარივით სჭრიდა, ერთიმეორეს სწორედ აქ გადაეჭდებოდა. ყოველ მგზავრს, ვისაც კი საქართველოში შემოსვლა სურდა, მცხეთა უნდა გაეგლო.

იმ შემთხვევაში, როდესაც მცხეთას სამტროდ გარსშემორტყმულ ხალხთან გამკლავება გაუჭირდებოდა, მაშინ ამ ოთხ თოკს ისე ძლიერად მოჰქაჩავდა, რომ დარიალის კლდეებიდან არტანის მთებამდის და ზაქათალიდან შავ ზღვამდის საქართველოს ზარები ერთხმად საგანგაშოდ აგრილდებოდნენ.

გიორგი ხედავს ამ განგაშის ხმაზე როგორ წყდება საქართველოს მინდორ-ველზე მუშაობა. მისჩერებია, თუ ციცაბო კლდეებზე როგორ ეშვებიან ნაჯახებით, ცულითა და ნამგლით შეიარაღებული გლეხები. ისინი მცხეთის დასახმარებლად მორბიან. მესამე საუკუნიდან მცხეთამ წმინდა ნინოს მეოხებით ქრისტიანულ ეკლესიათა გუმბათების ქუდი დაიხურა.

და ასე იყო, სანამ — მერხეთე საუკუნეში — ვახტანგ გორგასლანმა სატახტო ქალაქი მცხეთიდან ტფილისში არ გადმოიტანა.

გიორგი ხედავს, რომ საქართველოში თითქოს ძეგლად დატოვებულ პომპეუსის ხიდს მტკვარმა გადაუარა და არსენა ოძელაშვილის საფლავს ტალღა სტყორცნა. მტკვარს კარგად ახსოვს, როდესაც არსენამ არაბული ცხენით ახლო მიდამოებს სიმღერით ჩაუარა, მცხეთასთან ფონი გადასჭრა და სადღაც გაჰქრა. მტკვარს ეგონა რომ იგი ნადავლით მალე უკან დაბრუნდებოდა, მაგრამ დახეთ, თურმე იგი მოსტყუვდა. არსენა მცხეთას დარაჯად დასდგომია და ერთი წუთით წასძინებია. მტკვარი ცნობისმოყვარეობით ცერებზე დამდგარა, რომ მძი-

ნარე არსენას შეხედოს და ჩუმად უკან იხევეს სანამ იგი ზა-
პესის კაშხალს თავს არ მიაჯახებს და შემდეგ მის ტურბინებში
გონებაარეული არ დაეძგერება.

მთის კორტონზე წამოდგმული ჯვარის მონასტერი ამ ამ-
ბავს განცვიფრებით მისჩერებია. მას მესუთე საუკუნიდან ნა-
ტარები ჯვარა თავიდან მოუხსნია და ადამიანის მარჯვენას
შეჰლაღადებს.

ზაპესიდან გიორგის ოცნება საქართველოს სხვა ჰესებზე
გადადის.

წარმოდგენს მომავალ საქართველოს ჰიდროელსადგუ-
რებს. ისინი მაღალ მთებს ისრებივით გაჰკვეთენ, რომ მო-
სახლეობას სინათლე, სითბო და მოძრაობა მისცენ.

გიორგის გული სისარულით ივსება.

ამ დროს კარიოზიც შემოდის, მიჰაღმება და სავარძელ-
ში დაჯდომას აპირებს. გიორგი მას ქუჩებზე მიუთითებს და
ეუბნება:

— მე წარმოდგენილიც არა მაქვს, თუ რამდენი ენერგია
იქნება საჭირო ამ ქუჩების მოძრაობაში მოსაყვანად. თქვენი
ფაბრიკა-ქარხნების ასამუშავებლად, თქვენი განათება-გათბო-
ბისათვის.

— დიდი, ძალიან დიდი...

— საწყალი მდინარე არიონი, რამდენ ადგილას მას კი-
სერზე კაშხალები მიმიე უღლად ექნება დადგმული, რამდენ-
ჯერ მან რკინის ტურბინებში მწარედ უნდა დაიკვნესოს!

კარიოზს სახე გაეხსნა.

— თქვენ დროს დიდი მუშაობა წარმოებდა იაფი ელექ-
ტროენერჯის მისაღებად, — დაიწყო მან. — ამაში მნიშვნელო-
ვან დახმარებას გიწვედათ მდიდარი ბუნება: ჩქარი მდინარე-
ები, მთის მწვერვალებზე მოთავსებული ტბები და ელსადგუ-
რების გასაკეთებლად მოხერხებული ადგილები. თეთრ ნახ-
შირს საკმაოდ აგროვებდით. თქვენი ეპოქა იყო ეპოქა დიადი
მშენებლობისა. თქვენი დროის სახელმწიფოებრივ სიმდიდრეს
სამართლიანად წარმოადგენდა ნავთისა და ქვანახშირის დიდი
მარაგი და უზარმაზარი ელსადგურები. დიდი შრომა გესარჯე-
ბოდათ ამ საქმეთა კეთილად დასაგვირგვინებლად. მაგრამ
რადგანაც იგი თქვენთვის აუცილებელი იყო, მიზანს მაინც
აღწევდით.

— მართალია, — უპასუხა გიორგიმ და კარიოზის პერსონაჟს მოკიფაფე საფირონს მიაჩერდა.

— თქვენი ეპოქა უმთავრესად ელექტრონისა და რადიოს ეპოქა იყო. იცით, ინჟინერმა სილო დარიალმა როგორი წვლილი შეიტანა იაფი ელენერგიის მიღების საქმეში?

— აჰა, მახსოვს, — მოიგონა გიორგიმ სილო დარიალი. — როგორი?

— თქვენ გეცოდინებათ კავკასიის მთების სიმაღლე, გეცოდინებათ ისიც, რომ ბარისა და ქალაქების ცხოვრებაში ეს მთები თითქმის არავითარ მონაწილეობას არ იღებდნენ.

— დიას, არ იღებდნენ.

— თითქოს ეს მთები მიწისათვის უცხო სტუმრები ყოფილიყვნენ, ისინი თეთრ ტანსაცმელში გამოწყობილნი სავარძლებში გაუნძრევლად ისხდნენ და მისტიკური თვალებით ზეცას მისჩერებოდნენ. ძვირად, თუ ისინი მიწისაკენ დაიხედავდნენ და თუ დაიხედავდნენ — უსათუოდ რისხვით. დარიალმა გადაწყვიტა მთებიც დაეხმარებია ქვეყნის საქმეთა კეთებაში. დარიალის აზრით, საჭირო იყო მოგვესადა ის მუდმივი ჩადრი მთებისათვის, რომელიც მათ ნამდვილ სახეს ფარავდა და ამ ჩადრით გვესარგებლებია.

— ესე იგი ყინულით?

— დიას, ყინულით. საჭირო იყო, მისი აზრით, მთებზე ყინულის გადნობა, მათი წყლად ქცევა და ბარში გადმოსროლა, — ვინ უნდა მოხმარებოდა ამ საქმეში დარიალს? — იკითხა კარიოზმა. — ერთადერთი მზე, მაგრამ მზე ამ ყინულებს ისედაც ხომ ყოველთვის უმზერდა და აღნობდა, შემდეგ ბარს მდინარეებად ევლინებოდა. დნებოდა ყინულთა ქვემო ნაწილი, ზემო ნაწილი კი თითქმის სელუსხლებელი რჩებოდა.

— ეს მართალია, — გააწყვეტინა გიორგიმ, — მაგრამ ზემო ნაწილის გასადნობად საჭირო იქნებოდა იმდენი სითბო, რომლის დახარჯვას ვერ აანაზღაურებდა ამ ყინულის გადნობა და ენერგიის მისაღებად გამოყენება.

— დარიალის ზუსტმა გამოანგარიშებამ უარყო მაგ მოსაზრების სისწორე.

და კარიოზი გიორგის მოუყვა, თუ როგორ მოაწყო საქმე სილო დარიალმა:

— ჯერ ერთი, მეტად ძნელი იყო ამ მიზნის შესრულება

იმის გამო, რომ მთებთან ბარი ისე ახლოს არ იყო. დაიძვრა კიდეც ახლოც რომ ყოფილიყო, წყლის ჩამოსაშვებად მთის მწვერვალიდან ბარამდე საჭირო იყო უზარმაზარი ტურბინები, რომლებსაც ვერავითარი ლითონი ვერ გაუძლებდა. ყველა ამ სიძნელეთა დაძლევა რამდენად შეიძლო დარიალმა, ამას ახლავე ვნახავთ.

პირველ ყოვლისა, დარიალი დაინტერესდა იდეით, როგორ გაემრავლება მზის ენერგია მთებზე თოვლის გასადნობად. იგი შეჩერდა ამ საქმეში სოლარიუმის გამოყენებაზე. სოლარიუმის, ანუ მზის ენერგიის შემკრებ აპარატების მოწყობის ცდას მეცნიერები ძველ დროშიც ახდენდნენ, მაგრამ ამ ცდის შედეგები სრულებით უმნიშვნელო იყო. სილო დარიალმა სოლარიუმებით მზის ენერგიის შეკრების საქმე გააუმჯობესა, მაგრამ ეს საქმე ჯერ კიდევ სათანადო სიმაღლეზე ვერ იდგა. მართალია, იმ, შედარებით ჩამორჩენილ, დროში შესაძლებელი იყო ენერგიის შორ მანძილზე რადიო-გადაცემა, მაგრამ საამისო აპარატები ვერ იყო ისე გაუმჯობესებული, როგორც ამას საჭიროება მოითხოვდა. მიუხედავად ამისა, სილომ შეძლო სოლარიუმის ენერგიის გამოყენებით შორ მანძილზე მდებარე ყინულის გადნობა, მაშასადამე, პირველი და უმთავრესი სიმაგრე აღებული იქნა.

— ერთი მითხარით, ეს ყინულები დაუღეველი ხომ არ იყო? ერთხელ ხომ ისინი გადნებოდა? მათ ხელახლა გაჩენამდის საჭირო იქნებოდა, მაშასადამე, მოცდა და სადგურის შენერება.

— დაუსრულებელი არაფერია, — თქვა მან, — მაგრამ წყალი რომ ამ სადგურს ყოველთვის საკმაოზე მეტი ჰქონდა, ეს ცხადია.

— საიდან?

— თქვენ ხომ იცით ქარების გაჩენის მიზეზი?

გიორგიმ ქარების გაჩენის მიზეზები გაიხსენა.

— ჩვენი დაკვირვებით, ქარი ჩნდებოდა ჰაერის სხვადასხვა ტემპერატურის ცვალებადობით. მაგალითად, ამა თუ იმ ადგილას ჰაერის ძალიან გახურება გამჩატებული ჰაერის ზევით აწევასა და მის ადგილზე ცივი ჰაერის მოწოლას იწვევდა. ჰაერის ასეთი ცვლილება ქარების გამომწვევ მიზეზად ითვლებოდა. ქარი ტემპერატურის ერთგვარი გამათანაბრებელი იყო.

— სწორედ მაგ მოვლენამ გამოიწვია ამ მდინარის საფრთხილი ვესთან თოვლისა და წყლის მარაგის მუდმივი არსებობა. ამ სიმაღლეზე თოვლის გადნობით გახურებული ჰაერი ზევით იწევდა, მის ადგილას ცივი ქარები ჩნდებოდნენ, ამ ქარებს, შავი ზღვის სიასლოვის გამო, ღრუბლები ბლომად მოჰქონდა, მთის მთასლოვებისას ეს ღრუბლები განუწყვეტლივ წვიმად იღვრებოდა და ეს წვიმა ავსებდა იმ დანაკლისს, რომელიც თქვენ წედან ახსენეთ. თქვენ იცით, როდესაც ცეცხლის-მფრქვეველი მთა ამოხეთქავდა, მაშინ ბუნება ტიროდა, განუწყვეტლივ წვიმდა.

გიორგიმ უარყოფის ნიშნად თავი გააქნია.

— არ მინახავს, მხოლოდ წამიკითხავს, გამიგონია.

— დიას, ყინულების ცეცხლის მოკიდებამ უფრო მეტი ნალექი გამოიწვია და ეს სადგური რამდენიმე ათეული წლის განმავლობაში შეუჩერებლად მუშაობდა.

— მაშასადამე, როგორც თქვენი სიტყვებიდან ჩანს, შემდეგ ეს სადგური გაჩერებულა ან გაფუჭებულა, არა?

— წარმოიდგინეთ, რომ არა, იგი კვლავ მრავალ წელს უვნებლად დარჩა, მაგრამ ახალმა დრომ ახალი გამოგონება მოიტანა.

— კიდევ ამ დარგში?

— დიას, დიდი გადატრიალება მოხდინა ღრუბელთა წველამ, — განაგრძო კარიოზმა.

— როგორ თუ ღრუბელთა წველამ?

კარიოზს გაეღიმა და ნახევრად სუმრობით დაიწყო:

— ღრუბელს თქვენი მომდევნო კაცობრიობა სწველიდა დაახლოებით იმგვარად, როგორც თქვენ თხებს, კამეჩებს, ძრთხებს.

გიორგიმ ღიმილითვე უპასუხა:

— საინტერესოა, რად სჭირდებოდა კაცობრიობას ღრუბელთა ნაწველი? წყალი ზომ დედამიწაზე თითქმის ყველგან საყოფი იყო და მით უმეტეს საქართველოში.

კარიოზმა სერიოზული სახე მიიღო.

— ადამიანი ეძებდა უფრო იაფ და უსვ ელექტროენერჯის მისაღებ წყალსაც.

გიორგის ცოტა გაუკვირდა.

— კი, მაგრამ რა დამოკიდებულება აქვს ღრუბელს ელექტრონთან.

— აი რა: ღრუბლები ყოველთვის მაღლა დაცურავენ. ხანდახან ისინი თრმოდნათ კილომეტრის სიმაღლეზე არიან მიწის პირიდან დაშორებული.

კარიოზმა აპარატი აამუშავა.

გიორგიმ შესედა შორიდან რაღაც უზარმაზარი კონუსის მაგვარ სოკოს, რომელიც იქვე დასატულ მთების მწვერვალებზე ბევრად უფრო მაღალი მოჩანდა.

— ეს რა არის? — იკითხა გიორგიმ.

— ეს არის დარიალის მიერ გაუმჯობესებული მეორე ელსადგურის ტურბინა, — აუხსნა კარიოზმა.

ეს ტურბინები ძაბრიან ბოთლს ჩამოჰგავდა. აქ, ამ თოვლიან თავზე ხდებოდა ღრუბლების გამოწველა, ე. ი. ღრუბელთა იმგვარი შეკუმშვა, რომ ისინი თოვლად და წვიმად იღვრებოდა. ეს თოვლი და წვიმა ამ გადაბრუნებული თეთრი ქოლგის ანუ ძაბრის საშუალებით თავს იყრიდა ტურბინაში.

სურათი თანდათან ახლოვდებოდა, მატულობდა, ბოლოს მან რეალურ სიდიდემდის მიაღწია. გიორგიმ ნათლად დაინახა ამ ბუმბერაზ ტურბინის მოცულობა. მისი სიმაღლე შვიდ კილომეტრამდის იქნებოდა, დიამეტრი ერთი კილომეტრი.

თავზე მას თვალუწვდენ ყინულის მინდვრების უზარმაზარი ქუდი ესურა. ამ მინდვრებზე თოვლი დნებოდა და ღრუბლები იწველებოდა. ეს ნაწველი ამ ტურბინაში ჩადიოდა.

— მაგრამ ამ ზღვაში, ამ შუა ზღვაში როგორ მოაწყვეს ეს ელსადგური? — იკითხა გიორგიმ.

— იგი ააგეს ზღვაში ადგილის ეკონომიისათვის. მართალია, თავისუფალი ადგილები მრავლად მოიპოვებოდა, მაგრამ უფრო მიზანშეწონილად იქნა ცნობილი ამ ელსადგურის მოწყობა ზღვაში.

— სავსებით სწორია. მაგრამ სად არის ეს სადგური მოწყობილი?

— ეს სადგური იმყოფებოდა შავ ზღვაში, საქართველოს დასავლეთით, ქ. ბათომიდან თხმოცი კილომეტრის დაშორებით. ძალიან საინტერესო იყო ამ ელსადგურის მუშაობის თვალყურის დევნება.

კარიოზმა აპარატს კვლავ თითი მიაღვა. გამოჩნდა ჰაერში

მცურავი თეთრფრთიანი ღრუბლები, როგორც დიდი ფრინველები. ამ ტურბინის თავზე ისინი უეცრად დაეშვნენ. დიდ ველზე გაიშლართნენ და საშინელი ხმით აქუნდნენ. მათი კოკისპირული წვიმა უზარმაზარ მდინარეებად გროვდებოდა ქუდზე, საიდანაც პირდაღებულ ვეება ტურბინაში გამალებით ეშვებოდა.

ქვევით მოთავსებული უზარმაზარი ელექტრომოტორები თავბრუდამსვევი სისწრაფით ბრუნავდნენ.

მ ზ ე - ხ ა ლ ვ უ რ ბ ა ზ ი

— დღეს, როდესაც კაცობრიობამ ბუნების მოვლენათა გამოყენების საქმეში ბევრად წინ წაიწია, — განაგრძობდა დაწყებულ თემაზე ლაპარაკს კარიოზი. — ჩვენი ებოქა უფრო იაფ და დაუღვეველ ენერგიაზე გადავიდა. ამაში დიდ დანმარებას გვიწევენ ჩვენი მზის „ყაჩაღები“...

— როგორ? — გაკვირვებით იკითხა ვიორგიმ. — ვინ არის მზის ყაჩაღი, ან განა შეიძლება მზეზე ყაჩაღობა?

— შეიძლება და აი როგორ, — დაიწყო ახსნა-განმარტება კარიოზმა, — თქვენ ღროსაც არსებობდა ხელოვნური სოლარიუმი. იგი მზის სხივებს იჭერდა, როგორც ხმელეთზე, ისე ზღვაში. მას შორ თკეანებშიც ჰქონდა თავისი სოროთუმები გაწვდილი. დღეს იმდენად გააუმჯობესეს ეს აპარატი, რომ იგი მზისაგან ენერგიას პირდაპირ ყაჩაღურად იტაცებს.

— როგორ?

— ახლავე მოგახსენებთ. ეს ყაჩაღები ატმოსფეროში შორს გაფანტულ სხივებს პირდაპირ ანდამატურად იზიდავენ და, სომ მოგესხენებათ, რა ძალის მქონეა ეს სხივები. ამ ყაჩაღებმა საუკუნოდ დაუკარგეს ძველი ღროის ინჟინერიის მიღწევებს თავისი ძალა. ყაჩაღების ენერგიასთან შედარებით პატარა მონანს უზარმაზარი ელექტროსადგურები, რომლებიც მოქმედებდნენ ქვანახშირის, მდინარეების, ზღვების, თკეანეების, ქარების, დარიალის ტურბინებისა და სხვათა საშუალებით. ამჟამად ჩვენ გვაქვს დაუსრულებელი ენერგია იმდენად, რამდენადაც დაუსრულებელია კაცობრიობის ცხოვრება და თვით მზის ცხოვრებაც.

ცოტა ხნის ჩაფიქრების შემდეგ გიორგიმ იკითხა:

— როგორ მიაღწიეთ ამას? საინტერესოა, რას წარმოადგენს ეს ყანალები? ან რა ნივთიერებაა, მზის სხივებს რომ იტაცებს?

— Tiranium, — უბასუხა კარიოზმა.

გიორგი კვლავ ჩაფიქრდა. ცოტა ხნის შემდეგ მან მიმართა კარიოზს:

— თქვენთვის ცნობილი იქნება მსოფლიოს შემადგენელ ელემენტთა პერიოდულობის კანონი, რუს მეცნიერის მენდელეევის მიერ დადგენილი. ჩემ დრომდის თთხმცდათორმეტი ელემენტი იყო აღმოჩენილი. მე გადავთვალე ყველა ელემენტი, მაგრამ ვერცერთი ვერ მოვებუნე Tiranium-ის სახელწოდების.

— მართალია, ვერ მოძებნიდით, — მიუგო კარიოზმა. უკვე დიდი ხნიდან შემჩნეული იყო, რომ ესა თუ ის ნივთიერება მზის სხივებს ერთგვარად არ იღებდა, — დაიწყო კარიოზმა. — ზოგი მას თითქმის სრულებით არ იკარებდა და ზოგი კი სიხარბით ყლაპავდა. ერთ მშვენიერ დღეს, თქვენი გარდაცვალებიდან, დაახლოვებით, ორასი წლის შემდეგ, იმ საქვეყნო კონცერტში, რომელშიაც ასცხრამეტი სხვადასხვა ელემენტი ღებულობდა მონაწილეობას და რომელსაც ორასი წლის წინათ გარდაცვლილი პროფესორი მენდელეევი ლოტბარობდა, სრულებით მოულოდნელად განსხვავებული ხმის მქონე მეასოცე ელემენტი გამოჩნდა. იგი იყო უაღრესად მზის თაყვანისმცემელი და რადგანაც სხვების მოტაცებას არ ერიდებოდა, მას ბერძნულ-ლათინური სახელი Tiranus-ი უწოდეს.

— ასოცი ელემენტისაგან შედგება მსოფლიო? — იკითხა გიორგიმ.

— ბევრად უფრო მეტისაგან, მაგრამ ამაზე შემდეგ, — მოკლედ მოუჭრა კარიოზმა. — ამ ნივთიერების აღმოჩენამ კაცობრიობას შესაძლებლობა მისცა მზის ენერჯიის მოტაცებისა. მაგრამ ახლა თვით ამ აპარატს შეხედეთ.

გიორგის წინაშე გამოჩნდა წყალი, იგი თიიქოს დუღდა, თხშივარი სქელ ღრუბლებად ასდიოდა. გიორგიმ ამ ღრუბლებში დამაბრმავებელი ლითონის მოედანი გაარჩია მის თავზე მზის სხივების უზარმაზარი მდინარე ცისარტყელების ჩანჩქერებად დაკიდებულიყო. მილიარდი ბრილიანტი მოედ-

ნის მუცელში იკარგებოდა და სამაგიეროდ დაუსრულებლად ახალი ჩნდებოდა.

— რეალურ ფერებში ამ აპარატისა და სხივთა მდინარის ხილვა ყოვლად შეუძლებელია, — თქვა კარიოზმა, — იმიტომ რომ, ვერავითარი თვალი, თუნდ ათასგვარი სათვალეებით შეიარაღებული, მას ვერ გაუძლებს. მაგრამ ჩვენ მოგვეპოვება განსაკუთრებული მოწყობილობანი, რომელთა საშუალებით ამ აპარატის მუშაობას ვაწესრიგებთ.

ცოტა ხნის შემდეგ გიორგიმ იკითხა:

— ეს ყანალები რომელ ზღვაში იმყოფებიან, თუმცა დარწმუნებული ვარ, რომ ეკვატორზე იქნებიან, რადგანაც ისინი მზის ენერგიას ეკვატორზე უფრო ბლომად მოაგროვებენ.

— არა, სრულებითაც არა, — მიუგო კარიოზმა. — ეს ყანალები დგანან პოლუსებზე.

— პოლუსებზე? — გაუკვირდა გიორგის. — პოლუსებზე ხომ მუდმივი ყინული იყო. ახლა, ვხედავ, პოლუსები გაგიეკვატორებიან. მაგ ყანაღთა დასმარებით ყინული სრულებით გამდნარა. მართალია, თუ არა?

— სწორია, მაგრამ არა ყველგან.

— თქვენი საქმისათვის უმჯობესი არ იქნებოდა, რომ ეს ყანალები მდგარიყვნენ არა პოლუსებზე, არამედ ეკვატორზე?

— არა.

— პოლუსებზე მზის სხივები ნაკლებად არის, ეკვატორზე კი პირდაპირ ყველაფერს წვავს. მე მგონია, ეკვატორზე ეს აპარატები უფრო მეტ სხივებს შეაგროვებდნენ, ვიდრე პოლუსებზე, — თქვა გიორგიმ.

— ჩვენთვის სრულიად საკმარისია მზე-სადგურების მიერ მოწოდებული ენერგია. ეკვატორი და პოლუსი ამ აპარატებისათვის სულ ერთია. განა სისხლი თითიდან არ ამოიწურება? რა საჭიროა მაინცდამაინც მისი გულიდან ამოწურვა?

— მართალია, — უპასუხა გიორგიმ.

— ამ ყანალებმა ხელი შეუწყვეს პოლუსებისა და მთელი დედამიწის ბუნების გამოცვლას. დღეს, მაგალითად, ახალ ზელანდიასა და ფრანც იოსების მიწაზე იმგვარივე ბუნებაა, როგორც ეკვატორიალურ აფრიკაში, აზიაში და ამერიკაში.

გიორგის გაახსენდა გრენლანდიის ლელვი და ბანანები, რასაც მას წარსულ დღეებში სუფრაზე სთავაზობდნენ და მის-

თვის ყველაფერი ნათელი შეიქნა. მაგრამ ერთი საკითხი
ინც აფიქრებდა და ისევ კითხვით მიმართა კარიოზს:

— ეს ყველაფერი კარგი, მაგრამ პოლუსებზე რომ ყოველ-
თვის მზე არ არის, ექვს თვეს დღეა და ექვს თვეს ღამე?

— ეს მართალია, და სწორედ ამიტომ მზის ყაჩაღები მო-
წყობილია ჩრდილოეთ და სამხრეთ პოლუსებზე. როდესაც
ერთ ადგილას ბნელა, მეორე ადგილას თენდება. პოლუსების
ყოველ მხარეზე ეს აპარატები დგას. ყაჩაღების მიერ შეკრები-
ლი ენერგია დანიშნულ ადგილას მოთხოვნილებებისამებრ გა-
დაეცემა. ყაჩაღები იმდენ ენერგიას აგროვებენ, რამდენიც კა-
ციობრიობას სჭირდება.

კარიოზმა ლაპარაკი დაასრულა და გიორგის გამოეთხოვა.
სადღაც მიენქარებოდა. გიორგი ძვირფას მერსზე წამოწვა და
თავი ოცნებას მისცა.

„ნეტავი ჩემი გული იყოს მზის ყაჩაღი, რომ მას შეეძლოს
იმ მშვენიერი მნათობის მიზიდვა, რომელიც ჩემდა სატანჯვე-
ლად განიწილა“, — ინატრა გიორგიმ და უხილავი ბაგე აირას-
კენ გადაისროლა.

მეორე მხეხანაში

კარიოზისა და აირას საუბრებში დღეები შეუშინველად მიჰ-
ქროდნენ. მაგრამ კალენდარი — დროის ერთგული მთანგარი-
შე, — დღეთა სირბილს უტყუარად აღნიშნავდა. ერთ დილას,
როდესაც გიორგი ზეზე წამოდგა, თავისდაუნებურად ავტომა-
ტურ კალენდარს მიაჩერდა. დაინახა, რომ მისი გამოღვიძები-
დან ცხრა დღე გასულიყო. მას ეგონა, თუ გუშინ მოვევლინა
ამ ქვეყანას და ყველაფერი, რაც იცოდა, წუნელი სიზმარში
ნახა. კიდევ რამდენი ასეთი სიზმარი უნდა ნახოს გიორგიმ,
კიდევ რამდენი საგანია ამ მიწაზე მისთვის ბუნდოვანი და
გამოსარკვევი?

კარიოზი და აირა თითქოს ერთიმეორეს ეჯობებოდნენ
იმაში, თუ რომელი მათ შორის უფრო გასაკვირველ რამეს
უჩვენებდა გიორგის.

ამ დილას გიორგის ოთახს ესტუმრა აირა.

აირა, იისფერ აბრეშუმის კაბაში გამოწყობილი, კეკლუ-

ცად შემოვიდა და გიორგის პირდაპირ რბილ სავარძელში ჩაჯდა. ცოტა გაბაასების შემდეგ გიორგი მეტად საინტერესო საკითხის გამორკვევას შეუდგა.

— პატივცემულო აირა, — დაიწყო მან, თითქოს თხოვნით, — უკვე მეათე დღე გადის, რაც თქვენს ქვეყანაში ფეხი შემოვდგი და ჯერ არ მინახავს თქვენი ფაბრიკა-ქარხნები. ძალიან მაინტერესებს მათი დათვალიერება. ვიცი, ისინი ჩვენ ქარხნებზე უკეთ იქნებიან მოწყობილნი.

— მე და კარიოზს უფრო საყურადღებო საქმედ მიგვანინდა თქვენთვის სხვა რამეების ჩვენება. ალბათ, ამით აისხნება თქვენი სურვილის დაუკმაყოფილებლობა.

— სად გაქვთ ფაბრიკა-ქარხნები გაშენებული?

— ისინი ჩვენგან ახლოს არიან, დაახლოებით, ორ კილომეტრზე, — უპასუხა აირამ.

— ორ კილომეტრზე? — გაუკვირდა გიორგის.

ამ ქალაქში გიორგის არსად შეუმჩნევია ფაბრიკა-ქარხნები. რომელთა მიღებიდან ძველ დროს დღედაღამე განუწყვეტლივ შავი კვამლი ამოდითდა; ეს ჭვარტლი სულს უზუთავდა მას ისეთ ქალაქებში, როგორც იყო მის დროს: ქებული ლონდონი, ლენინგრადი, ბაქო და სხვა. ჰაერი სავსე იყო ჭვარტლით.

— თუ ძალიან გაინტერესებთ მათი ნახვა — წავიდეთ, — თქვა აირამ.

— დიდი მადლობელი ვიქნები, თუ მაჩვენებთ.

აირა და გიორგი წასასვლელად მოემზადნენ. გარეთ გამოვიდნენ და კიბესთან გაკეთებულ ლიფტში ჩასხდნენ.

გიორგის გაუკვირდა, თუ რა საჭირო იყო ლიფტში ჩაჯდომა, როდესაც კიბითაც მალე ჩავიდოდნენ, მაგრამ არაფერი თქვა. აირამ თითი დააჭირა ლიფტის რომელიღაც ნომერს და ისინი სწრაფად დაემშენენ ქვევით. რამდენიმე წუთის შემდეგ ლიფტი გაჩერდა და ისინი გარეთ გამოვიდნენ. გიორგიმ გარემოს მიმოავლო თვალი და საშინლად გაოცდა. მას ეგონა, რომ დაინახავდა კარიოზის სახლის ეზოს, ყვავილებს, ხეებს, მაგრამ მან სულ სხვა ეზოები, სხვა მცენარეულობა და სხვა სახლები დაინახა.

— სადა ვართ? — იკითხა ახლადგამოღვიძებულივით გიორგიმ.

— მეორე სტომში, — უპასუხა აირამ.

— სტომი ხომ ერთია მთელ დედამიწაზე? — **გარკვებით!**
წამოიძახა გიორგიმ.

— ერთია, მაგრამ მეორე პირი აქვს. — უპასუხა ლაკონი-ურად აირამ.

— როგორ თუ მეორე პირი?

— ისე როგორც თქვენი დროის ფულს ან მედალს.

გიორგის აწვადებდა მეორე სტომის ადგილმდებარეობის საკითხი. სტომი ერთი ყოფილა, მაგრამ ორპირიანი! რას ნიშნავს ეს როგორ შეიძლება ამის გაგება?

— სტომი ხომ უბრალო ნივთი არ არის, რომ იგი ფულივით შეატრიალო?

— სწორედ ფულის მაგვარია და თუ არ არის, თქვენ თვითონ დაათვალიერეთ და თქვით.

— ჩვენ მიწაში ჩავეშვით? — კითხულობდა განცვიფრებული გიორგი.

— დიას, სწორედ მიწაშია ეს მეორე სტომი თავის ფაბრიკა-ქარხნებითა და მრავალი ექსპერიმენტალური სადგურით; ეს დაწესებულებანი ზედა სტომში ვერ თავსდება.

გიორგიმ ძვალი კარგად გაახილა; გარშემო, ზევითა და ქვევით მიმოიხედა, — კიდეც უფრო გაოცდა: მან ზევით იგივეცა და მზე დაინახა, მიწაზე — იგივე მცენარეულობა, რაც ზევით, იმგვარივე ქუჩები, როგორც სტომში იმგვარივე, მაგრამ უზარმაზარი, უკედლო სახლები და სხვა.

— აქ გარეგნულად იგივე მდგომარეობაა, რაც მიწის ზევით; — აუხსნა აირამ, — განსხვავება იმაშია, რომ აქ უბრალო ავალით ვერ იხილავთ თქვენთვის ნაცნობ მოწმენდილ ღამეებს, მოკაშკაშე ვარსკვლავებსა და ყვითელ მთვარეს. ეს ქალაქი, როგორც ხედავთ, მიწაშია ჩამარსული. ამაშია უმთავრესი განსხვავება ქვემო სტომსა და ზემო სტომს შორის. აქაური სიბნელე უარესი უნდა ყოფილიყო მიწის ზევით არსებულ სიბნელეზე, მაგრამ აქ არასოდეს არ ბნელა. აქ მუდამ მუშაობენ. აქ არის უდიდესი ქარხნები და ფაბრიკები. ისინი ამზადებენ ყველაფერს, რაც სჭირდება სტომის მოქალაქეებს.

გიორგი მიხვდა საქმის გარემოებას.

— კარგი, მაგრამ როგორ შექვლით ფაბრიკა-ქარხნების ამ მიწის გულში მოწყობა? რამდენი შრომა დასჭირდებოდა ამ

ხელოვნურ გვირაბის გათხრას? ან იქნებ ეს გვირაბი ბუნებრივად არსებობდა ამონის გაჩენიდან?

— არა, ეგ გვირაბი არის ჩვენი შრომისა და ოსტატობის ნაყოფი. შეხედეთ ამ უზარმაზარ ფაბრიკა-ქალაქს.

— ეტყობა, ძალიან დიდ სივრცეზე უნდა იყოს ეს ქალაქი გადაჭიმული.

— დიას, ამ გვირაბის სიმაღლე კი დაახლოებით ერთ კილომეტრს უდრის, — განაგრძობდა აირა.

გიორგის აკვირვებდა ამ ადგილზე ქალაქის მოწყობა, მისი გარეგანი და შინაგანი მხარე. იგი აირას წამდაუწუმ შეკითხვებს აძლევდა.

— თქვენ წელან თქვით, რომ ფაბრიკა-ქარხნები ჩვენგან, დაახლოებით, ორ კილომეტრზე იმყოფებიანო. მაშასადამე, ჩვენ ამჟამად ვყოფილვართ მიწის ზედაპირიდან, დაახლოებით, ორ კილომეტრზე. რად არ გეშინიათ, ჯერ ერთი იმის, რომ ოდესმე ზედა სტომი მსხვერპლი გახდება ქვედა სტომში ჩაქცევისა?

— ასეთი შიში სრულებით უსაფუძვლოა, რაც დაამტკიცა მრავალმა მიწის ძვრამ და ქვედა სტომში მოხდენილმა აფეთქებამ. ეს გამორკვეული იყო თავიდანვე, როდესაც ამ ქალაქის გაკეთების იდეა დაიბადა. ამის პროექტი შემუშავებული იყო გამონენილ ინჟინრების მიერ. ქალაქი აგებულია ჩვენი ტექნიკის უკანასკნელი სიტყვის მიხედვით. ცის ჭერი ისეა შეკრული, რომ მას ვერავითარი სიმძიმე ვერ ჩამოანგრევს. ეს არის, თუ გნებავთ, ჩვენი დიდი სამუშაო ოთახი, — უთხრა აირამ.

— კარგი ოთახია, თქმა არ უნდა, — ხუმრობით თქვა გიორგიმ.

აირას ღიმილით ბაგე გაეხსნა.

— რაც არ უნდა იყოს, მიწის ამ სიღრმეში ადამიანის ჩაყვანა დასჯას უდრის. — ჩაილაპარაკა თითქოს თავისთვის გიორგიმ.

— თანამედროვე ხანისათვის, განა, სიძნელეს წარმოადგენს ჰაერის იმგვარი შეზავება, რომ ის ადამიანთა ჯანმრთელობისათვის მისაღები და მოსახდენი იყოს?

— მაშასადამე, ამ ქალაქში ატმოსფერო იმგვარივეა, როგორც ზედა სტომში?

— დიას!

გიორგი დადუმდა. მაგრამ ერთი წამით.

— მათცებს მშვენიერი ბალები და ყვავილნარები ამ დედა-
მიწის გულში, — თქვა მან და აღფრთოვანებული თვალები ამ
ასალსა და საოცარ მიწის ფლორას მიაპყრო.

— სადაც მზე არის, იქ ყველგან ცხოვრებაა, სადაც არის
ცხოვრება, იქ ხალისია... გნებავთ, შევისვენოთ აი იმ ბაღ-
ში? — და აირამ ერთ მშვენიერ ბაღზე მიუთითა.

— დიდი სიამოვნებით.

ბაღში შეუსვდეს. ბაღი მშვენიერი ძეგლებით იყო მორთუ-
ლი. გარეული ცხოველები აქა-იქ თითქოს მსხვერპლს უცდიდ-
ნენ, მაგრამ სინამდვილეში უმეტესი მათგანი არ იძროდა.
წყლიდან ამოსული პოლარული ლომი და ძაღლი ერთმანეთს
მეგობრულად უცქეროდნენ. აქვე იყო ცოცხალი შიმპანზე,
კენგურუ, ყანები და სხვ.

— ასეთი მშვენიერი ბაღი, მგონი თვით სტომშიაც არ იქ-
ნება, — თქვა გიორგიმ!

— კარგი ბაღია, არა უშავს, — დაუდასტურა აირამ.

ისინი ცისფერ სავარძლებში ჩასხდნენ და გარემოს და-
უწყეს ცქერა.

— მშვენიერი შადრევნებია. შეხედეთ, ამ ხის ტოტებზე
რამდენი ჩიტი ტკბილად გალობს! ბუღბუღები უნდა იყვნენ, —
და გიორგიმ აირას ერთ ვარდის ბუჩქზე მიუთითა. — წარმო-
იდგინეთ, ქალაქ სტომში არცერთი პატარა ფრინველი არ მი-
ნახავს.

— სტომში ბევრია ფრინველი, მაგრამ თქვენი ყურადღება
სხვა რამეებით უფრო იყო გატაცებული და ფრინველები ვერ
შეამჩნიეთ, — უთხრა აირამ.

— არ ვიცი, შესაძლებელია.

— აქ მრავალი საცდელი სადგურია. ეს ფრინველები, რამ-
დენადაც ვიცი, ეკუთვნის ცნობილ მეფრინველე ნორელს, —
თქვა აირამ. — მას, როგორც გაზეთიდან ვიცი, დასახული აქვს
დიდი მნიშვნელობის მეცნიერული მიზანი. მან შეისწავლა
წვრილი ფრინველების ტვინი და სულიერი მდგომარეობა;
შეისწავლა მათი კრიმანჭულებიც: როდესაც ნორელი სტვენს,
ბუღბუღის გალობაში ვერ გამოარჩევთ.

გიორგი დააკვირდა ამ ფრინველთა გალობას და მის გაო-

ცებას საზღვარი არ ჰქონდა: მთელი გუნდი სსვადასვა მაგრამ შეწყობილად ერთ რაღაცას გალობდა.

— გუნდი გალობს, გუნდი! — წამოიძახა გიორგიმ.

— ეს ნორელის სასწაულია! — თქვა აირამ.

ცეცხლის მოახლოება

აირამ ნაზად გადახედა გიორგის.

გიორგის ტანში თითქოს ცეცხლმა დაუარა.

ეს ცეცხლი დაინთო გიორგის გულში აირას პირველი შეხედვიდანვე. გიორგის უნდოდა ამ გრძნობის როგორმე თავიდან მოშორება, მისი ჩაკვლა. ეს მან ვერ შეძლო. გიორგი ატყობს, რომ ეს გრძნობა დღითიდღე იზრდება. ეს გარემოება აკვირებს მას. რამ დაურღვია სულის სიმშვიდე? წინათ, ძველ ცხოვრებაში, არასოდეს ასეთი გახელება არ სცოდნია, ახლა კი რამ ამოქმედა ასეთი სიძლიერით მასზე? არასოდეს არ გიჟდებოდა მაინცადამაინც ქალების გულისათვის და ბოლო ხანებში გულგრილად უცქეროდა მათ. იქნებ განახლებულმა ცხოვრებამ მოახდინა მასზე გავლენა? როგორ უნდა მოიქცეს იგი, სად უნდა წავიდეს? ვის უნდა გაუმჟღავნოს თავისი გულის ტკივილი? ყველა გზა მისთვის ჯერჯერობით დახშულია. ამ ახალ ქვეყანაში არავის არ იცნობს. რა კარგია ასეთ შემთხვევაში კაცს რომ ჰყავდეს გულითადი მეგობარი, რომელიც გაიზიარებს შენ გულის ტკივილს. მაგრამ სად არის ასეთი მეგობარი? ამ ახალსა და დიდ ქვეყანაში ტანჯვაც მეტი ყოფილა, — ფიქრობს ის.

აირას სახე მას განუწყვეტლივ აჩრდილივით დასდევს. იგი ტვინს უმღვრევს და მოსვენებას არ აძლევს. კარიოზი შესანიშნავი კაცია. კარიოზი რომ არ გამოსჩენოდა გიორგის — იგი უტარო დანასავით დაიკარგებოდა ამ ახალსა და უზარმაზარ ქვეყანაში, სადმე გაიჭყლიტებოდა ან დაიწვებოდა. მერმე და მისი ცოლის სიყვარულზე...

გიორგის აზრები ამ სიტყვებზე წყდებოდა. თმაში ხელს ივლებდა და თავის ოთახში მოუსვენრად დადიოდა. ამ მდგომარეობიდან გამოსავალი არ ჩანდა. ახლა თითქოს დადგა ამ საკითხის გადაჭრის მომენტი. გიორგი ატყობს, რომ ქარიშხა-

ლი მოდის, მაგრამ როგორ გაუძლოს მის შემოტევას? ხალი ყველაფერს წაღებს, მაგრამ მეგობრობა? მფარველობა? დახსნა? მეგობრობის გულისათვის ძველი ადამიანები თავს სდებდნენ, სიცოცხლეს სწირავდნენ. მას პოეტები შეაქებდნენ და მომღერლები უგალობდნენ. გაიხსენა რუსთველის გმირები: ტარიელი, ავთანდილი და ფრიდონი, მათი უმწიკვლო მეგობრობა, მათი სულის კეთილშობილება გიორგისთან ერთად მრავალს სიბლავდა.

„ის, რაც ზნეობრივ საკითხში მიუღებელი იყო ჩემ დროს და ჩემზე ადრინდელ ხანებში, დღესაც მიუღებელი იქნება; — ფიქრობს თავისთვის გიორგი. — მართალია, სხვადასხვა გარემოებათა გამო პირობები რაიმეგვარად შეიცვლებოდა, მაგრამ სიყვარული, კარიოზის თქმით, ხანგრძლივად არსებულა. უსიყვარულოდ სომ ცხოვრება თავის აზრსა და მიმზიდველობას ჰკარგავს, უსიყვარულოდ ცხოვრება არარაობა იქნება; ვის რად უნდა სახელი და უკვდავება უსიყვარულოდ?“

— რად სდუმხართ?

გიორგი აირას სიტყვებმა წამით გამოაფხიზლა და თავი ისევ გრძნობათა და ფიქრთა ტალღებს მისცა. იგი ხედავს, რომ აქედან ცოცხალი ვეღარ გამოვა, რომ მას შეჭველად დაღუპვა მოეწიას.

მაგრამ რა ჰქნას? მის მიკროსკოპულ მკლავებს როგორ შეუძლია გაუძლოს ამ რკინის დამმსხვრევი ტალღების მოწოლას, მათთან შებრძოლებას? ხედავს, რომ რაც წინათ ურყევად მიაჩნდა, დღეს მის თვალწინ იმსხვრევა, იღეწება.

— რა უფრო მოგწონთ ჩვენს სტომში, რა უფრო გიყვართ? — მოულოდნელად ჰკითხა აირამ.

— სიყვარულით მე თქვენ ქვეყანაში ბევრი რამ მიყვარს, ბევრი რამ მსიბლავს, მაგრამ ხელს მიშლის თქვენი ქვეყნის მრავალფეროვნება და დიდკულტუროსნობა. მას ოდნავად მაინც უნდა მივუახლოვდე და შევისწავლო, რათა შემდეგ ჩემს არსებაში სიყვარულის გრძნობა გაიშალოს უსაზღვროებამდის, — წარმოთქვა ტრაგიკული ხმით გიორგიმ.

— არაფერი მესმის... — თქვა ნახევრად უაზროდ აირამ და თავი ჩაჰკიდა.

გიორგი თითქოს გადაურჩა ქარიშხალის პირველ შემოტევას, მაგრამ დიდი ხნით?

ცოტა ხნის შემდეგ აირა და გიორგი წამოდგნენ და დაუბრებულებივით სმამოუღებელივ ბალიდან გამოვიდნენ. შედგნენ ერთ ქუჩაზე, და გასწიეს ფაბრიკებისაკენ. გზაზე მათ შორის საუბარი კვლავ გამოცოცხლდა. მალე ერთ უზარმაზარ შენობას მიუახლოვდნენ, ქუჩიდან გადმოვიდნენ და შენობისაკენ გასწიეს.

— ეს შენობები ჩვენს სახმობებს მაგონებს. ისინიც ასე უკედლო იყვნენ, მაგრამ მაინც ვფიქრობ, რომ ფაბრიკა-ქარხნებისათვის დასურული კედელი აჯობებდა, — თქვა გიორგიმ.

— მიწის სიღრმეში, სადაც არ არის არც ძლიერი ქარი, არც დიდი წვიმა და სიცივე, კედლიანი შენობა ზედმეტია, — უპასუხა აირამ.

— კი, მაგრამ კედელი არა მარტო მაგ ბუნებრივ მოვლენათა წინააღმდეგ არის საჭირო! ის შეანელებს მანქანათა ხმაურობასაც.

— ჩვენი მანქანები სრულებით არ ხმაურობენ, აბა ყური კარგად დაუგდეთ?

გიორგი დააკვირდა. მანქანების არავითარი ხმაური არ ისმოდა, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი უკვე რაღაც ფაბრიკის ეზოში შევიდნენ.

— საოცარია! — თქვა გიორგიმ. — წარმოიდგინეთ, მე აქამდის არ მიმიქცევია ყურადღება ამისათვის. ისეთ შეკრულ დიდ ოთახში, როგორსაც წარმოადგენს თქვენი მეორე სტომა, მანქანების მოპრაობისაგან ისეთი ძლიერი ხმაური უნდა იყოს, რომ აქ არა თუ ფრინველთა გალობა, არამედ უდიდესი ყუმბარის აფეთქებაც არ უნდა ისმოდეს.

— მართალია, მაგრამ გვაქვს ამ ხმების შემნელებელი საშუალებანი.

და შემდეგ განაგრძო:

— ჩვენ ამჟამად ვესტუმრებით ერთ-ერთ საქსოვ ფაბრიკას.

— ვნახთ, საინტერესოა.

— მაგრამ ყველაფრის დათვალეერებას დღეს ვერ მოვასწრებთ.

— გთხოვთ მაჩვენოთ უმთავრესი, რაც თქვენ ფაბრიკებს ახასიათებს.

ცოტა ხნის შემდეგ ფაბრიკის კიბეს მიუახლოვდნენ.

— მე დარწმუნებული ვარ, თქვენთვის ნაცნობი ტექნიკის
თუნდაც დაახლოვებით, ქსოვის ტექნიკა, — მიმართა გიორგის
აირამ.

— ვიცნობ ოდნავად.

— მთავარი, რაც ახასიათებს ჩვენ ფაბრიკა-ქარსნებს, ეს
არის მიწის მეტამორფოზა, მიწის ცვლილება.

— რას ნიშნავს მიწის მეტამორფოზა, ან რა შუაშია მიწა
ამ ფაბრიკის მუშაობასთან?

— არა მარტო შუაში, არამედ მას მთავარი ადგილი უჭი-
რავს. მიწა აწვდის ამ ფაბრიკას ნედლეულს.

— ნედლეულს? — გაიცინა გიორგიმ.

— წარმოიდგინეთ, განსხვავებული დამოკიდებულება არ-
სებობს ჩვენ ფაბრიკებსა და მიწას შორის, სრულიად გან-
სხვავებული, ვიდრე თქვენ შეგეძლოთ წარმოგედგინათ.

გიორგი უცებ შეჩერდა, ამ სიტყვებს დაუფიქრდა და შემ-
დეგ აირას ჰკითხა:

— ნედლეულის მიწოდების მხრივ? რას ქსოვს ეს ფაბრიკა?
შალეულს, ჩითეულს, აბრეშუმს თუ სხვას?

— აი, ამგვარ მატერიას, — და აირამ გიორგის პერანგზე
მიუთითა.

გიორგი პერანგს დააკვირდა.

— ეგ აბრეშუმი უნდა იყოს, მაგრამ აბრეშუმს ბევრად
სჯობს.

— არ ვიცი, რასაც გნებავთ, იმას შეადარეთ. მხოლოდ,
ჩვენს ენაზე სხვა სახელწოდებას ატარებს.

— ამის ნედლეული სულ ადვილად მზადდებოდა. მახსოვს,
ჩვენი ქვეყნიდან ყოველწლიურად მრავალი ათასი ტონა აბ-
რეშუმი გადიოდა. ძველ დროს ჩვენი აბრეშუმის ნედლეულს
ბლომად იპოვიდით რომის, ლიონის, პარიზისა და ლონდონის
ბირჟებზე; იგი სხვადასხვა ქვეყნებს გაჰქონდათ, მაგრამ
ბოლო დროს თვით ჩვენში გააკეთეს მრავალი საქსოვი ფაბ-
რიკა, სადაც ამ ნედლეულიდან ამზადებდნენ ათასგვარ ქსო-
ვილებს: სამოსელს, წინდებს, ყელსახვევებს და სხვ. არ მეს-
მის, რაში უნდა იყოს განსხვავება ჩვენსა და თქვენს ნედლე-
ულს შორის?

აირა კიბეზე აღიოდა, გიორგი ერთი საფეხურით უკან მორჩა.

— წინათ რამდენ ხანს უნდებოდიტ აბრეშუმის პარკის დამზადებას? — ჰკითხა აირამ და შემოტრიალდა.

— ექვს კვირას, ორ თვეს, — სწრაფად უპასუხა გიორგიმ.

— წინათ რამდენ ხანს უნდებოდა თქვენი ბამბა გაზრდას, დამწიფებასა და მოსავლის მოცემას?

— კარგად არ მახსოვს, მაგრამ დაახლოვებით ხუთ-ექვს თვეს. მაგრამ რად კითხულობთ ამას?

— დღეს რამდენიმე წუთში მზადდება ის აბრეშუმი, რომელსაც თქვენ ექვსი კვირიდან ორ თვემდის უნდებოდიტ, დღეს რამდენიმე წუთია საჭირო, რომ მოვიყვანოთ ის ბამბა, რომელსაც თქვენ ხუთი თუ ექვსი თვის განმავლობაში უცდიდიტ, — უთხრა აირამ.

— როგორ? როგორ? — მოუთმენლად ეკითხებოდა გიორგი.

— სულ ადვილად, ახლავე განახვებთ.

და აირამ გიორგი გაიყვანა ფაბრიკის შენობის უკან, უზარმაზარ მოედანზე.

— მაგრამ, ხანამ ამას გავეცნობოდეტ, წინასწარ ერთი რამე უნდა გითხრატ. თქვენ, რასაკვირველია, მოგვსენებატ მზის სხივების სასწაულმოქმედი ძალა. მზის სხივები გვამლევს სიცოცხლეს. მისი წყალობით ვარსებობტ.

— ცხადია.

— საკმარისია მისი სხივები ჰაერთან ერთად შეეხოს მკვდარ ბუნებას, რომ იგი გაცოცხლოს. აქედან დასკვნა ადვილია: სადაც მზის სხივები ეცემა, მხოლოდ ის არე ცოცხლობს.

— ეს უდაო ჭეშმარიტებაა.

— დიას, ამ ჭეშმარიტებაზე დაეყრდნენ ახალი ქვეყნის მშენებლები და მზის ენერჯის ამ გვირაბში შემომტანნი. მათ დიდხანია, რაც სცადეს ხელოვნური გზით მცენარეულობის ნაყოფის წარმოშობა. დიდი ბრძოლა მოუხდატ მათ ამ მიზნის მისაღწევად. დიდხანს იბრძოდა ქიმიკა ამისათვის, მაგრამ, მრავალი დამარცხების შემდეგ, მიზანს მაინც მიაღწია.

— მაშასადამე?..

— ქიმიური წესით პირდაპირ მიწიდან იღებენ იმ მცენარის ნაყოფს, რომელიც სურტ და ბევრად უფრო მთკლე დრო-

ის განმავლობაში, ვიდრე ამას იძლეოდა თვით ბუნება. მამბა, სელი, კანაფი, აბრეშუმი და სხვა უშუალოდ მიწიდან იმდენი კეთდება ჩვენს ფაბრიკებში, რამდენიც საჭიროა.

გიორგის გაკვირვებისაგან ენა დაება, განუმდა და აირას უკანასკნელ სიტყვებს ჩაუფიქრდა.

— ეგ სასწაულია! — წამოიძახა მან.

— შეხედეთ ზევით ამ ავტომატურ გზებს, რამდენი მიწა მოაქვთ?

გიორგის ყურადღება ახლა ამ გზებმა მიიპყრო, მათ მიწის მთები მოჰქონდათ. ამ მიწას ისინი ელვის სისწრაფით უშვებდნენ უზარმაზარ აუზში, საიდანაც შემდეგში იგი უნაწილდებოდა ქვაბებს. აუზსა და ქვაბებში იდგა დამაბრმავეელი მზის ენერგია. მზის სხივებისაგან თვალების დასაცავად აირამ გიორგის წინასწარ ფერადი სათვალეები გადასცა. შემდეგ აირამ გიორგის აუხსნა, თუ როგორი სისწრაფით იშლებოდა ეს მიწა და, ათასგვარ ქვაბში გავლის შემდეგ, იგი თოვლივით თეთრ აბრეშუმად იქცეოდა. მერმე გიორგი მიიყვანა ქვაბებთან, საიდანაც განუწყვეტლივ აქაფებულ მდინარესავით ამ საუცხოვო აბრეშუმის ძაფი გამოდიოდა. ეს ძაფი შემდეგ გადადიოდა სხვა სართულებში, სადაც იგი ავტომატურად ჯერ იგრიხებოდა, მერმე იქსელებოდა, იქსოვებოდა, იღებებოდა და უთოვდებოდა. იგი ათასგვარ ცვლილებას განიცდიდა, სანამ სასურველ მატერიის სახეს მიიღებდა.

— ეგ უთუოდ სასწაულია! — გაიმეორა გიორგიმ.

— ჩვენ მორიგეს ოთახთან ვიმყოფებით, — თქვა აირამ და გიორგის სთხოვა შეჩერებულიყო.

— სად არის მორიგე?

— აი, ამ ოთახში, — ხელით ანიშნა აირამ. — ჩვენ შეგვიძლია თამამად მივიდეთ იქ.

გიორგი და აირა ამ ოთახს მიუახლოვდნენ. თეთრ ხალათში გამოწყობილი და თავშიშველი კაცი თავის წინ რაღაც დაფას განუწყვეტლივ მისჩერებოდა. მის წინ იქვე იყო რაღაც სასიგნალო აპარატი. ამ აპარატს ეს კაცი გამუდმებით ხელს აჭერდა. დაფაზე ციფრები უეცრად ჩნდებოდა და თვალის დახამხამებაში ჰქრებოდა.

როცა ამ კაცს საკმაო მანძილით დაშორდნენ, გიორგიმ იკითხა:

— რას მისწერებოდა ის კაცი? და ან ვის აძლევდა სტუმრობას?
ნალს?

— მთელი ფაბრიკის მაჯისცემის ყურისგდება არც ისე ადვილი საქმეა. ის არის გამგე და პასუხისმგებელი მთელი ამ ფაბრიკის მუშაობისა ერთი საათის განმავლობაში.

აირა და გიორგი მეორე თთახს მიადგნენ.

— ამ თთახში შეკვეთებს იღებენ. აი, ის დაფა მორიგეს უჩვენებს, თუ მოქალაქეებს რამდენი „აბრეშუმი“ სჭირდებათ, როგორი ფერისა და ხარისხის.

განაგრძეს გზა.

— აი, აქ შის ფაბრიკის ტექნიკოსი, — ანიშნა აირამ ერთ თთახზე, რომელშიც დიდთავიანი კაცი იჯდა და ბავშვს ეთამაშებოდა.

აირამ გიორგი მის თთახში შეიპატიჟა.

— შეიძლება? — იკითხა გიორგიმ.

კაცი უცებ ზეზე წამოიჭრა და სტუმრებს თავაზიანად მიეგება. ბავშვი სადღაც გააქრა.

„სად წავიდა ბავშვი?“ — გაიფიქრა გიორგიმ. — ალბათ, სადღაც გაიქცა“.

— მობრძანდით! — შეიპატიჟა ამ კაცმა სტუმრები.

გიორგი და აირა თთახში შევიდნენ. გიორგიმ დააპირა ამ კაცისათვის ხელის ჩამორთმევა. წინ წაიწია და ხელი გაუწოდა.

— არ შეიძლება, — წამოიძახა აირამ.

გიორგის გაწვდილი ხელი ჰაერში შერჩა. მან შეურაცხყოფა იგრძნო.

— უკაცრავად, — თქვა ამ კაცმა, რომელსაც აირამ ჟარო უწოდა, — მაგრამ თქვენი ხელის ჩამორთმევის შესაძლებლობა ამჟამად არ მაქვს. დაბრძანდით, ვისაუბროთ, სანამ გამიწვევდნენ.

— დიდ ბოდიშს ვისდი თქვენს წინაშე, — უპასუხა შეურაცხყოფილმა გიორგიმ, — მაგრამ მე მეგონა...

ჟაროს უღვაშებში ჩაეცინა. გიორგიმ უარესი შეურაცხყოფა იგრძნო და მოლუშულმა ძირს დაისედა.

— თქვენ მგონია გიკვირთ ჩემი ასეთი მიღება? — იკითხა თავაზიანი ხმით ჟარომ.

— სრულებითაც არა! — შეაგება სიტყვა გიორგიმ. ცი, რომ თქვენ ამჟამად ფაბრიკაში მუშაობთ.

— ვმორიგეობ, მაგრამ არ ვმუშაობ, რადგანაც სამუშაო არა მაქვს. აქ სხვა ამბავია, რასაც, თუ კარგად დააკვირდებით, ადვილად მიხვდებით.

გიორგი დაინტერესდა.

— როგორ უნდა გავიგო ეს სიტყვები? — თქვა მან და ჟართოს მიაჩერდა. შეურაცხყოფის ადგილი ცნობისმოყვარეობამ დაიჭირა. გიორგი ამ კაცს დიდხანს მისჩერებოდა, მაგრამ ვერაფერი შეამჩნია.

აირა ჟართოს სხვადასხვა კითხვას აძლევდა. ამ ღართოს კედლიდან ზარის ხმა მოისმა. პატარა დაფაზე რაღაც ნიშანი გამოჩნდა. ჟართომ საჩქაროდ ბოდიში მოიხადა და უხმაუროდ გაჰქრა.

გიორგი კიდევ უფრო გაოცდა.

— რა მოხდა? — იკითხა მან ცოტა დაგვიანებით.

— ჟართო მანქანამ შესაკეთებლად გაიწვია...

— ასე უცებ, ასე უხმაუროდ?

აირას სახეზე ღიმი გაუბრწყინდა.

— ნუ თუ გგონიათ, ჟართო ნამდვილად ჩვენს გვერდით იმყოფებოდა?

— მაშ როგორ? — იკითხა გიორგიმ.

— ჩვენ ვესაუბრებოდით რადიოს საშუალებით მხოლოდ ჟართოს ლანდს. იგი ზედა სტომაში იჯდა.

— რას მელაპარაკებით?! —

— კედელზე მყოფი დაფა ფაბრიკის მანქანათა მდგომარეობას გამოხატავს. ვთქვით, რთომელიმე ადგილას რომელიმე დაზგა ან ტანჭიკი გაფუჭდა, იგი ხელად ავტომატურად აღიბეჭდება ამ დაფაზე და მორიგეც მას მიეშველება. მაინცდამაინც აქ ყოფნა საჭირო არ არის. შეიძლება ფაბრიკის მუშაობას შორიდან უხელმძღვანელოთ. როდესაც საჭიროება მოითხოვს — მხოლოდ მაშინ უნდა გამოცხადდეთ.

— შესანიშნავია. — შენიშნა გიორგიმ.

— საკმარისია შრომის მომწესრიგებელ ორგანიზაციას მიაწოდონ ერთი ასო „ს“, რომ მაშინვე აქ გაჩნდეს ხალხი, რამდენიც საჭიროა, — განაგრძო აირამ. — მაგალითად, ფაბრიკას ათი კაცის დახმარება სჭირდება. შრომის მომწესრიგებელ

ორგანიზაციაში არის მორიგე, ამგვარივე დაფით, იგი მას მისჩერებია; ვთქვათ, მოვიდა ცნობა „ს-10“, ათი კაცი იმ შივე ფაბრიკაში განდებდა.

— საამქროები, რალა თქმა უნდა, საკმარისი იქნება, მუშები მით უმეტეს?

— საამქროები რამდენიმე არის, მუშები კი არცერთი.

— უმუშო ფაბრიკა ვის წარმოუდგენია?

— ჩვენი ფაბრიკა-ქარხნები თავის საქმეს უმუშოდაც მშვენივრად ასრულებენ, მუშების მაგიერთობას თვით მანქანები სწევენ.

— საოცარია... — იმეორებდა გიორგი.

ცოტა გაიარეს, შემდეგ გიორგი აირას მიუბრუნდა და ჰკითხა:

— მე წელან დამავიწყდა თქვენთვის მეკითხა, სად მიდის ამ ფაბრიკისათვის გამოუსადეგარი მიწის ნაწილი?

— რა თქმა უნდა, ყველა მიწა არ გამოდგება „აბრეშუმის“ მისაღებად. ჩვენი ფაბრიკა იტოვებს იმას, რაც მას გამოადგება, დანარჩენს იგი შერჩევით ავტომატურად გადასცემს ამა თუ იმ ფაბრიკას.

გიორგი წარმოუდგენლად კმაყოფილი და აღფრთოვანებული იყო აქ ნახულით.

— დღეს ამით დავამთავროთ ჩვენი მოგზაურობა, — თქვა აირამ.

— კეთილი. დიდად გმადლობთ ყოველივე ნახულისათვის!

— ეს ზედმეტია, — მიუგო აირამ ნაზი ხმით, — მოკლე დროში ჩვენ მოგვისდება კიდევ უფრო შორი მგზავრობა ამ მიმართულებით.

— მზადა ვარ, თუნდ ჯოჯოხეთში წამოგყვეთ, — უპასუხა გიორგიმ აღელვებული ხმით.

ისინი ფაბრიკიდან შინისკენ გაემგზავრნენ.

სიუჟარული თუ მწუხარება

ერთ დღეს აირა და გიორგი სტომის ერთ-ერთ უზარმაზარ ბაღში შევიდნენ. შუადღის მზე თქროს ნიაღვარად ეფრქვეოდა მიწას.

მწვანით მოსილი ხეები ნაზი სიოს ქროლვაზე ფოთლებს
ნელა არხევდნენ. ფოთლები ერთიმეორეს თითქოს აღვიშვ
დნენ, ეალერსებოდნენ. ზოგი მათგანი სიხარულით თრთოდა,
ხანდახან თეთრ, ბრწყინვალე გულს მონავარდე თევზივით გა-
მოაჩენდა და ისევ მაღავდა.

გიორგიმ და აირამ თითქოს განგებ ამთარჩიეს მოფარებუ-
ლი ადგილი, სადაც არავინ იყო, მოვიდნენ იქ და გრძელ
სკამზე გვერდი-გვერდ დასხდნენ. ბაღში ათასგვარი ყვავილი
ჰყვავოდა.

გიორგიმ აირას ყვავილების მოწყვეტის ნება სთხოვა, თი-
თქოს ამ ბაღის მესაკუთრე იგი ყოფილიყო.

— შევიძლიათ, რამდენიც გნებავთ, დამშლელი არავინ
არის, — უპასუხა აირამ.

გიორგი მუქ ცისფერ ჰელიოტროპების კვალს მიუახლოვ-
და, რამდენიმე ცალი მოწყვიტა, თაიგულად შეკრა და აირას
შესთავაზა.

— გმადლობთ!

აირამ ყვავილებს ბროლის თითები მოჰხვია.

გიორგიმ კიდევ სხვა ყვავილები მოწყვიტა და აირას წინა-
შე დაყარა.

— რა მშვენიერია ამ ყვავილების ცხოვრება! სანამ ცოცხ-
ლობენ, შესანიშნავ სურნელებას აფრქვევენ და როდესაც მოს-
წყვეტ — უცებ კვდებიან.

— დიახ, აყვავება ბუნების უმშვენიერესი მოვლენაა. მაგ-
რამ დახედეთ ამ ჰელიოტროპებს, როგორ სტირიან?

— ყოველგვარ სიხარულს მწუხარებაც თან სდევს.

— სამწუხაროა, როდესაც ვინმეს სიცოცხლეს აცლით, —
თქვა აირამ და გიორგის შეხედა.

— სიცოცხლე უძვირფასესი მოვლენაა, — მიუგო გიორ-
გიმ. — რა ბედნიერი ხალხი ხართ თქვენ, მეოცდაათე საუკუ-
ნის ადამიანები, იმიტომ, რომ შევიძლიათ სიცოცხლით ხანგრ-
ძლივად ისარგებლოთ. ხანგრძლივად დასტკბეთ.

— სიცოცხლე კარგია, როდესაც ყოველ ნატვრას შეის-
რულებ, როდესაც რაც გინდა, იმას მიაღწევ, დასტკბები, თო-
რემ ისე რა აზრი აქვს ადამიანის არსებობას, თუნდაც ათას
და ათი ათას წლებამდის? — თქვა მოწყენით აირამ.

გიორგი ვერ მიხვდა თუ რა იყო აირას მოწყენის მიზეზი და რა აწუხებდა მას.

— მე არ ვიცი, რით უნდა იყოს უკმაყოფილო კაცი ახლანდელ პირობებში.

— ასე ფიქრობთ?

— მე მგონია, მატერიალური უზრუნველყოფა იწვევს სულის კმაყოფილებას.

— ნაწილობრივ, მაგრამ სული კიდევ სხვა რამეა, სულ სხვაა...

გიორგიმ ალვის ხეს შეხვდა:

— სწორია!

— მე შავ ბედზე ვარ განენილი და ჩემი საქმენიც, მე მგონია, უფსკრულით დასრულდება, — თქვა თავნალუნულმა აირამ.

გიორგი ამ სიტყვებმა საშინლად შეაშფოთა. მას უნდოდა როგორმე დაემშვიდებია ეს დაჩაგრული ნიმიფა, მაგრამ როგორი ნუგეში ეცა მისთვის, მან არ იცოდა.

გიორგიმ ბევრი ეძება ამ მდგომარეობიდან გამოსავალი, მაგრამ ვერ იპოვა. მან მხოლოდ დაბალი ხმით, თითქოს თსოვნით ჰკითხა აირას:

— რით ან ვისით ხართ დაჩაგრული?

აირამ პირი გიორგისაკენ ოდნავ მოიბრუნა და მოკლედ უპასუხა:

— ცხოვრებით...

აირამ ნერვული ხელით ჰელიოტროპის ერთი ყვავილი ნამცეცხებად აქცია. გიორგი ვერაფერს მიხვდა. იგი კვლავ გაურკვეველობის წინაშე დადგა.

„ცხოვრებით? — გაიმეორა თავისთვის აირას სიტყვები. — ცხოვრებაში შეიძლება კაცი ათასგვარად დაიჩაგროს. ცხოვრება ხომ ბევრ რამეს შეიცავს?“ —

გიორგიმ არ იცის, თუ რა არის აირას დამჩაგრელი. ყოველ შემთხვევაში, იგი მზად არის რითაც კი შეუძლია დაეხმაროს მას.

— არ შეიძლება გავიგოთ, რა გაწუხებთ? — იკითხა გაუბედავად გიორგიმ და ფეხზე წამოდგა. მას ეშინოდა, რომ აირას დამალულ გრძნობებს არ შეხებოდა. შესაძლებელია ამ გრძნობებს იგი კართოსაც არ უმსეღდა.

აირამ ნაზად შეხვდა გიორგის და უპასუხა:

— სიყვარული.

„ვისი სიყვარული? — შეეკითხა თავის თავს გიორგი. ნუ თუ ჩემი? მაგრამ განა ეს შესაძლებელი არის?“

დიდხანია იგი ამჩნევდა სიყვარულს აირას ცისფერ თვალებში. აირას ცეცხლიანი ტუჩები, ათრთოლებული ტანი და ვნებიანი მზერა გიორგის ღამითაც მოსვენებას არ აძლევდა. გაისხენა ქვედა სტომის ბაღში ლაპარაკი, აირას ფარული ისრებით შემოტევა, განსაკუთრებული გულთბილი მოპყრობა და ერთ წუთში თითქოს მისთვის ყველაფერი აშკარა შეიქნა.

გიორგის გული დიდხანია ინთება ამ ცეცხლით. ეს ცეცხლი მის სხეულს სანთელივით ადნობს და სწვავს. ერთ დროს მას უნდოდა ჩაექრო ეს გრძნობა, წყალს ასხამდა მას, მაგრამ ამოდ.

განა იგი წარსულ ღამეს სიზმარში აირას არ ეხვეოდა? როგორც ჭაბუკმა, თრთოლვით ხელი მოჰხვია და გულში ჩაიკრა.

— სიყვარული... უძლიერესი და უღამაზესი გრძნობაა, — გაიმეორა გიორგიმ, თითქოს ახალი რამ ეთქვას და აირას მიანჩერდა.

— ბევრი მწუსარებისა და ტანჯვის მომყენებელი არის, — განაგრძო აირამ.

— მართალია, ტანჯვისაც, — გაიმეორა გიორგიმ. — განა კარიოზი არ გიყვართ? — გაუბედავად შეეკითხა ბოლოს გიორგი.

— კარიოზი კარგი ადამიანია. ეს კი, ვინც მე მაწვალებს, უფრო მეტად, სულ სხვანაირად მიყვარს...

ერთი წუთიც და გიორგი მზად იყო დაემხა: „აირა“ და მას ფეხებში ჩავარდნოდა. მაგრამ აირამ მისი გრძნობები უეცრად გაანადგურა; აირამ გიორგის გულს, როგორც დაფას მოსწავლემ, სველი ღრუბელი წაუსვა და თავის ნაწერი მოშალა.

— ის მე დიდი ხნის წინათ, ჩემი ახალგაზრდობის გაღვიძების პირველი გაზაფხულიდან შევიყვარე. წარმოგიდგენიათ, ოთხას წელზე მეტი ხნის სიყვარული?

— ოთხას წელზე მეტი ხნის სიყვარული? — უაზროდ გაიმეორა გიორგიმ. მან უეცრად გაისხენა კარიოზის ნალაპარაკევი, რომ აირა მეოცდაექვსე საუკუნეს ეკუთვნისო. რასაკ-

ვირველია, ამ საუკუნის შემდეგ სწორედ თთხასი წელია სული. ალბათ, სხვა ვინმე ჰყვარებია აირას, უეჭველად, რემ გიორგი როგორ იქნებოდა მისი სიყვარულის საგანი?

გიორგის გულში მწარედ ჩაეცინა. სად აირა და სად გიორგი? სად აფროდიტა და სად იონიელი მენავე? როგორ შეურაცხყოფას მიაყენებდა ამ ღმერთქალს, რომ მის წინაშე თავისი გული და გრძნობები გადაეხსნა? თუნდაც, მისთვის ოდნავად ეგრძნობინებია, რომ იგი გიორგის არა თუ მოსწონს, არამედ გაგიჟებით უყვარს.

როგორც უცებ გაგიოთენდა, ისე უეცრად დაგიბნელდება, — ფიქრობს გიორგი.

„ოთხასი წლის წინათ ვინ იცოდა, სად იყო ჩემი სსეული?.. ჩემი მესაიდუმლე მხოლოდ მიწა, ტფილისის მიწა იყო. კარიოზის სიტყვების მიხედვით მე სულ რამდენიმე კვირის, თვის, თუ წლის ნაპოვნი უნდა ვიყო. ოთხასი წლის წინათ მე იმგვარადვე ვიქნებოდი კაცობრაობისათვის დაკარგული, როგორც არიან ჩემი ცოლ-შვილი და ახლო მეგობრები“.

— ოთხასი წელი რომ ადამიანს ეტრფოდე, მიცვალებული რომ ამ ადამიანის გვერდში იწვე და მან გაცოცხლების შემდეგ ერთი საიმედო შემთხედვა არ გაღირსოს, მეტი ტანჯვა კიდევ იქნება? — თქვა აირამ და გიშრის ქუთუთოებზე აღმასის წვეთები დაეკიდა.

გიორგი ამ ამბით შეწუხდა, საშინლად შეწუხდა.

ეს შეწუხება აირამ შეატყო და თითქოს გაზაფხულის მზის სხივებმა გამოანათათ — სიხარულით სახე გაუბრწყინდა. აირას თვალებმა ბრწყინვალეობით ციმციმი დაიწყო, ლოყაზე ღიმი აუთამაშდა.

გიორგის გაეხარდა ასეთი უეცარი ცვლილების გამოწვევა თავის თანამგზავრსა და მეგობარში. მაგრამ ვერ მიხვდა, რამ გამოიწვია სულიერი განწყობილების ელვისებური შეცვლა. გიორგის უხარია, რომ აირას ცრემლებს აღარ უყურებს, მაგრამ ამასთანავე სწყინს საკუთარ გრძნობათა დანაგვრა. ირკვევა, რომ იგი აირას არ ჰყვარებია; როგორ მოსტყუვდა წინათგრძნობაში, როგორ? მან უკვე არ იცის იტიროს თუ იცინოს, სასიხარულო მაინცდამაინც რა აქვს იმის მეტი, რომ აირა დამშვიდდა, კარიოზთან მეგობრობა არ შეიბღალა, თვითონ სამარცხვინო გულისთქმას გადაურჩა და სიყვარული არ

გამომჟღავნა? მაგრამ სამწუხარო უფრო მეტი აქვს: გრძნობები გაითელა. აირას იგი არ ჰყვარებია. გიორგის უცებ ძლიერად მოედვა ეს ცეცხლი და მწარედ დაღონდა.

— რამ შეგაწუხათ, გიორგი? — მზრუნველობით შეეკითხა აირა და ხელი პატარა ბავშვივით მოჰხვია.

გიორგი შეეცადა მწუხარება არ დამჩნეოდა და აირას მიუღო:

— არაფერმა, სრულებით არაფერმა.

გრძნობათა უეცარმა შემოტევამ სწრაფად განვლო, მაგრამ მის გულში აირას სათუთი ხელით მიყენებული ჭრილობა განუკურნელი დარჩა.

ამონელთა წყობილება

კარიოზთან დამშვიდებული საუბარი გიორგის გულზე მალამოდ ეცხებოდა.

გიორგის არასოდეს არ დაავიწყდება საზეიმო შენვედრები. მაშინ მან თავის თავი სულ სხვა ატმოსფეროში იგრძნო.

ასოციაციით წარმოიდგინა ძველი ორატორები: დემოსთენი, ციცერონი, მირაბო და კიდევ სხვები; მათაც იცოდნენ ხალხის გულისა და ნების დამორჩილება, ისინიც თავის დროისთვის უძლიერესი ჰიპნოტიზორებო და უდიდესი სიტყვის ოსტატები იყვნენ. მათ იცოდნენ ამა თუ იმ ეფექტის გამოსაწვევად თუ როგორი სიტყვები უნდა ეთქვათ, რომ მოწყურებული ხალხი მათ მოწოდებას ღვინოსავით დაწაფებოდა.

აქ ნახული ორატორები ერთი შეხედვით თითქმის იმავე შთაბეჭდილებას სტოვებენ, როგორსაც ძველები, მაგრამ ამათ ახასიათებთ შინაგანი ძლიერება, დამაჯერებლობა და ჩაუქრობელი სიტყვის ხანძარი.

„რამდენი დიდი ნიჭი და უდიდესი ორატორი იქნება დღეს?“ — ფიქრობს გიორგი.

უკვე რამდენიმე დღეა, რაც გიორგი ქალაქის ქუჩებში დასეირნობს და მას რაიმე უწესრიგობა ერთხელაც არ შეუმჩნევია. არც ჯარისკაცები დგანან სადმე, არც მილიციონერები. საერთოდ, მეტად საინტერესოა ამონელების სახელმწიფოებრივი ცხოვრება, პარლამენტარული წყობა აქვთ, სოცია-

ლიზმი არსებობს თუ კომუნიზმის მეორე საფეხური? რა პრინციპს ემყარება მათი მართვა-გამგეობა, ვინ არის ამჟამად სახელმწიფოს სათავეში?

ამ საკითხების გამორკვევის მიზნით გიორგიმ ერთ დღეს მასთან შემოსულ კარიოზს შემდეგი კითხვით მიმართა:

— მე, როგორც ცოტად თუ ბევრად პოლიტიკური საკითხებით დაინტერესებულ პიროვნებას, მაქვს სურვილი ვიცოდე, — როგორ სახელმწიფოში მოხვდები, რა საფუძველზეა აგებული თქვენი მართვა-გამგებლობა?

კარიოზმა შუბლზე ხელი გადაისვა და დაიწყო:

— მრავალი ადამიანის სისხლისა და სიცოცხლის შეწირვით, ასრულდა თქვენი ეპოქის ბრწყინვალე მიზანი. ამაში დიდი ღვაწლი მიუძღვით თქვენი დროის რევოლუციონერებს. დღეს მთელ სისტემაზე არის პიროვნების თავისუფლება. მან არ იცის ძალადობა ადამიანზე, ძალადობას, საზოგადოების ერთი კლასისაგან მეორე კლასის დაჩაგვრას, რომელსაც ადგილი ჰქონდა უშორეს წარსულში, დღეს ადგილი აღარ აქვს, რადგანაც საზოგადოების კლასად დაყოფა დიდხანია მოიშპო. დღეს ყოველი ადამიანი არის თავისი მთავრობა, ის თავის საქმეებს განაგებს ისე, როგორც მას უკეთ მოუხდება, მაგრამ არა სხვების საზიანოდ, საზოგადოების პრინციპებთან შეთანხმებულად.

— კარგი, ძალიან კარგი, — თქვა გიორგიმ. — თქვენში არ არსებობს სახელმწიფო და სახელმწიფოებრივი აპარატი თავის ჯარებით, ეკლესიითა და ადმინისტრაციით, მაგრამ ხომ უნდა არსებობდეს თუნდ სახელმწიფოს გარეშე რაიმეგვარი სასამართლო? ხომ არის ყველასათვის სავალდებულო საზოგადო წესები, რომელთა დამრღვევნი პასუხისმგებელნი იქნებიან თქვენს წინაშე? ხომ ყოველ საზოგადოებაში არიან ამა თუ იმ საქმეში დამნაშავე პირები, ამა თუ იმ თქვენი წამოწყების თუ უფლება-ჩვეულების მოწინააღმდეგე ელემენტები? მათი დროებით მაინც დასჯა ან გაკიცხვა საზოგადოებისათვის, ალბათ, აუცილებლობას წარმოადგენს. ასეთ შემთხვევაში ჩვენი საზოგადოება იზოლაციას უშვრებოდა ზოგიერთ პირებს და ხანდახან გაუსწორებლობის გამო მათ სასტიკადაც კი სჯიდა. რასაკვირველია, ჩვენი პროლეტარული მთავრობა იშვიათად მიმართავდა ამ უკიდურეს ზომებს, ვინაიდან მან იცო-

და, რომ ყოველგვარ მოვლენას აქვს თავისი სოციალური მიზეზი, ამიტომ ჩვენი ციხეები წარმოადგენდნენ აღმზრდელი ბით ორგანიზაციებს, მეორე სასწავლებლებს, სადაც დამნაშავენი შრომის სწორი ორგანიზაციით ნელნელა სწორდებოდნენ და საზოგადოებრივ ცხოვრებას უბრუნდებოდნენ. ნუთუ თქვენს საზოგადოებაში არაა შრომის დეზერტირი, ან სულით ავადმყოფი, ან ბოროტმოქმედი. მათ ერთგვარა აღზრდა ან იზოლაცია დასჭირდებათ; შეიძლება დროული, მაგრამ მაინც იზოლაცია.

კარიოზმა გულდასმით მოუსმინა ვიორჯის.

— ყოველგვარ ისტორიულ მოვლენას თავისი გასამართლებელი საბუთი აქვს, — დაიწყო კარიოზმა. — თავიდან ბოლომდის სწორი იყო თქვენი მთავრობა, როდესაც თქვენ მიერ აღნიშნულ ზომებს მიმართავდა. მაგრამ დღეს პირობები ძირეულად შეიცვალა. გასამართლება. — განაგრძო მან, — წარმოუდგენელია ჩვენი საზოგადოებისათვის. ეს რომ ვინმეს უთხრათ — გაეცინება და ამ ამბავს ვერც კი წარმოიდგენს. დღეს, როდესაც კაცობრიობის რიცხვი მრავალჯერ აღემატება თქვენი დროისას, — განაგრძო კარიოზმა, — ვერ შესვდებით ორ სავსებით მსგავს პიროვნებას. ყველას ახასიათებს რაღაც განსაკუთრებული თვისება ან აზროვნებაში, ან ფერში, ან ხმაში, ან სიდიდეში და ან სხვა რამეში. ყოველი პიროვნება არის ორიგინალური და ბუნებრივად განუმეორებელი. მაგრამ ყველანი თანაბრად ემორჩილებიან საზოგადოებას, მის წესებს.

— ხომ შეიძლება რამეში ოდესმე შეცდეთ?

— რასაკვირველია, მაგრამ ყოველგვარ შეცდომას ყოველმხრივად სწავლობს თვით შეცდომის ჩამდენი; არკვევს, რა გარემოება უწყობდა ხელს ამ შეცდომას, რომ მომავალში ასეთი მარცხი არსად შეემთხვეს.

— თუ ვერ ამჩნევს თავის შეცდომას?

— ამ შემთხვევაში არსებობს სხვისი თვალებიც.

— ავადმყოფობა ხომ არსებობს? თუნდაც შექენილი? მაგალითად, უეცარი მარცხის გამო?

— არსებობს, იშვიათად. წინა საუბრებში ხომ აგისხენით, როგორ ვმკურნალობთ მას?

— ვიცი.

გიორგი ჩაფიქრდა.

— იმ დროიდან, როდესაც შესაძლებელი შეიქნა ყოველის მმართველობის, ანუ ჰეკასტოარქიის დამკვიდრება მას ბუნებრივად მოჰყვა უმართველობა. ამას აღარ დასჭირვებია ბრძოლა. ეს იმგვარად მოხდა, როგორც კვერცხიდან წიწილას გამოსვლა ხდება.

„უმართველობა კომუნიზმის მეორე საფეხურზე იყო შესაძლებელი. მაშასადამე, სრული კომუნიზმი დადისანია, რაც განსორციელებულა“. — თავისთვის დაასკვნა გიორგიმ.

— სახელმწიფოებრივი მეთვალყურეობის ორგანო, როგორც ჩანს, აღარ არსებობს, — თქვა ცოტა ხნის შემდეგ გიორგიმ. — მაგრამ ხომ არის მაინც ისეთი ორგანო, სადაც არის გამგეობა, მაგალითად, სახალხო მეურნეობა — საქონლის დამამზადებელი და განმანაწილებელი დაწესებულება, ჯანმრთელობისა და განათლების საქმეთა მომწესრიგებელი ორგანიზაცია?

— ყოველგვარ საქმეში მაინც საჭიროა ერთგვარი წინამძღოლობა, — დაუბრუნდა თავის სიტყვას კარიოზი. — ათასი შესანიშნავი მუსიკოსი ერთად რომ შეიკრიბოს, ულოტბაროდ მაინც ვერაფერს დაუკრავს. შრომის სწორი განაწილება ჩვენი საზოგადოებისათვის აუცილებლობას წარმოადგენს. ჩვენ გვყავს მუდმივად ამ საზოგადო საქმის მომწესრიგებელი მორიგენი. ხომ იცით, ჩვენი გზები, მუზეუმები, თავშესაფარები, ფაბრიკა-ქარხნები და სხვა, ყველა ამ დაწესებულებას სჭირდება მომუშავეთა განსაზღვრული რიცხვი. მართალია, როგორც მოგახსენეთ, ყველამ იცის თავისი მუშაობის დრო, მაგრამ შესაძლებელია ან მორიგე დაიღუპოს, ან სადმე რაიმე მარცხი მოუხდეს. სახალხო მეურნეობის ფუნქციებს კი ასრულებს ნაწილობრივ გაზეთი „სამყარო“ და ნაწილობრივ ქარხნები. საქონლის დამამზადება და დარიგება უშუალოდ ქარხნების მიერ ავტომატურად ხდება. ადამიანები საქონლის დამამზადება-განაწილებაში ფაქტიურად ასრულებენ უბრალო გადამრთველის როლს, მეტი არაფერი.

— საინტერესოა, როგორ წყვეტთ საერთო საკითხებს? — იკითხა გიორგიმ შეგვიანებით.

— ყოველგვარი საერთო საკითხი თავდაპირველად შუქდება გაზეთ „სამყაროში“; თუ ვინმეს ამ საკითხის საწინააღმდე-

გო აქვს, ისიც ამ გაზეთში ჰპოვებს გამოხატულებას. პრეტორის ავტორის მიერ ინიშნება დღე ამა თუ იმ საკითხის გადაწყვეტისა, მაგრამ არა უადრეს ერთი თვისა საკითხის აღძვრიდან.

ჩამოვარდა დუმილი.

დუმილი კარიოზმა დაარღვია.

— ჩვენში ისეა გადაჯაჭვული პიროვნებისა და მთელი კაცობრიობის ინტერესები, რომ მათი ერთი მეორისაგან დაცილება ყოვლად წარმოუდგენელია. ყველას საქმეს აკეთებს ერთი და ერთის საქმეს აკეთებს ყველა. არავითარი დარღვევა ამ წესისა, რომელიც ბუნებრივ კანონად იქცა ჩვენთვის, არ არსებობს. დღევანდელ საზოგადოების პრინციპია:

„ყველასგან რამდენიც გვინდა, ყველას სურვილისდა მიხედვით“.

კარიოზი შეჩერდა. გიორგიმ თავი ჩაჰკიდა და იატაკს ჩააშტერდა. ცოტა ხნის შემდეგ თავი მაღლა ასწია და კარიოზს მიმართა:

— უკაცრავად, მაგრამ უნდა მოგახსენოთ: ჩემი გაგებით, მაგ პრინციპის მიხედვით პიროვნება თქვენ უფრო შეგიბორკავთ, როდესაც ყველასაგან მოითხოვთ იმდენი საქმის შესრულებას, რამდენიც თქვენ მოგესურვებათ; მაგალითად, სომ არის შესაძლებელი, რომ თქვენი საზოგადოების რომელიმე წევრმა მოინდომოს ისეთი ან იმდენი რამ, რისი დაკმაყოფილებაც არც ისე ადვილი საქმე იქნება?

— ყველამ იცის, რომ მისი სურვილი დაკმაყოფილდება შესაძლებლობის ფარგლებში. დიას, იმას გეუბნებოდით, — განაგრძობდა კარიოზი. — დღევანდელ ადამიანს მუშაობის უდიდესი შესაძლებლობა აქვს, თქვენ გაეცნობით ჩვენ საზოგადოებას, მის ყოველგვარ მიღწევებს და გაიგებთ, თუ რამდენი კაცის მუდმივი ძალა იქნება საჭირო იმისათვის, რომ მთელი კაცობრიობის მოთხოვნილება გადამეტებით დაკმაყოფილდეს; ადამიანმა დღეში, საშუალოდ, სულ დიდი ერთი საათი რომ იშრომოს, სრულებით საკმარისია ამ მოთხოვნილებათა დასაკმაყოფილებლად.

გიორგი კმაყოფილებას გრძნობდა ამონელთა საზოგადოებრივი წყობით, კარიოზის უკანასკნელ სიტყვებს ჩაუფიქრდა, უეცრად შუბლი შეჭმუხნა:

— თქვენი ნათქვამიდან, აშკარაა, რომ დღევანდელ საზოგადოებაში დიდი უმუშევრობაა, როდესაც ისეთი მცირე შრომით, როგორც თქვენ აქ აღნიშნეთ, კმაყოფილდება მთელი თქვენი მოთხოვნილება.

— მაგრე უიშედოდ როგორ წარმოგიდგენიათ მეოცდაათე საუკუნის ხალხი, ჩვენი საზოგადოება, თქვენი შვილები? როგორ გგონიათ, თუ თქვენ ზრუნავდით მანქანებზე და ცხოვრების სხვა პირობათა გაუმჯობესებაზე, ნუ თუ იმას ვერ მოიგონებდა თქვენზე კულტურულად უფრო მაღლა მდგომი საზოგადოება, თუ რა ემუშავნა ადამიანს თავისუფალ დროს? დღეს ყოველი წუთი განსაზღვრული გვაქვს, ყოველ წუთს რაიმე საქმეს ვაკეთებთ: ან საზოგადო საქმეზე ვმუშაობთ ან ვვარჯიშობთ ფიზიკურად და გონებრივად, ან ვიკვლევთ და ვიგონებთ რაიმეს და სხვ.

— კიდევ ვაქვთ სურვილი გამოიგონოთ რამე?

— დღევანდელი ეპოქა ხასიათდება პატიოსანი და დიდი სახელისათვის ზრუნვით.

გიორგი დადუმდა. იგი მაღლობით იხსენებდა დიდ კომუნისტთა სახელებს და მათ უანგარო მოღვაწეობას კაცობრიობის საკეთილდღეოდ.

კ ა ნ თ ი ო ნ შ ი

გიორგიმ ამ დილით, როგორც ყოველთვის, ცივი აბაზანა მიიღო. კუნთებში არაჩვეულებრივ ძალას გრძნობდა. თხელი ხალათი ჩაიცვა და აივანზე გამოვიდა.

მას სიცოცხლე უხაროდა. კმაყოფილებით გადახედა ქალაქს და ქუჩებს. მისი ყურადღება მიიპყრო ლამაზმა ქალმა. ქალი მათი სახლის ანლო მიდიოდა. გიორგის მოაგონდა ახალგაზრდობა: მას რატომღაც მოუნდა, რომ ქალს შეეხედა მისთვის და ჩაახველა. მაგრამ ქალმა მას არავითარი ყურადღება არ მიაქცია. ცოტა ხნის შემდეგ აივანზე თეთრკაბიანი აირა გამოჩნდა და გიორგის მიესალმა. აირას დანახვამ, მისმა სალამმა, აჟღერებულმა დილამ და საკუთარი სხეულის ჯანმრთელობის გრძნობამ გიორგის გული სიხარულით აავსო.

— ახალი ამბავი იცით? — მოესმა გიორგის აირას ხმა.

— არა, ვინ მეტყვოდა?

— მართლაც, თქვენ ამონელთა ენა ჯერ კიდევ სუსტად იცით! გაზეთს ვერ წაიკითხავდით.

— ძალიან ვწუხვარ, რომ ამ მსრივ უმწეო ვარ, იმედია ასალ ამბავს თქვენ მიამბობთ.

— მაინცდამაინც არაფერია. კარიოზი ამ დილით მარსზე გაფრინდა.

— მარსზე?!

— დიას, იქ აღმოუჩენიათ მარსელთა ერთი გადაშენებული ტომის, სახელდობრ ბაქირთა უძველესი ნაწერების ნიმუში. კარიოზიც სწორედ იმიტომ გაუწვევიათ, რომ მათი ნაწერები წაიკითხოს. იგი მარსზე სვალამდის დარჩება.

გიორგის გაოცებისაგან ლაპარაკის უნარი წაერთვა. დადუმებული უცქერდა აირას და არ იცოდა რა ეთქვა.

აირა განაგრძობდა:

— თქვენ ჩემთან იქნებით, მე გაგიწევთ წინამძღოლობას. რა უფრო გაინტერესებთ დღეს? — შეეკითხა თვალთმაქცური ღიმილით აირა.

— ყველაფერი.

— მაგრამ ყველაფერი სომ ერთად არ შეიძლება? დღეს სადმე ქალაქ გარეთ გავისეირნოთ, რას იტყვიოთ ამაზე?

— ძალიან კარგი!

— მართლა, თქვენ სომ არ გინახავთ ჩვენი პანთეონი? თუ სურვილი გაქვთ, წავიდეთ, დავათვალიეროთ.

გიორგი სიამოვნებით დათანხმდა.

აირა და გიორგი წასასვლელად მოემზადნენ. აირა დაწინაურდა. გასავალ კარებთან აირამ პატარა ოთახის კარები შეაღო და ისინი ლიფტში აღმოჩნდნენ.

— ასლა მეორე სტომში ჩავალთ. — და აირამ თითი განაპირა დილს დააჭირა.

— პანთეონი მეორე სტომშია?

— დიას, ქვედა სტომის განაპირას.

— აჰა, მეორე სტომიც.

— დიას,

სულ რამდენიმე წინადადების წარმთქმნა მოასწრეს, როდესაც ლიფტი გაჩერდა.

აირამ ლიფტის კარები გააღო.

ისინი მოძრავ ქუჩით გაემგზავრნენ პანთეონისაკენ — აქაც მზე და სიცოცხლეა. სიკვდილის ანრდილს აქ რა უნდა? — წამოიძახა გიორგიმ.

— სამუდამო სიკვდილი არც არის ჩვენ პანთეონში, აქ არის ძილი განსაზღვრული ვადით.

— ვინც სამუდამოდ კვდება, მათთვის სასაფლაო ცალკე არსებობს?

— ისინი თოვლიან მთის — მესურას ძირას განისვენებენ.

— მაშ, მთები მათ ძეგლებად გავიხდით?

— დიას, მათ სამარადისო ძილს მესურას მწვერვალი დარაჯობს. აქ კი არის დაძინებული ცხოვრება.

— წარმოდგენაც კი არა მაქვს, რა ზომის იქნება პანთეონი. რამდენი ადამიანი იქნება შიგ დაძინებული.

— არც ისე დიდია. განსვენებულ ადამიანთა რიცხვი არც ისე უანგარიშოა. სტომში დაახლოებით მუდმივად ორმოცდაათი მილიონი მცხოვრებია. ყოველწლიურად ორასათასამდე კაცი იძინებს და იღვიძებს.

— მაინც დიდი ყოფილა.

— დაძინებული ხალხი არ მოქმედებს, გაჩერებულია, და ამიტომ ტერიტორია არც იმდენი სჭირდება.

შორით გიორგიმ თვალი მოატანა უზარმაზარ, ნახევრად ღია შენობას და აირას შეეკითხა:

— მგონი პანთეონი მოჩანს?.. — და გიორგიმ ხელი შენობისაკენ გაიშვირა.

— დიას, ის არის, მალე მივალთ და ვნახოთ.

რამდენიმე წუთში ისინი აღმოჩნდნენ ამ შენობასთან. ქუჩიდან გადმოვიდნენ და შენობისაკენ გასწიეს. გზაზე დიდბალი ხალხი სვდებოდათ.

— ეს პანთეონი ატარებს თქვენს სახელს, რადგანაც თქვენ პირველად მიაღწიეთ ადამიანის ორგანიზმის უცვლელად შენახვას მრავალ საუკუნის განმავლობაში.

— ჩემ სახელს? — გაიკვირვა გიორგიმ, და სახე სიხარულით გაუბრწყინდა.

— დიას, თქვენ სახელს! — ღიმილით უპასუხა აირამ და ხელი მკლავში გაუყარა.

ისინი შევიდნენ პანთეონის უდიდეს დარბაზებში. გიორგის თვალწინ გადაეშალა მიცვალებულთა თვალუწვდენი რი-

გები, ყოველი მიცვალებული მოთავსებული იყო ცალკე, ზრდილის, ძვირფასი ქვებისა და ლითონის კუბოებში. კუბოები დახურული იყო, მაგრამ ყოველ მიცვალებულს სახე მაინც უჩანდა. მიცვალებულთა თავთან იზრდებოდა ათასნაირი ყვავილი. მათგან დაკმეული სურნელება მთელ დარბაზებს ეფინებოდა. იქვე იყო აგრეთვე ძვირფასი ქვებისა და ლითონების დაფები, რომლებზედაც აღნიშნული იყო ვინ როდის დაიბადა, როდის გარდაიცვალა და როდის შეიძლება გაღვიძება.

— როგორც უკვე მოგახსენეთ, აქ სამუდამოდ არც ერთი არ არის დაძინებული, არამედ დროებით განისვენებს. თუ როგორ აღვიძებენ მათ, ახლავე გაჩვენებთ.

აირამ აუხსნა გიორგის გაღვიძების სხვადასხვა წესი და ადგილი.

— ზოგს აქვე, ამ კუბოებში აღვიძებენ, ზოგს აი ამ დარბაზებში. მივიდეთ, ვნახოთ მორიგე.

— ძალიან კარგი.

და ისინი ერთი კაცის წინ შეჩერდნენ. ამ კაცმა მათ მოწიწებით ქუდი მოუხადა და სთხოვა იქვე სკამზე დამსხდარიყვნენ.

— ეს მიცვალებული, როგორც თქვენც კარგად ხედავთ, — დაიწყო მორიგემ, — მეოცდაექვსე საუკუნის ადამიანია. მის თავთან სწერია: „გამაღვიძეთ ოთხასი წლის შემდეგ“. დღეს შესრულდა სწორედ ოთხასი წელი მისი გარდაცვალებიდან. ახლა ვაღვიძებთ.

მან სამაჯური რაღაც სითხეში ამოავლო, მიცვალებულს ხელზე გაუკეთა და ყურში ჩასძახა:

— გაიღვიძეთ, ალექსანდრე! ძილი გეყოფათ.

ორი წუთის შემდეგ მიცვალებული მაგრად შეიშმუშნა, თვალები ამოიწმინდა და ზეზე წამოდგა.

— უკაცრავად, — თქვა მან და აირას, გიორგისა და მორიგეს შეაცქერდა.

მორიგემ ის თავაზიანად გაიყვანა მეორე დარბაზში.

გიორგი მივიდა კიდევ ერთ კუბოსთან.

მან ბროლის კუბოში მიცვალებულის მაგივრად თეთრი თლილი ქვა დაინახა.

— საფლავის ქვაა? — თქვა მან.

— არა, ეგ არის თვით ამ ადამიანის საფლავი, — აირამ.

გიორგი ახლოს მივიდა და დააკვირდა. მართლაც, საფლავის ქვის ოდენა ყინული გამოჩნდა. ამ ყინულში კი ვიღაც ქალი იმყოფებოდა. ეს ქალი ისე მოჩანდა, როგორც სქელ ბოთლში გაკეთებული სათამაშო ნივთი. მას სხეულის სხვადასხვა ნაწილი თითქოს დამსხვრეული მოუჩანდა.

— ამას ანაბიოზი ჰქონია გაკეთებული, — თქვა გიორგიმ.

— დიას, წყლანდელი მიცვალებული კი დაბალზამებული იყო, — უპასუხა აირამ.

აირამ ზევით აიხედა, დაძინებულის თავთან მდგომ ფიფას დააკვირდა.

— შესეთ! — მიმართა მან გიორგის.

— რა ამბავია? — იკითხა გიორგიმ.

— დაფაზე სწერია: გამაღვიძეთ, როდესაც ადამიანის სრულ უკვდავებას მიაღწიოთ.

მიცვალებულთა რომანები

პანთეონის დათვალიერებამ დიდხანს გასტანა. ნახეს მისი შესანიშნავი ადგილები, დაესწრნენ ახლადგაღვიძებულთა კონცერტს. ეს კონცერტი იმართებოდა პანთეონის თეატრში. გაღვიძებულნი თითქოს თავის მეორედ დაბადებას ზეიმობდნენ, მათ განახლებული ცხოვრება ახარებდათ. განუწყვეტელი სიცილის ხმები ისმოდა. თითქოს მრავალი წლის შესვენებით მათ ორგანიზმს ენერგია მომატებოდა. ერთმანეთს სიყვარულით ეგებებოდნენ და ულოცავდნენ გამოღვიძებას.

აირამ და გიორგიმ დარბაზი დასტოვეს, ცოტა დაისვენეს და ისევ პანთეონის დათვალიერებას შეუდგნენ.

— აქ დიდი რომანები ინასკვება, — თქვა აირამ.

გიორგის გაეცინა:

— როგორ? ნუ თუ შესაძლებელია სიყვარული არსებობდეს აქ, პანთეონში?

— შეყვარებულთათვის აქაც ერთგვარი თავშესაფარია. გნებავთ ამ რომანთა საიდუმლოების გაგება?

— მიაბზეთ. ეს ჩემს ფანტაზიას აღემატება.

აირა მიცვალებულთა შორის ისე თამამად მიმოდიოდა,

როგორც აგრონომი ბაღში. გიორგი კი რაღაც უხერხულად გრძნობდა, მაგრამ ცდილობდა ეს აირას არ შეემჩნია.

გიორგი ათვალიერებდა ყოველ მიცვალებულს და მის გარემოს. აოცებდა მიცვალებულთა გარეგნობა. ისინი არ სუნთქავდნენ, თორემ ისე ნამდვილად მიძინარეს ჰგავდნენ. წარმოდგინეთ, ფერიც კი ცოცხალი ადამიანისა ჰქონდათ.

ისინი მივიდნენ ერთ ახალგაზრდა ვაჟის კუბოსთან.

აირა კეკლუცად შემოტრიალდა, კუბოზე აჩვენა და ჰკითხა:

— ამას ხომ ხედავთ? გარშემო მიმოხედეთ.

გიორგი ახლომანლო კუბოებს დააკვირდა და რამდენიმე ლამაზი ქალის გვამი დაინახა.

— ხომ ხედავთ რა ამბებია? — აირას თვალებში თითქოს ცეცხლმა იელვა.

გიორგი დაფიქრდა და თქვა:

— არ მესმის... ნუ თუ ამ ქალებს ეს ვაჟი უყვართ? განა არ შეიძლებოდა ამ ვაჟის სიცოცხლეში მისთვის სიყვარულის გამოცხადება?

იგი დააკვირდა დაფებს. მრავალ დაფაზე არც კი იყო აღნიშნული, თუ ვის როდის სურდა გაღვიძება. მხოლოდ ეწერა: „გამაღვიძეთ, როდესაც რევაზმა ისურვოს“.

— თსმალეთის სულთან აბდულ-ჰამიდსაც შეშურდებოდა ამდენი საცოლე, — ცალკერძ ირონიულად და ცალკერძ შურით დაუმატა გიორგიმ. აირას გაელიმა.

— ეგ რა არის იმასთან შედარებით, რასაც ჩვენ შემდეგ ვნახავთ? — თქვა ეშმაკურად აირამ და განაგრძო გზა.

— ახლა ჩვენ ამ პანთეონის უძვირფასეს ბაღს ვიხილავთ, — უთხრა გიორგის აირამ. ვიხილავთ ამ განსასვენებელის მშვენიერ კუთხეს.

ცოტა ხნის შემდეგ შესანიშნავ დარბაზს მიადგნენ. ჭერი, კედლები და იატაკი არაჩვეულებრივად იყო მორთული.

— აი თქვენი ოთახი, — მიმართა გიორგის აირამ.

— ჩემი ოთახი?! — გაუკვირდა გიორგის. — განა მე რამდენიმე კვირის წინათ არა ვარ ნახული?!

— არა, აი ოთახი, სადაც თქვენ რამდენიმე ასკული წლის განმავლობაში განისვენებდით. ნუ თუ არ იცოდით, რომ თქვენ ნაპოვნი ხართ შვიდასი წლის წინათ?

— შვიდასი წლის წინათ?! — გაიმეორა მან, — მაშასადამე

მე — მეოცდასამე საუკუნეში ვუბოვნივართ! — უაზროდ რებდა იგი. — მეოცდასამე საუკუნეში, მეოცდასამეში.

— მე მგონია, თქვენ ეს იცოდით.

— კარგ ადგილას მოვუტანივართ...

— ახლა თქვენ განსასვენებელსა და მეზობლებს დააკვირდით, — თქვა აირამ.

გიორგიმ მის წინ მდებარე ცარიელ კუბოს დახედა. იგი ძვირფასად იყო მორთული.

მისი ყურადღება მიიპყრო კუბოს თავთან რაღაც მცენარემ იგი შემოხვეოდა მალაქიტის ფიცარს, რომელზედაც გიორგის დაბადებისა და გარდაცვალების წლები იყო აღნიშნული. ირგვლივ ცოცხალი ყვავილები სურნელებას აკმევდნენ. ყველაფერი თითქოს სადღესასწაულოდ იყო მორთული.

— ეს კუბო ერთობ მხატვრულად მოურთავთ!

— გარშემო მიმოიხედეთ.

გიორგიმ გასაოცარი სილამაზის ქალები დაინახა. ამ ქალების ტანის ბრწყინვალეობამ გიორგი თითქოს დააბრმავა.

— მთელი ეს დარბაზი, სადაც რამდენიმე ბროლის კუბო აწყვია, თქვენ თაყვანისმცემლებისაა.

— მართლა? — წამოიძახა გიორგიმ და მთელ ტანში სიამაყისა და სიხარულის ჟრუანტელმა დაუარა.

— დიახ!

გიორგიმ რაღაც უხერხულობა აგრძნო.

— ნუ თუ მე ამ ქალებს გარდაცვლილი მოვეწონე?

— წარმოიდგინეთ! დიდ გამარჯვებად ამას ჩაინცდამაინც ნუ ჩათვლით, — გააფრთხილა მაცდური ღიმილით აირამ.

— საოცარია, — ჩაილაპარაკა გიორგიმ და გაიფიქრა:

„ამდენი ქალი, ამდენი მშვენიერი სახე და ტანი, ამდენი მოსიყვარულე გული...“

— რა სწერია ამ დაფაზე? — იკითხა მან ბოლოს.

— ძალიან გნებავთ იცოდეთ?

აირამ გიორგის ღიმილით შესედა.

— აქ სწერია: „გამადვიძეთ, როდესაც გიორგიმ ისურვოს“. გიორგის გაეცინა.

შემდეგ კუბოს დახედა და მძინარე ქალის მომჯადოებლობით განცვიფრდა: გიშრის გრძელი წამწამები, მარცხენა ლოყაზე წერტილივით პატარა ხალი, მომღიმარი ბაგე და მიმზიდველი სახე ამ ქალს მომხიბლავად სდიდა.

— ვინ არის ეს ქალი? — თავისდაუნებურად იკითხა. — ნომელა, — უპასუხა აირამ და დაუმატა: — ჩვენი ნანაყი

მწერალი, პოეტი.

— მართლა!.. — და გიორგი მიძინარეს დააშტერდა.

— ნომელა სულ ნორჩი იყო, როდესაც მიიძინა.

გიორგიმ წაიკითხა მისი დაბადებისა და მიძინების წლები.

— ძალიან ახალგაზრდა ყოფილა, — თქვა და გაიფიქრა:

„ნომელას მე ვუყვარდი? რა ბედნიერი ვყოფილვარ?..“

გული აჩქარებით უცემდა: მუხლებში რაღაც სისუსტე იგრძნობოდა... დანარჩენ მიძინებულთ ზერელედ თვალი გადაავლო.

— კმარა, წავიდეთ!

უეცრად იქვე ახლო მდგომ კუბოს ფეხი წამოჰკრა, წაიფორხილა და კინაღამ წაიქცა. იგი საჩქაროდ გასწორდა, თითქოს ბოდვის მოხდა სურდა ამ კუბოში მწოლარეს წინაშე, კუბოში ჩაიხედა, მაგრამ იგი ცარიელი აღმოჩნდა.

„აღბათ, გამოუღვიძია“, — გაიფიქრა გიორგიმ და თვალი მოჰკრა წარწერას.

მართალია, მან ამონურ ენაზე ლაპარაკი ჯერ კიდევ არ იცოდა, მაგრამ ასოები მისთვის ნაცნობი იყო. თვალეზზე ხელი გადაისვა. სახე დაფას მიუახლოვა, რომ უკეთ გაერჩია. შემდეგ ნელა შემთაბრუნა თავი:

— აირა მოლ?! — წამოიძახა მან.

აირა იდგა თავდახრილი. მთელ მის არსებაში იყო რაღაც ბავშვური.

— ნუ თუ თქვენ?! — მიმართა გიორგიმ აირას. — ღმერთო ჩემო, ნუ თუ ეს სინამდვილეა?!

რამდენიმე წუთს გიორგი მისჩერებოდა თავდახრილ აირას; მას გარკვეულად ესმოდა საკუთარი გულის ცემა.

როგორც სიზმარში, მას მოესმა აირას აღელვებული ხმა:

— მე მზად ვიყავი ყველაფერი შემეწირა თქვენთვის.

გიორგი მიუახლოვდა აირას. აიღო მისი უღონოდ დაშვებული ხელი და ათრთოლებული დაეწაფა მას.

— წავიდეთ, — ცოტა დამშვიდების შემდეგ თქვა აირამ.

ავტომატურ გზაზე შედგნენ და ლიფტისაკენ გაეშურნენ. ორი სახე დაეუფლა გიორგის ოცნებას: აირა და ნომელა. რომელი სჯობს? გიორგის ვერ გაურჩევია. მართალია, ნომ-

მელა მას სინამდვილეში ჯერ არ უნახავს, მაგრამ რეპორტაჟი დუქტორში ხომ ნახა. მან იცის მისი ხმა, ტანი, სახე, თვალები და, წერტილივით პატარა ხალი მარცხენა ლოყაზე. მაგრამ აირა ხომ სინამდვილეშია? ცოცხალია და მას ვიორგი უყვარს...

აირა მშვენიერია, მაგრამ მისი სიყვარული მეგობრობის ღალატს გულისხმობს. ეს კი ვიორგის სამარცხვინო საქმედ მიაჩნია... არა, ვიორგი ვერ გაუძლებს ასეთ გამოცდას.

— მე მიყვარს ღონიერი და სწრაფი ხალხი, — თქვა აირამ, და ვიორგის მკლავს მძიმედ დაეყრდნო.

ლიფტში ჩასხდნენ.

— პანთონის ნახვა სამძიმოდ მიმაჩნდა, მაგრამ დღეს უდიდესი ბედნიერება განვიცადე, — თქვა ვიორგიმ.

— მე ამაში ცოტა ეჭვი მეპარება...

— თქვენი ეჭვი სრულებით უსაფუძვლოა...

— ნეტავი მართლა! — ღიმილით მიუვო აირამ.

ღამის თორმეტ საათს გადაშორდა. მან გუშინ ადფრთოვა-ნების მომგვრელი ქიმიური საკვები მიიღო. მისი მოქმედება ამ დროს უნდა დაწყებულიყო და მართლაც გამოჩნდა მისი პირველი ნიშნები. ვიორგის თვალში ქვეყანა აფერადდა და ნაზად რხევა დაიწყო. მან აირას შეხედა. შემდეგ ბროწეულისფრად ტუჩებმა გაიელვა. ტუჩები ვიორგის მომაჯადოებელი და დაუძლეველი ძალით იზიდავდნენ.

— ჩემი ნავი ოკეანეზე დაცურავს, — თქვა ვიორგიმ გამოცვლილი ხმით.

აირასთვის ვიორგის სულიერი განწყობილება ნათელი იყო, საათს დახედა.

— არ გეშინიათ, რომ ნავი ჩაიძიროს?

— დეე, ჩაიძიროს, — ხელის ჩაქნევით თქვა ვიორგიმ, — ყველაფერი ხომ წუთია?

მან კვლავ აირას შეხედა. მის თვალებში თითქოს მოჩანდა მტრედისფრად გაშლილი დილა.

სიმთვრალე თანდათან მატულობდა. ვიორგი ატყობდა, ქვეყნის ნაზი რხევა როგორი გიჟურ ქანაობაში გადადიოდა. წარსული, აწმყო და მყობადი ელექტრო-კარუსელზე დატრიალდა და მთელი სიცოცხლე აირას სახეში გაერთიანდა.

აირას ბაგეს დააჩერდა. იგი მოურჩენელ ჭრილობად მო-

ეჩვენა. ეს ჭრილობა გიორგის საკუთარ გულზე ჰქონდა და მას ტკბილად სტანჯავდა.

სიცოცხლე გიორგის თვალში ერთ პეშვ წყალად გადაიქცა. თუ უნდა ამ წყალს ერთი სულის მოთქმით შესვაძს, თუ უნდა — გადაღვრის. სულერთი არ არის?

— წავიდეთ!

— კარგი, — მიუგო აირამ და რაღაც დილს თითი დააჭირა. თითქოს მიმიწმომ ირაო ქნათ, ისე აფრინდა ლიფტი ჰაერში. უეცრად გიორგის ხელი კედელს შეესო და რომელიღაც დილს მოხვდა. ამან გამოიწვია ლიფტის გაჩერება და შუქის ჩაქრობა.

— რა მოხდა?! — გაიკვირა ბნელში დარჩენილმა გიორგიმ.

— არაფერია, სინათლესა და მოძრაობას ახლავე აღვადგენ, — თქვა აირამ და ხელი კედლისაკენ გაიშვირა. გიორგიმ ამ ხელის გასაოცარი სურნელება და ელექტრობა იგრძნო. მან აღარ დააცალა აირას ლიფტი კვლავ მოძრაობაში მოეყვანა, ის მხურვალედ დაეწაფა აირას ხელს. მალე მათი მკლავები და ტუჩები სიბნელეში ერთმანეთს შეხვდა, და გაისმა ორი მკერდიდან ამომსკდარი ბედნიერების ოხვრა...

გ ა პ ა რ ვ ა

გიორგის ტკბილად ეძინა. მის გუშინდელ ვნებათაღელვისაგან მოთენთილი სხეული განცხრომით ისვენებდა. მალე ფრინველთა ჟრიამულმა გამოაღვცა იგი. გიორგიმ თვალი გაახილა და გააზმორა. სხეულში თითქოს მეტ ძალას გრძნობდა, მაგრამ, როდესაც მას გუშინდელი დღე მოაგონდა, ისეთ გუნებაზე დადგა, თითქოს ბოროტმოქმედება ჩაედინოს.

გუშინდელი სამარცხვინო ამბის შემდეგ მას კარიოზის შეხედვა აღარ შეეძლო. უცებ აზრი დაებადა, სადმე გაპარულიყო; შორს, შორს სადმე უნდა გადაიმალოს, მისი კვალი სრულებით უნდა დაიკარგოს. დეე, მოკვდეს, მხოლოდ მისი სახელი პატიოსნად იხსენიებოდეს. მან მეგობრობასა და პატიოსნებას უღალატა. ამ ღალატისათვის სასჯელი მოელის, არა იმდენად ფიზიკური, რამდენადაც ზნეობრივი. რა პირით შეხედოს აწი მეგობარს?

როგორც ეტყობა, მასპინძლებს კიდევ სძინავთ. მან აირას

ოთახთან ფესაკრეფით და ჩქარა გაიბრინა. კარიბზის საწოლი
 ოთახიც უკან დარჩა. აირას მოგონებაზე მის გულში ზიზღი
 და სიყვარული ერთმანეთში აირია. ეზიზღებოდა თავის საქცი-
 ელი, მეგობრის ღალატი, მაგრამ ამაში აირასაც უდევს ბრა-
 ლი. რასაკვირველია, აირაც დამნაშავეა, ისიც ცუდად მოიქცა.

ბაღს გასცდა და პარალელურ ქუჩაზე შეხტა. აქედან, თავის
 კვალის დაბნევის მიზნით, მან კიდევ ორი ქუჩა გამოიცვა-
 ლა. მალე ექსპრესულ ქუჩაზე გადავიდა და დასავლეთისაკენ
 სწრაფად გასწია. ამ ქუჩამ ერთ მოზრდილ ტბის პირამდის მი-
 იყვანა. სტომის ტბა იცნო. მასზე ამ დილით მრავალი ხალხი
 გამოსულიყო. გიორგიმ მთინდომა ამ ხალხს დაშორებოდა,
 მაგრამ რომელ ქუჩაზე უნდა შემდგარიყო არ იცოდა.

იგი მოძრავ ქუჩიდან გადმოვიდა და სამხრეთისაკენ ტბის
 ნაპირს დაუყვა, ორი საათი იარა, მერე დაიღალა, შეჩერდა.

გიორგიმ ნაპირის მოშორებით დაინახა რაღაც ნაგები,
 სხვადასხვა ფორმისა და სიდიდის. ნაგები თითქოს უპატრონო
 იყო. გიორგიმ ერთ-ერთ მათგანში ჩაჯდომა და დასვენება
 განიზრახა. მაგრამ ნავი იყო ეს თუ აეროპლანი, მან კიდევ
 ვერ გაარჩია. თუმცა სულერთი არ იყო მისთვის? ნავში ფეხი
 შედგა. ცოტა ხნის შემდეგ მისი ყურადღება მიიპყრო ნავის
 კედლებზე მოთავსებულ^ა ხელსაწყო იარაღებმა.

მათი გარჩევა გიორგის არ შეეძლო, იცნო მხოლოდ კომ-
 პასი. თეთრი პიჯაკის ჯიბეში ხელი ჩაიყო და მოჰყვა უაზროდ
 ფათურს. უცებ თითები რაღაც ნივთს შეეხო. გაახსენდა ბაკუ-
 რიშვილის ლექსთა კრებული. მეორე ჯიბეში საკითხავი აპა-
 რატი აღმოაჩინა.

საკითხავი აპარატი ისევ ჯიბეში ჩაიდვა. წიგნი კი ხელის
 გულზე დაიდო და კენჭივით შეათამაშა. უცებ წიგნი ხელიდან
 გაუვარდა, და სარქველივით ამოჭრილ იატაკში ჩავორდა. რა-
 ღაც ცნობისმოყვარეობით შეპყრობილმა, სარქველი ახადა,
 მაგრამ სიბნელეს შეუჩვეველ თვალთ ნავის ორმოში გარკვე-
 ვით ვერაფერი დაინახა. შეატყო მხოლოდ, რომ იგი მაღალი
 არ იყო, ფსკერში ადვილად ჩასწვდებოდა, დაინოქა და ორმო-
 ში ხელი ჩაჰყო. ხელს ბოლომდის უწვდენდა, მაგრამ წიგნი
 არსად ჩანდა. ყუთში ბლომად იყო რაღაც ჩარხები, ჭანჭიკები,
 ზუმპები და აპარატები. უეცრად რომელიღაც ზუმპას ხელით
 შეეხო, რასაც საშინელი აფეთქების ხმა მოჰყვა. ხმა ისეთი

ძლიერი და მოულოდნელი იყო, რომ მან მოსაზრების დაპყრობა დაიწყო. აფეთქებასთან ერთად ნავის კედლები დაიხურა. ნავის დახურვა და შიგ განათება ერთად მოხდა. კარგა ხანს გაბრუებული იყო. შემდეგ შეეცადა გაერკვია თავის მდგომარეობა. ამ დროს ნავი თითქოს ტალღებში შეცურდა.

„აღბათ, წყალქვეშა ნავზე მოვხვდი“, — გაიფიქრა მან.

გიორგიმ ნავის გვერდებში მრგვალი ფანჯრები დაინახა, გარემოს დააკვირდა. ქვევით რაღაც უზარმაზარი ნაცრისფერი ტილო მოჩანდა, ეს ტილო მრავალ ადგილას თეთრი ლაქებით იყო დასვრილი, ახლა ზევით აიხედა. მზის სხივები ლაპლაპებდა. დარწმუნდა: ჰაერის უსაზღვრო სივრცეში მიჰქროდა. ქვევით, აღბათ, დაშორებული მიწის სილუეტები, თოვლიანი მთები თუ ღრუბლები მოჩანდა. ეტყობა, მიწას საკმაო მანძილით დაშორებოდა, მაგრამ რამდენით, ამის გაგება არ შეეძლო. ხელსაწყო იარაღებს შეხედა და ბარომეტრი შეამჩნია. დახედა, შიშისაგან თმა ყალყზე დაუდგა.

„ორმოცი კილომეტრი მიწის ზევით!“ — თქვა შეშინებულმა.

„ორმოცდაერთი კილომეტრი, ორმოცდაორი, ორმოცდასამი“, — ვერ ასწრებდა დათვლას.

„აღბათ, თვალი მატყუებს, თორემ განა შესაძლებელია ამ სიმაღლეზე ასვლა?“ როდესაც ორმოცდაათ კილომეტრამდის მიაღწია, მაშინ საჰაერო ნავი თითქოს გასწორდა, ერთი კიდეც საშინლად იგრიალა, და სამხრეთისაკენ გასწია.

ეს მიმართულება გიორგიმ კარგად შეამჩნია კომპასისა და დილის მზის სხივებზე.

„ვიღუბები, უთუოდ ვიღუბები!“ — გაუელვა გიორგის.

მიხვდა, რომ რაკეტის საჰაერო ნავზე იმყოფებოდა.

„მაგრამ სად მიდის ეს ნავი? ვინ იცის? იქნებ მარსზე, ვენერაზე ან მთვარეზე? კიდევ კარგი, თუ რომელიმე პლანეტაზე ცოცხალი მივედი, მაგრამ ხომ შესაძლებელია, გზაზე უხვად გაბნეულ მეტეორიტებს, ან კუდიან ვარსკვლავებს დავეჯახო?“ — გიორგის შიში თანდათან მატულობდა.

ნავმა კიდევ ერთხელ იგრიალა.

„ახია ჩემზე!“ — ფიქრობს გიორგი და თან სიკვდილის შიში უმძიმებს სხეულსა და გონებას. ღონემიხდილი თითქოს მიწის აჩრდილს გრძნობს. ბარომეტრი კარგახანია ორმოცდაათ კილომეტრს აღარ შორდება.

„თუ უნდა მოგკვდე, დეე, ისევ მიწამ მიმიღოს“.

უცებ ბარომეტრმა დაიწია. აშკარაა, გიორგის ნავი დედამიწას დაუახლოვდა. მიწაზე დაჯახების შიშით ძარღვებში სისხლი გაიყინა. ის ყოველ წამს ელის მტვრად ქცევას.

მაგრამ დაუჯერებელი ამბავი ხდება: მიწიდან, დაახლოებით, კილომეტრის მანძილზე ნავმა სისწრაფე შეამცირა.

ნავი ცოცხალი ფრინველივით მიწაზე დაეშვა, შემდეგ მას დახურული თავი გადაეხსნა. გულშეწუნებული გიორგი კარგა ხანს გრძნობაზე ვერ მოვიდა. ბოლოს უკანასკნელი ღონე მოიკრიბა და ნავიდან გადმოვიდა. თითქოს ხელახლა დაიბადა, შიში სიხარულმა შესცვალა. ირგვლივ ველები და ამწვანებული მინდვრები დაინახა, მოშორებით კი ტყით დაფარული გორაკები.

„სადა ვარ?“ — გაიფიქრა გიორგიმ.

ახლომანლო არავინ იყო. ამ წუთში მას არც ესიამოვნებოდა ვინმეს შეხვედრა. ეტყობოდა, იგი სადღაც მიკარგულ ადგილზე იმყოფებოდა. მან ისეთი ბინა იპოვნა, როგორიც სურდა. საათს დახედა — რვა სრულდებოდა.

მიუხედავად იმისა, რომ ჯერ კიდევ დილა იყო, საგრძნობლად ცხელოდა, აღმოსავლეთიდან მზე პირდაპირ მოდიოდა და ზენიტს უახლოვდებოდა.

გიორგი ხშირ ტყეს შეუყვია. ამ ტყეს ამშვენებდა უხვი ტროპიკული მცენარეულობა. აქ შესვენება განიზრახა. ძალიან ეხალისებოდა, რომ ადამიანთა თვალსა და ყურს გადაურჩა.

ფეხებში ჭრელი გველი გაუსრიალდა. გიორგის შიშისაგან ტანში დაბურძგლა.

„ფუ, დაგწყევლოს ეშმაკმა“, — ჩაილაპარაკა მან.

„ფუ, დაგწყევლოს ეშმაკმა“, — გაიმეთრა ვიღაცამ.

„ეს რაღაა?“ — განცვიფრებით წამოიძახა გიორგიმ.

„ეს რაღაა?“ — კიდევ გაიმეთრა ვიღაცამ.

გიორგიმ გაკვირვებით მალლა აიხედა და ფრინველებს მოჰკრა თვალი.

— ხა, ხა, ხა, ხა! — გაიცინა მან მთელი გულით.

თითქოს მიდამოებმაც უპასუხეს:

— ხა, ხა, ხა, ხა!

გიორგი ამ გულუბრყვილო თუთიყუშებმა გაახალისეს. იგი მათ მალე კარგა მანძილზე დაშორდა. მაგრამ, რაც უფრო წინ

მიიწევს, ხეები და მცენარეულობა მით უფრო მატულობს, თანდათან მეტად ხშირ და გაუვალ ტყეში შედის, სადაც ანებს ტოტები ერთმანეთში გადაუსლართავენ.

გიორგის წინ გადახლართულ ლიანების კედელი აღიმართა. წინ წასვლა შეუძლებელი ხდება. უზარმაზარ სის წვერში, რომელმაც გიორგის ლიანებით გზა გადაუღობა, მან დაინახა შიშვანზე. იგი გამოცდილი ოსტატივით ხეს ჯოხს უკაკუნებდა, თითქოს სინჯავდა, ფულურო აქვს თუ მკვრივიაო.

გიორგი ტყიდან უკან დაბრუნდა. კარგა ხანი გასულიყო. ძლიერ მოსწყურდა. დიდი ძებნის შემდეგ ის წყაროს წააწყდა, მივარდა და დაეწაფა. შემდეგ, თავისუფლად ამოისუნთქა. მიდამოს თვალი მთავლო. წყარო საუცხოოდ იყო მოწყობილი. მას თლილი ქვები, ძვირფასი ჩუქურთმები და თქროს ონკანი ამშვენებდა. შუა წყაროზე ჟირაფი, ლომი და ბეგემოტი იყო გამოსატული. გიორგის დაღვივით ჩაუჯდა გონებაში სამი ერთგვარი ციფრი, ეს ციფრი გიორგის ყოველთვის უყვარდა, ეს იყო № 555.

„სამი ხუთიანი, როგორ მიყვარდა. ეს იყო ჩემი გამარჯვების ნიშანი“, — თქვა გიორგიმ და იქვე ჩამოჯდა.

„შესანიშნავი წყალია. მადლობა მის გამკეთებელს... სანამდის მოსულა ადამიანის ხელი!“...

მუხელებს მახსის

ბევრი სეტიალის შემდეგ გიორგი ერთი დიდი სის ამობურცულ ძირზე დაჯდა და ფიქრებმა გაიტაცა.

„დიდი ხანია, რაც ახალგაზრდობის ტურისტული გატაცებანი გაჰქრა, შემდეგი დროების სამეცნიერო ექსპედიციებიც დავასრულე. ამჟამად ჩემ აქ ყოფნას რა აზრი აქვს? კარიოზს ვემალები?.. მაგრამ ვინ იცის — შესაძლებელია, მეოცდაათე საუკუნეს ისეთი იარაღები აქვს, რომ ახლა მე კარიოზი ამ მანძილზე ცხადად მხედავს და გულში ფიქრობს: დამაცა, შენ საქციელს განანებო“. — და გიორგიმ გარშემო მიმოიხედა.

„რა მოსაბეზრებელია ცხოვრება, როდესაც არა გსურს იგი. გასათვარია ამ მეოცდაათე საუკუნის ხალხი. გამოდის: ვინდა თუ არა მაინც უნდა იცოცხლო. დაიძინებ — გაღვიძებენ, მოკვდები — გაფენიქსებენ!.. ამ ხალხში მე სრულებით

ზედმეტი ვარ, — ფიქრობდა ის მწარედ, — მე თუ გამაღვამდე არა იმიტომ, რომ ახალი მეგობარი სურდათ შეეძინათ და ჩემი დიდი სიყვარული ჰქონდათ, არამედ ისე, სხვათაშორის. აირასთვისაც-კი მე მხოლოდ უბრალო ცნობისმოყვარეობის ობიექტს წარმოვადგენ, სხვა არაფერს. ის ერთობა ჩემით, როგორც ბავშვი ახალ სათამაშოთი, მაგრამ“... — გიორგიმ ნღვლიანად თავი ჩაჰკიდა. კარგახანს იყო ასე, ბოლოს შუბლზე ხელი მოისვა და სმამაღლა თქვა: „ნუ თუ აირას სიყვარული უბრალო ჟინის შედეგია?“ — გიორგის სევდა შემოაწვა.

„კიდევ უფრო შორს უნდა გადავიკარგო!“ — უცებ გადაწყვიტა მან და ზეზე წამოიჭრა. ის ჩქარი ნაბიჯით რაკეტის ნავისკენ გაემართა. მივიდა. ბევრი აწვალა მისი ზუმპერი და ჩარხები, მაგრამ ვერავითარ შედეგს ვერ მიაღწია.

„დასწყევლოს ღმერთმა!“ — ბრაზმორეული ნავს გაშორდა. ერთ გორაკზე ავიდა; მიდამოებს თვალი მოავლო. არავინ ჩანდა. არც რაიმეს ხმა ისმოდა. როცა მზე ჩავიდა და სიბნელე ჩამოწვა, გიორგიმ ჯურღმულში იგრძნო თავი.

ის მოსავებული მიჯდა იქვე სქელფოთლოვან ხის ძირას და გაყუნდა. უიმედო ფიქრებმა კვლავ მოიცვეს მისი არსება. მერე ნელ-ნელა რული მოერია, თავი მუხლებზე დაუვარდა და ღრმად ჩაეძინა.

მეორე დღე პირველ დღეზე უფრო მძიმე გამოდგა. მესამე კი მეორეზე სასტიკი.

გიორგი ხედავდა, რაც დრო გადიოდა, მარტოობა თანდათან აუტანელი ხდებოდა. გიორგის მოენატრა ადამიანის შეხედვა, მასთან ლაპარაკი.

„ნეტავი როგორაა ახლა აირა?“ — გაუელვა უეცრად გიორგის და თან თვალწინ წარმოუდგა აირას მომღიმარი სახე, მომჯადოებელი ლაპარაკი, ცხელი ტუჩები... თავისდაუნებურად გაახსენდა რადიოტელეფონის ნომერი, რომელიც გიორგის უნებლიედ სამჯერ აღმოხდა: 3210123, 3210123, 3210123. გიორგის სულ ახლო მოესმა აირას ხმა.

— აირა?! — უცებ შეკრთა გიორგი, ზეზე წამოიწია და შუბლზე ხელი გადაისვა.

— აირა ვარ. თქვენ გიორგი ხართ?

— დიახ, მე ... აირა, აირა, აირა, — რამდენჯერმე უაზროდ გაიმეორა ეს სახელი მან.

— მითხარით სადა ხართ, სინათლეს მოგაშველებდნენ დასწავლა ვერაფერს ვუცქერო.

— თქვენ სადა ხართ? ახლოს უნდა იყოთ, მაგრამ სად?!

— სტომიდან გელაპარაკებით, თქვენ სადა, ხართ?

— არავითარი წარმოდგენა არა მაქვს, სად ვიმყოფები, ვატყობ, რომ სადღაც ცხელ ქვეყანაში მოვხვდი. არ ვიცი რომელი ქვეყანაა.

— დაწყნარდით, რა კუთხეზეა თქვენთან ამჟამად რომელიმე ვარსკვლავი?

— რა ვიცი, ვერ ვიცნობ, ვერც გამოვიანგარიშებ.

— გამოდით, თავისუფალ ადგილას დადექით, რომ ვარსკვლავები მოჩანდეს.

გიორგი ბორძიკით ზეზე წამოდგა; უხეო, ერთ მომცროს ტაფობზე გავიდა, საიდანაც ზოგიერთი ვარსკვლავი მოჩანდა.

— კარგი, — მოისმა ხმა, — თქვენ მაგ ადგილებში წყარო ხომ არ გინახავთ?

— დიას, ვნახე.

— რა ჩუქურთმები ჰქონდა იმ წყაროს, შეიძლება ნომერიც განსვოთ!

— მასზე ბეგემოტი, ჟირაფი და ლომია გამოსატული, ნომერი 555!

— ძალიან კარგი, ორ წუთს მომიცადეთ. სადა ხართ ახლავე გამოვარკვევ, მალე სინათლესა და კარიოზს მოგაშველებთ.

— კარიოზს?! — მკვახე ხმით წამოიძახა გიორგიმ.

კარიოზს დაემალა და ისევ კარიოზი უნდა იხილოს, მას პირისპირ უნდა შეხვდეს!

„არასოდეს!“ — გადასწყვიტა გიორგიმ.

მაგრამ უკან დახევა გვიან არის. მან შეველა ითხოვა და საშველად მოვლენ. ორი წუთის შემდეგ მოისმა აირას ხმა.

— მისმენთ?

— დიას, გისმენთ!

— თქვენ ხართ აფრიკაში, ყოფილ სახარის უდაბნოში, ყოფილ ქალაქ ტანესრუფტის ჩრდილო-აღმოსავლეთით, დაახლოვებით ასი კილომეტრის მოშორებით.

— ტანესრუფტის ჩრდილო-აღმოსავლეთით?! — გაუკვირდა გიორგის.

— დიას, — დაუძახა აირამ. — ახლავე იქნება სინათლე და

დამხმარე. უკაცრავად, მე არა მცალია, თორემ მოგეშველებოდი.

ამ სიტყვებზე გიორგიმ ჩრდილოეთით შეამჩნია მზის ამოსვლის ნიშნები. მზე საოცარი სისწრაფით ამოდიოდა.

- მზე, მზე! — სინარულით წამოიძახა გიორგიმ.
- ხომ კარგად გინათებთ? — შეეკითხა ხმა.
- შესანიშნავად!
- მეც ვხედავ, რომ სწორად მოგაკვლიეთ. აწი ნულარ გეშინიათ.

- აირა, ღვთის გულისათვის, როგორ მომინახეთ?!
- სულ ადვილად, — უპასუხა აირამ, — ყოველ ადგილს თავისი განსაკუთრებული ნიშნები აქვს; ამის მიხედვით ჩვენ დანმარებას ვუწევთ ამა თუ იმ ადგილას მყოფ მგზავრებს.

- მე ჯერ კიდევ არ ვიცი თქვენი ხმა საიდან მესმის?
- წინ დაიხედეთ და დამინახავთ.

გიორგიმ თვალები ფართოდ გააღო და თავის წინ აირას დაუწყო ძებნა, მაგრამ ვერ დაინახა.

- ხა, ხა, ხა, ხა! — შემოესმა აირას მხიარული სიცილი.
- რა გაცინებთ? — შეეკითხა გიორგი.
- კი არ დაგცინით, ისე ვიცინი... ხა, ხა, ხა, ხა! — გაისმა ისევ შორეული სიცილის ხმა.

გიორგი მთლად დაიბნა. არ იცოდა აირა სად ეძებნა. ის მისჩერებოდა თავის წინ მყოფ ბალახებს, ქვებსა და ფოთლებს, მაგრამ ძებნამ ამაოდ ჩაუარა.

- აირა! ტყუილა მცდით. — თქვა იმედდაკარგულმა გიორგიმ.
- მეძებეთ და მიპოვით.
- უშედეგოდ გეძებთ.
- დაიხედეთ წინ, თქვენი პიჯაკის ფოლაქზე.

გიორგიმ სწრაფად დაიხედა და აირას მხიარული სახე დაინახა. იგი თავის კაბინეტში იჯდა.

- აირა, აირა! — წამოიძახა გიორგიმ და მოწიწებით ფოლაქს ხელი შეახო. — ნუ თუ რადიოთი მელაპარაკებით?
- დიახ, რადიოთი, მაგრამ ახლა ნახვამდის, — უპასუხა აირამ და უეცრად გაჰქრა.

გაოცებულმა გიორგიმ ფოლაქს ხელი გაუშვა.
 მას მეტად აკვირვებდა თუ როგორ შეძლეს ამ პატარა ფოლაქში ასეთი სიძლიერის რადიოსადგურის მოწყობა.

გიორგი ელის კარიოზს. იმ კარიოზს, რომელსაც
უსირცხვილოდ შეუბღალა მას სარეცელი.

ერთიმეორის საწინააღმდეგო ფიქრებში გართულმა, ჰა-
ერში რაღაც დაინახა! უცებ მის მახლობლად დაეშვა რადიო-
ყუმბარა, საიდანაც გადმოვიდა კარიოზი.

— გამარჯობა გიორგი! — ხალისიანად მიესალმა კარიოზი.

— გაგიმარჯოთ! — მიუგო დარცხვენით გიორგიმ.

— ძალიან გაგიბედნიათ მარტო და უაპარატოდ ამ ადგი-
ლებში მგზავრობა.

— მე ერთ დროს ტურისტობით მეტად გატაცებული ვი-
ყავი და სწორედ იმიტომ... — ენა დაება გიორგის.

— ძველ დროს უფრო მეტი საშინელებით იყო მოცული
ყოველგვარი მგზავრობა, დღეს ეს თავიდან აცილებულია. მაგ-
რამ, წარმოიდგინეთ, რომ მარტო თავისი მკლავების მოიმე-
დესათვის დღესაც მოსალოდნელია რაიმე სიფათი.

— დიას, მართალია. სწორედ იმიტომაც შეგაწუხეთ.

— ჩვენი შეწუხება არაფერია, ოღონდ თქვენ რომ შეწუხ-
დით, ეს გვაფიქრებს. უნდა გამეფრთხილებიეთ, მგზავრობის
დროს ვისთვის ან რისთვის უნდა მიგემართათ.

— საბოდიშო მე მაქვს, რომ არ გაგაფრთხილებთ და ისე
წამოვედი, მაგრამ აფრიკა მე მიყვარს, როგორც ჩემი მეორე
სამშობლო. სწორედ აფრიკას უნდა ვუმაღლოდე დაბალზამე-
ბის წამლის მიგნებას. ამიტომ სულმა აღარ მომიტოვინა, გან-
საკუთრებით მას შემდეგ, როდესაც თქვენ გამწვანებული
უდაბნოები ახსენეთ, და აქეთ გამოვეშურე.

— საინტერესოა, რით იმგზავრეთ?

— რაკეტებიან ნავით.

— ხა, ხა, ხა! — გაიცინა კარიოზმა. — სად მოძებნეთ იგი?
აღბათ, სატრანსპორტო მუზეუმის მიდამოებში?

— დიას.

— ძალიან პრიმიტიულ საშუალებებისათვის მივიმართავთ.

— მე რაკეტებიან ნავებზე უფრო ძველი ვარ. ჩემ დროს
მხოლოდ ოცნებობდა კაცობრიობა ამ ნავების აგებაზე.

მზე კიდევ არ იყო ჩასული, როდესაც გიორგი და კარიოზი
სტომში მიფრინდნენ.

დიდი ზნეობრივი ბრძოლის შემდეგ, გიორგი თავის მდგომარეობას თითქოს შეურიგდა. მას აირა უყვარდა, და ამავე დროს კარიოზის დიდი პატივისმცემელი იყო. ვერცერთს ვერ სთმობდა. რა იქნა? იცოდა, რომ საშინელია მეგობრის დაღალა, მაგრამ უსაშინელესი ყოფილა სიყვარული.

გიორგის გული შუაზე გაიყო.

იგი, თავის თავის უკმაყოფილო, დიდმა განცდებმა და შთაბეჭდილებებმა დაღალა. მისი ორგანიზმი ოდნავ შესვენებას მოითხოვდა, ცდილობდა, რაც შეიძლება ძვირად შესვენებოდა კარიოზს, მაგრამ რას იზამდა? ხელახლა სად გაქცეულიყო?

საღამო იყო. გიორგიმ დერეფანში აირას ფეხის ხმა გაიგონა. გაუხარდა. იგი მგონი მასთან მოდიოდა. გული სიხარულით აუტოკდა, კარი გაუღო, შეეგება, გვერდით დაისვა.

მისთვის საკმარისი იყო აირას მხოლოდ ხმის გაგონება, რომ ყველაფერი დავიწყებას წაეღო.

რაზედ საუბრობდნენ ისინი? ყველაფერზე, უმთავრესად წარსულზე. გიორგი უყვებოდა მას თავის ძველ ცხოვრებას.

— იყო დრო, როდესაც ძალიან გატაცებული ვიყავი ნადირობით, ჭადრაკის თამაშით და საერთოდ სპორტით. მიყვარდა ძაღლები, დაგეშილი მიმინოები და მოკლეულუიანი თოფი. რამდენი სიამოვნება მიგრძენია. რამდენი მწყერი, ხოხობი და ათასი სხვა ფრინველი მომიკლავს, რამდენი ტახი...

ეტყობოდა, აირას არ მოსწონდა გიორგის ნადირობის ამბები, მაგრამ ნაინც ყურს უგდებდა.

— რად ხოცდით ამ ფრინველებსა და ცხოველებს?!

— ეს სიამოვნება იყო, გარდა ამისა, ნანადირევს ვწვავდით და ვჭამდით.

გიორგიმ შეატყო, რომ მისი საუბარი აირაზე ცუდ შთაბეჭდილებას ახდენდა და უცებ სხვა თემაზე გადავიდა.

— ჭადრაკი ხომ იცით? ჭადრაკი ჩვენ დროს ერთ-ერთ კულტურულ გასართობად ითვლებოდა.

აირას გაეხარდა.

— ჭადრაკი გიყვარდათ? იქნება გნებავთ მისი თამაშის თვალყურის დევნება?

— ჩემთვის ეგ უდიდესი დასვენება იქნება.

— მაშ, წავიდეთ რომელიმე კლუბში. იქ ჭადრაკის მართა-
მაშეებს ბლომად შევხვდებით.

— დიდად დამავალებთ, — მიუგო გიორგიმ.

ისინი სასწრაფოდ მოემზადნენ, გარეთ გავიდნენ და ქუ-
ჩაზე შედგნენ.

რამდენიმე წუთის შემდეგ აირა და გიორგი გადმოვიდნენ
ქუჩიდან და რომელიღაც ბალისაკენ გასწიეს.

სალამოს ექვსი საათი სრულდებოდა. ჩამავალი მზე წი-
თელქოჩრიან თფოფივით მოჩანდა, ბაღში დიდძალი ხალხი
დასეირნობდა. სკამზე ქალები და კაცები წყვილ-წყვილად ის-
ხდნენ. ხანდახან სიცილი გაისმოდა. წყვილები სიყვარულით
ერთიმეორეს ეხვეოდნენ. გიორგის აირასი შერცხვა და მას
ჩუმად გვერდიდან შეხედა. მაგრამ აირა მათ ხვევნა-კოცნას
ყურადღებას არ აქცევდა. ის ხმაამოუღებელივ წინ მიდიოდა,
მხოლოდ ორი სიტყვა წამოსცდა:

„პემანის ბაღში მოვხვდით, — გაიფიქრა გიორგიმ, — მაგ-
რამ განა აირამ არ იცოდა სად მივდიოდით?“..

ისინი შეყვარებულთ გაშორდნენ და მოჭადრაკეთა კლუბს
მიადგნენ. გიორგიმ მოჭადრაკეებს თვალი გადაავლო. ძალიან
ბევრი ხალხი თამაშობდა. წინ საჭადრაკო უჯრედებიანი მაგი-
დები ედგათ. უმთავრესად ქალ-ვაჟნი თამაშობდნენ. აირა და
გიორგი ერთ წყვილს მიუახლოვდნენ.

— აირას ჩვენი სალაში და პატივისცემა, — წარმოთქვეს მათ
ამონურ ენაზე.

— გიორგიც თქვენთან არის? ოჰ, მობრძანდით პატივცე-
მულ გიორგი, მობრძანდით, — მიმართეს მას ქართულად,
მაგრამ ამონური აქცენტით.

— ბოდიში უნდა მოვიხადო თქვენს წინაშე, რომ მე ქარ-
თული კარგად არ ვიცი, — თქვა ლამაზმა გოგონამ.

— არც მე ვიცი, — დაამატა რიხიანი ხმით ვაჟმა. ისინი,
მართალია, ქართულ ენას ამტკრევდნენ, მაგრამ გიორგის
ყველაფერს აგებინებდნენ.

— მე და ფრაოლას მეტად ორიგინალური სანაძლეო
გვაქვს, — წარმოთქვა ვაჟმა.

— მართლა? აბა, მარჯვედ იყავ ფრაოლა! — წააქეზა გოგო-
ნა აირამ და გიორგისაკენ იბრუნა პირი.

გიორგი გართული იყო დაფაზე ფიგურების დათვალიერე-

ბით. თითქმის ყველა ფიგურა მისი ძველი ნაცნობი აღმოჩნდა. მან
მაგრამ უეცრად შეწერდა.

— დაიცაო!.. ეს რა ფიგურებია? — მიმართა მან აირას და
უცნობი ფიგურები ხელით აჩვენა.

— განა, ამ ფიგურებს თქვენ ვერ იცნობთ?

— ყველა ფიგურას ვიცნობ, გარდა ამ არწივებისა და გან-
სხვავებულ პაიკებისა.

— ამბობენ, ჭადრაკი უძველესი თამაშია და... — გასწყვი-
ტა წინადადება ფრთხილად.

— დიას, უძველესია, — თქვა ვაჟმა.

— უძველესია, მეხტო, — მიმართა ვაჟს აირამ, — მაგრამ,
ხომ იცით, მეოცე საუკუნემ შესწორება შეიტანა ამ თამაშში.

— მართალია ბრძანდებით. ჩვენი ჭადრაკი იმიტომ ატარებს
ივიკის სახელს, — თქვა მეხტამ.

— მიკვირს, განა თქვენ არ გსმენიათ ივიკის ჭადრაკი? —
მიმართა გიორგის აირამ. — ეს ხომ სწორედ თქვენი დროის
ქართული ამბავია?

— მე ბოლოს დროს ბევრი საქმეები მქონდა, ასე რომ, შე-
საძლებელია გამომჩნა ჭადრაკში მომხდარი რაიმე ცვლილე-
ბა, — იმართლა თავი გიორგიმ.

— კი, მაგრამ ივიკს პირადად არ იცნობდით?

— პატივცემულს ფრთხილად, თქვენ მგონი ქრთონოლოგიაში
შეცდომას უშვებთ. ივიკი ჩემ დროს არ ცოცხლობდა, ივიკი
ძველ საბერძნეთში იყო. როგორც გამიგონია, იგი პოსეიდონ-
ის გზაზე მოკლეს. გადმოცემით, მისი მკვლელები წერთებმა
აღმოაჩინეს. ივიკი ჩემ გაჩენამდის ღარი ათასი წლით ადრე
ცოცხლობდა. მე მიკვირს, მის მიერ გაუმჯობესებულ ჭადრაკ-
ზე თუ მელაპარაკებით, აქ რაღაც გაუმჯობესებას უნდა ჰქონდეს
ადგილი. ჭადრაკის ისტორიიდან ვიცოდით, რომ ბერძნებს
ივიკის დროს ჭადრაკის თამაშის შესახებ არავითარი წარმოდ-
გენაც კი არ ჰქონიათ. ეს გასართობი ევროპაში პირველად
არაბებმა შემოიტანეს. არაბთა ბატონობა კი ევროპაში ივიკ-
ზე ბევრად უფრო გვიან დამყარდა. ყოველ შემთხვევაში, არა-
ვითარი ცნობა ბერძნების მხრივ ჭადრაკის თამაშში რაიმე
ცვლილების შესახებ ჩვენ არ გვქონია. შესაძლებელია, ასეთი
ცნობები თქვენ მოგეპოვებათ, თქვენი აღმოჩენების, თქვენი
მდიდარი არქეოლოგიის წყალობით? თქვენ მიერ გამოგონილ

იარაღებისა და, პირველ ყოვლისა, ტეროსკოპების საშუალებით. ისტორიაში ზოგი რამ მომხდარა ისეთი, რაც თავის დროზე დაკარგულა, მაგრამ მრავალი საუკუნის შემდეგ აღმოჩენილა და გამართლებულა. ვინ იცის, შესაძლებელია ივიკის ჭადრაკიც სწორედ ასეთ მდგომარეობაში იყო. მე მგონია, რომ ძველი საუკუნეების ყველაზე უფრო კულტურული ხალხისათვის, როგორც ბერძნები იყვნენ, ჭადრაკი მიუწვდომელი არ იქნებოდა და შესაძლებლად მიიჩნეოდა მასში როგორც მეცნიერების მრავალ დარგში, ცვლილება შეიტანეს, მაგრამ ისტორია ამის შესახებ არაფერს ლაპარაკობდა.

— სასიამოვნოა თქვენი მსჯელობა და ისტორიის მოგონება, მაგრამ ნუ თუ ივიკს თქვენ პირადად არ იცნობდით? — ახლა აირა შეეკითხა მას.

— ივიკი? ივიკი?! ვინ უნდა ყოფილიყო იგი? — ეკითხებოდა თავის თავს გიორგი, მაგრამ ვერ იგონებდა.

— ეს იყო, თუ გნებავთ, გადაკეთებული სახელი თქვენი დროის ქართველი მწერლისა... — აგონებდა მას აირა.

— დიან, დიან, როგორ არა, პირადად ვიცნობდი მასსთვის რაღაცას მელაპარაკებოდნენ ივიკის გამოგონების შესახებ, მაგრამ, როგორც მოგახსენეთ, ძლიერ გართული ვიყავი პირად საქმეებში და ამიტომ გამომჩნა მხედველობიდან. მაშინ დაბალზამების წამალზე ვმუშაობდი, ჩემი არსების ყოველი უჯრედი ამ იდეით იყო სავსე. იმედია, თქვენ ამიხსნით ჭადრაკის დაფაზე ივიკის ფიგურების მნიშვნელობას.

მეხტი და ფრაოლა სწრაფ პარტიას შეუდგნენ.

— ერთი შეხედვით ადამიანს მართლაც ეუცხვება, რომ ჭადრაკის დაფაზე არწივები არიან, — დაიწყო აირამ. — თავისთავად ისმება კითხვა: რა შუაშია არწივები ბრძოლაში? მაგრამ, როგორც მოგეხსენებათ, ყველა დაკეტილ კარს თავისი გასახსნელი აქვს. ჭადრაკის ამ რეფორმის პროექტი ისტორიულად ეკუთვნის იმ ეპოქას, როდესაც სამხედრო საქმეში აერთოვლანები დიდ როლს თამაშობდნენ. ყოველგვარი მოვლენა თავის ეპოქის შვილია: უძველეს ჭადრაკის გამომგონებელს, რა თქმა უნდა, არ შეეძლო ამ სიმბოლიური ფრინველების ჭადრაკში შეყვანა. იმიტომ რომ, მის დროს ჰაერში ფრენას ადამიანი სიზმრად თუ წარმოიდგენდა, თქვენ დროს კი კაცობრიობამ ამ სიზმარს ხორცი შეასხა. მაგრამ მათი გამო-

ყენება იმპერიალისტების მხრივ ადამიანთა გატლევის საშინო წარმოება.

— დიას, სამხედრო აეროპლანები, — შენიშნა გიორგიმ. მას უნებლიედ მოაგონდა მსოფლიო ომის საშინელება.

— ამ ჭადრაკის გამაუმჯობესებლის პოეტურმა ფანტაზიამ ისინი უდიდეს და უძლიერეს მტაცებელ ფრინველად დასასა და მას განმანადგურებელი უწოდა, იგი დაფაზე მართლაც მოწინააღმდეგეს საშინლად ანადგურებს.

— მოწინააღმდეგე ფიგურას ყოველი ფიგურა ანადგურებდა, თუკი მტერი მის მოქმედების ფარგალში მოხვდებოდა.

— არა, მე მინდა გითხრა, რომ აქ საქმე გვაქვს გასათვარი მოქნილობის ფიგურასთან. მას ერთი მდგომარეობიდან მეორეში სწრაფად შეუძლია გადასვლა.

— როგორ დადის განმანადგურებელი?

— უპირველესად, საჭიროა აღინიშნოს დაფის გადიდება. გიორგიმ თვალეები დაფას მიაპყრო.

— დღეს დაფაზე სამოცდაათხი უჯრედის მაგიერ ასი უჯრედი არის. ესე იგი, იყო 8×8 , ახლა კი არის 10×10 . ასე რომ, წარმოდგინეთ ივიკის ჭადრაკის კომბინაციათა სიმრავლე. მილითონი წლებიც რომ იცხოვროს ადამიანმა, ამ ჭადრაკის კომბინაციებს სავსებით მაინც ვერ ამოსწურავს. ხომ ხედავთ, განმანადგურებლებს განაპირა უჯრედები უჭირავთ. ეს სწორია, განმანადგურებლებს სჭირდებათ თავისუფალი არე, რომ ზედ გადაფრენა და მეფისათვის მიშველება ადვილად შეიძლოს (ა1 უჯრედზე მყოფ განმანადგურებელს შეუძლია გადავიდეს c4 ან d3; k1 შეუძლია h4-ზე, ან g3-ზე). შემდეგ ამავე განმანადგურებელს აქვს კუსავით სვლის უფლება (მაგალითად, განმანადგურებელი a1-დან c4-ზე გადასული ამ ხაზის დიაგონალზე იაროს, ე. ი. ეს ფიგურა რომელ უჯრედზეც იქნება, იმგვარ კუდ შეუძლია იქცეს). ადგილის შეცვლისთანავე ეს კუც შეიცვლება. ასე რომ, ერთსა და იმავე განმანადგურებელს ხან თეთრ და ხან შავ ხაზზე შეუძლია იაროს. მაგრამ აქ საჭიროა აღვნიშნოთ, რომ განმანადგურებლის სვლები მართლ ამით არ ამოიწურება. მათ უფლება აქვთ, როგორც მეფეს, თავის გარშემო რვა უჯრედზე მოწინააღმდეგე განადგურონ (მაგალითად: e4-ზე მდგარს მას შეუძლია მისწვდეს e3, e5, d3, d4, d5, f3, f4, და f5). ეს მისი შესაძლებლო-

ბა ივიკს ყუმბარის აფეთქების ძაღას მოავონებდა და ილა არ უწოდებია მას ამ ფიგურისათვის განმანადგურებელი — კარგი, მაგრამ რა საჭირო იყო ამ რთული თამაშის კიდევ უფრო გართულება? — იკითხა გიორგიმ.

— ამის საჭიროებას გრძნობდნენ თქვენი დროის მოჭადრაკენიც და ჭადრაკს საყაიმო სიკვდილს უქადდენ.

— პირადად ჩემთვის ძველი ჭადრაკიც რთული რამ იყო და სხვისთვის რა მოგახსენოთ? მაგრამ, ყოველ შემთხვევაში, მე მაგ ფიგურას სხვა სახელს დავარქმევდი, მაგალითად, ვეფხვს, ქამელეონს, არა... მაგ ფიგურას ქამელეონი უფრო შეეფერებოდა. რას იტყვით თქვენ, პატიცემულო აირა?

— სახელწოდების უფლება ამ ფიგურის შექმნელს უნდა დავუტოვოთ, — უპასუხა აირამ.

— რამდენად ძლიერი ფიგურა ყოფილა ეს განმანადგურებელი. თავის სახეს ერთი შეტრიალებით იცვლის: ხან მხედარია, ხან მეფეა და ხან კუ. სად როგორ მოუხდება, იმგვარად იცვლება. მაგისთვის ივიკს არტისტი რომ დაერქმია მგონი არაფერს წააგებდა!

აირას გაეცინა.

— მგონი გადავაჭარბე, — თქვა გიორგიმ, — მაგრამ ერთი რამ უნდა აღვნიშნო: განმანადგურებელი ახალ რამეს მაინც არ წარმოადგენს, ეგ არის მეფის, გადიდებული მხედრისა და კუს სვლის ერთ ფიგურაში გაერთიანება.

— რასაკვირველია, სულ ახალი ფიგურის გამოგონების პრეტენზია არც ივიკს ჰქონდა. თვით დაფის გადიდების საჭიროება ჯერ კარგოდა, მერე პიაჩენცამ და თქვენ დროს კაპაბლანკამ წამოაყენა, მაგრამ ივიკის ფიგურები, როგორც თავის სახელით, ისე სვლებით ძირითადად განსხვავდება მათ მიერ ნარჩევ ფიგურებიდან. ამ ფიგურებს კაცობრიობამ უპირატესობა მიანიჭა, როგორც რეალური თმების უკეთ გამომხატველს და ჭადრაკის პრინციპებთან შეთანხმებულ თამაშს.

— მე კიდევ არ მესმის, რა საჭირო იყო ამ განმანადგურებლის ასეთი დიდი ნაბიჯით სვლა? (მაგალითად a1-დან იგი c4-ან d3-ზე გადადის).

— დაფის გადიდება 64-დან 100 უჯრედამდის თავისთავად გამოიწვია ასეთი ფიგურის შექმნის აუცილებლობა. იგი სულ რამდენიმე სვლაში დაფის ერთი კუთხიდან მეორემდის უნ-

და აღწევდეს. მაგრამ, რაც უფრო დიდი იქნება მხედრის მსგავსი ფიგურის ნაბიჯები, ცხადია, იგი მით უფრო სუსტი იქნება. და ამ სისუსტის საკომპენსაციოდ განმანადგურებელს ივიკმა კიდევ კუსა და მეფის უფლებები მიანიჭა.

— ძალიან კარგი, — თქვა გიორგიმ, — ეს ფიგურები უკვე გავიცანი. მაგრამ რა საჭიროა ეს პაიკის მაგვარი ფიგურები პაიკთა წყებაში?

— მათ ზემდეგებს ეძახიან. ხომ გახსოვთ, თქვენ დროს ვის ჰქვიადა ზემდეგები?

— როგორ არა, მახსოვს. ზემდეგები ჯარისკაცების უშუალო უფროსნი იყვნენ.

— ზემდეგებს, როგორც ხედავთ, განმანადგურებლების წინ უჭირავთ ადგილი. ყოველი მათგანი წინამძღოლობს ოთხ ჯარისკაცს, ორივე კი იქით-აქეთ, რვა ჯარისკაცს, ყოველთვის წინ და განზე მიდიან. კლავენ პირდაპირ და განზე.

— როგორ პირდაპირ და განზე? ამისხენით.

— მაგალითად: ზემდეგი დგას a2-ზე, მას შეუძლია წავიდეს და იმოქმედოს a3-ზე, b3, a4, c4, a5 და d5; ზემდეგს c5-ზე მდგომს შეუძლია კიდევ მოკლას ფიგურა და კიდევ გადავიდეს c6, b6, d7, a7, b7, c7, d7, e7.

— მაშასადამე ჩანგლურად?

— დიან, სწორედ სამწვეტიან ჩანგალს წააგავს მისი მოქმედება. რომელი წვეტიც სურს, იმით იმოქმედებს.

— ძალიან კარგი, მაგრამ პაიკების სვლა თუ ძველი დარჩა, მაშინ ხომ საუკუნეებით უნდა უცქირთოთ პარტიის დასრულებას? მაშინ ხომ დაკარგვია ჭადრაკის თამაშს დინამიურობა? მაშინ ჭადრაკი დაბრუნებია ძველ არაბულ თამაშს და ივიკს იგი მოუკლავს?

— თქვენი შიში უსაფუძვლოა. პაიკები პირველ სვლაზე სამ ნაბიჯამდის აკეთებენ; ასე რომ, საბრძოლველად პირველი სვლიდანვე პირისპირ არიან. რასაკვირველია, ეს ნაბიჯი შეიძლება ყველა მოთამაშემ არ გააკეთოს და სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლას თითო ნაბიჯის გადადგმით დაუახლოვდეს. ეს მოჭადრაკის ბრძოლის საქმეა (მაშასადამე, პაიკს c2 შეუძლია c3, c4, და c5 დაკავება ერთი სვლით, ერთი ნახტომით). ზემდეგ თამაშის პროცესში ყოველ პაიკს თრ უჯრედზე გადახტომის საშუალება ეძლევა, რასაკვირველია, „ან პა-

სანის“ წესის დატოვებით, როგორც პაიკებისათვის, აგრეთვე ზემდეგებისათვის. მხოლოდ სავალდებულოა მე-9 საზღვრის წინ წერება, რაიმე ფიგურად გადაქცევის წინ.

— საინტერესო უნდა იყოს მაგ ჭადრაკით თამაში, — თქვა გიორგიმ და ჭადრაკის დაფას დააკვირდა.

— მოთამაშებებს დიდი სიფრთხილე ჰპართებთ, განსაკუთრებით, განმანადგურებლისა. იგი ამა თუ იმ ფიგურას მალულად მიეპარება და პირდია მოთამაშეს ხელუდან ვეფხვივით გამოჰგლეჯს.

— როგორ არის როქის საკითხი? — იკითხა გიორგიმ.

— ცხადია, ამკვარ პირობებში როქს არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს, იგი აღარ არსებობს.

— აჰა, მეორეჯერ შამათი! — თქვა სიამაყით ფრაოლამ.

მეხტის არ უნდოდა მისი დამარცხება მაყურებლებს ღრმად ჩარჩენოდათ, ამიტომ მან ფიგურები უცებ დაანგრია, ფრაოლას ზემდეგი და განმანადგურებელი თავის მეფეს მოაპირა და თვითონ დაილაგა.

გაცოცხლებული მეფე ახლა ფრაოლას წყებაში წამოიჭიმა.

— კიდევ ერთი პარტია დაგვრჩა. ამასაც მოგიგებ და ხასამშრალს დაგტოვებ, — დასცინოდა მეხტის ფრაოლა.

— რა გაეწყობა? დღეს თავიდანვე რაღაც ცუდ გუნებაზე ვიყავი. ვატყობდი, ჩემი საქმე ივიკის ჭადრაკში ცუდად დამთავრდებოდა. იმიტომ ვსთხოვე ამას, უფრო სერიოზულ მერინას ჭადრაკში შებმოდა და მაშინ ვნახავდით გამარჯვება ვის დარჩებოდა, — მეხტიმ სტუმრებს დარცხვენითად თვალი შეავლო.

ამ სიტყვებზე ფრაოლამ გადიკისკისა.

— რა გაცინებთ? — შეეკითხა მეხტი.

— აშკარაა, ნუ ჭირვეულობ! — უპასუხა აირამ. — თუ ივიკის ჭადრაკში დამარცხდით, მით უფრო მერინას რთულ ჭადრაკში დამარცხდებოდით.

— რა თქვა წელან მეხტიმ? — იკითხა ცოტა ხნის შემდეგ გიორგიმ. — მერინას ჭადრაკით?! ეს რაღა არის?

— ეს არის ჭადრაკის კიდევ უფრო რთული ფორმა, მაგრამ მის ახსნა-განმარტებას შემდეგ შევუდგებით, — უპასუხა გიორგის აირამ.

— არ მესმის, რა საჭირო იყო ძველი ჭადრაკის ივიკის ჭადრაკზე შეცვლა? ან ივიკის ჭადრაკის კიდევ უფრო გართულება? არ მესმის, და ათასგვარადაც რომ განმიმარტოთ, მაინც ვერ მივხვდები...

გიორგი და აირა ლაპარაკში იყვნენ გართულნი. მესტი და ფრაოლა გაშმაგებით იბრძოდნენ. მათ ერთი სიტყვაც არ ესმოდათ აირასა და გიორგის ლაპარაკისა, გიორგისათვის უცნობ სახაძლესს მოგების სურვილმა ეს ახალგაზრდები იმდენად გაიტაცა, რომ ყველაფერი დაავიწყდათ. გიორგი ხედავდა, რომ ხშირად ესა თუ ის მხარე ბრძოლაში ხან ზემდეგს, ხან დედოფალს და ხან არწივებს გაუშვებდა.

მხოლოდ ისმოდა მათი „ფრთხილადი“, „დედოფალი მო-
მაშორე!“ „ქიშ!“ და სხვ.

აირამ და გიორგიმ წასვლა დააპირეს. მადლობა გადაუხადეს მოჭადრაკეებს და გამოემშვიდობნენ მათ. გამომშვიდობებაზე მხოლოდ ფრაოლამ უპასუხა. მესტი ახალ კომბინაციით ისე იყო გართული, არც გაუგია აირასი და გიორგის წასვლა.

ნ ა თ მ ს ა ო ზ ა

გიორგი და კარიოზი დღეს ფუტბოლის შეჯიბრებიდან უკან ბრუნდებოდნენ. გზაზე გიორგი დღევანდელ შთაბეჭდილებების შესახებ ლაპარაკობდა. განსაკუთრებით არ მოსწონდა მას თეთრხალათიანების მეჭიშკრე, რომელსაც ლურჯხალათიანებმა ბადეში სამი ზედმეტი ბურთი შეუტორეს.

— დიახ, სუსტი იყო, ასეთ მოთამაშეს, მგონია, მორკინალის თპერაციამაც ვერაფერი უშველოს, — თქვა კარიოზმა.

— ვინ არის მორკინალი? — აღელვებული ხმით იკითხა გიორგიმ.

— ეგ იყო დიდი ექიმი დარიალი, — უპასუხა კარიოზმა.

— მორკინალი?! მორკინალი.. მორკინალ დარიალი?! — გიჟივით რამდენჯერმე გაიმეორა ეს სახელი გიორგიმ და თვალწინ თავისი ვაჟი და თჯახი წარმოუდგა.

„მორკინალი ჩემ დროს იშვიათი სახელი იყო საქართველოში... დარწმუნებული ვარ, მე პირველად დავარქვი ჩემს შვილს ეგ სახელი“. — გაიფიქრა ცოტა ხნის შემდეგ გიორგიმ, მოწყენითა და სევდიანი გამომეტყველებით.

„მორკინალი“... — ზარსავით რეკდა ცოცხალი მთგონისა
საუკუნეთა სიღრმეიდან.

ცნობისმოყვარეობის ცეცხლით ანთებული გიორგის თვალები წარსულის ბნელ სივრცეს ბურღივით სჭრიდა. მას სურდა გამოერკვია, თუ ვინ იყო ეს მორკინალი.

დღესავით ნათლად წარმოუდგა კარიოზის ნათქვამი. მორკინალი მის მიერ სასწაულებრივ თპერაციის გაკეთების დროს ნ წლის იქნებოდათ. მაშასადამე, როდესაც გიორგი გარდაცვლილა, იგი მაშინ 4-5 წლის იქნებოდა. რიცხვები ერთიმეორეს უდგება, მაგრამ ერთი რამ გიორგის მოსაზრებაში გაოცებას იწვევს. ეს არის გვარი — დარიალი, მაგრამ გვარის შეცვლა იმ ეპოქაში ხომ ადვილი იყო? ან შეიძლება ეს იყო მისი სალიტერატურო სახელი, მისი ფსევდონიმი?

— მგონია, ის დარიალი თქვენი შორეული ნათესავი ყოფილა? — უნებლიედ ჰკითხა გიორგიმ.

კარიოზი რატომღაც შეაკრთო გიორგის შეკითხვამ, მაგრამ მალე მიიღო ჩვეულებრივი იერი და უპასუხა:

— იგი ჩემი უშორესი წინაპარი ყოფილა... მგონი ბაბუის ბაბუა.

- უშუალო ნათესაობა გქონიათ.
- დიას, დიას.
- ნუთუ არსად შენახულა მისი სურათი?

კარიოზმა გადაწყვიტა: „ნახოს. საინტერესოა, თუ იცნობს?“

— როგორ არა, დარჩენილია იმ დროის კინო-სურათი, გადაღებულია ისტორიული თპერაციის სხვადასხვა მომენტი.

— რას მეუბნებით? — სიხარულით წამოიძახა გიორგიმ და გაშლილი ხელებით კარიოზს კინაღამ ყელზე შემთევვია.

— შინ მივიდეთ და განვხეივებთ.

გიორგის მთელი არსება შვილზე ფიქრმა წაიღო.

„ნეტავი მორკინალის გაცოცხლება შეიძლებაოდე, — ფიქრობდა გიორგი, — ნეტავი მომესწრო მაშინ ჩემი აღმოჩენის გამოქვეყნება და ამ ამბავს მორკინალის ყურამდისაც მიეღწია. ის, ალბათ, ამას თავისებურად გამოიყენებდა და, დარწმუნებული ვარ, კიდევ უფრო მეტ სასწაულებს მოახდენდა საექიმო მეცნიერებაში.“

„მე აღარ დამცალდა ადამიანის გაცოცხლების პრობლემაზე მემუშავა. ამაზე მხოლოდ ვოცნებობდი. მე მარტო იმას

მივაღწიე, რომ მიცვალებულის სრულებით უცვლელად უსრწნელად შენახვა თურმე შესაძლებელი ყოფილა არა რამდენიმე წლით, არამედ რამდენიმე საუკუნითაც. ამის მაგალითი ვარ თვითონ. ამის მაგალითია სტომის პანთეონი, სადაც მიცვალებულთა ნაცვლად ახლაც ჩემი წამლითა და ხერხით აბალზამებენ ხანგრძლივად დაძინების მსურველებს.

„მორკინალი აცდენია ჩემს აღმონჩენას. ის სხვა გზით წასულა. კარიოზის გადმოცემით, მორკინალი მხოლოდ სასწაულთმოქმედი დოსტაქარი ყოფილა. ის მკვდარს სიცოცხლეს ანიჭებდა დოსტაქრობით, ისიც ახლად მიცვალებულს და შედარებით ახალგაზრდას. როგორც ჩანს, მაშინდელ ადამიანთა სიცოცხლე არ ყოფილა მაინცდამაინც ჩვეულებრივ სიცოცხლეზე ხანგრძლივი და მარცხისაგან დაზღვეული. ადამიანის სიცოცხლის შესამჩნევი გახანგრძლივება უფრო გვიან გამხდარა შესაძლებელი. სიკვდილის საბოლოოდ დაძლევა-კი, უკეთ სიბერის შეცვლა მარადიულ სიჭაბუკით, კვლავ მომავლის საქმეა.

„მაშასადამე, — განაგრძობდა ფიქრს გიორგი, — ახლანდელ ადამიანის სიცოცხლე თუმცა ხანგრძლივია, მაგრამ ამ ხანგრძლივობასაც ბოლო აქვს — სიბერე, შემდეგ სიკვდილი. სიბერემდე ადამიანს არავითარი საფრთხე არ ელის. რაიმე სიფათით დაღუპულ ადამიანისათვის სიცოცხლის დაბრუნება ამონელებს ადვილად შეუძლიანთ, ასეთ შემთხვევებში ზოგჯერ მორკინალის გამოცდილებასაც იყენებენ. მაგრამ სიბერით ესენიც ბერდებიან. ამათი ბოლოც სიკვდილია. ალბათ, ის მოხუცი ქალი, რამელიც გუშინ, თუ გუშინ წინ მე ჯა აირამ ვნახეთ პანთეონში, სიკვდილის შიშმა აიძულა მანამდე იძინოს, ვიდრე არ იქნება მიღწეული სრული უკვდავება“...

— მივედით, — გააწყვეტინა ფიქრი კარიოზმა.

გიორგი უნებურად შეკრთა. მან კარიოზს რაღაც გაოცებით შეხედა, მერმე თვალები მოისრისა, და აჩქარებულ ნაბიჯით თავის სამუშაო ოთახისაკენ გაეშურა. კარიოზი უკან გაჰყვა. ოთახში შესვლისთანავე მან აპარატი მომართა.

კედელზე სურათი გამოჩნდა. ჯერ მიცვალებულები შემოიტანეს. სანიტარები ფუსფუსებენ. ექიმები არსად მოჩანან. მაგრამ, აი, ექიმებიც შემოდიან. მკვდრებს ათვალიერებენ. შემოდის დარიალიც. იგი მკვდრებისაკენ ისრება, სინჯავს. კა-

რიოში სდუმს, ის ყურს უგდებს მხოლოდ გიორგის მკვლელობას.
 გიორგიმ არ იცის რომელია დარიალი, კარიოში მის აზრს უცდის. აჰა, თითქოს მან მორკინალი შეიცნო. იგი გიორგის სიმაღლე არის, მისი ბეჭები და მიმოხვრა აქვს. მარჯვენა წარბის თავზე, შუა ადგილას, მისი ხალი მოჩანს. დიას, თითქმის ყველაფერი მისი უნდა იყოს და გიორგის საშინელი თხვრა აღმოხდა. გადაშლილი შუბლი და ცხვირი გიორგის უგავს. ის არის, ის...

მაგრამ ჯერ კიდევ საბოლოო დასარწმუნებლად ეს ნიშნები არ კმარა. თუ ამ კაცს ბავშვობაში უნებლიედ მარცხენა ხელის ნეკი გადაჭრილი აღმოაჩნდა, მაშინ ეს იქნება იმის უტყუარი საბუთი, რომ ის მისი შვილია. მაგრამ გიორგი ამას ვერ ხედავს. დარიალს თითქოს არ უნდა, რომ თავის ფიზიკური ნაკლი გამოამჟღავნოს. როდესაც დარიალმა თბერაცია ბრწყინვალედ დაასრულა, მხოლოდ მაშინ გახდა შესაძლებელი მისი ნაკლის დანახვა: მორკინალმა სიხარულით მარცხენა ხელით თავის თანაშემწეებს უჩვენა, რომ ნათბერაციებ ადამიანის გულმა ფეთქვა დაიწყო.

გიორგიმ გონი დაჰკარგა.

კარიოზს დიდი შრომა დასჭირდა მის მოსასულიერებლად.

— ჩემი... მორ...კი...ნა...ლი. ჩე...მი... მორ...კი...ნა...ლი, — უღონოდ ბუტბუტებდა გიორგი.

ცხარე ცრემლები წასკდა.

გიორგის ლაპარაკი აღარ შეეძლო, ცრემლები აღრჩობდა, მხოლოდ იგი მორკინალის სახელს იმეორებდა:

— ჩე...მი მორ...მორკი...ნალი...

— მსიარული უნდა იყოს, რომ თქვენი ვაჟი ნახეთ, — მღელვარე ხმით უთხრა კარიოზმა. — თქვენ კი ტირით, ეგ, მე მგონი, თქვენ არ შეგფერით.

ცოტა ხნის შემდეგ გიორგიმ ათრთოლებული ხმით წამოიძახა:

— ნუთუ შენა ხარ ჩემი შთამომავალი?.. — და მან კარიოზს შუბლში აკოცა, გულში ჩაიკრა.

ტიროდა გიორგი, ყველაფერს ტიროდა. იმასაც, რომ თავის დაკარგული შვილი დაინახა, რომ ბადიშის ბადიში ცოცხალი იპოვნა და უმთავრესად იმას, რომ იგი მათ წინაშე შერცხვა. ეს გრძნობები ერთიმეორეს სამკვდრო-სასიცოცხ-

ლოდ ებრძოდნენ. საშინელი ტრაგიზმი გიორგის განახლებულ ცხოვრებას თან დაჰყვა.

ლამის ხელთვნური მზე თანდათან ქრებოდა, გიორგი კვლავ შვოთავდა, ბორკავდა, ხშირხშირად გულზე ხელს იდებდა, ხანდახან კარიოზს მამური სიყვარულით შესედავდა. მაგრამ მალე ამ ბედნიერ წამს აირას სიყვარულის მოგონებით გამოწვეული შხამი უსპობდა და თვალებს უსასოოდ ხუჭავდა.

მას უხაროდა, რომ ამ უცხო ქვეყანაში, ამდენი საუკუნოების შემდეგ შესვდა შთამომავალს; მაგრამ იმავე დროს სწყინდა, რომ ნათესავი კარიოზი აღმოჩნდა, ის კარიოზი, რომელსაც მან სარეცელი შეუბღალა.

„ეს რა საბედისწერო შეცდომა მომივიდა, — ფიქრობდა გიორგი, — მე ის მტანჯავდა, რომ მეგობარს ვუღალატე, კარიოზი-კი მეგობრის გარდა თურმე ჩემი ახლობელი, ჩემი მორკინალის სისხლი და ხორცი ყოფილა. ვაი შენ ჩემო თავო, ვაი უბედურო გიორგი!“

მეხის დაცემა

მეტად სამძიმო იყო გიორგისათვის უკანასკნელი ამბების გამოთავიკარავება.

ის გაურბოდა აირასთან შესვედრას. კარიოზსაც არიდებდა თვალს. თეთსიდან იშვიათად გამოდიოდა. ერთხელ მართლობით დასვედიანებულმა გადასწყვიტა ქართველი პოეტები მოესმინა. მან აპარატი მომართა, მერმე სავარძელში ჩაჯდა და თეთრ კედელს მიაჩერდა.

გაისმა ბაკურიშვილის ხმა. ეს პოეტი მასზე კარგ შთაბეჭდილებას სტოვებდა. მალე ბაკურიშვილი მოქადადობებელმა ნაბადურმა შესცვალა.

„ნაბადური ერთობ დიდი პოეტი! — ფიქრობდა იგი. — იმას ვერავინ შეედრება, ქართული სიტყვა გასათვარი თსტატობით დაუწნავს და აუმიღერებია. ნაბადური უთუოდ გენიოსია. იგი შოთაზე უმაღლეს მწვერვალად მოჩანს“...

„ახლა ჩემ ნაცნობ მომღერლებს მოვისმენ“. — თქვა მან და მის წინაშე ერთიმეორე შესცვალა: სარაჯიშვილმა, ბატისტინიმ, კარუზომ და სხვებმა.

გიორგის მალე მოსწყინდა ყველაფერი ეს, ზეზე წამოდგა აპარატი შეაჩერა და, რადგანაც საათი დაბნელების უჩვენებდა, საწოლ თათხში შევიდა, დასაძინებლად.

უეცრად კარებზე ფრთხილი კაკუნი შემოესმა.

— ვინა ბრძანდებით? — შეეკითხა გიორგი.

— აბა გამოიცანი — უპასუხა ხმაში.

გიორგიმ წამოსასხამი მოიხურა და სტუმარს კარი გაუღო.

— შენა ხარ? — ათრთოლებული ხმით მიესალმა იგი აირას. — ჩემო ძვირფასო, ჩემო მშვენიერო!..

— ჩემი სტუმრობა ხომ არ გუცხვავ? — ღიმილით შეეკითხა აირა და ხელი თავზე გადაუსვა.

გიორგიმ აირას ნაზი ხელი უხმოდ გულზე მიიკრა.

— კართში სად არის? — იკითხა შიშით გიორგიმ.

— თავის თათხში მუშაობს. იგი ისეა თავის ლინკვისტიკით გართული, რომ დილაშდის თავაუღებელიც იმუშავებს.

გიორგი ღელავს. მას თანდათან იპყრობს აირას სიყვარული — ყველაფერი ბურუსში ეხვევა. ყველაფერი დაიწმინდა ეძლევა. მას სურს კვლავ დაეწაფოს აირას ვნებიან ტუჩებს, კვლავ იგრძნოს მისი ტანის მხურვალეობა, მაგრამ უცებ გონს მოეგება და თავს იკავებს.

გიორგი ქალს ხელს უშვებს და უხმოდ ჯდება. აირამ შეატყუა ეს ცვლილება და თანავ გაოცებით შეკითხა:

— გიორგი, რა მოგივიდა?

— არაფერი!

— მართალი თქვი!.. გატყუებ რაღაც გაწუხებს.

— ის მაწუხებს მხოლოდ, რომ კართხს ასე უტიფრად ვქურდავ.

— მისი ცალის სიყვარულის კლექტომანია გაწუხებთ? — დამშვიდებული ღიმილით იკითხა აირამ. — ეგ არაფერია! შენ უკვე იცი, როგორ მიყვარდი. გავიღვიძე შენ შესახებ რად სამი წლის წინათ. შემხვდა კართში, შენი პირდაპირი შთამთმავალი, ახლანე და დარბაისელი. იგი შენი სიყვარულის გამო შემიყვარდა. მაგრამ ამჟამად ის თითქმის მძულს კიდევ, რადგანაც შენში მას აშკარა მოქიშპე გამოუჩნდა.

— ტყუილია, კართხს ვერავითარ ქიშპობას ვერ გავუწევ, არც მსურს, არც მომინდომებია.

— ჩემი შეყვარებით შენ უკვე ხარ კართხის მეტოქე, ცხა-

დია. შენი კრძალვა თუ შიში გვიანაა, დიას, მე გხედავ, შენ გეშინია, მაგრამ ერთხელაც იქნება ხომ ყველაფერი უნდა გამოშვდეს. ან რა გვაქვს დასამალი, საშიშო?

— რა უნდა გამოაშვარავდეს? — იკითხა შემფოთებული ხმით გიორგიმ.

— ჩვენი სიყვარული.

— არასოდეს!.. ევ სივიტე იქნება, — თქვა გიორგიმ.

— გრძნობისა და სურვილების დაფარვა დღეს შეუძლებელია. მეტსაც გეტყვი: სვალ ჩვენი ურთიერთ დამოკიდებულება კარიოზისათვის აშკარა შეიქნება.

— რა თქვი?! — გიორგი გაფითრდა.

— დიას, — მოკლედ მოსჭრა აირამ.

ამ პასუხს გიორგის ერწია თავზე მესხი დასაცემოდა.

— როგორ? — იკითხა მან ძლივსძლივობით.

— კარიოზს სურს შენ გაგაცნოს კაცობრიობის კიდევ ერთი საინტერესო მიღწევა, ეს არის რადიო-აზრების მიმღები აპარატი. იმავე აპარატით კარიოზს შეუძლია გაიგოს შენი ფიქრი, შენი აზრი. მოკლედ შენი და ჩემი საიდუმლო.

— როგორ თუ რადიო-აზრების მიმღები აპარატი? — გიორგი უნებლიედ წამოდგა. — განა არსებობს ასეთი რამ?

— ამ აპარატის გაკეთების ცდები შენ დროსაც იყო. გაიხსენე, თუ გნებავს, იტალიელი მეცნიერი კაცამალა, მაგრამ მან სასურველ შედეგს ვერ მიაღწია. შენმა მომდევნო ეპოქამ ეს იდეა დააგვირგვინა. დიდი ხნის წინათ სასამართლოები ამგვარი აპარატებით უკვე სარგებლობდნენ. ამა თუ იმ პირის ბოროტ საქმეს და განზრახვას ეს აპარატი ააშკარავებდა.

გიორგიმ აღელვებით ტუჩზე იკბინა.

— ამ აპარატის ხმარების დროს ადამიანის ყოველგვარი აზრი და სურვილი ჩვენს წინაშე სარკესავით გადმოშლილია. ყოველგვარი საიდუმლო და ზრახვები, რაც სუბიექტისათვისაც კი ნათლად გარკვეული არ არის, ამ აპარატში რელიეფურად მოჩანს.

— დავიღუპე, დავიღუპე! — გიჟივით იმეორებდა გიორგი.

— არ მესმის, რამ დაგღუპა?

გიორგი თათების მტკრევას შეუდგა.

მან თთახშა ჩქარი, ნერვული სიარული დაიწყო.

განთიადი მოახლოვდა. შორეულ მზის სხივებს ბაღებში

გაღვიძებული ფრინველები დიდი ზეიმით ეგებებოდნენ. ფრინველთა შორის შაშვის ჭახჭახი შემოიქრა. აირა უცებ შველდა მთლიანად, გიორგის კისერზე მოეხვია და უთხრა.

— ნუ სწუხარ, არაფერიც არ იქნება, ჩემო კარგო, ნახვამდის.

გიორგიმ თითქოს ვერ გაიგო აირას გამომშვიდობება. შუა ოთახში, უმწეოდ შეჩერებული ფიქრობდა, როგორ დაეღწია თავი შექმნილ მდგომარეობისაგან. რადიო-აპრების მიმღები აპარატი მისთვის გილიოტინად იქცა.

„მაშ კარიოზი ყველაფერს გაიგებს? სირცხვილი!

„როგორ მოვიქცე? ყველაფერი გამოჩნდება, ყველაფერი გამოაშკარავდება. გავიქცე? მაგრამ სად? როდის? როგორ? საცა კარიოზი შემოვა.

„აბა, აბა, მე მოვიკლავ თავს, ვიდრე მოხდებოდეს ეს სამარცხვინო ამბავი“, — ამბობდა გამწარებული გიორგი.

ბალიდან შაშვების გაღობა ესმოდა.

გიორგი კედელს მიაჩერდა. თვალში ეკალივით შეესო სისხლისფერი ორი ციფრი. ეს ციფრები მოთავსებული იყო კედლის პატარა კალენდარზე. იგი 27 აგვისტოს უჩვენებდა.

ერთი თვე გასულა, რაც გიორგიმ გამოიღვიძა.

„კაბალისტიკოსი არასოდეს არ ვყოფილვარ, მაგრამ 27 მაინც არ მყვარებია. რატომ? არ ვიცი. შესაძლებელია იმიტომ, რომ არაბული ორიანი უდაბნოების შხამიან, დაგრაგნილ გველს, ან საღრჩობელას მარყუჟს მაგონებს და შვიდიანი კი ნისკარტიან, ლეშის მოყვარულ სვავს“.

ცოტა ხნის შემდეგ მან სასწარკვეთილებით ჩაილაპარაკა: „27 აგვისტო. ეს ხომ ჩემი გარდაცვალების დღეა?“

* * *

ქალაქი ახმაურდა. ქუჩებმა გაიღვიძეს და მდინარეებივით ამოძრავდნენ.

რვა საათი სრულდებოდა.

კარიოზმა გიორგის ოთახის კარებზე დააკაკუნა.

გიორგი უცრად ფეხზე წამოიჭრა და გაშეშდა.

როგორ მოიქცეს? გაუღოს კარები თუ არა?

კარიოზმა კვლავ დააკაკუნა.

— ახლავე, პატივცემულ კართოზ, ახლავე! — დაიძახა და უნებურად კარი გაუღო.

კართოზი შემოვიდა, გიორგის თვალის უბეებისათვის თითქოს შაბიამანის სითხე მოესხათ. თმა აბურღული და აწეწილი ჰქონდა. კართოზის თვალს ეს ამბავი არ გამოჰარვია, მან გიორგის ტკბილად მიმართა:

— მგონი, თქვენ რაღაც გაწუხებთ, მაგრამ ისეთი ხელსაწყო მოგიტანეთ, რომ უთუოდ გაგამხიარულებთ და დაგამშვიდებთ.

— ეგ არის?! — იკითხა უცებ გიორგიმ და გაქვავებული სახით მიაშტერდა მას.

— დიას, ეს ხელსაწყო რადიო-აზრების მიმღებია. უკეთ რომ დარწმუნდე ამ აპარატის გულთმისნობაში, თუ ნებას მომიცემ, მე მას ვცდი თქვენზე.

გიორგის უნდოდა კართოზისათვის რაღაც ეთქვა, მაგრამ ნმა ჩაუწყდა. საშინელი სისუსტე იგრძნო. მის გულში რაღაც ახმაურდა. კართოზი აპარატს ამზადებდა.

შემდეგ გიორგის გულის ცემა უცებ შეუჩერდა. კართოზმა პირი მოიბრუნა:

— შეგვიძლია საქმეს შევუდგეთ, — თქვა მან, მაგრამ გიორგის სახეს სასიფათო ცვლილება შეატყო.

იგი მივარდა წასაქცევად მომზადებულ გიორგის და წამით შეაკავა, მაგრამ უკვე გვიან იყო. გიორგი ჩაიკეცა. კართოზმა იგი სავარძელში ჩააწვინა. ცოტა ხნის შემდეგ მაჯა გაუსინჯა; მაგრამ მისი ცემა უკვე შეწყვეტილიყო.

* * *

კართოზმა რადიოთი მთელ ქვეყანას ამცნო ახალი ამბავი: „გიორგი მოგელი მოულოდნელად გარდაიცვალა!“

მილიარდი რადიო-თვალი წამით გიორგის მიანერდა. აირამაც მთიბრინა. იგი მოკლე, მარწყვისფერ ტანსაცმელში გამოწყობილიყო. მისი აწეული მკერდი აჩქარებით სუნთქავდა, თვალები ნაკვერცხლებივით ანათებდა.

— რა დაემართა? — იკითხა მან.
— გარდაიცვალა, — მიუგო კართოზმა.

ა. აბაშელი		
ქალი სარკვეში	5
ბ. ყიფიანი		
ამონი ანუ ათასი წლის შემდეგ	203

Абашели Александр Виссарионович

Женщина в зеркале

Кипиани Иван

Амон

Фантастические романы

(На грузинском языке)

Издательство «Мерани», пр. Руставели 42
Тбилиси, 1987

რედაქტორი ლ. ირაბიძე
 მხატვარი ს.პ. ცინცაძე
 მხატვრ. რედაქტორი ჯ. ზენაიშვილი
 ტექრედაქტორი დ. რაჭმაძე
 კორექტორები: ე. ჩიკაშელა, რ. გოცარიძე
 გამომშვები ნ. ხაეთასი

ს. ბ. — 3738

ჩაბარდა წარმოებას 29.12.86 წ. ხელმოწერილია დასაბეჭდად 18.08.87 წ.
 ფორმატი 84 X 103¹/₃₂. საბეჭდი ქაღალდი № 2, გარნიტურა ივერია. ბეჭდვა
 მაღალი. პირობითი ნაბეჭდი ფურცელი 21. სააღრიცხვო-საგამომცემლო
 ფურცელი 18,92. პირობითი საღებავ-გატარება 21.
 ტირაჟი 100.000. შეკვ. № 494
 შპსი № 826.

გამომცემლობა „მერანი“, რუსთაველის 42. თბილისი. 1987

საქართველოს სსრ გამომცემლობათა, პოლიგრაფიისა და წიგნით ვაჭრობის
 საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის თბილისის ო. ქავკაეაძის საბ. წიგნის
 ფაბრიკა, მეგობრობის გამზირი № 7

Тбилисская книжная фабрика им. И. Чавчавадзе Государственного
 комитета Грузинской ССР по делам издательств, полиграфии и
 книжной торговли, пр. Дружбы № 7.

